T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YAZICIOĞLU AHMED BÎCÂN'IN 1466 TARİHLİ MÜNTEHÂ ADLI ESERİ (v. 233A-309A, METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN)

Hazırlayan
Ayna Zaınalabıdeen Mohammed MOHAMMED

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Şerife ÖZER

Çankırı – 2023

T.C.

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YAZICIOĞLU AHMED BÎCÂN'IN 1466 TARİHLİ MÜNTEHÂ ADLI ESERİ (v. 233A-309A, METİN-DİL İNCELEMESİ-DİZİN)

Hazırlayan

Ayna Zainalabideen Mohammed MOHAMMED

ORCID: 0000-0001-8537-8683

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğretim Üyesi Şerife ÖZER

Çankırı – 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ iii
TEZ KABUL VE ONAY iiv
ÖNSÖZ v
ÖZET vii
ABSTRACT viii
KISALTMALAR iix
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ x

1. GİRİŞ 1

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 2
1.2. Araştırmanın Yöntemi 2
1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları 3

2. AHMED BÎCÂN'IN HAYATI VE ESERLERİ 4

2.1. Ahmed Bîcân'ın Hayatı 4
2.2. Ahmed Bîcân'ın Eserleri 7
2.2.1. Manzum Eseri "Cevâhirnâme" 8
2.2.2. Mensur Eserleri 8
2.2.2.1. Envâru'l-âşıkîn 8
2.2.2.2. Acâ'ibü'l-Mahlûkât 8
2.2.2.3. Dürr-i Meknûn 8
2.2.2.4. Rûhu'l-Ervâh 8
2.2.2.5. Şemsiyye-Mülheme 9
2.2.2.6. Ahmed Bîcân'ın Müntehâları 9
2.2.2.6.1. Telif Sebebi 11
2.2.2.6.2. Telif Tarihi ve Yeri 12
2.2.2.6.3. Muhtevası 12
2.2.2.6.4. Müntehâ'nın Kaynakları 14
2.2.2.6.5. Nüshaları 14

3. *MÜNTEHÂ* ADLI ESERİN DİL YÖNÜNDEN İNCELEMESİ 17

3.1. Ses Bilgisi 17
3.1.1. İmla Özellikleri 17
3.1.1.1. Ünlülerin Yazılışı 17
3.1.1.1.1. /a/ Ünlüsünün yazılışı 17
3.1.1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı 17
3.1.1.1.3. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışı 18
3.1.1.1.4. /u/, /ü/, /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışı 19
3.1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı 19
3.1.1.2.1. Ötümsüz Ünsüzler 19
3.1.1.2.1.1. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı 19
3.1.1.2.1.2. /p/ Ünsüzünün Yazılışı. 19
3.1.1.2.1.3. /k/ Ünsüzünün Yazılışı 20
3.1.1.2.1.4. /t/ Ünsüzünün Yazılışı 20
3.1.1.2.1.5. /s/ Ünsüzünün Yazılışı 20
3.1.1.2.2. Ötümlü Ünsüzler 20

3.1.1.2.2.1. /g/ Ünsüzünün Yazılışı 20
3.1.1.2.2.2. / ñ / Ünsüzünün Yazılışı 20
3.1.1.2.2.3. /d/ Ünsüzünün Yazılışı 20
3.1.2. Ses Özellikleri 21
3.1.2.1. Ünlü değişimleri 21
3.1.2.1.1. /i/ ~ / ė / ~ /e/ Nöbetleşmesi 21
3.1.2.1.2. /ı/ > /u/, /i/ > /ü/ Yuvarlaklaşması 21
3.1.2.2. Ünlü Uyumu 21
3.1.2.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu (Dil Uyumu) 21
3.1.2.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 22
3.1.2.3. Ünlü Türemesi 23
3.1.2.4. Ünlü Düşmesi 24
3.1.2.5. Birleşme 24
3.1.3. Ünsüz Değişimleri 24
3.1.3.1. /b/ > /p/ Değişimi 24
3.1.3.2. /b/ > /v/ Değişimi 25
3.1.3.3. /t/~/d/ Nöbetleşmesi 25
3.1.3.4. /ķ/ > /ḫ/ Değişimi 26
3.1.3.5. /d/ > /y/ Değişimi 26
3.1.3.6. /ķ/ > /ḫ/ Değişimi 26
3.1.3.7. /ķ/ > /ġ/ Değişimi 26
3.1.3.8. /g/ > /v/ Değişimi 27
3.1.3.9. /v/ > /ğ/ Değişimi 27
3.1.3.10. Ünsüz Düşmesi 27
3.1.4. İkizleşme 28
3.1.5. Tonlulaşma 28
3.1.6. Ünsüz Benzeşmesi 28
3.1.7. Göçüşme 28
3.2. Şekil Bilgisi 29
3.2.1. İsim Çekim Ekleri 29
3.2.1.1. Yaklaşma Durumu Eki *(+A)* 29
3.2.1.2. Bulunma Durumu Eki *(+dA)* 29
3.2.1.3. Ayrılma Durumu Eki *(+dAn)* 29
3.2.1.4. Belirtme Durumu Eki *(+I, +U)* 29
3.2.1.5. Çokluk Eki *(+lAr)* 29
3.2.1.6. İyelik Ekleri 29
3.2.1.7. İlgi Eki *(+un, +ün, +nuñ, +nüñ)* 30
3.2.1.8. Eşitlik Eki *(+ca, +ce)* 30
3.2.1.9. Vasıta Eki *(+la/+le)* 30
3.2.1.10. Yön Gösterme Ekleri 30
3.2.2. Fiil Çekimi 31
3.2.2.1. Kişi Ekleri 31
3.2.2.1.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri 31
3.2.2.1.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri 31
3.2.2.1.3. Emir Kipindeki Kişi Ekleri 32
3.2.2.2. Basit Çekimli Kipler 32
3.2.2.2.1. Bildirme (Haber) Kipleri 32
3.2.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman *(-dI, -dU)* 32

3.2.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman (-mIş, -mUş) 33
3.2.2.2.1.3. Geniş Zaman 33
3.2.2.2.1.4. Gelecek Zaman 34
3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri 34
3.2.2.2.2.1. İstek Kipi *(-A)* 34
3.2.2.2.2.2. Şart Kipi *(-sA)* 35
3.2.2.2.2.3. Emir Kipi 35
3.2.2.2.2.4. Gereklilik Kipi 35
3.2.2.2.3. Fiillerde Birleşik Çekim 36
3.2.2.2.3.1. Hikâye Tarzı 36
3.2.2.2.3.2. Şart Tarzı 36
3.2.2.2.3.3. Rivayet Tarzı 36
3.2.2.2.4. Fiil Çekimlerinde Olumsuzluk Şekli 36
3.2.2.2.5. Fiil Çekimlerinde Soru Şekli 37
3.2.2.3. Ek Fiil 37
3.2.3. Yapım Ekleri 38
3.2.3.1. İsimden İsim Yapım Ekleri 38
3.2.3.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri 39
3.2.3.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri 41
3.2.3.4. Fiilden Fiil Yapım Eki 41
3.2.4. Fiilimsiler 42
3.2.4.1. İsim-fiiller (Mastarlar) 43
3.2.4.2. Sıfat-fiiller (Partisipler) 43
3.2.4.3. Zarf-fiiller (Gerundiumlar) 44
3.2.5. Birleşik Fiiller 45
3.2.5.1. İsimle Birleşik Fiil Yapan Yardımcı Fiiller 45
3.2.5.2. Tasviri Fiiller 45
3.2.5.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller 46

4. METNİN ÇEVİRİ YAZISI 47

5. DİZİN 101

SONUÇ 354

KAYNAKÇA 357

ÖZ GEÇMİŞ 360

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım *Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân'ın 1466 Tarihli Müntehâ Adlı Eseri (v.233a-309a, Metin-Dil İncelemesi-Dizin)* adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

… / … / 201..

İmza

Ayna Zainalabideen Mohammed MOHAMMED

TEZ KABUL VE ONAY

ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ayna Zainalabideen Mohammed MOHAMMED tarafından hazırlanan "Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân'ın 1466 Tarihli Müntehâ Adlı Eseri (v.233a-309a, Metin-Dil İncelemesi-Dizin)" başlıklı bu çalışma 06.02.2023 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Şerife ÖZER	İmza: ……..
Üye	: Prof. Dr. Akartürk KARAHAN	İmza: ……..
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Pelin KOCAPINAR	İmza: ……..

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ...../...../ 202.. tarih ve ..... sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Coşkun POLAT

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Murâd-ı Sânî döneminin tanınan âlim ve şeyhlerinden *Şemsiyye* adlı eserin sahibi Yazıcı Salih'in oğlu olan Ahmed Bîcân, 15. yüzyılda Gelibolu'da yaşamış önemli bir mutasavvıf ve âlimdir. *Envâru'l-âşıkîn* adlı eseriyle tanınan Bîcân, ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed'in Arapça olarak kaleme aldığı *Fusûsu'l-hikem* şerhinin Türkçe tercümesini 857/1453 yılında tamamlamış ve esere aslı ile aynı olan *Müntehâ* adını vermiştir. 870/1466 yılında ise aynı adla bir eser daha kaleme almış ve araştırmacılarca başlangıçta bu ikinci eser; ilk eserin tekrar telif edilmiş hâli olarak düşünülmüştür. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda 870 tarihli Müntehâ'nın içerik ve tertip açısından taşıdığı farklılıklar nedeniyle farklı bir eser olduğu ortaya konmuştur.

Çalışmamıza konu olan zâhirî ve bâtinî ilimleri içerisinde barındıran 870 tarihli *Müntehâ* adlı eserde; yaratılış, peygamberler, dört halife, Kur'an, tefsir gibi birçok dinî konuya değinilmiş ve diğer *Fusûsu'l-hikem* eserlerinden farklı olarak 18 ayetin meali ve tefsiri de eklenmiştir.

857 tarihinde tamamlanan *Müntehâ* adlı eser üzerine yapılan bir tez çalışması olmasına karşın 870 tarihinde tamamlanan *Müntehâ* adlı eser üzerine zikredilen iki eserin tavsîfinin yapıldığı bir çalışma dışında herhangi bir inceleme yapılmamıştır. Çalışmamızda farklı bir eser olduğu ortaya konan 870 yılında tamamlanmış *Müntehâ* adlı eserin çeviri yazıya aktarılıp ses ve şekil yönünden incelenerek dil özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Beş bölümden oluşan çalışmamızın Giriş bölümünde Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili genel bilgiler verilerek çalışmanın amacı ve önemi ile kapsamı ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın ikinci bölümünde eserin yazarı Ahmed Bîcân'ın hayatı ve eserleriyle ilgili genel bilgilerle eser ve eserin incelenen nüshası hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde ise eserin imla, ses ve biçim özellikleri kapsamlı bir biçimde incelenmiştir. Dördüncü bölümde eserin çeviri yazıya aktarılmış metni verilmiş ve beşinci bölümde metnin dizini eklenerek eserin incelemesi tamamlanmıştır. Sonuç bölümünde yapılan incelemeler neticesinde eserle ilgili elde edilen bulgular üzerinde durularak çalışma tamamlanmıştır.

Tez çalışmam sırasında bilgi birikimiyle bana yol gösteren, sabrı ve anlayışıyla desteğini her daim hissettiğim kıymetli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Şerife ÖZER hocama, maddi ve manevi olarak desteklerini benden esirgemeyen sevgili aileme teşekkürlerimi sunarım.

…./…./ 201..

Ayna Zainalabideen Mohammed MOHAMMED

ÖZET

Tezin Başlığı : *Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân'ın 1466 Tarihli Müntehâ Adlı Eseri (v.233a-309a, Metin-Dil İncelemesi-Dizin)*
Tezin Yazarı : Ayna Zainalabideen Mohammed MOHAMMED
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Şerife ÖZER
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tezin Türü : Yüksek Lisans
Kabul Tarihi : 06.02.2023

XV. yüzyılda Ahmed Bîcân tarafından kaleme alınan Müntehâ adlı eser, başlangıçta Bîcan'ın daha önceden ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed'in Arapça eserine yaptığı aynı adlı tercümenin yeniden elden geçirilmiş bir nüshası sanılmıştır. Fakat iki eser hakkında yapılan tavsîf çalışması sonucunda farklı eserler olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu çalışmanın konusunu, İBB Atatürk Kitaplığında Bel_Yz_K0784 numara olarak kaydedilmiş ve Ahmed Bîcân'ın 1466 yılında tamamladığı ikinci Müntehâ adlı eserin el yazmasının 233a-309a varakları oluşturmaktadır. Çalışmanın giriş bölümünde araştırmanın amacı, önemi, kapsamı ve sınırlılıkları üzerinde durulmuş, ikinci bölümünde ise Ahmed Bîcân hayatı ve eserleri hakkındaki bilgiler aktarılmış, eser ve eserin incelenen nüshası ele alınarak incelenecek metinle ilgili bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde metnin dil bakımından incelemesi yapılmıştır. Dördüncü bölümde metnin çeviri yazıya aktarımı yapılmış ve beşinci bölümde dizin oluşturularak eserle ilgili elde edilen bulgularla sonuca varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müntehâ, Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân, Osmanlı Edebiyatı, Gelibolu, XV. Yüzyıl Osmanlı Nesri

ABSTRACT

Thesis Title **:** Yazicioglu Ahmed Bîcân's Work titled Müntehâ, dated 1466 (v.233a-309a, Text-Language Analysis-Index)
Author **:** Ayna Zainalabideen Mohammed MOHAMMED
Supervisor **:** Asst. Prof. Dr. Şerife ÖZER
Department **:** Turkish language and literature
Thesis Type **:** Master's Thesis
Date **:** 06.02.2023

The work Müntehâ, written by Ahmed Bîcân in the 15th century, was initially thought to be a revised copy of Bîcan's previous translation of the Arabic work of his older brother Yazıcıoğlu Mehmed of the same name. However, as a result of the description study made about the two works, it has been revealed that there are different works. The subject of this study is the 233a-309a leaves of the manuscript of the second Müntehâ, which was recorded as Bel_Yz_K0784 in the İBB Atatürk Library and completed in 1466 by Ahmed Bîcân. In the introduction part of the study, the purpose, scope and limitations of the research are emphasized, and in the second part, information about the life and works of Ahmed Bîcân is given. In the third chapter, the text is analyzed in terms of language. In the fourth section, the text was translated into transcription, and in the fifth section, an index was created and a conclusion was reached with the findings about the work.

Key words: munteha , Yazicioglu Ahmed Bican, Ottoman Literature, Gelibolu, XV. Century Ottoman Process.

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
Ar	Arapça
Bkz	Bakınız
çev.	Çeviri
Far	Farsça
h.	Hicri
Hz.	Hazreti
ist. trh.	İstinsah tarihi
Ktb.	Kütüphanesi
Lat	Latince
m.	Miladi
MÖ.	Miladdan önce
müst.	Müstensih
nr.	Numara
Ö	Ölüm tarihi
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
Tr:	Türkçe
ts.	Tarihsiz
V	Varak
vr.	Varak
r.a.	Radıyallahü anhü

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ء	ʾ
ا	a, e
آ	ā, a
ب	b, p
پ	p̲
ت	t
ث	s̲
ج	c, ç
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	z̲
ر	r
ز	z
س	s
ش	ṣ
ص	ṣ
ض	ḍ, ż
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	k, g, ñ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, ō, u, ū, ü, ǖ
ه	h, a, e
ى	y, ı, i̇, ī,ā

1. GİRİŞ

Türkiye Türkçesinin tarihî devresinin ilkini oluşturan Eski Anadolu Türkçesi; Selçuklu, Osmanlı, Akkoyunlu, Karakoyunlu, İlhanlı ve Anadolu Beylikleri zamanında yaklaşık 13. yüzyıl ile 15. yüzyılın ikinci yarısına kadar süren geniş bir zaman ve coğrafyada kullanılmıştır (Öztürk, 2017: 18). Oğuzların ilk yazı dili olarak kabul edilen bu dönem için "Eski Osmanlıca", "Anadolu Türkçesi", "Garbî Oğuz Türkçesi", "Eski Oğuz Türkçesi" ve "Eski Türkiye Türkçesi" gibi farklı adlandırılmalar kullanılmıştır (Gülsevin, 1997: 1; Alagöz Boyraz, 2019).

En belirgin özelliği yuvarlaklaşma olan Eski Anadolu Türkçesi; Selçuklu dönemi, Beylikler dönemi ve Osmanlı Türkçesine geçiş dönemi olmak üzere "üç alt döneme" ayrılır (Şahin, 2015: 16) .

Eski Anadolu Türkçesinin ilk döneminde, Oğuz Türkçesinin yazı diline geçişiyle karışık dilli eserler sorunu ortaya çıkmıştır. Mevlâna'nın Türkçe şiirleri, Kudûrî Tercümesi, Kitâb-ı Gunya, Kitâb-ı Ferâiz gibi eserleri örnek gösteren kimi araştırmacılar, bu dönemde yazılan eserlerin Orta Asya edebî dil özelliklerini devam ettirirken Oğuz Türkçesinin dil özellerini de bünyesinde taşıdığını ileri sürmektedirler. Ayrıca Selçuklu dönemine ait bilinen bir esere rastlanmaması bu dönemin karanlıkta kalmasına ve araştırmacılar arasında fikir ayrılıklarının olmasına sebep olmuştur (Öztürk, 2017: 19-21).

Selçuklu döneminde bir taraftan konuşma dilinden yazı diline geçilmeye çalışılması diğer taraftan ise dönemin kültür dilleri olan Arapça ve Farsça dillerine karşı Türkçenin varlığını koruma çabası söz konusudur (Öztürk, 2017: 22).

Beylikler dönemine geçişle birlikte Türk beylerinin şair ve yazarlara yönelik girişimleri sonucu çeviri eserlerin sayısı artmıştır. Bu dönemde Oğuz Türkçesi, Doğu Türkçesinin özelliklerinden arındırılarak yenilenmiştir (Öztürk, 2017: 34).

16. yüzyıla kadar varlığını sürdüren Eski Anadolu Türkçesi, bu yüzyılda yerini Arapça ve Farsça etkisine girildiği Osm anlı Türkçesine bırakmıştır (Alaçam, 2021: 5).

Ahmed Bîcân, 15. yüzyılın ilk yarısında Eski Anadolu Türkçesinin Osmanlı Türkçesine geçiş evresinde yaşamış ve eserlerini bu yüzyılda kaleme almıştır.

Gelibolu'da yaşadığı düşünülen Bîcân'ın babası kalemiyye sınıfına mensup olan Yazıcıoğlu Salih, eğitimli ve bilgili bir kişidir. Bîcân'ın ilk eğitimini babasından aldığı düşünülmektedir (Beyazit, 2008: 26, 29).

Eğitimi hakkında kesin bilgi bulunmayan Bîcân'ın eserlerine bakıldığında döneminin ilimlerine vakıf ve Arap diline de hâkim olduğu, Farsça kaynaklardan da faydalandığı görülmektedir. Tasavvufla da ilgilenen Bîcân'ın, kardeşi Yazıcıoğlu Mehmed ile birlikte Hacı Bayram-ı Velî'ye intisap ettiği ve Gelibolu'da onlara ait bir tekkenin bulunduğu da bilinmektedir (Uğur,2019:10-11).

Ahmed Bîcân'ın *Envâru'l-âşıkîn, Müntehâ, Acâibü'l-mahlûkât, Şemsiyye, Cevâhirnâme, Ravhu'l-ervâh ile Dürr-i Meknûn* adlı bilinen 8 adet eseri bulunmaktadır. Bu eserlerden *Cevâhirnâme* adlı eser manzum, diğerleri ise mensur eserlerdir. Ahmed Bîcân'ın tanınmasını sağlayan eseri ise *Envâru'l-âşıkîn* adlı eseridir.

Bîcân'ın çalışmamıza da konu olan *Müntehâ* adlı eseri, "namaz, abdest, gusül, oruç, zekât gibi ibadetler" ile ilgili bilgiler ve tasavvufî yorumlarıyla birlikte 18 surenin meallerini ve tefsirlerini içermektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, Ahmed Bîcân'ın 870 yılı Muharrem ayında (Ağustos/Eylül 1466) tamamlamış olduğu Müntehâ adlı eserinin çeviri yazıya aktarımının yapılması ve eserin ses bilgisi ile şekil bilgisi yönünden incelenip akademik dizininin oluşturulmasıdır. Böylece eserin literatüre kazandırılması sağlanarak hem Eski Anadolu Türkçesi hem de söz konusu eserle ilgili yapılacak olan yeni çalışmalara kaynaklık etmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Yöntemi

Beş bölümden oluşan çalışmanın giriş bölümünde eserin yazıldığı dönemle ilgili kısaca bilgi verildikten sonra araştırmanın amacı, yöntemi ve sınırlılıkları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde Ahmed Bîcan'ın hayatı ve eserleri üzerinde durulmuş, çalışmamıza konu olan *Müntehâ* adlı eser ve incelenen nüsha kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Üçüncü bölümde eserin ilgili kısımları (v. 233a-309a) ses bilgisi ve şekil bilgisi açısından incelemeye tabi tutulmuştur. Dördüncü bölümde orijinali Arap harfleriyle yazılmış olan eser, transkripsiyon alfabesi kullanılarak çeviri yazıya

aktarılmıştır. Ayrıca metnin orijinalinde kırmızı mürekkeple vurgulanan kısımlar çeviri yazı metninde kalınlaştırılarak gösterilmiş, yine kırmızı yazılan "hikâyet" kelimeleri büyük harflerle yazılarak ayrıca vurgulanmıştır. Son bölümde ise metnin dizini oluşturularak metin üzerine yapılan incelemeler tamamlanmıştır. Sonuç bölümünde tamamlanan incelemeler ışığında elde edilen bulgular ele alınmıştır.

Çalışma eserin İBB Atatürk Kitaplığında Bel_Yz_K0784 numarasıyla kaydedilen nüshası üzerinde yapılmıştır. Metin içi kaynak gösterme (APA) sisteminin kullanıldığı çalışmada akademik dizin *TurkSozDiz* programı kullanılarak oluşturulmuştur.

1.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışmada, müstensihi ve istinsah tarihi bilindiği için İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığında Bel_Yz_K0784 numara ile kayıtlı el yazması esas alınmıştır. Çalışma, yazmanın 233a-309a varaklarının çeviri yazıya aktarımı ile ses bilgisi ve şekil bilgisi bakımından incelenmesini kapsamaktadır.

2. AHMED BÎCÂN'IN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. Ahmed Bîcân'ın Hayatı

Ahmet Bîcân ile ilgili eldeki kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamasına rağmen yazdığı eserlerindeki bilgilerden yola çıkılarak "II. Murad (ö. 855/1451) ile Fatih Sultan Mehmed'in (ö. 886/1481) saltanatları döneminde" yaşadığı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte o döneme ait incelemelerde ve sözlü eserlerde Yazıcıoğlu kardeşlere sıkça rastlanmaktadır (Koçak, 2000: 24-28; Uğur, 2019:7).

Ahmed Bîcân'ın eserleri dışında ondan bahseden ilk kaynağın "Lâmiî Çelebi'nin (ö. 938/1532) Nefehâtü'l-Üns çevirisi" olduğu düşünülmektedir. Çelebi'nin eserinde Ahmed Bîcân ile birlikte ağabeyi Mehmed Efendi'den de bahsedilmekte ve Gelibolu'da defnedilmiş oldukları dile getirilip eserlerinden övgüyle söz edilmektedir. Lâmiî Çelebi'nin eseri dışında "Taşköprîzâde'nin (ö. 968/1561) *Şekâik* adlı" eseriyle "Mecdî'nin (ö. 999/1591) 1587 tarihli *Şekâik* çevirisinde" de Ahmed Bîcân'dan söz edilmektedir (Uğur, 2019: 7).

Gelibolu'da yetişmiş "mutasavvıf velîlerden" biri olan ve tasavvuf içerikli öğretici eserleriyle tanınan yazarın doğum tarihiyle doğum yeri hakkında kesin bir bilgiye rastlanmamaktadır (Erdem, 2018: 1). Kimi kaynaklarda "Yazıcıoğlu Mehmed'in Malkara'ya bağlı Kadıköyü'nde" doğduğuna dair ifadelere rastlanmakta ve İsmail Hakkı Bursevî ile Bursalı Mehmed Tahir'in eserlerindeki bilgiler ışığında Ahmed Bîcân'ın da bu köyde doğmuş olabileceği düşünülmektedir (Koçak, 2000: 26-27). İncelediğimiz *Müntehâ* adlı eserin son bölümlerinde ise Bîcân, Gelibolu'da olduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

"ilâhi iş bu kitâb-i ʿaẓimi ve ḫiṭâb-ı kerimi cemʿ eyleyen Yazıcı Oġlı derviş Aḥmed Bîcân ʿafiye Allâhû dârüʾl-cihâd ve" (307b/12-13) "aḥsenü'l-bilâd ġaziler şehri gelibolıda olur idi" (308a/1)

İncelenen kaynaklardan yola çıkıldığında Bîcân'ın Gelibolu'da yaşadığı konusunda araştırmacılar tarafından fikir birliğine varıldığı söylenebilir (Koçak, 2000: 27-28). Ahmed Bîcân'ın doğum tarihi ise bilinmemektedir. Ancak bazı araştırmacılar *Envâru'l-âşikîn* eserinde verdiği bilgilerden yola çıkarak Bîcân'ın II. Murad

döneminde (1421-1451) doğmuş olabileceğini düşünmektedir (Koçak, 2000: 28; Beyazit, 2008: 26).

Adı Ahmed olan yazar; Bîcân, Yazıcıoğlu, Yazıcızâde gibi lakaplar kullanmıştır (Erdem, 2018: 1). Eserlerinde de açık bir şekilde ismini ifade eden Ahmed Bîcân, incelemiş olduğumuz *Müntehâ* adlı eserinde de "ilâhi iş bu kitâb-i ʿaẓimi ve ḫiṭâbı kerimi cemʿ eyleyen Yazıcıoğlı derviş Aḥmed-i Bîcân ʿafiye Allâhû dârüʾl-cihâd ve aḥsenül-bilâd ġaziler şehri gelibolıda olur idi" (307b/12-13, 308a/1) diyerek hem adını hem de Bîcân ve Yazıcıoğlu lakaplarını belirtmiştir.

Ahmed Bîcân'ın babası devlet hizmetinde kâtib olarak görev yapan ve astroloji alanında ilk Türkçe manzum eser olarak kabul edilen *Şemsiyye* adlı eserin sahibi Yazıcı Sâlih Efendi'dir (Özkan, 2012: 132; Erdem, 2018: Beyazit, 2008: 27). Ahmed Bîcân'nın babası Yazıcı Salih'in astroloji alanında ihtisas sahibi, bilgili ve eğitimli bir kişi olduğu düşünülmektedir (Beyazit, 2008; 28). Yazıcı Salih'in hayatıyla ilgili bilgilere *Şemsiyye* eserinin ilk kısımlarında rastlanmaktadır. Eserdeki bilgilere göre otuz altı yıl boyunca Kasaboğlu Ali'nin hizmetinde bulunduğu anlaşılan Yazıcı Salih'in nerede ve ne zaman vefat ettiğine dair ise kesin bir bilgi bulunmamaktadır (Uğur, 2019; 9).

Bîcân, aynı zamanda II. Murad ve Fatih Sultan Mehmed devirlerinin meşhur ulemalarından kabul edilen Yazıcıoğlu Mehmed'in de kardeşidir (Beyazit, 2008: 28). Bîcân'ın abisi Yazıcıoğlu Mehmed Efendi ise günümüze kadar etkisi devam eden *Muhammediye* adlı eserin sahibidir. Hakkındaki bilgiler sınırlı olmakla birlikte araştırmacılara göre II. Murad'ın da vefat tarihi olan 1451 yılında ölmüştür (Koçak, 2000; 31). Ayrıca Bîcân ve kardeşi Yazıcıoğlu Mehmed'in eserlerinden anlaşıldığı üzere Gelibolu'nun savunmasında ve savaşlarda yer aldıkları görülmektedir (Koçak, 2013: 307).

Dedesinin isminin Süleyman olduğu bilinmesine karşın Bîcân'ın annesi ile ilgili Müctebe Köyü'nden olduğu dışında bir bilgi yoktur (Uğur, 2019; 8).

Ahmed Bîcân'ın eğitimi hakkında kendi eserlerinde de diğer kaynaklarda da kesin bilgiler bulunmamaktadır. Ancak Koçak'ın çalışmasında aktardığı bilgilere göre Yazıcıoğlu kardeşlerin ilk eğitimlerini babalarından almış olması muhtemeldir (2000: 37). Ayrıca Yazıcıoğlu Mehmed'in eserinde bahsettiği hocaları Mevlânâ Haydâr-ı Hâfi ve Zeyne'l-Arab'tan Bîcân'ın abisisiyle birlikte ders almış olduğu

düşünülmektedir (Uğur, 2019: 10). Bîcân'ın eserleri incelendiğinde döneminin ilimlerine vakıf olduğu, çeviri yapacak kadar Arap diline hâkim olduğu, Arapça'nın yanında Farsça kaynaklardan da yararlandığı görülmektedir (Koçak, 2000: 40-41).

Ahmet Bîcân; Mevlâna, Yunus Emre ile Hacı Bektaş-ı Velî gibi Anadolu'da dini-tasavvufi etkinlikleriyle halkı birleştirici rol üstlenen önemli düşünürlerin ön plana çıktığı bir dönemde yaşamıştır. Hacı Bayram Velî'nin II. Murad ile görüşmek için Edirne'ye seyahat ettiği sırada Gelibolu'ya uğraması sırasında Ahmed Bîcân ve ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed'i irşat ettiği bilinmektedir (Koçak, 2000: 44-45; Beyazit, 2008: 34-35). Ayrıca bazı kaynaklarda Yazıcıoğlu kardeşlerin Gelibolu'da bir tekkesi bulunduğuna dair bir bilgi varsa da bu konu tartışmalıdır. Yine de iki kardeşin Gelibolu'da çilehanelerinin bulunduğu bilinmektedir:

> *"Yazıcıoğlu kardeşlerin Gelibolu'da bir çilehanelerinin bulunduğu bilinmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi, Yazıcıoğlu Mehmed'in, Gelibolu'da Namazgah yöresinde Hamza Koyu sahillerinde bir kaya blokuna oyulmuş, birbiri içinden geçilen iki hücreden ibaret bir çilehanesinin bulunduğu, hücrelerin üzerine taştan oyulmuş merdivenlenle çıkılabildiği bilinmektedir."* (Koçak, 2000: 50-51)

Ayrıca, Koçak (2000)'ın yöre halkının sözlü anlatımlarına dayanarak aktardığına göre ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed'in çilehanesinin üstünde bulunan hücrenin Ahmed Bîcân'ın çilehanesi olduğu fakat bu hücre günümüze ulaşmadığı anlaşılmaktadır (50-51).

Envârü'l-Âşıkîn adlı eserinde kâfirlerle savaştığını dile getiren Ahmed Bîcân'ın Hacı Bayram-ı Velî'nin halifesi olduğuna dair bilgiler daha çok onun ve abisinin eserlerinde verdikleri bilgilerden yola çıkılarak elde edilmiştir (Erdem, 2018: 1; Uğur, 2019: 11-12). Koçak (2000), Uğur (2019) ve Yamak (2021) çalışmalarında bu konuyu Yazıcıoğlu kardeşlerin eserlerinden ve diğer kaynaklardan örnekler vererek kapsamlı bir biçimde tartışmıştır. Ahmed Bîcân'ın *Müntehâ* adlı eserinde aktardığı ve kendisini de dâhil ettiği Bayrâmiyye tarikatinin silsilesini diğer kaynaklarla da karşılaştıran Yamak (2021), bu bilgiler sonucunda Yazıcızâde Kardeşlerin Hacı Bayrâm-ı Velî'nin müridi olmanın yanında halifesi de oldukları sonucuna ulaşır (36-37). Aynı zamanda kaynaklar ve Osmanlı arşiv belgeleri ışığında Yazıcızade kardeşlerin kendilerinden sonra halîfe bırakmadıklarını ifade eder (37-38).

Ahmed Bîcan'ın Bayramiyye silsilesine kendisini dâhil etmesini vurgulayan Beyazit (2008) ise çalışmasında Yazıcıoğlu kardeşlerin tekkeleriyle ilgili bilgileri inceleyerek Bîcân'ın tekkesinin olmasının onun şeyh olduğu görüşünü kuvvetlendirdiğini dile getirir (37-38).

Koçak (2000) ise çalışmasında "Ahmed Bîcan'ın eserlerindeki üslûbu, ifadeleri, Bayramîlik ve Yazıcıoğlu kardeşler konusundaki eserlerde anlatılanları son olarak da iki kardeşin adını taşıyan bir tekke ve çilehanenin bulunması (…)" sebebiyle Bîcân'ın Hacı Bayram-ı Velî'nin halifesi olduğu söylemlerinde haklılık payının olacağını dile getirmektedir (51).

Genel olarak hayatıyla ilgili yeterli bilginin bulunmadığı görülen Ahmed Bîcân'ın ölüm tarihiyle ilgili de kesin bilgilere rastlanmamaktadır (Alaçam, 2021: 6). Fakat *Kitâb'ül-Müntehâ* eserinin bazı nüshalarında telif tarihini 870/1466 olarak verdiği düşünülürse Bîcân'ın vefatıyla ilgili Kâtip Çelebi'nin "Keşfu'z-zünûn" eserinde verdiği 1455 yılı ve Gibb'in iddia ettiği 1456 yılı ile Vasfi Mahir'in verdiği 1454 yıllarını doğru kabul etmek mümkün değildir (Uğur, 2019: 18; Koçak, 2000: 52). 879/1474-1475 Gelibolu Sancağı tahrir defterinde Bîcân'ın isminin yer almaması bu tarihten önce vefat etmiş olduğu ya da Gelibolu'dan ayrılmış olabileceği ihtimalini akla getirmektedir. Ahmed Bîcân'ın türbesi ve mezarı ile ilgili kimi kaynaklarda ağabeyinin türbesinin yanında olduğuna dair bilgi varsa da burada mezartaşının olmaması Gelibolu'dan ayrılmış olma ihtimalini desteklemektedir (Uğur, 2019: 19-20). Sonuç itibariyle Ahmed Bîcân'ın ölüm tarihi, mezarı ve türbesi ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır.

2.2. Ahmed Bîcân'ın Eserleri

Ahmed Bîcân'ın bir tanesi manzum, diğerleri mensur olmak üzere bilinen yedi adet eseri bulunmaktadır. "Diğer eserlerinden ziyâde Envâru'l-âşıkîn adlı eseri ile meşhûr" olan Bîcân, Müntehâ adlı eserleriyle de ilmî ve irfânî seviyesini ortaya koymuştur. Bîcân'ın eserleri yazılış tarihine uygun olarak Envâru'l-âşıkîn, Müntehâ I, Müntehâ II, Acâibü'l-mahlûkât, Şemsiyye, Cevâhirnâme, Ravhu'l-ervâh ile Dürr-i Meknûn şeklinde sıralanabilir (Yamak, 2021: 58-59).

2.2.1. Manzum Eseri "Cevâhirnâme"

Ahmed Bîcân'a ait bilinen tek manzum eser olan *Cevahirnâme*, mücevherlerin tıbbî olarak kullanılmasıyla ilgili yazılmış bir eserdir (Beyazit, 2008: 48).

2.2.2. Mensur Eserleri

2.2.2.1. Envâru'l-âşıkîn

1451 yılında tamamlanan döneminde her kesimden okur tarafından sevilen ve rağbet edilen kitaplardan birisi olan *Envâru'l-âşıkîn* adlı eser, Bîcân'ın ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed'e ait "*Megaribü'z-zamân li gurûbi'l-eşyâ fi'l-'ayn ve'l-'ıyân"* adlı Arap dilinde yazılmış eserinin kapsamının yer yer genişletilerek nesre çevrilmesi oluşturulmuş dinî-didaktik bir eserdir (Yamak, 2021: 60; Koçak, 2000; 59). Sade bir dille yazılan eserin birçok nüshası bulunmaktadır (Erdem, 2018: 1). Beş ana bölümden oluşan eser Hz. Âdem'in yaratılışı, peygamberler ve kıssaları, ilâhî kitaplar gibi dinî içerikleri konu edinmektedir. Eserle ilgili birçok çalışma bulunmaktadır (bkz. Sürün, 1970; İlhan, 1969; Karaman, 1973; Fırat, 1969; Tekin, 1983; Koçak, 2000; Uğur, 2019; Çabuk, 2020; Dilbeni 2020; Alaçam, 2021).

2.2.2.2. Acâ'ibü'l-Mahlûkât

Muhammed el-Kazvînî'ye ait aynı adlı Arapça coğrafya, biyoloji gibi alanları kapsayan eserinin tercümesi olan *Acâ'ibü'l-Mahlûkât*; Bîcân tarafından Gelibolu'da 1453 yılında tamamlanmıştır (bkz. Alaçam, 2021; Erdem, 2018, Koçak, 2000).

2.2.2.3. Dürr-i Meknûn

Yazıldığı tarih bilinmeyen bu eser, on sekiz bin alame işaret olarak on sekiz bölümden oluşmaktadır (Erdem, 2018: 2). Anlamı "gizli/saklı dizili, parlak inci/inciler" olan *Dürr-i Meknûn* eserinde Bîcân "uzay cisimlerinden ahiret inançlarına, dünyanın meçhul köşelerine, otların yemişlerin hassalarına değin" birçok konuyu "klasik bir sınıflama ve sıralama ile" sunmuştur (Vural, 2008: 127). Türkiye'deki ve Türkiye dışındaki birçok kütüphanede fazlaca yazma nüshası bulunan eseri Necdet Sakaoğlu günümüz Türkçesine çevirip yayımlamıştır (Beyazit, 2008: 45).

2.2.2.4. Rûhu'l-Ervâh

Cumhuriyet dönemindeki edebiyat çalışmalarında ilk defa bahsedilen eserle ilgili ilk çalışmayı Aynur Koçak gerçekleştirmiştir (Yamak, 2021: 74). Konusu insan olan eserde âlem bir yüzüğe benzetilmekte ve insan da bu yüzüğün nakışı, cevheri olarak

görülmektedir. Eserin konusunu "insan, insan-ı kâmil ve Hz. Muhammed'in yaratılış sırrı" oluşturmaktadır (Koçak, 2000: 89).

2.2.2.5. Şemsiyye-Mülheme

"Bostanu'l-Hakayık" adıyla da bilinen eser Bîcân'ın babası Yazıcı Yusuf'a ait olan aynı adlı mesnevîsinin nesre dönüştürülmesiyle oluşturulmuştur. Astroloji alanına ait olan bu eser on iki aya karşılık gelecek biçime on iki bâbtan oluşmak ve her bâb (ay) içerisinde gerçekleşebilecek olan "gök, hava ve yer olaylarının" muhtemel hadiselerine işaret edilmektedir (Koçak, 2000: 83; Yamak, 2021: 74-75).

2.2.2.6. Ahmed Bîcân'ın Müntehâları

Ahmed Bîcân'ın Müntehâ adlı iki eseri bulunmaktadır. Bu eserlerden *Kitâbü'l-Müntehâ Ale'l-Fusûs* olarak da zikredilen ilk eser, Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin *Fusûsü'l-hikem* adlı eserine Bîcân'ın ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed tarafından Arapça olarak yazdığı şerhin Ahmed Bîcân tarafından yapılan Türkçe tercümesinden oluşmaktadır.

Müntehâ adlı diğer eser ise başlangıçta Bîcân'ın ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed'in de aynı adlı Arapça eserinin tercümesi olarak düşünülmüştür. Ancak Behçet Gönül (Behçet Necatigil) eserleri içerik olarak tahlil ederek iki eserin farklı olduğunu ilk kez dile getirmiştir. Sonrasında ise Mehmet Bilâl Yamak ve Tuba Bozbey, eserlerin tavsîfi üzerine yaptıkları çalışmayla eserler arasındaki farklılıkları kapsamlı bir biçimde inceleyerek iki eserin birbirinden farklı eserler olduğunu ortaya koymuştur (Yamak ve Bozbey, 2021: 643-647). Bahsi geçen çalışmada iki eser, birbirine karıştırılmaması amacıyla Müntehâ I ve Müntehâ II olarak adlandırılmıştır. Yamak ve Bozbey'in çalışmasından alınan aşağıdaki tabloda (Tablo 2.1) iki eserin farklı olduğu gösterilmektedir.

Tablo 2.1: Müntehâ I ve Müntehâ II'nin Karşılaştırmalı Muhtevâ Dökümleri

MÜNTEHÂ I	MÜNTEHÂ II
• Sebeb-i te'lîf-i kitâb • Fasl fî tahlîk-i Âdem • Der beyân-ı Sıfâtu'r-rûh fî Âdem • Fasl fî Tevbe-i Âdem • Fasl der-beyân-ı tertîbi'l-mevcûdât • Fasl-ı hikmet-i ilâhiyye fî kelime-i Âdemiyye • Fasl fî hikmet-i nakşiyye fî kelime-i Şît • [Fass] fî hikmet-i ahadiyye [fî] kelime-i Hûdiyye	• Mukaddime • Sebeb-i te'lîf • Usûl-i tel'lîf • İsm-i te'lîf • Muhtevâ-yı te'lîf • Bazı mesâil-i vahdet-i vücûd- Tevhîd-i zâtın delilleri – Fenâ – Vücûd • Mahsûsât ve ma'kûlâtın bazı mesâili cem' edip

• Kıssa-i hikmet-i futûhiyye fî kelime-i Sâlihiyye • Kıssa-i hikmet-i kuddûsiyye fî kelime-i İdrîsiyye • Kıssa-i hikmet-i subbûhiyye fî kelime-i Nûhiyye • Kıssa-i hikmet-i müheymiyye [fî kelime-i] İbrâhîmiyye • Kıssa-i Aliyye fî kelime-i İsmâiliyye • Kıssa-i hikmet-i Hakîkiyye fî Kelime-i İshâkiyye • Kıssa-i hikmet-i rûhiyye fî kelime-i Ya'kûbiyye • Fass-ı hikmet-i nûriyye fî kelime-i Yûsufiyye • Fass-ı hikmet-i gaybiyye fî kelime-i Eyyûbiyye • Fass-ı hikmet-i kalbiyye fî kelime-i Şuaybiyye • Fass-ı hikmet-i ulviyye fî kelime-i Mûseviyye • Fass-ı hikmet-i imâmiyye fî kelime-i Hârûniyye • Fass fî hikmet-i inâsiyye fî kelime-i İlyâsiyye • Bu fasıl keşf-i kuburu ve ervâhı beyân eder • Fass fî hikmet-i vücûdiyye fî kelime-i Dâvûdiyye • Münâcaat-i Dâvûd Peygamber • Fass-ı hikmet-i Rahmâniyye fî kelime-i Süleymâniyye • Fass fî hikmet-i kaderiyye fî kelime-i Uzeyriyye • Fass fî hikmet-i nefesiye fî kelme-i Yûnusiyye • Fass-ı hikmet-i nefesiyye fî kelime-i Zekeriyyâiyye • Fass-ı hikmet-i celâliyye fî kelime-i Yahyâviyye • Fass-ı hikmet-i nebeviyye fî kelime-i Îseviyye • Fasl fî mâ yuktebu fî'l-İncîl • Hadîs-i ref'-i Îsâ ile's-semâ • Fass-ı hikmet-i ferdiyye fî kelime-i Muhammediyye • Hadîsü'l-Mi'râc • Fasl fî esrâri'l-vahy • Hicretü'n-nebî • Fasl fî nüzûli'n-nebîyyi bi'l-Medîne • Vefâtü'n-nebî • Vefât-ı Fâtımatü'z-zehrâ • Vefât-ı Ebû Bekr • Vefât-ı Ömer • Vefât-ı Osmân • Vefât-ı Alî • Vefât-ı Hasan-Huseyn • Fasl fî ıstılâhât-ı sûfiyye • Fasl fî Menâzili's-sâirîn • Fasl fî't-temsîl • Fasl fî inşikâki'l-kamer • Fasl fî sırri'l-mirâc • Fasl fî sırri'l-vuzû' • Fasl fî sırri's-salâti'l-hams • Fasl fî sırri'l-hicreti min-Mekke ile'l-Medîne • Fasl fî sırri's-salât • Fasl fî sırri tahvîli'l-kıbleti min Beyti'l mukaddesi ile'l-Ka'beti • Fasl fî sırri'z-zekât • Fasl fî sırri's-sıyâm • Fasl fî esrâri'l-Hacc • Fasl fî sırrü'z-zikr • Fasl fî cihâdi'n-nebî s.a.v. • Fasl fî sırr-i vefât-i Resûl s.a.v. • Fasl fî fezâili's-salavât ale'n-nebiyyi s.a.v. • Fasl fî temsîl-i Ashâb-i Resûlullâh s.a.v.	zâhir ve bâtın itikatları nazara açmak- Kelam, felsefe, tahkîk- Kelâmi bazı meseleler • Beyân-ı tertîb-i mevcûdât (Tertîb-i âlem, Halk-ı Âdem, İblîs, Halk-ı Havvâ, Ehl-i beyt, Hz. Âdem ve Havvâ'nın cennetteki ahvâli) • Kıyamet gününde dünyanın bir kadın olarak getirilişi- Tevbe-i Âdem, Kabûl-i tevbe-i Âdem • Fusûsu'l-hikem Şerhi- Fasslar: Şit, İdrîs, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrâhim, İsmâil, İshâk, Yakûb, Yûsuf, Eyyûb, Şuayb, Mûsâ, Hârûn, İlyâs, Dâvûd, Uzeyr, Yûnus, Zekeriyya, Yahyâ, Îsâ, Muhammed (s.a.v.). • Kur'ân'a Göre Mi'râc • Hadîs-i Mi'râc • Rü'yetullâh • Emvâl-i Gazâ • Eslihat-i Nebî • Edeb-i Gazâ • Deniz Gazâsı • Şehitlerin Namazı • Gemiye Binmek • Şehitler • Gâzînin iki düşmanı, Nefs, Halk-ı kâinât, Helâk kâinât, Kıyâmet alâmetleri, Masnûatın tertibinin tahkiki, Kıyamet alâmetlerinin tahkîki, Kıyâmet, Hacc Suresi 2. Ayeti Tefsîri • Cehennem – Cennet- Rü'yetullâh- Fezâil-i Nebî • İnsân-ı Kâmîl - Hakîkat-i Muhammedîyye – Zikrullâh – Aşk • Evliyâ • İstiâzenin tefsîri • Besmelenin fazileti • Kur'ân'ın fazileti • Esrâr-ı hurûf • Besmele • Fatiha • Salavât Ayeti • Tefsîr Bölümü (Yâsîn, Fetih, Rahmân, Vâkıa, Mülk, Duhâ, İnşirâh, Tîn, Alak, Beyyine, Zilzâl, Âdiyât, Kâria, Tekâsür, Hümeze, Fîl, İhlâs, Felâk, Nâs sûreleri). • Hicret-i Nebî • Vefât-ı Nebî • Vefât-ı Fatımatü'z-zehrâ • Vefât-ı Ebû Bekir • Vefât-ı Ömer • Vefât-ı Osman • Vefât-ı Ali • Vefât-ı Hasan-Hüseyin • Evlâd-i Rasûl • Ezvâc-i Rasûl • Aşere-i Mübeşşere • Evliyâ • Nasihat • Hâtime

• Fasl fî Tezkireti'l-Enbiyâ • Fasl fî eşrâti's-sâati • Fasl fî hurûci'd-deccâl • Fasl fî nüzûl-i Îsâ • Fasl fî hurûci'd-dâbbetü'l-arz • Fasl fî tulû'i'ş-şems min mağribihâ • Fasl fî sedd-i bâbü't-tevbe • Fasl fî nefhi's-sûr • Fasl fi'l-haşr • Fasl fî tebdîli'l-arz ve's-semâvât • Fasl fî livâi'l-hamd • Fasl fi'ş-şefâat • Fasl fi'l-hisâb • Fasl fî'l-kitâb • Fasl fi'l-mîzân • Fasl fî cehennem ve derekâtihî • Fasl fi'l-havz • Fasl fi'l-Hûr • Fasl fî vildâni'l-cenne • Fasl fi'l-gılmân • Fasl fî enhâri'l-cenne • Fasl fî rü'yetullâh • Fasl fî merâtibi'l-insân • Fasl fî sırri'l-hûr • Fasl fî'l-vildân ve'l-gılmân • Fasl fî sırri'l-enhâr • Hâtimetü'l-kitâb	

2.2.2.6.1. Telif Sebebi

Ahmed Bîcân, Müntehâ adlı incelenen nüshasının "Sebeb-i Te'lif-i Kitâb" başlıklı bölümünde eserini kaleme alma sebebini şöyle açıklar: Mürşitlerin sözlerinin yüksek mertebede olduğunu fakat bazı mürşitlerin görünürde İslâm hükmüne karşı gibi konuştuğu için mürşidin bu sözüne itikat edilecek olunursa kâfir olunacağını böyle bir durumda kişinin mürşidin sözlerinin gizli anlamlarını görüp tövbe etmesinin vacip olacağını dile getirir. Bîcân, kendisinin bu işlere hayret ettiğini ve mürşitlerin sözlerinin gizli anlamlarını açıklamak için Müntehâ adlı eserini kaleme aldığını belirtir (v. 2b-3a). Bîcân, *"ḫâtimil-kitâb"* faslında eseri yazmasının başka bir sebebini şöyle ifade eder:

"gördüm ki ẓâhir ve bâṭın ʿilmlerde ʿulemâ çoḳ kitâb düzmişler amma ol kitâblar kimi ʿarabca ve kimi fârsca idi her kişi anları muṭâlaʿa edüp maʿnīsini laṭif çıḳarmazlar ḥattâ ol ʿibâretleri gėne ehli bilürdi ben miskin diledim ki türkçe bir kitâb düzem ta kim bu bizüm il ḳavmi daḫi ẓâhir ve bâṭın ʿilmlerden menfaʿat dutup ʿariflerden olalar ta kim göñüllerine ve iʿtiḳâdlarına şeriʿat ve ḥaḳiḳat emrin dutmaḳ ve müslümânlıḳ ḳaydını yemek ve maʿrifet ḥâṣıl eylemek" (v. 308a)

Bîcân, -yukarıda ifade ettiği gibi- ilim sahiplerinin eserlerini Arap ya da Fars dilleriyle yazması sebebiyle bu dilleri bilmeyen Müslümanlara İslam'ı anlatmak için Türkçe bir eser kaleme aldığını aktarmaktadır.

2.2.2.6.2. Telif Tarihi ve Yeri

Eserin, başlangıçta Bîcân'ın diğer Müntehâ adlı eseriyle aynı sanıldığı için ilk yazılış tarihi 857/1453 yılı olarak kabul edilse de iki eserin birbirinden farklı olduğu kabul edildiğinde incelenen Münteha adlı eserin hicrî 870, miladî 1466 yılında Gelibolu'da Ahmed Bîcân tarafından kaleme alındığı anlaşılmıştır.

Yazar, eserin yazılış tarihi ve yerini eserinde şöyle aktarır:

> *"(6) elḥmdülillāh ki aṣl-ı bu kitāb Yazıcıoġlı saḳalı (7) aḳ ve yüzi ḳara Aḥmed Bīcān Gelibolıda tamām (8) ėtdi ḥattā tārīḫüñ sekiz yüz yėtmiş yılında muḥerremde (9) tamām oldı."* (v. 309a)

2.2.2.6.3. Muhtevası

Müntehâ adlı eser; 57 fasıl, 1 bâb, sebeb-i telif ile hatime bölümlerinden oluşmaktadır. İncelenen kısımda 14 fasıl 1 bâb ve Hâtime bölümleri bulunmaktadır. Eserin incelenen son kısmına kadar ki bölümünde şu konular üzerinde durulmuştur:

Ahmed Bîcân, eserine Eûzü-besmele ve Fatiha Suresi ile başlamış, Hz. Muhammed'e, ailesi ve ashabına salât ve selam getirdikten sonra sebeb-i teʾlif bölümünde kitabın yazılış sebebini ve kaynaklarını açıklayarak Allah'ın isimlerinden söz etmiştir. Daha sonra sırasıyla şu konular üzerinde durmuştur: esma'ül-hüsna ve mazharları; sıfat, ayân-ı sâbite, âlem, felek ve mazharları; levh, maarifetullah gibi tasavvuf düşüncesinin temel kavramları, Hz. Peygamberin sözleri, Mevlânâ Celâleddîn-i Belhî, Mansûr-ı Hallâc, Hacı Bayrâm, Cemâleddîn-i Kâşânî, Abdulkadir Geylânî, Cafer-i Sâdık, Beyâzid-i Bestâmî, Tâlib-i Mekkî, Cüneyd-i Bağdâdî gibi alimlerin tecelliyat konusundaki görüşleri, Allah'ın birliği ile ilgili vecihler ve deliller; Muhyiddîn-i Mağribî, Fahr-i Râzî, Sadreddîn-i Konevî, Seyyid-i Şerîf Cürcânî gibi alimlerin vücud ile ilgili görüşleri; zahir ve batın itikâtların bilinmesi, Allah'ın nuru, aklı, kalemi, arşı, kürsiyi, Hz. Âdem'i yaratılışı ve hayatı gibi konulara değinilmiştir.

Çalışmada metnin incelenen kısmı, tefsir bölümünde yer alan İnşirah suresinin 7. ayetiyle başlamaktadır. İnşirah suresinin tefsirinden sonra sırasıyla Alak, Beyine,

zilzal, Adiyat, Karia, Tekasür, Hümeze, Fil, İhlas, Felak, Nas surelerine yer verilmiştir. Surelerin kaç ayetten, kaç kelimeden ve harften oluştuğu ile ilgili bilgi verilerek bazen ayet ayet bazen de kelime kelime sureler tefsir edilmiştir. Ayrıca bazı surelerin ardına "hikâyet" kelimesiyle başlayan ya da "ve ba'dehu" bağlacı ile bağlanan farklı hikâyeler eklenmiştir.

Hicret-i Nebî faslında Hazret-i Muhammed Mustafa'nın Mekke'den Medine'ye göç etmesi anlatılmış daha sonra *Vefât-ı Nebî* faslına geçilerek Hazret-i Muhammed'in vefatı anlatılmış. Diğer fasıllarda Hazret-i Muhammed'in ailesi ve İslam halifelerinin (sırasıyla Fatımatü'z-zehrâ, Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali, Hasan-Hüseyin) vefatları anlatılmıştır.

Evlâd-ı Rasûl'de, önce Hazret-i Muhammed'in erkek çocukları Kasım, Abdullah ve İbrahim ile ilgili doğum tarihi ve doğum yerleri ile ilgili, daha sonra kız çocukları Zeynep, Rukiye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma ile ilgili bilgilere geçilerek evlilikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Ezvâc-ı Rasûl faslında Hazret-i Muhammed'in eşleri üzerine durulmuştur. Özellikle ilk eşi Hz. Hatice çok methedilmiştir.

Aşere-i Mübeşşere faslında on sahabenin isimleriyle birlikte Ashab-ı Suffe hakkında bilgiler verilmiştir.

Evliyâ faslında Hazret-i Muhammed ve dört Halifeden sonraki dönemde İslamdan uzaklaşan ve İslama yönelen insanlar üzerinde durmuş. Ebû Muḥammed bin Caferi Sâdıḳ radıyallâhü anhü, Süheyl Yemenî Veyise'l-karanî rahmetullâhi aleyhi, Ebû Hâzım Medenî rahmetullâhi aleyhi, Hasanı Basri gibi isimler zikredilmiş, onların ilimleri, kerametleri anlatılarak onlardan övgü ile bahsedilmiştir.

Nasihat faslında insanlara, Hazret-i Muhammed'in yolundan gitmek, ibadeti terk etmemek, nefsine yenilmemek, kötülükten uzak durarak insanlara faydalı olmak gibi konularda öğütlerde bulunulmuştur.

Hâtime faslında, yazar eserin bitiş tarihi ve yeri hakkında bilgi vermiş ve eserin telif sebebini aktarmıştır. Eseri yazarken faydalandığı kaynakları zikretmiş ve eserle ilgili bilgi vermiştir. Eserin nüshasını yazan Ali oğlu Hüseyin, 1021 senesinde eseri tamamlandığını belirtmiştir.

2.2.2.6.4. Müntehâ'nın Kaynakları

Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân, Müntehâ'da Fenârîoğlu'nun Misbâhü'l-üns; Begavî tefsiri, Zühretü'r-riyâz, Ebu'l-leys tefsirinden; Şeyh Muhyeddîn-i Arabî, Mansûr-ı Hallâc, Şeyh Ebu'l-Hasani'l-Eşarî Şeyh Hacı Bayrâm, Abdulkâdir Giylânî, Mevlânâ Celâlüddîn-i Belhî, Sadreddîn-i Konevî, Cafer-i Sâdık, Bâyezîd-i Bestâmî, Tâlib-i Mekkî, Cüneyd-i Bağdâdî, Cemâlüddîn-i Kâşânî,Muhammed Mühyiddîn-i Mağribî, Seyyid-i Şerîf Cürcânî, Muḥammed Şehristânî, İmâm-ı Gazzâlî gibi âlimlerin düşünce ve eserlerinden faydalandığını ifade eder. Bunların dışında İmâm Fahr-i Râzî, Ebu'l-Hasani'l-Basrî gibi tefsir yorumcularının eserlerinden faydalanmıştır. Kaabü'l-Ahbâr, İbn-i Abbâs, Enes (r.a.), İbn-i Mesûd, Hażret-i Vahhâb, Abdullahi'l-Kuseyriye gibi isimlerin hadis rivâyetlerine, itikadî meselelerin yorumunda akla ve iradeye öncelik veren Mutezile'nin ve Hz. Peygamber ve ashâbın yolunu takip eden Ehl-i sünnet ve'l-cemâat mezhebinin görüş ve sözlerine yer vermiştir.

Bîcân ayrıca Rum padişahı ve paşalarından, şark hikâyelerinden İncil, Tevrat, Zebur ve Kur'an gibi kutsal kitaplardan, peygamberlerden, evliya tezkirelerinden faydalanarak eserini kaleme almıştır ve eserin son kısmında da bu kaynakları şöyle sıralamıştır:

(10) evvel Tefsīri Kebīrden (11) ve Tefsīri Ḳāḍīden ve Beġavīden ve Elü'lleys iden ve Mecmi Dāyeden (12) ve Tefsīri Ḳurṭubīden ve Tefsīri Cemāleddīn Ḳāşānīden (13) ki teʾvīlāt anuñdur Rūm pādişāhı ve paşaları (1)aña iʿtimād ėdüp dāyim şarḳ muṭālaʿa larından olurdı (2) ben bīçāre Bīcān daḫi taḥḳīḳ ve teşrīʿ ve teʾvīl (3) incülerini bu kitābda cemʿ eyledüm ve daḫi kelimāt-i ilāhiyyeden (4) ve Tevrātdan ve Zebūrdan ve İncīlden ve Ḳurʾāndan ve ṣaḥf-ı (5) enbiyādan ve teẕkire-i evliyādan ve ʿibādet vāḳfīnden (6) ḥattā ʿaraṣāt-ımaʿāda varınca ve cennāt-ı ābāda girince (7) ve cemāl-ı muṭlaḳı görince işbu kitābda cemʿ olundı eyle (8) olsa cemʿ-i ʿālemüñ bu kitāb müntehāsı oldı pes imdi. (v. 308a-308b).

2.2.2.6.5. Nüshaları

Çeşitli kütüphanelerde Ahmed Bîcân'a ait Müntehâ adıyla kayıtlı olan nüshalar şunlardır:

1. *Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 1657, [ts.], 207 vr.*
2. *Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi, nr. 2267, (ist. trh.) h.857/ m.1453, 322 vr.*

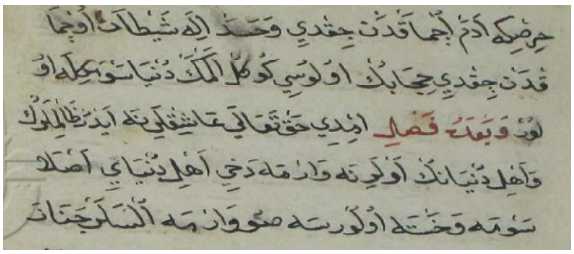
3. *Süleymaniye Ktp., Kılıç Ali Pasa, nr. 630, (ist. trh.) h.1003/ m.1594, (müst.) Hamid bin Muhammed es-Sinobî, 116 vr.*
4. *Tercüman Gazetesi Ktp.275, nr. Y-204, (ist. trh.) h.1174/ m.1760, (müst.) Dervis Mehmed bin Hasan el-Ma'cunî, II+218 vr276.*
5. *Topkapı Sarayı Müzesi Ktp., Emanet Hazinesi, nr. 1251, Lübb-i Müntehâ-yi Fusûs, (çev.) Bahâizâde Abdurrahim, [ts.], 114 vr.*
6. *Milli Kütüphane, nr. 607079, [ts.], 297 vr.*
7. *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Ktp., Türkçe Yazmalar, nr. 3324, [ts.], 110 vr.*
8. *İstanbul Büyüksehir Belediyesi Atatürk Kitaplıgı, İstanbul Kitaplıgı Bölümü, MC. Yazmaları, nr. MC._Yz_K.000108, [ts.], 368 vr.*
9. *İstanbul Büyüksehir Belediyesi Atatürk Kitaplıgı, İstanbul Kitaplıgı, Osman Ergin Yazmaları, nr. OE_Yz_000249, [ts.], 81 vr.*
10. *İstanbul Büyüksehir Belediyesi Atatürk Kitaplıgı, İstanbul Kitaplıgı, Osman Ergin Yazmaları, nr. OE_Yz_000250, [ts.], 157 vr.*
11. *İstanbul Büyüksehir Belediyesi Atatürk Kitaplıgı, İstanbul Kitaplıgı, Osman Ergin Yazmaları, nr. OE_Yz_000334/06, [ts.], 70b- 74a.*
12. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ktp., nr. 36586, h.870, 122 vr.*
13. *Kütahya Tavsanlı Zeytinoglu İlçe Ktp., nr. 1126, [ts.], 292 vr.*
14. *Burdur İl Halk Ktp., nr. 922-05, [ts.], 231b- 275b vr.*
15. *Bursa Arkeoloji Müzesi Ktp., nr. E 74/235277, [ts.], 165vr278.*
16. *İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Yazma Eserler - Muallim Cevdet Yazmaları, nr. MC_Yz_K0108, 368 v.*
17. *Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Burdur İl Halk Kütüphanesi, nr. 15 Hk 922/5, 231b-257b v.*
18. *Zeytinoğlu İlçe Halk Kütüphanesi, nr. 43 Ze 1126, 292 v.*
19. *Manisa İl Halk Kütüphanesi, nr. 45 Ak Ze 185, 130 v.*

Bu nüshalardan çalışmamıza konu olan nüsha ile Milli Kütüphane'de 06 MK. Yz. A 3271 numarasıyla kayıtlı olan nüsha Bîcân'a ait 870 tarihinde tamamlanan telif eserdir. Ayşe Beyazıt'ın çalışma konusu olan Süleymaniye Ktp. Kılıç Ali Paşa bölümü 630 numarada kayıtlı olan nüsha ise Bîcân'ın ağabeyi Yazıcıoğlu Mehmed'in Arapça kaleme aldığı eserin Türkçe tercümesi olan eserdir.

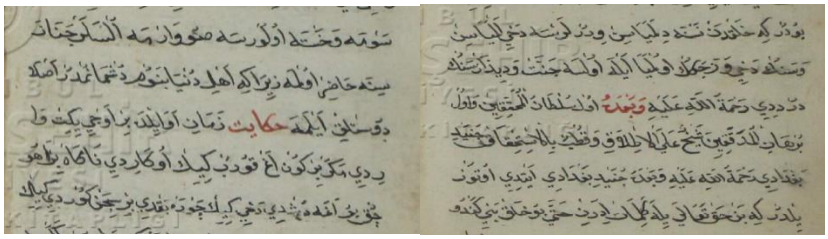
Bu çalışmada incelenen nüshanın özellikleri:

Bu çalışmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Nadir Eserler, Yazma Eserler - Belediye Yazmaları bölümünde Bel_Yz_K0784 numarada kayıtlı olan nüsha incelenmiştir.

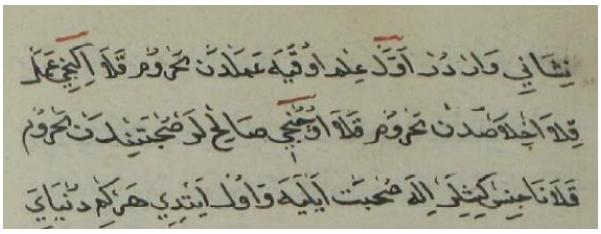
Eserin dili Türkçedir. Bir ciltten oluşan eser 309 varaktır. Nüshanın ölçüsü 205x150, 155x110 mm'dir. Eser harekeli nesih hattıyla 13 satır olarak yazılmıştır. Ancak incelenen eserin 309a varaklı sayfası 11 satırdan oluşmaktadır. Eser, siyah-kahverengi ciltlidir ve kâğıdı samansı sarı renktedir. Eserin sayfalarında yıpranmalar mevcuttur. Başlıkların, ayetlerin, hadislerin, özel isimlerin ve önemli görülen kısımların yazımında kırmızı mürekkep kullanılmış diğer kısımlar siyah mürekkeple yazılmıştır. Eserde bölüm başlıkları yazılmamış, kırmızı mürekkeple yazılan "fasıl" kelimesiyle yeni konuya geçilmiştir.

Ayrıca yazar yeni bir hikâyeye geçişi yine kırmızı mürekkeple "HİKÂYET" yazarak ya da kırmızı mürekkeple yazdığı "ve ba'dehu" bağlacıyla gerçekleştirmiştir.

Ayrıca bazı kelimelerin üstünde kırmızı çizgiler yer almaktadır:

3. *MÜNTEHÂ* ADLI ESERİN DİL YÖNÜNDEN İNCELEMESİ

3.1. Ses Bilgisi

3.1.1. İmla Özellikleri

3.1.1.1. Ünlülerin Yazılışı

3.1.1.1.1. /a/ Ünlüsünün yazılışı

Metinde /a/ ünlüsü; üstün işareti /ـَ/ medli elif /آ/, üstünlü elif /ا/ ve güzel he /ه/ işaretleri ile yazılmıştır.

Metinde /a/ ünlüsü ön seste medli elif /آ/ veya üstünlü elif /ا/ harfleriyle gösterilmiştir: آندَن *andan (233b/8)*, آچْ *aç (257a/1)*, آدِي *adı (247b/1)*, آغْ *aġ (302a/9)*, آقْ *aḳ (309a/7).*

Üstünlü elif /ا/: آغِر *aġır (252a/8)*, آغْزِنَا *aġzına (260b/2)*, آهُوجُق *ahucuḳ (302a/9)*, آبدَسْت *abdest (303a/10).*

metinde /a/ ünlüsü iç seslerde üstünlü elif /ا/, üstün /ـَ/, lam-elif /لا/ ve güzel he /ه/ ile gösterilmiştir.

Üstünlü elif /ا/ ile: اِراَق *ıraḳ (244b/12)*, اِرمَاقْدُر *ırmaḳdur (258a/5)*, اُچْمَاق *uçmaḳ (244a/11)*, تُپرَاق *topraḳ (264a/10)*, قاَش *ḳaş (256a/7).*

Üstün /ـَ/ ile yazılan: مَخْرُوم *maḫrūm (233a/7)*, مَخْو *maḫv (262b/9)*, خَرِير *ḫarīr (236a/7)*, حَمْد *ḥamd (265b/12)*, فَخْر *faḫr (253b/2)*, صَبر *ṣabr (286a/3)*, نَقل *naḳl (253a/4).*

Lam-elif /لا/ ve güzel he /ه/ ile: يَلاَن *yalan (233b/4)*, يِلاَن *yılan (292a/11).*

/a/ ünlüsü, son ses olarak üstünlü elif /ا/ veya üstünlü güzel he /ه/ ile gösterilmiştir: Üstünlü elif /ا/ ile yazılan örnekler: سِرا *sıra (290a/4)*, اَناَسي *anası (234a/8)*, اَتاَسي *atası (234a/8)*, بَڭا *baña (236a/11)*, سَڭا *saña (234a/3);* Üstünlü güzel he /ه/ ile: صُڭرَه *ṣoñra (233a/4)*, اُرتَة *orta (246b/13)*, طَاشرَة *ṭaşra (249b/6)*, خَسْتة *ḫasta (244b/9)*, غُصّه *ġuṣṣa (303b/12)*, آينة *ayna (262b/5).*

3.1.1.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazılışı

Metinde /e/ ünlüsü üstünlü elif /ا/, üstün işareti /ـَ/ veya üstünlü he /ـَه/ işaretleriyle gösterilmiştir.

Ön seslerde /e/ ünlüsü üstünlü elif /ا/ ile yazılmıştır: زاَبَرلَسَه *ezberlese (236b/10)*, آذان *eẕān (265a/2)*, آوِي *eyü (240b/1)*, آدَبْ *edeb (244a/6)*, آكشِي *ekşi (284a/8).*

/e/ ünlüsü iç seste; üstün işareti /◌َ/, üstünlü elif /آ/ veya üstünlü güzel he /ه / ile gösterilmiştir.

Üstün işareti /◌َ/ ile: آمَل *emel (284b/10),* اَپسَم *epsem (304a/2),* فَرد *ferd (281b/1),* فَرش *ferş (247b/5),* فَوز *fevz (269b/12),* هَبْ *heb (285a/11).*

Üstünlü elif /آ/ ile: آيلَيالَر *eyleyeler (257b/4),* نِتاكِم *nitekim (266b/8).*

Üstünlü güzel he /ه/ ile: كَفَه نِنَه *kefenine (286b/2),* جُمله سِندَن *cümlesinden (286b/8),* يُورَهَ *yöresine (288b/3)* اندِيشَه سِي *endişesi (293b/10),* كُورَهَ سن *göresin (296b/12).*

Son seste ise /e/ ünlüsü üstünlü elif /آ / veya üstünlü he /ه/ ile yazılmıştır.

Üstünlü elif / آ /: اُلدُرمَكَا *öldürmege (306b/4),* آيلَيا *eyleye (300b/5),* آتمَكَا *ėtmege (293a/7),* كُرمَكَا *görmege (299a/1).*

Üstünlü he /ه / ile: اُيلَهَ *öyle (265a/2),* دِيلَهَ *dile (266a/6),* اگَهَ *ege (284b/2),* دَرّه *derre (288a/8),* دَوَه *deve (275b/1).*

3.1.1.1.3. /ı/, /i/ Ünlülerinin Yazılışı

Eserde /ı/, /i/ ünlüleri; esre / ◌ِ /, esreli ye /◌ِي / veya esreli elif / ◌ِا / ile gösterilmiştir. Ön seslerde /ı/, /i/ ünlüleri esreli elif /ا/ veya esreli ye /◌ِي/ ile yazılmıştır.

Esreli elif /◌ِا / ile: اِرَاق *ırak (244b/13),* اِسّي *ıssı (240a/1),* اِپلِك *iplik (273b/2),* اِنجِير *incīr (255b/12),* اِنْسَان *insān (238b/4),* اِلهَام *ilhām (234b/9).*

Esreli ye /◌ِي/ ile: اِيمَان *īmān (235b/11),* اِيشهَ *işe (256a/6).*

Metinde /ı/ ve /i/ ünlüleri iç seste; esre /◌ِ/ veya esreli ye /◌ِي / ile yazılmıştır.

Esre /◌ِ/ ile: كافِر *kāfir (235b/9),* قارِش *karış (285b/6),* لِبَاس *libās (303b/6),* مَكِر *mekir (263b/8),* رِضَا *rıżā (248b/7),* صِدق *ṣıdḳ (285b/10).*

Esreli ye /◌ِي / ile: تَحرِير *taḥrīr (238a/6),* دِيدَار *dīdār (244a/11),* دِين *dīn (265a/12),* دِيل *dil (238a/4),* أمِير *emir (259a/8).*

/ı/ ve /i/ ünlüleri son seste; esre /◌ِ/ veya esreli ye /◌ِي / ile gösterilirken bazı ifadelerde ise güzel he /ه/ ile kullanımı söz konusudur.

Esre /◌ِ/ ile: اَبِ *ābı (263a/10),* بَعْضِ *baʿżı (238a/8),* سَبَبِ *sebebi (258b/9),* نَفسِ *nefsi (245a/5),* دُكَلِ *dükeli (287b/3).*

Esreli ye /◌ِي/ ile: فانِي *fāni (299a/8),* غَنِي *ġanī (276b/10),* اِسّي *ıssı (240a/1),* صَافِي *ṣāfi* (294a/13), صُوفِي ṣōfi (294a/13).

Güzel he / ه / ile: بَلكهِ *belki (235b/10),* چُونكِهِ *çünki (242b/8),* كهِ *ki (233b/1).*

3.1.1.1.4. /u/, /ü/, /o/, /ö/ Ünlülerinin Yazılışı

Metinde /u/, /ü/, /o/ ve /ö/ ünlülerinde kalınlık-incelik ve darlık-genişlik bakımından ayırıcı işaretler kullanılmadığı için bu ünlüler aynı harflerle gösterilmiştir. Bu ünlüler metinde ötre /ُ/, ötreli elif / اُ /, ötreli vav /وُ / veya ötreli elif vav /اُو/ ile yazılmıştır. /u/, /ü/, /o/ ve /ö/ ünlüleri ön seste; ötreli elif /اُ/ veya ötreli elif vav /اُو/ ile gösterilmiştir.

Ötreli elif /اُ/ ile: اُد *od (250b/5*), اُلدي *öldi (269a/4),* اُنِن *önin (283a/6),* اُلَشدي *ulaşdı (238b/1),* اُنُدَه *unuda (284b/2),* اُمَتلَر *ümmetler (279b/4),* اُزَرِنهً *üzerine (239a/5).*

Ötreli elif vav /اُو/ ile: اُوتُرِي *ötüri (244b/8),* اُولوُر *olur (244b/8),* اُوتردي *oturdı (250b/3),* اُورتَهَ *orta (246b/13),* اُولُندي *olundı (248b/4).*

/u/, /ü/, /o/, /ö/ ünlüleri iç seste; ötre /ُ/ veya ötreli vav /وُ / ile yazılmıştır.

Ötre /ُ/ ile: اُوكُت *ögüt (281a/9),* اُورُچ *oruç (281b/9),* اُقدُر *oḳdur (305a/12),* نُفُوس *Nüfūs (244a/10),* نُقُوش *nuḳūşi (262a/3).*

Ötreli vav /وُ / ile: اُوقُودي *oḳudı (264b/9),* نيچوُن *nėçün (237a/13),* مُؤمِن *müʾmin (241a/1),* قُوش *ḳuş (253a/7),* قُونُلدي *ḳonuldı (250b/3),* كوُزُكوُر *gözükür (298b/9).*

Bu ünlüler son seste; ötreli vav /وُ / ile gösterilmiştir:غُصَّلو *ġuṣṣalu (283a/10),* كوُركُلوُ *görklü (236b/1),* كَرَكلوُ *gereklü (306b/1),* جَوهَرلوُ *cevherlü (247b/9),* بَاشلوُ *başlu (300a/8).*

3.1.1.2. Ünsüzlerin Yazılışı

3.1.1.2.1. Ötümsüz Ünsüzler

3.1.1.2.1.1. /ç/ Ünsüzünün Yazılışı

/ç/ ünsüzü ön, iç ve son seste çim / چ/ veya cim / ج/ ile gösterilmiştir: چَابُك *çabuk (262b/1),* چَارهَ *çāre (234b/6),* كِجَه *gėce (237a/12),* گچِي *geçi (303b/9),* بَخجَلَر *baḫçeler (258a/11),* اَچْ *aç (257a/1).*

3.1.1.2.1.2. /p/ Ünsüzünün Yazılışı.

Metinde Türkçe sözcüklerde son seste yer alan /p/ ünsüzü pek kullanılmamıştır. İç ve ön seste ise /p/ ünsüzü pe / پ / veya be / ب / harfleri ile karşılanmaya çalışılmıştır. zarf-fiil yapan -*Up* ekindeki /p/ sesi her zaman be /ب / harfi ile gösterilmiştir: پَشِمَان

peşīmān (285b/7), پَادِشَاه *pādişāh (305b/3),* دَپرَنمَك *deprenmek (249b/4),* قَاپوُجِي *ḳapucı (300b/10),* اِپلِك *iplik (273b/2),* ازلَيوُب *izleyüp (264b/1).*

3.1.1.2.1.3. /k/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde genel olarak ötümlü kelimelerde /k/ ünsüzü kef /ك/ ile, ötümsüz kelimelerde ise kaf /ق/ ile gösterilmiştir: قَتيِ *ḳatı (305a/4),* كِتَاب *kitāb (241b/6),* أقسُز *oḳsuz (303a/8),* صِدِق *ṣıdḳ (285b/10),* تَكْلِيف *teklīf (245b/5),* تَرْك *terk (245b/8).*

3.1.1.2.1.4. /t/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde iç ve son seste; /t/ sesleri ötümlü ötümsüz ayırt edilmeksizin genellikle (ت) te harfi ile gösterilmiştir. Kelime başında Türkçe kelimelerde kalın sıradan /t/ seslerinde tı / ط / harfi kullanılmıştır. Arapça kökenli kelimelerde ise kelimenin Arapça aslına uyularak yazılmıştır. طَاشرَه *ṭaşra (249b/6),* طَاش *ṭaş (255b/12),* طَانُق *ṭanuḳ (241b/2),* تَكْرُوم *tañrum (259b/2),* تَمَام *tamām (262b/10),* طَامُو *ṭamu (254b/7),* سُلطَان *sulṭān (290b/13),* رَاسْت *rāst (281a/2),* لَطِيف *laṭīf (246b/7),* قُدرَت *ḳudret (278a/9).*

3.1.1.2.1.5. /s/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /s/ sesi Türkçe kelimelerde sad /ص/ veya sin /س/ harfleriyle gösterilmiştir. Ancak ötümsüz ünlülü kelimelerde çoğunlukla sad /ص/ kullanılmıştır. Yabancı kökenli kelimelerde ise kelimelerin asıl dilindeki yazılışlarına sadık kalınmıştır: صُنسَه *ṣunsa (233a/7),* صُو *ṣu (233a/7),* سِركَه *sirke (249a/7),* نَسْنَه *nesne (243a/12),* نَفَس *nefes (269b/9),* مَسْت *mest (280a/6),* اِنسَان *insān (238b/4),* صُور *ṣor (243a/2).*

3.1.1.2.2. Ötümlü Ünsüzler

3.1.1.2.2.1. /g/ Ünsüzünün Yazılışı

Metinde /g/ sesi kef /ك/ ile gösterilmiştir: كُوُر *gör (236a/12),* كِيرُو *girü (287a/3),*

گَرچَك *gerçek (233b/3),* بُگُون *bugün (303b/11),* دَگِلْ *degil (237b/4).*

3.1.1.2.2.2. / ñ / Ünsüzünün Yazılışı

Türkçede sadece iç ve son ses durumunda bulunan /ñ/ ünsüzü metinde kef /ڭ/ ile gösterilmiştir: يَڭا *yaña (238b/7),* تَڭرِي *Tañrı (235a/7),* صُڭرَه *ṣoñra (233a/4),* صُوڭ *ṣoñ (297a/11),* سَڭا *saña (234a/3),* أوڭ *öñ (278a/2).*

3.1.1.2.2.3. /d/ Ünsüzünün Yazılışı

Eski Türkçe döneminde ön seste yer alan /t/ sesleri metinde tonlulaşarak /d/ sesine dönüşürken yine ünlü sesler arasında kalan /t/ sesleri de tonlulaşarak /d/ sesine

dönüşmüş ve bu sesler dal / د / harfi ile gösterilmiştir: دَپَردِي *deperdi (288b/1),* دِرنَقلري *dırnaḳları (250b/5),* دُرْلُو *dürlü (250a/2),* فَرْد *ferd (281b/1).*

3.1.2. Ses Özellikleri

3.1.2.1. Ünlü değişimleri

Türk dilinin tarihi gelişimi incelendiğinde kelime ek ve köklerinde birtakım ünlü değişimlerine rastlanmaktadır. Bu değişimlerinin kaynağı henüz tespit edilememekle birlikte Eski Anadolu Türkçesi döneminde de ünlü değişimlerine rastlanmaktadır.

3.1.2.1.1. /i/ ~ /ė/ ~ /e/ Nöbetleşmesi

İncelediğimiz metinde genel olarak /ė/ şekli kullanılmıştır fakat bazı kelimelerin yazımında /i/, /ė/, /e/ şekillerinin nöbetleşmesi gösterilmiştir: *ėyü (236b/6), ėdük (275a/1), nėçün (280b/6), dirlerdi (242b/11), derlerdi (250a/12), ėdüp (257a/1), ėtdi (238b/8).*

3.1.2.1.2. /ı/ > /u/, /i/ > /ü/ Yuvarlaklaşması

Günümüz Türkçesinde ikinci hecesinde yuvarlak hâli bulunan bazı kelimelerin incelenen metinde dar ünlüyle yazıldığı görülmektedir: *gögisinde (261b/3).*

Eski Türkçe döneminde kelime sonunda yer alan /g/ sesinin Eski Anadolu Türkçesinde düşmesiyle son hecede oluşan yuvarlaklaşmaya incelenen metinde de rastlanılmıştır. Günümüzde ise kelime sonunda bulunan yuvarlak ünlülerin yerini dar ünlüler almıştır; *ṣaru (sarı) (247a/13).*

Ayrıca metinde günümüzde dar ünlüyle gösterilen bazı seslerin dönemin yuvarlaklaşma eğilimine uygun biçimde yuvarlak ünlüyle yazıldığı görülmektedir: *ėyü (236b/6), degüldür (306a/13), yardumlansun (240a/6), yardum (237b/13), zeytūnden (235a/9), yılduza (270a/12), incüden (247a/9).*

3.1.2.2. Ünlü Uyumu

3.1.2.2.1. Kalınlık-İncelik Uyumu (Dil Uyumu)

Eski Türkçede olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de kalınlık incelik uyumunun tam olarak gerçekleştiği görülmektedir. Ancak Türkiye Türkçesinde bu uyuma aykırı olarak kullanılan *-ki* aitlik ekinin yine Eski Türkçe dönemindeki gibi uyuma girmiş olduğu görülmektedir (Öztürk, 2017: 44). Fakat incelenen metinde aitlik ekine rastlanmamıştır. Ayrıca zarf -fiil eki olan *-ken* ekinin de uyuma girmiş olduğu görülür. Fakat incelenen metinde *-ken* zarf-fiil ekinin günümüz Türkçesinde olduğu

gibi uyuma girmediği ve tek biçimde kullandığı görülmektedir: *aġlarken (251a/10), oḳurken (275b/5), yaturken (283a/5), ḳılurken (293b/10).*

Metindeki kelimelerin kalınlık incelik uyumuna genel olarak uygun olduğu görülmekle birlikte yabancı kökenli kelimelerle Türkçe kelimelerin birleşiminde oluşan ses olaylarında bu uyumun dışına çıkıldığı tespit edilmiştir. Örneğin ḥaḳıyiçün kelimesinde hak ve için kelimesinin birleşmesi uyum dışıdır. Buna rağmen Türkçe kelimelerde için kelimesinin birleşiminin kalınlık incelik uyumuna uygun olarak gerçekleştiği görülmektedir: *kişiçün (237a/1), nėçün (237a/13), ėtmekçün (272b/11).*

3.1.2.2.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Eski Anadolu Türkçesi döneminin önemli ses olaylarından biri olan ve nedeni bilinmeyen yuvarlaklaşma, b, m, p, v, f ünsüzlerinin etkisiyle düz ünlülerin (a, e, ı, i) yuvarlak ünlüye (o, ö, u, ü) dönüşmesiyle oluşmaktadır (Öztürk, 2017: 45).

Metinde Türkçe kelime köklerinin, düzlük yuvarlaklık açısından uyumlu olduğu tespit edilmekle birlikte ‘şaru”, “kendü” ve “yavuz” kelimelerinin metinde uyuma aykırı biçimde kullanıldığı görülmektedir. Yine bazı eklerin gövdeye eklenmesi sırasında düzlük yuvarlaklık uyumuna uymaması söz konusudur: *getürüz (242a/1), artuḳ (293a/3), ayruḳ (294b/7), azġunluġı (239a/7), olaşurlar (257b/11), ırmaḳdur (258a/8), yarlıġdum (241b/3), ḳılurken (293b/10).*

Sözcük kök ve gövdelerinde uyumsuzluk

İncelediğimiz metinde sözcük kök ve gövdelerindeki uyumsuzluğa dair örneklerden bazıları şunlardır: *yılduza (270a/12), gümişden (278b/9), gendüzin (239a/11), içün (303b/11), azġunluġı (239a/7), aruṭura (240b/11), güverçin (264b/3), yavuz (242b/7), gerü (243a/6), eyü (293a/7), dėyü (236a/4).*

Eklerde uyumsuzluk

Eski Anadolu Türkçesinde yer alan yuvarlaklaşma eğilimi sebebiyle bazı eklerin düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı biçimde eklendiği görülmektedir. İncelediğimiz metinde düzlük yuvarlaklık uyumuna girmeyen ekler şunlardır:

+sUz

İsimden isim yapım ekidir: *bensüz, sensüz (287b/5), sebebsüz (297a/3).*

+cUk

İsimden isim yapım ekidir: *oġlancuḳ (251a/11), azıcuḳ. (303b/10).*

-mur

Fiilden isim yapım ekidir: *yaġmursuz (303a/7).*

-gU

Fiilden isim yapım ekidir: *sezgüsüz (258b/5).*

-dUr

Bildirme ekidir: *nesnedür (305a/8), eydürler (238b/6).*

-U

Fiilden isim yapma ekidir: *yapusı (246b/9).*

-dUk

Sıfat-fiil ekidir: *ėtdükün (239b/10), vėrdügi (238a/3), dėdügin (260b/6).*

-Up

Zarf-fiil ekidir: *alup (233b/11), aġırlayup (242b/7), yapışdurup (271a/4), yazup (302b/3).*

+Uñ

Teklik 2. kişi iyelik ekidir: *Tañruñ (249b/11), naẓaruñ (296b/9).*

+(n)Uñ

İlgi durum ekidir: *düşmanlaruñ (303a/5), oġlanuñ (234a/5), kişinuñ (240a/1), uçmaġınuñ (246b/4).*

-Uk

Fiilden isim yapım ekidir*: açuḳ (281a/7).*

3.1.2.3. Ünlü Türemesi

Metinde ünlü türemesi daha çok Arapça kökenli kelimeleri Türkçenin gramerine yapısına uygun hâle getirmek amacıyla kelimelerin orta hecelerinde görülmektedir: *ʿaḳıl (248a/4), āşıldur (248b/13), fikir (251a/2), ʿayıblardan (254b/9), vaḳit (286b/4).*

İncelenen metinde ayrıca az ve tez kelimelerine gelen +*cIK* ekinden önce gerçekleşen ünlü türemesine rastlanmıştır: *azıcıḳ (296a/8), tezicik (301a/5).*

3.1.2.4. Ünlü Düşmesi

Genel itibariyle sözcüklerin nitelikleri ve söyleyişte kolaylık nedeniyle kaynaklanan ve Türkçede sıklıkla karşılaşılan ünlü düşmesi, ikinci hecesinde dar ünlüleri bulunduran iki heceli sözcüklerin ünlü ile başlayan bir ek almasıyla ikinci hecedeki dar ünlünün düşmesi sonucunda meydana gelir.

İncelenen metinde ünlü düşmesinin genellikle orta hece ünlüsünün düşmesi biçiminde yer aldığı görülmektedir: *alnı (247b/8), boynundan (239a/9), göñlü (242a/10), ḳarnuñı (234b/2), oġlanlıḳ (269b/10).* Bazı örneklerde iki ünlünün birleşmesi esnasında oluşan ünlü düşmesine de rastlanmıştır: *böyle (260a/12), nesne (259a/8), şol (265a/6), şöyle (285b/7), yalñuzlıḳ (300a/6), kendüzi (300b/1).*

3.1.2.5. Birleşme

Türkçenin gelişim süreci içinde birleşik kelimelerin oluşumu sırasında bazı ünlülerin birleştiği görülmektedir. İncelediğimiz metinde iki ünlünün birleşmesine şu örneklerde rastlanmıştır:

bu+öyle > böyle	*böyle (251b/11).*
ne+ise > nesne	*nesne (235a/5).*
şu+ol > şol	*şol (234b/8).*
uş+eyle > şöyle	*şöyle (233a/3).*
yalın+öz > yalunuz	*yalñuz (234a/11).*
kendü+öz > kendüzin	*kendüzüme (290b/4), kendüzi (300b/b/1).*

3.1.3. Ünsüz Değişimleri

3.1.3.1. /b/ > /p/ Değişimi

Eski Türkçede bazı kelimelerdeki /b/ sesleri zamanla /p/ sesine dönüşmüştür. Eski Anadolu Türkçesinde bazı kelime başı, söz içi ve söz sonunda /b/ sesinin korunduğu görünmektedir. İncelenen metindeki bazı örnekler şöyledir: *büşirdi (273b/5), bişmemiş (255b/11), ṣıyıb (240b/1).*

3.1.3.2. /b/ > /v/ Değişimi

Metinde eski Türkçede /b/ sesiyle başlayan bazı kelimelerde /b/ sesinin /v/ sesine dönüştüğü görülmektedir:

kelime başı

/b/ sesiyle başlayan *bar, bar-*, bir kelimeleri Güney-Batı Türk lehçelerinde değişime uğramış ve kelime başında /b/ sesleri /v/ sesi olarak değişmiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde bu sözcükler genel olarak /v/ sesiyle başlar (Güven, 2019: 72). Eserde de bu kelimelerin /v/ sesiyle başladığı görülmüştür:

bar-/var- *var- (237a/11), varması (239a/12).*

ber-/ver- *vėrür (238b/2).*

söz içi/söz sonu

Köktürk Türkçesinde söz içi ve söz sonunda yer alan /b/ sesleri Uygur Türkçesinden itibaren /v/ sesine dönüştürmüştür (Güven, 2019: 72). İncelediğimiz eserde de bu değişimin örneklerine aşağıdaki kelimelerde rastlanmıştır:

eb/ev *evidür (233a/1), evde (247-b/6), evi (256a/1).*

seb-/sev- *sevmekle, sevmek (242b/1), sevmekde (281b/11).*

3.1.3.3. /t/~/d/ Nöbetleşmesi

Batı Türkçesinde geniş biçimde gerçekleşleşen kelime başındaki /t/ > /d/ değişimi eski Türkçede kelime başında /d/ sesinin bulunmamasından kaynaklı olarak /t/ sesi ile başlayan kelimelerin Eski Anadolu Türkçesine geçişte ön seste yer alan /t/ sesinin /d/ sesine dönüşmesiyle oluşmuştur. Fakat Türkiye Türkçesi döneminde bazı kelimelerde yeniden /t/ sesine dönüş yaşanmıştır (Alaçam, 2021: 29). Alaçam, *Envârü'l-Âşıkîn* üzerinde yaptığı çalışmasında Eski Anadolu Türkçesindeki bu değişimi "ince sıradan kelimelerin başındaki /t/ler /d/ye dönüşürken, kalın sıradan kelimelerdeki /t/ler daha çok korunmuştur" şeklinde açıklamıştır (2021, 29). İncelemiş olduğumuz eserde /d/ sesine dönüşen örnekler aşağıdaki gibidir: *dırnaḳları (250b/5), dutalar (263b/8), dutarıdı (282a/12), dutıbsa (265a/13), dürlü (256b/6), dürlüdür (246b/11), (283b/7), dürlü dürlü (250a/2), daḳup (302b/3), dėpdi (277b/9), dükendi (268b/7), daḫi (237a/4), dutalar (263b/), dutıbsa (265a/13).*

Eserde /t/ sesinin korunduğu örnekler ise şöyledir:

ṭaġıl-/dağıl-	*ṭaġılmış (252a/3).*
tag/dağ	*taġdur (235b/1-2-3), (252a/5), taġıdur (235b/2), ṭaġlara (291b/13).*
tol-/dol-	*ṭoldurup (271a/13).*
tokuz/dokuz	*ṭoḳuz (237b/6), (241a/12)*
toksan/doksan	*ṭoḳsan (241a/12,13).*
togru/doğru	*ṭoġrı (246a/7).*
ṭoġ-/doğ-	*ṭoġdı (259b/8-9), ṭoġmışdi, (278a/3).*
ṭoḳun-/dokun-	*ṭoḳunmaya (274b/1).*
tur-/dur-	*ṭurur (268a/5), ṭurayın (268b/1).*
ṭobṭolu /dopdolu	*ṭobṭolu (248b/2).*

Metinde ayrıca eski Türkçede /d/ sesiyle biten süt kelimesinde de /d/ sesinin korunduğu görülmektedir: *süd (248a/3).*

3.1.3.4. /ḳ/ > /ḫ/ Değişimi

Türkçenin ilk dönemlerinde kelime başı ve kelime ortasında bulunan /ḳ/ sesinin zamanla /ḫ/ sesine dönüştüğü görülmektedir. İncelenen metinde de *ḳanḳı (293a/5) ḳanda (278b/4) ve ḳanı (237b/2)* sözcüklerinde kelime başı /ḳ/ sesinin korunduğu görülürken *daḫi (237a/4)* kelimesinde söz içinde /ḳ/ sesinin /ḫ/ sesine dönüştüğü görülmüştür.

3.1.3.5. /d/ > /y/ Değişimi

Eski Türkçede bazı kelimelerdeki /d/ sesi zamanla /y/ sesine dönüştürmüştür. İncelenen metinde bu değişime *eyü (240b/1), eyüdür (242b/8)* (edgü>eyü) örneğinde rastlanmıştır.

3.1.3.6. /ḳ/ > /ḫ/ Değişimi

Eski Türkçede ön ve iç seste yer alan /ḳ/ sesinin bazı kelimelerde /ḫ/ sesine dönüştüğü görülür. İncelenen metinde / ḳ / > / ḫ / değişimine sadece şu iki kelimede rastlanmıştır: *yoḫsuldur (295a/8), yoḫsa (268a/10).*

3.1.3.7. /ḳ/ > /ġ/ Değişimi

Türkçede iki ünlü arasında kalan /ḳ/ sesinin tonlulaşarak /ġ/ sesine dönüştüğü görülür. İncelediğimiz metinde /ḳ/ > /ġ/ değişimine sadece *çoġdı (271b/10)* ve *çoġını (291b/6)* örneklerinde rastlanmıştır.

3.1.3.8. /g/ > /v/ Değişimi

/g/ > /v/ değişimi /g/ sesinin önce /ğ/ (y) sesine sonra da /v/ sesine dönüşmesiyle oluşur ve henüz yeni olan bu değişim daha çok İstanbul Türkçesinde gerçekleşmiştir (Erdem, 2018: 48). İncelenen metinde /g/ > /v/ değişimine sadece aşağıdaki örneklerde rastlanmıştır:

gügercin > güvercin *güverçin (264b/3).*

3.1.3.9. /v/ > /ğ/ Değişimi

İncelenen metinde tek kelimede görülen bu ses olayı, sözcüğün kökünde bulunan yuvarlak ünlülerin etkisiyle gerçekleşmektedir: **sovuk>soğuk**, *sovuk (248a/6).*

3.1.3.10. Ünsüz Düşmesi

Eski Türkçede daha fazla rastlanan ünsüz düşmesi ön, iç ve son seslerde dilde kolay söylenişe yönelim nedeniyle gerçekleşir (Alaçam, 2021: 32).

/ġ/-/g/ > ø

/ġ/-/g/ ünsüzlerinin düşmesi eski Türkçede birden fazla heceli kelimelerin sonlarında yer alan /ġ/g/ sesleriyle eklerin ilk seslerindeki ve kelime sonundaki /ġ/g/ ünsüzlerinin Batı Türkçesinde, eski Anadolu Türkçesinden itibaren düştüğü görülmektedir (Alaçam, 2021; 33). İncelediğimiz metinde iki ve daha fazla heceli kelimelerde bahsi geçen bu sesin düştüğü görülmektedir:

edgü > eyü *eyü (258b/7), eyüliklerinden (235a/12).*

kergek > gerek *gerekdür (241a/1-2), gereklü (251b/12).*

gel-gen > gelen *gelen (241b/11).*

ḳapuġ > ḳapu *ḳapusu (246b/8).*

Osmanlı Türkçesinin son dönemlerinden itibaren /g/ sesi /ğ/ sesine dönüşmüş, bugün ise /ğ/ sesi tamamıyla /y/ sesine dönüşse de kökeninin hatırlanması açısından yazı dilinde imla olarak /ğ/ sesi ile gösterilmektedir (Ergin, 1993: 83). İncelediğimiz metinde günümüzde bey şeklinde kullanılan sözcükte /g/ sesinin korunduğu görülmektedir: *beglere (253a/5-6), beglerdür (276b/7), begleri (300b/9).*

/l/ > ø

İncelediğimiz metinde bazı kelimelerde söz içi */l/* sesinin düştüğü görülmektedir:

keltür- > getir- *getürür (238b/13), getürürdi (256a/4), getürdi (274a/4*).

oltur- > otur- *oturu (236a/2), oturdı (260a/10), oturma (300a/9).*

birle > bile *bile (268b/12).*

/k/ > ø

Eserde *geyicik (303a/3)* örneğinde +cIk ekinden önce yer alan /k/ sesinin düştüğü görülmektedir.

3.1.4. İkizleşme

Türkçede ikizleşme "birincil uzun ünlülerin kısalmasıyla oluşmuş"tur (Özek, 2013: 657). İncelediğimiz metinde sadece iki sözcükte ikizleşme örneğine rastlanmıştır:

isig > issi *issiyle* (234a/5), *ıssısı* (255a/12).

asıg > assı *aṣṣı* (269b/12).

3.1.5. Tonlulaşma

Türkçede /p/, /ç/, /t/ ve /k/ sesleriyle biten kelime kök ya da gövdesine ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde bu sesler /b/, /c/, /d/ ve /g/(ğ) sesine dönüşür. İncelediğimiz metinde genel olarak tonlulaşmaya uyulduğu görülmektedir: *ardınca (264b/11), aġacı (247a/1), aġacından (235a/13), ayaġına (234b/12), ayaġumla (239a/9).* Ancak metinde geçen *ḳorḳatıdı (266a/1)* örneği tonlulaşmaya aykırıdır.

3.1.6. Ünsüz Benzeşmesi

Tonsuz ünsüzle biten kelime kök ya da gövdelerine tonlu ünsüzle başlayan bir ek geldiğinde ekin başındaki tonlu ünsüz kelime sonundaki tonsuz ünsüzün etkisiyle sertleşir. İncelenen metinde ünsüz benzeşmesi kuralığına uyulmadığı görülmektedir: *uçmaḳda (257a/12), ẓulmâtda (258a/1), meclisde (263a/11), olmaḳdan (242a/3), gümüşden (246b/10), ėtmişce* (237b/9), *yoḳdur (280a/1), olmışdur (285b/12).*

3.1.7. Göçüşme

Türkçede kelime içerisinde art arda gelen iki ünsüzün yer değişmesine göçüşme (metatez) ya da yer değiştirmesi denmektedir. Metinde göçüşme örneğinde sadece şu örnekte rastlanmıştır: *afv > ʿavf (305a/5).* Ancak metnin farklı bölümlerinde

kelimenin afv biçiminde yazıldığı görülmektedir. Bu nedenle söz konusu örnekteki göçüşme yazım hatasından kaynaklanmış olabilir.

3.2. Şekil Bilgisi

3.2.1. İsim Çekim Ekleri

3.2.1.1. Yaklaşma Durumu Eki *(+A)*

İncelediğimiz eserde yaklaşma durum ekinin ses uyumuna uygun bir biçimde kelime kök ve gövdesine eklendiği görülmektedir: *yėre (235b/8), ʿavrata (234a/13), yüzine (234b/6), eline (249a/9), ḳavmine (250a/10), ṣūratına (268b/11), mertebeye (283b/3).*

3.2.1.2. Bulunma Durumu Eki *(+dA)*

İncelediğimiz eserde bulunma durum ekinin ünlü uyumuna uygun biçimde kullanılırken ünsüz uyumuna girmediği görülmüştür: *günde (256a/11), uçmaḳda (257a/12), ẓulmātda (258a/1), ervāḥında (262a/7), meclisde (263a/11), medinede (264b/10), gecelerde (273b/ 1), haḳḳında (279a/12), göñlinde (286a/7).*

3.2.1.3. Ayrılma Durumu Eki *(+dAn)*

İncelediğimiz eserde ayrılma durum ekinin ünsüz uyumuna aykırı biçimde eklendiği görülmektedir: *namāzdan (233a/2), yaşından (234b/10), ḥāldan (237a/4), insandan (238a/9), olmaḳdan (242a/3), ḫalḳdan (245b/12), gümüşden (246b/10), mercānden (247a/13), dibācden (247b/8), miskden (248a/13).*

3.2.1.4. Belirtme Durumu Eki *(+I, +U)*

İncelediğimiz eserde belirtme durum ekinin ses uyumuna uygun bir biçimde kelime kök ve gövdesine eklendiği görülmektedir: *şarṭı (233b/3), yaşı (235a/1), günahı (238b/3), peyġamberi (241b/12), göñli (242a/12), ḫaberi (250a/11), odu (271b/7).*

3.2.1.5. Çokluk Eki *(+lAr)*

Metinde çokluk ekinin ses uyumuna göre *+lar* ve *+ler* şeklinde kelimelere eklendiği görülmektedir: *adamlar (234a/6), kitāblar (242a/5), bunlar (245a/1), uçmaḳlar (247b/6), ırmaḳlar (247b/11), ḳuşlar (255b/9), veliler (257b/2), şehidler (257b/3), müfessirler (259a/10), kāfirler (259b/2), melekler (260a/10), cinniler (261b/4).*

3.2.1.6. İyelik Ekleri

İyelik ekleri, eklendiği ismin kime ya da neye ait olduklarını bildirirler. İncelediğimiz Müntehâ adlı eserde iyelik ekinin birinci ve ikinci teklik kişileri ile birinci ve ikinci çokluk kişilerinde dönemin yuvarlaklaşma eğilimine uygun olarak

yuvarlak ünlü ile kullanıldığı görülmektedir: *ibādetümüze (179b/2), ḫalḳundan (253b/3), ḥabibüm (266a/5), müḥabbetüm, şükrün (277a/6), (277b/7), ʿömrüm (283b/6), şeyḫün (293a/11), evüm (302b/7), didāruñ (287a/1).*

Metinde üçüncü teklik kişi ile üçüncü çokluk kişilerinde ise düz ünlüyle kullanılmıştır: *vicdānisi (266b/,9) rıżāsı (249a/1), gözleri (234b/11), sözleri (280a/1).*

3.2.1.7. İlgi Eki *(+Uñ, +nUñ)*

İki isim arasında ilgi kuran ilgi ekinin incelediğimiz metinde yuvarlak ünlüyle kullanıldığı görülmüştür: *anuñ (233a/8), kişinüñ (240a/1), müslümānlaruñ (256a/1), senüñ (280b/6), tariḫuñ (291a/4), ʿalimüñ (300b/8), sözümüñ (305b/2), çeşmesinüñ (307b/7).*

3.2.1.8. Eşitlik Eki *(+CA)*

Kelimeye benzerlik, görelik, gibilik, kadarlık, eşitlik gibi anlamlar katan eşitlik ekinin incelenen metinde de günümüz hâliyle bulunduğu görülmektedir. Ancak bazı kelimelerde kelimeye ünsüz uyumuna aykırı bir biçimde eklendiği görülmektedir: *ėtmişce (237b/9), niçe (233b/2).* Verilen ilk örnekte (ėtmişce) eşitlik eki kelimeye ünsüz benzeşmesi kuralına aykırı biçimde eklenmiş, ikinci örnekte (niçe) ise iki ünlü arasında kalan sert ünlünün yumuşamaya uğramadığı görülmektedir.

Metinde rastlanan diğer örnekler şunlardır: *nėce (263a/8), nice (242a/8-9), dilince (271a/13).*

3.2.1.9. Vasıta Eki *(+In, +IlA, +lA)*

Cümlede yapılan işin neyle, nasıl ve ne zaman vuku bulduğunu aktaran Eski Türkçede *+In* biçimindeki vasıta durum ekinin yanında "ile" edatı ve bu edatın ekleşmiş hâli olan *(+ILA, +LA)* şekillerinde görülmektedir: *degin (302a/12),içün (234a/1), āletleri ile (271b/7), anlaruñla (241a/8), Zabur ile (272b/3), bıçaḳ ile (275a/8), ḳılıç ile (277b/11), gevher ile (278b/1), cigerile (278b/7), ḫalḳ ile (284b/6), Zincirile (285b/10), meşüretile (306a/1), edebile (244a/6), ıssıyla (234a/5), meskenetile (256b/13).*

3.2.1.10. Yön Gösterme Ekleri

Metinde *+rA ve +ArU* yön gösterme eklerine sadece birkaç kelimede rastlanmıştır.

+rA *soñra (233a/4), (237a/3).*

+ArU *gėrü (244b/10), girü (247a/7), yaḳaru (285b/6).*

3.2.2. Fiil Çekimi

3.2.2.1. Kişi Ekleri

Eylemin kim tarafından gerçekleştirildiğini belirten kişi/şahıs ekleri incelenen eserde zamir kökenli kişi ekleri, iyelik kökenli kişi ekleri ve emir kipindeki kişi ekleri olmak üzere üç biçimde kullanıldığı görülmüştür.

3.2.2.1.1. Zamir Kökenli Kişi Ekleri

Gelecek zaman, geniş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ile istek ve gereklilik kiplerinde kendini gösteren zamir kökenli kişi ekinin incelenen metinde teklik 1. kişi, teklik 2. kişi, teklik ve çokluk 1. kişi ile çokluk 3. kişi eklerine rastlanmıştır.

1. teklik kişi *(-vAn)*	söylerven (285b/13), bilmezven (286b/11).
2. teklik kişi *(-sIn)*	*almayasın (293a/8), dėrsin (233b/6), getürmezsin (235b/11), bilür misin (243a/3), bilemezsin (252a/1), bilürsin (253a/1), öpesin (277b/7).*
1. çokluk kişi *(-Uz, -vUz)*	*dönmezüz (241b/11), dutavuz (239b/13).*
3. çokluk kişi *(-lAr)*	*eydürlerdi (241b/11), derlerdi (250a/12), ėtidiler (258b/4), diyeler (269a/9), yaturdılar (273a/5).*

1. teklik eki olan *-vAn* eki fiil çekimlerinde kişi eki olarak kullanıldığı gibi isimlere eklenerek bildirme eki görevinde de kullanılır (Güven, 2019: 155). İncelediğimiz metinde de bu kullanıma rastlanmıştır: *ḳādirven (305b/1), pādişāhıven (305b/3).*

3.2.2.1.2. İyelik Kökenli Kişi Ekleri

Görülen geçmiş zaman ve şart kipinde ortaya çıkan iyelik kökenli kişi eklerinin incelenen metinde 1., 2. ve 3. teklik kişi ekleriyle 1. 2. ve 3. çokluk kişi şekillerine rastlanmıştır.

1. teklik kişi *(-m)*	*girdim (235b/8), dėdim (236a/5), göreyim (236a/6), ėtidim (292b/12), vėrin (243a/1).*
2. teklik kişi *(-ñ)*	*verdüñ (256b/6), ḳoyarsañ (288a/5), ḳurtarırsañ (302b/2).*
3. teklik kişi *(ø)*	*derse (233b/2), dėse (241b/3), gelürse (252a/12),*

	dilerse (252b/1), (292a/8), gelse (261a/3), (274a/2), ėderse (283b/10), idinse (293a/5).
1. çokluk kişi *(-k)*	*gördük (237a/5), dikdirdük (243b/4), vėrdük (258a/6), işitdük (296a/12).*
2. çokluk kişi (ñüz)	*dėdiñüz (243a/5), gitmedüñüz (292b/13).*
3. çokluk kişi *(-lAr)*	*ėdemiyeler (240a/9), getürdiler (243b/1), geldiler (246a/13), içürdiler (277b/12), çekdiler (279a/9).*

3.2.2.1.3. Emir Kipindeki Kişi Ekleri

Metinde emir kipinin 2. ve 3. teklik kişi ile 1. çokluk kişi eklerine rastlanmıştır.

2. teklik kişi *(-gIl)* *giyegil (277b/9), getürgil (254b/3), eytgil (259b/2).*

3. teklik kişi *(-sUn)* *olsun (236a/5), yardumlansun (240a/6).*

1. çokluk kişi *(-AlUm)* *görelüm (243a/2), ėdelüm (268a/9).*

3.2.2.2. Basit Çekimli Kipler

Fiilin zaman ve kişi ekleri almasıyla kip meydana gelir (Banguoğlu, 2011: 441). Tek bir kip ya da zaman bildiren fiillere ise basit çekimli fiiller denir.

3.2.2.2.1. Bildirme (Haber) Kipleri

Bildirme kipleri zaman anlamı taşıyan görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman, geniş zaman ve gelecek zaman kiplerinden oluşmaktadır.

3.2.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman *(-dI, -dU)*

Metinde görülen geçmiş zaman ekinin, 3. teklik ve 3. çokluk kişilerde dar ünlüyle kullanıldığı, diğer kişilerde ise yuvarlak ünlü ile kullanıldığı görülmektedir. Görülen geçmiş zamanın diğer kişi eklerine ise rastlanmamıştır.

1. teklik kişi *–dUm*	*çıḳdum (287b/11), bıraḳdum (288b/1), oḳudum (289a/5), vardum (290b/7), geldüm (290b/4), eyledüm (292b/6), gördüm (308a/2).*
2. teklik kişi-*dUñ*	*oḳuduñ (236a/3), bağışladuñ (236a/11), olduñ (253a/11), vėrmedüñ (253a/9), vėrdüñ (256b/6), (276b/9), ėrüdüñ (283b/6).*

3. teklik kişi *–dI*	*gördi (302b/12), geldi (303a/1), gösterdi (307a/5), bilürdi (308a/5), buldı (308b/11), yazdı (309a/4),ḳoydu (260a/5).*
1. çokluk kişi *–dUk*	*dönderdük (236b/2), eyledük (279b/1), işitdük (296a/12).*
3. çokluk kişi *–dIlAr*	*ṣaldılar (234a/6), ḳodılar (260b/2), ṭubdılar (270a/12), oldılar (279b/6), yandılar (292b/11), ḳaçdılar (293a/1), getürdiler (243b/1), geçdiler (281a/6).*

3.2.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman *(-mIş, -mUş)*

Metinde öğrenilen geçmiş zamanın 1., 2. ve 3. teklik kişisi ile 3. çokluk kişisine rastlanılmıştır. Öğrenilen geçmiş zamanın diğer kişi eklerine ise rastlanmamıştır.

1. teklik kişi *-mIşUn*	*olmışun (285b/12).metinde sadece bu şekilde bulunmaktadır .*
2. teklik kişi *–mIşsIn*	*urmışsın (285b/4), evmişsin (285b/4).*
3. teklik kişi *-mIş, -mUş*	*ağlamış(237a/12), almış (306a/12), gelmemiş (306b/8) çıḳmış (234a/3), vėrmiş (237a/13), yapmış (264b/3), ḳurumuş (276a/2).*
3. çokluk kişi *-mIşlAr, -mUşlAr*	*bulmuşlardur(279b/8), aşılmışlar (277a/7), olmuşlardur (280a/6).*

3.2.2.2.1.3. Geniş Zaman

Metinde geniş zamanın 2. teklik, 3. teklik, 1. çokluk ve 3. çokluk kişileri kullanılmıştır. Geniş zamanın diğer kişi eklerine ise rastlanmamıştır.

2. teklik kişi *-ArsIn, -ArsUn*	*ėdersin (280b/7), istersin (283a/8), yürürsin (235b/11), bilürsin (255a/5).*
3. teklik kişi *-(A)r, -(U)r*	*çıḳarur (256b/2), yatar (292a/7), bozar (293b/11).*
1. çokluk kişi *-(U)z*	metinde rastlanmamıştır.
3. çokluk kişi *-(A)rlAr, -(U)rlAr*	*umarlar (233b/7), aḳarlar (247b/11), ağlaşurlar(242a/11),varurlar (246a/1).*

3.2.2.2.1.4. Gelecek Zaman

Eski Anadolu Türkçesinde *-IsAr* gelecek zaman eki kullanılmakla birlikte dönemin sonuna doğru *-AcAk* gelecek zaman eki de kullanılmıştır. İncelenen metinde ise gelecek zaman eki olarak bu iki ekin bir arada kullanıldığı görülmektedir.

-IsAr	*oliserdur (255a/3), gidiserdür (255a/4), göriserdür (239a/13), içiserdür (277b/10), ḳalısarlardur (258a/1).*
-(y) AcAk	*gelecekdür (242b/7), gelecek (243b/4), girecek (278b/6), göçecekden (239b/7), görecek (241b/10), gelecek (243b/4), sekredecek (250b/4), gelecek (274b/13), girecek (278b/6), düşecek (281a/3), ölecek (289a/13), gidecek (291b/10).*

3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri

3.2.2.2.2.1. İstek Kipi *(-A)*

İncelenen metinde istek kipinin tüm şahıslarına yer verildiği görülmektedir. Yine dönemin yuvarlaklaşma eğilimi istek kipinin 1. teklik şahsında kendini göstermektedir.

1. teklik kişi *-(y)Alım*	*ėdelüm (268a/9), görelüm (243a/2), vėrelüm (281a/4).*
2. teklik kişi *-(y)AsIn*	*ṣanasın (237a/9), olaşdurasın (286b/10), ṣaḳınasın (299b/11), diyesin (237a/3), ögretmeyesin (299b/11).*
3. teklik kişi *-(y)A*	*gele (252a/8), ola (258a/11), boza (302b/7), getüre (258a/9), aġlaya (233b/13), yuya (301a/7), eyleye (301b/9-11), ėrişmeye (297a/12).*
1. çokluk kişi *-(y)AvUz*	*dutavuz (239b/13).*
2. çokluk kişi *-(y)AsIz*	*sarasız (268b/1), vėresiz (251a/4), göresiz (254a/7-8), işidesiz (296b/2), ėtmezsiz (243a/13); bilesiz (303a/5).*
3. çokluk kişi *-(y)AlAr*	*olalar (304a/7), kıyalar (304a/10), ḳılalar (243b/10), ḳopalar (251b/12), göreler (249b/6), beñzedeler (269a/9), ėdeler (304a/10).*

3.2.2.2.2. Şart Kipi *(-sA)*

İncelenen metinde dilek şart kipinin 2. teklik, 3. teklik ve 3. çokluk kişilerinin örneklerine rastlanmıştır.

2. teklik kişi -*sAñ*	*dilersen (287b/13), aġlasañ (235a/1), ḳoyarsañ (288a/5-8), ḳurtarırsañ (302b/2), ėderseñ (237a/9), giderseñ (248a/7), isterseñ (284a/6).*
3. teklik kişi -*sA*	*dilese (257b/8), derse (233b/2), ėdürse (239a/13), gelürse (252b/1), bildükse (279a/12), idinse (293a/5), gerekse (293b/6), öldürse (301a/1), söylese (233b/4), ṣunsa (233a/7).*
3. çokluk kişi -*lArsA*	*ėderlerse (251a/7), vėrürlerse (283b/9), olurlarsa (304a/7).*

3.2.2.2.3. Emir Kipi

İncelenen metinde emir kipinin 2. ve 3. teklik kişi ile 1. ve 2. çokluk kişi örneklerine rastlanmıştır. Ayrıca emir kipi 2. teklik şahsı –gIl ekiyle karşılandığı gibi eksiz biçimi de metinde yer almaktadır.

2. teklik kişi -*gIl*	*giyegil (277b/9), getürgil (254b/3), etgil (254b/3), eytgil (259b/2), vėrgil (276a/9), dirilgil (283b/13), ėditgil (283b/13), gel (274b/5), söyle (275b/9), sevme (302a/6), eyleme (302a/8).*
3. teklik kişi *ø, -sUn*	*gitsün (263b/9), giysün (277-b/9), varsun (263b/9), vėrsün (268a/13).*
1. çokluk kişi -*AlUm*	*görelüm (243a/2), ėdelüm (268a/9-10).*
2. çokluk kişi *ø, -Uñ*	*getürüñ (243b/1).*

3.2.2.2.4. Gereklilik Kipi

Günümüzde *-mAlI* biçiminde kullanılan gereklilik kipi Eski Anadolu Türkçesinde henüz kullanılmamaktaydı. Bu dönemde gereklilik kipi daha çok "gerek" kelimesi kullanılarak ifade edilmiştir.

-mAk gerek	*ṣaḳınmaḳ gerekdür (256a/12), bilmek gerekdür (242a/7-9), (244a/6), ėtmek gerekdür (299b/3), döndermek gerekdür (304b/13).*

İncelenen metinde -s*A gerek* yapısına rastlanmamıştır.

3.2.2.2.3. Fiillerde Birleşik Çekim

Birleşik çekimler *i-* fiili kullanılarak hikâye tarzı, şart tarzı ve rivayet tarzı olmak üzere üç biçimde oluşturulmaktadır.

3.2.2.2.3.1. Hikâye Tarzı

Kullanılan fiil kipine *i-* eyleminin geçmiş zamanının eklenmesiyle oluşmaktadır (Ergin, 2004: 322). Metinde tespit edilen hikâye tarzı örnekleri şunlardır: *olmışdı (244b/10), geçerdi (249a/2), görürdi (258b/2), giderdi (285b/2), görmişdi (289b/8), vėrürdi (291a/3), bilürdi (308a/5), ṭoġmışdı (278a/3).*

3.2.2.2.3.2. Şart Tarzı

İncelenen metinde şart tarzına sadece geniş zamanın şartı olarak rastlanmıştır: *ḳoyarsa (248b/12), baḳarsa (284b/4), ḳoyarsañ (288a/5-8), ṣatarsam (290b/2), ėderseñ (237a/9), dilerse (247b/13), giderse (282a/12).*

3.2.2.2.3.3. Rivayet Tarzı

İncelenen metinde rivayet tarzı kullanımına rastlanmamıştır.

3.2.2.2.4. Fiil Çekimlerinde Olumsuzluk Şekli

İncelenen metinde fiil çekimlerinde olumsuzluk, fiilden fiil yapım eki olarak da kullanılan *-mA* eki ile sağlanmıştır. Bu ek şahıs ve zaman eklerinden önce fiil köküne gelerek kullanılmıştır. Ayrıca geniş zamanın olumsuzu olarak da *–mAz* eki kullanılmıştır: *buyurmadılar (243b/7), ḳarışmadı (280b/4), uyumadı (288b/2), uyumamış (237a/12), ḳalmasın (299a/1), eylemesin (299a/6) añmazlar (233b/10), ḳalmaz (294b/7), sevmezindir (251a/9), bilemezsin (252a/1), ėrişemez (305b/13),*

Ėdemiyeler (240a/9) örneğinde /y/ sesinin inceltici ve daraltıcı etkisinin yanı sıra kapalı /e/ sesinin de etkisiyle ekte yer alan /e/ ünlüsünün daraldığı görülmektedir.

3.2.2.2.5. Fiil Çekimlerinde Soru Şekli

Metinde soru anlamı *mI, mU* soru ekiyle sağlanmıştır. Metinde *-dUr* bildirme ekinin soru eki olan *mI, mU* ekiyle küçük ünlü uyumuna girmediği görülmektedir: *diri midür (269a/1), gerek müdür (285a/2), var mıdur (259b/5).*

3.2.2.3. Ek Fiil

Türkçede yardımcı fiil olarak kullanılan i- eylemi Eski Anadolu Türkçesinde de aynı işlevde kullanılmıştır. İncelenen metinde geniş zamanın 1. teklik ve 3. teklik kişileri, görülen geçmiş zamanın 3. teklik kişisi ile şart kipi kullanımına rastlanmıştır.

Geniş zaman çekimi

İncelenen metinde ek fiilin geniş zamanının 1. teklik ve 3. teklik kişilerinin örneklerine rastlanmıştır. Ek fiilin geniş zaman 3. teklik kişisinin *–dUr* bildirme eki ile sağlandığı görülmektedir.

1. teklik kişi *söylerven (285b/13), bilmezven (286b/11).*

3. teklik kişi *vardur (233b/3), yoḳdur (246a/8).*

Görülen geçmiş zaman

İncelediğimiz Müntehâ adlı eserde ek fiilin görülen geçmiş zamanının 3. teklik kişiyle çekimine rastlanmıştır.

3. teklik kişi *yaşında idi (243a/11), tamām idi (289b/8), çoġıdı (272a/4).*

Şart kipi

İncelenen metinde şart kipine iki örnekte rastlanmıştır: *ḥarām ise (254a/3), lāyıḳ ise (257b/11).*

Bildirme Eki -dUr

Metinde *-dUr* bildirme ekinin büyük ünlü uyumuna uygun olarak kelimelere geldiği görülmekle birlikte küçük ünlü uyumuna uygunluğunun düzensiz olduğu görülmektedir: *vardır (272b/3), oldır (281b/1), eydürlerdir (273a/6), gerekdür (261b/7), yoḳdur (266b/10), añmışdur (289b/7), yoldur (246b/9), yaratmışdur (247a/11), şerābdur (248a/12), ḳatıdur (251a/9), çoḳdur (253b/3), ḥarfdur (255b/1), ṭaşdur (255b/10), gerekdür (258a/7), fanidür (259b/5), dügündür (260b/4), eserdür (262a/12), diridür (269a/7).*

3.2.3. Yapım Ekleri

3.2.3.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

İsimden isim yapım ekleri, isim kök ve gövdelerine gelerek yeni isimlerin türetilmesini sağlayan eklerdir.

İncelenen metinde *+lUk* yapımının kimi örneklerde ünlü uyumuna aykırı kullanıldığı, *+lI +lU* yapım ekinin ise *+lU* olarak tek şekilli kullanıldığı görülmektedir.

Metinde tespit edilen isimden isim yapım ekleri şunlardır:

+An

İşlek olmayan ve anlamı belirginleştiren bir ektir. Sadece şu sözcüklerde bulunmaktadır: *oġlan (234a/4), oġlancuġı (237a/1).*

+Ak

Benzetme ve küçültme işlevi türetmektedir: *yanaḳ (30b/5).*

+CA

İsimlere benzerlik,yakınlık, eşitlik anlamını katmaktadır: *türkçe (308a/5).*

+cAk/+ cUk

İsimlere sevgi ve küçültme anlamı katan ektir: *azacıḳ (296a/8-9), tezicik (301a/8), ahucuḳ (302a/9), devecüge (285b/3).*

+cI/+cU

İsimlere geçerek meslek (yapmak) anlamına getirilmektedir: *ḳapucısı (275a/5), avcı (302b/12), yalancıdur (293b/9).*

+dAş

Ortaklık bağlılık bildiren ektir: *ḳardaş (302b/5), yoldaş (282a/1), yoldaşdan (272b/2).*

+l

İsimden niteleme sıfatı türetmektedir ve renk anlamı getiren ektir: *ḳızıl (246b/8), (277b/10).*

+lIk, +lUk

Rütbe, makam ve durum isimleri yapmaktadır: *miskinlik (256b/12), yigitlik (269b/10), mestlik (280a/6), yucalık (281b/2), düşmanlık (296b/7), ḳocalıḳ (247b/12), baḫīllıḳ (251a/6), ḫalilliḳ (256b/7), cömerdliḳ (301a/11), yılluḳ (246b/9), ululuḳ (281b/3), ḳulluḳ (285b/10), padişāhluḳ (305b/12), gerçeklik (293a/6).*

+lU

Sıfat yapan ektir, aitlik ve bağlılık anlamını katmaktadır: *gereklü (251b/12); şerlü (261a/2), mühürlü (273b/8), şübhelü (286b/4), baḫtlu (304a/6).*

+(I)ncI +(U)ncI

Sayılara gelince sıra bildirmektedir: *dördüncü (247a/12), altıncı (247b/1), ḳırḳıncı (274b/12), ikinci (244a/1), bėşinci (247a/13), altıncı (247b/1), dördinci (252b/12), ḳırḳıncı (2 74b/12).*

+(U)n

İşlek olmayan sıfat türetme ekidir (Karaoğlu, 2016: 286): *yaḳın (240a/11).*

+rAk

Eski Türkçede ve Eski Anadolu Türkçesinde işlek bir ek olarak kullanılan sıfatlardan karşılaştırma sıfatları türeten bir ektir (Korkmaz, 2019: 138): *yavuzraġı (306a/8).*

+sIz

İsim ve sıfat yapan bir ektir, yokluk anlamını taşımaktadır: *cansız (303a/11), zekātsiz (303a/9), ṭaharatsız (282a/12), ḥısābsız (264a/6), şubhesiz (254a/7).*

+z

Eski Türkçede işlevi açık olmayan ve benzeri bulunmayan ektir: *yalıñuz (234a/11).*

3.2.3.2. Fiilden İsim Yapım Ekleri

Fiilden isim yapım ekleri, fiil kök ve gövdelerine gelerek isimden fiil türeten eklerdir. İncelenen metinde kimi yapım eklerinin ünlü uyumuna aykırı olarak kelimeye eklendiği görülmektedir (açuḳ, ayruk vb).

Metinde tespit edilen fiilden isim yapım ekleri şunlardır:

-(y)IcI

Özellik belirtmekte olan bu ek "yapan ve eden" anlamını da katmaktadır: *göricidür (259b/13), bekleyici (299b/8), işleyicidür (240a/2), gerici (246b/10).*

-k, -(U)k

İstek ve yer anlamını vermektedir: *açuḳ (255a/11), deligine (260a/6), yaraşuḳ (278b/2), ayruḳ (256a/11), ḳonuġı (240b/5), topraḳ (264a/10), bölük (292b/2).*

-I, -U

Türkçenin pek işlek olmayan eklerindendir. Fiile eklenerek görünen, yapan veya olan, yapılan çeşitli nesneleri karşılayan isimler yapmaktadır: *ölü (269a/11), ḳorḳudan (252a/4), yazıyı (236a/8), yapusı (246b/9).*

-ku

Eylemle ilgili nesneleri karşılamaktadır: *uyḳusından (271a/3).*

-Ak

Alet ve yer isimleri türetmektedir: *yataġunı(290b/10).*

-(U)n

Eylemi gerçekleştireni, oluş ile yapılanı karşılayan isimler oluşturmaktadır: *uzun (236b/1).*

-mur

Eylemin sonucunu bildiren ve az kullanılmayan bir ektir (Karaoğlu, 2016: 276): *yaġmursuz (303a/7).*

-(A)r

Kalıcı isim türeten işlek bir sıfat-fiil ekidir: *yazarı (240b/5).*

-Ut

İşlek olmayan ve sadece birkaç sözcükte bulunan bir ektir: *ögüt (281a/9).*

3.2.3.3. İsimden Fiil Yapım Ekleri

İsme gelerek fiil oluşturan yapılardır. İncelenen metinde üç farklı yapım ekine rastlanmıştır.

Metinde tespit edilen isimden fiil yapım ekleri şunlardır:

+lA-

İsimlerden fiil gövdesi kuran ektir: *işlediler (236b/7), gerçekledi (242b/8), gizledi (254b/12), başladılar (242a/10), bağladılar (271b/9), bağışladı (275b/1), (283b/5), gözlemekdür (252b/12).*

+A-

İsimlerden oluş ve kılış ifade eden fiiller türeten ektir: *beñzer (303a/7-8), dilege (288a/1).*

+ük-

İsimlerden geçişsiz fiil türetmektedir: *gözükür (298b/9).*

3.2.3.4. Fiilden Fiil Yapım Eki

Fiil kök ve gövdelerine gelip fiil türeterek fiillerde çatıyı oluşturan eklerdir. İncelenen metinde dönüşlülük, işteşlik ve ettirgenlik eklerine örnek olmak üzere sekiz farklı fiilden fiil yapımı ekine rastlanmıştır.

Metinde tespit edilen fiilden fiil yapım ekleri şunlardır:

Dönüşlülük Ekleri

-n-

Kendi kendine yapma veya olma ifade etmektedir: *ėdinmek (253b/3), sevinür (251a/11), söylenmedük (307a/1), ögrenmemiş (307a/10), olunmadı (238b/3), ayrıtlanmadılar (241b/8), bulunmaz (301b/6).*

-l-

Pasiflik ve meçhul ifade etmektedir: *kesilmez (236b/8), ödenilmez (254a/4), ėrişilmez (301b/5), añılmaz (286a/1), ṣorulmayasın (237a/9), ögülmez (256a/12).*

İşteşlik Eki

-ş-

Fiillerde ortaklaşma veya oluş ifade etmektedir: *ėdişmek (253b/2-9); ḳarışmadı (280b/4); ėrişmek (288a/1), aġlaşmaḳda (291b/10), ṭanışmaḳ (306a/13), akışı (284a/8).*

Ettirgenlik Eki

-Ar-

İşlek olmayan bir ettirgenlik ekidir: *gidermez (248a/4), düşermek (288a/13), döndermeye (301a/8), ḳoyarmaḳdur (251b/10), çıḳarmazlar (308a/4).*

-Ir- / -Ur-

Ettirgenlik eki olarak oldurma ve yaptırma ifade etmektedir: *buyurmadılar (243b/7), getürmezsin (235b/11-12), bildürmedi (238a/10), degüşürmege (242b/10), düşürmekdür* (*306b/2).*

-t-

Ettirgenlik eki olarak oldurma ve yaptırma ifade etmektedir: *ögretmeyesin (299b/11), azıtmaḳda (255b/6), berkitmek (253b/11), vėritmegde (255b/6).*

-dUr-

Ettirgenlik eki olarak oldurma ve yaptırma ifade etmektedir: *bildürmek (272b/13), durdururdu (285a/6), olaşdurasın (296b/10).*

-mA-

Olumsuzluk bildiren ektir: *olmadı (286a/13), bıraḳmayasın (296b/11), uyumamış (237a/12), ḳorumamış (255b/10).*

3.2.4. Fiilimsiler

Fiillere gelen ekle, kelimelerin tür bakımından değişikliğe uğramasıyla oluşan fiilimsiler isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-fiil olmak üzere üç gruba ayrılır.

3.2.4.1. İsim-fiiller (Mastarlar)

Fiil köküne gelen eklerle fiilin isimleşmesini ve isim eklerini almasını sağlarlar. İncelenen metinde isim-fiil eklerinden sadece *-mA* ve *-mAk* mastarlarına rastlanmıştır.

-mA

İş isimleri yapan ektir: *dilemeye (283b/9), olmayınca (266b/5), ṣatmaya (240b/1), yırtmaya (241a/4), ḳalmaya (254a/7).*

-mAk

Mastar ekidir. Bu ek fiil köküne girince hareket isimleri yapmaktadır: *almak (302a/3), sevmekdür (244b/1), ėtmekle (264a/2), eylemekdür (284b/13), çekmekdür (287b/3), ėrişmek (288a/1).*

3.2.4.2. Sıfat-fiiller (Partisipler)

İsmi hareket ve zaman yönünden belirten fiil kökenli kelimelerdir. Bu kelimeler bir taraftan fiil özelliğini devam ettirirken diğer taraftan isim özelliklerini de taşımaktadırlar. İncelenen metinde altı farklı sıfat-fiil ekine rastlanmıştır:

-(y)AcAK

Gelecek zaman anlamını ifade etmektedir: *göçecekden (239b/7).*

-(y)An

Geniş zaman anlamını taşımaktadır: *aġlayan oġlanuḳ (251a/11), girü ḳalan uçmaḳlara (247a/8), gelen (kişi) ḥaḳındadur (241b/11), vėren altı nesnedür (284b/7), bilmeyenden (238a/11), eyleyen Yazıcı (307b/12).*

-Ar

Geniş zaman ekidir, ikilime olarak kullanıldığında "her zaman tekrarlandığı" anlamını sağlamaktadır: *gelür geçer ferseḫlerdür (269b/9).*

-dUḳ

Geçmiş zaman ifadesini gösteren bir ektir ve metinde yanına iyelik eki alarak kullanılmıştır: *vėrdügi niʿmetlerden (238a/3), dütderdügi işlerden (243a/9), gördügi zaḥmetleri (250b/12), gördügüñ (276b/7), sevdügi nesnelerden (293b/9), işlemedügüñ işe (301b/12).*

-mAz

Geniş zamanın olumsuz hâlini ifade eden sıfat fiil ekidir: *yaramaz yoldaşdan (272b/2), iʿrāż eylemez nūrdur (266b/11).*

-mIş

Duyulan geçmiş zaman anlamıyla kulanmakta olan bir ektir: *ṭağılmış kelebekler gibi (252a/3), atılmış yük gibi (252a/6), söylenmiş söz (307a/2), uyuşmuş ḳandan (237b/13).*

3.2.4.3. Zarf-fiiller (Gerundiumlar)

Türkçenin ayırt edici bir özelliği olan zarf-fiiller yan cümlecik oluşturarak cümle kuruluşunda Türkçeye esneklik kazandırırlar. İncelenen metinde beş farklı zarf-fiilin kullanımına rastlanmıştır:

-(y)U

Durum anlatma zarfı yapan ektir: *dėyü (236a/4), Aġlayu aġlayu (234b/3), Aġlayu duru (237b/2), ḳoyu vėrsün (268a/13).*

-(y)IncA

Zaman ve miktar anlamında kulanmaktadır: *olmayınca (266b/5), varınca (277b/1-2), gelmeyince (241b/12), gelince (265a/9), girince (308b/6).*

-(i)ken

Ünlü uyumuna uymayan bir ektir, durum anlamını ifade etmektedir: *ḳılürken (239a/8), üzerindeyken (239b/7), görürken (256a/8), geçerken (258a/11), yaturken (260a/10), oḳurken (275b/5).*

-(y)Up

Durum anlamını ifade etmekte olan bir ektir: *dalup (233b/11), uyup (244b/2), olup (247b/9), yapışdurup (271a/3), añladup (271a/10), varup (271b/6), edüp (243a/9), vėrüp (238a/3), eyleyüp (256b/11).*

3.2.5. Birleşik Fiiller

Yardımcı fiillerin kullanımıyla ortaya çıkan birleşik fiiller, isimle kurulan birleşik fiiller, tasviri birleşik fiiller ve anlamca kaynaşmış birleşik fiiller olmak üzere üç şekilde karşımıza çıkmaktadır.

3.2.5.1. İsimle Birleşik Fiil Yapan Yardımcı Fiiller

Bir isim ile yardımcı fiilin bir araya gelmesiyle oluşan birleşik fiillerdir. İncelediğimiz metinde eyle- , ol-, kıl-, ur-, ver- ve et- yardımcı fiilleriyle kullanılan birleşik fiil örneklerine rastlanmıştır.

"eyle-" yardımcı fiili ile kurulmuş örnekler

raġbet eyle (233b/12), terk eyle (283b/6), ḳabul eylemeye (240a/13), ḥasad eyleseler (261a/6), defn eyleyüñ (268a/11).

"ol-" yardımcı fiili ile kurulmuş örnekler

müyesser olmaz (301b/3), ḳabul olmaz (233b/10), ḥayrān olup (261b/12).

"kıl-" yardımcı fiili ile kurulmuş örnekler

mübārek ḳıldum (241b/3), kemāl ḳılup (292a/2), maḥrūm ḳılmazlar (233b/7), kabin ḳılalar (213b/10).

"ur-" yardımcı fiili ile kurulmuş örnekler

minḳār urup (302b/10), laf urma (301b/12), mühür urdı (266b/6), cenāzeye urdılar (291b/12).

"ver-" yardımcı fiili ile kurulmuş örnekler

selām vėre (240b/13), nafaḳa vėrmek (244b/11), ṣadaḳa vėrmedüñ (253a/9), zekāt vėrmege (266a/1).

"et-" yardımcı fiili ile kurulmuş örnekler

ḥükm ėdenlerüñ (237b/5), naẓar ėdüp (234b/1), ṭaleb iderdi (295a/1), red ėtmezler (233b/11), ḫarc ėtmek (306b/2).

3.2.5.2. Tasviri Fiiller

Fiillere sürerlik, yeterlik, tezlik ve yaklaşma fiillerinin eklenmesiyle oluşmaktadır. İncelenen metinde sürerlik, yeterlik ve tezlik fiillerinin örneklerine rastlanmakla birlikte yaklaşma fiiline örnek bulunamamıştır.

Sürerlik Fiili

Eylemin devamlılığını bildiren sürerlik fiiline incelenen metinde birkaç örnekte rastlanmıştır: *vara getüre (265a/1), şoḳa ḳodı (260a/6), ėdibdururun (236a/4).*

Yeterlik Fiili

Yeterlilik fiili *-ebil-* biçiminde oluşarak eylemin gerçekleştirilme ihtimalini vurgular. Metinde yeterlik fiiline birkaç örnekte rastlanmıştır: *edebile (244a/6), ėdebilev (290a/5).*

Olumsuz şekli geniş zamanın olumsuzu ile *-maz, -mez* ile yapılır: *bilemezsin (552a/1), göremezdi (254b/9), getüremezler (277a/6).*

Tezlik Fiili

Fiile *-U* zarf fiiline *ver-* yardımcı fiilinin eklenmesiyle oluşan tezlik fiili cümleye istek anlamı katmaktadır. Metinde sadece iki örnekte karşımıza çıkmıştır: *ḳıluvėr (268b/7), ḳoyu vėrsün (268a/13).*

3.2.5.3. Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller

Yardımcı fiil olmamasına karşın isimlerle bütünleşerek birleşik fiil oluşturan yapılardır. İncelenen metinde anlamca kaynaşmış birleşik fiillere örnek olan tek yapı çıkmıştır: *laf ur- (301b/12).*

4. METNİN ÇEVİRİ YAZISI

[233-a] (1) evidür ikisinüñ daḫi yolları dünyāda bilinür **feiẕāferaʿte** (2) ḳaçan namāzdan fāriġ olsañ **fenṣab** yaʿnī duʿā ėtmege (3) durış ḥācetüñ dilemege durış ulular şöyle dėmişlerdür ki (4) duʿālar müstecāb olacaḳ yėrüñ birisi farż namāzlardan ṣoñra duʿalar (5) ḳabūl olur dėr ve baʿdehü rasūl ḥażret-i ʿaleyhisselām ḳaçan (6) duʿā dilese iki elini keçkūl çok eyler ve eydürdi eger bir dervīş (7) ḫalḳa elini ṣu ṣunsa ol dervīş maḥrūm ḳılmazlar imdi (8) bir ḳul elini ḫālıḳa ṣunsa maḥrūm ḳala mı ḥāşā anuñ mükerrem kereminden (9) ki ḳulcaġazların maḥrūm göndere pes Ḥaḳ Teʿālā Ḳurān-ı mecīdinde (10) buyurur ki **udʿūnī estecib leküm** yaʿnī dėmek olur ki ėy ḳullarum (11) siz benden dileñ ḥācetüñüzi ʿaẓamatüm ḥaḳḳıçun ben (12) vėreyin dėr **ḥadīsde** gelmişdür peyġamber ʿaleyhisselām eydür (13) Ḥaḳ Teʿālā eydür kim ḳullarum benden her ne dilek dileseler ben

[233-b] (1) anlaruñ dileklerin vėrmemege utanurın eger bir kişi eydürse ki (2) nice kez duʿā ḳıldum ḳabūl olmadı dėrse cevāb budur ki duʿālar (3) ḳabūl olmaġun iki şarṭı vardur biri ḥelāl yėmek ve biri gerçek (4) söylemekdür her kim yalan söylese ve ḥarām yėse duʿāsı (5) ḳabūl olmaya dėdiler peyġamber ʿaleyhisselām eydür yā rabbi ḳullaruña eydürsin (6) duʿā dileñ ḳabūl ėdeyin dėrsin dilerler vėrmezsin Ḥaḳ Teʿālā eydür (7) anlar göñüllerin ḫāliş eylemezler bėnden ġayrından nesne umarlar (8) ellerine girmez de andan ṣoñra gelürler bėnden dilerler ben daḫi vėrmezin (9) anuñçun ki rasūlullāh ḥażretini duʿānuñ evvelinde ve āḫirinde ṣalavātıla (10) añmazlar anuñçun duʿāları ḳabūl olmaz red olur zīrā ṣalavāt maḳbūldur (11) iki yanın alup ortasın red ėtmezler **ve ilā rabbike ferġab** (12) Tañrıña yā Muḥammed zārılıḳ eyle herḥālde rabbüñe raġbet eyle zīrā (13) żaʿīflere ve muḥtāclara lāyıḳ oldur Allāha yalvara ve aġlaya günāhlar

[234-a] (1) içün Ebū Bekir raḍıyallāhü ʿanhü aḳ saçın dutardı yüzine ṭabanca (2) ururdı zārılıḳ ḳılurdı **ḤİKĀYET** meger bir pādişāhuñ elinde (3) nesne ḥeme çıḳmış bir ḥekīm eytmiş ben saña dermān ėdeyin dedi (4) on bėş yaşında bir oġlan buluñ ḥattā dirile ḳarnın yaruñ (5) ıssıyla pādişāhuñ elin ve ayaġın ol oġlanuñ ḳarnın soḳuñ (6) pādişāh ḫoş olur dėdi daḫi tėz şehre adamlar ṣaldılar (7) ol oġlanı aradılar bir dervīşüñ oġlın buldılar aldılar (8) ol pādişāhuñ ḳatına geldiler atası ve anası aġlayu bile geldiler (9) sulṭān ol dervīşe yüz filōri vėrdi derviş rāżı (10) oldı bu kez anası

yüzin yırtup çaġırdı meded yā sulṭānum (11) yalıñuz bir oġlandur ḳayma buña dėdi ḥattā zārılıḳ ėtdi ḳatı ḳatı (12) aġladı āh gözüm nūrı oġul dėdi feryād eyledi pādişāh daḫi (13) ol ʿavrata çoḳ altun vėrdi ʿavrat daḫi rāżı oldı

[234-b] (1) döndi pādişāh ol oġlana naẕar ėdüp seni atañdan ṣatun (2) aldum ḳarnuñı yararın elümi ve ayaġumı ḳarnuña soḳarın dėdi oğlan (3) aġlayu aġlayu atası yüzine baḳdı atası basın aşaġa (4) eyledi döndi oġlan anası yüzine baḳdı anası daḫi (5) başını aşaġa eyledi oġlan gördi ki atasından ve anasından (6) aña çāre yoḳ oğlan bu kez döndi pādişāh yüzine baḳdı (7) pādişāh daḫi başını aşaġa itdi oğlan gördi ki kendüye (8) kimseden çāre yoḳ ve meded yoḳ ḥattā şol ḳadar aġladı ki her gözi (9) bir bıñar oldı Allāhü Teʿālā celleveʿalā ol pādişāha ilham (10) ėtdi şol oġlanuñ gözi yaşından al elüñe ve ayaġuña sür dėyü (11) ilhām oldı ol pādişāh daḫi ol oġlanuñ gözleri yaşından (12) aldı eline ve ayaġına sürdi ḫoş oldı bi-iẕnillāhi Teʿālā (13) imdi bir kişinüñ gözi yaşı bir kişinüñ rencine kefāret oldı

[235-a] (1) imdi senüñ daḫi gözüñ yaşı aḳsa ṣıdḳıla aġlasañ senüñ (2) günāhuña kefāret olmaya mı ümīẕdür ki ġafūrdur maġfiret birle (3) kefāret ola dėr yā Raḥman yā Raḥīm ve baʿdehü sūre-i ve'ttīnü (4) sekiz āyetdür ve otuz kelimedür ve yüz ellibėş ḥarfdür peyġamber ʿaleyhisselām (5) eyitdi her kim ve'ttīn oḳusa Ḥaḳ Teʿālā aña iki nesne (6) vėre biri ʿāfiyet ve biri yaḳīn ve bihi nesteʿīn **bismillāhirraḥmānirraḥīm** (7) ve'ttīn i yaʿnī incīri yaradan Tañrı ḥaḳıçun (8) ammā etteʾvīl bunda budur ki incīrden murād Ebū Bekrdür (9) ve zeytūndan murād ʿÖmerdür ve ṭūr-ı sinīneden murād ʿOsmāndur (10) ve beled-i emīnden murād ʿAlīdür rıḍvānullāhı Teʿalā (11) ʿaleyhim ecmaʿīn **ve'zzeytūn** yaʿnī daḫi zeytūnı yaradan (12) Tañrı ḥaḳıçun imdi bu iki yėmişe Ḥaḳ Teʿālā and içer eyüliklerinden (13) ötürü zīrā zeytūn aġacından misvāk eylemek dürüstdür ve baʿżılar

[235-b] (1) eydür ve'ttīnden murād Dimeşḳ ṭaġıdur ve zeytūndan murād Ḳuds (2) ṭaġıdur Ḥaḳ Teʿālā Ṭūr ṭaġın añdıġı anlara delīldür **ve Ṭūr-ı** (3) **sinīne daḫi** Ṭūr ṭaġı ḥaḳıçun sinīne ol Ṭūr ṭaġı (4) olduġı yerüñ adıdur **ve haẕāʾl-beledi** daḫi işbu şehrüñ ḥaḳıçun (5) ki Mekkedür **elʾemīn** yaʿnī Mekke şol şehrdür ki aña giren ḳurtulur (6) ʿaẕābdan dėr meger **ḤİKĀYET** bir gün Mekke kāfirlerinden (7) birisi Ḥaram sınurında dururdı bir ḳurt bir geyigi ḳova getürdi (8) ḥaruma ḳoydı ol geyik eydür ben emīn yėre girdüm ḳurtuldum ol (9) kāfir ol sözi geyikden işitdi ʿacebledi ol geyik eydür benüm (10) sözimi ʿacebleme belki sen seni ʿaceble ki Muḥammed

Muṣṭafā ʿaleyhisselām[Ar] (11) peyġamberdür aña īmān getürmezsin anı ʿaceble ki kāfir yürürsin (12) peyġambere īmān getürmezsin dėdi **ḤİKĀYET** ʿAbdullāh İbni Mubārek (13) eydür bir gün Kāʿbeye vardum Kāʿbeyi ṭavāf ėderdüm gördüm

[236-a] (1) bir ʿavrat Kāʿbeyi ṭavāf ėderdi gördüm ol ʿavrat (2) oturu düşdi zārılıḳ ėtdi ḳatı ḳatı aġladı eydür ilāhī beni (3) evüñe oḳuduñ geldüm zaḥmetler çekdüm şimdiki ḥālde beni maḥrūm eyledüñ (4) dėyü aġladı ben eytdüm ol ḫātūn kişiye otuz kez ḥac ėdüp dururun (5) senüñ olsun dėdim ol ḫātūn eydür ḥaccuñı saña ėy kişi (6) ben ḥōcama ḥālümi ʿarż eylerün göreyim ḥālüm ne olur dėdi imdi (7) ol sāʿat bir pāre yeşil ḥarīr ol ʿavratuñ öñüne düşdi ol (8) ʿavrat eydür ol ḥarīr yazılu idi ol yazıyı oḳudum yazılmış ki ḥaccuñ (9) ḳabūl ėtdüm ve cemīʿ-i ḥācılaruñ daḫi ḥaccını ḳabul ėydüm senüñ yüzüñ (10) ṣuyına dėdiler ol ḫātūn kişi ʿAbdullāhı Mübārek eydür sen bir kerem (11) söz ādemoġlanısın baña otuz ḥacc baġışladuñ imdi Ḥaḳ Teʿālā (12) gör ne kerīm pādişāhdur ki cemīʿ-i ḥācıları baġışladı dėdi **leḳad ḫalaḳnā'l-insāne** (13) bedürüstī Ādemi biz yaratduḳ **fīaḥseni taḳvīm**

[236-b] (1) yaʿnī görklü ṣūretde ve uzun ḳāmetde **summe radednāhü** ol (2) aḥsin ṣūretde biz anı dönderdük **esfele sāfilīn** (3) gökcek ṣūretleri yatlu ṣūretlere dönderdüm mesela (4) cüẕām gibi gözsüz gibi ve ġāyet ṣūret oldur ki ġāyet pīr (5) ola **illālleżīne āmenū veʿamilūs sāliḥāti** illā anlar ki (6) īmāna geldiler ve ėyü ʿamel ėtdiler daḫi pes **felehüm ecrun ġayru mamnūn** (7) yaʿnī anuñ gibi kişiler ki yigitlikde ėyü ʿamel işlediler (8) imdi bunayıcaḳ ʿamelden ḳaldılar ṣevābları anlaruñ kesilmez evvelki (9) gibi ṣevābları yazılur dėyü ve baʿdehü ḥadīṣde gelüp durur ki (10) bir kişinüñ yigitlikde vaẓīfesi olmasa āye ʿilm ezberlese ve (11) yāḫūd ʿameller eylese dönse ol kişi ṣayru olsa olʿamellerden (12) ḳalsa ol kişinüñ ʿameli eksilmez gėrü yazılur dėr imdi (13) ḳaçan ol kişi ölse ṣevābun yazan ferişteh eydür yā ilāhī çıḳayın göge

[237-a] (1)ʿibādet ėdeyin ol kişiçün Ḥaḳ Teʿālā ol ferişteh eydür (2) yā melek göklerde ol kişiçün ʿibādet eyle **femā yükeẕẕibüke** ne (3) nesne sebeb oldı saña ki imdi yalandur dėyesin bundan ṣoñra (4) ki Tañrınuñ kemāl-i ḳudretin bildüñ seni ḥālden ḥāle dönderdügin daḥi (5) gördüñ meger **ḤİKĀYET** bir gün Mecnūnuñ atası oġlı Mecnūn (6) eyitmiş hīç ṭaʿām yėmezsin nėçe diri olursın dėdi Mecnūn eydür yā (7) baba baña Leylīnüñ adı yėmek ve içmek ve yüzin görmek ḥayāt yėter dedi (8) **baʿdubiddīni** yaʿnī ḥisāb gününde ʿamellerüñüñ ʿivażını bulacaġuñı yalan (9)

dėyesin eyle ṣanasın ki dünyāda ne ėderseñ ėdesin hīç ṣorulmayasın (10) ṣanasın ḥisāb gününi yalan dėyesin imdi dilekle dėmezseñ ne (11) var fiʿlüñ ile yalandur dėrsin **ḤİKĀYET** meger bir kişinüñ oġlancuġı (12) bir gėce uyumamış ḥattā aġlamış durmış ol oġlanuñ atası eytmiş (13) ėy oġul nėçün uyumazsın dėmiş oġlan ḫaber vėrmiş eytmiş ḫōca mdan

[237-b] (1) ḳorḳarın ṣabaġum bilmezin dėmiş atası ol sözi işitmiş (2) aġlayu durugelmiş oġlum bėnden ʿāḳil ve ʿālimimiş yā ḳanı benüm (3) ḥisāblarum ben ġāfil yaturın dėyü zārılıḳ eyleyüp aġladı **eleyse Allāhü** (4) **biaḥkemi'l-ḥākimīn** ve baʿdehü Tañrı ʿazze sulṭānehü ʿādil degil midür yaʿnī (5) ḥükm ėdenlerüñ yėkrekidür temmet biʿavnillāhi'l-melikü'l-vehhāb (6) **ve baʿdehü sūre-i ʿAlaḳ** küllüsi daḫi Mekkede indi on ṭoḳuz āyetdür (7) ve yėtmiş iki kelimedür ve iki yüz seksen ḥarfdür **bismillāhirraḥmānirraḥīm** (8) ve baʿdehü Ḥaḳ Teʿālā eydür her kim **bismillāhirraḥmānirraḥīm** (9) dėse yedi yüz yıl ʿibādet ėtmişce ṣevāb vėrem dėr **iḳraʾ biismi** (10) **rabbikelleẕī ḫalaḳ** yaʿnī dėmek olur ki yā Muḥammed Ḳurʾānı oḳı Tañrınuñ (11) adını ẕikr ėtmegile ol senüñ rabbüñ cemīʿ-i ḫalāyıḳı ḫalḳ ėtdi (12) **ḫaleḳa'linsāne** yaratdı adamları daḫi ḥüsni **minʿalaḳ** daḫi (13) uyuşmuş ḳandan iḳrāʾ oḳı yā Muḥammed senüñ Tañruñ saña yardum

[238-a] (1) ėder ve hem saña añladur **ve rabbüke'l-ekramülleẕī** yaʿnī senüñ (2) ol keremi çoḳ Tañruñ ʿ**alleme bi'l-ḳalem** ögretdi yazmaġı ḳalem ile yaʿnī (3) Ḥaḳ Teʿālā vėrdügi niʿmetlerden yazuyı ögdi dil vėrüp söylediğin (4) ögmedi zīrā ḫaṭ fāyidesi artuḳdur dil (5) fāyidesinden zīrā taḳrīr kişinüñ kendü zamānında olur (6) hemān ammā taḥrīr kendü zamānında ve kendüden ṣoñra (7) daḫi nėçe zamān ol taḥrīr bāḳīdür ʿ**alleme'l-insāne** ögretdi (8) Muḥammed ʿaleyhisselām mā lem yaʿlem ṣol nesneyi ki bilmezdi baʿżı (9) müfessirler eydür insāndan murād Ādem peyġamberdür Allāhü Teʿālā aña her (10) nesnenüñ adını bildürdi ferişţehlere bildürmedi pes bilen (11) muḳarrebdür bilmeyenden imdi ferişţehler anuñçun Ādeme secde eylediler (12) yaʿnī ʿālim oldugıçun ḫuṣūṣā kim Muḥammed Muṣṭafā ʿaleyhisselām (13) isim-i cāmiʿuñ maẓharıdur eyle olsa anuñ vāsıṭasıyla

[238-b] (1) kemālāt-ı ilāhiyye ʿāleme ulaşdı rūḥı ile ḥaḳdan (2) olur cismile ḫalḳa varur pes Ḥaḳ Teʿālā muʿṭı oldı ve Muḥammed Muṣṭafā (3) ḳasām oldı ve Allāhü günāhı ile idrāk olunmadı ḥattā ki (4) ṣūret-i Muḥammediyye ile idrāk olundı ḳaçan insān ṭālib-i ḥaḳ olsa (5) pes ḥaḳdan bir tecellī-i ẕāt gelür ṭālibi maḥv ėder ki ʿabd

ḥaḳda (6) istiġrāḳ olur ve eydürler ki Ḥażreti Muḥammedüñ bir yüzi vardur (7) Allāhdan yaña eger ol yüzüni ẓāhir eyleseydi ḥaḳdan ġayrısı (8) aña ʿibādet ėderlerdi her kim Muḥammede riʿāyet ėtdi keʾennehū Allāhü Teʿālāya (9) riʿāyet ėtdi zīrā ḥaḳuñ maẓharı āʿẓamīdür ve seyyidü'l-mürselīndür (10) ve ḫāteme'n-nebiyyīndür ḥattā ʿilm-i ẓāhirüñ ḫazīnedārıdur (11) ʿilm-i bāṭınuñ sulṭānıdur nebiyy-i raḥmetdür sened-i ümmetdür akrem-i (12) ḫalḳdur neseb yöninden ve efḍal-ı ḫalḳdur ḥaseb yöninden (13) ve Ḥaḳ Teʿālā anuñ ḥayātına and içer ve aña ṣalavāt getürür

[239-a] (1) zīrā ki ḥaḳāyıḳ-ı insāniyyenüñ eşrefidür ve deḳāyiḳ-i īmāniyyenüñ mecmaʿīdür ve (2) tecelliyāt-i iḥsāniyyenüñ Ṭūrıdur ve kevneyn rūḥınuñ (3) rūḥıdur ve ḥayāt dārınuñ ʿaynıdur ḫalilü'l-āʿẓamdur(4) ḥabībü'l-ekremdür ferd-i cāmiʿdür ḥaḳīḳatü'l-ḥaḳāyıḳdur ʿaynu'l-ḥaḳāyıḳdur **kellā** (5)ḥaḳbudur kim **inne'l-insāne** yaʿnī insāndan bedürüstī (6) murād budur bu arada Ebū Cehldür **leyaṭġā** azdı ve ḥadden geçdi (7) Ebū Cehlüñ azġunluġı bu oldı kim bir gün yoldaşlarına eytdi eger (8) ben Muḥammedi namāz ḳılurken görürsem lāt-ıʿuzzā ḥaḳıçun (9) ayaġumla Muḥammedi boynından basayın dėdi Ebū Cehlüñ azġunluġı (10) gör niye ėrişdi ki Muḥammede ḳaṣd ėtdi **enraāhüstaġnā** yaʿnī (11) Ebū Cehlüñ azduġı ve ḥadden geçdügi kendüzin bay **inne ilā** (12) **rabbike'rrucʿā** yaʿnī bedürüstī Tañrı cemīʿ-i ʿālemüñ varması her nekim (13) bunda ėderse anda cezāsın göriserdür meger ki Ebū Cehli

[239-b] (1) rasūl Ḥażretin namāz ḳılmaḳdan menʿ ėderdi andan ṣoñra bu āyet (2) geldi **eraʾeytlezī** yaʿnī görmemisin ol Ebū Cehli **yenhā ʿabden** (3) menʿ ėder Muḥammedi namāz ḳılmaḳdan **iẕāṣallā** ḳaçan namāz ḳılsa (4) **eraeyte** yaʿnī taʿacüb eyle **inkāne ʿalā'lhudā** eger ol Muḥammed (5) hidāyet üzerine olsa **ve emerabi'ttaḳvā** yaḫūd ol Muḥammedi (6) tevḥīd buyursa **eraeyte** taʿacüb eyle eger yalandur dėrse Muḥammedi **inkeẕẕebe** (7) Ebū Cehl göçecekden bilürken **vetevellā** daḫi Ebū Cehli īmāndan yüz (8) döndürse iʿrāż eylese **elem yaʿlem** bilmedi ol Ebū Cehl **biennallāha** (9) **yerā** Tañrı gördigini Muḥammedi hidāyet üzerindeyiken tevḥīde (10) emr ėtdügin kendü Muḥammedi yalan söyler dėdigin daḫi īmāndan yüz dönderürgin (11) ve hem Tañrı görür cezāsın āḫiretde vėrür **kellā** ḥaḳ budur ki Ebū Cehl (12) bu işlerden yiġlinsün **lein lemyentehi** eger yüġlinmezse biz anı ḳatı (13) dutavuz **lenesfeʿan binnāṣiyeti nāṣiyetin kāẕibetin ḫāṭiʾetin**

[240-a] (1)ol kişinüñ saçını ki anuñ ıssı yalancıdur ve ḫaṭālar (2) işleyicidür rāvī rivāyet ėder ki Ebū Cehli rasūlullāh namazdan (3) menʿ ėtdi rasūlullāh Ebū Cehli

ḳorḳutdı Tañrıyla Ebū Cehl (4) eyitdi beni ḳorḳudursın bilürsin ki bunda benden meclisi büyük (5) adam yoḳ benüm adamum çoḳ senüñ Tañrıñdan ḳorḳmazın dėdi **felyedʿu** (6) **nādiyehu** ḳıġırsın Ebū Cehl meclisini ehlini yardumlansun (7) **senedʿu'z-zebāniyete** biz daḫi ḳıġıravuz ḳıyāmet de cehennem zebānilerini (8) oda atalar Ebū Cehlüñ ḳavmi ve ḳabīlesi Ebū Cehle yardum (9) ėdemiyeler **kellā lā tuṭʿhu** yiġlin yā Muḥammed Ebū Cehlüñ (10) sözünden namāzuñ terk eyleme **vescud** secde eyle Tañrıña (11) **vaḳterib** bize namāz ile yaḳın ol pes imdi gerçek ʿāşıḳ (12) oldur ki her niye kim ḥaḳıçun terk eyledi ḫalḳ içün gene (13) ḳabūl eylemeye eger bir dostdan bir melāl vāḳiʿ olsa ol

[240-b] (1) dostı şıyıp şatmaya ve düşmanuñ eyü sözine aldanmaya ve bilmez (2) kişiler ile baḥs eylemeye ve yalancı ile maʿāmele eylemeye ve baḫīller (3) ile ṣoḥbet eylemeye imdi ne baḫtlu ol kişiye kim ẕikr anuñ (4) ġıdāsı ola ölüm anuñ şerbeti ola ve üns anuñ rāḥatı ola (5) ve Ḳurʾān anuñ ḳonuġı ola ve gėce anuñ yazarı ola ve ʿibādet (6) anuñ kesbī ola ve dünyā anuñ āḫireti ola ekinligi ola (7) ḳaçan namāza şurūʿ eylese ṭasın ṣuyıla yuya ve içen tevbe ile (8) yuya muṭahhar ola mescide varıcaḳ ḳıbleʾi ḳarşusında bile (9) uçmaġ yanında bile ve ṭamuyı ṣol yanında bile ve ṣırāṭ köprüsini (10) ayaġı altında bile veʿAzraʾīl eñsesinde bile taʿẓīm ile (11) tekbīr eyleye ḥavf ile aru ṭura heybetle Ḳurʾān oḳuya taḍḍarruʿ ile (12) rükūʿ ėde ve tavāżıʿ ile secde eyleye ve taḥiyyāt ile zārılıġ eyleye (13) ve şükür ile selām vėre ve recāyile münācāt eyleye pes

[241-a] (1) imdi müʾmin eyle gerekdür ki dostını ve düşmanını bile ve dostlardan (2) nesne dileye ve dostlaruñ düşmanı ile herkez dost olmaya ve yarınlarına (3) bīvech bāridü suʾāl eylemeye ve **ḳable'l-fehm** sözlerine daḫl (4) eylemeye ve kimsenüñ perdesin yırtmaya ve her kişinüñ mertebesin bile andan (5) söyleşe eyle gerekdür birḳaç maʿrifet maʿdeni ve naṣāyiḥ menbaʿ-i maḥbūb (6) rūy ve merġūb ḫūy feṣāḥat deryāsı ve belāġat ṣaḥrāsı (7) rāzlar bekleyici ḥarīflerden ʿ**anḳalbin** dost ėdinüp bāḳi (8) ʿömrüni anlaruñla geçüre ḥattā bīḥayāyı adama ṣaymaya ve (9) bīhüneri ḥisāba getürmeye ve bīaṣlı hemişīn ėditmeye belki her ne kim vāḳiʿ (10) olsa maʿṣūḳdan pes imdi ʿāşıḳ daḫi lāubālī var kendüyi aña (11) ura ḥattā hīç ṣoñın endīşe ḳılmaya cānān içün bīcān ola ve baʿdehü (12) imdi **sūre-i lemyekün Medīnede inmişdür** ṭoḳuz āyet ṭoḳsan (13) dört kelimedür üç yüz ṭoḳsan altı ḥarfdür **bismillāhirraḥmānirraḥīm**

241-b (1) ve baʿdehü Ḥaḳ Teʿālā eyitdi ėy benüm ferişteherüm siz (2) ṭanuḳ oluñ ėy benüm ḳullarum her kim **bismillāhirraḥmānirraḥīm** (3) dėse ben anı yarlıġadum ve ʿamellerin mübārek ḳıldum ve ḥasenātın (4) ḳabūl ėtdüm ve günāhlarını ʿafv ėtdüm dėr ʿazzesulṭānehü **lem yekunilleżīne** (5) **keferū** yaʿnī olmadı kāfirler **min ehli'lkitābi** (6) kitāb ehlindenki anlar Yahūdīlerdür ve Naṣranīlerdür **ve'l-muşrikīn** (7) ve daḫi müşriklerden ki anlar putlara ṭapıçılardur **münfekkīne** yaʿnī (8) ayrıtlanmadılar küfürlerden ve şirklerden **ḥattā taʾtiyehumu'l-beyyinetü** (9) tā anlara ḥuccet geldi **rasūlün minallāhi** Tañrıdan rasūl geldi kim (10) ol Muḥammeddür anı göricek īmāna geldiler bu āyet anlardan īmāna (11) gelen ḥaḳḳındadur anlar eydürlerdi biz dīnümüzden dönmezüz (12) tā āḫir zamān peyġamberi gelmeyince zīrā anuñ vaṣfı Tevrātda var (13) İncīlde yazılmuşdur ol peyġamber daʿvete virebinile biz aña īmān

[242-a] (1) getürüz dėrlerdi pes Ḥaḳ Teʿālā anuñ sözin rasūline (2) ḥikāyet ėder **yetlū** yaʿnī oḳur ol rasūl **ṣuḥufen muṭahheraten** (3) daḫi kitāblar ki pākdur yalan olmaḳdan eger bir kişi suʾāl ėderse (4) peyġamberimüz Ḳurʾān oḳurdı hemān Tevrāt ve İncīl oḳumazdı (5) Ḳurʾānda buyurur rasūl kitāblar oḳurdı cevāb budur ki (6) evvelki kitāblaruñ cemīʿ-i māḥaṣalı Ḳurʾān içindedür anı oḳuyıcaḳ (7) Tevrīti ve İncīli oḳumuş olur imdi bilmek gerekdür ki (8) Ḳurʾān nėçe kitābdur kimden geldi kim getürdi kime geldi eyle (9) olsa Ḳurʾāna taʿẓīm nėçe gerekdür bilmek gerekdür ki ol Ḳurʾāna (10) taʿẓīm ėder misin yoḫsa ėtmez misin meger bir kişinüñ göñli ölmiş (11) olsa aña baḳmaz kendü ölse ḫışımları aġlaşurlar eger (12) kişinüñ göñli ölse ol kişi çün ferişteher aġlaşurlar (13) İlāhī ölmiş göñüllere maʿrifet ile ḥayāt vėr imdi göñül ölmek

[242-b] (1) dünyā sevmeg ile olur ve dünyā sevmek āḫireti unutmaḳ ile olur (2) dėr **fīhākütübün** ol ṣuḥufda ḥükümler vardur ḳayyimetün müstaḳīmdür (3) egri degüldür **vemā teferraḳa** muḫtelif olmadı **lleżīne ūtū'lkitābe** (4) anlar ki kitāb veribinildi **illā min baʿdi mācaeʾthüm bi'l-beyyinetü** (5) illā Muḥammed geldüginden ṣoñra muḫtelif oldular yaʿnī dėmek olur Muḥammed (6) peyġamberliġe viribinildi dėgil ehl-i kitāb eydürlerdi āḫir zaman (7) peyġamberi gelecekdür ḥattā aña ol yavuz ol gerçekdür Muḥammedi aġırlayup (8) aña and içerlerdi çünki viribinildi anı gerçekledi baʿżısı eydür (9) ve baʿżısı ḥased eyledi uymadı ol ʿalāmetler ki Tevrītde (10) ve İncīlde gelürdi anları degşürmege başladılar kāfirliġe yüz (11) dutdılar

ḤİKĀYET Kāʿubbin Eşref dėrlerdi Yahūdīlerüñ (12) ulusıyıdı meger bir yıl ḳızlıḳ oldı Yahūdīler pāpāslarına (13) vardılar andan taḫīl dilediler ol eytdi size bir nesne şorayın

[243-a] (1) eger gerçek söylerseñüz size taḫīl vėreyin dėdi bunlar eytdiler (2) şor görelüm ol kişi eyitdi şol Muḥammedüñ ḥaḳīḳatini kitābları (3) gözde bilür misiz Muḥammed var mıdur eytdiler vardur ḥaḳ (4) peyġamberdür dėdiler ol kişi eyitdi ben sizi degerdüm nesne (5) vėrmezem dėdi Muḥammed ḥaḳdur dėdiñüz ol pāpāslar durdılar (6) gitdiler yarındası gėrü geldiler eytdiler yañlış imiş (7) Muḥammed ḥaḳ degil imiş dėdiler ol Tevrātda Muḥammedüñ ḥaḳ idügin (8) ve ḥaḳ degül dügin tebdīl eylediler daḫi yazdılar Ḥaḳ Teʿālā anlaruñ (9) Tevrātını tebdīl ėdüp dönderdügi işlerden ḫaber vėrir nitekim (10) ḳāle Allāhü Teʿālā **yuḥarrifūne'l-kelimete ʿan mevāḍiʿihi ḤİKĀYET** (11) bir pāpās seksen yaşında idi çoḳ şākirdleri varıdı (12) ʿilm-i Tevrātdan anlara nesne ögredürdi bir gün şākirdlerine (13) eyitdi nėçün oḳuduġuñuz ile ʿamel ėtmezsiz dėdi varuñ

[243-b] (1) kitābıñuz getürüñ dėdi vardılar getürdiler pāpās daḫi (2) ol yėrler ki Muḥammedüñ ḥaḳlıġın ve ḥaḳdan idigin şākirdlerine (3) gösterdi şākirdleri daḫi eyitdiler sen bize yā oḳuma

(4) dėrdüñ buraya gelicek alelbettde dikdirdüñ (5)biz daḫi alelbet dikerdük geçerdük dėdiler pes imdi ol (6) üstādları pāpāsuñ ḳatında nėçe şākirdleri geldi Müsülmān (7) oldılar **vemā umirū** yaʿnī ehl-i kitābīler buyurmadılar (8) **illā liyaʿbudū Allāha** illā ancaḳ Tañrıya ṭapmaḳ buyuruldı **muḫliṣīne** (9) **lehu'ddīne** ol ḥālidi kim dīni Tañrı çun ḫāliṣ (10) ḳılalar ʿibādet ėtmekde kimisi aña şerīk ėtmeyeler iḫlāṣ (11) içün Ḥaḳ Teʿālā buyurur ki **elālillāhi'd-dīnu'l-ḫāliṣu** (12) imdi ol iḫlāṣ ʿamelin taṣfiye ėtmekdür daḫi iḫlāṣ (13) üç derecedür evvel biri ʿamelin görmek kişi ʿamelden

[244-a] (1) çıḳmaḳdur ikinci derece ʿamelin görmekdür tevfīḳ nūrıyla (2) üçünci derece ʿamelin ḫāliṣ ėtmekdür ʿamelden ḫāliṣ olmaġıla (3) ve baʿdehü ṣevāb içün recā yoḳ ve ʿiḳāb içün ḫavf (4) yoḳ **ḥunefāʾe** ol ḥālidi kim anlar iʿrāż ėderler İslāmdan (5) ġayrı dīnden **ve yuḳīmu's-salāte** ve daḫi vaḳt namazların (6) vaḳtinde ḳılalar şarṭıyla ve edeb ile **ve yueʾzzekate** bilmek gerekdür (7) ki bir kişi hidāyet bulduġından ṣoñra revā degüldür ki dünyā sevmegile (8) ve nefs murādıla günāha meftūn olup āḫiret saʿādetlerinden (9) maḥrūm ḳalmaḳ revā degül pes Ḥaḳ Teʿālā mālı ile ve nefs (10) ile ticāret ėtmege ve raġbet uḫreviyye buyurdı tā nüfus (11) nās

ʿalāyıḳdan müzekkī ve muṭahhar ola tā uçmaḳ ve dīdār bula (12) imdi māl cemʿ ėtmek nefs ṣıfātları ẓāhir olmaḳdur (13) ve cemīʿ-i ḥicāblaruñ ulusı ve günāhlaruñ eşeddi dünyā sevmegiledür

[244-b] (1) ve dünyā sevmekdür imdi mālı anuñçun terk ėder ki nefsleri (2) ārzūsına uyup hevāya tābiʿ olmayalar biiẕnillāhi Teʿālā (3) **ammā imām Faḫri Rāzi raḥmetullāhiʿaleyhi** eydür zekāt vācib (4) olmaḳdan ḥikmet budur ki māl maḥbūbdur her kim görse meyl (5) ėder añunçun māl dėdiler sebeb budur ki māla ḳādir olmaḳ ṣıfat-ı kemāldür ve ṣıfat-ı (6) kemāl maḥbūbdur biẕātihi ve noḳṣānlıḳ maḥrūmlıḳdur (7) liẕātihi pes eyle olsa māl maḥbūb oldı illā bu ḳadar vardur (8) ki nefs māl muḥabbetinden müstaġraḳ olsa muḥabbetullāhdan maḥrūm (9) olur pes Ḥaḳ Teʿālā bundan ötüri mālıñuzuñ zekātın vėrüñ (10) dėdi zīrā göñül māl sevmegile ḫasta olmışdı gėrü anuñ ʿilācı (11) mālı nafaḳa vėrmek oldı ve eydürler ki ʿaẕāb iki dürlüdür biri (12) dünyā ʿaẕābı ve biri āḫiret ʿaẕābıdur imdi dünyā ʿaẕābı cehldür (13) ve ḥicābdur ve ġafletdür ve ḥaḳdan ıraḳ olmaḳdur ve şeyṭāndur

[245-a] (1) ve ḫalḳdur bunlar dünyā ʿaẕābıdur ve ol kim āḫiret ʿaẕābıdur odıladur (2) ve günāh ḥasretliġidür ve Allāhı bilmemekdür ve Allāhdan kesilmekdür (3) derecātdan düşmekdür ve derekāta nāzil olmaḳdur zīrā ki derecāt-i (4) cinān dünyāyı terk ėtmegile olur ve aḫlāḳ-ı ḥamīde ile (5) olur ve derekāt-ı nīrān dünyā sevmekle olur ve aḫlāḳ-ı ẕemīme (6) ile olur bir veche daḫi budur ki nefs-i nāṭıḳanuñ iki ḳuvveti vardur (7) biri ḳuvvet-i naẓariyye ve biri ḳuvvet-i ʿameliyye dür ḳuvvet-i naẓariyyenüñ (8) kemāl-i emrullāhı taʿẓīm ėtmekdür ve ḳuvvet-i ʿameliyyenüñ kemāl-i ḫalḳa (9) şefḳat ėtmekdür Ḥaḳ Teʿālā zekāt farż eyledi tā kim rūḥuñ cevherine (10) işbu kemālāt ḥāṣıl ola bir vech daḫi budur ki ḫalḳdan müstaġnī olmaḳ (11) ṣıfatullāhdur ve māl ile müstaġnī olmaḳ ṣıfat-ı ḫalḳdur imdi Ḥaḳ Teʿālā (12)müstaġnī olanlara zekāt buyurdı ki ṣıfat-ı ḫalḳdan ṣıfat-ı (13) ḥaḳḳa intiḳāl eyler bir vech daḫi budur ki ḳaçan insān mālın

[245-b] (1) nafaḳa eylemese helāk olmaġa ol māl ile sebeb oldı ḳaçan (2) nafaḳa eylese dünyāda medḥi ile añıla ve āḫiretde s̲evābıla (3) dāim ola bir vech daḫi budur ki insān üç nesneden ʿibāretdür (4) biri rūḥdur ve biri bedendür ve biri māldur ḳaçan kim Ḥaḳ Teʿālā insāna (5) īmānı emr eyledi insān rūḥınuñ cevheri ol teklīf ile müstaġraḳ (6) oldı ve Ḥaḳ Teʿālā ḳaçan insānı namāza emr eyledi cismi ʿibādete (7) ve dili ẕikrullāha müstaġraḳ oldı ve bedeni nūra ġarḳ oldı (8) ḥattā ḥaḳ yolına mālını

terk eylemegile anuñçun ki merātib ve saʿādet (9) üçdür biri saʿādet-i rūḥāniyyedür ve biri saʿādet-i (10) bedeniyyedür ve biri saʿādet-i māliyyedür bir vech (11) daḫi budur ki fuḳarā ʿayālullāhdur ḳaçan aġniyā fuḳarāya nesne (12) vėrmese ol ġanīler eşedd-i eşḳıyān olalar ḳaçan ġanīler ḫayrāta (13) meşġūl olsalar saʿādet-i cismāniyyeden saʿādet-i

[246-a] (1) rūḥāniyyeye varurlar zīrā ki saʿādet-i cismāniyyeden (2) saʿādet-i rūḥāniyye efḍaldur muṭīʿlerüñ ḥāli ʿāṣīler (3) gibi degüldür anuñçundur ki liz̲z̲āt-i rūḥāniyye elez̲z̲ü lez̲z̲ātdur (4) ki muḥabbetullāhdan ḥāṣıl olur eyle olsa Ḥaḳ Teʿālānuñ (5) cemālin görmek āʿẕam-ı derecātdur ve liḳāsına (6) vuṣūl bulmaḳ ekmelü'l-ḫayrātdur **ve z̲alike** ol dėdigiñüz (7) olunduġı nesneler ehl-i kitābuñ **dīnü'l-ḳayyimeti** ṭoġrı dīndür anda (8) egrilik yoḳdur **inne'l-leẓīne keferū** anlar ki kāfir oldılar (9) **min ehlilkitābi** kitāb ehlinden **velmuşrikīne** daḫi müşriklerden (10) **fīnāri cehenneme** yaʿnī cehennem odındandur **ḫālidīne fīhā** ol (11) ḥālde ki cehennem odında ebedī ḳalalar **ulāike hüm** yaʿnī (12) ol kāfirler **şerrü'l-beriyyeti** ḫalāyıḳuñ ġāyet şerlüleridür **innelleẓīne** (13) **āmenū** anlar ki īmāna geldiler **ve ʿamilū'ṣ-ṣāliḥāti** daḫi eyü

[246-b] (1)ʿamel işlediler ve hem yaradılmışuñ ḫayırlulıġı ve yėkregi anlardur **ulāike** (2) **Hüm ḫayru'l-beriyyeti** yaʿnī ol ḫalāyıḳuñ ġāyet ḫayırlularıdur (3) **cezāühüm ʿinde rabbihim** müʾminlerüñ ʿıvażı **cennātu ʿadnin** yaʿnī (4) ʿadn uçmaġınuñ bostānlarıdur ve baʿdehü ol ʿadn uçmaġına üç (5) ṭāʾife girürler evvel peyġamberler ve ṣıddīḳlar ve şehīdler girürler (6) dėr zīrā Ḥaḳ Teʿālā ʿadn uçmaġına söyledi **ṭubā limen deḫeleki** (7) dėdi imdi ʿadn uçmaġı ġāyet laṭīf incüdendür iki (8) ḳanadlu bir ḳapusı vardur ḳızıl altundan ḥattā bir ḳanadından bir (9) ḳanadına bėş yüz yılluḳ yoldur dėr ve dīvārınuñ yapusı bir kerpici (10) altundan ve bir kerpici gümişdendür ve cemīʿ-i uçmaġuñ şerefi ʿadn uçmaġındandur (11) ve anuñ vaṣfını Allāhdan ġayrı kimse bilmez Ḥaḳ Teʿālā ḥażretin (12) ʿadn uçmaġından görürler ve ʿadn uçmaġınuñ miṣ̲āli şol (13) pādişāha beñzer ki orta yėrde ola ve her dīvāruñ bir

[247-a] (1) uçmaḳ ola ve ṭubā aġacı ʿadn uçmaġındadur ʿadn uçmağı (2) dārü'r-raḥmandur iżāfāt iḫtiṣāṣ içündür pes imdi ol (3) iḫtiṣāṣ Allāhdan ġayrı kimse bilmez ve vesīle uçmaġı bizüm (4) peyġamberimüzüñdür ʿaleyhisselām firdevs uçmaġına peyġamberler ve (5) ʿālimler ve şehīdler ve velīler girürler cennet iʿadna yaḳınlardur ve ʿadn (6) ortada bir şehr gibidür cennet-i firdevs yöresinde bir köy gibidür (7) ve

uçmaġuñ ırmaḳları firdevsden çıḳar gėrü ḳalan (8) uçmaḳlara andan gider dėr imdi bilmek gerekdür ki uçmaḳ sekizdür (9) biri dārü'l-celāldur ve Ḥaḳ Teʿālā anı aḳ incüden yaratdı (10) ikinci uçmaḳ dārü's-selāmdur Ḥaḳ Teʿālā anı ḳızıl yāḳūtdan (11) yaratmışdur üçünci uçmaḳ cennetü'l-maʾvādur ve Ḥaḳ Teʿālā anı yeşil (12) zebercedden yaratmışdur dördünci uçmaḳ ḫuld uçmaġıdur Ḥaḳ Teʿālā (13) anı ṣaru mercāndan yaratmış bėşinci uçmaḳ adı cennet-i naʿīmdür

[247-b] (1) Ḥaḳ Teʿālā anı aḳ gümişden yaratmışdur altıncı uçmaḳ adı (2) firdevsdür Ḥaḳ Teʿālā anı ḳızıl altundan yaratmışdur yedinci uçmaḳ (3) adı vesīledür Ḥaḳ Teʿālā anı müşgden yaratmışdur sekizinci (4) uçmaḳ adı ʿadndur Ḥaḳ Teʿālā anı aḳ incüden yaratmışdur imdi (5) uçmaġuñ üsti ʿarş-ı ʿaẓīmdür ve aşaġısı ferş ve kürsī-i kerīmdür imdi (6) bunca uçmaḳlar ol ḥabībullāh içündür ve her evde yėtmiş muraṣṣaʿ (7) taḫt vardur her taḫtuñ üzerinde yėtmiş taḫt daḫi vardur (8) dibācdan ve her döşekde bir müntehā ḥūri oturur alnı bedir yüzi (9) gün başında bir cevherlü tāc var şāh olup taḫtında oturur (10) **tecrī min taḥtihā'lenhāru** ve ol bostānlaruñ ağaçları (11) altında ırmaḳlar aḳarlar **ḫālidīne fīhā ebedā** ol (12) ḥālde ki uçmaḳda ebedī ḳalalar ṣayırulıḳ ve ḳocalıḳ olmaya her (13) ne kim uçmaḳda dilerse ḥāṣıl ola ṣāḥib-i keşşāf eydür Ḥaḳ Teʿālā

[248-a] (1) uçmaḳları medḥ ėder eydür ırmaḳlar vardur (2) evveli budur ki ṣu ırmaġı vardur ṣūretleri müteġayyir olmaz andan (3) ṣoñra süd ırmaġı vardur aṣlā rāyiḥası müteġayyir olmaz andan (4) ṣoñra şarāb ırmaġı vardur ʿaḳıl gidermez içenler ġāyet (5) ṣafā bulur andan ṣoñra bal ırmaġı vardur ġāyet muṣaffādur ve bir (6) çeşme vardur adı kāfūrdur aḳ ṣudur ṣouḳdur ve ḳanda (7) giderseñ senüñle bile gider alçaḳa ve yüksege ve uçmaḳda çeşme (8) vardur ṭabīʿatı zencebīle beñzer ṭaʿām ḥażm ėder ve uçmaḳda (9) bir çeşme daḫi vardur selsebīl dėrler yaʿnī laṭīf aḳduġından (10) ötürü selsebīl dėrler ve uçmaḳda bir çeşme vardur şarāben ṭahūr (11) dėrler her kim ol çeşmeden içse göñlinden ḥased kibir gide ve daḫi (12) uçmaḳda bir şarāb vardur adına raḥīḳ dėrler ḳızıl renklü şarābdur (13) saġragı miskdendür uçmaḳda bir şarāb daḫi vardur adı

[248-b] (1) tesnīmdür ḳaçan saġraḳ içindeyiken içseler havadan (2) ṭobṭolu iner **raḍıyallāhüʿanhüm** imdi Tañrı anlardan rażī oldı (3) **ve rażuʿanhu** ve hem anları daḫi Tañrıdan rāżı oldılar **ẕalike** (4) yaʿnī şol mertebe ki ẕikr olundı **limen ḫaşiye rabbehü** yaʿnī Tañrıdan (5) ḳorḳan kişilerdür ki dünyāda her kim Tañrıdan ḳorḳardı

āḫiretde (6) ḳorḳmaya imdi dünyāda Tañrıdan ḳorḳmayan āḫiretde ḳorḳuya (7) uġraya ve baʿdehü imdi rıżā ehl-i ḫuṣūṣ sālikinüñ evvellerindendür (8) ve üç derecedür biri errıżāʾu billāhidür şirk-i (9) ekberden ṭāhir olmaḳdur ikinci derece errıżāʿanillāhdur (10) yaʿnī Allāhdan rāżı olmaḳdur cemīʿ-i taḳdīrine ve ḳażāsına (11) üçünci derece rāżı olmaḳdur Ḥaḳuñ rıżāsından yaʿnī rızayı (12) ve saḫṭı kendü nefsinden görmekdür eger oda ḳoyarsa (13) daḫi rāżı olmaḳdur zīrā ḥaḳuñ rāżı olması āṣıldur ḳaçan

[249-a] (1) ḥaḳḳuñ rıżāsı olsa bunuñ daḫi rıżāsı olur **ḤİKĀYET** (2) ʿÖmer raḍıyallāhüʿanhü bir gün sōḳaḳdan geçerdi bir yigit elinde (3) Süci dutardı gördi ʿÖmer gelür ʿÖmerden ḳorḳdı ol kişi (4) eydür tevbe olsun ayruḳ süci içmeyem tek bu ʿÖmerden ḳortulayın (5) dėdi ʿÖmer daḫi geldi ol kişi ye ṣordı ki elüñdeki nedür ol yigit eyitdi (6) sirkedür dėdi ʿÖmer çün eline aldı gördi ki sirkedür ol yigit ʿÖmerden (7) ṣıdıḳıla ḳorḳduġıyla elinde süci sirke oldı imdi bir kişi (8) Tañrıdan ṣıdḳıla ḳorḳsa anuñ günāhı sevāb olmaya mı **ḤİKĀYET** (9) Bāyezīd raḥmetullāhi ʿaleyhi hī bir gün bir sikkelü aḳçaʾi aldı (10) sora gördi sikkesin gidüremedi eyitdi elḥamdülillāh ki īmān sikkesin (11) kimse gidürmez pes imdi ḫalḳ sikkesini gidermediler ḥaḳ sikkesini (12) gidere bilürleridir ve baʿdehü sūre-i zilzale küllisi Mekkede inmişdür (13) sekiz āyetdür ve otuz bėş kelimedür ve yüz ḳırḳ ḥarfdür rasūl ḥażretine

[249-b] (1) Mekke ḳavmi ṣorarlardı ki ḳıyāmet ne vaḳtin ḳopardur dėrlerdi ol (2) sebebden bu sūre nāzil oldı **bismillāhirraḥmānirraḥīm** (3) **iẕā zulzileti'l-arḍu** yaʿnī ḳaçan yėr ḳatı deprense **zilzālehā** ḥattā (4) ḳatı deprenmek şöyle ki yėr yüzinde her ne varısa yıḳıla **ve aḫraceti'l-arḍu eṣḳālehā** (5) yaʿnī yėr içindeki altun ve gümişi ve ululları (6) yėr ṭaşra çıḳara öġrinler anları göreler eydeler bizüm elümizi (7) bunlardan ötürü mi kesdiler diyeler ol altunlara baḳmayalar ve **ḳāle'l-insānü** (8) kāfirler ʿacebleyüp eydeler **mālehā** ne oldı (9) bu yėre ki içindeki nesneleri ṭaşra bıraḳdı diyeler **yevmeiẕin** ol (10) gün içinde **tuḥaddiṯu aḫbārahā** yaʿnī yėr ḫaberlerin ḫalḳa söyleye (11) **bienne rabbeke** bunuñla ki senüñ Tañrıñ yā Muḥammed **evḥā lehā** yaʿnī (12) bildüre ol yėr üstinde olan ʿamelleri ḫayırdan ve şerden (13) Ḥaḳ Teʿālā destūr vėre söylemege ki ṭanuḳlıḳ vėre **yevmeiẕin** yaʿnī

[250-a] (1) ol günde **yaṣduru'nnāsu** döneler ādemīler sinlerinden (2) baʿżı müfessirler eydür ḥisāb yėrinde döneler **eştāten** dürlü dürlü (3) bölükler ile **liyürav**

aʿmālehüm tā ʿamellerinüñ cezāsın göreler ya (4) uçmaġa gireler yāḫūd cehenneme gireler **femen yaʿmel** her kişi ki işleye (5) **miṣḳāle ẕerratin** ẕerre ḳadar **ḫayran** eyü ʿamellerini **yarahu** göre (6) anı bitisinde **vemen yaʿmel miṣḳāle ẕerratin şerran** her kişi ki ẕerre ḳadar yetlü (7) ʿamel işlese **yerahu** göre anı bitisinde eger ḫayır eger şer **ve baʿdehü** sūre-i ve'l-ʿadiyāt (8) Medīnede inmişdür ve baʿżılar eydür Mekkede inmişdür evvelki (9) eṣaḥdur on bir āyetdür ve ḳırḳ kelimedür ve yüz altmış üç ḥarfdür (10) muḳātil eydür rasūl ḥażreti benīkināne ḳavmine çeri veribidi ġazā (11) ėtmege anlaruñ ḫaberi añlandı rasūl ḥażreti ġuṣṣalandı münāfıḳlar (12) uġurlayın eydürlerdi varan çeri ḳırıldı derlerdi birgün (13) Cebrāʾīl geldi bu sūreyi getürdi Ḥaḳ Teʿālā and içer ol çerinüñ

[250-b] (1) segirden atlarına ve hem ḥāllerine bildürür rasūline bismillāhirraḥmānirraḥīm (2) **ve'l-ʿādiyāti** yaʿnī ġazāda senüñ aṣḥābıñuñ (3) segirden atlar ḥaḳḳyiçün **ḍabḥān** ve ol ḥālde ki ḳonuldı oturdı (4) segirdecek **fe'lmūriyāti ḳadḥān** daḫi aṣḥābıñuñ şol atları (5) ḥaḳḳyiçün ki segirdicek ṭaşlu yėrden dırnaḳları od çıḳarur ol (6) od ḥaḳḳyiçün **fe'l-muġīrāti ṣubḥān** daḫi aṣḥābıñuñ şol ġāret ėdeci (7) atları ḥaḳiçünki kāfirleri ṣubḥ vaḳtinde **feeṣernebihi** daḫi ol (8) atlar segirtmegile yėrden toz ḳupardılar **naḳʿan fevesaṭne bihi** daḫi (9) girdiler segirtmegile **cemʿān** düşman bölügüne ẓafer bulmaġıla ve ġanīmet (10) olmaġıla **inne'linsāne** bedürüstī Ādem cinnisi **lirabbihi lekenūdun** Tañrısına (11) küfrān-ı niʿmet olucıdur Ḥaḳ Teʿālā aña vėrdügi niʿmetleri unıdur (12) ve gördügi zaḥmetleri ṣayar baʿżı müfessirler eydür kenūd maʿnīsı baḫīl (13) dėmek olurdı imdi māl Tañrınuñdur baʿżılara vėrür ḥattā

[251-a] (1) dervīş ḳullaruma vėrün deyü anlar daḫi vėrmezler dügüne ṣanurlar (2) imdi maʿlūmdur kim bu fikir fāsiddür nitekim Ḥaḳ Teʿālā buyurur (3) **vemā enfaḳtum minşeyin fehuve yuḫlifuhu** yaʿnī şunuñ gibi ki siz Tañrı (4) yolına vėresiz Ḥaḳ Teʿālā anuñ bedelin gėne vėrür **veinnehurʿalāẕālike** (5) bedürüstī ol Allāh ādemoġlın aña küfrān-ı niʿmet olduġın (6) ve hem baḫīllıḳ ėtdügini **leşehīd** Ḥaḳ Teʿālā ḥāżırdur (7) bilür ki ḳulları her ne ėderlerse kimine dünyāda ėder ve kimine (8) āḫiretde ėder **ve innehu** daḫi insān **liḥubbi'lḫayri** yaʿnī māl sevmeġe (9) **leşedīd** ḳatıdur her kişi ki dünyāyı sevmezin dėr yalan söyler (10) ḥattā bir oġlancıġuñ aġlarken eline aḳçaʾı vėrseler ol (11) aġlayan oġlancuḳ ol aḳçaʾı görür sevinür imdi ḥāl budur ki (12) ol aḳçaʾı niye gerekdür bilmez **efelā yaʿlemu** yaʿnī ol

buḫl ėden adam (13) bilmez mi **iẕā buʿsira māfī'l-ḳubūri** ḳaçan ādem oġlanları ḳabirlerinden

[251-b] (1) ḳoysa **ve ḥuṣṣile māfi'ṣ-ṣudūri** daḫi bellü ola güllerdeki (2) nesneler ḫayırdan ve şerden **inne rabbehum bihim yevmeʾiẕin leḫabīrun** (3) Tañrı anlaruñ ʿamellerin ve niyyetler bile olsa ol (4) ḳıyāmet güninde cezāların vėrecegini bilmez mi imdi velīkin bilür (5) aña göre ʿamel ėtsünler pes her niyyetine göre olur imdi (6) ʿibādetde āṣıl oldur ki niyyet ile zīrā peyġamber ʿaleyhisselām ėdür (7) **niyyetü'l-müʾmin ḫayırun min ʿameli** ve baʿdehü sūre-i ḳāriʿa Mekkede (8) inmişdür sekiz āyetdür otuz kelimedür yüz elli ḥarfdür imdi (9) ve bihinesteʿīnü **bismillāhirraḥmānirraḥīm elḳāriʿatü** (10) yaʿnī ḳıyāmet güni ḥaḳdur imdi ḳāriʿ dėmek lüġatde ḳoparmaḳdur (11) yaʿnī maʿnīsi böyle dėmek olur ki ḳıyāmet güninüñ yėr adı ḳāriʿadur (12) anunçun ki gökler ol günde ḳorḳıdan yėrlerinden ḳopalar (13) **mā'lḳāriʿatü** nedür ol ḳıyāmet güni **vemā edrāke mālḳāriʿatü**

[252-a] (1) yaʿnī ḳıyāmet güni ne gündür sen bilemezsin **yevme yekūnu'n-nāsu** (2) ekfil ol güni adamlar ol günde öleler **kelferāşi'l-mebṣūṣ** (3) ṭaġılmış kelebekler gibi olalar baʿżı müfessirler (4) eydür o aḳ çekirge gibi olalar birbirine ḳarışalar ḳorḳudan (5) **vetekūnu'l-cibālu** yaʿnī ol günde ṭaġlar **kelʿihni'l-menfūşi** (6) atılmış yük gibi olalar ol ṭaġlar **feemmāmen ṣeḳulet mevāzīnühü** (7) ol kişinüñ ki ʿameli ṭartılıcaḳ eyüsi yatlusından (8) aġır gele **fehuve fīʿişetin rāḍyetin** ve hem ol kişi uçmaḳda eyü (9) dirlik bula ol ḥāl rāżı ola **ve emmā men ḫaffet mevāzīnuhu** (10) baʿdehü ol kişinüñ ki ʿameli yatlu ola terāzūda yeyni (11) gele **faṣl-ı mīzān ḳāla Allāhü teʿālā velveznu yevmeʾiẕine'l-ḥaḳḳu** imdi (12) bilmek gerekdür ki mīzān dünyā mīzānınuñ ʿaksidür yaʿnī aġır gelürse demek (13) oldur ki bir yanı yuḳaru ḳalḳa ʿarşa yaḳın ola zīrā ki ʿarşa

[252-b] (1) yaḳın olanlar ḥürmetde olalar ve eger yeyni gelürse dėmek oldur ki (2) esfele yaḳındur ḥattā ḥürmetde ḥayfdür ve baʿdehü ol mīzānuñ iki kefesi (3) vardur biri nūrdandur ol ḥasenāt keffesidür ve biri daḫi ẓulmetdendür (4) ol seyyiʾāt keffesidür ve baʿdehü mīzān Cebrāʾīl emīn elinde (5) ola nūrdan ʿamūdi ola ve müʾminler ʿarşuñ ṣaġ yanında olalar (6) ve ol nūrdan keffesi daḫi ʿarşuñ ṣaġ yanında ola ve ẓulmetden (7) keffesi kāfirler içün ʿarşuñ ṣol yanında olalar **feümmühü** (8) daḫi anuñ duracaḳ yėri **hāviyetun** hāviye ṭamusıdur (9) münāfıḳlar anda olurlar daḫi peyġamber ʿaleyhisselām maṣābiḥde (10) eydür bir kişide dört ṣıfatdan birisi bulınsa

münāfiḳdur evveli (11) yalan söylemek ikinci vaʿdeye ḫīlāf eylemek üçünci emanete (12) ḫıyānetliḳ eylemek dördünci ḫalḳuñ ʿaybın gözlemekdür imdi ādemīleri (13) başı aşaġa cehenneme bıraġurlar **vemā edrāke māhiye**

[253-a] (1) yaʿnī ne bilürsin yā Muḥammed hāviye ṭamusı nedür **nārun ḥāmiye** (2) daḫi ıssısı ḳatı oddur peyġamber ʿaleyhisselām eydür ol ṭamu nuñ (3) odunı yėtmiş kez raḥmet şu yına bandurdılar dėdilerdi ve baʿdehü naḳildür (4) Ebi Saʿīdü'l-Ḫudrī peyġamberden naḳl ėder eydür yarın ḳıyāmet güninde (5) cehennem üç ṭāʾifeye söyleye biri beglere ve biri baylara ve birisi ʿālimlere (6) beglere eyde ya şol kimse ki Ḥaḳ Teʿālā saña sulṭānlıḳ vėrdi nėçün (7) ʿadl eylemedüñ diye daḫi ol ẓālim begi bir ḳuş bir dāne yudar (8) gibi yuda baylara eyde ya şol kimseler ki Ḥaḳ Teʿālā saña māl (9) vėrdi zekāt ve ṣadaḳa vėrmedüñ diye anı daḫi cehennem bir dāne gibi (10) yuda ve ʿālimlere eyde ya şol kimse ki ʿilmi ḫalḳ içün (11) oḳurduñ ve dünyā ṭamaʿından ḥaḳḳa ʿāṣī olduñ diye anı daḫi (12) bir ḳuş bir dāne yudur gibi yuda temmet ve baʿdehü sūre-i Tekāsür Mekkede inmişdür (13) sekiz āyetdür ve yigirmi kelimedür yüz yigirmi ḥarfdür ve bihinesteʿīn

[253-b] (1) **bismillāhirraḥmānirraḥīm el'hākumu** yaʿnī sizi meşgul (2) eyledi Tañrı ṭāʿatından **ttekāsuru** adam çoḳlıġıyla faḫr ėdişmek benüm (3) ḫalḳum senüñ ḫalḳundan çoḳdur dėmek ve çoḳlıġıyla faḫr ėdinmek (4) **ḥattā zurtum'l-meḳābira** ḥattā maḳberlerüñüzi ṣayduñuz çoḳluġuñuz bilmek (5) içün baʿżı müfessirler eydür zamānı cāhiliyyede peyġamber ʿaleyhisselām (6) ʿArablar mālıla ve oġul ve ḳız çoḳlıġıyla faḫr ėderlerdi ve baʿdehü (7) Evvelki anlara fāyidelü idi anı dutmazlardı ki peyġambere uymaḳ gerekdür (8) tā olunca **kellā** ḫaḳ budur yiġlinüñ ol işden **sevfeteʿlemūn** (9) bilesiz mālıla faḫr ėdişmek ʿāḳıbet ʿuḳūbeti dügin ol vaḳtde olasız (10) **summe kellā** andan şoñra ol işden gėne yiġlinüñ **sevfeteʿlemūn** (11) tekrār eyledi bu sözi berkitmek içün **kellā levteʿlemūne** (12) ʿ**ilme'l-yaḳīni** eger şübhesiz bileyidüñüz māl ile faḫr ėdinenleri (13) āḫiretde aña nice zaḥmetler olacaġın ḥattā ol māldan vāz gelüye

[254-a] (1) göz dėr ve baʿdehü ʿİsā peyġamber ʿaleyhisselām eydür māl cemʿ ėtmekde (2) ḫayır yoḳdur dėr nėçün yā rasūlullāh dėdiler ʿİsā ḫaber vėrdi kim (3) eydür eger ḥarām ise ʿaẕābı vardur eger ḥelāl ise Tañrı ḥaḳḳı (4) ödenilmez öyle olsa dünyāda belāsı çoḳ āḫiretde ʿaẕābı çoḳ (5) ola māl cemʿ ėdenüñ dėdi **leteravnne'l-caḥīme** yaʿnī elbet de ṭamuyı (6) göresiz ıraḳdan **sümme leteravunnehā** andan

şoñra ol ṭamuyı (7) yaḳıncuḳdan göresiz şöyle ki hīç nizāʿ ḳalmaya şübhesüz göresiz (8) ḥattā ʿ**ayne'l-yaḳīni** göresiz **sümme letuselünne** andan şoñra (9) bedürüstī sizler dilisersiz ol gün ʿarasa-i yevmi içinde ki ḥattā (10) **yevme iẕin** yaʿnī ol günde ʿ**aninnaʿīmi** daḫi Allāh Teʿālānuñ niʿmetlerinden (11) ötürü ėdesiz şükrinden temmet **ḤİKĀYET** meger bir dervīş (12) dervīşliginden bir ʿālime şikāyet eyledi ol ʿālim eydür (13) imdi dilüñ ve iki gözüñ olmasa daḫi on iki biñ dirhem gümişüñ

[254-b] (1) olsa rāżımısın ol dervīş eydür ne ḥācet rāżı degülin dėr ol (2) ʿālim eydür imdi gözüñ ve diliñ saġ olsun bunlaruñ şükrin (3) yėrine getürgil ve istiġfār ėtgil evvelki ḥāluña dėdi temmet biʿavni (4) Allāhi'l-meliki'l-vehhāb ve baʿdehü sūret-i Hümeze dükelisi Mekkede inmişdür (5) ṭoḳuz āyetdür otuz kelimedür yüz üç ḥarfdür ve bihinesteʿīnü (6) **bismillāhirraḥmānirraḥīm veylun** yaʿnī ḳatı ʿaẕābdur ve yāḫūd (7) ṭamu derelerinden bir deredür **likulli** ḥāṣıl olur (8) her bir adam ki ḫalḳa ṭaʿn ėderdi yaʿnī ʿaybın yüzüne ururdı (9) kendü ʿayıbların görmezdi ḫalḳuñ ʿaybın gözlerdi **lümezetin** ve hem (10) lümezetin oldur ki ḫalḳuñ ʿaybını ardınca söyleye yaʿnī aña ġaybet (11) dėrler **ellẕī ceme**ʿ**amālen** daḫi veylün ṭamusı ol adamuñdur ki (12) māl devşürdi **ve**ʿ**addedehü** daḫi ol mālı gizledi baña gerek ola dėyü (13) cemʿ eyledi **yeḥsebu enne mālehu** yaʿnī ol māl devşüren şanur ki

[255-a] (1) māl anı **aḫledehü** dünyāda diri ḳoya ol kişi ölmeye mālın yėye **kellā** (2) Ḥaḳ Teʿālā buyurur ki ol māl ėrken kişi dönsün bu şanusından (3) öliserdür ḥattā yėri taḥta'ş-şerāyı öliserdür ol māl daḫi elinden (4) gidiserdür **leyun-biẕenne fī'l-ḥuṭameti** ve ol ḥuṭame māl cemʿ ėden kişi (5) **vemā edrāke mā'l-ḥuṭametu** sen bilürsin yā Muḥammed ḥuṭame ne nesnedür (6) **nārullāhi'l-mūḳadetu** yaʿnī ol ḥuṭame Tañrınuñ odıdur ki dāyim (7) cehennemde yanar **elletī taṭaliʿu** ʿ**alā'l-efideti** daḫi anun gibi içlerine girür (8) yüreklerine yapışur yaḳar ḥattā yüregin yaḳduġın bilür baʿżı müfessirīn eydür (9) yüregi yanmaya acıya dura **innehā** ʿ**aleyhim** bedürüstī ol ḥuṭame ol (10) kāfirlerüñ üzerine ola **musadetün** baġlanmış ola **fī** ʿ**amedin mumeddedetin** (11) yaʿnī ol ṭamu miḫler ile baġlanmış ola ḳapusı açuḳ olmaya tā (12) ıssısı artuḳ olup zaḥmetleri çoḳ ola ḥattā münāfıḳlara eşedd-i (13) ʿaẕāb-ı elīm içün temmet ve baʿdehü sūre-i fīl Mekkede inmişdür

[255-b] (1) penç āyetdür yigirmi üç kelimedür ṭoḳsan altı ḥarfdür tefsīrde (2) şöyle rivāyet olındı ki ve bihinesteʿīn **bismillāhirraḥmānirraḥīm** (3) **elem tera** bilmez misin yā Muḥammed **keyfe feʿale rabbuke** senüñ Tañruñ ne (4) işledi **bi-aṣḥābi'l-**

fīli fīl ıssılarına **elem yecʿal** ḳılmadı mı (5) Tañruñ yā Muḥammed **keydehum** yaʿnī mekirlerin ve Kāʿbeyi yıḳmaḳda seʿilerin **fī taḍlīlin** (6) azıtmaḳda ve dileklerin vėrmemekde yaʿnī anları helak (7) eyledi maḳṣūdlarını vėrmedi maḥrūm ḳıldı **veersele ʿaleyhim** (8) daḫi senüñ Tañruñ veribidi anlaruñ üzerine **ṭayran ebābīle** yaʿnī bölük (9) bölük ḳuşlar veribidi **termīhim biḥicāretin** ol çeriye ki ol (10) ḳuşlar ṭaşla atarlar **min siccīlin** yaʿnī ol ṭaşdur ki ḳorumamış (11) ola ve bişmemiş ola **feceʿalehum** Tañruñ ḳıldı anları (12) ṭaş doḳunıcaḳ **keʿaṣfin meʾkūlin** çeynenmiş incīr gibi idi **İbn-i ʿAbbās** (13) raḍıyallāhü ʿanhü meger bir gün Kāʿbeye çoḳ çoḳ baḳdı

[256-a] (1)eydür ėy Kāʿbe Tañrınuñ evisin ve hem Müsülmānlaruñ ḳıblesisin (2) velīkin ben seni yėdi gün yıḳup ve gėne yapmaġa āsāndur illā ki bir (3) müʾminüñ göñlin yıḳmaḳdan dėdi **ḤİKĀYET** meger Çemşīd pādişāhuñ (4) iken bir ḳaymetlü cāmı varıdı yılda bir kez ol cāmı getürürdi (5) görürdi bir gün ḳullıḳcılar getürürken yolda düşürdiler ol cām (6) şındı Çimşīd daḫi gördi ki ol cām ayruḳ işe yaramaz vardı (7) ol cāmı bir yüzük düzdi ol cāmı ol yüzüge ḳaş (8) eyledi yılda bir kez görürken günde biñ kez görür oldı imdi (9) biʿaynihi İncīlindür ki bir kişinüñ göñli bütün iken Allāhü Teʿālā anuñ (10) göñline naẓar eylese ol kişinüñ göñli münevver olur bu kez (11) günde bir kez naẓar ėder ayruḳ zeḫimler ögilür ammā dil zeḫmi (12) ögülmez imdi göñüllerden ṣaḳınmaḳ gerekdür ve dillerden ḳorḳmaḳ (13) gerekdür ki zīrā **Ebū Bekir** raḍıyallāhüʿanhü eyyām-ı ʿaşra miḳdār bir ṭaş

[256-b] (1) mübārek dili altında dutdı anuñçun ki ḳaçan bir söz ki şahādet (2) kelimesinde muvāfıḳ olsa ol ṭaşı çıḳarurdı daḫi söylerdi (3) pes imdi temmet biʿavni'llāhi'l-meliki'l-vehhāb ve baʿdehü sūret-i kevs̲er Mekkede (4) inmişdi üç āyetdür ve on kelimedür ve ḳırḳiki ḥarfdür rāvīler (5) rivāyet ėderler ki bir gün peyġamber ḥażret-i ḥaḳḳa münācāt ėtdi (6) ve eytdi İlāhī her bir peyġamberüñe bir dürlü ḫilʿat vėrdüñ İbrāhīmüñe (7) ḫalīlliḳ vėrdüñ ve Mūsāya kelīmlik vėrdüñ ve ʿİsāya ölüleri (8) diriltmek vėrdüñ ve ʿAbdullāh oġlı kevn-i mekān mefḫari Muḥammed Muṣṭafāya (9) ne vėrdüñ Allāh Teʿālā eydür yā Muḥammed bu dėdigüñ peygamberlere (10) birine vėrdügüm birine daḫi vėrmedüm ammā saña cemīʿisini (11) muḫayyer ḳıldum ve seni anlaruñ üzerine güzīn eyleyüp muḫterem ḳıldum (12) imdi dilerseñ miskīnlik mertebesin ḳabūl eyle peyġamber ʿaleyhisselām (13) daḫi ol ʿālī dergāha hezārān meskenet ile niyāz

[257-a] (1) ėdüp eyitdi İlāhī bir gün aç olayın çoḳ zārılıḳ ḳılayın ve (2) bir gün ṭoḳ olayın ḥaḳ ḥażretine çoḳ şükürler ėdiyin (3) dėdi Allāhü Teʿālā peyġambere eyitdi çünsen miskīnlik ḳabūl (4) ėtdün ben daḫi cemīʿ-i şefāʿat mertebesi saña vėrdüm dėdi ve baʿdehü bilmek (5) gerekdür ki peyġamber ʿaleyhisselām cemīʿ-i kebāyir ehline şefāʿat (6) eyleye ve ferişteler ṣaġayır ehline şefāʿat eyleyeler ve Ḳurʾān (7) eyde Ḳurʾān oḳuyanlara bir şefāʿat eylerin (8) her kim Ḳurʾān oḳumadı aña sen şefāʿat eyle diye ammā şefāʿat (9) daḫi şöyle ola ki baʿżısı baʿżısına şefāʿat eyleye (10) uçmaġa girmege ḥisābsuz ve baʿżısına şefāʿat eyleye ṭamuya (11) girmek içün ve baʿżısına şefāʿat ola ṭamudan çıḳmaḳ içün (12) baʿżısına daḫi şefāʿat ola uçmaḳda derecātı ziyāde olmaḳ (13) içün ve baʿżısına şefāʿat eyleye Tañrı ḳatında ḥurmeti ziyāde

[257-b] (1) olmaġa peyġamber ʿaleyhisselām eyitdi evvel ben şefāʿat eylerin andan (2) ṣoñra ġayrı mürseller andan ṣoñra velīler andan ṣoñra ʿālimler andan (3) ṣoñra şehīdler andan ṣoñra ferişteler sevābın müʾminlere bağışlıyalar (4) ve şefāʿat eyleyeler ve baʿdehü etteʾvīl bunda budur ki kevserdeki (5) kāfdan murād Ebū Bekirdür vāvdan murād ʿÖmerden ve sādan murād (6) ʿOsmāndur rıdan murād ʿAlīdür raḍıyallāhü ʿanhüm ecmaʿīn imdi (7) ettaḥḳīḳ bunda budur ki Muḥammed Muṣṭafānuñ rūḥı oldur ki Ḥaḳ Teʿālā (8) iki ʿāleme feyż ėtmek dilese anuñ vāsıṭasıyla feyz (9) ėder zīrā ki ferişteler ve peyġamberler anuñ rūḥınuñ mertebesidür (10) ve envāʿ-i şefāʿat ki ḫalḳa ola şol istiʿdādları iʿtibārı iledür (11) niye lāyıḳ ise zīrā ki Muḥammed Muṣṭafādan ulaşurlar ʿaleyhisselām (12) ve şol kimseler ki istiʿdādı yoḳdur **femā tenfeʿuhūm şefāʿatüş-şāfiʿin** (13) yaʿnī aña şefāʿat yoḳdur zīrā

[258-a] (1) ki kāfirlerdür ẓulumātda ḳalısarlardur elʿayazübillāhi mineşşayṭāni (2) müdbiri'l-leʿīn ve baʿdehü sūretü'l-kevser üç āyet ve on kelimedür ve ḳırḳ iki ḥarfdür (3) Mekkede inmişdür ve bihinesteʿīn **bismillāhirraḥmānirraḥīm** (4) **innā eʿṭaynāke'l-kevser** dėmek olur ki çün (5) miskīnlik iḫtiyār ėtdük biz saña ol sebebden ötürü ve saña kevseri (6) vėrdük uçmaḳda ol kevser dėdigi bir ırmaḳdur bilmek (7) gerekdür ki Ḥaḳ Teʿālā buyurur ki innā eʿṭaynāke'l-kevser imdi bir (8) vech budur ki kevser uçmaḳda bir ırmaḳdur Ḥaḳ Teʿālā ol (9) gün ḳıyāmet yėrine ḥavż ırmaġın getüre kevserden ṣırāṭuñ (10) üzerinden aḳa ḥattā yėrine gele ve ṣırāṭuñ üzeri envāʿile (11) baġlar ve baḫçeler ola tā kim müʾminler geçerken yiyeler ve içeler

(12) daḫi taġam ėdeler ve baʿżı müfessirīn eydür kevs̲er dėdügi Ḳurʾāndur (13) zīrā her bir peyġamberüñ muʿcizesi vardı anuñ gerçekligine delālet

[258-b] (1) ėderdi imdi ol muʿcizāt kendüler zamānında idi (2) ve hem kendü zamānındakiler görürdi ancaḳ bizüm peyġamberümüzüñ (3) muʿcizātı Ḳurʾāndur zīrā ki kendüden ṣoñra ḳaldı ḥattā Ḳurʾānı görenler (4) peyġamberümüzüñ nagā idüġine taṣdīḳ ėtdiler cān ve dilden (5) şeksüz ve seyizgüsüz ammā baʿżılar eydür kevs̲erden murād (6) evvellerüñ ve āḫirlerüñ ʿilmidür ve baʿdehü (7) gėne baʿżı müfessirīn eydür kevs̲erden murād eyü ḫulḳdur dėr **feṣalli** l**irabbike venḥar** (8) pes namāz ḳılġıl Tañrıñçun yā Muḥammed dėr **inne şāniʾeke huve'l ebter** (9) baʿdehü bu āyetüñ sebeb-i nüzūl oldur ki Muḥammed (10) ḥażretinüñ oġlanları öldüklerinden ṣoñra ʿĀṣ adlu bir münāfiḳ (11) var ıdı ḳaçan Ḥażret-iMuḥammed añılsa ol münāfiḳ eydürdi (12) Muḥammed ebterdür oġlı yoḳdur dėrdi Ḥaḳ Teʿālā inzāl ėdüp (13) eydür ebter oldur ki cemīʿ-i ḫayırlardan kesilmişdür dėdi

[259-a] (1) temmet biʿavni'llāhi'lmeliki'lvehhāb temmet ve baʿdehü sūretü'l-iḫlāṣ (2) Mekkede inmişdür dört āyetdür ve on bėş kelimedür ḳırḳ yedi (3) ḥarfdür ḥattā bu sūre-iİḫlāṣ nėçün İḫlāṣ dėdiler imdi (4) sebeb-i nüzūli anuñçundur ki ol ḫāṣ Tañrı ṣıfātın z̲ikr (5) ėder her kim sūre-i İḫlāṣ s̲elas̲ kez oḳusa Ḳurʾānı ḫatm (6) ėtmişce s̲evāb vardur dėr zīrā ki bu İḫlāṣ sūresi (7) üç nesneye delālet ėder biri Ḥaḳ Teʿālānuñ z̲ātın ve ṣıfātın (8) beyān eyler ikinci nesne emir ve nehiy bildürür ki teklīf şerʿīdür (9) üçünci ḳıṣaṣı'l enbiyādur ve mevāʿiẓahudur ve sūret-i İḫlāṣ (10) mücerred tevḥīd içündür müfessirler eydür bu sürenüñ her bir (11) kelāmı kāfirlerüñ bir sūʾaline cevābdur imdi evvel ṣordılar ki (12) yā Muḥammed senüñ Tañruñ ne ṣıfatādur bir midür yaḫūd nėcedür (13) dėdiler Ḥaḳ sübḥānehü ve Teʿālādan cevāb geldi kim ve bihineste῾īn

[259-b] (1) **bismillāhirraḥmānirraḥīm ḳul hüvallāhu eḥadun** (2) eytgil yā Muḥammed Tañrum birdür ve kāfirler gėne ṣordılar (3) ki Tañruñ ölür mi dünyādan gider mi dėdiler cevāb (4) geldi kim **Allāhu's-samed** buyurdı kim Tañrı bāḳīdür andan ġayrısı (5) fānīdür ve gėne ṣordılar ki Tañruñuñ oġlı ve ḳızı var mıdur (6) dėdiler gėne cevāb geldi kim **lem yelid** yaʿnī anuñ oġlı ve ḳızı (7) olmadı imdi olacaḳ daḫi degüldür ve gėne ṣordılar ki (8) kendü kimden ṭoġdı cevāb geldi kim **velem yūled** daḫi ol Tañrı (9) kimseden ṭoġmadı ve gėne ṣordılar kim Tañruñ kime beñzer vaḥy geldi (10) kim **velem yekun lehü küfüven eḥad** cevāb budur ki ol

ʿaẕīm (11) Tañrı ya kimse beñüdeş olmadı imdi bir daḫi vech budur ki (12) **leyse kemiṯlihi şeyʾün vehüve'ṣ-semīʿu'l-baṣīr** yaʿnī ol bāḳī Tañrınuñ (13) miṯli hīçbir şeyʾe beñzemez ve hem ol Tañrı işidicidür hem göricidür

[260-a] (1) imdi teʾvīl-i ṣaḥīḥ daḫi budur temmet biʿavni'llāhi'l-meliki'l-vehhāb (2) imdi sūreti'l **felāḳ** ve sūretü'n-nās ikisi daḫi (3) Medīnede geldi zīrā sebeb-i nüzūl bu iki sūrenüñ oldur kim bir (4) Yahūdī var ıdı rasūl ḥażretine siḥr eyledi ḥattā bir ipe on (5) bir düğün dögdi daḫi ol ipi bir bardaġa ḳoydu ol bardağı (6) bir ṣu ḳuyısınuñ deligine ṣoḳa ḳodı imdi bu Yahūdī (7) bu mekri Ḥażret-i rasūlullāha ėtdi ėtdügi sāʿat rasūl Allāh (8) meger eṯer ėtdi ḥattā altı ay ḫoş olmadı meger bir gün (9) rasūl Allāha ḥażret-i ʿaleyhisselām uyur ile uyanuḳlıḳ arasında (10) yaturken iki melekler geldi biri rasūlüñ başı ucında oturdı (11) ve biri daḫi mübārek ayaġı ucında oturdılar daḫi birbiri ne (12) suʾal ėdüp eydür şol kişiye ne oldı ki böyle oldı dėr (13) biri daḫi eydür hāy buña siḥr ėtdiler gėne ol birisi eydür

[260-b] (1) ya ol siḥri nėtdiler ol birisi eydür bir ṣu ḳuyusınuñ bir (2) deliginde ḳodılar aġzına bir ṭaş ḳapadılar imdi ol ḳuyunuñ cemīʿ-i (3) ṣuyunı çeksünler ol bardaġı çıḳarsunlar ol siḥr ki on bir düğündür (4) oda yaḳsunlar inşāʾllāhü Teʿālā peyġamber ʿaleyhisselām ol (5) siḥrden ḳurtıla dėdi imdi Ḥażret-i rasūl ʿaleyhisselām (6) düşden uyandı ol melekler dėdügin bildürdi andan ṣoñra (7) ʿAlī veribidi ol ḳuyu ya vardılar ol siḥri buldılar daḫi bu iki sūre (8) ol vaḳt nāzil oldı ve baʿdehü her āyet ki oḳurlardı bir düğüni (9) şişilürdi imdi ol ipüñ dükelini şaşdılar oda yaḳdılar (10) rasūl ʿaleyhisselām ḫalāṣ oldı temmet ve bihineteʿīn (11) **bismillāhirraḥmānirraḥīm ḳuleʿuẕü** eyit yā Muḥammed (12) sıġınurın **birabbi'l-felāḳ** daḫi ḫalḳı yaradan Tañrı ya ve baʿdehü āyeti (13) altı āyetdür ve yigirmi üç kelimedür ve yėtmiş yėdi ḥarfdür

[261-a] (1) Medīnede geldi ve daḫi **min şerrimā ḫalaḳ** yaʿnī Ḥaḳ Teʿālānuñ (2) yaratduġı şerlü nesnelerden **ve min şerri ġāsiḳin** daḫi ayuñ şerrinden (3) ḳaçan ki dutılsa **iẕā veḳab** yaʿnī gėce ḳarañulıġı gelse gündüz nūrı (4) gitse **ve minşerri'n-neffāṯāti** daḫi dügümler dögüci cāzu ve ʿavratlardan (5) şerrinden **fi'l-ʿuḳad** yaʿnī bu bağlar **ve minşerri ḥāsidin iẕaḥasad** (6) daḫi şunuñ gibi ḥasūdlar şerrinden ki ḳaçan ḥased eyleseler (7) Allāhü Teʿālā ʿazze sulṭānehü ḥıfẓ eyleyüp saḳlaya zīrā mecmūʿ-ı(8) fesāduñ başı ḥaseddür temmet biʿavni'l-lāhi'l-meliki'l-vehhāb ve baʿdehü (9) **sūretü'n-nās** altı āyetdür ve yigirmi kelimedür ve yüz seksen (10)

ḥarfdür ve bihinesteʿīn **bismillāhirraḥmānirraḥīm ḳul eʿuẕü birabbi'n-nās** (11) eyit yā Muḥammed sığınurın adamları yaradan (12) Tañrıya **meliki'n-nās** adamlaruñ pādişāhına iki cihanda (13) **ilāhi'n-nās** daḫi adamlaruñ maʿbūdına **min şerri'l-vesvāsi**

[261-b] (1) yaʿnī şeyṭān şerrinden **lḫannāsi** ol şeyṭān ḳaçan Allāhı añsañ (2) şeyṭān ġāyib olur **ellẕī yuvesvisü** ol şeyṭān ki vesvese (3) ėder şerriyle **fī̈ṣudūri'n-nāsi** yaʿnī adamlaruñ gögsinde (4) vesvese ėder **mine'l-cinnetive'n-nāsi** cinnīlerdür ve adamlardur adamuñ (5) göñlinde vesvese ėdenler ve adam vesvesesi artuḳdur şeyṭānuñ(6) vesvesesinden zīrā ki adam gözi kör temmet biʿavni'l-lāhi'l-meliki'l-vehhāb (7) ve baʿdehü bilmek gerekdür ki Ḥaḳ Teʿālā cellecelālühü bu ḫalḳı iki (8) ḳısmüzeri ne yaratdı dėr ammā birisi vāṣıllardur sāḥil maʿārife (9) anlar kemālden maḥrūmlardur ve anlaruñ ʿaḳılları ḍalāletde müteḥayyirlerdür (10) ve rūḥları beydāʾ-i cehāletde müteredidlerdür ikinci ḳısım (11) ehl-ivicdāndur zīrā bedürüstī anlar ʿaraṣa-i nūra vāṣıl oldılar (12) ve ʿaḳılları cemālullāhda ḥayrān olup sürāri ḳatı ḳapusında (13) ṭurdılardı pes Ḥaḳ Teʿālā anlara hüviyet nūrıyla tecellī

[262-a] (1) eyledi anlar daḫi cemīʿ-i māsivallāhdan ġāyıb oldılar ve ġayrullāh (2) iltifāt ėtmekden bāḳī oldılar zīrā Ḥaḳ Teʿālā enbiyāʾ-i etḳiyaʾi (3) ve eṣfiyā yı ḳudretden ḫalḳ ėtdi diler kim daḫi muṣaffā lar (4) olalar tā kim nuḳūṣ-i ġaybiye kim ġaybu'l-ḥaḳāyıḳdan gelür (5) bu nlaruñ ḳulūb ında irtisām ėdüp daḫi mücellālar olalar (6) ve esrār-ı ilāhiyye ki kenzi'd-deḳāyıḳdan fayżān ėder (7) bunlaruñ ervāḥ ında irtikāz ėdüp daḫi muʿallālar olalar bu (8) sebebden ötürü bu nlaruñ her birisini bir dürlü vechle muḥabbetde (9) tecribe ėtdi ve belālar ile ṣınadı yaʿnī maḥbūb-ı ḥaḳīḳī bunı (10) iḳtiżā ėtdi ki insān-ı kāmil maẓhar vāḳiʿ ola maḥbūb-ı (11) ḥaḳīḳīyye ki ḥubb-ı ṣuveri aña mütaʿalliḳ ola zīrā ḥubb-ı ṣuveri (12) ḥubb-ı ẕātınuñ āṣārından bir eserdür imdi bu belālar enbiyā içün (13) ve evliyā içündür zīrā bunlar belā ḥālinde belāya naẓar ėtmezler

[262-b] (1) belki belā ėdene naẓar ėderler ḥattā muḥabbet yolında çabuk süvār (2) olup sülūk ėderler ḥażāyır-ı ḳudse ėrişürler cemīʿ-i nefsler ʿaḳabelerinden (3) geçerler zīrā ʿāşıḳlaruñ himmeti oldur ki sırrı ḫāliṣ ola (4) ġayrullāhdan bi'l-küliyye ḥaḳḳa meşġūl ola ve şehvet aña ġālib (5) olmaya ve sizi bir ayna gibi ola ve hem ḥaḳḳı ol aynada (6) müşāhede eyleye sevāb içün recā yoḳ ve ʿiḳāb içün ḫavf yoḳ (7) zīrā ki Ḥaḳ Teʿālā semīʿdür tażarruʿ müştāḳıtı ve başīrdür ḥürmet-i (8) vāṣılı niʿme'l-

mevleyedür ifnā-yi vücūd ėtmekde imdi ki ḳaçan (9) insān ṭālib-i ḥaḳ olsa ḥaḳdan bir tecellī gelür ṭālibi maḥv (10) ėder ḥattā ʿabd ḥaḳdur müstaġraḳ olur ve vuṣūl tamām olur ve cemāl-i (11) muṭlaḳa ġarḳ olmışlardur yaḳīn ʿayn cemʿada imdi Muḥammed-i Muṣṭafā (12) ʿaleyhisselām kāmildür merātib-i vücūdiyyede ve mālikdür ḫazāyini (13) vücūdiyyede ḫalilü'l-āʿẓamdur ve vācībü'l ekremdür ehl-i arżuñ

[263-a] (1)şerefidür ve ehl-i semavātuñ nūrıdur eyle olsa Ḥaḳ Teʿālā (2) kendünüñ ẕātını görmege anı mirʾāt yaratdı pes imdi ḥaḳīḳat (3) ve mecāz ol mirʾātda ẓāhir oldı dost-ı ḥaḳīḳī şehrinde muḳīm (4) iken Ḥaḳ Teʿālā anı ʿālimlere daʿvete viribidi tā kim bu ḫalḳ ʿālem-i fenadan (5) ʿālem-i beḳāya irşād eyleye ve nūr-ı muṭlaḳdan bunlara (6) bir şemme ėrişdüre pes Muḥammed Muṣṭafā daḫi ʿaleyhisselām yėryüzinde (7) bir mücellī ʿarṣa ḳordı ki hazārān Süleyman ve İskender ol yerde (8) perdedār idi ve nice Dāvud ol ravżada ḥayāt baḫş olup (9) maḳāmāt siyer ėderdi ve Ḫıżır ol meclisde sāḳī (10) olup āb-ı ḥayātıla devr ėderdi ve ervāḥ-ı kümmel ol (11) meclisde mest-i lāyezāli olup ṣoḥbet ėderlerdi ve nefsleri (12) envār-ı ḳuddūsiyye muṭīʿler idi ve ḳalbleri muẓāhir-i ilāhiyyede (13) ve ilāhlar idi ve ʿaḳılları sırru'llāhda sāyirler idi ve

[263-b] (1) cānları cemāl-i ilāhiyyede ḥāyırlar idi pes imdi bunlar bunca (2) kemālāt ile ol maḳāma ėrişdiler ki ʿulemā ve ḥukemā oldılar ve (3) eyitdiler Allāh ve lāsivāhü dėdiler ve baʿdehü eydürler ki Ḥażret-ı (4) rasūlüñ risāleti ve kemāle ėrişdi ve vaḥiy tamām oldı (5) andan ṣoñra dünyādan āḫirete naḳl eyledi **ve baʿdehü** (6) **faṣl-ı hicret-i nebī** peyġamber ʿaleyhisselām bir gün Mekkede (7) otururdı Mekke müşriklerinden dört kişi Ḥażreti rasūle (8) mekir ėtdiler ki dutalar öldüreler Ḥaḳ Teʿālā eyitdi yā Cebrāʾīl (9) Muḥammede inde Mekkeden gitsün Medīneye varsun dedi (10) eyle olsa peyġamber ʿaleyhisselām Mekkeden hicret ėtdi ki (11) cemīʿ-i şehrlerüñ görin Mekkedür daḫi ʿilm ve maʿrifet şehrine (12) geldi kim Medīnedür andan ṣoñra hicret ėtdiler ṣol kişiler ki (13) ʿilim ve kemālāt ṭaleb ėderlerdi peyġambere tābiʿ olmaġıla

[264-a] (1) ve sefer ėtdiler şevḳ ve telāḳ ile ve kimse maḥbūba vāṣıl olmaz (2) illā hicret ėtmekle olur imdi peyġamber ʿaleyhisselām seferi (3) bu resme ėtdi ki aṣḥābıla ṭanışdı benümle Medīneye (4) kim bile gider dėdi Ebū Bekir eyitdi ben bile giderin dedi (5) peyġamber gėne eyitdi benüm döşegümde kim (6) yatursa ben yemīn ėdem ki ol kişi yevmü'l-ḳıyāmetde ḥesābsuz (7) uçmaġa gire dėdi Ḥażret-iʿAlī kerrem

allāhü vechehü eyitdi (8) yā rasūlullāh döşekde ben yaturam dėdi daḫi hem yatdı ve Ebū Bekirle (9) bile gitdi ve peyġamber sūre-i Yāsin oḳuyup giderdi (10) yėrden bir avuç toprak aldı kāfirlerüñ üstine (11)saçdı geçdi gitdi şeyṭān ve ġayrı kāfirler duymadılar (12) şehirden ṭaşra bir maġāra var ıdı ol maġāraya maġāra-i nūr (13) dėrlerdi anda vardılar andan ṣoñra kāfirler peyġamberüñ üstine

[264-b] (1) vardılar gördiler kim peyġamber ʿaleyhisselām gitmiş izini izleyüp (2) maġāraya geldiler gördiler kim örümcek ḳapu üzerinde yuva (3) yapmış ve ḳapusında bir giyik ṭoġurmış ve üstinde gövercin (4) yuva yapmış kāfirler maġāranuñ çevresinde ve üstünde yürürlerdi (5) ḥattā Ebū Bekir ḳorḳdı peyġamber eyitdi ḳorḳma kim Allāh (6) bizümle biledür dėdi kāfirler daḫi ıradılar peyġamberi bulmadılar gene (7) döndiler gitdiler andan ṣoñra dūşenbe gün Mekkeden gitdi (8) Dūşenbe gün Medīneye geldi daḫi cumʿa gün Benīselemede (9) mescid yapdı ve kendü ḫuṭbe oḳudı evvel cumʿa kim cihanda (10) ḳılındı Medīnede ḳıldılar ʿAbdullāh-ı Selāmanda Müsülmān (11) oldı andan ṣoñra aṣḥāb biri biri ardınca Mekkeden gelmeġe (12) başladılar evvel yigirmi atlu yıla ʿÖmer geldi andan ṣoñra (13) peyġamber ʿaleyhisselām Ḥażretiʿ Alīye buyurdı ʿĀyişe ve Fāṭımaʾı

[265-a] (1) vara getüre ve hem vardı getürdi ve Bilāli müʾezzin (2) eyledi evvel eẕān kim ʿālemde oḳundı öyle vaḳti idi (3) on altı ay ḳudsdan yaña namāz ḳıldılar recebde bir gün (4) öyleden ṣoñra ḳıble Kāʿbeye döndi **ḤİKĀYET** fī sırr-ı (5) vefāt-ı rasūlullāh ʿaleyhisselām bilmek gerekdür ki peygamber (6) ʿaleyhisselām şol vaḳt ki Allāhuñ risāletini eda ėtdi ve Allāh (7) yolında cihād ėtdi ve ḫalḳı ṭāʿate buyurdı ve (8) maʿṣiyetden nehy ėtdi ve Allāha ʿibādet eyledi ḥattā mevt (9) gelince Ḥaḳ Teʿālā diledi kim anı ʿālem-i beḳāya ve liḳāya ḳabż (10) eyleye ve maḳām-ı Maḥmūdı aña vėre ve raḥmet deñizin anuñ (11) şefāʿatiyle ehl-i tevḥīde feyż eyleye ve anuñ ümmetlerine envāʿile (12) kerāmetler ẓāhir eyleye ḳaçan kim dīn tamām oldıysa (13) ve daʿvet ḳarār dutdıysa Ḥaḳ Teʿālā buyurur ki ḥaḳḳa'l-yaḳīn

[265-b] (1)maḳāmına rucūʿ eyleye andan ṣoñra peyġambere bu āyet (2) nāzil oldı ki āḫir āyetdür el'āyet **vetteḳū yevmen turceʿūne** (3) **fīhi ilallāhi summe tuveffā küllü nefsin mākesebet vehüm lāyuẓlemūn** (4) bu āyetden ṣoñra yigirmi bir gün Ḥażreti rasūl diri oldı (5) andan ṣoñra vefāt ėtdi ʿaleyhisselām hāẕā resmü hāẕihi'd-dāru feʿtebirū yā ülīlʾebṣāru (6) ve baʿdehü Ḥażreti'n-nebi ʿaleyhisselām (7) eydürler ki risālāt ve kemālāt-i kemāline ėrişdi ve vaḥy tamam (8) oldı ve rasūlüñ ʿÖmri

altmış üç yıl tamām oldı meğer (9) bir gün Meymūne evinde ḫoş olmadı andan gitdi ʿĀyişe evine (10) geldi birḳaç günden ṣoñra Bilāle eytdi ḫalḳı mescide cemʿ (11) eylegil dėdi Bilāl daḫi ḫalḳı mescide cemʿ eyledi Ḥażreti (12) rasūlʿaleyhisselām minbere çıḳdı Allāh Teʿālāya ḥamd (13) ve ṣenā eyledi ve kendü nefsini ögdi ve uçmaġa bunları müştāḳ

[266-a] (1) eyledi ve ṭamudan ḳorḳutdı ġazāya ve ḥacca ve zekāt vėrmege (2) anları ḳuvvetlendürdi andan ṣoñra minberden aşaġa indi (3) levn-i müteġayyir ve gözi yaşlu ʿĀyişenüñ evine geldi döşeğe (4) yatdı ʿĀyişenüñ dizine söykendi Ḥaḳ Teʿālā melekü'l mevte vaḥy (5) eyledi ve eyitdi benüm ḥabībüm Muḥammed Muṣṭafāya in bėnden selam (6) eyle ve ben aña müştāḳven eger baña gelmek isterse destūr dile (7) mübārek cānın ḳabż eyle dėdi ve baʿdehü peyġamber ʿaleyhisselām (8) eyitdi **inne eḥebbküm len yerā rabbehü ḥattā yemüt** yaʿnī taḥḳīḳi (9) bunuñ budur ki hüvviyet-i ilāhiyye ẓāhirdür ʿabd ṣūretinde (10) ve müştāḳ olmaḳdur mevte tā kim ol maḳām-ı cemʿa ulaşdıra (11) ve mażāyıḳ-i imkāndan ḫāliṣ ola bunlar olmaz illā mevt ile (12) olur anıñçun ki ḥaḳḳıla mülāḳāt olmaḳ mevḳūfdur mevt (13) pes Ḥaḳ Teʿālā ḳullarıyla mülāḳāt olmaḳ ister anıñçun

[266-b] (1) anuñ mevtine müştāḳ olur ve mevt daḫi iki ḳısımdur biri mevt-i irādīdür (2) ve biri ṭabīʿīdür ol kim ʿāriflere ḥāṣıl olur mevt irādīdür (3) mūcibdür liḳāʾ-i ḥaḳḳa istiʿdādlarına göre ve ammā zāhid ve ṣūfīler (4) bunlaruñ istiʿdādlarınuñ ḳuvveti yoḳdur menāzil ve maḳāmāt ḳaṭʿ ėtmegile (5) bunlara liḳā ḥāṣıl olmaz ḥattā mevt ṭabīʿī olmayınca zīrā maḥcūblardur (6) Ḥaḳ Teʿālā anlaruñ göñüllerine mühür urdı anuñçun ki Ḥaḳ Teʿālā (7) naẓar eylemez ḳıyāmet güninde müştāḳ daḫi olmaz liḳālarına (8) nitekim Ḥaḳ Teʿālā buyurur **femen kāne fīhāẕihi aʿmā fehuve fī'l-āḫirati aʿmā ve eḍallusebīlān** (9) ve eydürler ki her kimüñ ki ḳuvvet-i vicdanisi (10) yoḳdur anuñ ʿarfāndan naṣībi yoḳdur maḥrūmdur maṭālibden zīrā (11) ervāḥ bi'lküliyye cisminden iʿrāż eylemez nūrdur ʿale'ddevām cism ile (12) bile olur nitekim güneş dördünci felekdedür ammā nūrı ve şuʿāʿi (13) arża muttaşıldur lā teşbīh ervāḥ daḫi biʿaynihi İncīlindür

[267-a] (1) ki rūḥuñ nūrı cisme muttaşıldur pes imdi peygamber (2) ʿaleyhisselām metāʿ-i dünyāvīden ve leẕẕāt-ı şehvāniyeden (3) ve murādāt-i nefsāniyeden iʿrāż ėtmegi mevt irādī ḳıldı (4) zīrā ki her ne kim meyyite keşf olursa biʿaynihi sālike daḫi (5) keşf olur ve baʿdehü Ḥaḳ Teʿālā Ḥażret-i rasūlüñ mevtine (6) müştāḳ

olmaḳdan murād ne ola keʾennehü murād budur ki Ḥaḳ Teʿālā (7) kendüyi vaṣf ėtdi eşedd-i şevḳ ile müştāḳlaruñ (8) liḳāsına daḫi bunda liḳādan murād liḳāyı ḫāṣdur zīrā ki (9) kendü kendü ye müştāḳ olmaḳdur muḥıbb-i müştāḳ (10) ṣūretinde ve her müştāḳuñ şevḳi maḥbūbda ʿışḳına ve (11) idrākine göre olur imdi bu sözüñ taḥḳīḳi budur ki (12) hüvviyet-i ilāhiyye ẓāhirdür ʿabd ṣūretinde ve müştāḳ (13) olmaḳ mevte tā kim ol mevt maḳām-ı cemʿa ulaşdurur

[267-b] (1) ve meẓāyıḳ-ı imkāndan ḫāliş eyleye imdi bunlar olmaz (2) illā mevt ile olur ve bu mevt iki dürlüdür biri mevt-i ṭabīʿīdür (3) ve biri mevt-i irādīdür pes Ḥaḳ Teʿālā ḳullarıyla mülāḳāt (4) olmaḳ ister anuñçun ki anuñ mevtine müştāḳ olur imdi (5) Ḥaḳ Teʿālā diledi kim anı ʿālem-i beḳāya ve liḳāya ḳabż eyleye (6) daḫi ʿizzet-i beḳāya ḳabż eyleye daḫi ʿizzet-i bisāṭını basṭ eyleye (7) ve maḳām-ı Maḥmūdı ve ḥavżı ve kevs̱eri ḥattā kemāl-i raḥmeti ve (8) ʿadl-i şefāʿati ve daʿvet ṣabrı ve şükr şerīʿatı ve ḥaḳīḳat (9) namāzı ve zekātı ve Ḳurʾān-ı ḥükmi ve ḫulḳ-ı ʿaẓīmi ve burāḳı ve (10) miʿrācı ve livāʾ-i ḥamdı ve selāmūllāhi aʿlāʾi aña vėrdi (11) raḥmet deñizi anuñ şefāʿat iyle ehl-i tevḥīd feyż eyleye (12) ve anuñ ümmetlerine envāʿ ile kerāmetler ẓāhir eyleye ḳaçan kim (13) dīn tamām olup buldıysa ve daʿvet ḳarār dutdıysa

[268-a] (1) Ḥaḳ Teʿālā buyurdı ki ḥaḳḳa'l-yaḳīn maḳāmına rücūʿ eyleye bir (2) gün Cebrāʾīl ʿaleyhisselām aġlayu Ḥażreti rasūlüñ üzerine (3) girdi Ḥażreti rasūl ʿaleyhisselām eyitdi yā Cebrāʾīl seni ağlar (4) görürin Cebrāʾīl eyitdi nėçe aġlamıyayın yā rasūlullāh kim melekü'l-mevt (5) ṭaşrada ṭurur ve destūr ister ki içerü gire dedi (6) Ḥażret-i rasūl ʿaleyhisselām ʿAlī ile Fāṭıma ile ve aṣḥāb (7) ile ve cemīʿ-i ehl-i beyt ile vidāʿ eyledi ve eyitdi **küllü nefsin ẕāʾiḳatünü'l-mevt** (8) dėdi Cebrāʾīl eyitdi yā rasūlullāh seni (9) firdevs-i aʿlāda mı defn ėdelüm ve yāḫūd Sidretüʾl-müntehāda mı (10) yoḫsa ʿarşda mı defn ėdelüm yā ḥabībullāh dėdi peyġamber ʿaleyhisselām (11) eyitdi beni yėrde defn eyleyüñ ümmetüm ile dėdi Ebā Bekir (12) eyitdi yā rasūlullāh seni kim ġusl eylesün dėdi peygamber (13) eytdi ʿAlī ġusl eylesün ve ʿAbāsoġlı Faḍl ṣu ḳoyuvėrsün

[268-b] (1)ḳaçan kim kefenüme sarasız ḳabrum üzerinde bir zamān ṭurayın evvel (2) Ḥaḳ Teʿālā baña raḥmet eylesün andan ṣoñra ferişteler namāzum (3) ḳılsunlar daḫi andan ṣoñra benüm ehl-i beytüm ḳılsunlar andan (4) ṣoñra gėrü ḳalan Müsülmānlar ḳılsunlar dėdi çün rasūlullāhuñ (5) rūḥı ayaḳlarına geldi peyġamber ʿaleyhisselām

bismillāhirraḥmānirraḥīm (6) dėdi andan ṣoñra buyurdı ki ilāhī ümmetüme sekerāt-i mevti āsān (7) ḳıluver dėdi çün Ḥażreti rasūlüñ mübārek nefesi dükendi ve (8) muṭahhar rūḥı çıḳdı gitdi ve biñ ṣaf ferişteler ḳarşu geldiler (9) aldılar ḥattā ḳayyūm ḳatına iletdiler andan ṣoñra Ḥażret-i rasūlüñ (10) mübārek cismini ʿAlī ġusl eyledi ve Cebrāʾīl uçmaḳdan kefen (11) getürdi ve gėrü Cebrāʾīl emīn insān ṣūretine girdi peyġamberüñ (12) cenāze sini bile götürdi ḳabrine bile vardı ve ḳabrine defn (13) eylediler ʿaleyhisselām hāẕā resmü hāẕihi'd-dāru feʿtebirū yā ülī'l-ʾebṣāru

[269-a] (1) andan ṣoñra bir kişi ʿÖmere ṣordı ki Muḥammed diri midür (2) yoḫsa öldü mi dėdi ʿÖmer ḫaber vėrdi ki ḳabrinde diridür dedi (3) ʿÖmere ṣoran kişi vardı Ebū Bekire ṣordı ki Muḥammed diri (4) midür yoḫsa öldü mi Ebū Bekir eyitdi öldi dėdi ol kişi Ebū Bekire (5) eyitdi ʿÖmere ṣordum peyġamber ʿaleyhisselām diri midür yoḫsa (6) öldü mi ʿÖmer eyitdi ḳabrinde diridür dėdi Ebū Bekir eyitdi ʿÖmer (7) gerçekdür Muḥammed öldi ḥaḳ ḳabrinde gėne yaratdı ḳabrinde diridür (8) görür ve işidür dėdi imdi Ebū Bekir anuñçun öldi dėdi ki ḳorḳdı (9) ʿİsāya beñzedeler Tañrınuñ oġlıdur diyeler yāḫūd Allāhdur (10) diyeler deyü iḥtiyāṭ ėtdi öldi dėdi imdi ḥāṣā ki (11) Ḥażreti rasūl şimdi ölü ola ve naḳildür Tefsīri Ḳurṭubīdür (12) eydürler ki Ḥażreti rasūlüñ ʿaceb ḥālleri var ıdı evvel (13) budur ki kendü cihāna geldüginden iki yıl dört aydan

[269-b] (1) ṣoñra atası dünyādan gitdi altı yaşında atası dünyadan (2) gitdi ikisi daḫi kāfir gitmişlerdi peyġamber ʿaleyhisselām bir gün (3) anlaruñ ḳabrine vardı duʿā eyledi Ḥaḳ Teʿālādan anları (4) diledi Ḥaḳ Teʿālā anları diri eyledi īmān vėrdi andan (5) gėne öldiler evvel kāfir gitmişlerdi ṣoñra Müsülmān oldılar (6) raḍıyallāhü ʿanhüm ecmaʿīn ve baʿdehü bilmek gerekdür ki insān (7) cemīʿ-i seferdedür menzilüñ evvel başıdur āḫiri ḳabirdür vaṭan (8) cennetdür yāḫūd cehennemdür ve ʿömr mesāfet-i seferdür yıllar ve aylar (9) ki gelür geçer ferseḫlerdür gėce ve gündüz millerdür ve nefes ḳademlerdür (10) ve oġlanlıḳ ve yigitlik ve ḳocalıḳ ḳanatlardur ve ḳumaşuñ (11) ṭāʿatuñdur ve vaḳtini żabt eylemek rüʾus-u māldur ve şehvete (12) meşġūl olmaḳ ḳuṭṭāʿü'ṭ-ṭarīḳdür ve seferden aşşı ėtmek fevz (13) bulmaḳdur ḥattā liḳāʾi Allāhda dārü's-selāmda naʿīm ve muʿīm

[270-a] (1) ile ve seferden ziyān ėtmek baʿīd olmaḳdur Allāhdan neūzübillāh (2) mine'l-cehli'd-dāīm ve mine'l-ḥırṣı'l-ḳāyim pes imdi cemīʿ-i tevelüḳātdan (3) fāriʿ olup ḥaḳḳa meşġūl oldılar daḫi ġayna iltiḳāt eylemediler ḥattā vallāh ve (4) rasūlihi

dėdiler imdi işbu ḥālātları yaṣdıḳ edüp ve işbu mülāḳāt-ı (5) taṣavvur ėtdükse bilmek gerekdür ki Ḥaḳ Teʿālā Ādemi yėryüzi ne ḫalīfe (6) ḳodı ve anuñ kemālātı olsun içün cemīʿ-i esmāʾi aña ögretdi imdi (7) ol sebebdendür ki mescūd-i melāʾike oldı daḫi mecmūʿ-ı efrād-i insān (8) andan ẓuhūra geldi bir nicesi müʾmin ve bir nicesi kāfir ʿaḳılları ḳışā (9) ʿömürleri uzun fehimleri żaʿīf bedenleri ḳavī ʿālem-i mülkde taṣarrufa (10) maşġūl oldılar ve ḥayvānlar şol ḳadar keṣret ṭutdı ki **lāyuḥṣāvelāyuʿadda** (11) yaʿnī boġazlamaġa raḥm ėdüp südine ḳanāʿat ėderlerdi (12) ṭaşdan ve aġacdan ṣūretler düzüp aña ṭapdılar ve kimi daḫi yılduza (13) ṭapdı ve kimi güneşe ve aya ṭapdı ve kimi daḫi ṣānīʿ-i ʿālem ṣānidür

[270-b] (1) biri nūrdur gündüz Tañrılıḳ ėder ve biri ẓulmetdür gėce Tañrılıḳ (2) ėder ve kimi eyitdi ervāḥ ṣānīʿdür ecsām maṣnūʿdur ve kimi eyitdi (3) ṣānīʿ-i ʿālem ṭabāyiʿ-i erbaʿadur yaʿnī od ve yėldür ve ṣu ve ṭoprakdur (4) bunlar ʿālemlerüñ Tañrılarıdur dėdiler eyle olsa kimisi oda (5) ve kimisi ṣuya ve kimisi topraġa ṭapdılar ve kimisi daḫi eyitdi (6) Ādemler ve cinnīler Tañrınuñ oġlanlarıdur ve cinnīler ecsām-ı (7) havāʾiyyedendür ve ḳādirlerdür envāʿ ile şekle girmege ve ferişṭehler (8) ile cinnīler arasında farḳ budur ki melāʾike yemezler ve cimāʿ ėtmezler (9) ammā cinnīler ėderler zīrā ki melāʾike nūrānīler ve cinnīler nārilerdür (10) şeyṭān cinnīlerdendür ve hem eṣaḥḥ-ı meẕheb budur ki şeyṭān (11) cinnīdür ferişṭehler ve ḥūrīler ḳızları dėdiler ve her birisi bir bāṭıl (12) iʿtiḳād ėdüp cehenneme gitdiler **ve Ḥaḳ Teʿālā buyurur ve ilāhüküm ilāhün** (13) **vaḥid lāilāha illāhü ve'rraḥmanirraḥīm** ve bir nicesi daḫi lānefʿan

[271-a] (1) velāżarran yolına düşüp ẓalālet ṣaḥrāsında meʿa'l-ḳavmi'l-ḫāsirīn (2) helāk oldılar ve bir nicesi daḫi Ḥaḳ Teʿālā kemāl-i kereminden ve (3) ʿināyetinden cehālet uyḳusından uyarup maḥabbet nūrından gözlerine (4) sürme çeküp vaʿtaşımū biḥablillāhi ipine yapışdurup ẓulmātından (5) ʿilim ve maʿrifet ṣaḥrāsına çıḳdı ḳāle Allāhü Teʿālā (6) **vemā ḫalaḳtü'lcinni velinsi illā liyaʿbudūn** evrāḳın eline vėrdi (7) ve bir necesi daḫi ilzām ḫaşmı içün maʿṣūm ḳılup vaḥye (8) ve ilhāma maḫṣūṣ ḳıldı ve bir nicesi **tilke'rrusulu faḍḍalnā** (9) **baʿḍahum ʿalā baʿḍın** ʿināyeti ile aḥkām ve şerāyiʿ bildürüp (10) işāret ve ʿibāret añladup ṣaḥāyıf ve feṣāḥat ve deḳāyiḳ belagat (11) ḥıfẓında ḳodı ḥattā zamān iḳtiżāsınca biri biri ardınca (12) peyġamberleri daʿvete viribidi daḫi ol zamān ki dāfī ve saḥḥār (13) çıḳdı ʿİmrān dilince Tevrātı ʿibrī ʿibāretine derc ėdüp **lāteḫef**

[271-b] (1) **inneke entelaʿlā** taʿlimiyle Mūsā maẓhar-ı kelām ḳılup risālete viribidi (2) ve Mūsānuñ elinden cāndan muʿcizāt vāḳiʿ oldı ki cemīʿ-i saḥḥārlar (3) ʿāciz olup **āmennā birabbilʿālemin rabbi mūsā ve hārun** dėyü secdeye (4) vardılar ol zamān ki mütefekkir ḥādiḳ üstādlar çıḳdı **veʿellemnāhü şanʿate lebūsin leküm** (5) ḥarīrine dübüri yazup **inna ceʿalnāke ḫalifeten fī'larżı** (6) alına varup **ve fażżalenā ʿalā keşīrin min ʿibādihi'l muʾminīn** (7) taʿẓimi ile odu yėl muʿavenitsüz āletleri ile ve anca şanʿatlar (8) gösterdi ki elinde demür mūm gibi oldı cemīʿ-i kāmiller anuñ şanʿatında (9) ḥayrān ḳalup ḥaḳīḳatine göñül baġladılar ʿaleyhisselām ḥattā ol (10) zamān kim ḥükemāʾ-i ʿāḳıl ve feylesof kāmil çoġıdı Süryān ʿibāretine (11) Yūnān iṣṭılāḥın taʿbiye ḳılup ve **ceʿaleni nebiyen mübāreken** kisesin (12) İncīle ẓarf eyleyüp **ve ubriʾü'l ekmehe ve'l-ebraṣa** edrīlerin (13) **ve uḥyi'l-mevtā biiẕnillāhi** ḥaḳlarına ṭoldurup maẓhar-ı

[272-a] (1) muḥyī ḳılup ʿİsāyı ʿāleme risālete vėribidi ḥattā nėce muʿcizāt (2) iẓhār ėtdi kim hezārān eṭibbā ve ḥükemā anuñ ḥikmetinden sergerdān (3) olup nübüvvetine iḳrār ėtdiler ʿaleyhisselām baʿdehü ol zamān kim ʿulemā-i (4) kāmil ve ʿuḳalā-i fāżıl çoġıdı Ḥaḳ Teʿālā mefḫar-ı mevcūdātı ve eşref-i (5) maḫlūḳātı risālet tācını başına ḳoyup belagat (6) rıżāsın egnine bıraġup faṣāḥat cevkānın eline alup (7) **innā beşerün miṣliküm yūḥāileyye** mübārizlerin ilerü dutup (8) **naṣrun minallāhi ve fetḥun ḳarībün** sancaġın çözüp **küntü nebiyyen** (9) **ve ādem beyne'l-māʾive'ṭ-ṭīni** ʿaẓamatıyla maẓhar-ı ẕāt-ı ilāhiyye ḳılup (10) Muḥammed Muṣṭafā risālete vėribidi ki cemīʿ-i ʿulemā ve ḥükemā ve fuṣaḥā ve (11) büleġā ve küberā ve ʿuẓamā anuñ muʿcizātında ḥayrān ve ʿilminde sergerdān (12) oldılar zīrā ki rūḥı nūr-ı ẕātdan idi ʿaḳlı nūr-ı esmādan idi (13) ve ḳalbi nūr-ı ṣıfātdan idi ve nefsi cemīʿ-i esmā ve efʿālden idi ve baʿdehü

[272-b] (1) peyġamber ʿaleyhisselām eyitdi buyurur kim her kimse kim nefsine muḫālefet (2) eylese cemīʿ-i Tevrātıla ʿamel ėtmişce sevābı vardır her kim yaramaz yoldaşdan (3) ıraḳ olsa Zebūr ile ʿamel ėtmişce sevābı vardur dėr ve her kim dilin (4) şaḳlıya yalandan ve ġuybetten Ḳurʾānuñ cemīʿ-i aḥkāmıyla ʿamel ėtmişce sevabı (5) vardur dėr imdi aṣḥābı raḍıyallāhü ʿanhüm ecmaʿīn peygamberden (6) şoñra ʿaleyhisselām bėş nesneye mülāzımlardı biri cemāʿete ḳatı (7) mülāzımlardı ve biri daḫi sünnete tābiʿlerdi ve biri mescidleri (8) ʿimāret ėderlerdi ve biri Ḳurʾān oḳurlardı ve beşinci dāim ġazāya (9) meşġūllardı imdi ėy müʾminler

raḍıyallāhüʿanküm peyġamber ʿaleyhisselām (10) eytmişdi ki Ḥaḳ Teʿālā bu ḫalḳı yaratdı kendüyi iẓhār (11) ėtmegiçün ve gėne öldürür ḳudretin iẓhār ėtmegiçün ve gene (12) diri görür ḥisāb ėder ʿadlin bildürmek içün ve suçların ʿafv (13) ėder raḥmetini bildürmek içün dėr ʿazzesulṭānehü ve baʿdehü imdi

[273-a] (1) **vefāt-ı Fāṭımatü'z-zehrāʾ raḍıyallāhü ʿanhā** bilmek gerekdür ki (2) Fāṭıma rasūlüñ vefātından ṣoñra altı ay diri oldı andan (3) ṣoñra vefāt ėtdi ʿAlī getürdi rasūlüñ ḳabrine getürdi (4) rasūlüñ ḳabri açıldı rasūl mübārek elini ḳabirden çıḳardı ve eyitdi (5) yā ʿAlī ḳızımı baña vėr dėdi ʿAlī daḥi vėrdi ḥattā yanında bile yaturdılar (6) ammā baʿżılar eydürlerdir ki ʿaleyhisselām ile ikisi bir ḳabirde yaturlar (7) raḍıyallāhü ʿanhā **Kāʿbü'l-aḫbārda** eydür ḳaçan kim (8) Ḥaḳ Teʿālā ḥūru'l-ʿaynı yaratdı ġāyet ḥüsünde ve cemālde idi (9) feriştehler eyitdiler İlāhī ḥūru'l-ʿayndan gökçek nesne yaratduñ mı Ḥaḳ Teʿālā (10) eyitdi dört ʿavrat yaratdum cemīʿ-i ʿavratlaruñ seyyididür (11) anlaruñ ululuġı ḥūru'l-ʿayn üzerine güneş gibidür yılduzlar üzerine (12) biri ʿAsiye ḫātūndur ve biri Meryem ḫātūndur ve biri Fāṭıma ḫātūndur (13) raḍıyallāhü ʿanhümā ve baʿdehü bilmek gerekdür ki Fāṭımatü'z-zehrā

[273-b] (1) ʿĀyişe eyitdi vaḳt olurdı ki gėcelerde Fāṭımanuñ yüzi nūrından (2) ipligi ėgirirdük imdi bilmek gerekdür ki rasūlüñ vefātından ṣoñra (3) altı ay diri oldı andan ṣoñra dilediler kim Ḥażret-i rasūle vara (4) meger bir gün Ḥasanıla Ḥüseyinüñ mübārek ṭonların yudı ve arpa (5) ḳurṣaların büşirdi ʿAlī raḍıyallāhüʿanhü anı gördi Fāṭıma buna (6) fāyıdalardur Fāṭıma ḫaber vėrdi kim atama giderin evet ṣanduḳda (7) bir ḥuḳḳa vardur getürgil dėdi ʿAlī daḫi getürdi Fāṭıma (8) ol ḥuḳḳa içinde bir mühürlü biti çıḳardı ʿAlī eyitdi yā (9) Fāṭıma bu ne bitidür dėdi Fāṭıma ḫaber vėrdi kim ol (10) vaḳt kim beni saña vėrdiler ve hem dėdiler kim baña aḳçaya kabin (11) ḳılalar ben daḫi rāżī olmadum babam eyitdi çün ʿār eyledük pes (12) maḳṣūduñ nedür Fāṭıma eyitdi yā baba dilerin kim yarın ḳıyāmet (13) güninde ümmi ḫātūnlara şefāʿatci ben olam peyġamber eyitdi

[274-a] (1) Allāh görelüm neyler derḥāl Cebrāʾīl geldi eyitdi Ḥaḳ Teʿālā (2) selām eyledi ve eytdi kim Fāṭıma ne dilerse eyle olsun (3) ben bu söze ḥuccet istedüm Cebrāʾīl gitdi gėne geldi Allāhdan bana (4) ḥuccet getürdi imdi yā ʿAlī ḳaçan kim ben ölem bu ḥucceti benüm ile (5) bile defn eylegil dėdi çün dünyādan Fāṭıma naḳl eyledi ʿAlī (6) getürdi rasūlüñ ḳabrine getürdi ve rasūl mübārek elini ḳabrinden (7) çıḳardı yā ʿAlī ḳızımı baña vėr dėdi ʿAlī daḫi vėrdi ikisi bir (8) ḳabirde yaturdurlar

raḍıyallāhü ʿanhü ve baʿdehü bilmek gerekdür ki **vefāt-ı** (9) Ebū Bekir raḍıyallāhü ʿanhü anuñ kerāmetini ve ʿAlī maḳāmātını kim beyān eyleye (10) ḫuṣūṣā kim peyġamber ʿaleyhisselām eyitdi insān içinde Ebū Bekir (11) ferişţehler içinde Mīkāyile beñzerdir nitekim peyġamber ʿaleyhisselām (12) eyitdi Ebū Bekirle benüm aramda farḳ yoḳdur hemīn budur ki ben (13) peyġamber ʿaleyhisselām ve benden ṣoñra Ebū Bekirden yėk kişiye güneş

[274-b] (1) ṭoḳunmaya dėdi zīrā ki Ḥaḳ Teʿālā cemīʿ-i ʿāleme tecellī ʿām ėtdi (2) Ebū Bekire tecellī ḫāṣ ėtdi ve yarın ḳıyāmet güninde evvel (3) ḳabirden Muḥammed Muṣṭafā ṭuda andan ṣoñra ḳabirden Ebū Bekir (4) ṭuda uçmaġuñ miftāḥı Ebū Bekir elinde ola ve kendüden ṣoñra (5) Ḥażreti rasūl imāmeti aña lāyıḳ gördi iki yıl peyġamberden ṣoñra 6) ḫilāfetsürdi altmış üç yıl diri oldı ve eydürler ki Ḥażret-i rasūl (7) ve Ebū Bekir ikisi daḫi aġudan gitdiler raḍıyallāhüʿanhü (8) ecmaʿīn hāẕā resmü hāẕihi'd-dāru feʿtebirū yā ulī'l-ebṣār andan (9) ṣoñra ʿÖmer ḫalīfe oldı çün Müsülmān oldı Mekkede dīn ḳuvvet (10) ṭutdı **vefāt-ı** ʿÖmer raḍıyallāhüʿanhü peyġamber ʿaleyhisselām eyitdi (11) İlāhī İslāmı ʿazīz eyle Ḫaṭāb oġlıʿÖmer ile dėdi Ḥaḳ Teʿālā (12) ʿÖmeri lāyıḳ gördi ḳırḳıncı Müsülmān olan oldur ve peygamber (13) ʿaleyhisselām eyitdi eger ben peyġamberliġe gelmesem yā ʿÖmer ḥattā sen gelecek

[275-a] (1) ėdüñ dėdi ve benüm iki vezīrüm vardur gökde ve iki vezīrüm (2) daḫi vardur yėrdedür ammā ol kim gökdedür biri Cebrāʾīldür ve (3) biri Mīkāʾīldür ʿaleyhisselām ve ol kim yėrdedür biri Ebū Bekirdür (4) ve biri ʿÖmerdür dėdi raḍıyallāhü ʿanhü ve uçmaġı evvel ʿÖmer aça (5) ammā uçmaġuñ ḳapucısı Ebū Bekir ola ve ṣırāṭı evvel ʿÖmer geçe (6) ve on yıl Ebū Bekirden ṣoñra ḫalīfe oldı ve altmış üç (7) yıl diri oldı ve Feyrüz adlu bir ḳul bir gün ʿÖmer ṣabāḥ (8) namāzı içindeyiken bıçaḳ ile ʿÖmeri yedi yėrde urdı şehīd (9) eyledi peyġamberüñ ravżası içinde Ebū Bekir ḳatında defn eylediler (10) raḍıyallāhü ʿanhü ve baʿdehü **vefāt-ı** ʿOs̱mān raḍıyallāhü ʿanhü ʿÖmerden (11) ṣoñra ḫalīfe oldı ve ʿOs̱mān bir gėcede ve bir rekʿatde Ḳurʾānı (12) ḫatm eyledi ve yārān-ı s̱elās̱e cāmiʿü'l Ḳurʾān idi tefsīr ve (13) ḥadīs̱ ehliydi mālını ve ʿömrüni Ḳurʾān yol ına ḫarc eyledi bir gün

[275-b] (1) Ḥażret-i rasūl ġazāda üç deve bağışladı ve Ḥażret-i rasūl aña duʿā (2) eyledi ki āḫiretde aña ḥisāb olunmaya ve hem Ḥażret-i rasūlüñ güya (3) gösiyidi iki kez peyġamberüñ ḳızların almışdı anun çun aña ẕeʾnnūreyn (4) dėrlerdi ve on iki yıl ʿÖmerden ṣoñra ḫalīfe oldı bir (5) gün muṣḥaf oḳurken şehīd eylediler

raḍıyallāhüʿanhü **vefāt-ı** (6) ʿ**Alī kerremallāhü vechehü** peyġamber ʿaleyhisselām eyitdi ʿAlī ile (7) ikimüz bir nūrdanuz dėdi ve gėne eyitdi ʿAlī ʿilmüñ ḳapusıdur (8) ben ʿilmüñ şehriyem dėdi gėne peyġamber ʿaleyhisselām ʿAlī içün eyitdi ʿAlī (9) bėnden ve ben daḫi ʿAlīdenven dėdi ve Ḥaḳ Teʿālā ḫalīfeliġi ʿAlī (10) ile tamām eyledi peyġamber ʿaleyhisselām eyitdi ḫilāfetüñ (11) müddeti otuz yıldur andan ṣoñra begler ḫalīfe olalar ḳılıç ile (12) imdi Ebū Bekir ve ʿÖmer ḫilāfet eylediler on üç yıl ve ʿOs̱mān (13) ḫilāfet eyledi on iki yıl ve ʿAlī ḫilāfet eyledi bėş

[276-a] (1) yıl sercümle otuz yıl olur imdi Ḥażretiʿ Alī ʿāḳıl ve kâmil (2) ve muḥaḳīḳ kişi yidi ve kevs̱er şarābınuñ sāḳisi idi ve şehīdlerüñ (3) server eyi ve aṣḥābuñ gevheri ve Fāṭımanuñ yārı idi ve peyġamberüñ (4) ʿamūsı oġlı idi ve altmış üç yıl ʿömür sürdi meger bir gün Kūfe (5) şehrinde ėrte namāzın ḳılurdı İbni Melcem adlu bir kişi bıçaġıla (6) urdı öldürdi şehīd oldı raḍıyallāhü ʿanhü **ḤİKĀYET** (7) bir gün Cābirbinʿabdullāh Emīraʾl-müʾminīn kerrem Allāhü vechehü ʿAlī (8) ḳat ına geldi eyitdi yā Emīraʾl-müʾminīn meger bir gėce düş gördüm (9) anı baña taʿbīr ėdivėrgil ʿAlī eyitdi ḫayır ola söyle göreyin (10) dėdi biiznillāh ol kişi eyitdi bir bölük ṣıġırlar görürin (11) ayaḳları ögünden buzaġuları varıdı ol ṣıġırlaruñ üzerine (12) binmişler idi ve daḫi ḫastalar gördüm ki ulularuñ ḫāṭırın ṣorarlar (13) idi ve daḫi ṣanemler görürin ki menberler üzerinde ṭurup

[276-b] (1) ağızlarından od saçılurdı ve daḫi bir ḥavż görürin ki ṣuyı (2) ḳurumış idi ve daḫi iki ḳuş gördüm ki bir yuvadan uçdılar yine (3) gelmediler ve daḫi bir at gördüm iki başı varıdı iki ağzı (4) varıdı evet od yėrlerdi terslemezlerdi ve daḫi göñlek gördüm (5) ki havāda aṣılmış idi ḥattā her bir kişi andan bir pāre almaḳ isterdi (6) dėdi imdi yā Emīraʾl-müʾminīn işbu nesnelerüñ taʿbīri ne ola (7) dėdi ʿAlī kerrem Allāhü vechehü eyitdi yā Cābir ol gördügüñ ṣıġırlar beglerdür (8) ve ol buzaġular raʿiyyetlerdür kim üzerlerine musallaṭ olmışlardur (9) ve ol ḫastalar kim gördüñ ulularuñ ḫāṭırların ṣorurlardı ol (10) dervīşlerdür ki ġanī ḳatına varup dünyā ṭaleb ėderlerdi ol (11) ġanīlere nesne vėrmeyüp ḳapularından red ėderlerdi ve ol ṣanemler (12) ki gördüñ menberlerde ṭurup aġızlarından od saçılurdı (13) anlar ol ḫatīblerdür ki ḫalḳa naṣīḥat ėderler kendüler

[277-a] (1) dutmazlar ve ol ḥavżdan kim gördüñ içindeki ṣu ḳurumış idi (2) ol ʿulemādur ki ʿilm ile ʿamel eylemeyeler ve ol iki ḳuş ki bir yuvadan uçdılar (3) yine yuvalarına gelmediler biri ʿahde vefā eylemekdür ve biri daḫi ol (4) ḳuşuñ emānetini

şaḳlamaḳdur ikisi daḫi bu ḫalḳuñ içinden gitmişlerdür (5) ḥattā gėne gelmezlerdi ve ol at kim gördüñ ġanīlerdür kim Ḥaḳ Teʿālānuñ (6) niʿmetini yėrler şükrin yėrine getürmezler ve ol göñlek kim gördün (7) aşılmışlar ol İslām dīnidür ki her kişi andan bir pāre almaḳ isterler (8) dėdi imdi ʿAlī kerrem Allāhü vechehü ʿāḳıl ve kāmil ve muḥaḳḳaḳ (9) kişiyidi kevs̱er şarābınuñ sāḳisidür ve şehīdlerüñ serveridür ve (10) aṣḥābuñ gevheridür ve Fāṭımanuñ yāridür ve peyġamberüñ (11) ʿamūsı oġlıdur ve baʿdehü Ḥażret-i Ḥasan namāzın ḳıldı mescidi (12) cāmiʿüñ yanında defn eylediler rıḍvānullāhi ʿaleyhim ecmaʿīn **vefāt-ı** (13) **şāh Ḥasan ve Ḥüseyin raḍıyallāhü ʿanhümā** ʿAlī kerremallāhü vechehü

[277-b] (1) eydür Ḥasan peyġamberüñ ṣadrından ve başına varınca beñzer idi ve Ḥüseyin (2) ṣadrından ayaġına varınca beñzer idi meger bir gün Ḥasan ve Ḥüseyin (3) Ḥażreti rasūlüñ mübārek dizinde oturmışlardı peyġamber ʿaleyhisselām (4) şefḳat bābından Ḥasanı öpdi ve Ḥüseyini boynında öpdi derḥāl Cebrāʾīl geldi (5) üç şāl getürdi biri ḳara ve biri ṣaru ve biri ḳızıl idi ve Cebrāʾīl (6) eydür geldi üç şāla Ḥaḳ Teʿālā yā Muḥammed selām ėder ve eydür ki reva (7) mıdur ki şu ḳarşumda oġlanlaruñ öpesin imdi benüm muḥabbetüm anı (8) ister ki benden ġayrı kimse olmaya imdi çün eyle eyledüñ bu ḳara (9) ṭonı sen geygil ki yas ṭonıdur dėdi ṣaru ṭonı Ḥasan giysün ki (10) aġu içiserdür ve ḳızıl ṭonı Ḥüseyin giysün ki şehīd olup ḳana (11) bulaşa imdi Ḥasan ve Ḥüseyin ʿāşūra gün şehīd oldılar Ḥasana (12) Medīnede aġu içürdiler ve Ḥüseyini Kerbelāda şehīd eylediler raḍıyallāhü ʿanhümā (13) ehl-i beytihimā hāz̲ā resmü hāz̲ihi'd-dāru feʿtebirū yā ülīlʾebṣāru

[278-a] (1) **ve baʿdehü** imdi bilmek gerekdür ki peyġamber ʿaleyhisselām (2) üç oġlı varıdı biri Ḳāsım idi peyġamberliḳden öñ ṭoġdı on (3) sekiz ay diri oldı andan ṣoñra vefāt eyledi Mekkede ṭoġmışdı ve bir (4) oġlı daḫi ʿAbdullāh idi ol daḫi Mekkede ṭoġdı ve biri İbrāhīm (5) idi Medīnede ṭoġdı ve dört daḫi ḳızları varıdı biri Zeyneb idi (6) Ebūlʿāṣa vėrdi ve biri daḫi Ruḳiyye idi ve biri daḫi Ümmi Gülsūm (7) idi ikisini daḫi ʿOs̱māna vėrdi ve biri daḫi Fāṭıma idi ʿAlīye vėrdi (8) imdi bilmek gerekdür ki rasūlullāhuñ ṭoḳuz ḫātūnları (9) varıdı evvel Ḫadīce ʾi aldı ṭayyibdür aṣlā anda ḫabāis̱ (10) yoḳdur belki küllüsi aṭyabdur ḥattā ṭību z̲āt ile anuñçun ki ḳudret (11) eliyle maḫlūḳlardur imdi ekmelü'l insān anlardur ki nebīlerdür (12) ve ekmel-i nisā ki vardur anlaruñ ʿavratlarıdur daḫi yigirmi yaşında (13) idi Ḫadīce ṣadaf düşüp andan şehvārlar bite ṣanki ʿayndan

[278-b] (1) gelmiş bir ʿaḳīḳdür imdi anuñçun muḳābil oldı gevher ile zīrā ki (2) gevher ʿaḳīḳ ile ġāyet yaraşuḳ olur andan ṣoñra ʿĀyişe raḍıyallāhüʿanhü (3) eyitdi yā rasūlullāh bu yėr bir ayruḳ tebdīl olıcaḳ bu ḫalḳ (4) ḳanda olurlar peyġamber ʿaleyhisselām ḫaber vėrdi kim yā ʿĀyişe ṣırāṭ (5) üzerinde cemʿ olurlar andan ṣoñra Ḥaḳ Teʿālā bu yėri bir ėtmek eyleye (6) bu ḫalḳ uçmaġa giricek evvel ṭaʿām ki uçmaḳda müʾminler yerler (7) yėri getüren balıḳ cigeriyle ol ėtmek ola ve baʿdehü yėrler ve gökler (8) tebdīl olması budur ki ʿAlī kerrem allāhü vechehü eytdi bu yerler (9) aḳ gümişden ola ve gökler altundan ola dėr imdi evvel ʿĀyişe (10) andan ṣoñra Ümmü Ḥabibe andan ṣoñra Ümmü Seleme andan ṣoñra Zeyneb (11) andan ṣoñra Meymūne Ḥatun andan ṣoñra Ṣafiye bunlar Ḫadīceden (12) ṣoñra idi ammā ʿĀyişeden ayruġın bikr almadı ve ʿĀyişeʾi (13) yėdi yaşında aldı iki yıldan ṣoñra ḳatına vardı ṭoḳuz

[279-a] (1) yıl daḫi rasūlullāh ile bile oldı ve peyġamberden ṣoñra ṭoḳuz yıl (2) diri oldı andan ṣoñra vefāt eyledi raḍıy Allāhü ʿanhümā (3) imdi bilmek gerekdür ki ʿaşara-i mübeşşira raḍıy Allāhü ʿanhüm biri (4) Ebū Bekirdür ve ʿÖmerdür ve ʿOs̱māndur ve ʿAlīdür ve Ṭalḥādur ve Zübeyirdür (5) ve ʿAbdurraḥmān bin ʿAvfdur ve biri Saʿd bin Ebī Vaḳḳāṣdur ve biri (6) Saʿid bin Zübeyirdür[1] ve onuncı ʿaşara mübeşşiranuñ Ebū ʿUbeyde Bin elcerrāhdur (7) raḍıyallāhüʿanhüm ecmaʿīn **ammā** aṣḥāb-ı ṣuffe (8) muhācirlerden dervīş olanlardur kendü nefslerini (9) ʿibādete ḳodılar dünyādan ve ehl-i dünyādan el çekdiler ḫattā (10) Dört yüz kişilerdi raḍıyallāhü ʿanhüm ecmaʿīn **FAṢIL** (11) imdi bilmek gerekdür ki çün peyġamberleri ve kemālātını ve aṣḥābuñ (12) faẓīletini bildüñse anlara tābiʿ olanlaruñ ḥaḳḳında Ḥaḳ Teʿālā (13) neler buyurur **s̱ümme evres̱nā** yaʿnī yā Muḥammed sėnden anlara

[279-b] (1) kitāb mirās̱ eyledük dėr **elkitābe'l-leẕīne'ṣ-ṭafeynā min ʿibādinā**(2) yaʿnī Muḥammedlerdür ki bizüm ʿibādetümüze maḫṣūṣlardur (3) zīrā ki bunlaruñ istiʿdādları kemāldedür ḫattā gėrü ḳalan (4) ümmetler üzeri ne **feminhüm ẓālimün linefsihi** yaʿnī istiʿdādları (5) nāḳış olanlar ẓālimlerdür nefslerine ẓulm eylediler yaḳīn cehalet (6) ḳodılar ehli olup kilābü'n-nār oldılar ḫattā ḳuṭṭāʿ-i ṭarīḳ (7) oldılar **vemin hüm sābiḳun bilḫayrāti** yaʿnī sābıḳlar anlardur ki (8) tecelliyāt-ı ṣıfātıla fenā bulmuşlardur **ẕālike huve'l-fevzu'l-ʿazīm** (9) yaʿnī Ḥaḳ Teʿālā bunları fiʿl ve ṣıfāt ẓulmātından ḳurtardı (10) imdi anlar daḫi efʿāl nūrın tecellī ėtdiler tevekkül

[1] İsim hatalı yazılmıştır. Doğrusu şu şekilde olacaktır: Saʿd bin Zeyd.

maḳāmında ve (11) ṣıfātnūrın tecellī ėtdiler rıżā maḳāmında ve Ḥaḳ Teʿālā bunları (12) enāniyet ẓulmātından çıḳarup nūr-ı ẕāta ėrişdür imdi (13) Ḳurʾāndan ve ḥadīṯden ṣoñra bunlaruñ sözinden yėk söz

[280-a] (1) yoḳdur ve bunlaruñ sözleri ḥāk dilidür ḳāl dili degüldür ve ʿilimleri (2) ʿilm-i ledünnīdür kesbī degüldür raḍıy Allāhü ʿanhüm ecmaʿīn (3) imdi bilmek gerekdür ki evliyā ḥaḳında Ḥaḳ Teʿālā eydür **ellā** (4) **inne evliyāʾe Allāhu lāḫavfün ʿaleyhim velāhüm yeḥzenūn** (5) pes imdi liyekin heybet-i celālden emīn olmazlar (6) zīrā ki elestü birabbiküm şarābıyla mest olmuşlardur anlar eydür mestlik (7) üç ḳısmdur ṣıfāta naẓar ėden mestdür efʿāle naẓardan (8) nīm mestdür ẕāta naẓar ėden beẕmestdür imdi anlaruñ (9) maḳāmı hemīşe vücūd ḫarābātındadur ve hem anlaruñ cām-ı (10) şuhūd şarābıyla māla māldur dünyānuñ ve āḫiretüñ niʿmetleri (11) ol meclisüñ naḳli olmaz zīrā ki tecellī bunlar vücūd ve iḫtiyār (12) ḳomadı imdi bunlaruñ evveli ol Muṣṭafā milletinüñ sulṭānı (13) ve ol peyġambere ḥümetinüñ burhānı ol ʿārif ve ʿāşıḳ

[280-b] (1) Ebū Muḥammed bin Caʿferi Ṣādıḳ raḍıyallāhü ʿanhü pes imdi şerīʿat ve ṭarīḳat (2) ve maʿrifet ve ḥaḳīḳat içinde ġāyet kāmil idi ḥattā ẕevḳ ehline (3) muḳaddem olup ʿışḳ ehline pīşvā idi ve baʿdehü naḳildür ki Caʿfer-i Ṣādıḳ (4) bir zamān ḫalvete girdi ḫalḳa ḳarışmadı meger bir gün Süfyānı sevrī (5) raḥmetullāhıʿaleyhi Caʿferüñ ḳapusına geldi ve eytdi ėy sulṭān-ı (6) vilāyet Müsülmānlar senüñ nefesüñden maḥrūm oldılar nėçün ḫalḳdan (7) ʿuzlet ėdersin dėdi Caʿferi Ṣādıḳ ḫaber buyurdı kim **fesede'z-zemānü ve taġayyere'l-iḫvānü** (8) dėdi imdi maʿnī bu dur ki Caʿferi Ṣādıḳ (9) eydür bėş kişinüñ ṣoḥbetinden saḳınuñ dėr biri kāẕib (10) kişilerden ve biri aḥmaḳ kişiden üçünci baḫīl kişiden dördinci (11) seni ḥācet vaḳtinde maḥrūm eyleyenden bėşinci fāsıḳ kişiden (12) kimisi bir loḳmaya ṣata dėdi raḥmetullāhi ʿaleyhi ve baʿdehü imdi ol (13) tābiʿīn ḳabīlesi ve ol erbaʿīn ulusı hem ol nefs-i raḥmānī ve ol

[281-a] (1) Süheyl Yemenī Veyise'l-ḳaranī raḥmetullāhi ʿaleyhi imdi ol kişinüñ (2) kim ögücüsi Muḥammed Muṣṭafā ol ḳanḳı dile rāst gele ki anı (3) medḥ eylemeye **ḤİKĀYET** ḥōca-i enbiyā ʿaleyhisselām ölüm döşegine düşecek (4) eytdiler yā rasūlullāh merḳaʿüñi kime vėrelüm dėdiler peygamber (5) ḫaber vėrdi kim Veyse vėrüñ dėdi andan ṣoñra ʿÖmer ve ʿAlī Yemene (6) geçdiler herḳaʿi Veyse iletdiler ʿÖmer eydür Veysi gördüm başı (7) açuḳ ve yalın ayaḳ yürürdi ve bir kilim giyerdi

ḥattā on sekiz (8) biñ ʿālemi ol kilim içinde gördüm ve andan ṣoñra Veyse eyitdüm (9) baña ögüt vėrgil dėdüm Veys ḫaber vėrdi kim yā ʿÖmer Tañrı seni bilür mi (10) ve sen Tañrıyı bilür misin dėdi ben daḥi eyitdüm bilür gėne Veys eyitdi (11) imdi Tañrıdan artuġın bilme ve Tañrıdan artuġa bilme dėdi pes (12) imdi Veys eydür her kim Tañrı bildi aña hīçbir gizlü nesne (13) ḳılmadı dėr ve baʿdehü Veys eydür selāmetliḳ yalıñuzlıḳ dadur

[281-b] (1) ve yalıñuzlıḳ oldır ki vaḥdet içinde ferd ola ve vaḥdet (2) oldur ki anuñ göñlinde ḥaḳdan artuḳ nesne olmaya daḥi yücelik (3) istedüm alçaḳlıḳda buldum ve ululuḳ istedüm nasīḥat ėtmekde (4) buldum ve faḫr istedüm faḳrde buldum ve raḫatlıḳ istedüm zāhidliḳ de (5) buldum ve ʿizzet istedüm ḳanāʿatda buldum ve baylıḳ istedüm (6) ve kerāmet istedüm taḳvā de buldum ve terāzū aġırlıġın istedüm (7) lā İlāhe İllallāh Muḥammed rasūlullāh demekde buldum üns istedüm Ḳurʾān (8) oḳumaḳda buldum ve ḳıyāmet güninde gölge istedüm (9) oruç dutmaḳda buldum ve ʿibādet leẕẕetin istedüm dünyāyı terk (10) eylemekde buldum pes imdi dünyā ḳuṭṭāʿüʾṭ-ṭarīḳdür ve ehl-i dünya (11) ʿadüvvü Allāhdur ve muḥabbet istedüm ẕikri sevmekde buldum ve ölümi (12) sevmek istedüm māl terk eylemekde buldum ve göñül nūrın istedüm (13) az yėmekde buldum ve ḳabir nūrın istedüm dün namāzın ḳılmaḳda buldum

[282-a] (1) ve yoldaş istedüm ʿamelde buldum ve şeref istedüm emr-i biʾl-maʿrūf (2) ėtmekde buldum efḍal-i ġazā istedüm nefs ile mücāhede ėtmekde (3) buldum ve faẓīlet istedüm ḥelāl kesb ėtmekde buldum ve uçmaḳ (4) istedüm cömerdlikde buldum ve ḥikmet istedüm günahları (5) terk ėtmekde buldum ve selāmetliḳ istedüm ġarībliḳde buldum (6) ve ḫalḳı sevmek istedüm ḥasedleriterk eylemekde buldum (7) ve ferāġatliḳ istedüm dervīşlik de buldum dėdi raḥmetullāhiʿaleyhi (8) **ve baʿdehü** ol ḳıble-i ʿamel ʿilmi ve ol nefs-i selīm ol velīler (9) ṣadrı Ḥasan-ı Baṣrī raḥmetullāhi ʿaleyhi ʿilim ve ʿamel içinde (10) naẓīri yoġudı ve ol and içürdi kim ʿömrince dünyāda gülmeye (11) ve ehl-i dünyāya ḳarışmaya ve dāyim nefsini mücāhede ve riyāżat (12) içinde dutarıdı ve yėtmiş yıl ṭahāretsüz yėre başmadı ve ḫalḳdan (13) küllü münḳaṭıʿ oldı ve baʿdehü Ḥasan-ı Başriye ṣordılar ki dīnüñ

[282-b] (1) aṣlı nedür ḫaber vėrdi kim veraʿdur gėne eyitdiler veraʿīne nesne bāṭıl (2) ėder eyitdi ṭamaʿ bāṭıl ėder dėyü buyurdı ve ammā Mālik-i Dinār eydür (3) bir gün Ḥasana ṣordum ki ḥicābuñ ulusı nedür Ḥasan eyitdi gönül (4) almakdur ve göñlinden

olur dėdüm eyitdi dünyā sevmekden olur ve (5) her kim ḫalḳdan ʿuzlet ėderse ʿazīz ola ve her kim nefsi ṣırsa āzād (6) ola dėdi raḥmetullāhiʿaleyhi **ve baʿdehü** imdi ol faḳīr-i ġanī Ebū Ḥāzım Medenī (7) raḥmetullāhiʿaleyhi ʿaẓīm mücāhede ıssıdur ve riyāżat içinde (8) naẓīri yoġıdı ḥattā ʿÖmer ile ʿOs̱mān ve Ebū Hüreyre ile ṣoḥbet eyleyüp (9) ṭururdı imdi aṣḥābı görüp ṭururdı ve baʿdehü eyitdi kim (10) dünyādan saḳınuñ ki Firʿavn ve Nemrūd ve Ḳārūn ortaġıdur (11) ve ʿāḳıl oldur kim eger eline dünyā girse sevinmeye ve eger elinden (12) giderse yėrenmeye ve bir kişi aña ṣordı ki senüñ māluñ nedür ol (13) eytdi benüm mālum Ḥaḳ Teʿālā rıżāsıdur ve ḫalḳdan bīniyāz

[283-a] (1) olmaḳdur raḥmetullāhi ʿaleyhi ḥattā bisyār meşāyiḫ yüzin görüp (2) ṭururdı ve ammā Ebū Ḥanīfe ile ṣoḥbet eyleyüp ṭururdı ve Cüneyd-i Baġdādi (3) anuñ ḥaḳḳında dėyüp durur ki İbrāhīm Edhem mefātiḥü'l-ʿulūmdur (4) ve evvel ḥālinde Belḫ şehr inüñ pādişāhı idi **ḤİKĀYET** (5) meger bir gėce İbrāhīm sarāyında yaturken dam üstinde ayaḳ (6) önin işitdi eyitdi kim hey kimsin ol kişi eyitdi devemi yitürdüm (7) anı isterin dėdi İbrāhīm eyitdi ėy cāhil deveyi dam (8) üstünde mi istersin dėdi ol ferişteh eyitdi ėy ġāfil (9) Tañrı yı aṭlas düşekler içinde mi istersin dėdi İbrāhīm (10) çün bu sözi işitdi ḥattā od düşdi ve göñli ġuṣṣalu (11) oldı ve pādişāhlıġını terk eyledi ʿibādete meşġūl oldı (12) ve İbrāhīm evvel şeyḫi Ḫıżır peyġamberdür ʿaleyhisselām ve baʿdehü (13) ol mübāriz meydān mücāhede ve ol mücāhid-i eyvān-ı müşāhede

[283-b] (1) Bişri ḥāfī raḥmetullāhiʿaleyhi ʿaẓīm mücāhedesi varıdı uṣūl (2) dīn ve furūʿ içinde naẓīri yoġıdı aṣlā ayaġına başmaḳ giymedi (3) anuñçun Ḥāfī dėrlerdi ve beşer şol mertebeye irişdi kim ḳanda (4) baḳsa Tañrınuñ nūrın görürdi ve ḳırḳ yıl tamām nefsi biryan (5) ārzūladı vėrmedi ve bir gün kişi aña ṣordı kim bu mertebeye (6) neyile ėrdüñ Bişir eyitdi ʿömrüm içinde kendü ḥālümi ḥaḳdan ayruġına (7) dėmedüm ve baʿdehü Bişir eydür faḳīr üç dürlüdür biri oldur kim ḫalḳdan (8) nesne dilemeye vėrürler daḫi almaya ol ḳavme rūḥānīler dėrler ikinci (9) oldur ki ḫalḳdan nesne dilemeye vėrürlerse alalar ol ḳavme (10) tevekkül ehli dėrler üçinci oldur ki nefseleri taḳażā ėderse nesne (11) vėrmezler belki daḫi ḳahr ėderler ol ḳavme ehl-i ḥuccet dėrler ve baʿdehü (12) bir gün ʿAlī Cürcānī Bişirden ögüt ėşitdi faḳīrlerin (13) dirligil ve ṣayrı ḥālin pīşe ėdingil ve ṣayrı

[284-a] (1) ḥālin pīşe ėdingil ve ārzūyı düşman dut ve şehvete muḫālefet (2) eyle ve öñi meşhed gibi ḫalvet dut dėdi raḥmetullāhiʿaleyhi **ve baʿdehü** (3) ol ḥuccetü'l-faḳr-i ḳaḥrı ve ol ḳuṭb-i vaḳt-i Ẕaʾnnūn-i Mıṣrī raḥmetullāhiʿaleyhi (4) ṭarīḳat içinde naẓīri yoġıdı ve bir gün bir sulṭān andan (5) ögüt diledi Ẕaʾnnūn eyitdi ėy sulṭān yol ikidür eger kėçi yolı (6) isterseñ dünyāyı terk eyle ve yazıḳları terk eyle ve eger ulı yolı (7) isterseñ Tañrıdan artuġın terk eyle dėdi ve baʿdehü on yıl Ẕaʾnnūnuñ (8) nefsi ekşi aş diledi vėrmedi ve eyitdi maʿrifet üç dürlüdür (9) biri tevḥīd bilmekdür bu müʾmin lerüñdür ikinci ḥuccet ve beyān bilmekdür (10) bu ʿālimlerüñdür üçünci vaḥdāniyyet ṣıġayın bilmekdür bu velīlerüñdür ve (11) aña eyitdiler yā Ẕaʾnnūn ʿārif kimdür eyitdi ḫaḳḳı ʿilimsüz ve ʿaynsuz (12) ve müşāhedesüz ve ṣıfātsuz bile ve gėne eyitdi zāhid āḫiret begidür (13) ve ʿārifler zāhidler pādişāhıdur ve ol eydür üç nesne iḫlāṣ

[284-b] (1) nişānıdur biri oldur b ki medḥ ve ẕem anuñ ḳatında biz ola yaʿnī (2) berāber ola ikinci oldur ki ʿamelin unuda ve günāhın ege üçinci (3) oldur ki Tañrıdan artuġın göñülden çıḳara ṭaşra bıraġa ve eyitdi (4) dīn nişānı üçdür biri her nėye baḳarısa ḫaḳḳıla baḳa ikinci dükeli (5) nesne den rücūʿ eyleye üçünci Tañrıdan artuḳ kimseden nesne olmaya ve her (6) kim ḫalḳ ile ünsdutdı ḥattā Firʿavn döşeg inde sākin oldı dedi (7) ve baʿdehü Ẕaʾnnūnı Mıṣrī eydür bu ḫalḳuñ ḥālin fesāda vėren altı nesnedür (8) evveli budur ki aḫiret ḥāllerinde żaʿīf olmaḳ ikinci ḫalvetlerde (9) ārzūlarda ārzūlara uymaḳ üçünci ḫaḳ rıżāsın istemekdür (10) dördünci dünyā işlerinde ṭulu emel olmaḳ beşinci havā-yı nefse (11) uymaḳ altıncı ʿārifleri ḳoyup cāhiller ile ḥaşr olmaḳ ve aña eyitdiler (12) tevekkül nedür eyitdi ḫalḳdan ümīẕin kesmekdür ve nefsiden ʿuzlet (13) eylemekdür gėne eytdiler dünyā nedür eyitdi her nesne kim seni ḥaḳdan

[285-a] (1) artuġa meşġūl eyleye ol dünyādur eyitdiler ṣūfiliḳ nedür (2) eyitdi cemīʿ-i ḫalḳdan ḫaḳḳı artuḳ sevmek gerekdür ve gėne eyitdi (3) ʿārifüñ üç derecesi vardur biri taḥayyurdur ve biri faḳırdur ve biri (4) viṣāldur dėdi raḥmetullāhiʿaleyhi **ve baʿdehü** ol sulṭānü'l-ʿārifīn ve ol (5) burhānü'l-ʿāşiḳine ve ol ḳuṭb-ı tamāmı Bāyazīd Besṭāmī raḥmetullāhi (6) anuñ riyāżatları ve kerāmetleri ve kelimātları ḥadden geçüp dururdı (7) ve esrār-ı ḫaḳāyıḳ içinde naẓīri yoġudı hemīşetini mücāhede (8) içindeyidi ve cānı müşāhede içindeyidi ve Cüneydī raḥmetullāhi ʿaleyhi (9) eydür Bāyezīd bizüm aramızda Cebrāʾīl gibidür ḥattā ferişteler (10) arasında dėdi ve

Bāyezīd üç yüz on üç şeyḫe ḳulluḳ eyledi (11) ve eyitdi her kim sekiz uçmaḳ ḳapusın baña açsalar yėdi dünyāyı hep (12) baña vėrseler seḥer vaḳtinde bir kez münācāt ḳıldıġuma degmez dėdi ve gene (13) eyitdi ʿārifüñ kemāli oldur ki muḥabbet içinde ferd ola ve ṣādıḳ

[285-b] (1)oldur ki cehd ḳılıc ıla cümle dilekler başını kese **ḤİKĀYET** meger bir (2) gün Bāyezīd ḥacca giderdi bir devenüñ üzeri ne bindi çigninden (3) yük altına geldi bir kişi daḫi anı gördi eyitdi yā şeyḫ bu devecüge (4) ne aġır yük urmışsın dėdi şeyḫ eyitdi geç ardından naẕar eyle (5) ol kişi daḫi devenüñ ardına geçdi baḳdı gördi kim ol yol (6) bir karış yaḳaru ḳalḳmış ḥattā devenüñ arḳasına degmez deve (7) hemān şöyle gider ol kişi söyledügine peşīmān oldı daḥi (8) şeyḫüñ ayaġına düşdi ḥattā mürīdlerden oldı biiẕnillāhiTeʿālā (9) ve baʿdehü Bāyezīd eydür dünyā esbābın cemʿ eyledüm ḥattā ḳanāʿat (10) zinciri ile baġladum ṣıdḳ mancılıġına ḳoydum ve nümiẕlik denizine (11) atdum ḥattā cemīʿ-i murādumı andan buldum ve her kişi kim ʿamel deñizine ġarḳ (12) olmışdur ben Ḥaḳ Teʿālā deñizine ġarḳ olmışun dükeli ḫalḳ ḥaḳḳ ıla söyler (13) ben ḥaḳdan söylerven dėdi zīrā ʿışḳ işiñi bir işledün ki yüz biñ

[286-a] (1) gerçeklerüñ ḳanı ʿışḳ ṭoprağına dökülür ḳan bahā daḫi añılmaz imdi (2) ʿaceb budur ki ʿışḳ ṣabırla bir göñül de cemʿ olmazlar zīrā ʿışḳ (3) maʿṣūḳ uñ belāsın iḳtiżā ėder ṣabr ol belāyı geriye görür imdi (4) belālardan leẕẕāt eylemek gerçek ʿāṣıḳlar işidür her yakadan ḥaḳḳı müşahede (5) eylerler ṣūretleri dünyāda ammā cānları āḫirede ve baʿdehü gönülleri (6) ḥaḳḳa vāṣıllardur ittiṣāl söz ve infiṣāl söz ve eydürdi (7) ki bir ẕerre maʿrifet ḥalāveti kişinüñ göñlinde yėkdür ḥattā Firdevs-i aʿlā (8) içinde biñ kişiden ve ḥaḳḳı bilmeklik nişānı oldur ki ḫalḳdan ḳaçmaḳdur (9) ve ḥaḳ sevdügi nişānı üç nesne yile bellü olur biri seḫāveti (10) deñize beñzeye ikinci şefḳati güneşe beñzeye üçünci tevāżuʿı yėre benzeye (11) ve eydür ki ʿārif oldur ki hīç nesne anuñ meşrebin bulandurmaya (12) her kim ḥaḳḳa ʿārifdür ḫalḳa cāhildür ve her kim ḥaḳḳa cāhildür (13) ḫalḳa ʿārifdür her kim Tañrı bildi ṭamu aña ʿaẕāb olmadı ve

[286-b] (1) her kim ḥaḳḳı bilmedi ṭamu aña ʿaẕāb oldı ve her kim şehveti (2) ġālib iken ölse lācerem anı lāʿnet kefen ine şararlar nedamet (3) yėrinde defn eyleyeler **ḤİKĀYET** meger Bāyezīdüñ anası eydür eydür (4) ol vaḳt ki Bāyezīd benüm ḳarn umda idi ḳaçan kim bir şübhelü nesne veyā bir (5) loḳma yėsem hemān sāʿat ḳarn umda Bāyezīd şol ḳadar ḥareket ėderdi kim (6) ol loḳmaʾi yine bıraġurdum dėdi bir

gün Bāyezīd doġduġından şoñra (7) riyāżatlara ve kerāmetlere ḳatı meşġūl ḥattā ʿArabistānda otuz yıl (8) riyāżat çekdi üçyüz onüç şeyḫe ḫizmet ėtdi cümlesinden (9) birisi Caʿferi Ṣādıḳ idi raḍıyallāhüʿanhü meger bir gün Caʿferi Ṣādıḳ (10) Bāyezīde eyitdi var fülān penceredeki kitābı getür Bāyezīd eyitdi (11) yā Emīrüʾl-müʾminīn ben ol pencereʾi ḳandadur bilmezven (12) dėdi Caʿfer-i Ṣādıḳ eyitdi ėy kişi bunca zamāndur kim benüm ḳatumda (13) olursın pencereʾi bilmezsin dėdi Bāyezīd gėne ḫaber vėrdi kim yā Emīrüʾl-müʾminīn

[287-a] (1) ḥaḳ bilür kim ben sizüñ dīdāruñuzdan ġayrı bu maḳāmda nesne (2) bilmezven dėdi Caʿfer daḫi buyurdı kim ėy oġul var imdi saña (3) naṣībüñ degdi andan girü var ʿibādete meşġūl olġıl dedi (4) raḥmetullāhiʿaleyhi ve baʿdehü bir kişi İbrāhīm Edhem e eyitdi senüñ (5) rızḳuñ ḳandan gelür kifāfuñ nedür dėdi İbrāhīm Edhem (6) ḫaber vėrdi kim ben ol ḥāli bilmezin var ol rızḳı bana (7) vėrene şor ki ḳandan vėrür dėdi raḥmetullāhi ʿaleyhi ve eyitdi (8) ʿilm ġıdādur ve maʿrifet mekirdür ve müşāhede ḥicābdur ve gönül (9) ḳabż olduġı nefs basṭ olduġındandur ve nefs ḳabż olduġı (10) göñül basṭ olduġındandur ve baʿdehü meşāyiḫüñ sözleri (11) Allāhü Teʿālānuñ ʿaskerleridür ve anlaruñ sözlerinden yuḳaru (12) kemālāt yoḳdur meger ki seyyide’s-sādātdan işidesin (13) **fīravżāti’l-cennāti’n-nehüvelü’l-ḥasanāt** ve baʿdehü ḥayāt

[287-b] (1) ʿilmdür ve rāḥat maʿrifetdür ve ẕikirdür ve ʿışḳ ʿāşıḳlaruñ (2) dārüʾl-mülkdür ve farīża mevlā şoḥbetidür ve sünnet dünyadan (3) el çekmekdür ve eytdi dükeli ḫalḳ ḫalḳıla söyler ben ḥaḳdan söylerven (4) dėdi ʿilmi ve ʿameli ve nefsi ḳodum Ḥaḳ Teʿālā baña ezel-i erzānī ḳıldı (5) ve ben eyitdüm baña bėnsüz olmaḳ yėkdür nitekim ben sensüz olam ve (6) Ḥaḳ Teʿālā benüm göñlümdeki bilürdi ḥōşnuzlıḳ ḫilʿatini baña geydürdi (7) ve beni münevver eyledi ve beşeriyyet ḳudūretinden ḳurtardı ve keramet (8) tācını benüm başumda ḳodı ve tevḥīd ḳapusını baña açdı (9) ve ʿışḳ şarābından bir ḳadeḥ içdüm andan şoñra otuz biñ (10) yıl bāṭınum ile vaḥdāniyyet içinde uçdum ve otuz biñ yıl (11) ferdāniyyet deñizinde uçdum andan şoñra vėrmedin çıḳdum (12) Bāyezīdi gördüm andan şoñra Ḥaḳ Teʿālā baña eyitdi bėnden ne (13) dilersin ben eytdüm ḥaḳḳı dilerin ḥattā ḫiṭāb-ı ʿizzet geldi kim

[288-a] (1) her nėce kim Bāyezīdüñ vücūdı bāḳīdür bu dilege ėrişmek (2) muḥāldur ammā kendüñi bu yolda yoḳ eyle andan bize gel dedi (3) ben eyitdüm İlāhī

dergāhuña neyile ėrişürler nidā geldi kim evvel nefsüñi (4) üç ṭalāḳ boşa andan bize söyle dėdi ve Bāyazīd-i Besṭāmī (5) münācātında eyitdi eger beni ṭamuya ḳoyarsañ ṭamu (6) ehline senüñ cemālüñ ʿirfānından bir ẕerre āşikāra eyleyem (7) ḥattā ṭamu ol ḳavme Firdevs-i aʿlā gibi ola ve eger beni uçmaġa (8) ḳoyarısañ ʿışḳuñ odından anlara bir derre āşikāra eyleyem (9) ḥattā ol uçmaġu ṭamu gibi ola dėr raḥmetullāhiʿaleyhi (10) **baʿdehü** ol ḳuṭb-ı ḥarekāt-ı devr-i Süfyānı Sevri raḥmetullāhi ʿaleyhi (11) herkiz ḫalīfeliġi ḳabūl eylemedi ḥattā (12) ẓāhir ve bāṭın ʿilim içinde naẓīri yoġıdı anası eydür (13) bir gün ḳonşum bir pāre turşı vėrdi aldum aġzuma

[288-b] (1) bıraḳdum Süfyān ḳarnum içinde ayaġıyıla beni deperdi (2) ḥarāmdur yėme dėrdi ve yigirmi yıl tamām uyumadı ve eydürdi kim (3) dervīşler ki baylar yöresine yöreneler anlaruñ işleri (4) riyādur ve Süfyān eyitdi ḫalḳuñ ʿazīzi bėşdür biri (5) şol ʿālimdür ki zāhid ola ikinci şol faḳrdur kim (6) ʿameli ola üçünci şol baydur kim alçaḳ göñüllü ola (7) dördünci dervīşdür kim ṣabrı ola bėşinci şol ʿavratdur (8) kim ḥayāsı ola ve gėne eydürdi ki dört ḫaṣlet kāfirliḳdür (9) biri budur ki bir kişi görmedin ġaybet eylemek ḳażā dur (10) imdi ḳażāyı görmemek kāfirliḳdür ikinci Müsülmānlar (11) mālına ḥased eylemek Tañrı vėrdügini revā görmemekdür imdi (12) Tañrı vėrdügini revā görmezse kāfirliḳdür üçünci ḥarām māl (13) devşürmek ḳıyāmet ḥisābına inanmaḳdur her kim ḳıyāmete

[289-a] (1) inanmazsa kāfirliḳdür dördünci ḥaḳ raḥmetine ümīẕ (2) dutmamaḳ kāfirliḳdür dėdi raḥmetullāhi ʿaleyhi **ve baʿdehü** (3) ol ḳayid-i ehl-i ṭarīḳ Ebūʿalī Şaḳīḳ raḥmetullāhi ʿaleyhi (4) dükeli ʿilim içinde kāmil idi ve eydürdi kim yėk üstāẕa (5) şākird oldum ve ḳırḳ deve yüki kitāb oḳudum illā Tañrınuñ (6) yolın dört nesnede buldum biri rızḳ içün emīn (7) olmaḳ ikinci her işde iḫlāṣıla olmaḳ üçünci şeyṭān (8) ile düşman olmaḳ dördünci mevti yaḳın bilüp yaraġın (9) eylemekdür ve ʿibādet on baḫşdür ṭoḳuz baḫşı ḫalḳdan (10) ḳaçmaḳdur ve bir baḫşı ʿibādet eylemekdür ve eyitdi adamuñ (11) helākligi üçdür biri budur ki günāh işlerler tevbe ümīẕine (12) ikinci tevbe ėtmez dirlik ümīẕine üçinci tevbe eylemedin (13) ḳalur raḥmet ümīẕine ve eyitdi ṭāʿat ehli ölicek diridür

[289-b] (1) ve maʿṣiyet ehli diriyiken ölüdür ve aña ṣordular ʿāḳıl kimdür (2) ve bay kimdür ve dervīş kim dür eyitdi ʿāḳıl oldur ki dünyayı (3) aṣlā sevmeye vezīrüñ oldur kim dünyāya aldanmaya ve bay oldur kim (4) Tañrı vėrdügine rāżı ola ve dervīş

oldur kim gönli bay ola (5) dėdi raḥmetullāhiʿaleyhi ve baʿdehü ol ʿārif ṣūfī imām-ı Ebū Ḥanīfe Kūfī (6) raḥmetullāhi ʿaleyhi anuñ riyāżeti ve mücāhedesi ve müşahedesi (7) kemālde idi ve Ḥaḳ Teʿālā anı Tevrātda añmışdur ve cemīʿ-i (8) ʿulūm datamām idi ve çoḳ ṣaḥābeler ve meşāyiḫler yüzin görmişdi (9) ḥattā İbrāhīm Edhemi ve Bişri Ḥāfī ve Dāvud-i Ḳayṣerī (10) ve ṭay anuñ yārenleriyidi meger bir gün Ebū Ḥanīfe raḥmetullāhi ʿaleyhi (11) peyġamberüñ ravżasına geldi ve eyitdi kim esselāmüʿaleyküm (12) yā Seyyidüʾl-Mürselīn peyġamberüñ ḳabrinden ṣadā geldi kim ʿaleykümüʾsselām (13) ve yā İmāmeʾl-müslimīn dėyü vaḥy oldı andan ṣoñra ʿuzlete

[290-a] (1) meşġūl oldı ve ḫalḳdan seçildi gėce üç yüz rekʿat (2) namāz ḳılurdı ve bir kez bir bay kişi tevāżuʿ eyledi ṣoñra (3) peşīmān oldı aña kefāret olsun dėyü biñ kez ḫatm eyledi (4) ve baʿdehü peyġamber ʿaleyhisselām aña sıra ümmetī dėyüp dururdı imdi (5) ol kişinüñ kim ögücisi peyġamber ola biz anı nėcesi taʿrīf ėdebile (6) ve naḳildür ki Ebū Caʿfer bir gün aña aġu içürdi ṣoḥbetde ol (7) aġu aña eṣer ėtdi ṣoḥbetden durdı ve gitdi Ebū Caʿfer eyitdi (8) ḳanda gidersin dėdi imām eytdi gönderdügüñ yėre giderin (9) dėdi daḫi durdı gitdi geldi eve düşdi raḥmetullāhi ʿaleyhi **ḤİKĀYET** (10) meger bir kişi varıdı Sālim Afṭaş dėrlerdi Maʾmūn ḫalīfe ḳatına (11) geldi ḫalīfe anı gördi durugeldi yastuġını anuñ (12) altına ḳodı Sālim Afṭaş daḫi ḳıbleden yaña döndi secde (13) eyledi ḫalīfe eytdi bu ne secdedür dėdi Sālim ḫaber vėrdi

[290-b] (1) kim ben ḳaṣṣabuñ ḳulı idüm ol efendüm yavuz fiʿlimden ötüri (2) benden incindi ḥattā beni āzād eyledi ve eger ṣatarsam varur bir ayruḳ kişi ye (3) daḫi ziyān eyler dėdi ṣatmadı āzād eyledi beni ḥażretinden ḳodı ben daḫi (4) ḳatında gitdüm bir zamān kendüzüme geldüm andan ṣoñra ben baña eyitdüm (5) varın İmām-ı Āʿẓam ḳapusına müʿtekif olup daḫi ʿilm oḳuyayın (6) ola kim Tañrıdan baña ʿināyet ola ṣāliḥlerden olam dėdüm bīiẕnillāh Teʿālā (7) vardum İmāmı āʿẓam ḳapusına düşdüm anuñ ḳatında (8) ʿilm kesb ėtdüm şimdiki ḥālde ol mertebeye ėrdüm ki ʿilmi (9) ucından Emīrüʾl-müʾminīn ben üm içün yėrinden ṭurugeldi (10) ḥattā yataġını altumuza teklīf eyleyüp ḳodı eyle olsa (11) bir secde kim ėtdüm anuñ secdesi idi ki şükür ėtdüm ḥattā (12) ḥaḳīr ken nėcesi ʿazīz oldum ʿilm içün dėdi raḥmetullāhiʿaleyhi (13) **ve baʿdehü** ol sulṭān-ı şerīʿat ve ṭarīḳat ve ol burhān-ı

[291-a] (1) ḥaḳīḳat ve maʿrifet ol İbn-iʿAmmi beni İmām-ı Şāfiʿi raḥmetullāhi ʿaleyhi (2) imdi anuñ faāżayili ve menāḳıbı ḳıyās idi ve ol (3) on bėş yaşında fetvā vėrürdi ve hem peyġamber Ḥażreti raḥmetullāhi ʿaleyhi ʿaleyhisselām (4) buyurur kim benden ṣoñra tārīḫüñ her yüzyılında bir kişi Allāh Teʿālā (5) yolında dīn ḫazīnesini bekleye ve tāzelendüre imdi ikinci yüzyılında (6) İmām Şāfiʿi çıḳdı ve hem ḳuṭub oldı ve ʿömri içinde bir loḳma (7) ḥarām yėmedi ve anuñ kerāmetleri ve riyāżetleri iken çoġıdı (8) ammā maʿrifet bilinsün içün bu deñlü ẕikr olundı raḥmetullāhi ʿaleyhi (9) **ve baʿdehü** ol nişān-ı ʿināyet ve ol deryāyı nihayet (10) ol sünnī āḫir ve evvel raḥmetullāhi ʿaleyhi ki ismidür Ahmed Hanbel raḥmetullāhi ʿaleyhi (11) imdi anuñ veraʿi taḳvāsı kemālde idi ve dürlü dürlü (12) kerāmet içinde ʿaceb ḥāli varıdı ve çoḳ meşāyiḫ (13) yüzin görüp ṭururdı ve zāhidlik iç inde şol resme

[291-b] (1) idi kim eger bir ṣoḥbet de bir kişinüñ yan ında bir aḳçası olsa ol ṣoḥbete (2) varmazdı ve bir kişi aña eyitdi üşde saña on biñ altun (3) dėdi almadı ve aña ṣordılar kim tevekkül nedür eyitdi Tañrıyı bilmekdür (4) ve ḫalḳdan ḳaçmaḳdur ve gėne buyururdı kim zühd üç dürlüdür (5) evvel biri ḥarāmı terk eylemekdür bu ʿavām ıñdur ikinci ḥelālüñ (6) çoġın terk eylemekdür bu ḫavāṣuñdur üçünci Tañrı dan (7) artuġını terk eylemekdür ḥāṣe'l ḥāṣ uñdur dėdi pes imdi (8) bu ʿibādet ile daḫi budur ki ḥarāmı terk eylemek ʿābidlerüñdür (9) ḫelāli terk eylemek bu zāhid lerüñdür daḫi Tañrıdan artuġın terk (10) eylemek bu ʿāriflerüñdür dėdi ol dünyādan gidicek cemīʿ aġlaşmaḳda (11) ve ḳan yaşlar dök mekde ve havā dan ḳuşlar geldiler kendüleri (12) cenāzeye urdılar ve ḳırḳ biñ Yahūdīler ol gün anuñ ʿışḳ ından (13) Müsülmān oldılar ve nėçe kişiler anuñ derdinden ṭaġlara düşdiler

[292-a] (1) ve bir nėce kişiler daḫi anuñ ʿilminden ve maʿrifetinden ḥāṣıl (2) kemāl ḳıl-up ṣevāblar buldılar raḥmetullāhi ʿaleyhi ve baʿdehü ol sālik-i (3) ṭarīḳat ol vāṣıl-ı ḥaḳīḳat Serīr-i Saḳṭī[2] raḥmetullāhi ʿaleyhi ḥattā (4) dükeli ʿilimde kāmil idi ve Cüneydüñ ṭayısı idi ve maʿrūf-ı gereḫuñ (5) mürīd iyidi ve her günde biñ rekʿat namāz ḳılurdı ve (6) yėdi yıl yanın yėre ḳomadı ve nefsi ḳırḳ yıl bal diledi vėrmedi (7) ve eydürdi ki güci yeter ḳoñşılardan ıraḳ oluñ ve bāzār ehlinden (8) ıraḳ oluñ ve ẓālim beglerden ıraḳ oluñ ve her kim dilerse (9) aşıcı ola dīni selāmet ola ḫalḳdan ʿuzlet eylesün ve ol (10) eyitdi ʿārifüñ nişānı oldur ki anuñ yėdigi ṣayrular yėdigi

[2] İsim hatalı yazılmıştır. Doğrusu şu şekilde olacaktır: Serī Saḳṭī.

(11) gibi ola ve uyḳusı yılan ṣoḳmuş gibi ola ve dirligi deñize ġarḳ (12) olmış gibi ola baʿdehü **ḤİKĀYET** naḳildür ki Ḥaḳ Teʿālā eydür (13) cemīʿ-i ādemoġlanları Ādemüñ belinden çıḳardum ve anlara nūr

[292-b] (1) geydürdüm ve kendü cemālümi anlara ʿarż eyledüm ki **elestü birabbiküm ḳālu bela** (2) yaʿnī andan ṣoñra bunları on bölük eyledüm ṭoḳuz bölügi (3) dünyā ya meyl eylediler bir bölügi meyl eylemediler imdi ol dünyā ya (4) meyl eylemeyeni on bölük eyledüm uçmaġı anlara ʿarż eyledüm ol (5) ki ṭoḳuz bölügi meyl eylediler ve bir bölügi meyl eylemediler imdi ol (6) uçmaġa meyl eylemeyan on bölük eyledüm ṭamuyı anlara ʿarż eyledüm (7) daḫi ṭoḳuz bölügi ṭamudan ḳaçdılar bir bölügi ḳaçmadılar ol ṭamudan (8) ḳaçmayan on bölük eyledüm ḥattā muḥabbetüm belālarını anlara ʿarż (9) eyledüm daḫi ṭoḳuz bölügi ol muḥabbetüm belālarından ḳaçdılar bir bölügi (10) ḳaldı anları daḫi on bölük eyledüm yaḳınlıḳ ḥicābını anlara (11) ʿarż eyledüm ṭoḳuz bölügi yandılar bir bölügi yanmadılar eyle olsa (12) ben eytdim ėy benüm ḳullarum dünyāyı size ʿarż eyledüm anlar aña (13) ḳarşu gitdiler ve baʿdehü siz kim varasız gitmedüñüz imdi uçmaġıʿarż

[293-a] (1) eyledüm anlar ḳaçdılar siz ḳaçmaduñuz imdi muḥabbet belāların size (2) ʿarż eyledüm anlar yandılar siz yanmaduñuz imdi gėrü murāduñuz nedür (3) bunlar eyitdiler İlāhī bizüm sėnden artuḳ murādumuz yoḳdur dünyāda ve (4) āḫiretde maḳṣūdumuz sensin ḥattā seni gerekdür dėdiler andan ṣoñra ol (5) kişi eyitdi her ḳanḳı şaḫṣ kim bu ḫalḳa ḳarışmaġı pīşe ėdinse ol (6) kişinüñ gerçegiñi ʿışḳ yolında az ola dėdi ve baʿdehü ol eydür (7) Ḥaḳ Teʿālāya yaḳınlıḳ kesb ėtmege üç eyü yol vardur biri (8) budur ki ḫalḳdan nesne dilemeyesin ve vėrürlerse daḫi almayasın (9) ve senüñ daḫi vėrecegüñ olmaya eyle olsa cennet ve dīdār senüñdür (10) dėdi raḥmetullāhi ʿaleyhi **ve baʿdehü** ol sulṭānu'l-muḥaḳḳīn ve ol (11) burhānı'l-mudaḳḳiḳīn şeyḫün ʿaleʾl-ıṭlāḳ ve ḳuṭbun bilistiḥḳāḳ Cüneyd-i Baġdādi (12) raḥmetullāhi ʿaleyhi **ve baʿdehü** Cüneyd-i Baġdādi eyitdi otuz (13) yıldur ki ben Ḥaḳ Teʿālā ile kelimāt ėderin ḥattā bu ḫalḳ beni kendüleriyle

[293-b] (1) söyleşür şanurlar dėdi daḫi cemīʿ-i ʿālem meşāyiḫinüñ şeyḫi (2) idi ve on yėdi ṭabaḳāt aranlarınuñ şeyḫi idi ve dükeli ʿulūm içinde (3) kāmil idi ve Baġdād ehli aña seyyidü'ṭ-ṭāʾifeti ve ṭāvusu'l-ʿulemā derlerdi (4) ve Serīr Saḳaṭinüñ mürīdi idi ve günde yüz rekʿat namāz ḳılurdı (5) ḥattā ḳırḳ yıl bu resme ʿibādet eyledi ve otuz yıl tamām yatsu namazın (6) ḳılup daḫi ėrtiye dek ayaġın ṭururdı ve iki yüz meşāyiḫa

ḫiẕmet (7) eyleyüp ṭururdı ve eyitdi biz bu kemāli açlıḳda ve yalıncaḳ (8) ve uyḳusızlıḳ ilen bulduḳ dėdi ve daḫi dünyādan ve ehl-i dünyadan (9) kesilmekile ve nefs sevdügi nesnelerden kesilmek ile bulduḳ dedi (10) ve namāz ḳılurken eger göñline dünyā endīşesi gelse tėz ol (11) namāzı bozar idi ve eger ücret endīşesi gelse ḥattā müteḥayyir olsa (12) secde-i sehv ėderdi ve Cüneyd-i Baġdādi eydür ādemoġlanlarına tevāżuʿ (13) eylemek bir niʿmetdür ki hīç anda ḥased ve tekabbürlik yoḳdur ḥattā

[294-a] (1) bir mihnetdür ki anda hīç raḥatlıḳ yoḳ imdi butenüñ ḫastalıġı (2) bu cihānuñ helākligine sebebdür ve göñül ḫastalıġı ol cihan (3) helākligine sebebdür pes perhīzkār olmaḳtan selāmetliġine sebebdür (4) ve günāh işlemek göñül selāmetliġine sebebdür göñül helak (5) olduġuna sebeb oldur ki ḥaḳdan ġayrı nesnenüñ dostlıġından (6) müstaġraḳ ola gerekse māl olsun ve gerekse oġul ḳız olsun (7) imdi neden ḫōẕ göñle tābiʿdür ḥattā beden fānīdür göñül bāḳīdür (8) dėdi ve baʿdehü şeyḫ eydür her kim müşāhede söz Allāh dėse ol (9) yalancıdur ve her kim dilerse kim anuñ cānı selāmet ola ve teni (10) āsūde ola ve göñli ʿināyetlü ola ḥattā ḫalḳdan ʿuzlet eylesün (11) ve eyitdi himmet Tañrıya işāretdür ve irādet ferişteblere işāretdür (12) ve minnet şeyṭāna işāretdür ve şehvet nefse işāret ve hevā küfre (13) işāretdür ve ṣōfi oldur ki ṣāfi ola Tañrıdan artuġından

[294-b] (1) ümīẕin kese ve muḥabbet oldur ki ḥaḳdan söyleye ve gėne ḥaḳdan (2) işide ḫaber degelür kim Bāyazīd Besṭāmī eydür ʿarş ve yüz (3) biñ biñ ʿālemler ʿārifüñ göñline gelse ḫaberi olmaya dėr ammā Cüneyd-i (4) Baġdādī bu maʿnīde eyitdi ḳaçan yaradılmış ḳadīme muḳārın olsa hīç (5) ol yaradılmışdan eṣer ḳalmaya bedüristī Ḥaḳ Teʿālā ḳullaruñ istiʿdādlarına (6) tecellī eyler ol daḫi cemīʿ-i māsivallāhdan ġāyib olup ġayrullāha (7) iltifāt eylemez naẓarında daḫi ḥaḳdan artuḳ ayruḳ nesne ḳalmaz ve gene (8) eyitdi ʿavāmuñ ḥicābı üçdür biri nefsdür ve biri ḫalḳdur ve biri (9) dünyādur ve ḫavāṣuñ daḫi ḥicābı üçdür biri ṭāʿatin görmekdür (10) ve biri ṣevābın görmekdür ve biri daḫi kerāmetin görmekdür dedi (11) raḥmetullāhiʿaleyhi **ve baʿdehü** ol pīşuvāyı ehl-i melāmet ol şemʿ-i (12) cemʿ-i ḳıyāmet oldur bay mevvac-i ʿāşıḳ ve ṣādıḳ Manṣūr Ḥallāc (13) idi raḥmetullāhi ʿaleyhi ġāyet iştiyāḳ içinde idi ḥattā ṣabrı

[295-a] (1) ve ḳarārı yoġdı ʿāşıḳ idi maʿşūḳa ṭaleb ėderdi ḥaḳāyıḳ (2) ve deḳāyiḳ ve maʿārif içinde naẓīri yoġıdı ʿAbdullāh-ı Ḥafīf (3) ve şeyḫ Şiblī ve Ebū'l-ḳāsım ve

Ebū Saʿīd ve Ebū Yūsuf Hemedānī (4) raḥmetullāhi ʿaleyhi bunlar anuñ işini ḳabūl ėderlerdi ve bunlaruñ (5) ṭanuḳlıġı aña yėter ve anuñ evvel şeyḫi Ebūl ḳāsımTüsterī idi ve şoñra (6) Cüneyd-i Baġdādi idi ve Manṣūr her dilegi şol kemālāta ėrdi ki (7) ḫalḳuñ sırlarından ḫaber vėrür idi ve ol eyitdi her kimüñ ki (8) baylıġı māl ile ola dėdi ol hemīşe yoḫsuldur ve her kim (9) ḥācetini ḫalḳdan isteye ol hemīşe maḥrūmdur dėdi ve (10) Manṣūr eydür ʿışḳ içinde bir ṭāyife vardur ki ölen şehīd ve (11) öldüren ġāzīdür imdi anlar anlardur ki şarāb-ı ilāhiyeden sarḫōş (12) olup daḫi ḥaḳīḳatden ḫaber vėrenlerdür ve anlar ṭalebden (13) fāriġ olup muḥabbetullāha meşġūl olsa ʿışḳ sulṭānı

[295-b] (1) göñül vilāyetine sekirdüm ṣalarlar ḥattā salṭanat ʿilmini göñül şehrine (2) veribdi ki ne deñlü ṣıfāt-ı termīme varısa ʿışḳ sulṭānınuñ ʿalemi (3) dibinde boynunı ururlar her kim göñülden Allāhdan ġayrını (4) gidermeseüns maḳāmında vaḥşet menziline sürerler zīrā ki (5) göñül ġanī olmadı imdi ġınā üç derecedür biri ġınā-i nefsdür (6) cemīʿ-i ḥuẓūẓdan selāmet olmaḳdur ikinci ġınā-i (7) ḳalbdur ḥattā sebebden fāriġ olmaḳdur üçünci ġınā-i bi'lḥaḳdur yaʿnī (8) ʿabdu ġāyib olmaḳdur fenāyile ve gėne ẓāhir olmaḳdur beḳā yile ve baʿdehü (9) eydür Tañrı ḫāṣları üç yėrde sevinürler biri ḫalḳdan (10) ıraḳ olmaḳ ikinci ḥaḳḳa yaḳın olmaḳda üçünci ṭāʿata ḳavī olmaḳda (11) dėdi ve gėne eyitdi ervāḥ müşāhedesi taḥḳīḳdür ve göñül müşahedesi (12) taʿrīfdür ve üç nesne kişi Tañrıdan gėrü ḳor biri dünya (13) ve biri şeyṭān ve biri nefs ve Tañrıdan ıraḳ olmaġuñ üç

[296-a] (1) nişānı vardur evvel ʿilm oḳuya ʿamelden maḥrūm ḳala ikinci ʿamel (2) ḳala iḫlāṣdan maḥrūm ḳala üçünci ṣāliḥler ṣoḥbetinden maḥrūm (3) ḳalana cins kişiler ile ṣoḥbet eyleye ve ol eyitdi her kim dünyayı (4) göñül vėrse ṭarīḳde mürteddür zīrā ki bir aḳça ėtdügi şerri (5) kişiye yüz nefs ėtmez bir nefs ėtdügini yüz şeyṭān ėtmez ve bir (6) şeyṭān ėtdügini yüz arslan ėtmez ve Manṣūr eyitdi adamlar (7) üç ḳısımdur biri beglerdür ve biri ʿālimlerdür ve biri dervīşlerdür (8) imdi begler azıcaḳ ḫalḳuñ dirligi fesāda varur ve ʿālimler (9) azıcaḳ ḫalḳuñ dīni azar ve dervīşler azıcaḳ ḫalḳuñ ḫulḳı azar imdi (10) ʿāşıḳ oldur ki bunları gözliye dėrdi raḥmetullāhi ʿaleyhi (11) **FAṢL** ėy ṭālib-i esrār-ı ḥaḳīḳat şöyle bilesin kim enbiyā sözlerinden (12) ve evliyā sözlerinden işitdüñ pes imdi ʿālemde bunlaruñ (13) sözlerinden yėk maʿrifet yoḳdur zīrā ki şerīʿata ve ḥaḳīḳata ve

[296-b] (1) teʾvīlāt a müvāfiḳ ve muṭābıḳdur ʿalā vechi'l-iḥāṭati ve'l-kemāli imdi (2) eyle gerekdür ki naṣīḥatlarından daḫi işidesiz tā ziyāde menfaʿat (3) ḥāṣıl ola inşāʾallāhū Teʿālā ve baʿdehü bilmek gerekdür ki Ḥaḳ Teʿālā (4) kerīmdür vėrdügi niʿmetleri bilesin ve ḥaḳḳa taʿẓīm ėdesin zīrā (5) ḥaḳḳı taʿẓīm ėtmeklik nefse ḥaḳāret lāzım gelür evvel budur ki (6) Ḥaḳ Teʿālānuñ emri anı riʿāyet ėdesin hīç ṣevāb ṭaleb eylemedin (7) ve ḫalḳdan külli münḳaṭıʿ olasın hīç düşmanlık eylemeden ḥattā mā lem yekünden (8) mā lem yezele ḳaçasın ve cemʿa ṣuʿūd ėdesin muʿārażai (9) gidermekle eyle olsa senüñ naẓaruñ ḥaḳda olur ḥattā ebedī (10) ezele ulaşdurasın ve nihāyeti evvel redd eyleyesin ve ḫalḳa şefḳat (11) ėdesin göñlüñi tefrīḳa ya bıraḳmayasın ve afet-i nefse yüz dutasın (12) ve ḫalḳuñ ʿaybını görmeye ve fessāḳuñ müşārikini geriye göresin (13) dünyādan ve ehl-i dünyādan yüz çeviresin yaʿnī māsivallāhdan

[297-a] (1) tecrīd olasın ve müstaġraḳ olasın vuṣūla zīrā ki ṣevāb (2) içün ricā yoḳ ve ʿiḳāb içün ḫavf yoḳ ve sebeb terk (3) eyleyesin zīrā Ḥaḳ Teʿālā ḳādirdür ki sebebsüz rızḳı (4) vėre imdi eyle olsa ʿamelüñ necāt ve daḫi görmeyesin ve (5) günāhuñı helāk ėdici görmeyesin ve ḥaḳḳı bilmek tefrīḳai ve cemʿai (6) bilmek ile olur ve ḥayāt-ı ḥaḳ içün isteyesin ve ġayra iltifat (7) eylemeyesin eyle olsa aḫlāḳ-i ḥamīde ile maʿrūf olasın (8) ve efʿāl-i marażiye ile mavṣūf olasın leẕẕāt-i bedeniyyeden (9) ve saʿādet-i dünyāviyyeden ġāyet nefret dutasın ve her (10) nesne kim senden gelür aña ʿözr ėdesin ve her nesne kim ḥaḳdan (11) gelür aña şükr eyleyesin ḥattā şöyle ḫavf ėtmeyesin ki ṣoñ (12) ümīẕ kesmeklige ėrişmeye ve şöyle recā ėtmeyesin ki ṣoñı (13) emīnlige çıḳasın ve vesveseleri ḳaṭʿ ėdesin ve ḥaḳdan

[297-b] (1) ġayrını īṣār ėdesin her kim ḥaḳdan ġayrını ṭaleb eyledi (2) ebedā ḥaḳḳı bulmadı zīrā ẕevḳ ile bilmek ebḳādur vecdden (3) bilmek ecelīdür berḳden imdi eyle gerekdür ki maḳām-ı keşfe (4) ėrişesin efʿāl-i ḥicābları ve ṣıfāt-ı ḥicābları sėnden keşf (5) ola tā müşāhede ye ėrişesin ve müşāhede iki dürlüdür biri (6) keṣreti müşāhede eyleye vaḥdetde ve biri vaḥdeti müşāhede eyleye (7) keṣretde imdi göñül vardur ki ġayrı ḥaḳḳa maḥal düşmege ḥaramdu (8) ve göñül vardur ki maḳām-ı cemʿa vāṣıl olmışlardur ve ʿāşıḳlaruñ (9) maḳāmı bir yėr dedür ki aşlā fenā gözleri anı görmezler (10) ʿilm ve maʿrifet menzilleri aña ėrişmez ve baʿdehü Ḥaḳ Teʿālā (11) bu ḫalḳı bölük eyledi biri ʿavāmdur ve biri ḫavāṣdur (12) ve biri ḫāṣu'l-ḫāṣdur

ʿavāmuñ nefsi emmāredür ḫavāṣuñ (13) nefsi levvāmedür ḫāṣu'l-ḫāṣuñ nefsi muṭmaʾinnedür imdi

[298-a] (1) bilmek gerekdür ki ʿavām ehl-i dünyādur ḥavāṣ ehl-i āḫiretdür (2) ḫāṣu'l-ḫāṣ ehlüllāhdur imdi ʿavām efʿāle naẕar ėtdiler ḫavāṣ (3) ṣıfāta naẕar ėtdiler ḫāṣu'l-ḫāṣ ẕāt-ı maʿa'ṣ-ṣıfāta naẕar (4) ėtdiler daḫi ʿavām Allāh içün dünyāyı terk ėtdiler ḫavāṣ (5) Allāh içün āḫireti terk ėtdiler ḫāṣu'l-ḫāṣ Allāh içün (6) kendü vücūdlarını maḥż-i vücūdda maḥv-i vücūd ėtdiler (7) ʿavām cennet-i nefse ėrişdiler ḫavāṣ cennet-i ḳalbe ėrişdiler (8) ḫāṣu'l ḫāṣ cennet-i rūḥa ėrişdiler pes imdi maʿrifet bir (9) ḥāldur ki müşāhidden ḥāṣıl olur daḫi rūḥ levḥ gibi oldı (10) ʿulūm ve maʿārif naḳş gibi oldı ve ʿulūmuñ sulṭānı maʿrifetullāhdur (11) ḫayret içinde müşāhede ėtmekdür zīrā leẕẕet-i rūḥāniyye eẕẕātidür (12) eyle olsa Ḥaḳ Teʿālānuñ cemālini müşāhede eylemek āʿẓam (13) derecātdur ve liḳāsına vuṣūl bulmaḳ ekmeli'l-ḫayrātdur ve baʿdehü

[298-b] (1) bilmek gerekdür ki ehl-i ḥużūr iki ḳısım üzerinedür biri oldur (2) ki istiʿdādlarıyla bilür anlar anlardur ki istiẕlāl ėdicilerdür (3) eserden müʾessere imdi anlar ʿāḳıllardur ve biri oldur ki (4) istiʿdādlarından bilürler ḥācetleri maḳbūl oldığunı (5) anlar anlaradur ki müʾessir esere istidlāl ėdicilerdür anlar ʿāriflerdür (6) ve Ḥaḳ Teʿālā aʿyān-ı sābiti mirʾāt gibi yaratdı tā ki ẕāt ile ol (7) mirʾātda tecellī eyleye pes maʿlūm oldı kim ẕāt-i ilāhiyye görmek (8) mümkin degüldür illā ḥicāb ṣıfātiyyenüñ māverāsından esmāyil (9) gözükür imdi ol vücūd-ı muṭlaḳı işbu resme bilmek (10) Ḥażret-i rasūlüñ ʿilmi ile olur ve gėrü enbiyā ve evliyā anuñ (11) mişkāt inden olurlar pes imdi istiʿdād cemīʿ-i ʿālemlere Muḥammed-i Muṣṭafanuñ (12) rūḥından feyż olur daḫi eyle gerekdür ki Allāhı (13) sevesin ve andan ġayrına iltifāt eylemeyesin ḥattā efʿālde ve

[299-a] (1) ṣıfātda ḳalmasın ʿayn-ı ẕāt görmege ḳaṣd ėdesin (2) iḫtiyāruñ ile kendü vücūdıñdan el çekesin vücūd-i mecāzīden (3) vücūd-i ḥaḳīḳī üzerine gidesin aḫlāḳ-i melekiyye (4) aḫlāḳ-i şeyṭāniyye tebdīl eylemeyesin zīrā derecāt-i cinān (5) aḫlāḳ-i ḥamīde ile olur ve derekāt-i nīrān aḫlāḳ-i ẕemīme (6) ile olur eyle olsa nefsüñi müzekkī eylemesin aḫlāḳ-i (7) nūraniyye ile ve ḳalbüñi muṣṭafi eyleyesin aḫlāḳ-i İlāhiyye ile (8) fāni olasın enāniyyetden bāḳī olasın ḥaḳḳuñ hüvviyet i ile ʿāşıḳ (9) ve müştāḳ olasın cemāl-i muṭlaḳa rūḥda ġarḳ olasın (10) ʿayn-i cemʿide eyle olsa vāḳiflerden olasın zīrā maʿrifetullāh (11) nūru'l-kevneyndür ve vaḳʿa-i nāru'l-

kevneyindür imdi ḥaḳḳuñ ḫaberi (12) ʿārifler içündür ve vechi vāḳıflar içündür eger bunları bildüñse (13) maẕāhirden sefer ėdüp beḳā-i billāha gidesin ḥüsn-i ṣıfātı

[299-b] (1) ve ġayb-ı ẕātı müşāhede eyleyesin andan daḫi terāḳī ėdesin (2) tā nūru'l-envāra gidesin ki mebdeʾi'l-küldür aña vāṣıl olasın (3) ve baʿdehü bu faṣıl dostlar ḥālini bildürür ki nėce ėtmek gerekdür (4) ki anlaruñla imdi bilmek gerekdür ki yārenler ki bīvech bāriẕ süʾal (5) eylemeyesin ḳablü'l-fehm sözlerine daḫl eylemeyesin ve dilerseñ kim (6) perdeñ yırtmayalar kimsenüñ perdesin yırtmayasın ḥattā birḳaç (7) maʿrifet maʿdenī ve naṣāyiḥ menbaʿi ve faṣāḥat deryāsı belagat (8) ṣaḥrāsı rāzlar bekleyici ḥarīflerden muṣāḥib olasın bīḥayāʾi (9) adama ṣaymayasın ve bīhüneri ḥisāba getürmeyesin dünyadan (10) ve ehl-i dünyādan ḳaçasın ki ḥattā ʿavratlardan ve oğlanlardan (11) ṣaḳınasın ve dostuña şol ḳadar nesne öğretmeyesin (12) ki ṣoñra düşman olursa ziyānı doḳunmaya eger bir dostdan (13) bir melāl vāḳiʿ olsa ol dostdan kesilmeyesin ve düşmanuñ eyü sözüne

[300-a] (1) aldanmayasın ve Tañrı düşmanına aṣlā dost olmayasın ve bilmez (2) kişiler ile baḥs eylemeyesin ve yalancı kişiyle muʿāmele eylemeyesin ve (3) baḫīller ile ṣoḥbet eylemeyesin ve ḫıyānet ėden dost lardan (4) ıraḳ olasın ve dostlaruñ yüzinden ve ġaybetinden turş (5) yüzlü olmayasın ve dostlaruñ düşmanına dost olmayasın (6) ve baʿdehü eyü dost yėkdür yalıñuzlıḳdan ve yalıñuzlıḳ yėkdür (7) yaramaz dostdan ve daḫi dėmişlerdür ki iki yüzlü dost (8) ḳaç sebʿa başlu yaʿnī yėdi başlu ejderhādan ḳaçma (9) ve ḫoşnūdsuz kişi yile oturma ve rāzuñı degme kimseye deme (10) **ve naḳildür kim** eger pādişāhlar raʿiyyete ʿadl eylese Ḥaḳ Teʿālānuñ (11) ḫalīfelerinden olurlar ve eger ẓulm eylerse şeyṭān (12) ʿamālindendür imdi eyle gerekdür ki pādişāhlarda yėdi ḫaṣlet (13) vāḳiʿ ola evvel oldur ki pādişāh her raʿiyyete kim ḥükm ėder ve şol

[300-b] (1) ḥükm kim kendüzi ol raʿiyyeti fikr ėde ikinci oldur kim bir kişi (2) aña ḥācete gelse ol kişi intiẓārda ḳovmaya üçünci (3) oldur kim ārzūlara meşġūl olmaya ḥattā aġır bahālu nesneler (4) geymeye ve nefis ṭaʿāmlar yėmeye dördünci oldur kim ḳaçan ḥükm (5) eylese ḥalīmliġ ile ḥükm eyleye beşinci oldur kim her kime kim ḥükm (6) eyleye şerīʿat ile ḥükm eyleye altıncı oldur kim yanında bir ʿālim (7) ile aña ʿadl taʿlīm eyleye yėdinci oldur kim dünyāya ḥarīṣ olan (8) ʿālimüñ yüzine baḳmaya ve hem ʿālim-i rabbāni aña dėrler kim pādişāhuñ (9) mālına ṭamaʿ eylemeye imdi Ḥaḳ Teʿālā ḳaçan cehennemi yaratdı begleri (10) aña ḳapucı ḳodı

ellerine üç dürlü nesne vėrdi birisi beytü'l-māl (11) ve birisi ḳılıc birisi daḫi ḳamçı ḳaçan bir muḥtāc gelse beytü'l māldan (12) aña nesne vėre ḳaçan bir kişi Ḥaḳ Teʿālāya muḫālefet (13) eylese ḳamçı yile anı çele edebiyle ḳaçan bir kişi nāḥaḳ yėre

[301-a] (1) bir maẓlūmı öldürse ḳılıç ile aña ḳışāṣ eyleye uçmaḳlıḳ ola (2) ve baʿdehü ʿāḳıllar eydür dört nesne ġāyet gereklüdür ḥattā farż-ı (3) ʿayn gibidür budur ki ḳaçan bir dosta bir zaḥmet vāḳiʿ olsa (4) ol zaḥmeti ol dervīşle bile göre ikinci budur ki ḳaçan (5) göñüle bir yaramaz endīşe düşe tėzcek ol indīşe ṣalāḥa (6) döndere üçünci budur ki çün bir dostdan nāgāh bir günah (7) vāḳiʿ olsa ve vefā ṣuyıla tėzcek anı yuya ol dostdan (8) tėzcek yüz döndürmeye dördünci budur ki ġażab vaḳtinde (9) kimseye ḥaşm eyleme ve eydürler ki dört nesne ġāyet gücdür (10) evvel ġażabda iken sākin olmaḳ yaʿnī günāhkāruñ suçı (11) baġışlamaḳ ikinci az nesneden cömerdliḳ eylemek üçünci ḫalvetlerde (12) günāhlardan ṣaḳınmaḳ dördünci ḳorḳduġı kişi ḳatında ṭoġrı söylemek (13) ve eydürler ki dört nesnenüñ āḫiri dört nesnedür biri öneligüñ

[301-b] (1) āḫiri rüsvāylıḳdur ḫışmuñ āḫiri peşmānlıḳdur üçünci (2) tekabbürligüñ āḫiri düşmanlıḳdur dördinci gāhilligüñ āḫiri ḫūrlıḳdür (3) ve ehl-i ʿaḳil eydür dört nesne müyesser olmaz illā ki dört (4) nesneyile olur biri pādişāhlıḳ pāyidār olmaz illā ʿadlillāh olur (5) ikinci murāda ėrişilmez illā ṣabrla olur üçünci ululıḳ yaraşmaz (6) illā ḫalḳ ile olur dördünci düşmana ẓafer bulunmaz illā meşveret ile olur (7) ve eydürler ki her kim pādişāhlara yaḳın ola belāya fitne ye (8) yaḳın ola ammā pādişāh ḳulluḳ ėder olsa üç nesneʾi ʿādet (9) eyleye biri budur ki her ḥālde pādişāhuñ işine muḫālefet (10) eylemeye ikinci budur ki pādişāha muḥabbet ile ve alçaḳlıġıla ḳulluḳ (11) eyleye üçünci her ḥālde pādişāha muḥabbet üzerine (12) cevāb vėrmeye ve işlemedügüñ işe lāf urma ve dilegi ġaybetden (13) ve kiẕbden ṣaḳınasın dāyim ṣāliḥler ile yoldaş ol cemīʿ-i fesāduñ

[302-a] (1) ulusı iki nesnedür biri ḥırṣdur ve biri ḥaseddür imdi (2) ḥırṣıña Ādem uçmaḳdan çıḳdı ve ḥased ile şeyṭān uçmaḳdan (3) çıḳdı ḥicābuñ ulusı göñül almak dünyā sevmegile olur (4) **ve baʿdehü** faṣl imdi Ḥaḳ Teʿālā ʿāṣıḳlarına eydür ẓālimlerüñ (5) ve ehl-i dünyānuñ evlerine varma daḫi ehl-i dünyāyı aṣlā (6) sevme ve ḫasta olursa ṣonu varma ölseler cenazesine (7) ḥāżır olma zīrā ki ehl-i dünyā benüm düşmanumdur aṣlā (8) dostlıḳ eyleme **ḤİKĀYET** zamān-ı avāyılda bir avcı yigit varıdı (9) meger bir gün aġ ḳurup geyik ögeridi nāgāh bir ahucuḳ (10) bu aġa düşdi

daḫi geyik çevre baḳdı bir sıçan gördi geyik (11) ol sıçana eyitdi ėy ʿazīz duzaḳlar kėsici yarımuz egerçi (12) şimdiye degin aramuzda bilişlik yoġıdı imdi şimdi (13) sėnden isterem ki düşmişüñ elin alup bu belā çengelinden

[302-b] (1) ve bu miḥnet duzaġından beni ḳurtarasın eger bu duzaḳdan beni (2) ḳurtarırsañ ölünce ben miskīn senüñ ḳulluġuñı kendüzüme vācib (3) görem ve ṭāʿatuñ ṭavḳını boynuma daḳup ve ḳullıḳ bitisini alnuma yazup (4) emrü gārām ve ḥükminā muṭīʿ olam dėdi sıçan daḫi eyitdi ėy ʿazīz ḥattā (5) yaragı belā çengelinde ḫūn olmış ḳardaş ben kendü ḥaḳīrliġümi (6) bilürdin ve avcınuñ daḫi önegüligin bilürem şāyed ben ėtdügüm bile (7) beni baltayıla gele benüm evüm boza daḫi beni helāk eyleye pes imdi (8) sıçan ḥaḳīḳat geyikden yüzin dönderdi ḥattā bu maḥalde geyiki (9) ḳodı ve gitdi sıçan daḫi geldi kim anı ne gire nāgāh bir çaylaḳ havadan (10) indi minḳār urup çaldı sıçanı aldı havāya gitdi birazdan (11) daḫi avcı geldi anı gördi bir kaçak gėyicek duzaġa dutulmış (12) ve bir sıçanı daḫi bir çaylaḳ ḳapmış avcı anı gördi ʿacebe ḳaldı (13) ve eyitdi ḥayf ola ki bunuñ gibi cānavara ben bıçaḳ çalam dėdi

[303-a] (1) geyigi aldı bāzāra geldi nāgāh yolda bir kişi ol geyicigi gördi ki (2) bir ḫoşca ḥüsündār cānavarcuḳ ʿacebledi daḫi bir altun vėrüp (3) ol gėyigi āzād eyledi imdi miskīn gėyicek maẓlūmlıġında ḳurtuldı (4) ammā sıçan ḥasibsizliġ inden helāk oldı bu ḥikāyeti anuñçun (5) dėdiler ki bilesiz ki düşmişlerüñ elin dutmaḳ ve esirgemek mübarek (6) olmaz ve her kim dünyā ehlidür maʿa ḳuṭṭāʿi'ṭ-ṭarīḳ āḫiretden (7) maḥrūmdur ve ʿālem ki ʿamelsüz ola şol buluda beñzer ki yağmursuz (8) ola ʿalem ki ʿilmsüz ola şol yaya beñzer ki oḳsuz ola (9) māl ki zekātsız ola ṭuzlu yėre taḫīl ekmiş gibi ola ḥarāmdan (10) ṣadaḳa vėrmek bok ile abdest almaḳ gibidür namāz ki zekātsız (11) ola şol tene beñzer ki cānsuz ola ve baʿdehü Ḥaḳ Teʿālā (12) Zebūrda eydür ʿālim ki ʿilmiyle ʿamel eylemeye şeyṭānıla (13) berāberdür ve dervīş kim baylara dünyāsı çün

[303-b] (1) ḥürmet eylese kelb ile berāberdür mālından zekāt vėrmese dürüst (2) degüldür vėrmeñ dėse ḫınzīr ile berāberdür ve daḫi dünyāyıla (3) sarḫoş olanlar muḥabbetullāhdan çıḳmışlardur ḳuṭṭāʿü'ṭ-ṭarīḳ anlardur (4) ʿilme ve ʿulemāya taʿẓīm eyle ḳaçan bir kimse māl ile kendüyi (5) görse cemʿ eylemesin ḥisābı ekfil ḳaçan bir günāha ḳaṣd (6) eyleseñ cehennemi ekfil ḥattā sākinligi libās ėdin eyligi ṣanʿat (7) ėdin arulıḳ senüñ göñlüñde olsun ve ḥikmet senüñ ṭabīʿatuñda (8) olsun emr-i

biʾlmaʿrūf ėtmek ḫulḳuñ olsun ʿadl ėtmek (9) işüñ olsun ḥattā geçi günāhlara ḫor naẓar eyleme göre (10) kime ʿāṣīˉ olduñ ve azıcuḳ rızḳa naẓar eyleme göre ki (11) kim vėrdi bugün ki rızḳa ḳanaʿāt eyle yarın içün (12) ġuṣṣa yėme ve daḫi dilerseñ kim tamām ar olasın dünyada (13) zāhid ol ve āḫirete rāġib ol ḥattā dünyā niʿmetlerinden

[304-a] (1) az al ve ḫalḳdan kesil ḫalvet yėrlerde ʿibādete meşġūl ol (2) ve epsem olmaḳlıġı ʿādet eyle ve açlıġı gözüñüñ nūrından bil (3) ṭāʿat vaḳtinde bahādur ol ve epsem olup maʿṣiyet (4) vaḳtinde gāhal ol her dem nefsüñi ḥisābıla bil niʿmetler (5) vaḳtinde şükür eyle ve belālar vaḳtinde ṣabr eyle ve eydürler kim (6) ne baḫtlu ol kişi ye kim evleri yoḳdur ki ḫarāb olursa (7) melūl olalar ve oġlı ve ḳızı yoḳdur ki olurlarsa (8) maḥzūn ola ve mālları yoḳ dur ki elden giderse ġuṣṣalanlar (9) ve ṭaʿāmları yoḳdur ki ḥisāb ola ve yumşaḳ ḳaftānları yoḳdur (10) ki giyeler faḫr ėdeler açlıḳdan beñizleri ṣolmışdur ve ẕikrden (11) artuġına ṣāmıtlardur ne cehennemden ḳorḳarlar ve ne (12) cennetden umarlar belki Allāh içün ʿibādet ėderler zīrā (13) her kimüñ ki ʿibādet tevvāb içün olsa imdi bedürüstīˉ

[304-b] (1) anuñ maʿbūdı ṣevāb oldı Allāh içün olmadı ve eydürler (2) ki ʿibādet on bölükdür ṭoḳuzı ḥelāl yėmekdür ve biri (3) ṣāmıt olmaḳdur ḥattā ṣamtuñ mirāṣı ḥikmetdür ve ḥikmetüñ mirası (4) maʿrifetdür ve maʿrifetüñ mirāṣı Allāhdan ḳorḳmaḳdur eyle (5) olsa Ḥaḳ Teʿālā ol kişi ye bir şükr ögrede ki aṣlā cehlīˉ olmaya (6) ve bir ẕikr ögrede ki aṣlā cehlīˉ nisyānı olmaya ve bir muḥabbet (7) ögrede ki aṣlā ġayrı sevmeye imdi ḳanāʿat eyle bay (8) ol ḥasedi terk eyle rāḥat ol **FAṢL-I ĀḪİR** imdi (9) bilmek gerekdür ki ʿaḳıl kişilerüñ naṣīˉḥatların beyān ėder eydürler (10) ki dört nesne farż-ı ʿayn gibidür biri budur ki ḳaçan bir (11) dosta bir zaḥmet vāḳiʿ olsa ol zaḥmeti ol dostlar (12) ile bile göre ikinci budur ki çün göñüle bir yaramaz endīˉşe (13) düşe ol yaramaz endīˉşe ṣalāḥa döndermek gerekdür ki üçünci

[305-a] (1) budur ki çün bir dostdan bir günāh ṣādır olsa vefa (2) ṣu yıyıla tėzcek anı yuya ol dostdan yüz döndermeye (3) dördünci budur ki ġażab vaḳtinde kimseye ʿuḳūbet (4) eyleye ve baʿdehü ʿuḳalā eydürler dört nesne beġayet ḳatı gücdür (5) evvel budur ki ḳaḳımışken ʿavf eylemek ikinci az nesneden cömerdliḳ (6) eylemek üçinci ḫalvetde günāhdan ṣaḳınmaḳdur dördünci (7) ḳorḳduġı kişi ḳatında ṭoġrı söylemekdür ve eydürler ki (8) dört nesnenüñ ʿāḳıbeti dört nesnedür biri budur ki (9) enegüligüñ ʿaḳāıbeti rüsvāylıḳdur ikinci budur ki ḫışmuñ (10) ʿaḳāıbeti

pėşimānlıḳdur üçinci kibrüñ ʿāḳıbetini ʿadāvetdür (11) dördünci gāhilliġüñ ṣoñı ḥōrlıḳdur ve eydürler ki dört (12) pādişāh dört kelimāt söylemişler ṣanki dört oḳdur bir (13) yaydan atıldı evvelkinüñ sözi budur ki Rūm pādişāhı

[305-b] (1) eyitdi ben söylemedügüm söze ḳādirven çün söyleyem söz bana (2) ḳādir olur Çīn pādişāhı eytdi ḳaçan söylemeyem sözümüñ (3) pādişāhıven çün söyleyem sözüm baña pādişāh olur (4) Hindistān pādişāhı eyitdi ʿaceblerin ol (5) kişi kim söz ḳapusı kendü üzeri ne aça ʿacem padişahı (6) eyitdi ben herkiz söylemedügüm sözden peşīmān olmadum amma (7) söyledügüm sözden çoḳ peşīmān oldum dedi Soḳrāṭ eyitdi (8) ʿāḳil kendüyi bildürür çoḳ söylemek ile ve cāhil kendüyi (9) bildürür çoḳ söylemek ile buẕur Cumuhur eyitdi ḳaçan bir kişi (10) görseñ ki çoḳ söylegendür bilesin kim ol kişi Mecnūndur (11) ve eydürler ki dört nesne müyesser olmaz illā dört nesne yile (12) olur biri pādişāhluḳ pāyidār olmaz illā ʿadl ile ikinci (13) murāda ėrişilmez illā ṣabrıla üçünci ululıḳ yaraşmaz illā

[306-a] (1) ḫalḳıla dördünci düşmana ẓafer bulunmaz illā meşveret ile ʿuḳalā (2) eydür her kim pādişāhlara yaḳın ola fitnelere ve belalara (3) yaḳın olam ammā ḳullıḳ ėderse üç nesneʾi ʿādet (4) eyleye biri budur ki her ḥālde pādişāhuñ işine muḫālefet (5) ėtmeye ikinci pādişāha muḥabbet ile ve alçaḳlıġıla (6) ḳullıḳ eyleye üçinci her ḥālde pādişāha ḥicāb ıla cevāb (7) vėre Eflāṭūn eyitdi oġluñ yaramazı oldur kim (8) ataya ve anaya muṭīʿ olmaya ve māluñ yavuzraġı oldur (9) kim kimseye andan fāyide gelmeye zehi saʿādet ol kişiye (10) kim anuñ bir oġlı ola kim ʿilm ve hüner ıssı ola ve anuñ (11) oġlı irādet ṭopını maʿnā meydānından ʿilm cevgānıyla (12) almış ola ve eydürler ki üç nesne pādişāhlardan (13) ʿayb degüldür biri uşlu kişiler ile ṭanışmaḳ ikinci

[306-b] (1) dostlardan yardum istemek gereklü olduġı vaḳtin üçünci (2) māl düşürmekdür raʿiyyetden ġazāya ḫarc ėtmek içün (3) Ḫüsrev pādişāhı eyitdi ben cihānda anı sevdüm ki bir kişi (4) günāh eyleye tamām öldürmege lāyıḳ olayın anı ʿavf eyleyem (5) dėdi Çīn ḥekīmleri eydür kişi ne deñlü ʿilim ıssı ve ʿaḳıl (6) ıssı ola ammā dostları olmasa şol ḳuşa beñzer ki uça (7) ḳanadları olmaya Hindistān ḥekīmleri eyitdi her kime (8) kim bir iş ilerü gelmemiş ola ve ol ayruḳ işe meşgul (9) ola herkiz işi tamāma ėrmeye ve eydürler ki iki nesne ḳayġuyı (10) göñülden giderür biri bu dostlaruñ dīzārı ve biri uşlu kişilerüñ (11) sözleri bunlar ḳayḳuyı göñülden

giderür iki nesne daḫi kişinüñ (12) ʿaḳlın arturur birisi uşlularuñ sözin işitmek ikincisi (13) ehl-i ḥüsnüñ cemāline baḳmaḳ ve eydürler ki her kişi kendü

[307-a] (1) mertebeye göre söyleye ve söylenmedük söz bikir ḳıza benzer (2) ki göñül aña meyl eyler ve söylenmiş söz şol ḳarı ʿavrata (3) beñzer ki hezār ḥīle ile daḫi eri ḳatında ḥürmet bulmaz (4) ve baʿdehü imdi bilmek gerekdür ki Ḥaḳ Teʿālā muʿcizāt enbiyaya (5) kim gösterdi ve kerāmāt kim evliyādan ṣādır olmışlardur (6) bedürüstī ʿaḳl ile ve maʿrifet ile olmışdur eyle olsa (7) ʿārif ḥaḳīḳatüñ kemāline vāṣıl ola ve ṭarīḳat badiyesi (8) sāliklerüñ ulusı ola ve ehlullāh daḫi aña iḳtidā (9) ėdeler ve göñlinüñ ṣıḥḥatını yaḳın yolında müstaḥkem ėde ve (10) teveccühini Ḥaḳ Teʿālā ḥażretine ėde taḥḳīḳde ve (11) tevḥīdde ġayret-i lāġayrıda çün iʿtiḳād-ı ḥaḳḳa (12) dürüst ola ḥattā Ḥaḳ Teʿālā kendüye ḥāżır ve nāẓır (13) bile ve göñli aynasın ġayrıdan pāk eyleye ve her kimseye ki

[307-b] (1) saʿādet-i ezelī ve devlet-i ebedī ḳarīn ve raḳīḳ rūzigār (2) ol-a eyle olsa esrār-ı ʿacāyib ve envār-ı ġarāyıb anuñ (3) göñli levḥinde menḳūş ola ve ervāḥūñ eşkālinden ki (4) aña ẓāhir olur ḳorḳmaya ve esrār-ı āġyāra ėtme ki (5) tā cemīʿ-i maḳāṣıdına ėrişe ve anuñ selāmet menzil inde ḳarār (6) duta eger eyle ėderse ṭabīʿat ẓulmātından feẓalālet (7) ḳarañulıġından āb-ı ḥayāt çişme sinüñ rūşenliġine (8) ėrişe andan ṣoñra kendü vücūdını muḥīṭ esrārı göre ve cümle (9) maḫlūḳātuñ esrārını bile ve nėce biñ biñ maʿnī ve maʿrifet aña (10) keşf ola hīç kimseden ögrenmemiş gibi ola inşāʾallāhü'l-ʿazīzü'l-vehhābı (11) ḫātimi'l-kitāb ėy ṭālib-i esrarı (12) ilāhī işbu kitāb-ı ʿaẓīmi ve ḫiṭāb-ı kerīmi cemʿ eyleyen Yazıcı Oġlı (13) dervīş Aḥmed-i Bīcān ʿafiyallāhū ʿanhü dārüʾl-cihād ve

[308-a] (1) aḥsenü'l bilād ġāzīler şehri Gelibolıda olur idi (2) ve baʿdehü gördüm ki ẓāhir ve bāṭın ʿilmlerde ʿulemā çoḳ kitāb (3) düzmişler ammā ol kitāblar kimi ʿArabca ve kimi Fārsca idi (4) her kişi anları muṭālaʿa ėdüp maʿnīisini laṭīf çıḳarmazlardı ḥattā (5) ol ʿibāretleri gėne ehli bilürdi ben miskīn diledim ki Türkice (6) bir kitāb düzem tā kim bu bizüm il ḳavmi daḫi ẓāhir ve bāṭın ʿilmlerden (7) menfaʿat dutup ʿāriflerden olalar tā kim gönüllerine (8) ve iʿtiḳādlarına şerīʿat ve ḥaḳīḳat emrin dutmaḳ ve Müsülmānlıḳ(9) ḳaydını yėmek ve maʿrifet ḥāṣıl eylemek düşe Allāhümma yessirlī(10) mā yelīḳü bihi ve'l-kemāl ve baʿdehü evvel Tefsīr-i Kebīrden (11) ve Tefsīr-i Ḳāḍīden ve Beġavīden ve Elü'l-leysiden ve Mecmi

Dāyeden (12) ve Tefsīr-i Ḳurṭubīden ve Tefsīr-i Cemāleddīn Ḳāşānīden (13) ki teʾvīlāt anuñdur Rūm pādişāhı ve paşaları

[308-b] (1) aña iʿtimād ėdüp dāyim şarḳ muṭālaʿalarından olurdı (2) ben bīçāre Bīcān daḫi taḥḳīḳ ve teşrīʿ ve teʾvīl (3) incülerini bu kitābda cemʿ eyledüm ve daḫi kelimāti ilāhiyyeden (4) ve Tevrātdan ve Zebūrdan ve İncīlden ve Ḳurʾāndan ve ṣaḥf-ı (5) enbiyādan ve teẕkire-i evliyādan ve ʿibādet vāḳfīnden (6) ḥattā ʿaraṣāt-ı maʿāda varınca ve cennāt-ı ābāda girince (7) ve cemāl-ı muṭlaḳı görince işbu kitābda cemʿ olundı eyle (8) olsa cemʿ-i ʿālemüñ bu kitāb müntehāsı oldı pes imdi (9) men dāʿī daḫi adını Müntehā dėyü adı ḳodum zīrā cemīʿ-i (10) ʿāriflerüñ maḳāṣıdı ve ʿāşıḳlaruñ mavāṣıdı ve meẕheb-i (11) ḥanīfī ve meşreb-i Bāyazīdi bu kitābda nihāyet buldı ol (12) sebebden adını Müntehā dėyü adı ḳodum imdi her kimüñ ki (13) bu kitāb eline girdi on sekiz biñ ʿālemüñ esrārını

[309-a] (1) bildi ve Ḳurʾānuñ envārını bu on sekiz sūrede (2) buldı temmet elḥmdülillāh ki bu kitāb ʿAli Oġlı Ḥüseyin (3) saḳḳalında aḳ beñi varıdı Rūm beglide (4) yazdı ḥattā tārīḫüñ biñ yigirmi bir yılında recebde tamam (5) oldı temmet sene 1021 (6) elḥmdülillāh ki aṣl-ı bu kitāb Yazıcıoġlı saḳalı (7) aḳ ve yüzi ḳara Aḥmed Bīcān Gelibolıda tamam (8) ėtdi ḥattā tārīḫüñ sekiz yüz yėtmiş yılında muḥerremde (9) tamām oldı temmet varaḳ-ı kitāb (10) Bismillāh (11) elḥamdülillāh ki aṣl-ı bu kitāb Yazıcı Oġlı

5. DİZİN

1021: -1- "Münteha 2" eserinin nüshaya alındığı tarih.

1. 309a/5

A

a: -348- O, tekil üçüncü kişi adılı.

a.+ ña 234b/6, 235a/5, 235b/5, 235b/11, 238a/9, 238b/8, 238b/13, 241a/10, 241b/13, 242a/11, 242b/7, 242b/8, 243b/10, 250b/11, 251a/5, 251b/5, 253b/13, 254b/10, 257a/8, 257b/13, 262a/10, 262b/4, 266a/6, 267b/10, 270a/6, 270a/12, 274b/5, 275b/1, 275b/2, 275b/3, 281a/12, 282b/12, 283b/5, 284a/11, 284b/11, 286a/13, 286b/1, 289b/1, 290a/3, 290a/4, 290a/6, 290a/7, 291b/2, 291b/3, 292b/12, 293b/3, 295a/5, 297a/10, 297a/11, 297b/10, 300b/2, 300b/7, 300b/8, 300b/10, 301a/1, 307a/2, 307a/8, 307b/4, 307b/9, 308b/1

beytü'l māldan a.+ ña 300b/12

maḳām-ı Maḥmūdı a.+ ña 265a/10

mebdeʾi'l küldür a.+ ña 299b/2

a.+ nda 239a/12, 246a/7, 252b/9, 252b/13, 264a/13, 264b/10, 278a/8, 293b/13, 294a/1

a.+ ndan 233b/8, 239b/1, 241a/4, 242b/13, 247a/8, 248a/2, 248a/3, 248a/5, 253b/10, 254a/6, 254a/8, 257b/1, 257b/2, 257b/3, 259b/4, 260b/6, 263b/4, 263b/11, 264a/13, 264b/7, 264b/11, 264b/12, 265b/1, 265b/5, 265b/9, 266a/2, 268b/2, 268b/3, 268b/6, 268b/9, 269a/1, 269b/4, 270a/8, 273a/2, 273b/3, 274b/3, 274b/8, 275b/11, 276b/5, 277a/7, 278a/2, 278a/12, 278b/2, 278b/5, 278b/10, 278b/11, 279a/2, 281a/5, 281a/8, 284a/4, 285b/11, 287a/3, 287b/9, 287b/11, 287b/12, 288a/2, 288a/4, 289b/13, 290b/4, 292b/2, 293a/4, 298b/13, 299b/1, 306a/9, 307b/8

a.+ nı 302b/9, 302b/11, 235b/11, 236b/2, 239b/12, 241b/3, 241b/10, 242a/6, 242b/8, 247a/9, 247a/10, 247a/11, 247a/13, 247b/1, 247b/2, 247b/3, 247b/4, 250a/6, 250a/7, 253a/9, 253a/11, 253b/7, 255a/1, 263a/2, 263a/4, 265a/9, 267b/5, 273b/5, 276a/9, 277b/7, 281a/2, 283a/7, 285b/3, 286b/2, 289b/7, 290a/5, 290a/11, 296b/6, 297b/9, 300b/13, 301a/7, 302b/12, 305a/2, 306b/3, 306b/4

a.+ nıñçun 266a/12, 266a/13

a.+ nlar 233b/7, 236b/5, 241b/6, 241b/7, 241b/11, 242b/4, 244a/4, 246a/8, 246a/13, 251a/1, 261b/9, 261b/11, 262a/1, 276b/13, 279b/10, 280a/6, 292b/12, 293a/1, 293a/2, 295a/11, 295a/12, 298b/2, 298b/3, 298b/5

a.+ nlara 235b/2, 241b/9,243a/12, 253b/7, 261b/13, 279a/12, 279a/13, 288a/8, 292a/13, 292b/1, 292b/4, 292b/6, 292b/8, 292b/10

a.+ nlaradur 298b/5

a.+ nlardan 241b/10, 248b/2

a.+ nlardur 246b/1, 279b/7, 295a/11, 298b/2

ekmelü'l insān a.+ nlardur 278a/10

ḳuṭṭāʿü'ṭ ṭarīḳ a.+ nlardur 303b/3

a.+ nları 242b/10, 248b/3, 249b/6, 255b/6, 255b/11, 266a/2, 269b/3, 269b/4, 292b/10, 308a/4

a.+ nlaruñ 233b/1, 236b/8, 243a/8, 250a/10, 251b/3, 255b/8, 256b/11, 261b/9, 266b/6, 269b/3, 273a/11, 278a/11, 280a/8, 280a/9, 287a/11, 288b/3

a.+ nlaruñla 241a/8, 299b/4

a.+ nun 255a/7

a.+ nuñ 233a/8, 236b/7, 238a/13, 238b/13, 240a/1, 240b/3, 240b/4, 240b/5, 240b/6, 241b/12, 242a/1, 244b/9, 246b/11, 249a/8, 251a/4, 252b/8, 256a/9, 257b/8, 257b/9, 258a/12, 259b/6, 265a/10, 265a/11, 266b/1, 266b/10, 267b/4, 267b/11, 267b/12, 270a/6, 271b/8, 272a/2, 272a/11, 274a/9, 281b/2, 283a/3, 284b/1, 285a/6, 286a/11, 289b/6, 289b/10, 290a/11, 290b/7, 290b/11, 291a/2, 291a/7, 291a/11, 291b/12, 291b/13, 292a/1, 292a/10, 294a/9, 295a/4, 295a/5, 298b/10, 304b/1, 306a/10, 307b/2, 307b/5

a.+ nunçun 251b/12, 275b/3

a.+ nuñçun 233b/9, 233b/10, 238a/11, 244b/1, 245b/8, 256b/1, 266b/6, 267b/4, 269a/8, 278a/9, 278b/1, 283b/3, 303a/4

a.+ ñunçun 244b/5

a.+ nuñçundur 246a/3, 259a/4

a.+ nuñdur 308a/13

aʿlāʾ: -1- [Ar] En yüksek, en yüce.

a.+ i 267b/10

aʿyān: -1- [Ar] İleri gelenler, eşraf.

a.- ı sābiti 298b/6

āʿẓam:-5- [Ar] En büyük.

ā.+ dür 238b/9

ā.+ ī 298a/12, 290b/5, 290b/7

ā.- ı derecātdur 246a/5

āb: -2- [Far] Su.

ā.- ı ḥayāt 307b/7

ā.- ı ḥayātıla 263a/10

ābād: -1- [Ar] Ebetler, sonsuz gelecek zamanlar.

cennāt-ı ā.+ a 308b/6

ʿ**Abāsoġlı Faḍl:** -1- Fadl bin Abbas (ö. 634), Peygamber efendimizin sahabesi ve peygamber efendimizin amcasının oğlu.

ʿ. 268a/13

ʿ**abd:** -4- [Ar] Kul, köle.

ʿ. 238b/5, 262b/10, 266a/9, 267a/12

abdest: -1- [Far] Abdest, su ile temizlik.

a. 303a/10

ʿ**abdu:** -1- [Ar] bkz. *ʿabd.*

ʿ. 295b/8

ʿ**Abdullāh:** -2- 1. Abdullah bin Abdülmuttalib (ö.570-571), Peygamber efendimizin babası.

ʿ. 256b/8

2. Peygamber efendimizin Mekke'de doğan oğlu.

ʿ. idi 278a/3

ʿ**Abdullāhı Ḥafīf:** -1- Ebu Abdullah Muhammed bin Hafif (ö. 983), yaşadığı zamanda Şeyhü'l Meşâ-yih (Şeyhlerin Şeyhi) idi.

ʿ. 295a/2

ʿ**Abdullāhı Mübārek:** -1- Abdullah bin Mübarek (ö. 797), Türk asıllı Hanefi fıkıh, hadis ve tefsir bilgini.

ʿ. 236a/10

ʿ**Abdullāhı Selām:** -1- Abdullah bin Selam (ö. 663), Yahudi âlimiyken Müslüman olan sahabe.

ʿ. 264b/10

ʿ**Abdullāh İbni Mubārek:** -1- Ebû Abdirrahmân Abdullâh bin el-Mübârek (ö. 797), hadis ilminin özü sayılan fıkhü'l-hadisin önde gelen âlimlerinden, aynı zamanda devrinin önde gelen şairlerinden.

ʿ. 235b/12

ʿ**Abdurraḥmān bin** ʿ**Avf:** -1- Abdurrahman bin Avf (ö. 653), cennetle müjdelenen on sahabiden biridir. İslam'ı kabul eden ilk 8 kişiden biridir.

ʿ.+ dur 279a/5

ʿ**ābid:** -1- [Ar] İbadet eden.

ʿ.+ lerüñdür 291b/8

ʿ**acāyib:** -1- [Ar] Tuhaf ilginç.

esrār-ı ʿ. 307b/2

ʿ**aceb:** -4- [Ar] Tuhaflık.

ʿ. 269a/12, 286a/2, 291a/12

ʿ.+ e 302b/12

ʿ**aceble-:** -7- [Ar+Tr] Şaşırmak.

235b/10, 235b/11

ʿ.- di 235b/9, 303a/2

ʿ.- me 235b/10

ʿ.- rin 305b/4

ʿ.- yüp 249b/8

ʿ**acem:** -1- [Ar] Arap olmayan, İranlı.

ʿ. 305b/5

acı: -1- Herhangi bir dış etkenden dolayı duyulan rahatsızlık.

a.+ ya 255a/9

ʿ**āciz:** -1- [Ar] Aciz, güçsüz.

ʿ. 271b/3

aç: -1- Tok olmayan, yemek yemesi gereken.

a. 257a/1

aç-: -4- Açmak, kapalı olan bir şeyi açık duruma getirmek.

a.- a 275a/4, 305b/5

a.- dı 287b/8

a.- salar 285a/11

açıl-: -1- Açılmak, açık olma durumu.

a.- dı 273a/4

açlıḳ: -3- Aşırı istek içinde bulunma.

a.+ da 293b/7

a.+ dan 304a/10

a.+ ı 304a/2

açuḳ: -2- Açık.

a. 255a/11, 281a/7

ad: -17- İsim, nam.

a.+ ı 237a/7, 247a/13, 247b/1, 247b/3, 247b/4, 248a/6, 248a/13, 251b/11,

308b/9, 308b/12

a.+ ıdur 235b/4

a.+ ına 248a/12

a.+ ını 237b/11, 238a/10, 308b/9, 308b/12

a.+ lu 276a/5

adam: -21- [Ar] İnsan, erkek kişi.

a. 240a/5, 251a/12, 253b/2, 254b/8, 261b/5, 261b/6

a.+ a 241a/8, 299b/9

a.+ lar 234a/6, 252a/2, 296a/6

a.+ lardur 261b/4

a.+ ları 237b/12, 261a/10

a.+ laruñ 261a/11, 261a/12, 261b/3

a.+ um 240a/5

a.+ uñ 261b/4, 289a/10

a.+ uñdur 254b/11

ʿ**adāvet:** -1- [Ar] Düşmanlık.

ʿ.+ dür 305a/10

Ādem: -9- Hazreti Âdem aleyhisselam, İlahi dinlerin ortak inanışına göre Allah'ın yarattığı ilk insan ve peygamber.

ā. 251a/13

Ā. 238a/9, 250b/10, 302a/2

Ā.+ e 238a/11

Ā.+ i 236a/12, 270a/5

Ā.+ ler 270b/6

Ā.+ üñ 292a/13

ādemī:-2- [Ar] Âdem kavminden olan.

ā.+ ler 250a/1

ā.+ leri 252b/12

ādemoġlanı: -1- [Ar+Tr] Ademoğlu, insanoğlu.

ā.+ sın 236a/11

ādemoġlan: -2- bkz. *ādemoġlanı*.

cemīʿ-i ā. + ları 292a/13

ā.+ larına 293b/12

ādemoġlı: -1- bkz. *ādemoġlanı.*

ā.+ n 251a/5

ʿ**ādet:** -3- [Ar] Alışkanlık.

ʿ. 301b/8, 304a/2, 306a/3

ʿ**ādil:** -1- [Ar] Adaletli.

ʿ. 237b/4

ʿ**adl:** -7- [Ar] Adalet.

ʿ.- i şefāʿati 267b/8

ʿ. 253a/7, 300a/10, 300b/7, 303b/8

ʿ.+ ile 305b/12

ʿ.+ in 272b/12

ʿ**adlillāh:** -1- [Ar] Allah'ın adaleti.

ʿ. 301b/4

adlu: -2- Namlı, soylu.

a. 258b/10, 275a/7

ʿ**adn:** -11- [Ar] Cennet.

ʿ. 246b/4, 246b/6, 246b/7, 246b/10, 246b/12, 247a/1, 247a/5

ʿ.+ dur 247b/4

ʿ**adüvvü:** -1- [Ar] Düşman.

ʿ. 281b/11

afet: -1- [Ar] Bela, felaket.

a.- i nefse 296b/10

ʿ**afiyallāhüʿanhü:** -1- [Ar] Allah onu affeylesin.

ʿ. 307b/13

ʿ**āfiyet:** -1- [Ar] Esenlik.

ʿ. 235a/6

ʿ**afv:** -2- [Ar] Bağışlama, af.

ʿ. ėder 272b/12

ʿ. ėtdüm 241b/4

aġ: -2- Ağ, avlanmak için iplik, sicim, tel gibi malzemelerden yapılmış örgü.

a. 302a/9

a.+ a 302a/10

ağaç: -4- Ağaç, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki.

a.+ dan 270a/12

a.+ ı 247a/1

a.+ ından 235a/13

a.+ ları 247b/10

aġır: -4- Ağır, tartıda çok çeken.

a. 252a/8, 252a/12, 285b/4, 300b/3

aġırla-: -1- Ağırlamak, konuğa saygı göstererek onun her türlü ihtiyacını sağlamak, ikram etmek.

a.- yup 242b/7

aġırlıḳ:-1- Ağırlık, ağır olma durumu.

a.+ ın 281b/6

aġız: -5- Ağız, yüzde avurtlarla iki çene arasında ses çıkarmaya, soluk alıp vermeye ve besinlerin sindirilmeye başlandığı organ.

a.+ ı 276b/3

a.+ ına 260b/2

a.+ larından 276b/1, 276b/12

a.+ uma 288a/13

aġla-: -17- Ağla, ağlamak.

a.- dı 234a/12, 234b/8, 236a/2, 236a/4, 237b/3

a.- mış durmış 237a/12

a.- mıyayın 268a/4

a.- r 268a/3

a.- rken 251a/10

a.- sañ 235a/1

a.- ya 233b/13

a.- yan 251a/11

a.- yu 234a/8, 234b/3, 237b/2, 268a/2

aġlaş-: -3- Ağlaşmak, birlikte ağlamak.

a.- maḳda 291b/10

a.- urlar 242a/11, 242a/12

aġniyā: -1- [Ar] Zenginler.

a. 245b/11

aġu: -5- Zehir.

a. 277b/10, 277b/12, 290a/6, 290a/7

a.+ dan 274b/7

āġyār: -1- [Ar] Gayrılar, başkalar.

esrār-ı a.+ a 307b/4

āh: -1- [Ar] Feryat etme, feryat.

ā. 234a/12

ʿ**ahd:**-1- [Ar] Yemin, ant, söz verme.

ʿ.+ e vefā eylemekdür 277a/3

āḫir: -12- [Ar] Son, en son.

ā. 241b/12, 242b/6, 265b/2, 291a/10

ā.+ i 269b/7, 301a/13, 301b/1, 301b/2

ā.+ inde 233b/9

ā.+ lerüñ 258b/6

āḫiret: -22- [Ar] Ölümden sonraki dünya, öbür dünya.

ā. 244a/8, 244b/11, 245a/1, 284a/12, 284b/8

ā.+ de 239b/11, 245b/2, 248b/5, 248b/6, 251a/8, 253b/13, 254a/4, 275b/2, 293a/4

ḳuṭṭāʿʾiṭ-ṭarīḳ ā.+ den 303a/6

ehl-i ā.+ dür 298a/1

ā.+ e 263b/4, 286a/5, 303b/13

ā.+ i 240b/6, 242b/1, 298a/5

ā.+ üñ 280a/10

aḥkām: -2- [Ar] Hüküm, yargı.

a. 271a/9

cemīʿ-i a.+ ıyla 272b/4

aḫlāḳ: -9- [Ar] Ahlak, insanda yerleşmiş huylar.

a.- ı ḥamīde 245a/3

a.- ı ẕemīme 245a/4

a.- i ḥamīde 297a/7, 299a/5

a.- i İlāhiyye 299a/7

a.- i melekiyye 299a/3

a.- i nūraniyye 299a/6

a.- i şeyṭāniyye 299a/4

a.- i ẕemīme 299a/5

aḫledehü: -1- [Ar] Ölümsüz yapmak.

a. 255a/1

aḥmaḳ: -1- [Ar] Budala, aptal.

a. 280b/10

Aḥmed Bīcān: -1- Ahmed Bican (Yazıcıoğlu), XV. yüzyılda yaşamış Türk alim, mutasavvıf, mütercim ve nasirlerindendir.

A. 309a/7

Ahmed Hanbel: -1- Ahmed bin Hanbel (ö. 855), Hanbelī Mezhebi'nin öncüsüdür.

A. 291a/10

Aḥmedi Bīcān: -1- bkz. *Aḥmed Bīcān.*

A. 307b/13

B.

aḥsen: -1- [Ar] En güzel, en iyi.

a.+ ü’l- bilād 308a/1

aḥsin: -1- [Ar] bkz. *aḥsen.*

a. 236b/2

ahucuḳ: -1- Küçük ceylan.

a. 302a/9

aḳ: -9- Beyaz.

a. 234a/1, 247a/9, 247b/1, 247b/4, 248a/6, 252a/4, 278b/9, 309a/3, 309a/7

aḳ-: -4- Akmak, sıvı maddelerin bir yerden başka bir yere gitmesi.

a.- a 258a/9

a.- arlar 247b/11

a.- duġından 248a/9

a.- sa 235a/1

ʿ**aḳabe:** -1- [Ar] Yokuş.

ʿ.+ lerinden 262b/2

aḳça: -6- Akçe, her türlü maden para.

a.+ ʾı 251a/10, 251a/11, 251a/12

a.+ ʾi 249a/9

a. 296a/4

a.+ sı 291b/1

aḳçe: -1- bkz. aḳça.

a.+ ye 273b/10

ʿ**aḳīḳ:** -2- [Ar] Akik taşı.

ʿ. 278b/2

ʿ.+ dür 278b/1

ʿ**āḳıbet:** -5- [Ar] Son.

ʿ. 253b/9

ʿ.+ i 305a/8, 305a/9, 305a/10

ʿ.+ ini 305a/10

ʿ**aḳıl:** -7- [Ar] Akıl.

ʿ. 248a/4, 304b/9, 306b/5

ʿ.+ ları 261b/9, 261b/12, 263a/13, 270a/8

ʿ**āḳıl:** -8- [Ar] Akıl sahibi, akıllı.

ʿ. 276a/1, 277a/8, 282b/11, 289b/1, 289b/2

ḥükemāʾ-i ʿ. 271b/10

ʿ.+ lar 301a/2

ʿ.+ lardur 298b/3

ʿ**aḳil:** -1- [Ar] bkz. *ʿaḳıl.*

ehl-i ʿ. 301b/3

ʿ**āḳil:** -2- [Ar] bkz. *ʿāḳıl.*

ʿ. 237b/2, 305b/8

ʿ**aḳl:** -3- [Ar] bkz. *ʿaḳıl.*

ʿ. 307a/6

ʿ.+ ı 272a/12

ʿ.+ ın 306b/12

akrem:-1- [Ar] En cömert.

a.- i ḫalḳdur 238b/11

ʿ**aksi:** -1- [Ar] Ters, zıt.

ʿ.+ dür 252a/12

al-: -29- Almak.

a. 234b/10, 304a/1

a.- alar 283b/9

a.- dı 234b/12, 249a/6, 249a/9, 264a/10, 278a/8, 278b/13, 302b/10, 303a/1

a.- dılar 234a/7, 268b/9

a.- dum 288a/13

şatun a.- dum 234b/2

a.- madı 278b/12, 291b/3

a.- mak 302a/3

a.- maḳ 276b/5, 277a/7, 303a/10

a.- makdur 282b/4

a.- maya 283b/8

a.- mayasın 293a/8

a.- mış 306a/12

a.- mışdı 275b/3

a.- up 233b/11, 272a/6, 302a/13

ʿ**alā:** -1- [Ar] Yücelik.

ʿ. 296b/1

ʿ**Alaḳ:** -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi.

sūre-i ʿ. 237b/6

ʿ**alāmet:** -1- [Ar] İşaret, iz, belirti.

ʿ.+ ler 242b/9

ʿ**alāyıḳ:** -1- [Ar] İlgi, alaka.

ʿ.+ dan 244a/11

alçak gönüllü: -2- Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarının küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse).

a. 288b/6

a.+ a 248a/7

alçaḳlıḳ: -3- Yükseklik olarak düşük seviyede olma durumu.

a.+ da 281b/3

a.+ ıla 301b/10, 306a/5

aldan-: -3- Aldanmak, yanılmak, bir hileye veya yalana kanmak.

a.- maya 240b/1, 289b/3

a.- mayasın 300a/1

ʿ**ale'ddevām:** -1- [Ar] Sürekli

ʿ. 266b/11

alelbet: -1- Katiyen, kesinlikle.

a. 243b/5

a.+ tde 246/4

ʿ**aleʾlıtlak:** -1- [Ar] Kesinlikle.

ʿ.- 293a/11

ʿ**alem:** -2- [Ar] Sancak, bayrak.

ʿ. 303a/8

ʿ.+ i 295b/2

ʿ**ālem:** -17- [Ar] Dünya, evren.

ʿ.- i fenādan 263a/4

ʿ.- i mülkde 270a/9

ʿ. 303a/7

cemīʿ-i ʿ. 293b/1

ṣāniʿ-i ʿ. 270a/13, 270b/3

ʿ.+ de 265a/2, 296a/12

ʿ.+ e 238b/1, 272a/1

ʿ.+ i 281a/8

ʿ.+ ler 294b/2

cemīʿ-i ʿ.+ lere 298b/11

ʿ.+ lerüñ 270b/4

ʿ.+ üñ 308b/13

cemʿ-i ʿ.+ üñ 308b/8

cemīʿ-i ʿ.+ üñ 239a/11

ʿ**ālem:** -2- [Ar] Halk.

ʿ. 257b/8

cemīʿ-i ʿ.+e 274b/1

ʿ**ālemi beḳā:** -3- [Ar] Ahiret, öteki dünya.

ʿ.+ ya 263a/5, 265a/9, 267b/5

ʿ**aleyhim:** -1- [Ar] Onların.

ʿ. 235a/11

ʿ**aleyhisselām:** -65- [Ar] Selam O'nun üzerine olsun.

ʿ. 233a/12, 233b/5, 235a/4, 235b/10, 238a/8, 238a/12, 247a/4, 251b/6, 252b/9, 253a/2, 253b/5, 254a/1, 256b/12, 257a/5, 257b/1, 257b/11, 260b/4, 260b/10, 263a/6, 263b/5, 263b/9, 264a/2, 264b/1, 264b/13, 265a/6, 265b/5, 265b/6, 265b/12, 266a/7, 267a/2, 268a/2, 268a/3, 268a/6, 268a/10, 268b/5, 268b/13, 269a/5, 269b/2, 271b/9, 272a/3, 272b/1, 272b/6, 272b/9, 273a/6, 274a/10, 274a/11, 274a/13, 274b/10, 274b/13, 275a/3, 275b/6, 275b/8, 275b/10, 277b/3, 278a/1, 278b/4, 281a/3, 283a/12, 290a/4, 291a/3

ḥażret-i ʿ. 233a/5, 260a/7

Ḥażret-i Rasūl ʿ. 260b/5

Muḥammed-i Muṣṭafā ʿ. 262b/12

sırr-ı vefāt-ı Rasūlullāh ʿ. 265a/5

ʿ**aleykümüʾsselām:** -1- [Ar] Sizlere selam olsun.

ʿ. 289b/12

ālet: -1- [Ar] Alet, araç.

ā.+ leri 271b/7

alın: -2- Alın, yüzün kaşlarla saçlar arasındaki bölümü.

a.+ ı 247b/8

a.+ uma 302b/3

alın-: -1- Alınmak, incinmek, kırılmak.

a.- a 271b/6

ʿ**Alī:** -34- Ali bin Ebu Talib (ö. 661), Hazreti Ali, Peygamber efendimizin amcasının oğlu, İslamiyet'in dördüncü halifesi.

ʿ. 260b/7, 268a/6, 268a/13, 268b/10, 273a/3, 273a/5, 273b/5, 273b/7, 273b/8, 274a/4, 274a/5, 274a/7, 274a/9, 275b/6, 275b/6, 275b/7, 275b/8, 275b/9, 275b/13, 276a/7, 276a/9, 276b/7, 277a/8, 277a/13, 278b/8, 281a/5

Ḥażret-i ʿ. 264a/7

vefāt-ı ʿ. 275b/6

ʿ.+ denven 275b/9

ʿ.+ dür 235a/10, 257b/6, 279a/4

ʿ.+ ye 278a/6, 278a/7

ʿ**ālī:** -1- [Ar] Yüce, yüksek.

ʿ. 256b/13

ʿ**Alī Cürcānī:** -1- Ali bin Abdulaziz el-Curcani (ö. 1001), Mutasavvıf, İslam alimi ve şair.

ʿ. 283b/12

ʿ**ālim:** -18- [Ar] Bilgin.

ʿ.- i rabbāni 300b/8

ʿ. 238a/12, 254a/12, 254b/2, 300b/6, 303a/12

ʿ. imiş 237b/2

ʿ.+ dür 288b/5

ʿ.+ e 254a/12

ʿ.+ ler 247a/5, 257b/2, 296a/8

ʿ.+ lerdür 296a/7

ʿ.+ lere 253a/5, 253a/10, 263a/4

ʿ.+ lerüñdür 284a/10

ʿ.+ üñ 300b/8

ʿ**Ali Oġlı Ḥüseyin:** -1- Ali oğlu Hüseyin, "münteha 2" eserinin nüshasını yazan kişi.

ʿ. 309a/2

Allāh: -30- [Ar] Tanrı, Allah.

A. 251a/5, 263b/3, 264b/5, 265a/6, 274a/1, 294a/8, 298a/4, 298a/5,

304a/12, 304b/1

ḫāṣu'l-ḫāṣ A. 298a/5

A.+ a 233b/13, 265a/8

A.+ da 269b/13

A.+ dan 238b/7, 245a/2, 246b/11, 247a/3, 248b/9, 270a/1, 274a/3, 295b/3,

304b/4

A.+ dur 269a/9, 281b/11

A.+ ı 245a/2, 261b/1, 298b/12

A.+ uñ 265a/6

A.+ ü 238b/3

Allāhi'l meliki'l vehhāb: -1- [Ar] Allah'ın hükümdar olma, bol ihsan etme anlamlarındaki isimleri.

A. 254b/4

Allāh Teʿālā: -4- [Ar] Yüce Tanrı.

A. 256b/9, 291a/4

A.+ nuñ 254a/10

A.+ ya 265b/12

Allāhu's samed: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İhlas Suresi'nin ikinci ayeti.

A. 259b/4

Allāhümma: -1- [Ar] "Ey Tanrım" anlamına gelen ve Tanrı'ya hitap eden Arapça bir terimdir.

A. 308a/9

Allāhü Teʿālā: -9- [Ar] bkz. *Allāh Teʿālā.*

A. 234b/9, 238a/9, 243a/10, 256a/9, 257a/3, 261a/7, 271a/5

A.+ nuñ 287a/11

A.+ ya 238b/8

ʿalleme'l insāne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin beşinci ayeti.

ʿ. 238a/7

ʿallemebi'l ḳalem: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin dördüncü ayeti.

ʿ. 238a/2

alt: -4- Alt, üst karşıtı.

a.+ ına 290a/12

a.+ ında 247b/11, 256b/1

a.+ umuza 290b/10

altı: -9- Sayı, altı.

a. 260a/6, 260b/13, 269b/1, 273a/2, 273b/3, 284b/7

sūretü'n-nās a. 261a/8

a.+ na 285b/3

a.+ nda 240b/10

altıncı: -3- Altı sayısının sıra sıfatı.

a. 247b/1, 284b/11, 300b/6

altmış üç: -4- Sayı, altmış üç.

a. 265b/8, 274b/6, 275a/6, 276a/4

altun: -9- Altın, genellikle değerli süs eşyaları yapmak ya da süslemek için kullanılan bir element.

a. 234a/13, 249b/5, 291b/2, 303a/2

a.+ dan 246b/8, 246b/10, 247b/2, 278b/9

a.+ lara 249b/7

ʿ**ām:** -1- [Ar] Genel, yaygın.

ʿ. 274b/1

ʿ**amāl:** -1- [Ar] Ameller.

ʿ.+ indendür 300a/12

ʿ**amel:** -39- [Ar] İş, çalışma, uygulama.

ʿ. 236b/6, 236b/7, 246b/1, 250a/7, 251b/5, 272b/2, 272b/3, 272b/4,

277a/2, 282a/9, 285b/11, 296a/1, 303a/12

ḳıble-i ʿ. 282a/8

ʿ. ėtmezsiz 243a/13

ʿ.+ de 282a/1

ʿ.+ den 236b/8, 243b/13, 244a/2, 296a/1

ʿ.+ i 236b/12, 252a/7, 252a/10, 287b/4, 288b/6

ʿ.+ in 243b/12, 243b/13, 244a/1, 244a/2, 284b/2

ʿ.+ ler 236b/11

ʿ.+ lerden 236b/11

ʿ.+ leri 249b/12

ʿ.+ lerin 241b/3, 251b/3

ʿ.+ lerini 250a/5

ʿ.+ lerinüñ 250a/3

ʿ.+ lerüñüñ 237a/8

ʿ.+ üñ 297a/4

ʿ**ameliyye:** -1- [Ar] İşlem, uygulama.

ḳuvvet-i ʿ.+ nüñ 245a/7

ʿ**amelsüz:** -1- [Ar+Tr] Amelsiz.

ʿ. 303a/7

āmennā birabbilʿālemin rabbi mūsā ve hārun: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Araf Suresi'nin yüz yirmi birinci ayeti.

ā. 271b/3

āmenn̈: -1- [Ar] İman etmek, inanmak.

ā. 246a/13

ʿ**amilūṣ ṣāliḥāti:** -1- [Ar] Hayır işi yapan.

ʿ. 246a/13

amma: -28- [Ar] Ama, fakat.

a. 235a/8, 238a/6, 244b/3, 256a/11, 256b/10, 257a/8, 258b/5, 261b/8, 266b/3, 266b/12, 270b/9, 273a/6, 275a/2, 275a/5, 278b/12, 279a/7, 282b/2, 283a/2, 286a/5, 288a/2, 291a/8, 294b/2, 301b/8, 303a/4, 305b/6, 306a/3, 306b/6, 308a/3

ʿ**amū:** -2- [Ar] Amca.

ʿ.+ sı 276a/4, 277a/11

ʿ**amūdi:** -1- [Ar] Dikey.

ʿ. 252b/5

añ-: -4- Anmak, birini veya bir şeyi akla getirerek sözünü etmek veya onu düşünmek, zikretmek, hatırlamak.

a.- duġı 235b/2

a.- mazlar 233b/10

a.- mışdur 289b/7

a.- sañ 261b/1

ana: -8- Anne.

a.+ sı 234a/8, 234a/10, 234b/4, 286b/3, 288a/12

a.+ sından 234b/5

a.+ ya 306a/8

anca: -1- Sadece, yalnızca.

a. 271b/7

ancaḳ:-2- bkz. *anca.*

a. 243b/8,

ancaḳ:-2- bağlaç. Ama, fakat, lakin.

a. 258b/2

and: -5- Yemin, ant.

a. 235a/12, 238b/13, 242b/8, 250a/12, 282a/10

añıl-: -3- Anılmak, hatırlanmak.

a.- a 245b/2

a.- maz 286a/1

a.- sa 258b/11

ʿ**anin naʿīmi:** -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin sekizinci ayeti.

ʿ. 254a/10

ʿ**anḳalbin:** -1- [Ar] Kalbinden, gönülden.

ʿ. 241a/7

añlan-: -1- Anlaşılmak, belli olmak.

a.- dı 250a/10

añlad: anlat -2- Anlatmak.

a.- up 271a/9

a.+ ur 238a/1

ʿ**ār:** -1- [Ar] Utanma.

ʿ. 273b/11

ar: -1- Yorulmak, yorgunluk.

a. 303b/12

ara-: -1- Aramak, bulmaya çalışmak.

a.- dılar 234a/7

ara: -7- Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi.

a.+ da 239a/5

a.+ mda 274a/12

a.+ mızda 285a/9

a.+ muzda 302a/12

a.+ sında 260a/7, 270b/8, 285a/10

ʿ**Arab:** -1- [Ar] Arap.

ʿ.+ lar 253b/6

ʿ**Arabca:** -1- [Ar] Arapça.

ʿ. 308a/3

ʿ**Arabistān:** -1- [Ar+Far] Arabistan.

ʿ.+ da 286b/7

aran: -1- Bölge, mıntıka.

a.+ larınuñ 293b/2

ʿ**araṣa:** -2- [Ar] Alan, avlu; aşama, mertebe.

ʿ.- i yevm 254a/9

ʿ.- i nūra 261b/11

ʿ**araṣāt:** -1- [Ar] bkz. *ʿaraṣa.*

ʿ.- ımaʿāda varınca 308b/6

ʿ**arfān:** -1- [Ar] İyilik.

ʿ.+ dan 266b/10

ʿ**ārif:** -19- [Ar] Bilen, irfan sahibi.

ʿ. 280a/13, 284a/11, 286a/11, 289b/5, 307a/7

ʿ.+ dür 286a/12, 286a/13

ʿ.+ ler 284a/13, 299a/12

ʿ.+ lerden 308a/7

ʿ.+ lerdür 298b/5

ʿ.+ lere 266b/2

ʿ.+ leri 284b/11

cemīʿ-i ʿ.+ lerüñ 308b/10

ʿ.+ lerüñdür 291b/10

ʿ.+ üñ 285a/3, 285a/13, 292a/10, 294b/2

arḳa: -1- Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

a.+ sına 285b/6

arpa: -1- Buğdaygillerden bir bitki.

a. 273b/4

ʿ**arṣa:** -1- [Ar] Yer, meydan.

ʿ. 263a/7

arslan: -1- Bir hayvan türü, aslan.

a. 296a/6

ʿ**arş:** -7- [Ar] Taht.

ʿ. 294b/2

ʿ.+ a 252a/13

ʿ.+ da 268a/10

ʿ.+ uñ 252b/5, 252b/6, 252b/7

ʿ**arşı ʿaẓīm:** -1- [Ar] Cenab-ı Hakk'ın, sınırsız hükümranlığı ve yüce haşmetiyle tecelli ettiği makam.

ʿ.+ dür ve 247b/5

art: -5- bkz. *arḳa.*

a.+ ına 285b/5

a.+ ınca 254b/10, 264b/11, 271a/10

a.+ ından 285b/4

artuġ: artuḳ -1- Bir şeyin harcandıktan veya kullanıldıktan sonra kalan bölümü.

a.+ ını 291b/7

artuḳ: -16- bkz. *artuġ.*

a. 255a/12, 281b/2, 284b/5, 285a/2, 293a/3, 294b/6

a.+ a 281a/11, 285a/1

a.+ dur 238a/4, 261b/5

a.+ ın 281a/11, 284a/7, 284b/3, 291b/9

a.+ ına 304a/11

a.+ ından 294a/13

artur-: -1- Arttırmak, yükseltmek.

a.- ur 306b/12

aru: -1- Temiz, saf, katışıksız.

a. 240b/11

arulıḳ -1- Temizlik, saflık.

a. 303b/7

ʿ**arż:** -9- [Ar] Sunma, arz etme.

ʿ. eyledüm 292b/1, 292b/4, 292b/6, 292b/8, 292b/11, 292b/12, 292b/13, 293a/2

ʿ. eylerün 236a/6

arż: -1- [Ar] Yeryüzü, dünya.

a.+ a 266b/13

ārzū: -5- [Far] İstek, dilek, heves.

a.+ lara 284b/9, 300b/3

a.+ larda 284b/9

ā.+ sına 244b/2

a.+ yı 284a/1

ārzūla-: -1- [Far+Tr] İstek duymak, istemek.

a.- dı 283b/5

ʿ**Āṣ:** -1- [Ar] bkz. *āṣī.*

ʿ. 258b/10

āsān: -2- [Far] Kolay.

sekerāt-imevti a. 268b/6

a.+ dur 256a/2

āṣār: -1- [Ar] Bir olay veya bir durumdan geride kalan belirti, iz.

ā.+ ından 262a/12

ʿ**āṣī:** -2- [Ar] İsyancı.

ʿ. 253a/11, 303b/10

ʿ.+ ler 246a/2

ʿ**Asiye ḫatun:** -1- bkz. *ʿĀyişe.*

ʿ.+ dur 273a/12

aṣḥāb: -12- [Ar] Sahabeler, yakın dostlar.

a.- ı ṣuffe 279a/7

a. 264b/11, 268a/6

a.+ ı 272b/5, 282b/9

a.+ ıla 264a/3

a.+ ıñuñ 250b/2, 250b/4, 250b/6

a.+ uñ 276a/3, 277a/10, 279a/11

aşıcı: -1- Bir şeyi üzerine takınan, kuşanan.

a. 292a/9

āşıl: -1- [Ar] Asıl, temel.

a. 251b/6

ā.+ dur 248b/12

aşıl-: -2- Asılmak, aşağıya sarkacak bir biçimde bir yere iliştirilmek.

a.- mış idi 276b/5

a.- mışlar 277a/7

ʿ**asker:** -1- [Ar] Asker, er.

ʿ.+ leridür 287a/11

aşl: -3- [Ar] bkz. *āṣıl.*

a.- ı bu 309a/6, 309a/11

a.+ ı 282b/1

aşlā: -11- [Ar] Hīçbir zaman, hīçbir şekilde.

a. 248a/3, 278a/8, 283b/2, 289b/3, 297b/9, 300a/1, 302a/5, 302a/7, 304b/5, 304b/6, 304b/7

aşşı: -1- Kazanç, kar, fayda.

a. 269b/12

āsūde: -1- [Far] Dinlenmiş, rahat.

a. 294a/10

aş: -1- Yemek.

e. 284a/8

aşaġa: -5- Aşağı, yukarı karşıtı.

a. 234b/3, 234b/5, 234b/7, 252b/13, 266a/2

aşağı: -1- bkz. *aşaġa.*

a.+ sı 247b/5

ʿ**aşara:** -2- [Ar] Arapçada on (10) rakamı.

ʿ.- i mübeşşira 279a/3

ʿ. 279a/6

ʿ**āşıḳ:** -13- [Ar] Aşık, aşırı seven, vurgun.

ʿ. 240a/11, 241a/10, 280a/13, 296a/10, 299a/8

mevvac-i ʿ. 294b/11

ʿ. idi 295a/1

ʿ.+ lar 286a/4

ʿ.+ larına 302a/4

ʿ.+ laruñ 262b/3, 287b/1, 297b/8, 308b/10

āşikār: -2- [Far] Açık, belli.

ā.+ a 288a/6, 288a/8

at-: -3- Atmak.

a.- alar 240a/8

a.- arlar 255b/10

a.- dum 285b/11

ʿ**aşr:** -1- [Ar] bkz. *ʿaşara.*

eyyām-ı ʿ.+ a 256a/13

ʿ**āşūra:** -1- [Ar] Aşure, Arabi aylardan olan Muharrem ayının onuncu günü.

ʿ. 277b/11

at: -7- Binek hayvanı.

a. 276b/3, 277a/5

a.+ lar 250b/3, 250b/8

a.+ ları 250b/4, 250b/7

a.+ larına 250b/1

ata: -12- Baba.

a.+ ma 273b/6

a.+ ñdan 234b/1

a.+ sı 234a/8, 234b/3, 237a/5, 237a/12, 237b/1, 269b/1

a.+ sından 234b/5

a.+ ya 306a/8

atıl-: -2- Atılmak.

a.- dı 305a/13

a.- mış 252a/6

aṭlas: -1- Atlas kumaş.

a. 283a/9

atlu: -1- Atlı, ata binen.

a.+ yıla 264b/12

aṭyab: -1- [Ar] Son derece nazik ve kibar.

a.+ dur 278a/9

avāyıl: -1- [Ar] Önceki, evvelki.

zamān-ı a.+ da 302a/8

ʿ**avām:** -8- [Ar] Halk tabakası.

ʿ. 298a/1, 298a/2, 298a/4, 298a/7

ʿ.+ dur 297b/11

ʿ.+ ıñdur 291b/5

ʿ.+ uñ 294b/7

ḫāṣu'l-ḫāṣdur ʿ.+ uñ 297b/12

avcı: -4- Avlanan, ava çıkan.

a. 302a/8, 302b/11, 302b/12

a.+ nuñ 302b/6

ʿ**avf:** -2- [Ar] Af, birinin sorumluluğundaki bir görevden veya işten çıkmasına izin vermek.

ʿ. 306b/4

ʿ. eylemek 305a/5

ʿ**avrat:** -13- [Ar] Kadın.

ʿ. 234a/13, 236a/1, 236a/8, 273a/10

ʿ.+ a 234a/13, 307a/2

ʿ.+ dur 288b/7

ʿ.+ lardan 261a/4, 299b/10

ʿ.+ larıdur 278a/11

cemīʿ-i ʿ.+ laruñ 273a/10

ʿ.+ uñ 236a/7

avuç: -1- Elin parmak uçlarıyla bilek arasındaki iç bölümü, apaz, hapaz, koşam.

a. 264a/10

ay: -9- Art arda gelen iki yeni ay arasında kalan süre ve yılın on iki bölümünden her biri.

a. 260a/6, 265a/3, 273a/2, 273b/3, 278a/2

a.+ a 270a/13

a.+ dan 269a/13

a.+ lar 269b/8

a.+ uñ 261a/2

ayaġ: ayaḳ -1- Ayak, bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü.

a.+ ına 277b/2

ʿ**ayālullāh:** -1- [Ar] Allah'ın kefil olması.

ʿ.+ dur 245b/11

ayaḳ: -15- bkz. *ayaġ.*

a. 281a/7, 283a/5

a.+ ı 240b/10, 260a/9

a.+ ın 234a/5, 293b/6

a.+ ına 234b/12, 283b/2, 285b/8

a.+ ıyıla 288b/1

a.+ ları 276a/11

a.+ larına 268b/5

a.+ umı 234b/2

a.+ umla 239a/8

a.+ uña 234b/10

ʿ**ayb:** -6- [Ar] Ayıp, kusur ve utanılacak şey.

ʿ. 306a/13

ʿ.+ ın 252b/12, 254b/8, 254b/9

ʿ.+ ını 254b/10, 296b/11

āye : ayet -1- [Ar] Ayet, işaret.

ā. 236b/10

āyet: -22- [Ar] bkz. *āye.*

ā. 239b/1, 241a/12, 241b/10, 258a/2, 260b/8, 265b/1

ā.+ den 265b/4

ā.+ dür 235a/4, 237b/6, 249a/13, 250a/8, 251b/8, 253a/13, 254b/5, 255b/1, 256b/4, 259a/2, 260b/13, 261a/8, 265b/2

ā.+ i 260b/12

ā.+ üñ 258b/9

ʿ**ayıb:** -1- [Ar] bkz ʿ*ayb.*

ʿ.+ ların 254b/9

āyil :-1- [Ar] Cahil.

ā. 308a/6

ʿ**Āyişe:** -10- Hazreti Ayşe (ö.678), Hazreti Ebu Bekir'in kızı, Peygamber efendimizin üçüncü eşi.

ʿ. 264b/13, 265b/9, 273b/1, 278b/2, 278b/4, 278b/9

ʿ.+ ʾi 278b/12

ʿ.+ den 278b/12

ʿ.+ nüñ 266a/3, 266a/4

ʿ**ayn:** -7- [Ar] Göz.

ʿ.- ı ẕāt 299a/1

ʿ.- i cemʿide 299a/10

ʿ. 262b/11

farż-ı ʿ. 301a/3, 304b/10

ʿ.+ dan 278a/12

ʿ.+ ıdur 239a/3

ayna: -3- Işığı yansıtan, varlıkların görüntüsünü veren, cilalı ve sırlı cam.

a. 262b/5

a.+ da 262b/5

a.+ sın 307a/13

ʿ**ayne'l yaḳīni:** -1- [Ar] Gözünle görmüş gibi kesin bir şekilde.

ʿ. 254a/8

ʿ**aynsuz:** -1- [Ar+Tr] Görmeden.

ʿ. 284a/11

ʿ**aynu'l-ḥaḳāyıḳ:** -1- [Ar] Arapçada hakikatin şüphesiz olduğunu anlatan söz dizisi.

ḥaḳīḳatü'l-ḥaḳāyıḳdur ʿ.+ dur 239a/4

ayrıtlan-: -1- Ayırt etmek.

a.- madılar 241b/8

ayruḳ: -8- Başka, diğer.

a. 249a/4, 256a/11, 278b/3, 290b/2, 294b/6, 306b/8

a.+ ın 278b/12

a.+ ına 283b/6

az-: -7- Azmak, taşkınlıkta ileri gitmek.

a.- ar 296a/9

a.- dı 239a/5

a.- duġı 239a/10

a.- ıcaḳ 296a/8, 296a/9

az: -5- Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksik, çok karşıtı.

a. 281b/13, 293a/6, 301a/11, 304a/1, 305a/5

ʿ**aẕāb:** -13- [Ar] Azap, acı çekmek.

ʿ. 244b/10, 286a/13, 286b/1

ʿ.+ dan 235b/6

ʿ.+ dur 254b/6

ʿ.+ ı 244b/11, 254a/3, 254a/4

ʿ.+ ıdur 244b/11, 245a/1

eşedd-i ʿ.- ı elīm 255a/13

āzād: -4- [Far] Özgür.

a. 282b/5, 303a/3

a. eyledi 290b/2, 290b/3

ʿ**aẓamat:** -2- [Ar] Büyüklük, ululuk.

ʿ.+ ıyla 272a/9

ʿ.+ üm 233a/11

azġunluḳ: -2- Azgınlık, azgın olma durumu, kudurganlık.

a.+ ı 239a/6, 239a/8

azıcuḳ: -1- Azıcık, biraz.

a. 303b/10

azıt-: -1- Azıtmak, çığırından çıkmak, ölçüyü kaçırmak.

a.- maḳda 255b/6

ʿ**aẓīm:** -4- [Ar] Büyük, ulu.

ʿ. 259b/10, 282b/7, 283b/1

ʿ.+ i 307b/12

ʿ**azīz:** -6- [Ar] Değerli, saygın.

ʿ. 274b/11, 282b/5, 290b/12, 302a/11, 302b/4

ʿ.+ i 288b/4

ʿ**Azraʾīl:** -1- [Ar] Azrail, Tanrı buyruğu ile insanların canını almakla görevlendirilen melek.

ʿ. 240b/10

ʿ**azze sulṭānehū̄:** -1- [Ar] "Yüce ve kudretli olan" anlamına gelen Tanrı için kullanılan bir saygı ifadesi.

ʿ. 241b/4

ʿ**azze sulṭānehū:** -3- [Ar] bkz. *ʿazze sultānehū̄.*

ʿ. 237b/4, 261a/7, 272b/13

B

baʿḍahum ʿalā baʿḍın: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Bakara Suresi'nin iki yüz elli üçüncü ayeti.

b. 271a/8

baʿdehū: -95- [Ar] Daha sonra, ondan sonra.

b. 233a/5, 235a/3, 236b/9, 237b/4, 237b/8, 241a/11, 241b/1, 244a/3, 246b/4, 248b/7, 249a/12, 250a/7, 251b/7, 252a/10, 252b/2, 252b/4, 253a/3, 253a/12, 253b/6, 254a/1, 254b/4, 255a/13, 256b/3, 257a/4, 257b/4, 258a/2, 258b/6, 258b/9, 259a/1, 260b/8, 260b/12, 261a/7, 261b/7, 263b/3, 263b/4, 265b/6, 266a/7, 267a/5, 269b/6, 272a/3, 272a/13, 272b/13, 273a/13, 274a/8, 275a/10, 237b/6, 277a/11, 278a/1, 278b/7, 280b/3, 280b/12, 281a/13, 282a/8, 282a/13, 282b/6, 282b/9, 283a/12, 283b/7, 283b/11, 284a/2, 284a/7, 284b/7, 285a/4, 285b/9, 286a/5, 287a/4, 287a/10,

287a/13, 288a/10, 289a/2, 289b/5, 290a/4, 290b/13, 291a/9, 292a/2, 292a/12, 292b/13, 293a/6, 293a/10, 293a/12, 294a/8, 294b/10, 295b/8, 296b/3, 297b/10, 298a/13, 299b/3, 300a/6, 301a/2, 302a/4, 303a/11, 305a/4, 307a/4, 308a/2, 308a/10

baʿdu biddīni: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin yedince ayeti.

b. 237a/8

baʿīd: -1- [Ar] Uzak.

b. 270a/1

baʿżı: -21- [Ar] Birtakım, kimi.

b. 238a/8, 250a/2, 250b/12, 252a/3, 253b/5, 255a/8, 258a/11, 258b/7

b.+ lar 235a/13, 250a/7, 258b/5, 273a/6

b.+ lara 250b/13

b.+ sı 242b/8, 242b/9, 257a/9

b.+ sına 257a/9, 257a/10, 257a/11, 257a/12, 257a/13

bāb: -1- [Ar] Konu, husus.

b.+ ından 277b/4

baba: -3- Çocuğu olan erkek.

b. 237a/7, 273b/12

b.+ m 273b/11

badiye: -1- [Ar] Çöl.

b.+ si 307a/7

bağ: -2- Bostan, bahçe.

b.+ lar 258a/10, 261a/5

Bağdād: -1- Bağdat, Irak'ın başkenti.

B. 293b/3

bağışla-: -5- Bağışlamak, affetmek.

b.- dı 236a/12, 275b/1

b.- duñ 236a/11

b.- maḳ 301a/11

b.- yalar 257b/3

bağla-: -2- Bağlamak, bir şeyi veya birini bir şeye tutturmak

b.- dılar 271b/9

b.- dum 285b/10

bağlan-: -2- Bağlanmak, iliştirilmek.

b.- mış 255a/10, 255a/11

baha: -1- [Far] Paha, fiyat.

b. 286a/1

bahādur: -1- [Far] Yiğit.

b. 304a/3

bahālu: -1- [Far+Tr] Pahalı.

b. 300b/3

baḫçe: -1- [Far] Sebze, meyve, çiçek veya ağaç yetiştirilen yer.

b.+ ler 258a/11

baḫīl: -4- [Ar] Cimri.

b. 250b/12, 280b/10

b.+ ler 240b/2, 300a/3

baḫīllıḳ: -1- [Ar+Tr] Cimri olma durumu, cimrilik.

b. 251a/6

baḥṣ:-2- [Ar] Konu, tartışma.

b. 240b/2, 300a/2

baḫş: -4- [Far] Bağış, ihsan, hediye.

b. olup 263a/8

b.+ dür 289a/9

b.+ ı 289a/9, 289a/10

baḫtlu: -2- [Ar+Tr] Talihi iyi olan.

b. 240b/3, 304a/6

baḳ-: -13- Bakmak.

b.- a 284b/4

b.- arısa 284b/4

b.- dı 234b/3, 234b/4, 234b/6, 255b/13, 285b/5, 302a/10

b.- maḳ 306b/13

b.- maya 300b/8

b.- mayalar 249b/7

b.- maz 242a/11

b.- sa 283b/4

bāḳī-: -7- [Ar] Kalıcı, ölümsüz.

b. 259b/12, 262a/1, 299a/8

b.+ dür 259b/4, 238a/7, 288a/1, 294a/7

bāḳi: -1- [Ar] Artan, geri kalan.

b. 241a/7

bal: -2- Bal, arıların ürettiği tatlı yiyecek.

b. 248a/5, 292a/6

balıḳ: -1- Suda yaşan solungaçlı hayvanların genel adı.

b. 278b/7

balta: -1- Ağacı kesme, yarma, yontma vb. işlerde kullanılan araç.

b.+ yıla 302b/7

bana: -23- "Ben" zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.

b. 236a/11, 237a/7, 254b/12, 266a/6, 268b/2, 273a/5, 273b/10, 274a/3, 274a/7, 276a/9, 281a/9, 285a/11, 285a/12, 287a/6, 287b/4, 287b/5, 287b/6, 287b/8, 287b/12, 290b/4, 290b/6, 305b/1, 305b/3

bandur-: -1- Bandırmak, batırıp çıkarmak.

b.- dılar 253a/3

bardaḳ: -3- Bardak, sıvı maddeleri içmek için kullanılan kap.

b.+ a 260a/4

b.+ ı 260a/4, 260b/3

bārid: -1- [Ar] Soğuk.

b.+ ü 241a/3

bāriẕ: -1- [Ar] Belirgin.

b. 299b/4

bas : baş -1- Baş, kafa.

b.+ ın 234b/3

bas-: -1- Basmak, ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak.

b.- ayın 239a/8

basṭ: -3- [Ar] Yaymak, sermek.

b. 267b/6, 287a/9, 287a/10

baṣ-: -1- bkz. *bas.*

b.- madı 282a/12

baṣīr: -1- [Ar] Her şeyi hakkıyla gören.

b.+ dür 262b/7

baş: -13- bkz. *bas.*

b.+ ı 252b/13, 260a/8, 261a/7, 276b/3, 281a/6

b.+ ıdur 269b/7

b.+ ına 272a/5, 277b/1

b.+ ında 247b/9

b.+ ını 234b/5, 234b/7, 285b/1

b.+ umda 287b/8

başla-: -2- Başlamak, bir işe girişmek, harekete geçmek.

b.- dılar 242b/10, 264b/12

başlu: -2- Başı olan, kafası olan.

b. 300a/8

başmaḳ :-1- Ayakkabı.

b. 283b/2

bāṭıl: -3- [Ar] İnançlar bakımından gerçek olmayan.

b. 270b/11, 282b/1, 282b/2

bāṭın: -5- [Ar] Bir şeyin iç yüzü, görünmeyen yüzü.

b. 288a/12, 308a/2, 308a/6

b.+ um 287b/10

ʿilm-i b.+ uñ 238b/11

bay :-12- [Far] Zengin, soylu (kimse).

b. 239a/10, 289b/2, 289b/3, 289b/4, 290a/2, 294b/11, 304b/7

b.+ dur 288b/6

b.+ lar 288b/3

b.+ lara 253a/5, 253a/8, 303a/13

Bāyazīd Besṭāmī: -2- Bâyezid-i Bistâmî ya da Ebu Yezid Tayfur bin İsa bin Sürûşân (ö. 874) İranlı mutasavvıf.

B. 285a/5, 294b/2

Bāyazīdi Besṭāmī: -1- bkz. *Bāyazīd Besṭāmī.*

B. 288a/4

Bāyezīd: -14- bkz. *Bāyazīd Besṭāmī.*

B. 249a/9, 285a/9, 285a/10, 285b/2, 285b/9, 286b/4, 286b/5, 286b/6, 286b/10, 286b/13

B.+ e 286b/10

B.+ i 287b/12

B.+ üñ 286b/3, 288a/1

baylıḳ: -2- [Far+Tr] Zenginlik.

b. 281b/5

b.+ ı 295a/8

bāzār: -2- [Far] Pazar, alış-veriş yapılan yer.

b. 292a/7

b.+ a 303a/1

bedel: -1- [Ar] Bedel, fiyat, kıymet.

b.+ in 251a/4

beden: -4- [Ar] Vücut.

b. 294a/7

b.+ dür 245b/4

b.+ i 245b/7

b.+ leri 270a/9

bedeniyye: -2- [Ar] Bedene ait, bedenle ilgili.

leẕẕāt-i b.+ den 297a/8

saʿādet -i b.+ dür 245b/10

bedir: -1- [Ar] Dolunay.

b. 247b/8

bedüristī: -1- [Far] Şüphesiz, muhakkak.

b. 294b/4

bedürüstī: -10- [Far] bkz. *bedüristī.*

b. 236a/12, 239a/4, 239a/11, 250b/10, 251a/5, 254a/9, 255a/9, 261b/11, 304a/13, 307a/6

beg: -10- Bey, toplumun ileri gelenleri.

b.+ i 253a/7

b.+ idür 284a/12

b.+ ler 275b/11, 296a/8

b.+ lerden 292a/8

b.+ lerdür 276b/7, 296a/7

b.+ lere 253a/5, 253a/6

b.+ leri 300b/9

begli: -1- Beylik, emirlik.

b.+ de 309a/3

Beġavī: -1- Hüseyin bin Mes'ûd bin Muhammed (ö. 1116), İmâm-ı Begavî olarak da bilinir. Döneminin büyük islam âlimlerindendir. Zamanında bulunan âlimlerin önderi, Müslümanların müftîsi, tefsir sahiplerinin büyüğü, hadis ehlinin imamı idi.

B.+ den 308a/11

beḳā: -3- [Ar] Ölümsüz, kalıcı.

b.- i billāha 299a/13

ʿālem-i b.+ ya 263a/5

b.+ yile 295b/8

bekle-: -1- Beklemek.

b.- ye 291a/5

bekleyici: -2- Gözetici, bakıcı.

b. 241a/7, 299b/8

bel: -1- İnsan bedeninde göğüsle karın, sırtla kalçalar arasında daralmış bölüm.

b.+ inden 292a/13

bela:-17- [Ar] Felaket, musibet.

b. 262a/12, 262b/1, 302a/13, 302b/5

b.+ lar 262a/8, 262a/11, 304a/5

b.+ lara 306a/2

b.+ lardan 286a/4

b.+ ların 293a/1

b.+ larından 292b/9

b.+ larını 292b/8

b.+ sı 254a/4

b.+ sın 286a/3

b.+ ya 262a/12, 301b/7

b.+ yı 286a/3

belagat: -4- [Ar] Kusursuz söz söyleme, sözün açık seçik olması.

b. 241a/6, 271a/9, 272a/5, 299b/7

beledi emīn: -1- [Ar] Arapçada "Mekke" için kullanılan tabir.

b.+ den murād 235a/10

Belḫ: -1- Afganistan'ın kuzeyinde yer alan eski bir yerleşim yeri.

B. 283a/4

belki: -6- [Ar+Far] Olabilir, muhtemel olarak.

b. 235b/10, 241a/9, 262b/1, 278a/9, 283b/11, 304a/12

bellü: -2- Her yönüyle bilinen.

b. 251b/1, 286a/9

ben: -98- Ben, birinci teklik kişi adılı.

b. 233a/11, 233a/13, 233b/8, 234a/3, 235b/8, 236a/4, 236a/6, 237b/3, 239a/7, 241b/3, 243a/4, 256a/2, 257a/4, 257b/1, 264a/4, 264a/6, 264a/8, 266a/6, 273b/11, 273b/13, 274a/3, 274a/4, 274a/12, 274b/13, 275b/8, 275b/9, 281a/10, 285b/12, 285b/13, 286b/11, 287a/1, 287a/6, 287b/3, 287b/5, 287b/13, 288a/3, 290b/1, 290b/3, 290b/4, 292b/12, 293a/13, 302b/2, 302b/5, 302b/6, 302b/13, 305b/1, 305b/6, 306b/3, 308a/5, 308b/2

b.+ den 233a/11, 233a/13, 240a/4, 274a/13, 277b/8, 290b/2, 291a/4

b.+ i 236a/2, 236a/3, 240a/4, 268a/11, 273b/10, 287b/7, 288a/5, 288a/7, 288b/1, 290b/2, 290b/3, 291a/1, 293a/13, 302b/1, 302b/7

b.+ üm 235b/9, 237b/2, 240a/5, 241b/1, 241b/2, 253b/2, 264a/5, 266a/5, 268b/3, 274a/4, 274a/12, 275a/1, 277b/7, 282b/13, 286b/4, 286b/12, 287b/6, 287b/8, 290b/9, 292b/12, 302b/7

ehl-idünyā b.+ üm 302a/7

b.+ ümle 264a/3

bėn: -6- bkz. *Ben*, tekil birinci kişi.

b.+ den 233b/7, 233b/8, 237b/2, 266a/5, 275b/9, 287b/12

beñ: -1- Genellikle doğuştan tende bulunan leke.

b. + i 309a/3

benī kināne: -1- [Ar] Mekke çevresindeki Tihame kıyı bölgesinde ve Hicaz dağlarında yer alan yerleşik bir Arap kabilesi.

b. 250a/9

Benī seleme: -1- [Ar] Medine'nin Kuzeybatısında Vebere Harresi denilen mevkide yaşayan yerleşik Arap kabilesi.

B.+ de 264b/8

beniz :-1- Yüz, yüz rengi.

b.+ leri 304a/10

bėnsüz: -1- Bensiz, ben olmadan.

b. 287b/5

beñüdeş: -1- Benzer, eş değer.

b. 259b/11

beñze-: -16- Benzemek.

b.- mez 259b/13

b.- r 246b/13, 248a/8, 259b/9, 303a/7, 303a/8, 303a/11, 306b/6, 307a/1, 307a/3

b.- r idi 277b/1, 277b/2

b.- rdir 274a/11

b.- ye 286a/10

beñzet-: -1- Benzetmek.

b.- eler 269a/9

beraber -4- [Far] Beraber, birlikte.

b. 284b/2

b.+ dür 303a/13, 303b/1, 303b/2

berḳ: -1- [Ar] Şimşek.

b.+ den 297b/3

berkit-: -1- Sağlamlaştırmak, takviye etmek.

b.- mek 253b/11

bėş :-4- Sayı, beş.

b. 272b/6, 275b/13, 280b/9

b.+ dür 288b/4

beşeriyyet: -1- [Ar] İnsanlık.

b. 287b/7

beşinci: -3- Beş sayısının sıra sıfatı.

b. 272b/8, 284b/10, 300b/5

bėşinci: -3- bkz. *beşinci.*

b. 247a/13, 280b/11, 288b/7

bėş yüz: -1- Sayı, beş yüz.

b. 246b/9

beyan: -4- [Ar] Açıklama, ifade etme, dile getirme.

beydāʾ: -1- [Ar] Sahra, çöl.

y.- i cehāletde 261b/10

b. 259a/8, 274a/9, 284a/9, 304b/9

beytü'l māl: -2- [Ar] İslam devletlerinde zekat, sadaka ve ganimetler toplanarak oluşturulan hazine.

b.+ ve 300b/10

b.+ dan aña 300b/11

beẕmest: -1- [Far] Yeterince sarhoş.

b.+ dür 280a/8

bī̇aṣl: -1- [Far+Ar] Soysuz, soyu olmayan

b.+ ı 241a/9

bī̇cān: -2- [Far] Cansız, güçsüz.

b. 241a/11

B. 308b/2

bī̇çāre: -1- [Far] Çaresiz, zavallı.

b. 308b/2

bī̇ḥayā: -1- [Far+Ar] Utanmaz, hayasız.

b.+ yı 241a/8

bī̇ḥayāʾ: -1- [Far+Ar] bkz. bī̇ḥayā.

b.+ i 299b/8

bī̇hüner: -2- [Far] Beceriksiz, hünersiz.

b.+ i 241a/8, 299b/9

bī̇iẕnillāh Teʿālā: -1- [Ar] Allahın emriyle.

b. 290b/6

bī̇niyāz: -1- [Far+Ar] İhtiyacı olmamak.

b. 282b/13

bī̇vech: -2- [Ar] Yüz, surat.

b. 241a/3, 299b/4

bıçaḳ: -3- Bıçak, kesici araç.

b. 275a/8, 302b/13

b.+ ıla 276a/5

bıñar: -1- Pınar, yerden kaynayarak çıkan su.

b. 234b/9

bıraḳ-: -7- Bırakmak.

b.- a 284b/3

b.- dı 249b/9

b.- dum 288b/1

b.- mayasın 296b/10

b.- up 272a/6

b.- urdum 286b/6

b.- urlar 252b/13

biʿavni: -7- [Ar] Yardımıyla.

b. + ʿavni'llāhi'lmeliki'lvehhāb 254b/3 256b/3, 259a/1, 260a/1, 261a/7, 261b/6

b. + ʿavni'llāhi'lmelikü'lvehhāb 237b/5

biʿaynihi: -3- [Ar] Gözüyle, gözü aracılığıyla.

b. 256a/9, 266b/13, 267a/4

bi'lḥaḳ: -1- [Ar] Doğrulukla, dürüstlükle.

ġınā-i b.+ dur 295b/7

bi'lküliyye: -2- [Ar] Tamamıyla.

b. 262b/4, 266b/11

bi'lmaʿrūf: -1- [Ar] İyilikle.

emr-i b. 282a/1

biaṣḥābi'l fīli: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin birinci ayeti.

b. 255b/4

biennallāha yerā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on dördüncü ayeti.

b. 239b/8

bienne rabbeke: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin beşinci ayeti.

b. 249b/11

begayet: -1- [Ar] Son derece.

b. 305a/4

biḥablillāhi: -1- [Ar] İslam dini için kullanılan "Allah'ın ipi" anlamında Arapça tabir.

b. 271a/4

bihi nesteʿīn: -7- [Ar] (Allah'tan) yardım dilemek, yardım istemek.

b. 235a/6, 253a/13, 255b/2, 258a/2, 259a/13, 260b/10, 261a/9

bihi nesteʿīnü: -2- [Ar] bkz. *bihinesteʿīn.*

b. 251b/9, 254b/5

biiznillāh: -1- [Ar] Allah'ın izniyle.

b. 276a/10

biiẕnillāhi: -3- [Ar] bkz. biiznillāh.

b. 234b/12, 244b/2, 285b/8

bikir: -1- [Ar] El sürülmemiş, dokunulmamış.

b. 307a/1

bikr: -1- [Ar] bkz. *bikir*.

b. 278b/12

bil-: -97- Bilmek.

b. 304a/2, 304a/4

b.- di 281a/12, 286a/13, 309a/1

b.- düñ 237a/4

b.- düñse 279a/12, 299a/12

b.- e 240b/8, 240b/9, 240b/10, 241a/1, 241a/4

b.- emezsin 252a/1

b.- en 238a/10

b.- esin 296a/11, 296b/4, 305b/10

b.- esiz 253b/9, 303a/5

b.- ey+idüñüz 253b/12

b.- me 281a/11

b.- medi 239b/8, 286b/1

b.- mek 242a/7, 242a/9, 244a/6, 247a/8, 252a/12, 253b/4, 257a/4, 258a/5, 261b/7, 265a/5, 269b/6, 270a/5, 273a/1, 273a/13, 273b/2, 274a/8, 278a/1, 278a/7, 279a/3, 279a/11, 280a/3, 296b/3, 297a/5, 297a/6, 297b/2, 297b/3, 298a/1, 298b/1, 298b/9, 299b/4, 304b/9, 307a/4

b.- mekdür 284a/9, 284a/10, 291b/3

b.- memekdür 245a/2

b.- meyenden 238a/11

b.- mez 240b/1, 246b/11, 247a/3, 251a/12, 251a/13, 251b/4, 255b/3, 300a/1

b.- mezdi 238a/8

b.- mezin 237b/1, 287a/6

b.- mezsin 286b/13

b.- mezven 286b/11, 287a/2

b.- üp 289a/8

b.- ür 251a/7, 251b/4, 255a/8, 281a/9, 281a/10, 287a/1, 298b/2

b.- ür misiz 243a/3

b.- ürdi 287b/6, 308a/5

b.- ürdin 302b/6

b.- ürem 302b/6

b.- ürken 239b/7

b.- ürler 298b/4

b.- ürsin 240a/4, 253a/1, 255a/5

Bilāl: -3- Bilal-i Habeşi (ö. 641) Peygamberimizin sahabesi ve ilk müezzin.

B. 265b/11

B.+ e 265b/10

B.+ i 265a/1

bildür-: -12- Bildirmek.

b.- di 238a/10, 260b/6

b.- e 249b/12

b.- medi 238a/10

b.- mek 272b/12, 272b/13

b.- üp 271a/8

b.- ür 250b/1, 259a/8, 299b/3, 305b/8, 305b/9

bile: -18- Da, de, dahi, birlikte.

b. 234a/8, 248a/7, 251b/3, 264a/4, 264a/9, 266b/12, 268b/12, 273a/5, 274a/5, 279a/1, 284a/12, 301a/4, 302b/6, 304b/12, 307a/13, 307b/9

b.+ dür 264b/6

bilin-: -2- Bilinmek, anlaşılmak, öğrenilmek.

b.- sün 291a/8

b.- ür 233a/1

bilistiḫḳāḳ: -1- [Ar] Hak ederek.

b. 293a/11

bilişlik: -1- Tanışıklık, ahbaplık.

b. 302a/12

billah: -1- [Ar] "Allah için" anlamında yemin sözü.

beḳā-i b.+ a 299a/13

bilmeklik: -1- Biliyor olmak.

b. 286a/8

bin-: -2- Binmek; binek hayvanının hörgüç veya sırtına oturmak.

b.- di 285b/2

b.- mişler idi 276a/12

biñ: -11- Sayı, bin.

b. 256a/8, 268b/8, 281a/8, 285b/13, 286a/8, 290a/3, 292a/5, 294b/2, 307b/9, 308b/13

biñ yigirmi bir: -1- Sayı; bin yirmi bir.

b. 309a/4

bir: -261- Sayı, bir.

b. 233a/6, 233a/8, 233b/1, 234a/2, 234a/3, 234a/4, 234a/7, 234a/11, 234b/9, 234b/13, 235b/6, 235b/7, 235b/13, 236a/1, 236a/7, 236a/10, 236b/10, 237a/5, 237a/11, 237a/12, 238b/5, 238b/6, 239a/6, 240a/13, 242a/3, 242a/10, 242b/12, 242b/13, 243a/11, 243a/12, 244a/7, 245a/5, 245a/9, 245a/12, 245b/3, 245b/10, 246b/8, 246b/9, 246b/10, 246b/13, 247a/6, 247b/8, 247b/9, 248a/5, 248a/9, 248a/10, 248a/12, 248a/13, 249a/2, 249a/7, 249a/9, 250a/11, 251a/10, 252a/13, 252b/10, 253a/7, 253a/9, 253a/12, 254a/11, 254a/12, 254b/7, 254b/8, 255b/13,

256a/2, 256a/4, 256a/5, 256a/7, 256a/8, 256a/9, 256a/11, 256a/13, 256b/1, 256b/5, 256b/6, 257a/1, 257a/2, 257a/7, 258a/5, 258a/6, 258a/7, 258a/12, 258b/10, 259a/10, 259a/11, 259a/12, 259b/11, 260a/3, 260a/4, 260a/5, 260a/6, 260b/1, 260b/2, 260b/8, 262a/7, 262a/11, 262b/5, 262b/9, 263a/6, 263a/7, 263b/5, 264a/10, 264a/12, 264b/3, 265a/3, 265b/4, 265b/9, 268a/1, 268b/1, 269a/1, 269b/2, 270a/8, 270b/11, 270b/13, 271a/2, 271a/6, 271a/7, 273a/6, 273b/4, 273b/7, 273b/8, 274a/7, 275a/7, 275a/11, 275a/13, 275b/4, 275b/7, 276a/4, 276a/5, 276a/7, 276a/8, 276a/10, 276b/1, 276b/2, 276b/3, 276b/5, 277a/2, 277a/7, 277b/2, 278a/2, 278b/1, 278b/3, 278b/5, 280b/4, 280b/12, 281a/7, 282b/3, 282b/12, 283a/5, 283b/5, 283b/12, 284a/4, 285a/12, 285b/1, 285b/2, 285b/3, 285b/6, 285b/13, 286a/2, 286a/7, 286b/4, 286b/6, 286b/9, 287a/4, 287b/9, 288a/6, 288a/8, 288a/13, 288b/9, 289a/10, 289b/10, 290a/2, 290a/6, 290a/10, 290b/2, 290b/4, 290b/11, 291a/4, 291a/6, 291b/1, 291b/2, 292a/1, 292b/3, 292b/5, 292b/7, 292b/9, 292b/11, 293b/13, 294a/1, 295a/10, 296a/4, 296a/5, 297b/9, 298a/8, 299b/12, 299b/13, 300b/1, 300b/6, 300b/11, 300b/12, 300b/13, 301a/1, 301a/3, 301a/5, 301a/6, 302a/8, 302a/9, 302a/10, 302b/9, 302b/11, 302b/12, 303a/1, 303a/2, 303b/4, 303b/5, 304b/5, 304b/6, 304b/10, 304b/11, 304b/12, 305a/1, 305a/12, 305b/9, 306a/10, 306b/3, 306b/8, 308a/6

b.+ dür 259b/2

b.+ le 235a/2

birabbi'lfelāḳ: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin birinci ayeti.

b. 260b/12

biraz: -1- Bir parça, azıcık.

b.+ dan 302b/10

birbiri: -1- Karşılıklı olarak bir diğeri.

b.+ ne 252a/4, 260a/9

biri: -125- Bir tanesi; herhangi bir kişi, bir kimse.

b. 233b/3, 235a/6, 243b/13, 244b/10, 244b/11, 245a/6, 245b/4, 245b/9, 245b/10, 247a/9, 248b/8, 252b/3, 253a/5, 259a/7, 260a/8, 260a/9, 260a/11, 264b/11, 266b/1, 266b/2, 267b/2, 267b/3, 270b/1, 271a/10, 272b/6, 272b/7, 272b/8, 273a/12, 275a/2, 275a/3, 275a/4, 277a/3, 277b/5, 278a/2, 278a/3,

278a/4, 278a/5, 278a/6, 279a/3, 279a/5, 280b/9, 280b/10, 283b/7, 284a/9, 284b/1, 284b/4, 285a/3, 286a/9, 288b/4, 288b/9, 289a/6, 289a/11, 291b/5, 293a/7, 294b/7, 294b/8, 294b/9, 295b/5, 295b/9, 295b/12, 295b/13, 296a/7, 297b/5, 297b/6, 297b/11, 297b/12, 298b/1, 298b/3, 301a/13, 301b/4, 301b/9, 302a/1, 304b/2, 304b/10, 305a/8, 305b/12, 306a/4, 306a/13, 306b/10

b.+ ne 256b/10

b.+ si 233a/4, 235b/7, 252b/10, 253a/5, 260a/11, 260b/1, 261b/8, 270b/11, 286b/9, 300b/10, 300b/11, 306b/12

b.+ sini 262a/7

birḳaç: -3- Çok olmayan, az sayıda.

b. 241a/5, 265b/10, 299b/6

biryan: -1- [Far] Yaralı, yanık.

b. 283b/4

bisāṭ: -1- [Ar] Yaygı.

ʿizzet-i b.+ ını 267b/6

Bismillāh: -1- [Ar] "Allah'ın adıyla" anlamına gelen söz.

B. 309a/10

bismillāhirraḥmānirraḥīm: -16- [Ar] "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen söz.

b. 235a/6, 237b/7, 237b/8, 241a/12, 241b/2, 249b/2, 250b/1, 251b/9, 253b/1, 254b/6, 255b/2, 258a/2, 259b/1, 260b/11, 261a/9, 268b/5

bisyār -1- [Far] Çok.

b. 283a/1

biş-: -1- Pişmek; ateşle fırında, kaynar suda veya yağda ısı etkisiyle yenilebilir duruma gelmek.

b.- memiş 255b/11

Bişir Ḥāfī: -4- bkz. *BişriḤāfī.*

B. 283b/3, 283b/6, 283b/7

B.+ den 283b/12

Bişri Ḥāfī: -2- Bişr bin Haris Abdurrahman (ö. 850), yalınayak gezdiği için "Hafi" lakabıyla tanınıp "Bişr-i Hafi" adıyla meşhur olmuştur.

B. 283b/1, 289b/9

bit: -6- Bitmek, sonra ermek.

b.+ e 278a/12

b.+ i 273b/8

b.+ idür 273b/9

b.+ isinde 250a/6, 250a/7

b.+ sini 302b/3

biz: -23- Çokluk birinci kişiyi gösteren söz.

b. 236a/12, 236b/2, 239b/12, 240a/7, 241b/11, 241b/13, 243b/5, 258a/4, 284b/1, 290a/5, 293b/7

b.+ e 240a/11, 243b/3, 288a/2, 288a/4

b.+ üm 247a/3, 249b/6, 258b/2, 279b/2, 285a/9, 293a/3, 308a/6

b.+ ümle 264b/6

biẕātihi: -1- [Ar] Kendiliğinden.

b. 244b/5

boğazla-: -1- Hayvan veya insanı boğazından keserek öldürmek.

b.- maġa 270a/11

bok: -1- Dışkı.

b. 303a/10

bostān: -2- [Far] Bahçe.

b.+ larıdur 246b/4

b.+ laruñ 247b/10

boş-: -1- Boş; içinde, üstünde hīç kimse veya hīçbir şey bulunmayan, dolu karşıtı.

b.- a 288a/4

boyun: -4- Gövdenin başla omuz arasında kalan kısmı.

b.+ ında 277b/4

b.+ ından 239a/8

b.+ uma 302b/3

b.+ unı 295b/3

boz-: -2- Bozmak; bir şeyi kendisinden beklenilen işi yapamayacak duruma getirmek.

b.- a 302b/7

b.- ar idi 293b/11

bölük: -22- Bir bütünden ayrılmış olan parça, kısım.

b. 255b/8, 255b/9, 276a/10, 292b/2, 292b/3, 292b/4, 292b/6, 292b/8,

292b/10, 297b/11

b.+ dür 304b/2

b.+ i 292b/2, 292b/5, 292b/7, 292b/9, 292b/11

b.+ ler 250a/3

b.+ üne 250b/9

böyle: -2- Bunun gibi, buna benzer.

b. 251b/11, 260a/10

bu: -190- Bu, yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren söz.

b. 234a/10, 234b/6, 235a/12, 239a/5, 239a/6, 239b/1, 239b/12, 241b/10, 244b/6, 249a/4, 249b/2, 249b/9, 250a/12, 251a/2, 253b/11, 255a/2, 256a/10, 256b/9, 258b/9, 259a/3, 259a/6, 259a/10, 260a/3, 260a/5, 260a/6, 260b/7, 261a/5,

261b/7, 262a/6, 262a/11, 263a/4, 264a/3, 265b/1, 265b/4, 267a/11, 267b/2, 272b/10, 273b/9, 274a/3, 274a/4, 277a/4, 277b/8, 278b/3, 278b/5, 278b/6, 278b/8, 283a/10, 283b/5, 284a/9, 284a/10, 284b/7, 285b/3, 287a/1, 288a/1, 288a/2, 290a/13, 291a/8, 291b/5, 291b/6, 291b/8, 291b/9, 291b/10, 293a/5, 293a/13, 293b/5, 293b/7, 294a/1, 294a/2, 294b/3, 297b/11, 299b/3, 302a/10, 302a/13, 302b/1, 302b/8, 303a/4, 306b/10, 308a/6, 308b/3, 308b/8, 308b/11, 308b/13, 309a/1, 309a/2

aṣl-ı b. 309a/6, 309a/11

b.+ dur 233b/2, 235a/8, 239a/4, 239a/5, 239b/11, 242a/5, 244b/4, 244b/5, 245a/5, 245a/9, 245a/12, 245b/3, 245b/11, 248a/2, 251a/11, 253b/8, 257b/4, 257b/7, 258a/7, 259b/10, 259b/11, 260a/1, 266a/9, 267a/6, 267a/11, 269a/13, 270b/8, 270b/10, 274a/12, 278b/8, 280b/8, 284b/8, 286a/2, 288b/9, 289a/11, 291b/8, 293a/8, 296b/5, 301a/3, 301a/4, 301a/6, 301a/8, 301b/9, 301b/10, 304b/10, 304b/12, 305a/1, 305a/3, 305a/5, 305a/8, 305a/9, 305a/13, 306a/4

b.+ na 273b/5

b.+ ña 234a/11, 260a/11

b.+ nca 263b/1

b.+ nda 235a/8, 239a/12, 240a/4, 257b/4, 257b/7, 267a/8

b.+ ndan 237a/3, 244b/8

b.+ nı 262a/8

b.+ nlar 245a/1, 262a/12, 263b/1, 266a/11, 267b/1, 270b/4, 278b/11, 280a/11, 293a/3, 295a/4, 306b/11

b.+ nlara 263a/5, 266b/5

b.+ nlardan 249b/7

b.+ nları 265b/13, 279b/9, 279b/11, 292b/2, 296a/10, 299a/12

b.+ nlaruñ 254b/2, 262a/4, 262a/6, 262a/7, 266b/4, 279b/3, 279b/13, 280a/1, 280a/12, 295a/4, 296a/12

b.+ nuñ 249a/1, 266a/9, 302b/13

b.+ nuñla 249b/11

bugün: -1- İçinde bulunulan gün.

b. 303b/11

buḫl: -1- [Ar] Cimrilik.

b. 251a/12

bul-: -47- Bulmak.

b.- a 244a/11, 252a/9

b.- acaġuñı 237a/8

b.- dı 308b/11, 309a/2

b.- dılar 234a/7, 260b/7, 292a/2

b.- dıysa 267b/13

hidāyet b.- duġından 244a/7

b.- duḳ 293b/8, 293b/9

b.- dum 281b/3, 281b/4, 281b/5, 281b/6, 281b/7, 281b/8, 281b/9, 281b/10, 281b/11, 281b/12, 281b/13, 282a/1, 282a/2, 282a/3, 282a/4, 282a/5, 282a/6, 282a/7, 285b/11, 289a/6

b.- madı 297b/2

b.- madılar 264b/6

b.- mağıla 250b/9

b.- maḳ 246a/6, 298a/13

b.- maḳdur 269b/13

b.- maz 307a/3

b.- muşlardur 279b/8

b.- uñ 234a/4

b.- ur 248a/5

bulandur-: -1- Bulandırmak.

b.- maya 286a/11

bulaş-: -1- Bulaşmak, karışmak.

b.- a 277b/11

bulın-: -1- Bulunmak.

b.- sa 252b/10

bulun-: -2- bkz. *bulın.*

b.- maz 301b/6, 306a/1

bulut: -1- Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan, biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığın.

b.+ a 303a/7

buna-: -1- Bunamak; çeşitli sebeplerle zihin gücünü yitirerek ne yaptığını bilemez duruma gelmek, ateh getirmek.

b.- yıcaḳ 236b/8

bunca: -2- Epey çok.

b. 247b/6, 286b/12

bunlar: -1- "Bu" zamirinin çokluk biçimi.

b. 243a/1

bura: -1- Bu yer.

b.+ ya 243b/4

burāḳ: -1- [Ar] Binek; Miraç gecesinde Hz. Muhammed'i taşıdığı rivayet edilen semavi binek.

b.+ ı 267b/9

burhan: -2- [Ar] Delil, kanıt.

b.- ı ḥaḳīḳat 290b/13

b.+ ı 280a/13

burhānı'l mudaḳḳiḳīn: -1- [Ar] denetleyicilerin burhanı.

b.- şeyẖün 293a/11

burhānü'l ʿāşiḳin: -1- [Ar] Aşıkların burhanı.

b.+ e ve 285a/5

buyur-: -25- Buyurmak, emretmek.

b.- dı 244a/10, 245a/11, 259b/4, 264b/13, 265a/7, 268a/1, 268b/6, 280b/7, 282b/2, 287a/2

ehl-ikitābīler b.- madılar 243b/7

b.- sa 239b/6

b.- ur 233a/10, 242a/5, 243b/11, 251a/2, 255a/2, 258a/6, 265a/13, 266b/8, 270b/12, 272b/1, 291a/4

b.- ur 279a/13

b.- urdı 291b/4

buyurul-: -1- Buyurulmak, emredilmek.

b.- dı 243b/8

buzaġu: -2- Buzağı; yeni doğmuş, ana sütüyle beslenen sığır yavrusu.

b.+ lar 276b/8

b.+ ları 276a/11

buẕur: -1- [Ar] Tohumlar.

b. 305b/9

büleġā: -1- [Ar] Belagatçılar, belagat (iyi konuşma, sözle inandırma) ilminin inceliklerini bilen söz ve ifade uzmanları.

b. 272a/11

büşir-: -1- bkz. *biş.*

b.- di 273b/5

bütün: -1- Eksiksiz, tam.

b. iken 256a/9

büyük: -1- Boyutları, benzerlerinden daha fazla olan (somut nesne), makro, küçük karşıtı.

b. 240a/4

C

Caʿfer: -2- bkz. *Caʿferi Ṣādıḳ.*

C. 287a/2

C.+ üñ 280b/5

Caʿferi Ṣādıḳ: -6- Ca'fer es-Sâdık (ö. 765), İsnâaşeriyye'nin (imama inanan onikicilik mensupları) altıncı, İsmâiliyye'nin (şiilik) beşinci imamı, Caferilik fıkhının kurucusudur.

C. 280b/3, 280b/7, 280b/8, 286b/9, 286b/12

C. idi 286b/9

Cābir: -1- bkz. *Cābirbinʿabdullāh.*

C. 276b/7

Cābir bin ʿabdullāh: -1- Câbir bin Abdullah (ö. 697), Hz. Muhammed'in sahabelerindendir. Hz. Muhammed'in

çok sayıda hadisini ve sünnetini aktarmıştır.

C. 276a/7

cahil: -5- [Ar] Tecrübesiz, bilgisiz.

c. 283a/7, 305b/8

c.+ dür 286a/12

c.+ ler 284b/11

cāhiliyye: -1- [Ar] Cahilliğe ait; İslamiyet'ten önceki putperestlik dönemi.

c.+ de 253b/5

cām: -6- [Far] Cam; değerli maden.

c. 256a/5, 256a/6

c.+ ı 256a/4, 256a/7, 280a/9

cāmiʿ: -4- [Ar] İslam mabedi, ibadet yeri olan bina.

c.+ dür 239a/4

c.+ ü'l Ḳurʾān idi 275a/12

isim-i c.+ uñ 238a/13

c.+ üñ 277a/12

cān: -7- [Far] Can; ruh; hayat, yaşayış.

c. 258b/4

c.+ dan 271b/2

c.+ ı 285a/8, 294a/9

c.+ ın 266a/7

c.+ ları 263b/1, 286a/5

cānān: -1- [Far] Sevgili, güzel.

c. 241a/11

canavar: -1- [Far] Vahşi yırtıcı hayvan; kurt.

c.+ a 302b/13

cānavarcuḳ: -1- [Far+Tr] Küçük canavar.

c. 303a/2

cānsuz: -1- [Far+Tr] Cansız.

c. 303a/11

cāzu: -1- [Far] Cadı, büyücü, sihirbaz.

c. 261a/4

ceʿaleni nebiyen mübāreken: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Meryem Suresi'nin otuzuncu ayeti.

c. 271b/11

Cebrāʾīl: -15- Dört büyük melekten Allah'ın emirlerini peygamberlere ulaştırmakla görevlendirilmiş olan melek, vahiy meleği.

C. 250a/12, 252b/4, 263b/7, 268a/2, 268a/3, 268a/4, 268a/8, 268b/10, 268b/11, 274a/1, 274a/3, 277b/4, 277b/5, 285a/9

C.+ dür 275a/2

cehalet: -3- [Ar] Bilmezlik, nadanlık, ilimden ve her nevi müsbet malumattan habersiz olma, cahillik.

c. 271a/3, 279b/5

yebdāʾ-i c.+ de 261b/10

cehd: -1- [Ar] Fazla çalışma, güç ve kuvvetini sarf etme.

c. 285b/1

cehennem: -13- [Ar] Kafirlerin devamlı, günahkar Müslümanların ise, günahları kadar ahirette azap görecekleri yer.

c. 240a/7, 246a/10, 246a/11, 253a/5, 253a/9

c.+ de 255a/7

c.+ den 304a/11

c.+ dür 269b/8

c.+ e 250a/4, 252b/13, 270b/12

c.+ i 300b/9, 303b/6

cehl: -3- [Ar] bkz. cehalet.

c.+ dür 244b/11

c.+ ī 304b/5, 304b/6

celal: -1- [Ar] 1. Nihayet derecede büyüklük, azamet; hiddetlilik, hışım.

heybet-i c.+ den 280a/5

celle celālühü: -1- [Ar] "Azameti, şanı yüce ve ulu olan" anlamına gelen Tanrı için kullanılan bir saygı ifadesi.

c. 261b/7

celle ve ʿalā: -1- [Ar] "Yüce ve ulu olan" anlamına gelen Tanrı için kullanılan bir saygı ifadesi.

c. 234b/9

cemʿ: -16- [Ar] Toplama, toplanma.

c.- i ʿālemüñ 308b/8

şemʿ-i c.- i ḳıyāmet 294b/11

c. 265b/10, 307b/12, 308b/3, 308b/7

c. ėden 255a/4

c. ėdenüñ 254a/5

c. ėtmek 244a/12

c. ėtmekde 254a/1

c. eyledi 254b/13, 265b/11

c. eyledüm 285b/9

c. eylemesin 303b/5

c. olmazlar 286a/2

c. olurlar 278b/5

cemʿa: -6- [Ar] bkz. *cemʿ*.

c. 296b/7

maḳām-ı c. 266a/10, 267a/13, 297b/8

c.+ da 262b/11

c.+ i 297a/5

cemʿān: -1- [Ar] Toplam olarak, hepsini içine alarak.

c. 250b/9

cemʿi: -1- [Ar] Bütün, hepsi.

ʿayn-i c.+ de 299a/10

cemāʿat: -1- [Ar] İnsan topluluğu, namazda imama uyan kişilerin bütünü.

c.+ e 272b/6

cemāl: -10- [Ar] Yüz güzelliği, fertteki güzellik; Cenab-ı Hakk'ın lütuf ve ihsanı ile tecellisi; Allah'ın lütuf ve rıza sıfatı.

c.- ı muṭlaḳı 308b/7

c.- i ilāhiyyede 263b/1

c.- i muṭlaḳa 262b/10, 299a/9

c.+ de idi 273a/8

c.+ in 246a/5

ehl-iḥüsnüñ c.+ ine 306b/13

c.+ ini 298a/12

c.+ ümi 292b/1

c.+ üñ 288a/6

cemālu'llāh: -1- [Ar] Allah'ın cemali, Allah'ın güzelliği.

c.+ da 261b/12

cemīʿ: -40- [Ar] Bütün, hepsi.

c.- i 257a/5, 258b/13

c.- i ʿālem 293b/1

c.- i ʿāleme 274b/1

c.- i ʿālemlere 298b/11

c.- i ʿālemüñ 239a/11

c.- i ʿāriflerüñ 308b/9

c.- i ʿavratlaruñ 273a/10

c.- i ʿulemā 272a/10

c.- i ʿulūmda 289b/7

c.- i ādemoġlanları 292a/13

c.- i aḥkāmıyla 272b/4

c.- i ehl-ibeyt ile 268a/7

c.- i esmā 272a/13

c.- i esmāʾi 270a/6

c.- i fesāduñ 301b/13

c.- i ḥācıları 236a/12

c.- i ḥācılaruñ 236a/9

c.- i ḫalāyıḳı 237b/11

c.- i ḫalḳdan 285a/2

c.- i ḥicāblaruñ 244a/13

c.- i ḥuẓūẓdan 295b/6

c.- i kāmiller 271b/8

c.- i māḥaṣalı 242a/6

c.- i maḳāṣıdına 307b/5

c.- i māsivallāhdan 294b/5

c.- i māsivallāhdan 262a/1

c.- i murādumı 285b/11

c.- i nefsler 262b/2

c.- i saḥḥārlar 271b/2

c.- i seferdedür 269b/7

c.- i ṣuyunı 260b/2

c.- i şefāʿat 257a/4

c.- i şehrlerüñ 263b/10

c.- i taḳdīrine 248b/9

c.- i tevelüḳātdan 270a/2

c.- i Tevrātıla 272b/2

c.- i uçmaġuñ 246b/10

c. 291b/10

c.+ isini 256b/10

cenaze: -3- [Ar] İnsan ölüsü, henüz gömülmemiş ölü.

c.+ sine 302a/6

c.+ sini 268b/12

c.+ ye 291b/12

cennāt: -1- [Ar] Cennetler.

c.- ı ābāda 308b/6

cennātu ʿadnin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin sekizinci ayeti.

c. 246b/3

cennet: -8- [Ar] Ahirette Müslümanların nimet ve mutluluk içerisinde sonsuz olarak yaşayacakları yer.

c.- i ḳalbe 298a/7

c.- i naʿīmdür 247a/13

c.- i nefse 298a/7

ḫāṣu'l-ḫāṣ c.- i rūḥa 298a/8

c.- ifirdevs yöresinde 247a/6

c. 293a/9

c.+ den 304a/12

c.+ dür 269b/8

cenneti ʿadn: -1- [Ar] Dünya yaratılmadan önce ilk peygamber Hz. Âdem ve Hz. Havva'nın konduğu cennettir.

c.+ a yaḳınlardur 247a/5

cennetü'l maʾvā: -1- [Ar] Salih amel işleyenlerin, Allah yolunda şehit olanları ve mümin kulların barınacağı cennettin ismi.

c.+ dur ve 247a/11

cevāb: -10- [Ar] Cevap, yanıt.

c. 233b/2, 242a/5, 259a/13, 259b/3, 259b/6, 259b/8, 259b/10, 301b/12,

306a/6

c.+ dur 259a/11

cevgān: -1- [Far] Baston, ucu eğri değnek.

c.+ ıyla 306a/11

cevher: -2- [Ar] Kıymetli taş; bir şeyin özü, esası.

c.+ i 245b/5

c.+ ine 245a/8

cevherlü: -1- [Ar+Tr] Cevherli.

c. 247b/9

cevkān: -1- [Far] bkz. *cevgān.*

c.+ ın 272a/6

ceza: -4- [Ar] Ceza; suç veya günah işleyenlere verilen azap.

c.+ ların 251b/4

c.+ sın 239a/12, 239b/11, 250a/3

cezāühüm ʿinde rabbihim: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin sekinci ayeti.

c. 246b/3

ciğer: -1- Ciğer.

c.+ iyle 278b/7

cihād: -1- [Ar] İslam için düşmanla yapılan savaş.

c. 265a/7

cihan: -6- [Far] Dünya, kainat, alem.

c. 294a/2

c.+ a 269a/13

c.+ da 261a/11, 264b/9, 306b/3

c.+ uñ 294a/2

cimāʿ: -1- [Ar] İnsanların cinsi münasebetleri.

c. 270b/8

cinān: -2- [Ar] Cennet kelimesinin çoğulu, cennetler.

derecāt-i c. 245a/3, 299a/4

cinnī: -8- [Ar] Cinlerden olan.

c.+ dür 270b/11

c.+ ler 270b/6, 270b/8, 270b/9

c.+ lerdendür 270b/10

c.+ lerdür 261b/4

cinni: -1- [Ar] bkz. *cinnī.*

c.+ si 250b/10

cins: -1- [Ar] Tür, çeşit, aynı çeşitten olma.

c. 296a/3

cism: -6- [Ar] Beden, vücut.

c.+ e 267a/1

c.+ i 245b/6

c.+ ile 238b/2, 266b/11

c.+ inden 266b/11

c.+ ini 268b/10

cismāniyye: -2- [Ar] Bedenle ilgili olan.

saʿādet-i c.+ den 245b/13, 246a/1

cömerdlik: -1- [Far+Tr] Dinin, vicdanın ve mürüvvetin (insanlığın) 'vermeyi emrettiği yerde vermek' kendisine zor gelmemek.

c.+ de 282a/4

cömerdlik̟: -2- [Far+Tr] bkz. *cömerdlik.*

c. 301a/11, 305a/5

cumʿa: -2- [Ar] Cuma, İslam dininin kutsal günü.

c. 264b/8, 264b/9

cumuhur: -1- [Ar] Halk, kalabalık.

C. 305b/9

cümle: -3- [Ar] Hep, bütün.

c. 285b/1, 307b/8

c.+ sinden 286b/8

Cüneyd: -1- bkz. *Cüneydi Baġdādi.*

C.+ üñ 292a/4

Cüneydī: -1- bkz. *Cüneydi Baġdādi.*

C. 285a/8

Cüneydi Baġdādi: -6- Cüneyd-i Bağdadî (ö. 910), IX. yüzyılda yaşamış İslamî-Batınî alimi, Alevi mutasavvıf ve filozof.

C. 283a/2, 293a/11, 293a/12, 293b/12, 294b/2

C. idi 295a/6

cüẕām: -1- [Ar] Cüzzam, bulaşıcı bir deri hastalığı.

c. 236b/4

Ç

çabuk: -1- Çabuk, hızlı, yavaş karşıtı.

ç. 262b/1

çağır-: -1- Çağırmak, birinin gelmesini yüksek sesle söylemek, seslenmek.

ç.- dı 234a/10

çal-: -2- Çalmak, çarpmak, vurmak.

ç.- am 302b/13

ç.- dı 302b/10

çare: -2- [Far] Çare, çıkar yol, kurtuluş yolu.

ç. 234b/6, 234b/8

çaylaḳ: -2- Yırtıcılardan, uzun kanatlı, çengel gagalı, küçük kuşları ve fare gibi zararlı hayvanları avlayan, tavuk büyüklüğünde bir kuş.

ç. 302b/9, 302b/12

çek-: -7- Çekmek, bir şeyi tutup kendine veya başka yöne doğru yürütmek.

ç.- di 286b/8

el ç.- diler 279a/9

ç.- düm 236a/3

el ç.- esin 299a/2

el ç.- mekdür 287b/3

ç.- sünler 260b/3

ç.- üp 271a/4

çekirge: -1- Çekirge, bir böcek türü.

ç. 252a/4

çel-: -1- Çelmek, olundan çevirmek, engel olmak, engellemek.

ç.- e 300b/13

çengel: -2- Bir şey asmaya yarayan alet.

ç.+ inde 302b/5

ç.+ inden 302a/13

çeri: -4- Asker.

ç. 250a/9, 250a/11

ç.+ nüñ 250a/12

ç.+ ye 255b/9

çeşme: -5- [Far] Çeşme, pınar.

ç. 248a/6, 248a/7, 248a/9, 248a/10

ç.+ den 248a/11

çevir-: -1- Gösterdiği ilgiyi kesmek.

yüz ç.- esin 296b/12

çevre: -2- Etraf, bir şeyin yakını.

ç. 302a/10

ç.+ sinde 264b/4

çeynen-: -1- Çiğnenmiş.

ç.- miş 255b/12

Çīn: -2- Çin, Asya kıtasında hüküm sürmüş büyük bir devlet.

Ç. 305b/2, 306b/5

çıḳ-: -16- Çıkmak, içeriden dışarıya varmak, gitmek.

ç.- ar 247a/7

ç.- asın 297a/13

ç.- ayın 236b/13

ç.- dı 265b/12, 268b/8, 271a/5, 271a/12, 271b/4, 291a/6, 302a/2, 302a/3

ç.- dum 287b/11

ç.- maḳ 257a/11

ç.- maḳdur 244a/1

ç.- mış 234a/3

ç.- mışlardur 303b/3

çıḳar-: -11- Çıkarmak.

ç.- a 249b/6, 284b/3

ç.- dı 273a/4, 273b/8, 274a/7

ç.- dum 292a/13

ç.- mazlardı 308a/4

ç.- sunlar 260b/3

ç.- up 279b/12

ç.- ur 250b/5

ç.- urdı 256b/2

çiğin: -1- Omuz.

ç.+ inden 285b/2

Çimşīd: -2- Efsanevi İran Padişahlarının dördüncüsü ve en büyüğüdür.

Ç. 256a/3, 256a/6

çişme: -1- [Far] bkz. *çeşme.*

ç.+ sinüñ 307b/7

çok: -1- Sayı, nicelik, değer, derece vb. bakımından büyük ve aşırı olan, az karşıtı.

ç. 233a/6

çoḳ: -23- bkz. *çok.*

ç. 234a/13, 238a/2, 240a/5, 243a/11, 254a/4, 255a/12, 255b/13, 257a/1, 257a/2, 289b/8, 291a/12, 305b/7, 305b/8, 305b/9, 305b/10, 308a/2

ç.+ dur 253b/3

ç.+ ıdı 271b/10, 272a/4, 291a/7

ç.+ ın 291b/6

çoḳlıḳ: -3- Çoklu, çok olma durumu.

ç.+ ıyla 253b/2, 253b/3, 253b/6

çoḳluḳ: -1- bkz. *çoḳlıḳ.*

ç.+ uñuz 253b/4

çöz-: -1- Çözmek, düğümlü, bağlı veya sarılı bir şeyi açmak.

ç.- üp 272a/8

çün: -17- [Far] İçin; çünkü.

ç. 249a/6, 257a/3, 258a/3, 268b/4, 268b/7, 273b/11, 274a/5, 274b/9, 277b/8, 279a/11, 283a/10, 301a/6, 304b/12, 305a/1, 305b/1, 305b/3, 307a/11

çünki: -1- [Far] Çünkü

ç. 242b/8

D

ḍabḥān:-1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin birinci ayeti.

ḍ. 250b/3

dāfī: -1- Defeden, savan, kovan.

d. 271a/11

daḥi: -9- bağlaç. bile.

d. 237a/4, 273a/5, 276b/1, 276b/3, 276b/4, 281b/2, 285b/7, 294b/9, 298a/9

daḫi: -193- bağlaç; da, de.

d. 233a/1, 233b/8, 234a/6, 234a/12, 234a/13, 234b/4, 234b/7, 234b/11, 235a/1, 235a/11, 235b/3, 235b/4, 236a/9, 236b/6, 237b/6, 237b/12, 238a/7, 239b/7, 239b/10, 240a/7, 241a/10, 241b/7, 242a/3, 243a/8, 243b/1, 243b/3, 243b/5, 243b/12, 244a/5, 245a/5, 245a/9, 245a/12, 245b/3, 245b/11, 246a/9, 246a/13, 247b/7, 248a/9, 248a/11, 248a/13, 248b/3, 248b/12, 249a/1, 249a/5, 250b/4, 250b/6, 250b/7, 250b/8, 251a/1, 251a/8, 251b/1, 252b/3, 252b/6, 252b/8, 252b/9, 253a/2, 253a/7, 253a/9, 253a/11, 254a/10, 254a/13, 254b/11, 254b/12, 255a/3, 255a/7, 255b/8, 256a/6, 256b/2, 256b/10, 256b/13, 257a/4,

257a/9, 257a/12, 258a/11, 259b/7, 259b/8, 259b/11, 260a/1, 260a/2, 260a/4, 260a/9, 260a/11, 260b/7, 260b/12, 261a/1, 261a/2, 261a/4, 261a/6, 261a/12, 262a/1, 262a/2, 262a/4, 262a/6, 263a/6, 263b/10, 264a/8, 264b/6, 264b/8, 265b/11, 266b/1, 266b/7, 266b/13, 267a/4, 267a/8, 267b/6, 268b/3, 269b/2, 270a/3, 270a/7, 270a/12, 270a/13, 270b/5, 270b/13, 271a/2, 271a/6, 271a/11, 272b/7, 273b/7, 273b/11, 274a/7, 274b/7, 275a/2, 275b/9, 276a/12, 276a/13, 276b/2, 277a/3, 277a/4, 278a/3, 278a/4, 278a/5, 278a/6, 278a/11, 279a/1, 279b/10, 281a/10, 283b/8, 283b/11, 285b/3, 285b/5, 286a/1, 287a/2, 290a/9, 290a/12, 290b/3, 290b/5, 291b/8, 291b/9, 292a/1, 292b/7, 292b/9, 292b/10, 293a/8, 293a/9, 293b/1, 293b/6, 293b/8, 294b/5, 294b/6, 294b/8, 295a/12, 296b/2, 297a/4, 298a/4, 298b/12, 299b/1, 300a/7, 300b/11, 302a/5, 302a/10, 302b/4, 302b/6, 302b/7, 302b/9, 302b/11, 302b/12, 303a/2, 303b/2, 303b/12, 306b/11, 307a/3, 307a/8, 308a/6, 308b/2, 308b/3, 308b/9

daḫl: -2- [Ar] Dahil, katmak.

d. 241a/3, 299b/5

dāʿī: -1- [Ar] Dua eden, duacı.

d. 308b/9

dāim: -2- [Ar] Devam eden, devamlı, sürekli.

d. 245b/3, 272b/8

daḳ-: -1- Takmak, bir şeyi başka bir yere uygun bir biçimde tutturmak, iliştirmek, geçirmek.

d.- up 302b/3

ḍalālet: -1- [Ar] İman ve İslamiyet'ten ayrılmak, azmak; Allah'a isyankar olmak.

ḍ.+ de 261b/9

dam: -2- Yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm.

d. 283a/5, 283a/7

dāne: -3- [Far] Tohum, çekirdek, tane.

d. 253a/7, 253a/9, 253a/12

dār: -1- [Ar] Ev, mekan, konak.

d.+ ınuñ 239a/3

dārü'l celāl: -1- [Ar] İslamiyet'te, beyaz inciden olduğu rivayet edilen cennetin birinci katı.

d.+ dur ve 247a/9

dārüʾl cihād: -1- [Ar] Belgrad'ın isimlerinden biri.

d.- 307b/13

dārüʾl mülk: -1- [Ar] Başkent, baş şehir.

d.- dür 287b/2

dārü'r raḥman: -1- [Ar] bkz. *cennet-iʿadn.*

d.+ dur iżāfāt 247a/2

dārü's selām: -2- [Ar] İslamiyet'te, kırmızı yakuttan olduğu rivayet edilen cennetin ikinci katı.

d.+ da naʿīm 269b/13

d.+ dur ḤaḳTeʿālā 247a/10

daʿvet: -6- [Ar] Davet, çağırma, çağrı.

d. 265a/13, 267b/8, 267b/13

d.+ e 241b/13, 263a/4, 271a/11

Dāvud: -1- Hz. Davud, İsrailoğullarına gönderilen ve kendisine kutsal kitap Zebur indirilen peygamber.

D. 263a/8

Dāvudi Ḳayṣerī: -1- Dâvûd-i Kayserî (ö. 1350), Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde yaşamış İranlı mutasavvıf, filozof ve yazar.

Ḳ. 289b/9

dāyim: -4- [Ar] bkz. *dāim.*

d. 255a/6, 282a/11, 301b/13, 308b/1

de: -1- bağlaç. Dahi

d. 233b/8

de-: -6- Demek, söylemek.

d. 263b/8

d.- di 305b/7

d.- mekde 281b/7

d.- rlerdi 250a/11

d.- yü 251a/1, 269a/10

dė-: -237- bkz. *de.*

d.- di 234a/3, 234a/6, 234a/11, 234a/12, 234b/2, 235b/12, 236a/6, 236a/12, 237a/6, 237a/7, 239a/8, 240a/5, 243a/1, 243a/5, 243a/13, 243b/1, 244b/9, 246b/7, 249a/5, 249a/6, 254a/5, 254b/3, 256a/3, 257a/3, 257a/4, 258b/13, 260b/5, 263b/8, 264a/4, 264a/7, 264a/8, 264b/6, 265b/11, 266a/7, 268a/5, 268a/8, 268a/10, 268a/11, 268a/12, 268b/4, 268b/6, 268b/7, 269a/2, 269a/4, 269a/6, 269a/8, 269a/10, 273a/5, 273b/7, 273b/9, 274a/5, 274a/7, 274b/1, 274b/11, 275a/1, 275a/4, 275b/7, 275b/8, 275b/9, 276a/10, 276b/6, 276b/7, 277a/8, 277b/9, 280b/7, 280b/8, 280b/12, 281a/5, 281a/10, 281a/11, 282a/7, 282b/6, 283a/7, 283a/8, 283a/9, 284a/2, 284a/7, 284b/6, 285a/4, 285a/10, 285a/12, 285b/4, 285b/13, 286b/6, 286b/12, 286b/13, 287a/2, 287a/3, 287a/5, 287a/7, 287b/4,

288a/2, 288a/4, 289a/2, 289b/5, 290a/8, 290a/9, 290a/13, 290b/3, 290b/12, 291b/3, 291b/10, 293a/6, 293a/10, 293b/1, 293b/8, 293b/9, 294a/8, 294b/9, 295a/8, 295a/9, 295b/11, 302b/4, 302b/13, 306b/5

ḥāṣe'l-ḥāṣuñdur d.- di 291b/7

d.- digi 258a/5

d.- digin 239b/10

d.- digiñüz 246a/6

d.- digüñ 256b/9

d.- diler 233b/5, 236a/10, 243a/4, 243a/7, 243b/5, 244b/5, 254a/2, 259a/3, 259a/13, 259b/3, 259b/6, 263b/3, 270a/4, 270b/4, 270b/11, 273b/10, 281a/4,

293a/4, 303a/5

d.- dilerdi 253a/3

d.- dim 236a/5

d.- diñüz 243a/5

d.- dügi 258a/11

d.- dügin 260b/6

d.- düm 281a/9, 282b/4, 290b/6

d.- me 300a/9

d.- medüm 283b/7

d.- mek 233a/10, 237b/10, 242b/5, 250b/13, 251b/10, 251b/11, 252a/12, 252b/1, 253b/3, 258a/3

d.- mezseñ 237a/10

d.- miş 237a/13, 237b/1

d.- mişlerdür 233a/3, 300a/7

d.- r 233a/5, 233a/12, 235a/3, 235b/6, 236b/12, 237b/9, 241b/4, 242b/2, 246b/6, 246b/9, 247a/8, 251a/9, 254a/1, 254a/2, 254b/1, 258b/7, 258b/8, 259a/6, 260a/10, 261b/8, 272b/3, 272b/5, 272b/13, 278b/9, 279b/1, 281a/13, 288a/9, 294b/2

d.- rdi 258b/12, 288b/2, 296a/10

d.- rler 248a/9, 248a/10, 248a/11, 248a/12, 254b/11, 283b/8, 283b/10, 283b/11, 300b/8

d.- rlerdi 242a/1, 242b/11, 249b/1, 275b/4, 283b/3, 290a/10, 293b/3

maġāra-inūr d.- rlerdi 264a/13

d.- rse 233b/2, 239b/6

d.- rsin 233b/6, 237a/11

d.- se 237b/9, 241b/3, 294a/8, 303b/2

d.- yesin 237a/3, 237a/9, 237a/10

d.- yü 234b/10, 236a/4, 236b/9, 237b/3, 254b/12, 271b/3, 289b/13, 308b/9, 308b/12

d.- yüp 283a/3, 290a/4

defn: -8- [Ar] Gömmek.

d. 268a/9, 268a/10, 268a/11, 268b/12, 274a/5, 275a/9, 277a/12

d. eyleyeler 286b/3

deg-: -4- Değmek, dokunmak.

d.- di 287a/3

d.- me 300a/9

d.- mez 285a/12, 285b/6

deger-: -1- Ulaştırmak.

d.- düm 243a/4

degil: -2- Değil.

d. 237b/4

d. imiş 243a/7

dėgil: -1- bkz. *degil.*

d. 242b/6

degin: -1- Değin, kadar.

d. 302a/12

degşür-: -1- Değişmek, değiştirmek.

d.- mege 242b/10

degül: -12- bkz. *degil.*

d. 244a/9

d.+ dügin 243a/8

d.+ dür 242b/3, 244a/7, 246a/3, 259b/7, 280a/1, 280a/2, 298b/8, 303b/2, 306a/13

d.+ in 254b/1

dek: -1- bkz. *degin.*

d. 293b/6

deḳāyiḳ: -3- [Ar] Dakikanın çoğulu, dakikalar.

d.- i īmāniyyenüñ 239a/1

d. 271a/9, 295a/2

delālet: -2- [Ar] Delil olmak, yol göstermek.

d. 259a/7

d. ėderdi 258a/12

delīl: -1- [Ar] Kanıt, işaret.

d.+ dür 235b/2

delik: -2- Delik; dar, küçük açıklık.

d.+ inde 260b/2

d.+ ine 260a/5

dem: -1- [Far] Zaman.

d. 304a/4

demür: -1- Demir.

d. 271b/8

deñiz: -8- Deniz.

d.+ e 286a/10, 292a/11

d.+ i 267b/11

d.+ in 265a/10

d.+ inde 287b/11

d.+ ine 285b/10, 285b/11, 285b/12

deñlü: -3- Denli, kadar.

d. 291a/8, 295b/2, 306b/5

dep-: -1- Tepmek.

d.- erdi 288b/1

depren-: -2- Kımıldamak, hareket etmek.

d.- mek 249b/4

d.- se 249b/3

dėr-: -2- bkz. *de*.

d. 280b/9

d.- düñ 243b/4

derc: -1- [Ar] İçine almak.

d. 271a/12

derd: -1- Dert, sorun, üzüntü, kaygı.

d.+ inden 291b/13

dere: -2- Dere.

d.+ dür 254b/7

d.+ lerinden 254b/7

derecāt: -6- [Ar] Dereceler.

d.- i cinān 245a/3, 299a/4

d.+ dan 245a/3

d.+ dur 298a/13

aʿẓam-ı d.+ dur 246a/5

d.+ ı 257a/12

derece: -8- [Ar] Derece, basamak, aşama, rütbe.

d. 244a/1, 244a/2, 248b/8, 248b/10

d.+ dür 243b/13, 248b/8, 295b/5

d.+ si 285a/3

derekāt: -3- [Ar] Aşağı mertebeler.

d.- ı nirān 245a/4

d.- i nīrān 299a/5

d.+ a 245a/3

dergāh: -2- [Far] Dergah, Allah'a ibadet edilen yer.

d.+ a 256b/13

d.+ uña 288a/3

derḥāl: -2- [Far+Ar] Hemen.

d. 274a/1, 277b/4

dermān: -1- [Far] İlaç, çare.

d. ėdeyin 234a/3

derre: -1- Dere, küçük akarsu.

d. 288a/8

dervīş: -18- [Far] Derviş.

d. 233a/6, 233a/7, 251a/1, 254a/11, 254b/1, 279a/8, 289b/2, 289b/4, 303a/13, 307b/13

d.+ dür 288b/7

d.+ e 234a/9

d.+ le 301a/4

d.+ ler 288b/3, 296a/9

d.+ lerdür 276b/10, 296a/7

d.+ üñ 234a/7

dervīşlik: -2- [Far+Tr] Dervişlik, derviş olma durumu.

d.+ de 282a/7

d.+ inden 254a/12

derviş: -1- [Far] bkz. *dervīş*.

d. 234a/9

deryā: -3- [Far] Deniz.

d.- yı nihāyet 291a/9

d.+ sı 241a/6, 299b/7

destūr: -3- [Ar] İzin, müsaade.

d. 266a/6, 268a/5

d. vère 249b/13

deve: -8- Deve.

d. 275b/1, 285b/6, 289a/5

d.+ mi 283a/6

d.+ nüñ 285b/2, 285b/5, 285b/6

d.+ yi 283a/7

devecük: -1- Küçük deve.

d.+ e 285b/3

devlet: -1- [Ar] Büyüklük, mevki.

d.- i ebedī 307b/1

devr: -2- [Ar] Devir, zaman.

ḳuṭb-ı ḥarekāt-ı d.- i SüfyānıSevri 288a/10

d. 263a/10

devşür-: -3- Devşirmek; bir araya getirmek, derlemek, toplamak.

d.- di 254b/12

d.- en 254b/13

d.- mek 288b/13

dėyü: -2- Diye.

d. 282b/2, 290a/3

dırnaḳ: -1- Tırnak

d.+ ları 250b/5

di-: -8- bkz. *de*.

d.- ye 253a/7, 253a/9, 253a/11, 257a/8

d.- yeler 249b/7, 249b/9, 269a/9, 269a/10

dibāc: -1- [Ar] Atlas dedikleri kıymetli ipek bez.

d.+ dan 247b/8

dīdār: -3- [Far] Mülakat, görüşme.

d. 244a/11, 293a/9

d.+ uñuzdan 287a/1

dik-: -1- Dikmek.

d.- erdük 243b/5

dikdir-: -1- Diktirmek.

d.- düñ 243b/4

dil: -14- Dil, lisan.

d. 238a/3, 238a/4, 256a/11

d.+ den 258b/4

d.+ e 281a/2

d.+ i 245b/7, 256b/1, 280a/1

d.+ idür 280a/1

d.+ in 272b/3

d.+ iñ 254b/2

d.+ ince 271a/12

d.+ lerden 256a/12

d.+ üñ 254a/13

dile-: -32- Dilemek.

d. 266a/6

d.- di 265a/9, 267b/5, 269b/4, 284a/5, 284a/8, 292a/6

d.- diler 242b/13, 273b/3

d.- dim 308a/5

d.- mege 233a/3

d.- meye 283b/8, 283b/9

d.- meyesin 293a/8

d.- ñ 233a/11

d.- r 262a/2

d.- rin 273b/12, 287b/13

d.- rler 233b/6, 233b/8

d.- rse 247b/13, 274a/2, 292a/8, 294a/9

d.- rseñ 256b/12, 299b/5, 303b/12

d.- rsin 287b/13

d.- se 233a/6, 257b/8

d.- seler 233a/13

d.- ye 241a/2

dilek: -7- Dilek, arzu, istek.

d. 233a/13

d.+ e 288a/1

d.+ i 301b/12

d.+ le 237a/10

d.+ ler 285b/1

d.+ lerin 233b/1, 255b/6

dileñ: -1- Dilenmek, acındırarak istemek.

d. 233b/6

dili-: -1- bkz. *dile.*

d.- sersiz 254a/9

Dimeşḳ: -1- Suriye'nin başkenti Şam şehrinin diğer ismi.

D. 235b/1

dīn: -15- [Ar] Din.

d. 265a/12, 267b/13, 274b/9, 283b/2, 284b/4, 291a/5

d.+ den 244a/5

d.+ dür 246a/7

d.+ i 243b/9, 292a/9, 296a/9

d.+ idür 277a/7

d.+ ü'l kayyimeti 246a/7

d.+ ümüzden 241b/11

d.+ üñ 282a/13

dip: -1- Dip.

d.+ inde 295b/3

dirhem: -1- [Ar] Para birimi.

d. 254a/13

diri: -19- Diri, canlı, yaşamakta olan.

d. 237a/6, 255a/1, 265b/4, 269a/1, 269a/3, 269a/5, 269b/4, 272b/12, 273a/2, 273b/3, 274b/6, 275a/7, 278a/2, 279a/2

d.+ dür 269a/2, 269a/6, 269a/7, 289a/13

d.+ yiken 289b/1

diril-: -1- Dirilmek, canlanmak.

d.- e 234a/4

dirilt-: -1- Diriltmek, canlandırmak.

d.- mek 256b/8

dirligil: -1- Dirliği, yaşayışı.

d. 283b/13

dirlik: -4- Dirlik, yaşayış.

d. 252a/9, 289a/12

d.+ i 292a/11, 296a/8

dīvār: -2- [Far] Duvar.

d.+ ınuñ 246b/9

d.+ uñ 246b/13

diz: -2- bkz. *dīzār.*

d.+ inde 277b/3

d.+ ine 266a/4

dīzār: -1- [Far] Diz; kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer.

d.+ ı 306b/10

doġ-: -1- Doğmak.

d.- duġından 286b/6

doḳun-: -2- Dokunmak.

d.- ıcaḳ 255b/12

d.- maya 299b/12

dost: -30- bkz. *dost.*

d. 241a/7, 300a/1, 300a/5, 300a/6, 300a/7

d. olmaya 241a/2

d.+ a 301a/3, 304b/11

d.+ dan 240a/13, 299b/12, 299b/13, 300a/6, 300a/7, 301a/6, 301a/7, 305a/1, 305a/2

d.+ ı 240b/1

d.- ı ḥaḳīḳī 263a/3

d.+ ını 241a/1

d.+ lar 299b/3, 304b/11

d.+ lardan 241a/1, 300a/3, 306b/1

d.+ ları 306b/6

d.+ laruñ 241a/2, 300a/4, 300a/5, 306b/10

d.+ uña 299b/11

dostlıḳ: -2- [Far+Tr] Dostluk.

d. 302a/8

d.+ ından 294a/5

dög-: -4- İplik, ip, halat vb. bükülebilir şeyleri kıvırıp kendi üzerine veya birbirine dolayarak yapılan boğum; düğüm.

d.- di 260a/5

d. +ün260a/5

d.+ ündür 260b/3

d.+ üni 260b/8

dögüci: -1- Düğüm atan kişi.

d. 261a/4

dök: -1- Dökmek.

d.+ mekde 291b/11

dökül-: -1- Dökülmek.

d.- ür 286a/1

dön-: -11- Dönmek; geri gelmek.

d.- di 234b/1, 234b/4, 234b/6, 265a/4, 290a/12

d.- diler 264b/7

d.- eler 250a/1, 250a/2

d.- mezüz 241b/11

d.- se 236b/11

d.- sün 255a/2

dönder-: -9- Döndürmek.

d.- di 302b/8

d.- dügi 243a/9

d.- dügin 237a/4

d.- dük 236b/2

d.- düm 236b/3

d.- e 301a/6

d.- mek 304b/13

d.- meye 305a/2

d.- ürgin 239b/10

döndür-: -2- bkz. *dönder.*

d.- meye 301a/8

d.- se 239b/8

dördinci: -2- Dördüncü, dört sayısının sıra sıfatı.

d. 280b/10, 301b/2

dördünci: -15- bkz. *dördinci.*

d. 247a/12, 252b/12, 266b/12, 284b/10, 288b/7, 289a/1, 289a/8, 300b/4, 301a/8, 301a/12, 301b/6, 305a/3, 305a/6, 305a/11, 306a/1

dört: -23- Sayı, dört.

d. 252b/10, 259a/2, 263b/6, 269a/13, 273a/10, 278a/4, 288b/8, 289a/6, 301a/2, 301a/9, 301a/13,

301b/3, 304b/10, 305a/4, 305a/8, 305a/11, 305a/12, 305b/11

dört yüz: -1- Sayı, dört yüz.

d. 279a/10

döşek: -6- Döşek, yatak.

d.+ de 247b/8, 264a/8

d.+ e 266a/3

d.+ inde 284b/6

d.+ ine 281a/3

d.+ ümde 264a/5

duʿā: -11- [Ar] Dua.

d. 233a/6, 233b/2, 233b/6, 269b/3, 275b/1

d. ėtmege 233a/2

d.+ lar 233a/4, 233b/2

d.+ ları 233b/10

d.+ nuñ 233b/9

d.+ sı 233b/4

dur-: -12- Durmak.

d.- a 255a/9

d.- acaḳ 252b/8

d.- dı 290a/7, 290a/9

d.- dılar 243a/5

ağlamış d.- mış 237a/12

d.- ur 236b/9, 283a/3

d.- urdı 235b/7, 285a/6, 290a/4

d.- urun 236a/4

durış-: -2- Derviş.

d. 233a/3

durugel-: -2- Duragelmek, süreklilik bildiren birleşik fiil.

d.- di 290a/11

d.- miş 237b/2

dut-: -23- Tutmak.

d. 284a/1, 284a/2

d.- a 307b/6

d.- alar 263b/7

d.- ardı 234a/1, 249a/3

d.- arıdı 282a/12

d.- asın 296b/10, 297a/9

d.- avuz 239b/13

d.- dı 256b/1, 284b/6

d.- dılar 242b/11

d.- dıysa 265a/13, 267b/13

d.- maḳ 303a/5, 308a/8

d.- maḳda 281b/9

d.- mamaḳ 289a/2

d.- mazlar 277a/1

d.- mazlardı 253b/7

d.- up 272a/7, 308a/7

dutıl-: -1- Tutulmak.

d.- sa 261a/3

dutul-: -1- bkz. *dutıl.*

d.- mış 302b/11

duy-: -1- Duymak, işitmek.

d.- madılar 264a/11

duzaḳ: -4- Tuzak.

d.+ a 302b/11

d.+ dan 302b/1

d.+ ından 302b/1

d.+ lar 302a/11

dügüm: -1- bkz. *dög.*

d.+ ler 261a/4

dükeli: -8- Her biri, tamamı.

d. 284b/4, 285b/12, 287b/3, 289a/4, 292a/4, 293b/2

d.+ ni 260b/9

sūret-iHümeze d.+ si 254b/4

düken-: -1- Tükenmek.

d.- di 268b/7

dün: -1- Dün.

d. 281b/13

dünyā: -72- [Ar] Dünya, evren.

d. 240b/6, 242b/1, 244a/7, 244a/13, 244b/1, 244b/11, 245a/1, 245a/4, 252a/12, 253a/11, 276b/10, 281b/10, 282b/4, 282b/11, 284b/10, 284b/13, 285b/9, 293b/10, 295b/12, 302a/3, 303a/6, 303b/13

ehl-i d. 281b/10

d.+ da 233a/1, 237a/9, 245b/2, 248b/5, 248b/6, 251a/7, 254a/4, 255a/1, 282a/10, 286a/5, 293a/3, 303b/12

d.+ dan 259b/3, 263b/4, 269b/1, 274a/5, 279a/9, 282b/10, 287b/2, 291b/10, 293b/8, 296b/12, 299b/9

ehl-i d.+ dan 279a/9, 293b/8, 296b/12

d.+ dur 285a/1, 294b/8

ehl-i d.+ dur 298a/1

d.+ ı 245a/3

d.+ nuñ 280a/10

d.+ sıçün 303a/13

d.+ ya 289b/3, 292b/3, 300b/7

ehl-i d.+ ya 282a/11

d.+ yı 251a/9, 281b/9, 284a/6, 285a/11, 289b/2, 292b/12, 296a/3, 298a/4

d.+ yıla 303b/2

dünyāviyye: -1- [Ar] Dünya ile ilgili, evrensel.

saʿādet-i d.+ den 297a/9

dürlü: -13- Türlü.

d. 250a/2, 256b/6, 262a/7, 291a/11, 300b/10

d.+ dür 244b/10, 267b/2, 283b/7, 284a/8, 291b/4, 297b/5

dürüst: -3- [Far] Dürüst.

d. 303b/1, 307a/12

d.+ dür 235a/13

düş-: -17- Düşmek.

d.- di 236a/2, 236a/7, 283a/10, 285b/8, 290a/9, 302a/10

d.- diler 291b/13

d.- düm 290b/7

d.- e 304b/13, 308a/9

d.- ecek 281a/3

d.- mege 297b/7

d.- mekdür 245a/3

d.- mişüñ 302a/13

d.- üp 271a/1, 278a/12

d.- ürdiler 256a/5

düş: -3- Düş, rüya.

d. 276a/8

d.+ den 260b/6

d.+ e 301a/5

düşek: -1- bkz. *döşek.*

d.+ ler 283a/9

dūşenbe: -2- [Far] Pazartesi.

d. 264b/7

düşman: -13- [Far] Düşman; birinin kötülüğünü isteyen, ondan nefret eden, ona zarar vermeye çalışan kimse; hasım.

d. 250b/9, 284a/1, 289a/8, 299b/12

d.+ a 301b/6, 306a/1

d.+ ı 241a/2

d.+ ına 300a/1, 300a/5

d.+ ını 241a/1

d.+ umdur 302a/7

d.+ uñ 240b/1, 299b/13

düşmanlık: -1- [Far+Tr] Düşmanlık, düşman olma durumu.

d. 296b/7

düşmanlıḳ: -1- [Far+Tr] bkz. *düşmanlık.*

d.+ dur 301b/2

düşmiş: -1- Düşkünleşmek; yoksulluk, yaşlılık, hastalık sebebiyle mutluluk ve refahını yitirmiş olmak.

d.+ lerüñ 303a/5

düşür-: -1- Düşürmek.

d.- mekdür 306b/2

düz-: -4- Düzmek; birbirini tamamlayacak şekilde bir araya getirmek.

d.- di 256a/7

d.- em 308a/6

d.- mişler 308a/3

d.- üp 270a/12

E

Ebā Bekir: -1- Hz. Ebu Bekir (ö. 634), Hz. Muhammed'in sahabesi ve dört büyük halifenin ilki.

E. 268a/11

ebedā: -1- [Ar] Ebedi olarak, sonsuza dek.

e. 297b/2

ebedī: -4- [Ar] Sonsuz.

e. 246a/11, 247b/12, 296b/8

devlet-i e. 307b/1

Ebi Saʿīdü'l Ḫudrī: -1- Ebu Said Hudri (ö.693), Medine'nin yerlilerinden Ensari ve Hz. Muhammed'in en genç sahabelerinden biri.

E. 253a/4

ebḳā: -1- [Ar] Kalıcı, sürekli.

e.+ dur 297b/2

ebter: -2- [Ar] Erkek çocuğu olmayan.

e. 258b/13

e.+ dür 258b/12

Ebū ʿAlī Şaḳīḳ: -1- Ebu Ali Şakik bin İbrahim el-Ezdi el-Belhi (ö. 810), Evliyanın büyüklerindendir.

E. 289a/3

Ebū ʿUbeyde Binelcerrāh: -1- Ebu Ubeyde bin Cerrah (ö. 639), Cennetle müjdelenmiş on sahabeden biri.

E.+ dur 279a/6

Ebū'l ḳāsım: -1- Ebû'l Kâsım Hibetillâh bin Ahmet bin Ömer el-Hariri el-Tüstiri, İranlı şair.

E. 295a/3

Ebū Bekir: -25- bkz. *Ebā Bekir.*

E. 234a/1, 256a/13, 264a/4, 264b/5, 269a/4, 269a/6, 269a/8, 274a/10,

274b/3, 274b/4, 274b/7, 275a/5, 275a/9, 275b/12

vefāt-ı E. 274a/9

E.+ den 274a/13, 275a/6

E.+ dür 257b/5, 275a/3, 279a/4

E.+ e 269a/3, 269a/4, 274b/2

E.+ le 264a/8, 274a/12

Ebū Bekr: -1- bkz. *Ebā Bekir.*

E.+ dür 235a/8

Ebū Caʿfer: -2- Ebû Ca'fer el-Mansûr (ö. 775), ikinci Abbasi halifesi.

E. 290a/6, 290a/7

Ebū Cehl: -17- Amr bin Hişam (ö. 624), Mekke'nin eski liderlerinden biridir. Ebu'l Hakem adıyla da bilinir. Hz. Muhammed ve Müslümanlara karşıt davranışları dolayısıyla, Hz. Muhammed ona Ebu Cehil adını koymuştur.

E. 239b/7, 239b/8, 239b/11, 240a/3, 240a/6

E.+ dür 239a/5

E.+ e 240a/8

E.+ i 239a/12, 239b/2, 239b/7, 240a/2, 240a/3

E.+ üñ 239a/6, 239a/8, 239a/10, 240a/8, 240a/9

Ebū Ḥanīfe: -2- Ebu Hanife Numan bin Sabit (ö. 767), Hanefi mezhebinin kurucusu, İslam fıkıh ve hadis bilginidir. Sevenlerince ismi "İmam-ı Azam" unvanıyla birlikte anılır.

E. 283a/2, 289b/10

Ebū Ḥanīfe Kūfī: -1- bkz. *Ebū Ḥanīfe.*

E. 289b/5

Ebū Ḥāzım Medenī: -1- Ebû Hazım Seleme bin Dinar (ö. 757), zamanın fıkıh ve hadis alimi.

E. 282b/6

Ebū Hüreyre: -1- Ebu Hureyre (ö. 678), Yemen asıllı sahabe. Sahipsiz kedi yavrularını besleyip büyütmesinden dolayı "Kedicik babası" anlamına gelen Ebu Hureyre ismiyle anılır.

E. 282b/8

Ebūlʿāṣ: -1- Ebü'l-Âs bin er-Rebî (ö. 634), Hz. Muhammed'in sahabesi ve damadı.

E. + a 278a/5

Ebūl ḳāsım Tüsterī: -1- bkz. *Ebū'l ḳāsım.*

E. idi 295a/5

Ebū Muḥammed bin Caʿferi Ṣādıḳ: -1- bkz. *Caʿferi Ṣādıḳ.*

E. 280b/1

Ebū Saʿīd: -1- Ebû Saîd el-Hudrî (ö. 693), çok hadis rivayet eden yedi sahabeden biri.

E. 295a/3

Ebū Yūsuf Hemedānī: -1- Ebû Yakub Yûsuf Hemedânî (ö. 1140), önde gelen din bilginlerindendir.

E. 295a/3

Ebü'lleyṣ: -1- Ebü'l-Leys İmamü'l-hüda Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahim es-Semerkandi (ö. 983), onuncu yüzyılın ikinci yarısında

yaşamış bir Hanefi hukukçusu ve Kur'an yorumcusu.

E.+ iden 308a/11

eceli̅: -1- [Ar] Ecel ile ilgili.

e.+ dür 297b/3

ecmaʿi̅n -3- [Ar] Hepsi, cümlesi.

e. 235a/11, 272b/5, 274b/8

ecsām -2- [Ar] Cisimler, bedenler.

e.- ı havāʾiyyedendür 270b/6

e. 270b/2

ėd-: -5- Etmek.

ḥükm ė.- enlerüñ 237b/5

ė.- er 304b/9

ʿibādet ė.- eyin 237a/1

ė.- üp 308a/4

ė.- ür 251b/6

ed-: -1- bkz. *ėd.*

e.- üp 270a/4

eda: -1- Ödemek,bir sebebten dolayı zimmette sabit olan şeyi teslim.

e. 265a/6

edeb: -2- [Ar] Terbiye.

e.+ ile 244a/6

e.+ iyle 300b/13

ėdebil-: -1- Etmek, edebilmek.

taʿrī̅f ė.- e 290a/5

ėdici: -3- Edici; etmeyi, yapmayı sürdürmek.

ė. 297a/5

ė.+ lerdür 298b/2, 298b/5

ėdin-: -6- Edinmek, sağlamak, elde etmek.

ė.- enleri 253b/12

ė.- gil 283b/13, 284a/1

ė.- mek 253b/3

ė.- se 293a/5

ė.- üp 241a/7

ėdiş-: -2- Edişmek, karşılıklı etme, karşılıklı yapmak.

ė.- mek 253b/2, 253b/9

ėdit-: -1- Ettirmek, yaptırmak.

ė.- meye 241a/9

ėdivėr-: -1- Edivermek, çabucak yapmak.

ė.- gil 276a/9

edri̅: -1- Bilmek, biliyor olmak.

e.+ lerin 271b/12

efʿāl: -7- [Ar] Eylemler, yapılan işler.

e.- i ḥicābları 297b/4

e.- i marażiyye 297a/8

e. 279b/10

e.+ de 298b/13

e.+ den idi 272a/13

e.+ e 280a/7, 298a/2

efḍal: -3- [Ar] Çok üstün, çok faziletli.

e.- ı ḫalḳdur 238b/12

e.- i ġazā 282a/2

e.+ dur 246a/2

efelā yaʿlemu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin dokuzuncu ayeti.

e. 251a/12

efendü: -1- [Rum] Efendi.

e.+ m 290b/1

Eflāṭūn: -1- Eflatun veya Platon (ö. MÖ 347/348), Antik Yunan filozofu ve bilgesi.

E. 306a/7

efrād: -1- [Ar] Fertler.

mecmūʿ-ı e.- i insān 270a/7

ege: -1- [Far] Sorumlu, sahip.

e. 284b/2

eger: -38- [Far] Eğer, şayet.

e. 233a/6, 233b/1, 238b/7, 239a/6, 239b/4, 239b/6, 239b/12, 240a/13, 242a/3, 242a/11, 242b/3, 243a/1, 248b/11, 250a/7, 252b/1, 253b/12, 254a/3, 266a/6, 273b/4, 274b/13, 282b/11, 284a/5, 284a/6, 288a/5, 288a/7, 290b/2, 291b/1, 293b/10, 293b/11, 299a/12, 299b/12, 300a/10, 300a/11, 302b/1, 307b/6

egerçi: -1- Her ne kadar, olsa da.

e. 302a/11

ėgir-: -1- Eğirmek, iplik durumuna getirmek.

ė.- irdük 273b/2

egn: -1- Arka, sırt.

e.+ ine 272a/6

egrilik: -1- Eğrilik.

e. 246a/8

ehl: -35- [Ar] Topluluk, mensup, cemaat.

e.- i ʿaḳil 301b/3

e.- i āḫiretdür 298a/1

e.- i beytihimā 277b/13

e.- i dünyā 281b/10

e.- i dünyādan 279a/9, 293b/8, 296b/12

e.- i dünyādur 298a/1

e.- i dünyāya 282a/11

e.- i ḥuccet 283b/11

e.- i ḥużūr 298b/1

bīşuvā-yı e.- i melāmet 294b/10

ḳayid-i e.- i ṭarīḳ 289a/3

cemīʿ-i e.- ibeyt ile 268a/7

e.- idünyā benüm 302a/7

e.- iḫuṣūṣ sālikinüñ 248b/7

e.- ikitāb eydürlerdi 242b/6

e.- itevḥīd feyż 267b/11

e.+ i 279b/6, 283b/10, 289a/13, 289b/1, 293b/3, 308a/5

e.+ idür 303a/6

e.+ inden 246a/9, 292a/7

e.+ indenki 241b/6

e.+ ine 257a/5, 257a/6, 280b/2, 280b/3, 288a/6

e.+ ini 240a/6

e.+ iydi 275a/13

ehl-i arż: -1- [Ar] Bütün insanlar; yeryüzü.

vācībü'l-ekremdür e.+ uñ şerefidür 262b/13

ehl-i beyt: -1- [Ar] Hz. Muhammed'in ev ahalisini tanımlamak için kullanılan İslami bir terimdir.

e.+ üm ḳılsunlar 268b/3

ehl-i dünyā: -3- [Ar] Ahirete dair bir çabası olmayan kişiler.

e.+ dan ḳaçasın 299b/10

e.+ nuñ evlerine 302a/5

e.+ yı aṣlā 302a/5

ehl-i ḥüsn: -1- [Ar] Güzelliğe sahip olanlar.

e.+ üñ cemāline 306b/13

ehl-i kitāb: -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de genellikle Yahudiler ve Hristiyanlar için kullanılan tabir.

e.+ īler 243b/7

e.+ uñ dīnü'l- ḳayyimeti 246a/7

ehl-i semavāt: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de melekler için kullanılan tabir.

e.+ uñ nūrıdur 263a/1

ehl-i tevḥīd: -1- [Ar] Allah'ın birliğine inanan bütün Müslümanlar.

e.+ e feyż 265a/11

ehl-i vicdān: -1- [Ar] Vicdan sahip olanlar.

e.+ dur zīrā 261b/11

ehlullāh: -1- [Ar] Allah dostu, evliya, ermiş.

e. 307a/8

ehlüllāh: -1- [Ar] bkz. *ehlullāh.*

ḫāṣu'l-ḫāṣ e.+ dur 298a/2

ejderhā: -1- [Far] Büyük yılan.

e.+ dan 300a/8

ek-: -1- Bir bitkiyi üretmek için toprağa tohum atmak ve gömmek.

e.- miş 303a/9

ekber: -1- [Ar] En büyük.

şirk-i e.+ den 248b/8

ekfil: -3- [Ar] Garanti, kesin.

e. 252a/2, 303b/5, 303b/6

ekinlik: -1- Ekin ekilmiş yer.

e.+ i 240b/6

ekmel: -4- [Ar] Mükemmel, kusursuz.

e.- i nisā 278a/11

e.+i'l ḫayrātdur ve 298a/13

e.- ü'l ḫayrātdur veẕalike 246a/6

e.- ü'l insān anlardur 278a/10

eksil-: -1- Eksilmek, azalmak.

e.- mez 236b/12

ekşi: -1- Ekşi.

e. 284a/8

el: -35- El.

e. çekdiler 279a/9

e. çekesin 299a/2

e. çekmekdür 287b/3

e.+ den 304a/8

e.+ in 234a/5, 302a/13, 303a/5

e.+ inde 234a/2, 249a/2, 249a/7, 252b/4, 271b/8, 274b/4

e.+ inden 255a/3, 271b/2, 282b/11

e.+ ine 234b/12, 249a/6, 251a/10, 271a/5, 272a/6, 282b/11, 308b/13

e.+ ini 233a/6, 233a/7, 233a/8, 273a/4, 274a/6

e.+ iyle 278a/10

e.+ lerine 233b/8, 300b/10

e.+ ümi 234b/2

e.+ ümizi 249b/6

e.+ üñdeki 249a/5

e.+ üñe 234b/10

elālillāhi'ddīnu'lḫālişu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zümer Suresi'nin üçüncü ayeti.

e. 243b/11

elʿayaẕü billahi mineşşayṭāni: -1- [Ar] Kovulmuş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım.

e. 258a/1

el'āyet: -1- [Ar] Ayet, Kur'an-ı Kerim surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

e. 265b/2

elbet: -1- [Ar] Şüphesiz, kuşkusuz.

e.+ de 254a/5

elʾemīn: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin üçüncü ayeti.

l. 235b/5

elem tera: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin birinci ayeti.

e. 255b/3

elem yaʿlem: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on dördüncü ayeti.

e. 239b/8

elem yecʿal: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin ikinci ayeti.

e. 255b/4

elestü birabbiküm: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Araf Suresi'nin yüz yetmiş ikinci ayeti.

e. 280a/6

elestü birabbiküm ḳālu belā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Araf Suresi'nin yüz yetmiş ikinci ayeti.

e. 292b/1

eleyse Allāhü biaḥkemil ḥākimīn: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin sekizinci ayeti.

e. 237b/3

eleẕẕü: -1- [Ar] En lezzetli.

e. 246a/3

el'hākumu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin birinci ayeti.

e. 253b/1

elḥamdülillāh: -4- [Ar] Hamd Allah'a aittir; Allah'a hamd olsun.

e. 249a/10, 309a/2, 309a/6, 309a/11

elḫannāsi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nas Suresi'nin dördüncü ayeti.

l. 261b/1

E'lḳāriʿatü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Kari'a Suresi'nin birinci ayeti.

e. 251b/9

elkitābe'l leżīne i'ṣṭafeynā min ʿibādinā:-1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fatır Suresi'nin otuz ikinci ayeti.

e. 279b/1

ellā inne evliyāʾe Allāhu lā ḫavfün ʿaleyhim velā hüm yeḥzenūn: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Yunus Suresi'nin altmış ikinci ayeti.

i. 280a/4

elletī taṭaliʿu ʿalā'lefideti: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümeze Suresi'nin yedinci ayeti.

e. 255a/7

elleżīne ūtū'lkitābe: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin dördüncü ayeti.

l. 242b/3

elli bėş: -1- Sayı, elli beş.

e. 235a/4

ellẕī cemeʿa mālen: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümeze Suresi'nin ikinci ayeti.

e. 254b/11

ellẕī yuvesvisü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nas Suresi'nin beşinci ayeti.

e. 261b/2

emānet: -2- [Ar] Emanet.

e.+ e 252b/11

e.+ ini 277a/4

emel: -1- [Ar] Gerçekleşmesi zamana bağlı istek, umut.

e. 284b/10

emīn: -5- [Ar] Güvenilir, emniyetli.

e. 235b/8, 252b/4, 268b/11, 280a/5, 289a/6

emīnlik: -1- [Ar+Tr] Emin olma durumu; emin olunan yer.

e.+ e 297a/13

emir: -1- [Ar] Emir, buyruk.

e. 259a/8

Emīraʾlmüʾminīn: -3- [Ar] İslamiyet'te "müminlerin emiri" anlamına gelen; halife başta olmak üzere İslam liderlerinin kullandığı bir unvandır.

E. 276a/7, 276a/8, 276b/6

Emīrüʾlmüʾminīn: -3- [Ar] bkz. *Emīraʾlmüʾminīn.*

E. 286b/11, 286b/13, 290b/9

emmāre: -1- [Ar] Emredici.

e.+ dür 297b/12

emr: -8- [Ar] bkz. *emir.*

e.- i bi'lmaʿrūf 282a/1

e.- ibi'lmaʿrūf ėtmek 303b/8

e. 245b/5, 245b/6

e. ėtdügin 239b/10

e.+ i 296b/6

e.+ ü 302b/4

e.+ in 308a/8

emrullāh: -1- [Ar] Allah'ın emri.

kemāl-i e.+ ı 245a/7

enāniyet: -1- [Ar] Benlik.

e. 279b/12

en raāhü istaġnā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin yedinci ayeti.

e. 239a/9

enāniyyet: -1- [Ar] bkz. *enāniyet.*

e.+ den 299a/8

enbiyā: -6- [Ar] Peygamberler.

e. 262a/11, 296a/11, 298b/10

ḥōca-i e. 281a/3

ṣaḥf-ı e.+ dan 308b/5

e.+ ya 307a/4

enbiyāʾ: -1- [Ar] bkz. *enbiya.*

e.- i etḳiyaʾi 262a/1

endīşe: -6- [Far] Endişe, kaygı, tasa.

e. 301a/5, 304b/12, 304b/13

e. ḳılmaya 241a/11

e.+ si 293b/10, 293b/11

enegülik: -1- İnatçılık.

e. 305a/9

eñse: -1- Ense; art, arka.

e.+ sinde 240b/10

envāʿ: -5- [Ar] Çeşitler, türler.

e.- i şefāʿat 257b/10

e.+ ile 258a/9, 265a/11, 267b/12, 270b/7

envār: -3- [Ar] Nurlar, ışıklar.

e.- ı ġarāyıb 307b/2

e.- ı ḳuddūsiyye 263a/12

e.+ ını 309a/1

epsem: -2- [Ar] Güler yüzlü.

e. 304a/2, 304a/3

er: -1- Erkek.

e.+ i 307a/3

ėr-: -4- Ermek, erişmek.

ė.- di 295a/6

ė.- düm 290b/8

ė.- düñ 283b/6

ė.- meye 306b/9

eraeyte: -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin dokuzuncu ve on üçüncü ayetleri.

e. 239b/4, 239b/6

eraʾeyteller̲īzī: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin dokuzuncu ayeti.

e. 239b/2

erbaʿa: -1- [Ar] Sayı, dört.

ṭabāyiʿ-i e.+ dur 270b/3

erbaʿīn: -1- [Ar] Sayı, kırk.

e. 280b/13

ėriş-: -16- Erişmek, ulaşmak.

ė.- di 239a/9, 263b/3, 265b/7

ė.- diler 263b/2, 298a/7, 298a/8

ė.- e 307b/5, 307b/8

ė.- esin 297b/4, 297b/5

e.- mek 288a/1

ė.- meye 297a/12

ė.- mez 297b/10

ḥażāyır-ı ḳudse ė.- ürler 262b/2

e.- ürler 288a/3

ėrişdür-: -2- Eriştirmek, ulaştırmak.

ė. 279b/12

ė.- e 263a/6

ėrişil-: -2- Erişilmek, ulaşılmak.

ė.- mez 301b/5, 305b/13

ėrk: -1- İrkmek; biriktirmek, toplamak.

ė.- en 255a/2

errıżāʾu billāhidür: -1- [Ar] Allah'a güvenmek; Allah'a sığınmak.

e. 248b/8

errıżā ʿanillāh: -1- [Ar] Allah'ın hükmüne razı olmak.

e.+ dur 248b/8

ėrte: -1- Şafak sökme zamanı, sabah.

ė. 276a/5

ėrti: -1- bkz. *ėrte.*

ė.+ ye 293b/6

ervāḥ: -7- [Ar] Ruhlar, canlar.

e.- ıkümmel ol 263a/10

e. 266b/11, 266b/13, 270b/2, 295b/11

e.+ ında 262a/6

e.+ ūñ 307b/3

erzānī̱: -1- [Far] Layık olma, uygunluk, yeterlilik.

ezel-i e. 287b/4

eṣaḥ: -1- [Ar] Essah, en doğru, en gerçek.

e.+ dur 250a/8

eṣaḥḥ: -1- [Ar] bkz. *eṣaḥ.*

e.- ı me̱zheb 270b/10

esbāb: -1- [Ar] Sebepler.

e.+ ın 285b/9

e̱ser: -6- [Ar] Eser; emek sonucu ortaya konan ürün.

e. 260a/6, 290a/7, 294b/4

e.+ den 298b/3

e.+ dür 262a/11

e.+ e 298b/5

esfel: -1- [Ar] En sefil, en aşağı.

e. + e 252b/2

esfele sāfilī̱n: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin beşinci ayeti.

e. 236b/2

eṣfiyā: -1- [Ar] Duru, temiz, berrak.

e.+ yı 262a/3

esirge-: -1- Esirgemek, korumak, himaye etmek.

e.- mek 303a/5

esmā: -3- [Ar] İsimler.

e. 298b/8

cemīʿi e. 272a/13

nūrı e.+ dan idi 272a/12

esmāʾ: -1- [Ar] bkz. *esmā.*

cemīʿ-i e.+ i 270a/6

esrār: -9- [Ar] Sırlar.

e.+ ı 307b/8

ṭālibi e.+ ı 307b/11

e.- ı ʿacāyib 307b/2

e.- ı aġyāra 307b/4

e.- ı ḥaḳāyıḳ 285a/7

ṭālibi e.- ı ḥaḳīḳat 296a/11

e.- ı ilāhiyye 262a/5

e.+ ını 307b/9, 308b/13

esselāmü ʿaleyküm: -1- [Ar] Sizlere selam olsun.

e. 289b/11

eşedd: -4- [Ar] Şiddetli, en şiddetli.

e.- i ʿaẕābıelīm 255a/12

e.- i eşḳıyān 245b/12

e.- i şevḳile 267a/7

e.+ i 244a/13

ėşit-: -1- İşitmek, duymak.

ė.- di 283b/12

eşkāl: -1- [Ar] Eşkâl, dıştan görünüş.

e.+ inden 307b/3

eşḳıyān: -1- [Ar] Mutsuzluk.

eşedd-i e. 245b/12

eşref: -2- [Ar] En şerefli.

e.- i maḫlūḳātı 272a/4

e.+ idür 239a/1

eştāten: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin altıncı ayeti.

e. 250a/2

ėt-: -234- bkz. *ėd.*

ė.- di 234a/11, 234b/10, 236a/2, 240a/3, 256b/5, 260a/6, 262a/2, 262a/8, 263b/9, 264a/3, 265a/6, 265a/7, 265a/8, 265b/5, 267a/7, 269a/10, 272a/2, 273a/3, 274b/1, 274b/2, 286b/8, 290a/7, 309a/8

ḫalḳ ė.- di 237b/11

iḳtiżā ė.- di 262a/9

ḳaṣd ė.- di 239a/9

riʿāyet ė.- di 238b/8, 238b/9

ė.- diler 236b/6, 260a/11, 263b/7, 263b/11, 264a/1, 272a/3, 279b/10, 279b/11, 298a/2, 298a/3, 298a/4, 298a/6

taṣdīḳ ė.- diler 258b/4

terk ė.- diler 298a/4, 298a/5

ė.- dügi 260a/6, 296a/4

emr ė.- dügin 239b/10

ė.- dügini 251a/6, 296a/5, 296a/6

ė.- dügüm 302b/6

ė.- dük 258a/4

ė.- dükse 270a/5

ė.- düm 290b/11

ʿafv ė.- düm 241b/4

ḳabūl ė.- düm 236a/9, 241b/4

kesb ė.- düm 290b/8

şükür ė.- düm 290b/11

ḳabūl ė.- dün 257a/4

ė.- e 240b/12, 300b/1, 307a/9, 307a/10

ė.- eci 250b/6

ė.- eler 258a/11, 307a/9

faḫr ė.- eler 304a/10

ė.- elüm 268a/9, 268a/10

yemīn ė.- em 264a/6

ė.- emiyeler 240a/9

ė.- en 251a/12, 280a/7, 280a/8, 300a/3

cemʿ ė.- en 255a/4

ė.- ene 262b/1

ė.- enler 261b/5

cemʿ ė.- enüñ 254a/5

ė.- er 242a/2, 248a/1, 248a/8, 251a/7, 251a/8, 253a/4, 256a/11, 257b/9, 259a/5, 259a/7, 261b/3, 261b/4, 262a/5, 262b/10, 270b/1, 270b/2, 272b/12, 277b/6, 282b/2, 300a/13, 301b/8

ʿafv ė.- er 272b/13

ḥareket ė.- er 286b/5

iḳtiżā ė.- er 286a/3

maḥv ė.- er 238b/5

menʿ ė.- er 239b/3

meyl ė.- er 244b/5

rivāyet ė.- er 240a/2

terk ė.- er 244b/1

yardum ė.- er 238a/1

taʿẓīm ė.- er misin 242a/10

ė.- erdi 236a/1, 254b/8, 263a/9, 263a/10, 293b/12, 295a/1

delālet ė.- erdi 258b/1

menʿ ė.- erdi 239b/1

ṭavāf ė.- erdüm 235b/13

ė.- erin 293a/13

ė.- erler 262b/2, 270b/9, 276b/13, 304a/12

iʿrāż ė.- erler 244a/4

ḳahr ė.- erler 283b/11

naẓar ė.- erler 262b/1

rivāyet ė.- erler 256b/5

ė.- erlerdi 253b/6, 263a/11, 263b/12, 270a/11, 272b/8, 276b/11

ʿibādet ė.- erlerdi 238b/8

ḳabūl ė.- erlerdi 295a/4

ṭaleb ė.- erlerdi 276b/10

ė.- erlerse 251a/7

ė.- erse 239a/12, 282b/5, 283b/10, 306a/3, 307b/6

suʾāl ė.- erse 242a/3

ė.- erseñ 237a/9

ė.- ersin 280b/7

ė.- esin 237a/9, 296b/4, 296b/6, 296b/7, 296b/10, 297a/13, 297b/1, 299a/1, 299b/1

ʿözr ė.- esin 297a/10

ė.- esiz 254a/11

dermān ė.- eyin 234a/3

ḳabūl ė.- eyin 233b/6

ė.- gil 254b/3

ė.- in 303b/6, 303b/7

ė.- iyin 257a/2

ė.- me 307b/4

ė.- mege 244a/10, 250a/10

duʿā ė.- mege 233a/2

kesb ė.- mege 293a/7

ė.- megi 267a/3

ė.- megiçün 272b/11

ė.- megile 266b/4

terk ė.- megile 245a/3

ẕikr ė.- megile 237b/11

ė.- mek 257b/8, 269b/12, 270a/1, 278b/5, 278b/7, 299b/3, 303b/8, 306b/2

cemʿ ė.- mek 244a/12

emr-ibiʾlmaʿrūf ė.- mek 303b/8

ė.- mekde 262b/8, 282a/2, 282a/3

ʿibādet ė.- mekde 243b/10

cemʿ ė.- mekde 254a/1

nasiḥat ė.- mekde 281b/3

terk ė.- mekde 282a/5

ė.- mekden 262a/1

ė.- mekdür 245a/7, 245a/8, 298a/11

ḫāliṣ ė.- mekdür 244a/2

taṣfiye ė.- mekdür 243b/12

ė.- mekle 264a/2

ė.- meye 306a/5

ė.- meyeler 243b/10

ė.- meyesin 297a/11, 297a/12

ė.- mez 289a/12, 296a/5, 296a/6

ė.- mez misin 242a/10

ė.- mezler 270b/8

naẓar ė.- mezler 262a/12

red ė.- mezler 233b/11

ʿamel ė.- mezsiz 243a/13

ė.- mişce 259a/6, 272b/2, 272b/3, 272b/4

ʿibādet ė.- mişce 237b/9

ė.- sünler 251b/5

ė.- üñ 275a/1

ė.- üp 234b/1, 236a/4, 257a/1, 258b/12, 260a/10, 262a/4, 262a/6, 270a/11, 270b/12, 271a/12, 299a/13, 308b/1

tebdīl ė.- üp 243a/9

eṭibbā: -1- [Ar] Tabibler.

e. 272a/2

etḳiyaʾ: -1- [Ar] Takva sahibi olanlar.

enbiyāʾ-i e.+ i 262a/1

ėtmeklik: -1- Etmekte olunan.

ė. 296b/5

ettaḥḳīḳ: -1- [Ar] Araştırma, gerçeği arama.

e. 257b/7

ettekāsuru: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin birinci ayeti.

t. 253b/2

etteʾvīl: -2- [Ar] Sözün anlamını çevirme, ayrı mana verme.

e. 235a/8, 257b/4

ev: -11- Ev, hane.

e.+ de 247b/6

e.+ e 290a/9

e.+ idür 233a/1

e.+ inde 265b/9

e.+ ine 265b/9, 266a/3

e.+ isin 256a/1

e.+ leri 304a/6

ehl-idünyānuñ e.+ lerine 302a/5

e.+ üm 302b/7

e.+ üñe 236a/3

ev emera bi't taḳvā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on ikinci ayeti.

e. 239b/5

evet: -2- Evet.

e. 273b/6, 276b/4

evḥā lehā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal suresi'nin beşinci ayeti.

e. 249b/11

evliyā: -6- [Ar] Veliler.

e. 262a/12, 280a/3, 296a/12, 298b/10

teẕkire-i e.+ dan 307a/5, 308b/5

evrāḳ: -1- [Ar] Belgeler, kâğıtlar.

e.+ ın 271a/5

evvel: -37- [Ar] Evvel, önce, geçmiş.

e. 243b/13, 246b/5, 257b/1, 259a/11, 264b/9, 264b/12, 265a/2, 268b/1, 269a/12, 269b/5, 269b/7, 274b/2, 275a/4, 275a/5, 278a/8, 278b/6, 278b/9, 283a/4, 283a/12, 288a/3, 291a/10, 291b/5, 295a/5, 296a/1, 296b/5, 296b/9, 300a/13, 301a/10, 305a/5, 308a/10

e.+ i 248a/2, 252b/10, 280a/12, 284b/8

e.+ inde 233b/9

e.+ lerindendür 248b/7

e.+ lerüñ 258b/6

evvelki: -6- [Ar+Far] Önceki, önce olan.

e. 236b/8, 242a/6, 250a/7, 253b/7, 254b/3

e.+ nüñ 305a/13

ėy: -18- Ey, seslenme ünlemi.

ė. 233a/10, 236a/5, 237a/13, 241b/1, 241b/2, 256a/1, 272b/9, 280b/5, 283a/7, 283a/8, 284a/5, 286b/12, 287a/2, 292b/12, 296a/11, 302a/11, 302b/4, 307b/11

ėy - : ėt -1- bkz. *ėd.*

ḳabul ė.- düm 236a/9

eyit-: -127- Söylemek.

e.- di 235a/5, 240a/4, 241b/1, 243a/2, 243a/4, 243a/13, 249a/5, 249a/10, 257a/1, 257a/3, 257b/1, 260b/11, 261a/10, 263b/7, 264a/4, 264a/5, 264a/7, 264b/5, 266a/5, 266a/8, 268a/3, 268a/4, 268a/7, 268a/8, 268a/11, 268a/12,269a/4, 269a/5, 269a/6, 270b/2, 270b/5, 272b/1, 273a/4, 273a/10, 273b/1, 273b/8, 273b/11, 273b/12, 273b/13, 274a/1, 274a/10, 274a/12, 274b/10, 274b/13, 275b/6, 275b/7, 275b/8, 275b/10, 276a/8, 276a/9, 276a/10, 276b/7, 278b/3, 281a/10, 282b/2, 282b/3, 282b/4, 282b/9, 283a/6, 283a/7, 283a/8, 283b/6, 284a/5, 284a/8, 284a/11, 284a/12, 284b/3, 284b/12, 284b/13, 285a/2, 285a/11, 285a/13, 285b/3, 285b/4, 286b/10, 286b/12, 287a/4, 287a/7, 287b/12, 288a/5, 288b/4, 289a/10, 289a/13, 289b/2, 289b/11, 290a/7, 291b/2, 291b/3, 292a/10, 293a/5, 293a/12, 293b/7, 294a/11, 294b/3, 294b/7, 295a/7, 295b/11, 296a/3, 296a/6, 302a/11, 302b/4, 302b/13, 305b/1,

305b/4, 305b/6, 305b/7, 305b/9, 306a/7, 306b/3, 306b/7

e.- diler 243b/3, 263b/3, 273a/9, 282b/1, 284a/11, 284b/11, 285a/1, 293a/3

e.- düm 281a/8, 281a/10, 287b/5, 288a/3, 290b/4

e.- miş 237a/6

eyle-: -295- Eylemek, yapmak.

e. 233b/12, 237a/2, 237a/9, 238a/13, 239b/4, 239b/6, 241a/1, 241a/5, 242a/8, 244b/6, 246a/4, 257a/8, 263a/1, 263b/9, 266a/6, 266a/7, 270b/4, 274a/2, 274b/11, 277b/8, 284a/2, 285b/4, 288a/2, 290b/10, 292b/11, 293a/9, 296b/2, 296b/8, 297a/4, 297a/7, 297b/3, 298a/12, 298b/12, 299a/6, 299a/10, 300a/12, 303b/4, 303b/11, 304a/2, 304a/5, 304b/4, 304b/7 307a/6, 307b/2, 307b/6, 308b/7

ḳabūl e. 256b/12

ṣabr e. 304a/5

secde e. 240a/10

terk e. 284a/6, 284a/7, 304b/8

e.- di 234b/4, 234b/5, 245a/8, 245b/5, 245b/6, 253b/2, 253b/11, 254a/12, 255b/7, 256a/8, 260a/4, 263b/4, 265a/2, 265a/8, 265b/13, 266a/1, 266a/5, 268a/7, 268b/10, 269b/3, 269b/4, 274a/2, 274a/5, 275a/9, 275a/12, 275a/13, 275b/2, 275b/10, 275b/13, 278a/2, 279a/2, 285a/10, 287b/7, 290a/2, 290a/3, 290a/13, 293b/5, 297b/11

azād e.- di 290b/3

āzād e.- di 290b/2, 303a/3

cemʿ e.- di 254b/13, 265b/11

feryād e.- di 234a/12

ḥased e.- di 242b/9

ṭaleb e.- di 297b/1

tecellī e.- di 262a/1

terk e.- di 240a/12, 283a/11

e.- diler 243a/1268b/13, 275a/9, 275b/5, 275b/12, 277a/12, 277b/12, 279b/5

meyl e.- diler 292b/3, 292b/5

secde e.- diler 238a/11

tebdīl e.- diler 243a/8

e.- dük 273b/11, 279b/1

e.- düm 292b/2, 292b/4, 292b/6, 292b/8, 292b/10, 308b/3

ʿarż e.- düm 292b/1, 292b/4, 292b/6, 292b/9, 292b/11, 292b/12, 293a/1, 293a/2

cemʿ e.- düm 285b/9

e.- düñ 277b/8

maḥrūm e.- düñ 236a/3

e.- gil 265b/11, 274a/5

e.- me 301a/9, 302a/8, 303b/9, 303b/10

terk e.- me 240a/10

e.- meden 296b/7

ḳabūl e.- medi 288a/11

e.- mediler 270a/3

meyl e.- mediler 292b/3, 292b/5

e.- medin 289a/12, 296b/6

e.- medüñ 253a/7

e.- megile 245b/8

e.- mek 235a/13, 252b/11, 252b/12, 269b/11, 286a/4, 288b/9, 293b/13, 298a/12, 301a/11, 305a/6, 308a/9

ʿavf e.- mek 305a/5

ḥased e.- mek 288b/11

terk e.- mek 291b/8, 291b/9, 291b/10

e.- mekde 281b/10, 281b/12

terk e.- mekde 282a/6

e.- mekdür 284b/13, 289a/9, 289a/10

ʿahde vefā e.- mekdür 277a/3

terk e.- mekdür 291b/5, 291b/6, 291b/7

e.- mese 245b/1

e.- mesin 299a/6

cemʿ e.- mesin 303b/5

meyl e.- meyan 292b/6

e.- meye 240b/2, 240b/3, 241a/3, 241a/4, 281a/3, 300b/9, 301b/10, 303a/12

ḳabūl e.- meye 240a/13

maʿāmele e.- meye 240b/2

e.- meyeler 277a/2

meyl e.- meyeni 292b/4

e.- meyesin 297a/7, 298b/13, 299a/4, 299b/5, 300a/2, 300a/3

e.- mez 266b/11, 294b/6

naẓar e.- mez 266b/7

ḫāliṣ e.- mezler 233b/7

e.- r 233a/6, 245a/12, 259a/8, 290b/3, 307a/2

tecellī e.- r 294b/5

e.- rin 257a/7, 257b/1

e.- rler 286a/5

e.- rse 300a/11

ʿarż e.- rün 236a/6

e.- se 236b/11, 239b/8, 245b/2, 300a/10, 300b/5, 300b/13, 303b/1

muḫalefet e.- se 272b/2

naẓar e.- se 256a/10

şurūʿ e.- se 240b/7

ḥased e.- seler 261a/6

e.- señ 303b/6

ẓāhir e.- seydi 238b/7

e.- sün 268a/12, 268a/13, 268b/2, 292a/9, 294a/10

e.- ye 240b/11, 240b/12, 257a/6, 257a/9, 257a/10, 257a/13, 262b/6, 265a/10, 265a/11, 265a/12, 265b/1, 267b/1, 267b/5, 267b/6, 267b/11, 267b/12, 274a/9, 278b/5, 284b/5, 285a/1, 296a/3, 297b/6, 300b/5, 300b/6, 300b/7, 301a/1, 301b/9, 301b/11, 302b/7, 305a/4, 306a/4, 306a/6, 306b/4, 307a/13

irşād e.- ye 263a/5

münācāt e.- ye 240b/13

rücūʿ e.- ye 268a/1

secde e.- ye 240b/12

tecellī e.- ye 298b/7

e.- yeler 257a/6, 257b/4

defn e.- yeler 286b/3

e.- yem 288a/6, 288a/8, 306b/4

e.- yen 307b/12

maḥrūm e.- yenden 280b/11

e.- yesin 296b/9, 297a/11, 299b/1, 299a/7

terk e.- yesin 297a/3

e.- yüñ 268a/11

e.- yüp 237b/3, 256b/11, 261a/7, 271b/12, 282b/8, 283a/2, 290b/10, 293b/7

eylik: -1- İyilik.

e.+ i 303b/6

eyt-: -146- bkz. *eyit.*

e.- di 239a/6, 242b/13, 256b/6, 265b/10, 268a/13, 274a/2, 278b/8, 280b/5,

282b/13, 287b/3, 290a/8, 290a/13, 305b/2

e.- diler 243a/1, 243a/3, 243a/6, 281a/4, 284b/13

e.- dim 292b/12

e.- düm 236a/4, 287b/13

e.- e 253a/6, 253a/8, 253a/10, 257a/7

e.- eler 249b/6, 249b/8

ė.- gil 259b/2

e.- lerdi 241b/11

e.- miş 234a/3, 237a/12, 237a/13

e.- mişdi 272b/10

e.- ür 233a/12, 233a/13, 233b/5, 233b/6, 235b/1, 235b/8, 235b/9, 235b/13, 236a/2, 236a/5, 236a/8, 236a/10, 236b/13, 237a/1,

237a/6, 237b/8, 238a/9, 242b/8, 244b/3, 247b/13, 248a/1, 249a/4, 250a/2, 250a/7, 250a/9, 250b/12, 252a/4, 252b/10, 253a/2, 253a/4, 253b/5, 254a/1, 254a/3, 254a/12, 254b/1, 254b/2, 255a/8, 256a/1, 256b/9, 258a/11, 258b/5, 258b/7, 258b/13, 259a/10, 260a/10, 260a/11, 260b/1, 273a/7, 277b/1, 277b/6, 280a/3, 280a/6, 280b/9, 281a/6, 281a/12, 281a/13, 282b/2, 283b/7, 284a/13, 284b/7, 285a/9, 285b/9, 286a/11, 286b/3, 288a/12, 292a/12, 293a/6, 293b/12, 294a/8, 294b/2, 295a/10, 295b/9, 301a/2, 301b/3, 302a/4, 303a/12, 306a/2, 306b/5

e.- ürdi 233a/6, 258b/11, 286a/6, 288b/2, 288b/8, 289a/4, 292a/7

e.- ürler 238b/6, 244b/10, 263b/3, 265b/7, 266b/9, 269a/12, 274b/6, 301a/9, 301a/13, 301b/7, 304a/5, 304b/1, 304b/9, 305a/4, 305a/7, 305a/11, 305b/11,

306a/12, 306b/9, 306b/13

e.- ürlerdi 250a/11

ehl-ikitāb e.- ürlerdi 242b/6

e.- ürlerdir 273a/6

e.- ürse 233b/1

e.- ürsin 233b/5

eyü: -9- bkz. *eylik.*

e. 240b/1, 246a/13, 250a/5, 252a/8, 258b/7, 293a/7, 299b/13, 300a/6

e.+ si 252a/7

ėyü: -2- bkz. *eylik.*

ė. 236b/6, 236b/7

eyülik: -1- İyilik.

e.+ lerinden 235a/12

eyvān: -1- [Far] Eyvan, teras.

mücāhid-i e.- ı müşāhede 283a/13

eyyām:-1- [Ar] Günler.

e.- ı ʿaşra 256a/13

eẕān: -1- [Ar] Ezan, namaz vaktini bildirmek için yüksek sesle yapılan çağrı.

e. 265a/2

ezber-: -1- [Far] Ezberlemek, akılda tutmak.

e.- lese 236b/10

ezel: -2- [Ar] Başlangıcı belli olmayan zaman, öncesizlik.

e.- i erzānī 287b/4

e.+ e 296b/9

ezelī: -1- [Ar] bkz. *ezel.*

saʿādet-i e. 307b/1

ez̲z̲āti: -1- [Ar] Kendisi, kendisine ait, kendisinden olan.

e.+ dür 298a/11

F

faāżayil: -1- [Ar] İslam dininin yapılması tavsiye ettiği güzel işve hareketler.

f.+ i 291a/2

faḫr: -7- [Ar] Övünç, gurur duymak.

f. 253b/2, 253b/3, 253b/6, 253b/9, 253b/12, 281b/4

f. ėdeler 304a/10

Faḫri Rāzi: -1- Muhammed bin Ömer bin Ali et-Teymî el-Bekrî (ö. 1210), İslam alimi, fizikçi ve Kur'an tefsircisi.

F. 244b/3

faḳır: -1- [Ar] bkz. *faḳīr.*

f.+ dur 285a/3

faḳīr: -3- [Ar] Fakir, yoksul.

f.- i ġanī 282b/6

f. 283b/7

f.+ lerin 283b/12

faḳr: -3- [Ar] Fakirlik, yoksulluk.

ḥuccetü'l- f.- i ḳaḥrı 284a/3

f.+ de 281b/4

f.+ dur 288b/5

fānī: -2- [Ar] Fani, ölümlü, geçici.

f.+ dür 259b/5, 294a/7

fāni: -1- [Ar] bkz. *fānī.*

f. 299a/8

fāriʿ: -1- [Ar] bkz. *fārig̱.*

f. 270a/3

fāriġ: -3- [Ar] Boş, boşa çıkmış, işsiz.

f. 295a/13, 295b/7

f. ol_sañ 233a/2

farīża: -1- [Ar] Farz, zorunluluk.

f. 287b/2

farḳ: -2- [Ar] Fark, ayrıcalık.

f. 270b/8, 274a/12

Fārsca: -1- [Ar] Farsça.

F. idi 308a/3

farż: -4- [Ar] Kesin ve bağlayıcı bir şekilde.

f.- ı ʿayn 301a/2, 304b/10

f. 233a/4, 245a/8

faṣāḥat: -2- [Ar] Doğru ve düzgün söyleyiş, açık ve güzel ifadeli konuşma.

f. 272a/6, 299b/7

fāsıḳ: -1- [Ar] Kötülük düşünen.

f. 280b/11

faṣıl: -2- [Ar] Bölüm.

f. 299b/3

F. 279a/10

fāsid: -1- [Ar] Bozulmuş, bozuk.

f.+ dür 251a/2

faṣl: -2- [Ar] bkz. *faṣıl.*

F. 296a/11

f. 302a/4

faṣl-ı āḫır: -1- [Ar] son bölüm.

F. 304b/8

faṣl-ı hicret-i nebī: -1- [Ar] peygamberin hicreti bölümü.

f. 263b/5

faṣl-ı mīzān: -1-[Ar] Ahiretteki hesap zamanı.

f. 252a/11

Fāṭıma: -16- Fatıma Ez Zehra bint Muhammed (ö. 632), Hz. Muhammed'in küçük kızı.

F.+ ʾı 264b/13, 273a/2, 273b/6, 273b/7, 273b/12

F. 268a/6, 273a/12, 273b/5, 273b/9, 274a/2, 274a/5

F. idi 278a/6

F.+ nuñ 273b/1, 276a/3, 277a/10

Fāṭımatü'z zehrā: -2- bkz. Fāṭıma.

F. 273a/1, 273a/13

fāyıda: -1- [Ar] Fayda, yarar.

f.+ lardur 273b/6

fāyide: -3- [Ar] bkz. *fāyıda.*

f. 306a/9

f.+ si 238a/4

f.+ sinden 238a/5

fāyidelü: -1- [Ar] Faydalı, yararlı.

f. idi 253b/7

fayżān: -1- [Ar] Taşkın, su taşkını.

kenzi'd-deḳāyıḳdan f. 262a/6

fāżıl: -1- [Ar] Faziletli, erdemli.

ʿuḳalā-i f. 272a/4

fażīlet: -2- [Ar] Fazilet, erdem.

f. 282a/3

f.+ ini 279a/12

feceʿalehum: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin beşinci ayet.

f. 255b/11

feʾemmā men seḳulet mevāzīnühü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin altıncı ayeti.

f. 252a/6

feʾeserne bihi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin dördüncü ayeti.

f. 250b/7

fehim: -1- [Ar] Anlayan.

f.+ leri 270a/9

fehuve fī ʿişetin rāḍyetin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin yedinci ayeti.

f. 252a/8

feiẕāferaʿte: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İnşirah (Şerh) Suresi'nin yedinci ayeti.

f. 233a/1

felehüm ecrun ġayru mamnūn: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin altıncı ayeti.

f. 236b/6

felek: -1- [Ar] Gök, gökyüzü, sema.

f.+ dedür 266b/12

fe'lmuġīrāti ṣubḥān: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin üçüncü ayeti.

f. 250b/6

fe'lmūriyāti ḳadḥān: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin ikinci ayeti.

f. 250b/4

felyedʿu nādiyehu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on yedinci ayeti.

f. 240a/5

femā tenfeʿuhüm şefāʿatüş şāfiʿin-: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan El Müddessir Suresi'nin kırk sekizinci ayeti.

f.- 257b/12

femā yükeẕẕibüke: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin yedinci ayeti.

f. 237a/2

femenkānefīhāẕihiaʿmā fehuve fī'lāḫirati aʿmā ve eḍallu sebīlān: -1- Kur'an-ı Kerim'de olan İsra Suresi'nin yetmiş ikinci ayeti.

f. 266b/8

femenyaʿmel: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin yedinci ayeti.

f. 250a/4

fe-minhüm ẓālimün linefsihi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fatır Suresi'nin otuz ikinci ayeti.

f. 279b/4

fenā: -4- [Ar] Fanilik, ölümlülük.

f. 279b/8, 297b/9

ʿālem-i f.+ dan 263a/4

f.+ yile 295b/8

fenṣab: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İnşirah (Şerh) Suresi'nin yedinci ayeti.

f. 233a/2

ferāġatliḳ: -1- [Ar+Tr] Hakkından vaz geçme.

f. 282a/7

ferd: -3- [Ar] Fert, birey.

ḫalilü'l-āʿẓamdur ḥabībü'l-ekremdür f.- i cāmiʿdür 239a/4

f. 281b/1, 285a/13

ferdāniyyet: -1- [Ar] Yalnızlık.

f. 287b/11

ferişteh: -18- [Far] Melek.

f. 236b/13, 283a/8

f.+ e 237a/1

f.+ ler 238a/11, 242a/12, 257a/6, 257b/3, 257b/9, 268b/2, 268b/8, 270b/7, 270b/11, 273a/9, 274a/11, 285a/9

f.+ lere 238a/10, 294a/11

f.+ lerüm 241b/1

ferseḫ: -1- [Ar] Yaklaşık beş kilometrelik bir uzaklık ölçüsü.

f.+ lerdür 269b/9

ferş: -1- [Ar] Döşeme, yaygı.

f. 247b/5

feryād: -1- [Far] Feryat, haykırış, çığlık.

f. eyledi 234a/12

fesād-: -4- [Ar] Fesat, kötülük, fenalık, bozukluk.

f.+ a 284b/7, 296a/8

cemīʿ-i f.+ uñ 301b/13

mecmūʿ-ı f.- uñ 261a/7

feṣāḥat: -2- [Ar] Fasihlik, dilde düzgünlük.

f. 241a/6, 271a/9

feṣalli lirabbike venḥar: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Kevser Suresi'nin ikinci ayeti.

f. 258b/7

fesede'z zemānü ve taġayyere'l iḫvānü: -1- [Ar] Zaman bozuldu, kardeşler değişti (İmam Sadık'ın sözünden alıntı).

f. 280b/7

fessāḳ: -1- [Ar] Fasıklar, günahkarlar.

f.+ uñ 296b/12

fetvā: -1- [Ar] Fetva, dini hüküm.

f. 291a/3

fe-ummuhu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin dokuzuncu ayeti.

f. 252b/7

fevz: -1- [Ar] Zafer; kurtuluş, selamet.

f. 269b/12

feylesof :-1- [Lat] Filozof.

f. 271b/10

Feyrüz: -1- Ebû Lü'lüe el-Mecusî (ö. 644), Hz. Ömer'i öldüren İran'lı köle.

F. 275a/7

feyż: -5- [Ar] Bolluk, bereket.

f. 257b/8, 298b/12

ehl-itevḥīd f. 267b/11

ehl-itevḥīde f. 265a/11

feẓalālet: -1- [Ar] Doğru yoldan sapma.

f. 307b/6

fī aḥseni taḳvīm: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin dördüncü ayeti.

f. 236a/12

fī ʿamedin mumeddedetin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümeze Suresi'nin dokuzuncu ayeti.

f. 255a/10

fīhā kütübün: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin üçüncü ayeti.

f. 242b/2

fīl: -1- [Ar] Filgillerden, hortumu olan iri hayvan, fil.

f. 255b/4

fīnārı cehenneme: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin altıncı ayeti.

f. 246a/10

fiʿl: -3- [Ar] Fiil, eylem.

f. 279b/9

f.+ imden 290b/1

f.+ üñ 237a/11

fi'lʿuḳad: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin dördüncü ayeti.

f. 261a/5

fikir: -1- [Ar] Fikir, düşünce.

f. 251a/2

fikr: -1- [Ar] bkz. *fikir*.

f. 300b/1

filōr: -1- [İt] Para birimi.

f.+ i 234a/9

Firʿavn: -2- Firavun; ikinci Ramses olduğu rivayet edilen, Hz. Musa'nın mücadele ettiği Mısır Kralı.

F. 282b/10, 284b/6

fī ravżāti'l cennātin nehü velü'l ḥasanāt: -1- [Ar] "İyilik yapanlar cennetin bahçelerindedir." anlamına gelen; cevşen, muska vb. için yazılan, insanları koruyup iyilik getirdiğine inanılan ilahi yazı.

f. 287a/13

firdevs: -5- [Ar] Cennet.

F.- iaʿlā gibi 288a/7

F.- iaʿlā içinde 286a/7

f. 247a/4

f.+ den 247a/7

f.+ dür 247b/2

firdevsi aʿlā: -1- [Ar] Cennet'in en yüksek derecesi.

f.+ da mı 268a/9

fī ṣudūri'n nāsi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nas Suresi'nin beşinci ayeti.

f. 261b/3

fī taḍlīlin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin ikinci ayeti.

f. 255b/5

fitne: -2- [Ar] Bölücülük, kargaşa çıkartma.

f.+ lere 306a/2

f.+ ye 301b/7

fuḳarā: -2- [Ar] Yoksul, fakir.

f. 245b/11

f.+ ya 245b/11

furūʿ: -1- [Ar] Dallar.

f. 283b/2

fuṣaḥā: -1- [Ar] Fasih (güzel konuşan) olunan.

f. 272a/10

fülān: -1- [Ar] Falan, filan, falanca.

f. 286b/10

G

ġāfil: -2- [Ar] Habersiz.

ġ. 237b/3, 283a/8

ġaflet: -1- [Ar] Habersizlik, dikkatsizlik, dalgınlık.

ġ.+ dür 244b/12

ġafūr-: -1- [Ar] Bağışlayıcı.

ġ.- dur 235a/2

gāhal: -1- Cahil.

k. 304a/4

gāhillik: -2- [Ar+Tr] Cahillik, cehalet.

g.+ üñ 301b/2, 305a/11

ġālib: -2- [Ar] Galip, kazanan, üstün gelen.

ġ. 262b/4

ġ. iken 286b/2

ġanī: -7- [Ar] Zengin.

ġ. 276b/10, 295b/5

faḳīr-i ġ. 282b/6

ġ.+ ler 245b/12

ġ.+ lerdür 277a/5

ġ.+ lere 276b/11

ġanīmet: -1- [Ar] Savaşta düşmandan alınan her türlü eşya.

ġ. 250b/9

gārām: -1- Tutku, aşk.

g. 302b/4

ġarāyıb: -1- [Ar] Şaşılacak şeyler, duyulmamış olaylar.

envār-ı ġ. 307b/2

ġāret: -1- [Ar] Yağma.

ġ. 250b/6

ġarībliḳ: -1- [Ar+Tr] Tuhaflık.

ġ.+ de 282a/5

ġarḳ: -6- [Ar] Boğulma, suda boğulma.

ġ. 262b/11, 285b/11, 285b/12

ġ. olasın 299a/9

ġ. oldı 245b/7

ġ. olmış 292a/11

ġayb: -1- [Ar] Gözle görülmeyen, gizli.

ġ.- ı ẕātı 299b/1

ġaybet: -4- [Ar] Gıybet, dedikodu.

ġ. 254b/10, 288b/9

ġ.+ den 301b/12

ġ.+ inden 300a/4

ġaybiye: -1- [Ar] Görünmeyen.

nuḳūş-i ġ. 262a/3

ġaybu'l ḥaḳāyıḳ: -1- [Ar] Gerçeklerin kaybolması.

ġ.+ dan gelür 262a/4

ġāyet: -14- [Ar] Son derece.

ġ. 236b/4, 246a/12, 246b/2, 246b/7, 248a/4, 248a/5, 273a/8, 278b/2, 280b/2, 294b/12, 297a/9, 301a/2, 301a/9

ġāyıb: -1- [Ar] Mevcut olmayan, kaybolan.

ġ. 262a/1

ġāyib: -3- [Ar] bkz. *ġāyıb.*

ġ. 261b/2, 294b/5, 295b/8

ġayn:kayn -1- [Ar] Kul, yaratılanlar.

ġ.+a 270a/3

ġayr: -19- [Ar] Başkası, diğeri.

ġ.+ a 297a/6

ġ.+ ı 244a/5, 246b/11, 247a/3, 257b/2, 264a/11, 277b/8, 287a/1, 294a/5,

297b/7, 304b/7

ġ.+ ıdan 307a/13

ġ.+ ına 298b/13

ġ.+ ından 233b/7

ġ.+ ını 295b/3, 297b/1

ġ.+ ısı 238b/7, 259b/4

ġayret: -1- [Ar] Koruma, esirgeme.

ġ.- i lāġayrıda 307a/11

ġayru'llāh: -1- [Ar] Allah'tan başkası.

ġ.+ dan 262b/4

ġayrullāh: -2- [Ar] bkz. *ġayru'llāh.*

ġ. 262a/1

ġ.+ a 294b/5

ġazā: -7- [Ar] Savaş, cenk.

ġ. 250a/9

efḍal-i ġ. 282a/2

ġ.+ da 250b/2, 275b/1

ġ.+ ya 266a/1, 272b/8, 306b/2

ġażab:-3- [Ar] Öfke, kızgınlık, hiddet.

ġ. 301a/8, 305a/3

ġ.+ da iken 301a/10

ġāzī: -2- [Ar] Gazi, İslamiyet ve Allah uğruna savaşa gidenler.

ġ.+ dür 295a/11

aḥsenü'l-bilād ġ.+ ler 308a/1

gėce: -10- Gece.

g. 237a/12, 240b/5, 261a/3, 269b/9, 270b/1, 276a/8, 283a/5, 290a/1

g.+ de 275a/11

g.+ lerde 273b/1

geç-: -13- Geçmek.

g. 285b/4

g.- di 239a/5, 264a/11, 285b/5

g.- diler 281a/6

g.- dügi 239a/10

g.- e 275a/5

g.- er 269b/9

g.- erdi 249a/2

g.- erdük 243b/5

g.- erken 258a/10

g.- erler 262b/3

g.- üp 285a/6

geçi: -1- Geçmiş, geçmişte olan.

g. 303b/9

geçür-: -1- Geçirmek.

g.- e 241a/8

gel-: -96- Gelmek.

g.- di 239b/2, 241b/9, 242a/8, 243b/6, 249a/5, 250a/12, 259a/13, 259b/4, 259b/6, 259b/8, 259b/9, 260a/3, 260a/8, 261a/1, 263b/11, 264b/8, 264b/12, 265b/10, 266a/3, 268b/5, 270a/8, 274a/1, 274a/3, 276a/8, 277b/4, 277b/6, 280b/5, 285b/3, 287b/13, 288a/2, 288a/3, 289b/11, 289b/12, 290a/9, 290a/11, 302b/9, 302b/11, 303a/1

g.- diler 234a/8, 236b/6, 241b/10, 243a/6, 246a/13, 264b/2, 268b/8, 291b/11

g.- düginden 242b/5, 269a/13

g.- düm 236a/3, 290b/4

g.- e 252a/8, 252a/11, 258a/9, 281a/2, 302b/7

g.- ecek 274b/13

g.- ecekdür 242b/7

g.- en 241b/11

g.- icek 243b/4

g.- ince 265a/9

g.- mediler 276b/3, 277a/3

g.- mege 264b/11

g.- mek 266a/6

g.- memiş 306b/8

g.- mesem 274b/13

g.- meye 306a/9

g.- meyince 241b/12

g.- mezlerdi 277a/5

g.- miş 278b/1

g.- mişdür 233a/12

g.- se 261a/3, 293b/10, 293b/11, 294b/2, 300b/2, 300b/11

g.- üp 236b/9

g.- ür 249a/3, 262b/9, 269b/9, 287a/5, 294b/2, 296b/5, 297a/10, 297a/11

ġaybu'l-ḥaḳāyıḳdan g.- ür 262a/3

tecellī-iẕāt g.- ür 238b/5

g.- ürdi 242b/10

g.- ürler 233b/8

g.- ürse 252a/12, 252b/1

g.- üye 253b/13

Gelibolı: -2- Gelibolu yarımadasının olduğu yerleşim yeri.

G.+ da 308a/1, 309a/7

gėne: -35- Gene, yine.

g. 240a/12, 251a/4, 253b/10, 256a/2, 258b/7, 259b/2, 259b/5, 259b/6, 259b/7, 259b/9, 260a/11, 264a/5, 264b/6, 269a/7, 269b/5, 272b/11, 274a/3, 275b/7, 275b/8, 277a/5, 281a/10, 282b/1, 284a/12, 284b/13, 285a/2, 285a/12, 286b/13, 288b/8, 291b/4, 294b/1, 294b/6, 295b/8, 295b/11, 308a/5

gerçek: -8- Gerçek, doğru.

g. 233b/3, 240a/11, 243a/1, 286a/4

g.+ dür 242b/7, 269a/7

g.+ iñi 293a/6

g.+ lerüñ 286a/1

gerçekle-: -1- Gerçekleştirmek.

g.- di 242b/8

gerçeklik: -1- Gerçek olma durumu.

g.+ ine 258a/12

gereḫ: -1- Güruh; topluluk, zümre, bölük.

maʿrūf-ı g.+ uñ 292a/4

gerek: -44- Gerek, lazım, icap.

g. 254b/12

g.+ dür 241a/1, 241a/5, 242a/7, 242a/9, 244a/6, 247a/8, 251a/12, 252a/12,

253b/7, 256a/12, 256a/13, 257a/5, 258a/6, 261b/7, 265a/5, 269b/6, 270a/5, 273a/1, 273a/13, 273b/2, 274a/8, 278a/1, 278a/7, 279a/3, 279a/11, 280a/3, 285a/2, 293a/4, 296b/2, 296b/3, 297b/3, 298a/1, 298b/1, 298b/12, 299b/3, 299b/4, 300a/12, 304b/9, 304b/13, 307a/4

g.+ se 294a/6

gereklü: -2- Gerekli

g. 306b/1

g.+ dür 301a/2

geri-: -2- Geri, art, arka, ileri karşıtı.

g.- ye 286a/3, 296b/11

gėrü: -10- bkz *geri.*

g. 236b/12, 243a/6, 244b/9, 247a/7, 268b/4, 268b/11, 279b/3, 293a/2, 295b/12, 298b/10

getür-: -29- Getirmek.

g. 286b/10

g.- di 235b/7, 242a/8, 250a/12, 265a/1, 268b/11, 273a/3, 273b/7, 274a/4, 274a/6, 277b/5

g.- diler 243b/1

g.- e 258a/8, 265a/1

g.- en 278b/7

g.- gil 254b/3, 273b/7

g.- meye 241a/9

g.- meyesin 299b/9

g.- mezler 277a/6

g.- mezsin 235b/11, 235b/12

g.- üñ 243b/1

g.- ür 238b/13

g.- ürdi 256a/4

g.- ürken 256a/5

g.- üz 242a/1

gevher: -4- [Far] Cevher.

g. 278b/1, 278b/2

g.+ i 276a/3

g.+ idür 277a/10

gey-: -2- Giymek.

g.- gil 277b/9

g.- meye 300b/4

geydür-: -2- Giydirmek.

g.- di 287b/6

g.- düm 292b/1

gėyicek: -2- Giyecek, kıyafet.

g. 302b/11, 303a/3

geyik: -12- Geyik.

g. 235b/8, 235b/9, 302a/9, 302a/10

g.+ den 235b/9, 302b/8

g.+ i 235b/7, 302b/8, 303a/1, 303a/3

ġıdā: -2- [Ar] Gıda, her türlü yiyecek.

ġ.+ dur 287a/8

ġ.+ sı 240b/4

ġınā: -4- [Ar] Zenginlik.

ġ.- i bi'lḥaḳdur 295b/7

ġ.- i ḳalbdur 295b/6

ġ.- i nefsdür 295b/5

ġ. 295b/5

gibi: -36- Gibi, -e benzer.

g. 236b/4, 236b/7, 236b/9, 246a/3, 251a/3, 252a/3, 252a/4, 252a/6, 253a/8, 253a/9, 253a/12, 255a/7, 261a/6, 262b/5, 271b/8, 284a/2, 288a/9, 292a/11, 292a/12, 298a/9, 298a/10, 298b/6, 302b/13, 303a/9, 307b/10

Firdevs-iaʿlā g. 288a/7

g. idi 255b/12

g.+ dür 247a/6, 273a/11, 285a/9, 301a/3, 303a/10, 304b/10

gider-: -4- Gidermek, ortadan kaldırmak.

g.- mediler 249a/11

g.- mez 248a/4

g.- ür 306b/10, 306b/11

giderebil-: -1- Giderebilmek.

g.- ürleridir 249a/12

gidür-: -2- bkz. *gider.*

g.- emedi 249a/10

g.- mez 249a/11

gir-: -23- Girmek.

g.- di 268a/3, 268b/11, 280b/4, 308b/13

g.- diler 250b/9

g.- düm 235b/8

g.- e 264a/7, 268a/5, 302b/9

g.- eler 250a/4

g.- en 235b/5

g.- icek 278b/6

g.- ince 308b/6

g.- mege 257a/10, 270b/7

g.- mek 257a/11

g.- mez 233b/8

g.- se 282b/11

g.- ür 255a/7

g.- ürler 246b/5, 247a/5

girü: -1- Geri, tekrar.

g. 287a/3

git-: -47- Gitmek.

g.- di 264a/9, 264a/11, 264b/7, 265b/9, 268b/8, 269b/1, 269b/2, 274a/3, 290a/7, 290a/9, 302b/9, 302b/10

g.- diler 243a/6, 264b/7, 270b/12, 274b/7, 292b/13

g.- düm 290b/4

g.- e 248a/11

g.- er 247a/8, 248a/7, 259b/3, 264a/4, 285b/7

g.- erdi 264a/9, 285b/2

g.- erin 264a/4, 273b/6, 290a/8

muʿāraża-i g.- ermekle 296b/8

g.- ermese 295b/4

g.- erse 282b/12, 304a/8

g.- erseñ 248a/7

g.- ersin 290a/8

g.- esin 299a/3, 299a/13

nūru'l-envāra g.- esin 299b/2

g.- icek 291b/10

g.- iserdür 255a/4

g.- medüñüz 292b/13

g.- miş 264b/1

g.- mişlerdi 269b/2, 269b/5

g.- mişlerdür 277a/4

g.- se 261a/4

g.- sün 263b/8

giy-: -5- bkz. *gey.*

g.- eler 304a/10

g.- erdi 281a/7

g.- medi 283b/2

g.- sün 277b/9, 277b/10

giyik: -1- Geyik.

g. 264b/3

gizle-: -1- Gizlemek, saklamak.

g.- di 254b/12

gizlü: -1- Gizli, saklı, gizlenmiş olan.

g. 281a/12

göç-: -1- Göç, taşınma; bir yerden başka bir yere gitme işi.

g.- ecekden 239b/7

gögüs: -1- Göğüs, sine.

g.+ inde 261b/3

gök: -7- Gök, gökyüzü, sema.

g.+ de 275a/1

g.+ dedür 275a/2

g.+ e 236b/13

g.+ ler 251b/12, 278b/7, 278b/9

g.+ lerde 237a/2

gökcek: -1- Güzel, sevimli.

g. 236b/3

gökçek: -1- bkz. *gökcek.*

ḥūru'l-ʿayndan g. 273a/9

gölge: -1- Gölge.

g. 281b/8

gönder-: -2- Göndermek,

g.- dügüñ 290a/8

g.- e 233a/9

göñl: -1- Gönül, yürek.

g.+ inüñ 307a/9

göñlek: -2- Gömlek.

g. 276b/4, 277a/6

göñül: -55- bkz. *göñl.*

g. 242a/13, 244b/9, 271b/9, 281b/12, 282b/3, 287a/8, 287a/10, 294a/2, 294a/4, 294a/7, 295b/1, 295b/5, 295b/11, 296a/4, 297b/7, 297b/8, 302a/3, 307a/2

g.+ de 286a/2

g.+ den 284b/3, 295b/3, 306b/10, 306b/11

g.+ e 294a/7, 301a/5, 304b/12

g.+ i 242a/10, 242a/12, 256a/9, 256a/10, 283a/10, 289b/4, 294a/10, 307a/13, 307b/3

g.+ in 256a/3

g.+ inde 261b/5, 281b/2, 286a/7

g.+ inden 248a/11, 282b/4

g.+ ine 256a/10, 293b/10, 294b/2

g.+ lerden 256a/12

g.+ lere 242a/13

g.+ leri 286a/5

g.+ lerin 233b/7

g.+ lerine 266b/6, 308a/7

g.+ ümdeki 287b/6

g.+ üñde 303b/7

g.+ üñi 296b/10

göñüllü: -1- Gönüllü, bir şeyi yapmaya istekli.

g. 288b/6

gör-: -112- Görmek.

g. 236a/12, 239a/9

g.- di 234b/5, 234b/7, 249a/3, 249a/6, 256a/6, 273b/5, 274b/5, 274b/12, 285b/3, 285b/5, 290a/11, 302a/10, 302b/11, 302b/12, 303a/1

g.- digini 239b/9

g.- diler 264b/1, 264b/2

g.- dügi 250b/12

g.- dügüñ 276b/7

g.- düm 235b/13, 236a/1, 276a/8, 276a/12, 276b/2, 276b/3, 276b/4, 281a/6,

281a/8, 287b/12, 308a/2

g.- düñ 237a/5, 276b/9, 276b/12, 277a/1, 277a/5, 277a/6

g.- e 250a/5, 250a/7, 251b/5, 266b/3, 267a/11, 301a/4, 303b/9, 303b/10,

304b/12, 307a/1, 307b/8

g.- eler 249b/6, 250a/3

g.- elüm 243a/2, 274a/1

g.- em 302b/3

g.- enler 258b/3

g.- esin 296b/11

g.- esiz 254a/6, 254a/7, 254a/8

g.- eyim 236a/6

g.- eyin 276a/9

g.- icek 241b/10

g.- in 263b/10

g.- ince 308b/7

g.- iserdür 239a/12

g.- medin 288b/9

g.- mege 263a/2, 299a/1

g.- mek 237a/7, 243b/13, 246a/5

z̲āt-iilāhiyye g.- mek 298b/7

g.- mekdür 244a/1, 248b/11, 294b/8, 294b/9

g.- memek 288b/10

revā g.- memekdür 288b/11

g.- memisin 239b/2

g.- meye 296b/11

g.- meyesin 297a/4, 297a/5

g.- mezdi 254b/9

g.- mezler 297b/9

revā g.- mezse 288b/12

g.- mişdi 289b/8

g.- se 244b/4, 303b/5

g.- señ 305b/10

g.- üp 282b/9, 283a/1, 291a/13

g.- ür 239b/11, 251a/11, 256a/8, 269a/8, 272b/12, 286a/3

g.- ürdi 256a/5, 258b/2, 283b/4

g.- ürin 268a/4, 276a/10, 276a/13, 276b/1

g.- ürken 256a/8

g.- ürler 246b/12

g.- ürsem 239a/7

görici: -1- Görmek isteyen, görmeye giden.

g.+ dür 259b/13

görklü: -1- Güzel, gösterişli.

g. 236b/1

gösi: -1- Güvey, damat.

g.+ yidi 275b/3

göster-: -3- Göstermek.

g.- di 243b/3, 271b/8, 307a/5

götür-: -1- Götürmek.

g.- di 268b/12

gövercin: -1- Güvercin, bir kuş türü.

g. 264b/3

göz: -16- Göz, görme organı.

g. 254a/1

g.+ de 243a/3

g.+ i 234b/8, 234b/10, 234b/13, 261b/6, 266a/3

g.+ leri 234b/11, 297b/9

g.+ lerine 271a/3

g.+ süz 236b/4

g.+ üm 234a/12

g.+ üñ 235a/1, 254a/13, 254b/2

g.+ üñüñ 304a/2

gözle-: -2- Gözlemek, bir şeyin olmasını veya bir kimsenin gelmesini beklemek.

g.- mekdür 252b/12

g.- rdi 254b/9

gözli-: -1- bkz. *gözle.*

g.- ye 296a/10

gözük-: -1- Gözükmek, gözle görünmek.

g.- ür 298b/9

ġusl: -3- [Ar] Gusül, yıkanma.

ġ. 268a/12, 268a/13, 268b/10

ġuṣṣa: -1- [Ar] Üzüntü, keder.

ġ. 303b/12

ġuṣṣalan-: -2- [Ar] Kederlenmek, hüzünlenmek.

ġ.- dı 250a/10

ġ.- lar 304a/8

ġuṣṣalu: -1- [Ar+Tr] Kederli, hüzünlü.

ġ. 283a/10

gῡyā: -1- Güya, sözde, sanki.

g. 275b/2

ġuybet: -1- [Ar] bkz. *ġaybet.*

ġ.+ ten 272b/4

güc: -2- Güç, zor, zor olan.

g.+ dür 301a/9, 305a/4

güç: -1- bkz. *güc.*

g.+ i 292a/7

gül: -1- Gül; gülgillerin örnek bitkisi.

g.+ lerdeki 251b/1

gül-: -1- Gülmek, mutluluk, mutlu olmak.

g.- meye 282a/10

gümiş: -5- Gümüş; parlak, beyaz renkte, kolay işlenebilen bir element.

g.+ den 247b/1, 278b/9

g.+ dendür 246b/10

g.+ i 249b/5

g.+ üñ 254a/13

gün: -73- Gündüz, zaman.

g. 235b/6, 235b/13, 237a/5, 239a/6, 243a/12, 247b/9, 249a/2, 249a/9, 249b/10, 250a/11, 254a/9, 255b/13, 256a/2, 256a/5, 256b/5, 257a/1, 257a/2, 258a/8, 260a/6, 263b/5, 264b/7, 264b/8, 265a/3, 265b/4, 265b/9, 268a/2, 269b/2, 273b/4, 275a/7, 275a/13, 275b/5, 276a/4, 276a/7, 277b/2, 277b/11, 280b/4, 282b/3, 283b/5, 283b/12, 284a/4, 285b/2, 286b/6, 286b/9, 288a/13, 289b/10, 290a/6, 291b/12, 302a/9

g.+ de 250a/1, 251b/12, 252a/2, 252a/5, 254a/10, 256a/8, 256a/11, 292a/5,

293b/4

g.+ den 265b/10

g.+ dür 252a/1

g.+ i 251b/10, 251b/13, 252a/1, 252a/2

g.+ inde 251b/4, 253a/4, 266b/7, 273b/13, 274b/2, 281b/8

g.+ inüñ 251b/11

g.+ ünde 237a/8

g.+ üni 237a/10

günāh: -20- [Far] Günah, kabahat, suç.

g. 245a/2, 289a/11, 294a/4, 301a/6, 305a/1, 306b/4

g.+ a 244a/8, 303b/5

g.+ dan 305a/6

g.+ ı 238b/3, 249a/8

g.+ ın 284b/2

g.+ lar 233b/13

g.+ lara 303b/9

g.+ lardan 301a/12

g.+ ları 282a/4

g.+ larını 241b/4

g.+ laruñ 244a/13

g.+ uña 235a/2

g.+ uñı 297a/5

günāhkār: -1- [Far] Günahlı, günah işleyen.

g.+ uñ 301a/10

gündüz: -3- Gündüz; günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü.

g. 261a/3, 269b/9, 270b/1

güneş: -5- Güneş.

g. 266b/12, 273a/11, 274a/13

g.+ e 270a/13, 286a/10

güzīn: -1- Sonbahar zamanı.

g. 256b/11

H

ḫabāiṣ: -1- [Ar] Kötülükler.

ḫ. 278a/8

ḫaber: -21- [Ar] Haber, bilgi.

ḫ. 254a/2, 269a/2, 273b/6, 273b/9, 280b/7, 281a/5, 282b/1, 295a/7, 295a/12

ḫ. vėrdi 278b/4, 281a/9, 286b/13, 287a/6, 290a/13

ḫ. vėrir 243a/9

ḫ. vermiş 237a/13

ḫ.+ de 294b/2

ḫ.+ i 250a/10, 294b/2, 299a/11

ḫ.+ lerin 249b/10

ḥabīb: -1- [Ar] Hz. Muhammed için kullanılan bir terim.

ḥ.+ üm 266a/5

ḥabībullāh: -2- [Ar] Allah'ın sevdiği kul.

ḥ. 247b/6, 268a/10

ḥabībü'l-ekrem: -1- [Ar] Hz. Muhammed'i övmek için kullanılan bir terim.

ḫalilü'l-āʿẓamdur ḥ.+ dür ferd-i cāmiʿdür 239a/4

ḥac: -1- [Ar] Hac, Kabe'yi ziyaret etme ibadeti.

ḥ. 236a/4

ḥacc: -6- [Ar] bkz. *ḥac*.

ḥ. 236a/11

ḥ.+ a 266a/1, 285b/2

ḥ.+ ını 236a/9

ḥ.+ uñ 236a/8

ḥ.+ uñı 236a/5

ḥācet: -7- [Ar] İhtiyaç, lüzum, muhtaçlık.

ḥ. 254b/1, 280b/11

ḥ.+ e 300b/2

ḥ.+ ini 295a/9

ḥ.+ leri 298b/4

ḥ.+ üñ 233a/3

ḥ.+ üñüzi 233a/11

ḥācı: -2- [Ar] Hacı, hac vazifesini yerine getiren kişi.

cemī-i ḥ.+ ları 236a/12

cemīʿ-i ḥ.+ laruñ 236a/9

ḥad: -3- [Ar] Sınır.

ḥ.+ den 239a/5, 239a/10, 285a/6

Ḫadīce: -3- Hatice bint Hüveylid (ö. 619), Hz. Muhammed'in ilk eşi.

Ḫ.+ ʾi 278a/8

Ḫ. 278a/12

Ḫ.+ den 278b/11

ḥādiḳ: -1- [Ar] İşin uzmanı olan, işinde maharetli olan.

ḥ. 271b/4

ḥadīs̱: -4- [Ar] Hadis, peygamber sözü.

ḥ. 275a/13

ḥ.+ de 233a/12, 236b/9

ḥ.+ den 279b/13

ḥaḳ: -54- [Ar] Yaratıcı, Tanrı, Allah; gerçek, doğru.

ḥ. 239a/4, 239b/11, 243a/3, 243a/7, 243a/8, 245b/8, 249a/11, 253b/8, 257a/2, 269a/7, 284b/9, 286a/9, 287a/1, 289a/1

Ḥ. 259a/13

ḥayāt-ı ḥ. 297a/6

ṭālib-i ḥ. 238b/4, 262b/9

ḥ. idügin 243a/7

ḥ.+ da 238b/5, 296b/8

ḥ.+ dan 238b/1, 238b/5, 238b/7, 244b/12, 262b/9, 281b/2, 283b/6, 284b/13, 285b/13, 287b/3, 294a/5, 294b/1, 294b/6, 297a/10, 297a/13, 297b/1

ḥ.+ dan idigin 243b/2

ḥ.+ dur 243a/5, 251b/10, 262b/10

ḥ.+ ıçun 235a/7, 235a/12, 235b/3, 235b/4, 240a/12

lāt-ıʿuzzā ḥ.+ ıçun 239a/7

ḥ.+ ında 280a/3

ḥ.+ içün 250b/3

ḥ.+ larına 271b/13

ḥ.+ uñ 238b/9, 248b/12

Ḥ.+ uñ 248b/10

ḥāk: -1- [Ar] Aşındırıcı.

ḥ. 280a/1

ḥaḳāret: -1- [Ar] Hakaret, aşağılama.

ḥ. 296b/5

ḥaḳāyıḳ: -3- [Ar] Gerçekler, hakikatler.

ḥ.- ı insāniyyenüñ 239a/1

ḥ. 295a/1

esrār-ı ḥ. 285a/7

ḥaḳiçün: -1- [Ar+Far] Ant vermek, yemin etmek için kullanılan söz.

ḥ. 250b/7

ḥaḳīḳat: -13- [Ar] Asıl, asıl olan; doğru, gerçek.

ḥ. 263a/2, 267b/8, 280b/2, 302b/8, 308a/8

burhān-ı ḥ. 291a/1

ṭālib-i esrār-ı ḥ. 296a/11

vāṣıl-ı ḥ. 292a/3

ḥ.+ a 296a/13

ḥ.+ den 295a/12

ḥ.+ ine 271b/9

ḥ.+ ini 243a/2

ḥ.+ üñ 307a/7

ḥaḳīḳatü'l ḥaḳāyıḳ: -1- [Ar] Hakikatlerin, gerçeklerin aslı.

ḥ.+ dur ʿaynu'l-ḥaḳāyıḳdur kellā 239a/4

ḥaḳīḳī: -3- [Ar] Asıl, gerçek.

dost-ı ḥ. 263a/3

maḥbūb-ı ḥ. 262a/8

vücūd-i ḥ. 299a/3

ḥaḳīḳiyye: -1- [Ar] bkz. *ḥaḳīḳī.*

maḥbūb-ı ḥ. 262a/10

ḥaḳīr: -1- [Ar] Aşağı görülen, değersiz.

ḥ.+ ken 290b/12

ḥakīrlik: -1- Değersiz olma durumu.

ḥ.+ ümi 302b/5

Ḥaḳ Teʿālā: -114- [Ar] Yüce Allah.

Ḥ. 233a/9, 233a/13, 233b/6, 235a/5, 235a/12, 235b/2, 236a/11, 237a/1, 237b/8, 238a/3, 238b/2, 238b/13, 241b/1, 242a/1, 243a/8, 243b/11, 244a/9, 244b/8, 245a/8, 245a/10, 245b/4, 245b/6, 246b/6, 246b/11, 247a/9, 247a/11, 247a/12, 247b/1, 247b/2, 247b/3, 247b/4, 247b/13, 249b/13, 250a/12, 250b/11,

251a/2, 251a/4, 251a/6, 253a/6, 253a/8, 255a/2, 257b/7, 258a/6, 258a/7,258b/12, 261b/7, 261b/13, 262a/1, 262b/7, 263a/1, 263a/4, 263b/7, 265a/9,265a/13, 266a/4, 266a/13, 266b/6, 266b/8, 267a/5, 267a/6, 267b/3, 267b/5,268a/1, 268b/2, 269b/4, 270a/5, 270b/12, 271a/2, 272a/4, 272b/10, 273a/8, 273a/9, 274a/1, 274b/1, 274b/11, 275b/9, 277b/6, 278b/5, 279a/12, 279b/9,279b/11, 280a/3, 282b/13, 285b/12, 287b/4, 287b/6, 287b/12, 289b/7, 292a/12, 293a/13, 294b/4, 296b/3, 297a/3, 297b/10, 298b/6, 300b/9, 302a/4, 303a/11, 304b/5, 307a/4, 307a/10, 307a/12

dārü'ş-selāmdur Ḥ. 247a/10

Ḥ.+ dan 269b/3

Ḥ.+ nuñ 246a/4, 259a/7, 261a/1, 277a/5, 296b/6, 298a/12, 300a/10

Ḥ.+ ya 293a/7, 300b/12

ḥaḳḳ: -35- [Ar+Far] bkz. *ḥaḳ.*

ḥ.+ a 253a/11, 262b/4, 270a/3, 286a/6, 286a/12, 295b/10, 296b/4, 297b/7

ḥażret-i ḥ.+ a 256b/5

iʿtiḳād-ı ḥ.+ a 307a/11

sıfat-ı ḥ.+ a 245a/12

ḥ.+ ı 254a/3, 262b/5, 284a/11, 285a/2, 286a/4, 286a/8, 286b/1, 287b/13,

296b/5, 297a/5, 297b/2

ḥ.+ ıçun 233a/11

ḥ.+ ıla 266a/12, 284b/4, 285b/12

ḥ.+ ında 279a/12, 283a/3

ḥ.+ ındadur 241b/11

ḥ.+ içün 250b/5, 250b/6

ḥ.+ uñ 249a/1, 299a/8, 299a/11

ḥaḳlıḳ: -1- [Ar] Haklılık, haklı olma durumu.

ḥ.+ lıġın 243b/2

ḥāl: -30- [Ar] Hal, durum, vaziyet.

ḥ. 251a/11, 252a/9

ḥ.+ de 236a/3, 246a/11, 247b/12, 250b/3, 290b/8, 301b/9, 301b/11, 306a/4,

306a/6

ḥ.+ den 237a/4

ḥ.+ dur 298a/9

ḥ.+ e 237a/4

ḥ.+ i 246a/2, 287a/6, 291a/12

ḥ.+ in 283b/13, 284a/1, 284b/7

ḥ.+ inde 262a/12, 283a/4

ḥ.+ ini 299b/3

ḥ.+ leri 269a/12

ḥ.+ lerinde 284b/8

ḥ.+ lerine 250b/1

ḥ.+ uña 254b/3

ḥ.+ üm 236a/6

ḥ.+ ümi 236a/6, 283b/6

ḫalāṣ: -1- [Ar] Kurtuluş, kurtulma.

ḫ. 260b/10

ḥālāt: -1- [Ar] Haller.

ḥ.+ ları 270a/4

ḥalāvet: -1- [Ar] Tatlılık, şirinlik.

ḥ.+ i 286a/7

ḫalāyıḳ: -3- [Ar] Mahlûkat, yaratılanlar, Allah'ın yarattığı her şey.

cemīʿ-i ḫ.+ ı 237b/11

ḫ.+ uñ 246a/12, 246b/2

ḫaleḳa'l insāne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin ikinci ayeti.

ḫ. 237b/12

ḫālıḳ: -1- [Ar] Yaratan, Tanrı.

ḫ.+ a 233a/8

ḫālid: -2- [Ar] Sonsuz, ebedi.

ḫ.+ i 243b/9, 244a/4

ḫālidīne fīhā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin altıncı ayeti.

ḫ. 246a/10

ḫālidīne fīhā ebedā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin sekizinci ayeti.

ḫ. 247b/11

ḫalīfe: -10- [Ar] Vekil, Hz. Muhammed'den sonra onun vekili olarak Müslümanların önderi olan kişi.

ḫ. 270a/5, 274b/9, 275a/6, 275a/11, 275b/4, 275b/11, 290a/10, 290a/11,

290a/13

ḫ.+ lerinden 300a/11

ḫalīfelik: -2- [Ar+Tr] Halifelik, vekillik.

ḫ.+ i 275b/9, 288a/11

ḫalīlliḳ: -1-[Ar+Tr] Dostluk.

ḫ. 256b/7

ḫalilü'l āʿẓam: -2- [Ar] Hz. Muhammed'i öven, Allah'ın en büyük dostu anlamına gelen bir terim.

ḫ.+ dur ḥabībü'l-ekremdür ferd-i cāmiʿdür 239a/3

ḫ.+ dur ve 262b/13

ḫalīmlik: -1- [Ar+Tr] Yumuşak huyluluk.

ḫ.+ ile 300b/5

ḫāliṣ: -7- [Ar] Katışıksız, saf.

ḫ. 243b/9, 262b/3, 266a/11, 267b/1

ḫ. ėtmekdür 244a/2

ḫ. eylemezler 233b/7

ḫ. olmaġıla 244a/2

ḫalḳ: -74- [Ar] Yaratılmış olanlar, insanlar.

ḫ. 240a/12, 249a/11, 253a/10, 262a/2, 263a/4, 278b/3, 278b/6, 284b/6, 285b/12, 287b/3, 293a/13, 301b/6

ḫ. ėtdi 237b/11

ḫ.+ a 233a/7, 238b/2, 249b/10, 254b/8, 257b/10, 276b/13, 280b/4, 286a/12, 286a/13, 293a/5, 296b/9

ḫ.+ dan 245a/9, 280b/6, 282a/12, 282b/5, 282b/13, 283b/7, 283b/9, 284b/12, 286a/8, 289a/9,

290a/1, 291b/4, 292a/9, 293a/8, 294a/10, 295a/9, 295b/9, 296b/7, 304a/1

kemāl-i ḫ.+a 245a/7

cemīʿ-i ḫ.+ dan 285a/2

sıfat-ı ḫ.+ dan 245a/11

ḫ.+ dur 245a/1, 294b/7

akrem-i ḫ.+ dur 238b/12

efḍal-ı ḫ.+ dur 238b/12

sıfat-ı ḫ.+ dur 245a/10

ḫ.+ ı 260b/12, 261b/7, 265a/7, 265b/10, 265b/11, 272b/10, 282a/6, 297b/11

ḫ.+ ıla 287b/3, 306a/1

ḫ.+ um 253b/3

ḫ.+ uñ 252b/12, 254b/9, 254b/10, 277a/4, 284b/7, 288b/4, 295a/7, 296a/8, 296a/9, 296b/11

ḫ.+ undan 253b/3

ḫalvet: -6- [Ar] Yalnızlık, tenha.

ḫ. 284a/2, 304a/1

ḫ.+ de 305a/6

ḫ.+ e 280b/4

ḫ.+ lerde 284b/8, 301a/11

ḥamd: -1- [Ar] Şükür.

ḥ. 265b/12

ḥamīde: -3- [Ar] İyi, düzgün.

aḫlāḳ-ı ḥ. 245a/3

aḫlāḳ-i ḥ. 297a/7, 299a/5

ḥanīfī: -1- [Ar] Hanefi mezhebinden olan.

ḥ. 308b/11

ḫarāb: -1- [Ar] Harap, yıkık, yıkılmış.

ḫ. 304a/6

ḫarābāt: -1- [Ar] Harabeler.

ḫ.+ ındadur 280a/9

Ḥaram: -2- Kabe'nin bulunduğu alan.

Ḥ. 235b/7

ḥ.+ du 297b/7

ḥarām: -8- [Ar] Haram, İslam'ın yasakları, helal olmayan.

ḥ. 233b/4, 254a/3, 288b/12, 291a/7

ḥ.+ dan 303a/9

ḥ.+ dur 288b/2

ḥ.+ ı 291b/5, 291b/8

ḫarc: -2- [Ar] Vergi.

ḫ. 275a/13, 306b/2

ḥarekāt: -1- [Ar] Hareketler.

ḳuṭb-ı ḥ.- ı devr-i SüfyānıSevri 288a/10

ḥareket: -1- [Ar] Durgunluktan, sakin halden çıkma, kımıldama, iş.

ḥ. ėder 286b/5

ḥarf: -14- [Ar] Harf.

ḥ.+ dür 235a/4, 237b/7, 241a/12, 249a/13, 250a/8, 251b/8, 253a/13, 254b/5, 255b/1, 256b/4, 258a/2, 259a/3, 260b/13, 261a/9

ḥarīf: -2- [Ar] Herif, insan.

ḥ.+ lerden 241a/7, 299b/8

ḥarīr: -3- [Ar] İpek.

ḥ. 236a/7, 236a/8

ḥ.+ ine 271b/5

ḥarīṣ: -1- [Ar] Açgözlü, hırslı.

ḥ. 300b/7

ḥarum: -1- [Ar] bkz. *Ḥaram.*

ḥ.+ a 235b/8

ḫāṣ: -5- [Ar] Has, hususi, özgü.

ḫ. 259a/4, 274b/2

liḳā-yı ḫ.+ dur 267a/8

ḫ.+ ları 295b/9

ḫ.+ u'l-ḫāṣ Allāh 298a/5

Ḥasan: -7- Hasan bin Ali bin Ebu Talip (ö. 669), Hz. Muhammed'in ilk torunu.

Ḥ. 277b/1, 277b/2, 277b/9, 277b/11

Ḥ.+ a 277b/11

Ḥ.+ ı 277b/4

Ḥ.+ ıla 273b/4

Ḥasan: -2- bkz. *Ḥasanı Baṣrī.*

Ḥ. 282b/3

Ḥ.+ a 282b/3

Ḥasanı Baṣrī: -2- El-Hasan ibn Ebi'l Hasan el-Basrî (ö. 728), Müslüman vaiz, ilahiyatçı ve İslam alimi.

Ḥ. 282a/9

Ḥ.+ ye 282a/13

ḥaseb: -1- [Ar] Soyluluk; soy.

ḥ. 238b/12

ḥased: -10- [Ar] Haset, kıskançlık.

ḥ. 248a/11, 293b/13, 302a/2

ḥ. eyledi 242b/9

ḥ. eylemek 288b/11

ḥ. eyleseler 261a/6

ḥ.+ dür 261a/7, 302a/1

ḥ.+ i 304b/8

ḥ.+ leri 282a/6

ḫāṣe'l ḫāṣ: -1- [Ar] Özellerin özeli.

ḥ.+ uñdur dėdi 291b/7

ḥasenāt: -2- [Ar] İyilikler.

ḥ. 252b/3

ḥ.+ ın 241b/3

ḫāṣıl: -10- [Ar] Ortaya çıkan, var olan.

ḫ. 266b/2, 292a/1, 308a/9

ḫ. ola 245a/9, 247b/13, 296b/3

ḫ. olmaz 266b/5

ḥ. olur 246a/4, 254b/7, 298a/9

ḥasibsizlik: -1- [Ar+Tr] Değersizlik, değersiz olma durumu.

ḥ.+ inden 303a/4

ḫaşlet: -2- [Ar] Tabiat, yaradılıştan gelen huy.

ḫ. 288b/8, 300a/12

ḫaşm: -1- [Ar] Düşman.

ḫ.+ ı 271a/6

ḥasretlik: -1- [Ar] Sevilen bir şey veya kimseden ayrı kalma durumu, ayrılık.

ḥ.+ idür 245a/2

ḫasta: -4- [Far] Hasta, sağlığı yerinde olmayan.

ḫ. olmışdı 244b/9

ḫ. olursa 302a/6

ḫ.+ lar 276a/12, 276b/9

ḫastalıḳ: -2- [Far+Tr] Sağlığın bozulması durumu.

ḫ.+ ı 294a/1, 294a/2

ḥasūd: -1- [Ar] Kıskanç.

ḥ.+ lar 261a/6

ḫāṣu'l ḫāṣ: -3- [Ar] bkz. *ḥāṣe'l ḥāṣ*.

ḫ.- cennet-i rūḥa 298a/8

ḫ.- ehlüllāhdur 298a/2

ḫ.- ẕāt-ı maʿa'ṣ-ṣıfāta naẓar 298a/3

ḫāṣu'l ḫāṣ: -2- [Ar] bkz. *ḥāṣe'l ḥāṣ*.

ḫ.+ dur ʿavāmuñ 297b/12

ḫ.+ uñ nefsi 297b/13

ḥāṣā: -2- [Ar] Haşa, uzak dursun.

ḥ. 233a/8, 269a/10

ḥaşm: -1- [Ar] İncitmek.

ḥ. 301a/9

ḥaşr: -1- [Ar] Toplanma.

ḥ. 284b/11

ḫaṭ: -1- [Ar] Çizgi, sınır.

ḫ. 238a/4

ḫaṭā: -1- [Ar] Hata, yanlış.

ḫ.+ lar 240a/1

Ḫaṭāboġlı ʿÖmer: -1- bkz. *ʿÖmer*.

Ḫ. 274b/11

ḫāteme'n-nebiyyīn: -1- [Ar] Hz. Muhammed için kullanılan tabir.

ḫ.+ dür ḥattā 238b/10

ḫāṭır: -2- [Ar] Hatır, düşünme, akılda tutma.

ḫ.+ ın 276a/12

ḫ.+ ların 276b/9

ḫatīb: -1- [Ar] Hatip, hitap eden.

ḫ.+ lerdür 276b/13

ḫātimi'l kitāb: -1- [Ar] Bir kitabın sonuna eklenen "sonuç" niteliğindeki makale.

ḫ. 307b/11

ḫatm: -3- [Ar] Hatim, herhangi bir kitabı sonuna kadar okuyup bitirmek.

ḫ. 259a/5, 275a/12, 290a/3

ḥattā: -99- [Ar]

ḥ. 234a/4, 234a/11, 234b/8, 237a/12, 238b/3, 241a/8, 241a/11, 242b/7, 245b/8, 246b/8, 249b/3, 250b/13, 251a/10, 252b/2, 253b/4, 253b/13, 254a/8, 254a/9, 255a/3, 255a/8, 255a/12, 258a/9, 258b/3, 259a/3, 260a/4,260a/6, 262b/1, 262b/10, 264b/5, 265a/8, 266b/5, 267b/7, 268b/9, 269b/13,270a/3, 271a/10, 271b/9, 272a/1, 273a/5, 274b/13, 276b/5, 277a/5, 278a/9, 279a/9, 279b/3, 279b/6, 280b/2, 281a/7, 282b/8, 283a/1, 283a/10, 284b/6, 285a/9, 285b/6, 285b/8, 285b/9, 285b/11, 286a/7, 286b/7, 287b/13, 288a/7, 288a/9, 288a/11, 289b/9, 290b/2, 290b/10, 290b/11, 292a/3, 292b/8, 293a/4, 293a/13, 293b/5, 293b/11, 293b/13, 294a/7, 294a/10, 294b/12, 295b/1, 295b/7, 296b/7, 296b/8, 297a/11, 298b/13, 299b/6, 299b/10, 300b/3, 301a/2, 302b/4, 302b/8, 303b/6, 303b/9, 303b/13, 304b/3, 307a/12, 308a/4, 308b/6, 309a/4, 309a/8

ḫāteme'n-nebiyyīndür ḥ. 238b/10

ḥattā taʾtiyehumu'l beyyinetü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin birinci ayeti.

t. 241b/8

ḥattā zurtum'l meḳābira: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasur Suresi'nin ikinci ayeti.

ḥ. 253b/4

ḫātūn: -7- Kadın, bayan.

ḫ. 236a/4, 236a/5, 236a/10

ḫ.+ dur 273a/12

ḫ.+ lara 273b/13

ḫ.+ ları 278a/7

havā: -6- [Ar] bkz. *hava.*

h.+ da 276b/5

h.+ dan 248b/1, 291b/11, 302b/9

h.+ ya 302b/10

h.- yı nefse 284b/10

ḥavāṣ: -1- [Ar] Duyular, hisler.

ḥ. 298a/1

ḫavāṣ: -7- [Ar] Özellikler.

ḫ. 298a/2, 298a/4, 298a/7

ḫ.+ dur 297b/11

ḫ.+ uñ 294b/8, 297b/12

ḫ.+ uñdur 291b/6

havāʾiyye: -1- [Ar] Havadan oluşturulan.

ecsām-ı h.+ dendür 270b/7

ḥavf (ḫavf): -1- [Ar] Korku.

ḥ.+ ile 240b/11

ḫavf: -4- [Ar] bkz. *ḥavf.*

ḫ. 244a/3, 262b/6, 297a/2, 297a/11

hāviye: -2- [Ar] Cehennemde bir kuyu adı.

h. 252b/8, 253a/1

hāviyetun: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Kâria Suresi'nin dokuzuncu ayeti.

h. 252b/8

ḥavż: -4- [Ar] Havuz.

ḥ. 258a/8, 276b/1

ḥ.+ dan 277a/1

ḥ.+ ı 267b/7

hāy: -1- [Far] Eyvah! Vay!

h. 260a/13

ḥayā: -1- [Ar] Haya, utama.

ḥ.+ sı 288b/8

ḥayāt: -9- [Ar] Hayat, yaşam.

ḥ.- ı ḥaḳ 297a/6

ḥ. 237a/7, 239a/3, 242a/13, 263a/8, 287a/13

āb-ı ḥ. 307b/7

āb-ı ḥ.+ ıla 263a/10

ḥ.+ ına 238b/13

ḫayf-: -2- [Ar] Yazık.

ḥ. 302b/13

ḥ.- dür 252b/2

ḫayır: -6- [Ar] İyilik, faydalı işler.

ḫ. 250a/7, 254a/2, 276a/9

ḫ.+ dan 249b/12, 251b/2

ḫ.+ lardan 258b/13

ḫāyır-: -1- [Ar] Hayrette kalmış, şaşırmış olan kimse.

ḥ.- lar idi 263b/1

ḫayırlu: -1- [Ar+Tr] Hayırlı, faydalı olanı.

ḫ.+ larıdur 246b/2

ḫayırlulıḳ: -1- [Ar+Tr] Hayırlı olma durumu.

ḫ.+ ı 246b/1

ḥayrān :-3- [Ar] Hayran, tutkun.

ḥ. 261b/12, 271b/9, 272a/11

ḫayran: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzāl Suresi'nin yedinci ayeti.

ḫ. 250a/5

ḫayrāt: -1- [Ar] Hayırlar, iyilikler.

ḫ.+ a 245b/12

ḫayret: -1- [Ar] bkz. *ḫayrāt.*

ḫ. 298a/11

ḥayvān: -1- [Ar] Hayvan.

ḥ.+ lar 270a/10

hāẕā resmü hāẕihi'ddāru feʿtebirū yāülīl ʾebṣāru -3- [Ar] (İşte bu dünyanın halidir öğüt alın ey akıllılar) Hadis.

h. 265b/5, 268b/13, 274b/8, 277b/13

haẕā'l beled: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin üçüncü ayeti.

h.+ i 235b/4

hazārān: -1- [Far] Hezaran, binlerce, pek çok.

h. 263a/7

ḥażāyırı ḳuds: -1- [Ar] Cennet avluları.

ḥ.+ e ėrişürler 262b/2

ḫazāyin: -1- [Ar] Hazineler.

ḫ.+ i 262b/12

ḫazīne: -1- [Ar] Kıymetli şeyleri saklayacak sağlam yer.

ḫ.+ sini 291a/5

ḫazīnedār: -1- [Ar+Far] Hazine görevlisi.

ḫ.+ ıdur 238b/10

ḥāżır: -3- [Ar] Huzurda olan, göz önünde olan.

ḥ. 302a/7, 307a/12

ḥ.+ dur 251a/6

ḥāżır ve nāżır: -1- [Ar] Zaman ve mekândan arınmış olarak her yerde var olan ve her şeyi gören, gözeten.

ḥ. 307a/12

ḥażm: -1- [Ar] Hazmetme, sindirim.

ḥ. 248a/8

ḥażret: -15- [Ar] Hazret; isimlerin başına saygı, övme, yüceltme amacıyla getirilen unvan.

ḥ.- i ʿaleyhisselām 233a/5, 260a/7

ḥ.- i ḥaḳḳa 256b/5

Ḥ.- i Muḥammed 258b/11

Ḥ.- iʿAlī kerremallāhüvechehü 264a/7

Ḥ.-iRasūl ʿaleyhisselām 260b/5

ḥ.+ i 250a/9, 250a/10

ḥ.+ in 246b/11

ḥ.+ inden 290b/3

ḥ.+ ine 249a/13, 257a/2, 260a/4, 307a/10

ḥ.+ inüñ 258b/10

ḥażreti: -2- [Ar] Saygı ve yüceltme ifade eden bir unvan.

Ḥ. 291a/3

ḥ.+ ni 233b/9

Ḥażreti ʿAlī: -2- [Ar] bkz. *ʿAlī.*

Ḥ. 276a/1

Ḥ.+ ye 264b/13

Ḥażreti Ḥasan: -1- bkz. *Ḥasan.*

Ḥ. 277a/11

Ḥażreti Muḥammed: -1- Muhammed bin Abdullah (ö. 632), İslam'ın kurucusu ve peygamberi olan dinî, askerî ve siyasî lider.

Ḥ.+ üñ 238b/6

Ḥażret-i Rasūl: -2- [Ar] İslam peygamberine hürmet maksadıyla verilen unvan.

Ḥ.+ e vara 273b/3

Ḥ.+ üñ mübārek 268b/9

Ḥ.+ üñ risāleti 263b/3

Ḥażreti Rasūl: -17- [Ar] bkz. *Ḥażret-i Rasūl.*

Ḥ. 265b/4, 265b/11, 268a/3, 268a/6, 269a/11, 274b/5, 274b/6, 275b/1

Ḥ.+ e 263b/6

Ḥ.+ üñ 267a/5, 268a/2, 268b/7, 269a/12, 275b/2, 277b/3, 298b/10

Ḥażret-i Rasūlullāh: -1- [Ar] bkz. *Ḥażret-i Rasūl.*

Ḥ.+ a ėtdi 260a/6

Ḥażreti'n nebi: -1- [Ar] bkz. *Ḥażret-i Rasūl.*

Ḥ. 265b/6

heb: -1- Hep, bütün.

h. 285a/11

ḥekīm: -3- [Ar] Hekim, doktor.

ḥ. 234a/3

ḥ.+ leri 306b/5, 306b/7

helāk: -7- [Ar] Helak, yok olma.

h. 245b/1, 255b/6, 294a/4, 297a/5, 302b/7

h. oldı 303a/4

meʿa'l-ḳavmi'l-ḫāsirīn h. oldılar 271a/2

helāklik -3- [Ar+Tr] Yok olma durumu.

h.+ i 289a/11

h.+ ine 294a/2, 294a/3

ḥelāl: -5- [Ar] Helal, haram karşıtı.

ḥ. 233b/3, 254a/3, 282a/3, 304b/2

ḥ.+ üñ 291b/5

ḫelāl (ḥelāl): -1- [Ar] bkz. *ḥelāl.*

ḫ.+ i 291b/9

hem: -23- [Far] Hem, üstelik.

h. 238a/1, 239b/11, 246b/1, 248b/3, 250b/1, 251a/6, 252a/8, 254b/9, 256a/1, 258b/2, 259b/13, 262b/5, 264a/8, 265a/1, 270b/10, 273b/10, 275b/2, 280a/9, 280b/13, 291a/3, 291a/6, 300b/8

hemān: -4- [Far] Hemen.

h. 238a/6, 242a/4, 285b/7, 286b/5

ḥeme -1- Deride kızarıklıklar oluşturan bir tür hastalık.

ḥ. 234a/3

hemīn: -1- [Far] Bu, işte bu.

h. 274a/12

hemīşe: -4- [Far] Daima, her zaman.

h. 280a/9, 295a/8, 295a/9

h.+ tini 285a/7

hemişīn: -1- [Far] Prens, Yşıt.

h. 241a/9

her: -89- [Far] Önüne geldiği ismin benzerlerini "teker teker hepsi" anlamıyla kapsayacak biçimde genişleten söz.

h. 233a/13, 233b/4, 234b/8, 235a/5, 237b/8, 238a/9, 238b/8, 239a/11, 240a/12, 241a/4, 241a/9, 241b/2, 244b/4, 246b/13, 247b/6, 247b/7, 247b/8, 247b/12, 248a/11, 248b/5, 249b/4, 250a/4, 250a/6, 251a/7, 251a/9, 251b/5, 254b/8, 256b/6, 257a/8, 258a/12, 259a/5, 259a/10, 260b/8, 262a/7, 266b/9, 267a/4, 267a/10, 270b/11, 272b/1, 272b/2, 272b/3, 276b/5, 277a/7, 281a/12, 282b/5, 284b/4, 284b/5, 284b/13, 285a/11, 285b/11, 286a/4, 286a/12, 286a/13, 286b/1, 288a/1, 288b/13, 289a/7, 291a/4, 292a/5, 292a/8, 293a/5, 294a/8, 294a/9, 295a/7, 295a/8, 295b/3, 296a/3, 297a/9, 297a/10, 297b/1, 300a/13, 300b/5, 301b/7, 301b/9, 301b/11, 303a/6, 304a/4, 304a/13, 306a/2, 306a/4, 306a/6, 306b/7, 306b/13, 307a/13, 308a/4, 308b/12

herḫāl: -1- [Far+Ar] Büyük bir ihtimalle.

h.+ de 233b/12

herkez: -1- [Far] Herkes, insanların bütünü.

h. 241a/2

herkiz: -3- bkz. *herkez.*

h. 288a/11, 305b/6, 306b/9

ḥesābsuz: -1- [Ar+Tr] Hesapsız, hesap etmeden.

yevmü'l-ḳıyāmetde ḥ. 264a/6

hevā: -2- [Ar] İstek, nefis isteği.

h. 294a/12

h.+ ya 244b/2

hey: -1- Hey; seslenme, ilgi veya dikkat çekmek için söylenen söz.

h. 283a/6

heybet: -2- [Ar] Heybet; hürmetle beraber korku hissini veren hal.

h.- i celālden 280a/5

h.+ le 240b/11

hezār: -1- [Far] Bin sayısı.

h. 307a/3

hezārān: -2- [Far] Binler, binlerce.

h. 256b/13, 272a/2

ḥıfẓ: -2- [Ar] Koruma, saklama, muhafaza.

ḥ. 261a/7

ḥ.+ ında 271a/10

ḫınzīr: -1- [Ar] Hayvan, domuz.

ḫ. 303b/2

ḥırṣ: -2- [Ar] Hırs, sonu gelmeyen istek, aşırı tutku.

ḥ.+ dur 302a/1

ḥ.+ ıña 302a/2

ḫışım: -1- [Ar] Hısım, evlilik yoluyla birbirine bağlı olan kimseler.

ḫ.+ ları 242a/11

ḫışm: -2- [Far] Hışım, öfke, sinir.

ḫ.+ uñ 301b/1, 305a/9

ḫıyānet: -1- [Ar] Hıyanet, ihanet.

ḫ. 300a/3

ḫıyānetliḳ: -1- [Ar+Tr] Hıyanet.

ḫ. 252b/12

Ḥıżır: -1- Hz. Musa döneminde yaşamış olan, kendisinde ilahi bilgi ve hikmet öğretilen kişi.

Ḥ. 283a/12

Ḫıżır: -1- bkz. *Ḥıżır*.

Ḫ. 263a/9

ḥicāb: -12- [Ar] Örtü, perde.

ḥ. 298b/8

ḥ.+ dur 244b/12, 287a/8

ḥ.+ ı 294b/7, 294b/8

ḥ.+ ıla 306a/6

ḥ.+ ını 292b/10

efʿāl-i ḥ.+ ları 297b/4

ṣıfāt-ı ḥ.+ ları 297b/4

cemīʿ-i ḥ.+ laruñ 244a/13

ḥ.+ uñ 282b/3, 302a/3

hicret: -4- Göç, göç etme.

faṣl-ı h.- i nebī 263b/5

h. 263b/9, 263b/11, 264a/2

hīç: -11- [Far] Hīç; olumsuz yargılı cümlelerde fiilin anlamını pekiştiren söz.

h. 237a/6, 237a/9241a/11, 254a/7, 286a/11, 293b/13, 294a/1, 294b/3, 296b/6, 296b/7, 307b/10

hīçbir: -2- [Far+Tr] Bir addan önce getirilerek o adın bildirdiği varlıktan bir tanesinin bile olmadığını anlatan bir söz.

h. 259b/13, 281a/12

hidāyet: -3- [Ar] Hidayet, doğru yolu göstermek.

h. 239b/5, 239b/9

h. bulduġından 244a/7

ḥikāyet: -22- [Ar] Hikâye.

ḥ. 242a/2

Ḥ. 234a/2, 235b/6, 235b/12, 237a/5, 237a/11, 242b/11, 243a/10, 249a/1, 249a/8, 254a/11, 256a/3, 265a/4, 276a/6, 281a/3, 283a/4, 285b/1, 286b/3, 290a/9, 292a/12, 302a/8

ḥ.+ i 303a/4

ḥikmet: -6- [Ar] Hikmet, bilgelik, gizli sebep.

ḥ. 244b/4, 282a/4, 303b/7

ḥ.+ dür 304b/3

ḥ.+ inden 272a/2

ḥ.+ üñ 304b/3

ḫīlāf: -1- [Ar] Aykırı, zıt.

ḫ. 252b/11

ḫilāfet :-5- [Ar] Hilafet, halifelik.

ḫ. 274b/6, 275b/12, 275b/13

ḫ.+ üñ 275b/10

ḫilʿat: -2- [Ar] Süslü elbise, kaftan.

ḫ. 256b/6

ḫ.+ ini 287b/6

ḥīle: -1- [Ar] Hile, düzen, aldatmaca.

ḥ. 307a/3

himmet: -2- [Ar] Himmet, çaba.

h. 294a/11

h.+ i 262b/3

Hindistān: -2- Hindistan.

H. 305b/4, 306b/7

ḥisāb: -12- [Ar] Hesap.

ḥ. 237a/8, 237a/10, 250a/2, 272b/12, 275b/2, 304a/9

ḥ.+ a 241a/9, 299b/9

ḥ.+ ı 303b/5

ḥ.+ ıla 304a/4

ḥ.+ ına 288b/13

ḥ.- larum 237b/3

ḥisābsuz: -1- [Ar+Tr] Hesapsız, düşünmeden.

ḫ. 257a/10

ḫiṭāb: -2- [Ar] Hitap, seslenme, konuşma.

ḫ.- ı ʿizzet 287b/13

ḫ.- ı kerīmi 307b/12

ḫiẕmet: -2- [Ar] Hizmet etme, iş görme.

ḫ. 286b/8, 293b/6

ḫōca: -2- [Far] Hoca, öğretmen, öğretici; Müslümanlıkta din görevlisi.

ḫ.- i enbiyā 281a/3

ḫ.+ ma 236a/6

ḫōca: -1- [Far] bkz. *ḥōca.*

ḫ.+ mdan 237a/13

ḫor: -1- [Far] Değersiz, önemi olmayan.

ḫ. 303b/9

ḫōrlıḳ: -1- [Far+Tr] Değersiz olma durumu, değersizlik.

ḫ.+ dur 305a/11

ḫoş: -4- [Far] Beğenilen, zevk veren.

ḫ. 234b/12, 260a/6, 265b/9

ḫ. olur 234a/6

ḫoşca: -1- [Far] Hoş bir biçimde, güzelce.

ḫ. 303a/2

ḫoşnūdsuz: -1- [Far+Tr] Hoşnut olmayan.

ḫ. 300a/9

ḫōşnuzlıḳ: -1- [Far+Tr] Razı olma durumu, memnun olma durumu.

ḫ. 287b/6

ḫōẕ: -1- [Far] Bizzat, kendi, dahi.

ḫ. 294a/7

ḫubb-ı ṣuveri: -2- [Ar] Şeklini sevmek.

262a/10

ḫubb-ı ẕātınuñ: -1- [Ar] Kendini sevmek.

262a/11

ḫuccet: -7- [Ar] Delil, kanıt.

ḫ. 241b/9, 274a/3, 274a/4, 284a/9

ehl-i ḫ. 283b/11

ḫ.+ i 274a/4

ḫ.- ü'l faḳr-i ḳaḥrı 284a/3

ḫukemā: -1- [Ar] Bilgeler, alimler.

ḫ. 263b/2

ḫuḳḳa: -2- [Ar] Hokka, küçük kutu.

ḫ. 273b/7, 273b/8

ḫuld: -1- [Ar] Cennet.

ḫ. 247a/12

ḫulḳ: -3- [Ar] Huy.

ḫ.+ dur 258b/7

ḫ.+ ı 296a/9

ḫ.+ uñ 303b/8

ḫulḳı ʿaẕīm: -1- [Ar] Çok büyük ahlaklı, ahlak üzeri.

ḫ.+ i ve 267b/9

ḫūn: -1- Hor ve zelil olmak. Kan.

ḫ. 302b/5

ḫunefāe: -1- [Ar] Hanif, Allah'ın birliğine inananlar.

ḫ. 244a/4

ḫūri: -2- [Ar] Huri, cennet kızı.

ḫ. 247b/8

ḫ.+ ler 270b/11

ḫurmet: -2- [Ar] Hürmet, saygı.

ḫ.+ i 257a/13

ḫ.+ inüñ 280a/13

ḫūru'l ʿayn: -3- [Ar] Cennet hurileri.

ḫ. 273a/11

ḫ.+ dan gökçek 273a/9

ḫ.+ ı yaratdı 273a/8

ḫuṣūṣā: -2- [Ar] Ayrıca, özellikle.

ḫ. 238a/12, 274a/10

ḫuṭame: -4- [Ar] Cehennemin beşinci tabakası; cehennem.

ḫ. 255a/4, 255a/5, 255a/6, 255a/9

ḫuṭbe: -1- [Ar] Hutbe, dini konuşma.

ḫ. 264b/9

ḫūy: -1- [Far] Huy; insanın yaratılış ve ruh özelliklerinin bütünü.

ḫ. 241a/6

ḫużūr: -1- [Ar] Huzur, rahatlık, erinç.

ehl-i ḫ. 298b/1

ḫuẕūẕ: -1- [Ar] Hazlar, memnuniyetler, hoşlanmalar.

cemīʿ-i ḫ.+ dan 295b/6

ḫükemā: -2- [Ar] Hakimler, bilginler.

ḫ. 272a/2, 272a/10

ḫükemāʾ: -1- [Ar] bkz. *ḥukemā.*

ḫ.- i ʿāḳıl 271b/10

ḫükm: -8- [Ar] Hüküm, yargı, kesin karar.

ḫ. 300a/13, 300b/1, 300b/4, 300b/5, 300b/6

ḫ. ėdenlerüñ 237b/5

ḫ. +ina 302b/4

ḫüküm: -1- [Ar] bkz. *ḥükm.*

ḫ.+ ler 242b/2

hüm ḫayrul-beriyyeti: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin yedinci ayeti.

h. 246b/2

hüner: -1- [Far] Marifet, ustalık, beceri.

h. 306a/10

ḫ̲ūrliḳ: -1- [Ar+Tr] bkz. *ḫ̲ōrlıḳ.*

ḫ̲.+ dür 301b/2

ḫürmet: -5- [Ar] bkz. *ḫurmet.*

ḫ.- i vāṣılı 262b/7

ḫ. 303b/1, 307a/3

ḫ.+ de 252b/1, 252b/2

Ḫüseyin: -7- Hüseyin bin Ali bin Ebu Talib (ö. 680), Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Ali'nin oğlu.

Ḫ. 277b/1, 277b/2, 277b/10, 277b/11

Ḫ.+ i 277b/4, 277b/12

Ḫ.+ üñ 273b/4

ḫüsn: -2- [Ar] Güzellik.

ḫ.- i ṣıfāt̄ı 299a/13

ḫ.+ i 237b/12

Ḫ̲üsrev: -1- Hüsrev Perviz (ö. 628) İran'ın son büyük Sasani kralı.

Ḫ̲. 306b/3

ḫüsün: -1- [Ar] bkz. *ḫüsn.*

ḫ.+ de 273a/8

ḫüsündār: -1- [Ar+Far] Güzel olan.

ḫ. 303a/2

hüviyet: -1- [Ar] Hüviyet, şahsiyet, kişilik.

h. 261b/13

hüvviyet: -3- [Ar] bkz. *hüviyet.*

h.- i ilāhiyye 266a/9, 267a/12

h.+ i 299a/8

I

ıra-: -1- Iramak, uzaklaşmak.

ı.- dılar 264b/6

ıraḳ: -9- Uzak.

ı. 244b/12, 272b/3, 292a/7, 292a/8, 295b/10, 295b/13, 300a/4

ı.+ dan 254a/6

ırmaḳ: -10- Irmak; büyük akarsu, nehir.

ı.+ dur 258a/5, 258a/7

ı.+ ı 248a/2, 248a/3, 248a/4, 248a/5

ı.+ ın 258a/8

ı.+ lar 247b/11, 248a/1

ı.+ ları 247a/7

ıssı: -9- Sıcak, sıcaklık, hararet.

ı. 240a/1, 306a/10, 306b/5, 306b/6

ı.+ dur 282b/7

ı.+ larına 255b/4

ı.+ sı 253a/2, 255a/12

ı.+ yla 234a/5

ʿışḳ: -14- [Ar] Aşk, aşırı sevme hali.

ʿ. 280b/3, 285b/13, 286a/1, 286a/2, 287b/1, 287b/9, 293a/6, 295a/10,

295a/13, 295b/2

ʿ.+ ına 267a/10

ʿ.+ ından 291b/12

ʿ.+ uñ 288a/8

ʿıvaż: -1- [Ar] Bedel, karşılık.

ʿ.+ ı 246b/3

İ

i-: -77- İ-mek.

ʿAbdullāh i.- di 278a/3

ʿāşıḳ i.- di 295a/1

aşılmış i.- di 276b/5

beñzer i.- di 277b/1, 277b/2

bīşevā i.- di 280b/3

binmişler i.- di 276a/12

bozar i.- di 293b/11

CaʿferiṢādıḳ i.- di 286b/9

cāmiʿü'l-Ḳurʾān i.- di 275a/12

cemālde i.- di 273a/8

CüneydiBaġdādi i.- di 295a/6

EbūlḳāsımTüsterī i.- di 295a/5

efʿālden i.- di 272a/13

Fārsca i.- di 308a/3

Fāṭıma i.- di 278a/6

fāyidelü i.- di 253b/7

gibi i.- di 255b/12

ḫāyırlar i.- di 263b/1

İbrāhīm i.- di 278a/4

içinde i.- di 294b/12

ilāhlar i.- di 263a/13

kāmil i.- di 280b/2, 289a/4, 292a/4, 293b/3

ḳarnumda i.- di 286b/4

Ḳāsım i.- di 278a/2

kemālde i.- di 289b/7, 291a/11

ḳıyās i.- di 291a/2

ḳızıl i.- di 277b/5

ḳurumış i.- di 276b/2, 277a/1

ManṣūrḤallāc i.- di 294b/12

muṭīʿler i.- di 263a/12

mürīdi i.- di 293b/4

nūr-ı esmādan i.- di 272a/12

nūr-ı ṣıfātdan i.- di 272a/13

nūr-ı ẕātdan i.- di 272a/12

oġlı i.- di 276a/4

olur i.- di 308a/1

pādişāhı i.- di 283a/4

perdedār i.- di 263a/8

resme i.- di 291b/1

Ruḳiyye i.- di 278a/5

sāḳisi i.- di 276a/2

sāyirler i.- di 263a/13

secdesi i.- di 290b/11

şoñra i.- di 278b/12

şorarlar i.- di 276a/13

şeyḫi i.- di 293b/2

tamām i.- di 289b/8

ṭayısı i.- di 292a/4

ÜmmiGülsūm i.- di 278a/6

vaḳti i.- di 265a/2

vėrür i.- di 295a/7

yārı i.- di 276a/3

yaşında i.- di 243a/11, 278a/12

yazılu i.- di 236a/8

zamānında i.- di 258b/1

Zeyneb i.- di 278a/4

ḥaḳdan i.- digin 243b/2

ʿuḳūbet i.- dügin 253b/9

ḥaḳ i.- dügin 243a/7

naḳā i.- düġine 258b/4

ḳulı i.- düm 290b/1

bütün i.- ken 256a/9

ġālib i.- ken 286b/2

ġażabda i.- ken 301a/10

muḳīm i.- ken 263a/4

pādişāhuñ i.- ken 256a/4

riyāżetleri i.- ken 291a/7

ʿālim i.- miş 237b/2

degil i.- miş 243a/7

yañlış i.- miş 243a/6

ʿ**ibādet:** -23- [Ar] İbadet, bir dinin buyruklarını yerine getirme.

ʿ. 237a/2, 240b/5, 265a/8, 281b/9, 289a/9, 289a/10, 293b/5, 304a/12, 304a/13, 304b/2, 308b/5

ʿ. ėderlerdi 238b/8

ʿ. ėdeyin 237a/1

ʿ. ėtmekde 243b/10

ʿ. ėtmişce 237b/9

ʿ.+ de 251b/6

ʿ.+ e 245b/6, 279a/9, 283a/11, 287a/3, 304a/1

ʿ.+ ile 291b/8

ʿ.+ ümüze 279b/2

ʿ**ibāret:** -5- [Ar] Meydana gelen, oluşan.

ʿ. 271a/9

ʿ.+ dür 245b/3

ʿ.+ ine 271a/12, 271b/10

ʿ.+ leri 308a/5

İbni ʿAbbās: -1- Abdullah bin Abbas (ö. 687), Tefsir ve fıkıh alanlarında otorite kabul edilen ve çok sayıda hadis rivayet eden, Hz Muhammed'in amcasının oğlu olan sahabe.

İ. 255b/12

İbni ʿAmmi: -1- [Ar] Amcaoğlu.

İ. 291a/1

İbni Melcem: -1- İbn-i Mülcem (ö. 661), Hz. Ali'nin katili.

İ. 276a/5

İbrāhīm: -5- bkz. *İbrāhīm Edhem.*

İ. 283a/5, 283a/7, 283a/9, 283a/12

İ. idi 278a/3

İbrāhīm: -1- Hz. İbrahim Peygamber (ö. MÖ 1975); Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam gibi İbrahimî dinlerin ortak atasıdır.

İ.+ üñe 256b/6

İbrāhīm Edhem: -4- İbrahim bin Edhem (ö. 777), sufi muhaddis (hadis ilmini bilen).

İ. 283a/3, 287a/5

İ.+ e 287a/4

İ.+ i 289b/9

ʿibrī: -1- [Ar] İbranice.

ʿ. 271a/12

iç-: -13- İçmek.

i.- düm 287b/9

i.- eler 258a/10

i.- en 240b/7

i.- enler 248a/4

i.- er 235a/12, 238b/13, 250a/12

i.- erlerdi 242b/8

i.- iserdür 277b/10

i.- mek 237a/7

i.- meyem 249a/4

i.- se 248a/11

i.- seler 248b/1

iç: -41- İç, dahil, dış karşıtı.

i.+ inde 249b/10, 273b/8, 274a/10, 274a/11, 275a/9, 280b/2, 281a/8, 281b/1, 282a/9, 282a/12, 282b/7, 283a/9, 283b/2, 283b/6, 284a/4, 285a/7, 285a/13, 287b/10, 288a/12, 288b/1, 289a/4, 291a/6, 291a/12, 291a/13, 293b/2, 295a/2, 295a/10, 298a/11

ʿarasa-iyevmi i.+ inde 254a/9

Firdevs-iaʿlā i.+ inde 286a/8

i.+ inde idi 294b/12

i.- indedür 242a/6

i.+ indeki 249b/5, 249b/9, 277a/1

i.+ inden 277a/4

i.+ indeyidi 285a/8

i.+ indeyiken 248b/1, 275a/8

i.+ lerine 255a/7

içerü: -1- İçeri, iç bölüm.

i. 268a/5

içün: -43- [Far] İçin, amacıyla, maksadıyla.

i. 234a/1, 240a/12, 241a/11, 243b/11, 244a/3, 252b/7, 253a/10, 253b/5, 253b/11, 255a/13, 257a/11, 257a/13, 262a/11, 262b/6, 270a/6, 271a/6, 272b/12, 272b/13, 275b/8, 289a/6, 290b/9, 290b/12, 291a/8, 297a/2, 297a/6, 298a/4, 298a/5, 303b/11, 304a/12, 304a/13, 304b/1, 306b/2

i.+ dür 247a/2, 247b/6, 259a/10, 262a/12, 299a/12

içür-: -3- İçirmek.

i.- di 282a/10, 290a/6

i.- diler 277b/12

idrāk: -3- [Ar] İdrak, farkına varmak, anlayış.

i. olundı 238b/4

i. olunmadı 238b/3

i.+ ine 267a/11

ifnā: -1- [Ar] Yok etme.

niʿme'l-mevleyedür i.- yi vücūd 262b/8

iḫlāṣ: -9- [Ar] İhlas, içtenlik, dürüstlük.

i. 243b/10, 243b/12, 284a/13

İ. 259a/3, 259a/6

sūret-i İ. 259a/9

i.+ dan 296a/2

i.+ ıla 289a/7

iḥsāniyye: -1- [Ar] İyilik, lütuf.

tecelliyāt-i i.+ nüñ 239a/2

iḫtiṣāṣ: -2- [Ar] İhtisas, uzmanlık.

i. 247a/2, 247a/3

iḫtiyār: -3- [Ar] İhtiyar, yaşlanmış kimse.

i. 258a/4, 280a/11

i.+ uñ 299a/2

iḥtiyāṭ: -1- [Ar] İhtiyat, tedbirli davranış.

i. 269a/10

ʿ**iḳāb:** -3- [Ar] Ceza.

ʿ. 244a/3, 262b/6, 297a/2

iki: -46- Sayı, iki.

i. 233a/6, 233b/3, 233b/11, 235a/5, 235a/12, 244b/10, 246b/7,

252b/2, 254a/13, 257b/8, 260a/3, 260a/8, 260b/7, 261a/11, 261b/7, 266b/1, 267b/2, 269a/13, 274b/5, 275a/1, 275b/3, 276b/2, 276b/3, 277a/2, 278b/13, 293b/6, 297b/5, 298b/1, 300a/7, 302a/1, 306b/9, 306b/11

nefs-inātṭıḳanuñ i. 245a/5

i.+ dür 284a/5

i.+ müz 275b/7

i.+ nci 244a/1

i.+ si 269b/2, 273a/6, 274a/7, 274b/7, 277a/4

sūretü'n-nās i.+ si 260a/2

i.+ sini 278a/6

i.+ sinüñ 233a/1

ikinci: -32- İki sayısının sıra sıfatı.

i. 247a/10, 248b/8, 252b/11, 259a/8, 261b/10, 283b/8, 284a/9, 284b/2, 284b/4, 284b/8, 286a/10, 288b/5, 288b/10, 289a/7, 289a/12, 291a/5, 291b/5, 295b/6, 295b/10, 296a/1, 300b/1, 301a/4, 301a/11, 301b/5, 301b/10, 304b/12, 305a/5, 305a/9, 305b/12, 306a/5, 306a/13

i.+ si 306b/12

iki yüz seksen: -1- Sayı, iki yüz seksen.

i. 237b/7

iḳrāʾ: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin ikinci ayeti.

i. 237b/13

iḳraʾ biismi rabbike'llezī ḫalaḳ: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin birinci ayeti.

i. 237b/9

iḳrār: -1- [Ar] Dile getirme, kabullenme, itiraf etme.

i. 272a/3

iḳtidā: -1- [Ar] Uymak, tabi olmak.

i. 307a/8

iḳtiżā: -3- [Ar] İhtiyaç, gerekme, icap etme.

i. ėder 286a/3

i. ėtdi 262a/9

i.+ sınca 271a/10

ʿ**ilāc:** -1- [Ar] İlaç, bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde.

ʿ.+ ı 244b/10

ilāh: -1- [Ar] Tanrı.

i.+ lar idi 263a/13

ilāhī: -11- [Ar] İlahi, Tanrıya özgü olan, Tanrısal.

i. 236a/2, 236b/13, 268b/6, 307b/12

İ. 242a/13, 256b/6, 257a/1, 273a/9, 274b/11, 288a/3, 293a/3

ilāhi'n nās: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nas Suresi'nin üçüncü ayeti.

i. 261a/12

ilāhiye: -1- [Ar] Tanrı'ya ait, Tanrı'yla ilgili.

şarāb-ı i.+ den 295a/11

ilāhiyye: -8- [Ar] bkz. *ilāhiye.*

aḫlāḳ-i İ. 299a/7

esrār-ı i. 262a/5

hüviyyet-i i. 266a/9

hüvviyet-i i. 267a/12

kemālāt-ı i. 238b/1

cemāl-i i.+ de 263b/1

muẓāhir-i i.+ de 263a/12

kelimāt-i i.+ den 308b/3

ilāhüküm ilāhün vaḥid lā ilāha illā hüve'r raḥmanir raḥīm: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Bakara Suresi'nin yüz altmış üçüncü ayeti.

i. 270b/12

ile: -99- İle, bağlaç, edat.

i. 237a/11, 238a/2, 238b/1, 238b/3, 238b/4, 240a/11, 240b/2, 240b/3, 240b/7, 240b/10, 240b/11, 240b/12, 240b/13, 241a/2, 242a/13, 242b/1, 243a/13, 244a/9, 244a/10, 245a/3, 245a/5, 245a/10, 245b/2, 245b/5, 250a/3, 251b/6, 253b/12, 255a/11, 260a/7, 262a/8, 264a/1, 268a/6, 268a/7, 268a/11, 270a/1, 270b/8, 271a/8, 271b/7, 272b/3, 273a/6, 274a/4, 274b/11, 275a/8, 275b/6, 275b/10, 275b/11, 278b/1, 278b/2, 279a/1, 282b/8, 283a/2, 284b/6, 284b/11, 285b/10, 287b/10, 289a/8, 293a/13, 293b/9, 295a/8, 296a/3, 297a/6, 297a/7, 297a/8, 297b/2, 298b/10, 299a/2, 299a/5, 299a/6, 299a/7, 299a/8, 300a/2, 300a/3, 300b/6, 300b/7, 301a/1, 301b/6, 301b/10, 301b/13, 302a/2, 303a/10, 303b/1, 303b/2, 303b/4, 304b/12, 305b/8, 305b/9, 306a/5, 306a/13, 307a/3, 307a/6

cemīʿ-i ehl-ibeyt i. 268a/7

i.+ dür 257b/10

ilen: -1- bkz. *ile.*

i. 293b/8

ilerü: -2- İleri.

i. 272a/7, 306b/8

ilet-: -2- İletmek, ulaştırmak.

i.- diler 268b/9, 281a/6

ilhām: -3- [Ar] İlham, esin.

i. 234b/9, 234b/11

i.+ a 271a/7

ʿ**ilim:** -8- [Ar] İlim, bilim.

ʿ. 263b/12, 271a/5, 282a/9, 288a/12, 289a/4, 306b/5

ʿ.+ de 292a/4

ʿ.+ leri 280a/1

ʿ**ilimsüz:** -1- [Ar+Tr] Habersiz, bilmeden.

ʿ. 284a/11

illā: -20- [Ar] Ancak; ille.

i. 236b/5, 242b/5, 243b/8, 244b/6, 256a/2, 264a/2, 266a/11, 267b/2, 289a/5, 298b/8, 301b/3, 301b/4, 301b/5, 301b/6, 305b/11, 305b/12, 305b/13, 306a/1

İlla liyaʿbudū Allāha: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin beşinci ayeti.

i. 243b/8

illalež̄ine āmenū ve ʿamilūs sāliḥāti: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin altıncı ayeti.

i. 236b/5

illa min baʿdi mācāethüm bi'lbeyyinetü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin dördüncü ayeti.

i. 242b/4

ʿ**ilm:** -31- [Ar] bkz. *ʿilim.*

ʿ.- i bāṭınuñ 238b/11

ʿ.- i ledūnnīdür 280a/2

ʿ.- i Tevrātdan 243a/12

ʿ.- i ẓāhirüñ 238b/10

ʿ. 236b/10, 263b/10, 287a/8, 290b/5, 290b/8, 290b/12, 296a/1, 297b/10,

306a/10, 306a/11

ʿ.+ dür 287b/1

ʿ.+ e 303b/4

ʿ.+ i 253a/10, 282a/8, 287b/4, 290b/8, 298b/10

ʿ.+ idür 258b/6

ʿ.+ ile 277a/2

ʿ.+ inde 272a/11

ʿ.+ inden 292a/1

ʿ.+ ini 295b/1

ʿ.+ iyle 303a/12

ʿ.+ lerde 308a/2

ʿ.+ lerden 308a/6

ʿ.+ üñ 275b/7, 275b/8

ʿ**ilme'l yaḳ̄ini:** -1- [Ar] Kanıtlanmış.

ʿ. 253b/12

ʿ**ilmsüz:** -1- [Ar+Tr] bkz. *ʿilimsüz.*

ʿ. 303a/8

iltifāt: -4- [Ar] İlgilenme, rağbet etme.

i. 262a/2, 294b/6, 297a/6, 298b/13

iltiḳāt: -1- [Ar] Toplamak, bilgi toplamak.

i. 270a/3

ilzām: -1- [Ar] Delil ile karşı tarafı cevap veremez hale getirme, susturma.

i. 271a/7

ī̈mān: -12- [Ar] İman, inanma, inanç

i. 235b/11, 235b/12, 241b/13, 249a/10, 269b/4

i.+ a 236b/6, 241b/10, 246a/13

i.+ dan 239b/7, 239b/10

i.+ ı 245b/5

imām: -5- [Ar] Müslümanlıkta din görevlisi; önder.

i. 244b/3, 290a/8

İ.+ ı 289b/5, 290b/5, 290b/7

İmāmeʾlmüslimī̈n: -1- [Ar] Müslümanlıkta cemaate namaz kıldıran kişi.

İ. 289b/13

imāmet: -1- [Ar] İmamlık görevinin yerine getiren kişi.

i.+ i 274b/5

İmāmı Şāfi: -1- İmam Şafii (ö. 820), İslam hukuku bilgini; Şafii mezhebinin kurusu.

İ.+ ʿi 291a/1

İmām Şāfi: -1- bkz. *İmāmı Şāfi.*

İ.+ ʿi 291a/6

ī̈māniyye: -1- [Ar] İmandan.

deḳāyiḳ-i i.+ nüñ 239a/1

ʿ**imāret:** -1- [Ar] Bir yerin ömür sürülür, yaşanır hale getirilmesi, tadilat.

ʿ. 272b/8

imdi: -157- Şimdi; buna göre, şu halde, artık.

i. 233a/7, 234b/13, 235a/1, 235a/12, 236a/6, 236a/11, 236b/8, 236b/12, 237a/3, 237a/10, 238a/11, 240a/11, 240b/3, 241a/1, 241a/10, 241a/12, 242a/7, 242a/13, 243b/5, 243b/12, 244a/12, 244b/1, 244b/11, 245a/10, 246b/7, 247a/2, 247a/8, 247b/4, 247b/5, 248b/2, 248b/6, 248b/7, 249a/7, 249a/11, 250b/13, 251a/2, 251a/11, 251b/4, 251b/5, 251b/8, 251b/10, 252a/11, 252b/12, 254a/13, 254b/2, 256a/8, 256a/12, 256b/3, 256b/12, 257b/6, 258a/6, 258b/1, 259a/3, 259a/11, 259b/7, 259b/11, 260a/1, 260a/2, 260a/5, 260b/2, 260b/5, 260b/9, 262a/11, 262b/8, 262b/11, 263a/2, 263b/1, 264a/2, 267a/1, 267a/11, 267b/1, 267b/4, 269a/8, 269a/10, 270a/2, 270a/4, 270a/6, 272b/5, 272b/9, 272b/13, 273b/2, 274a/4, 275b/12, 276a/1, 276b/6, 277a/8, 277b/7,

277b/8, 277b/11, 278a/1, 278a/7, 278a/10, 278b/1, 278b/9, 279a/3, 279a/11, 279b/10, 279b/12, 280a/3, 280a/8, 280a/12, 280b/1, 280b/8, 280b/12, 281a/1, 281a/11, 281a/12, 281b/10, 282b/6, 282b/9, 286a/1, 286a/3, 287a/2, 288b/10, 288b/11, 290a/4, 291a/2, 291a/5, 291a/11, 291b/7, 292b/3, 292b/5, 292b/13, 293a/1, 293a/2, 294a/1, 294a/7, 295a/11, 295b/5, 296a/8, 296a/9, 296a/12, 297a/4, 297b/3, 297b/7, 297b/13, 298a/2, 298a/8, 298b/3, 298b/9, 298b/11, 299b/4, 300a/12, 300b/9, 302a/1, 302a/4, 302a/12, 302b/7, 303a/3, 304a/13, 304b/7, 304b/8, 307a/4, 308b/8, 308b/12

vaḳʿa-i nāru'l-kevnyindür i. 299a/11

vechi'l-iḥāṭati ve'l-kemāli i. 296b/1

imdiliyekin: -1- Şimdilik.

i. 280a/5

imkān: -2- [Ar] İmkan, olanak.

mażāyıḳ-i i.+ dan 266a/11

meẓāyıḳ-ı i.+ dan 267b/1

ʿ**İmrān:** -1- Hz Meryem'in babası.

ʿ. 271a/13

ʿ**ināyet:** -4- [Ar] İyilik, lütuf, ihsan.

ʿ. 290b/6

nişān-ı ʿ. 291a/9

ʿ.+ i 271a/8

ʿ.+ inden 271a/3

ʿ**ināyetlü:** -1- [Ar+Tr] Yardımlı, lütuflu.

ʿ. 294a/10

iʿrāż: -4- [Ar] Yüz çevirme.

i. 239b/8, 266b/11, 267a/3

i. ėderler 244a/4

ʿ**irfān:** -1- [Ar] Bilme, anlama, sezme.

ʿ.+ ından 288a/6

ʿ**İsā:** -5- Hazreti İsa (ö: 30-33), İsrailoğullarına gönderilen ve kendisine kutsal kitap İncil indirilen peygamber.

ʿ. 254a/1, 254a/2

ʿ.+ ya 256b/7, 269a/9

ʿ.+ yı 272a/1

İ̲şār: -1- [Ar] Cömertlik, ikram.

i. 297b/1

iʿtibār: -1- [Ar] İtibar, saygınlık.

i.+ ı 257b/10

iʿtiḳād: -3- [Ar] İtikat, inanç.

i.- ı ḥaḳḳa 307a/11

i. 270b/12

i.+ larına 308a/8

iʿtimād: -1- [Ar] İtimat, güvenme.

i. 308b/1

in-: -17- İnmek.

i. 263b/8, 266a/5

i.- di 237b/6, 266a/2, 302b/10

i.- er 248b/2

i.- mişdi 256b/4

i.- mişdür 241a/12, 249a/12, 250a/7, 251b/8, 253a/12, 254b/4, 255a/13, 258a/2, 259a/2

in kāneʿalā'lhudā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on birinci ayeti.

i. 239b/4

inan-: -2- [Ar] İnanmak, benimsemek.

i.- maḳdur 288b/13

i.- mazsa 289a/1

İncīl: -8- [Ar] İncil; Hz. İsa'ya indirilen kutsal kitap.

İ. 242a/4

İ.+ de 241b/13, 242b/10

İ.+ den 308b/4

İ.+ e 271b/12

İ.+ i 242a/7

İ.+ indür 256a/9, 266b/13

incin-: -1- İncinmek.

i.- di 290b/2

incīr: -3- İncir.

i. 255b/12

i.+ den 235a/8

i.+ i 235a/7

incü: -4- İnci; istiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.

i.+ den 247a/9, 247b/4

i.+ dendür 246b/7

i.+ lerini 308b/3

indīşe: -1- [Far] Endişe, tasa, kaygı.

i. 301a/5

infiṣāl: -1- [Ar] Ayrılma.

i. 286a/6

inkeẕẕebe: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on üçüncü ayeti.

i. 239b/6

innā beşerün miṯliküm yūḥā ileyye: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Kehf Suresi'nin yüz onuncu ayeti.

i. 272a/7

inna ceʿalnāke ḫalifeten fī'larżı: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Sad Suresi'nin yirmi altıncı ayeti.

i. 271b/5

innā eʿṭaynā ke'lkevser: -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Kevser Suresi'nin birinci ayeti.

i. 258a/3, 258a/6

inne rabbehum bihim yevmeʾiẕin leḫabīrun: -1- [Ar] [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyet Suresi'nin on birinci ayeti.

i. 251b/2

inne şāniʾeke huve'lebter: -1- [Ar] [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Kevser Suresi'nin üçüncü ayeti.

i. 258b/8

inne'l insāne: -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyet Suresi'nin altıncı ayeti.

i. 250b/10

inne'l insāne: -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin altıncı ayeti.

i. 239a/4,

inne'lleẕīne keferū: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin altıncı ayeti.

i. 246a/8

inne eḥebbküm len yerā rabbehü ḥattā yemüt: -1- [Ar] Hadis (Biriniz ölmeyince Allahına kavuşmaz)

i. 266a/8

innehāʿaleyhim: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümeze Suresi'nin sekizinci ayeti.

i. 255a/9

inne ilā rabbike'rrucʿā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin sekizinci ayeti.

i. 239a/10

inneke entelaʿlā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Taha Suresi'nin altmış ayeti.

i. 271b/1

innelleẕīne: -1- [Ar] [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin yedinci ayeti.

i. 246a/12

insān: -15- [Ar] İnsan.

i.- ı kāmil 262a/9

i. 238b/4, 245a/12, 245b/3, 245b/5, 251a/8, 262b/9, 268b/11, 269b/6, 274a/10

mecmūʿ-ı efrād-i i. 270a/7

i.+ a 245b/4

i.+ dan 238a/9, 239a/4

i.+ ı 245b/6

insāniyye: -1- [Ar] İnsana ait olan.

ḥaḳāyıḳ-ı i.+ nüñ 239a/1

inşāʾallāhū Teʿālā: -2- [Ar] Yüce Allah'ın izniyle.

i. 260b/4, i. 296b/3

inşāʾ allāhü'l ʿazīzü'l vehhāb: -1- [Ar] Değerli, saygın ve bol bol veren Allah'ın izniyle.

i.+ ı 307b/10

intiḳāl: -1- [Ar] Bir yerden başka bir yere geçme, geçiş.

i. 245a/12

intiẓār: -1- [Ar] İntizar, beklemek, bekleyiş.

i.+ da 300b/2

inzāl: -1- [Ar] İndirmek, indirme.

i. 258b/12

ip: -4- Kalın iplik.

i.+ e 260a/4

i.+ i 260a/5

i.+ ine 271a/4

i.+ üñ 260b/9

iplik: -1- Pamuk, keten, yün, ipek vb. dokuma maddelerinin uzun, ince liflerinden her biri.

i.+ i 273b/2

irādet: -2- [Ar] İsteme, istek.

i. 294a/11, 306a/11

irādī: -4- [Ar] İrade ile ilgili.

i. 267a/3

i.+ dür 266b/2

mevt-i i.+ dür 266b/1, 267b/3

iriş-: -1- Erişmek, ulaşmak.

i.- di 283b/3

irşād: -1- [Ar] Hidayete erdirme, doğru yolu gösterme.

i. eyleye 263a/5

irtikāz: -1- [Ar] Odaklanma.

i. 262a/6

irtisām: -1- Resmedilmek.

i. 262a/4

ise: -3- Ek eylemin şart çekimi.

i. 254a/3, 257b/11

isim: -2- [Ar] Ad.

i. 275a/2

i.- i cāmiʿuñ 238a/13

İskender: -1- III. Aleksandros veya yaygın adıyla Büyük İskender (ö. MÖ. 323), Antik Makedonya Krallığı'nın MÖ. 336-323 yılları arasındaki kralıdır.

İ. 263a/7

İslām: -3- [Ar] İslam, Müslümanlık.

İ. 277a/7

İ.+ dan 244a/4

İ.+ ı 274b/11

ism: -1- [Ar] İsim.

i.+ idür 291a/10

iste-: -42- İstemek.

i.- düm 274a/3, 281b/3, 281b/4, 281b/5, 281b/6, 281b/7, 281b/8, 281b/9, 281b/11, 281b/12, 281b/13, 282a/1, 282a/2, 282a/3, 282a/4, 282a/5, 282a/6, 282a/7

yardum i.- mek 306b/1

i.- mekdür 284b/9

i.- r 266a/13, 267b/4, 268a/5, 277b/8

i.- rdi 276b/5

i.- rem 302a/13

i.- rin 283a/7

i.- rler 277a/7

i.- rse 266a/6

i.- rseñ 284a/6, 284a/7

i.- rsin 283a/8, 283a/9

i.- ye 295a/9

i.- yesin 297a/6

iṣṭılāḥ: -1- [Ar] Terim, tabir.

i.+ ın 271b/11

istiʿdād: -10- [Ar] Hazırda olunan.

i. 298b/11

i.+ ı 257b/12

i.+ ları 257b/10, 279b/3, 279b/4

i.+ larına 294b/4

liḳāʾ-iḥaḳḳa i.+ larına 266b/3

i.+ larından 298b/4

i.+ larınuñ 266b/4

i.+ larıyla 298b/2

istidlāl: -1- [Ar] Delil ile hüküm çıkarma, akıl yürütme.

i. 298b/5

istiġfār: -1- [Ar] Af dileme.

i. 254b/3

istiġrāḳ: -1- [Ar] Dalma, gömülme; kendinden geçme.

i. 238b/6

istiẕlāl: -1- [Ar] Aşağılık ve zelil görme.

i. 298b/2

iş: -18- İş, amel.

i. 306b/8

i.+ de 289a/7

i.+ den 253b/8, 253b/10

i.+ e 256a/6, 301b/12, 306b/8

i.+ i 306b/9

i.+ idür 286a/4

i.+ ine 301b/9, 306a/4

i.+ ini 295a/4

i.+ iñi 285b/13

i.+ lerden 239b/12, 243a/9

i.+ leri 288b/3

i.+ lerinde 284b/10

i.+ üñ 303b/9

işāret: -6- [Ar] İşaret, belirti, iz.

i. 271a/9, 294a/12

i.+ dür 294a/11, 294a/12, 294a/13

işbu: -8- Bu, bu özellikle.

i. 235b/4, 245a/9, 270a/4, 276b/6, 298b/9, 307b/12, 308b/7

işidici: -1- İşiten, duyan.

i.+ dür 259b/13

işit-: -10- İşitmek, duymak.

i.- di 235b/9, 283a/6, 283a/10

i.- düñ 296a/12

i.- e 294b/2

i.- esin 287a/12

i.- esiz 296b/2

i.- mek 306b/12

i.- miş 237b/1

i.- ür 269a/8

işle-: -9- İşlemek, yapmak.

i.- di 255b/4

i.- diler 236b/7, 246b/1

i.- dün 285b/13

i.- medügüñ 301b/12

i.- mek 294a/4

i.- rler 289a/11

i.- se 250a/7

i.- ye 250a/4

işleyici: -1- İşleyen, yapan.

i.+ dür 240a/2

işţiyāḳ: -1- [Ar] Fazla aruz ve şevk; özlemek.

i. 294b/12

it-: -1- İtmek.

i.- di 234b/7

ittişāl: -1- [Ar] Bitişme, değme; bitişik.

i. 286a/6

ʿ**ivaż:** -1- [Ar] bkz. *ʿıvaż.*

ʿ.+ ını 237a/8

iz: -1- İz.

i.+ ini 264b/1

iẕā buʿs̱ira māfī'lḳubūri: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyet Suresi'nin dokuzuncu ayeti.

i. 251a/13

iẕā ṣallā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin onuncu ayeti.

i. 239b/3

iẕā zulzileti'l arḍu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin birinci ayeti.

i. 249b/3

iżāfāt: -1- [Ar] İki şey arasındaki ilgi, bağ; tamlama.

dārü'r-raḥmandur i. 247a/2

iẕhār: -3- [Ar] Gösterme.

i. 272a/2, 272b/10, 272b/11

iẕāveḳab: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin üçüncü ayeti.

i. 261a/3

izle-: -1- İzlemek.

i.- yüp 264b/1

ʿ**izzet:** -4- [Ar] Değer, yücelik, saygı.

281b/5

ḫiṭāb-ı ʿ. 287b/13

ʿ.- i beḳāya 267b/6

ʿ.- i bisāṭını 267b/6

K

Kāʿbe: -7- [Ar] Kabe; Mekke'de bulunan Müslümanlarca kıble olarak kabul edilen ve hac ibadeti yapılırken tavaf edilen kutsal yer.

K. 256a/1

K.+ ye 235b/13, 255b/13, 265a/4

K.+ yi 235b/13, 236a/1, 255b/5

ḳabīle: -2- [Ar] Kabile, boy.

ḳ.+ si 240a/8, 280b/13

kabin: -1- Evlilikte, erkek tarafından kadına verilmesi kararlaştırılan nikah akçesi.

k. 273b/10

ḳabir: -8- [Ar] Kabir, mezar, gömüt.

ḳ. 281b/13

ḳ.+ de 273a/6, 274a/8

ḳ.+ den 273a/4, 274b/3

ḳ.+ dür 269b/7

ḳ.+ lerinden 251a/13

ḳablelfehm: -1- [Ar] Anlamadan, bilmeden.

ḳ. 241a/3

ḳablü'lfehm: -1- [Ar] bkz. *ḳablelfehm.*

ḳ.- fehm sözlerine 299b/5

ḳabr: -13- [Ar] bkz. *ḳabir*.

ḳ.+ i 273a/4

ḳ.+ inde 269a/2, 269a/6, 269a/7

ḳ.+ inden 274a/6, 289b/12

ḳ.+ ine 268b/12, 269b/3, 273a/3, 274a/6

ḳ.+ um 268b/1

ḳabūl: -14- [Ar] Kabul; razı olma.

ḳ. 233b/2

ḳ. ėderlerdi 295a/4

ḳ. ėdeyin 233b/6

ḳ. ėtdüm 236a/9, 241b/4

ḳ. ėtdün 257a/3

ḳ. ėydüm 236a/9

ḳ. eyle 256b/12

ḳ. eylemedi 288a/11

ḳ. eylemeye 240a/13

ḳ. olmaġun 233b/3

ḳ. olmaya 233b/5

ḳ. olmaz 233b/10

ḳ. olur 233a/5

Kāʿbü'l aḫbār: -1- [Ar] Ebû İshâk Kâ'b el-Ahbar, Yemenli bir Yahudi iken Müslüman olmuş, Benî İsrail'e dair rivayetleriyle tanınan tâbiî.

K.+ da 273a/7

ḳabż: -6- [Ar] Tutma, kavrama.

ḳ. 265a/9, 266a/7, 267b/5, 287a/9

ʿizzet-ibeḳāya ḳ. 267b/6

ḳaç-: -13- Kaçmak.

ḳ. 300a/8

ḳ.+ asın 296b/7

ehl-idünyādan ḳ.- asın 299b/10

ḳ.- dılar 292b/7, 292b/9, 293a/1

ḳ.- ma 300a/8

ḳ.- madılar 292b/7

ḳ.- maduñuz 293a/1

ḳ.- maḳdur 286a/8, 289a/10, 291b/4

ḳ.- mayan 292b/8

kaçak: -1- Kaçak; gizlice kaçmış ya da kaçırılmış.

k. 302b/11

ḳaçan -41- Ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman.

ḳ. 233a/2, 233a/5, 236b/13, 238b/4, 239b/3, 240b/7, 245a/12, 245b/1, 245b/4, 245b/6, 245b/11, 245b/12, 248b/1, 248b/12, 249b/3, 251a/13, 256b/1, 258b/11, 261a/3, 261a/6, 261b/1, 262b/8, 265a/12, 267b/12, 268b/1, 273a/7, 274a/4, 286b/4, 294b/3, 300b/4, 300b/9, 300b/11, 300b/12, 300b/13, 301a/3, 301a/4, 303b/4, 303b/5, 304b/10, 305b/2, 305b/9

ḳadar: -7- [Ar] Kadar, ölçüsünde, derecesinde.

ḳ. 234b/8, 244b/6, 250a/5, 250a/6, 270a/10, 286b/5, 299b/11

ḳadeḥ: -1- [Ar] Kadeh, bardak.

ḳ. 287b/9

ḳadem: -1- [Ar] Adım.

ḳ.+ lerdür 269b/9

ḳadīm: -1- [Ar] Eski, ezeli olan.

ḳ. +e 294b/4

ḳādir: -5- [Ar] Gücü yeten, yapabilen.

ḳ. 305b/2

ḳ. olmaḳ 244b/5

ḳ.+ dür 297a/3

ḳ.+ lerdür 270b/7

ḳ.+ ven 305b/1

kāf: -1- [Ar] Arap alfabesinde bir harf.

k.+ dan 257b/5

kāfir: -21- [Ar] Kafir; Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.

k. 235b/9, 235b/11, 246a/8, 269b/2, 269b/5, 270a/8

k.+ ler 241b/5, 246a/12, 249b/8, 252b/7, 259b/2, 264a/11, 264a/13, 264b/4, 264b/6

k.+ lerdür 258a/1

k.+ leri 250b/7

k.+ lerinden 235b/6

k.+ lerüñ 255a/10, 259a/11, 264a/10

kāfirliḳ: -6- [Ar+Tr] Kafir olma durumu.

k.+ dür 288b/8, 288b/10, 288b/12, 289a/1, 289a/2

k.+ e 242b/10

ḳaftān: -1- [Ar] Süslü üstlük elbise.

ḳ.+ ları 304a/9

kāfūr: -1- [Ar] Bir ağaç adı, kafur ağacı; bu ağaçtan elde edilen güzel kokulu bir madde.

k.+ dur 248a/6

ḳahr: -1- [Ar] Yok etme; mahvolma; çok üzülme.

ḳ. ėderler 283b/11

ḳaḥr: -1- [Ar] bkz. *ḳahr*.

ḥuccetü'l- faḳr-i ḳ.+ ı 284a/3

ḳaḳı-: -1- Kakmak, itmek, vurmak.

ḳ.- mışken 305a/5

ḳal-: -23- Kalmak.

ḳ.- a 233a/8, 296a/1, 296a/2

ḳ.- alar 246a/11, 247b/12

ḳ.- an 247a/7, 268b/4, 279b/3

ḳ.- ana 296a/3

ḳ.-dı 258b/3, 292b/10, 302b/12

ḳ.- dılar 236b/8

ḳ.- ısarlardur 258a/1

maḥrūm ḳ.- maḳ 244a/9

ḳ.- masın 299a/1

ḳ.- maya 254a/7, 294b/4

ḳ.- maz 294b/6

ḳ.- sa 236b/12

ḳ.- up 271b/9

ḳ.- ur 289a/13

ḳāl: -1- [Ar] Söz, ifade.

ḳ. 280a/1

ḳālallāhü Teʿālā: -1- [Ar] Arapçada "yüce Allah dedi" anlamında söz.

ḳ. 252a/11

ḳalb: -5- [Ar] Kalp, gönül, yürek.

ġınā-i ḳ.+ dur 295b/7

cennet-i ḳ.+ e 298a/7

ḳ.+ i 272a/13

ḳ.+ leri 263a/12

ḳ.+ üñi 299a/7

ḳāle: -2- [Ar] Söyledi.

ḳ. 243a/10, 271a/5

ḳāle'l insānü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin üçüncü ayeti.

ḳ. 249b/7

ḳalem: -1- [Ar] Kalem.

ḳ. 238a/2

ḳalḳ-: -2- Kalkmak.

ḳ.+ a 252a/13

ḳ.- mış 285b/6

ḳamçı: -2- Kamçı; bir ucuna ip, deri, vb. bağlı olan vurma, dövme aracı.

ḳ. 300b/11

ḳ.+ yile 300b/13

ḳāmet: -1- [Ar] Boy, endam.

ḳ.+ de 236b/1

kāmil: -11- [Ar] Alim, bilgili kişi.

k. 271b/10, 276a/1, 277a/8

ʿulemā-i k. 272a/4

insān-ı k. 262a/9

k. idi 280b/2, 289a/4, 292a/4, 293b/3

k.+ dür 262b/12

cemīʿ-i k.+ ler 271b/8

ḳan: -6- Kan.

ḳ. 286a/1, 291b/11

ḳ.+ a 277b/10

ḳ.+ dan 237b/13

ḳ. +ı 237b/2, 286a/1

ḳanaʿāt: -1- [Ar] Yetinme, verilene razı olma.

ḳ. 303b/11

ḳanāʿat: -4- [Ar] bkz. *ḳanaʿāt.*

ḳ. 270a/11, 285b/9, 304b/7

ḳ.+ da 281b/5

ḳanad: -1- Kanat; kuşların ve böceklerin uçma organı.

ḳ.+ ları 306b/7

ḳanadlu: -1- Kanatlı, kanadı olan.

ḳ. 246b/8

ḳanat: -3- bkz. *ḳanad.*

ḳ.+ lardur 269b/10

ḳ.+ ına 246b/9

ḳ.+ ından 246b/8

ḳanda: -5- Nerede.

ḳ. 248a/6, 278b/4, 283b/3, 290a/8

ḳ.+ dur 286b/11

ḳandan: -2- Nereden.

ḳ. 287a/5, 287a/7

ḳanḳı: -2- Hangi.

ḳ. 281a/2, 293a/5

ḳap-: -1- Kapmak, hızlıca yakalamak.

ḳ.- mış 302b/12

ḳapa-: -1- Kapamak, kapatmak.

ḳ.- dılar 260b/2

ḳapu: -13- Kapı.

ḳ. 264b/2

ḳ.+ larından 276b/11

ḳ.+ sı 246b/8, 255a/11, 305b/5

ḳ.+ sıdur 275b/7

ḳ.+ sın 285a/11

ḳ.+ sına 280b/5, 290b/5, 290b/7

ḳ.+ sında 261b/12, 264b/3

ḳ.+ sını 287b/8

ḳapucı: -2- Kapıda bekleyen muhafiz.

ḳ. 300b/10

ḳ.+ sı 275a/5

ḳara: -3- Kara, siyah.

ḳ. 277b/5, 277b/8, 309a/7

ḳarañulıḳ: -2- Karanlık.

ḳ.+ ı 261a/3

ḳ.+ ından 307b/7

ḳarār: -4- Karar, hüküm, kesin yargı.

ḳ. 265a/13, 267b/13, 307b/5

ḳ.+ ı 295a/1

ḳardaş: -1- Kardeş.

ḳ. 302b/5

ḳarı: -1- Kadın, eş.

ḳ. 307a/2

ḳarīn: -1- Yakın.

ḳ. 307b/1

ḳarın: -7- Karın.

ḳ.+ ın 234a/4, 234a/5

ḳ.+ um 288b/1

ḳ.+ umda 286b/5

ḳ.+ umda idi 286b/4

ḳ.+ uña 234b/2

ḳ.+ uñı 234b/2

karış: -1- Karış, ölçü birimi.

k. 285b/6

ḳarış-: -4- Karışmak.

ḳ.- alar 252a/4

ḳ.- madı 280b/4

ḳ.- maġı 293a/5

ḳ.- maya 282a/11

ḳāriʿ: -1- [Ar] Vurmak, birbirine vurmak, koparmak.

ḳ. 251b/10

ḳāriʿa: -1- [Ar] Kıyamet gününün bir adı.

ḳ.+ dur 251b/11

ḳarşu: -4- Karşı.

ḳ. 268b/8, 292b/13

ḳ.+ mda 277b/7

ḳ.+ sında 240b/8

Ḳārūn: -1- Kârûn, Hz. Musa'nın kavminin en zenginlerinden.

Ḳ. 282b/10

ḳasām: -1- [Ar] Şiddetli sıcaklık, güzellik.

ḳ. 238b/3

ḳaṣd -3- [Ar] Kasıt, niyet.

ḳ. 299a/1, 303b/5

ḳ. ėtdi 239a/9

Ḳāsım: -1- Kasım bin Muhammed; Hz. Muhammed'in, doğumundan kısa bir süre sonra ölen oğlu.

Ḳ. idi 278a/2

ḳaṣṣab: -1- [Ar] Kasap.

ḳ.+ uñ 290b/1

ḳaş: -1- Kaş; gözlerin üzerindeki kısa kıllar.

ḳ. 256a/7

ḳat: -17- Kat, makam, mertebe.

ḳ.+ ı 305a/4

ḳ.+ ına 234a/8, 268b/9, 276a/8, 276b/10, 278b/13, 290a/10

ḳ.+ ında 243b/6, 257a/13, 275a/9, 284b/1, 290b/4, 290b/7, 301a/12, 305a/7, 307a/3

ḳ.+ umda 286b/12

ḳaṭʿ: -2- [Ar] Kesmek.

ḳ. 266b/4, 297a/13

ḳatı: -13- Katı, sert.

ḳ. 234a/11, 236a/2, 239b/12, 249b/3, 249b/4, 253a/2, 254b/6, 261b/12, 272b/6, 286b/7

ḳ.+ dur 251a/9

Kāʿub bin Eşref: -1- Ka'b bin Eşref, Arap-Yahudi şair. İslamiyet'e ve Hz.

Muhammed'e en çok kin güden Yahudilerdendir.

K. 242b/11

ḳavī: -2- [Ar] Güçlü, sağlam.

ḳ. 270a/9, 295b/10

ḳavm: -8- [Ar] Kavim, topluluk, boy.

ḳ.+ e 283b/8, 283b/9, 283b/11, 288a/7

ḳ.+ i 240a/8, 249b/1, 308a/6

ḳ.+ ine 250a/9

ḳay - : kıy-: -1- Kıymak; çok ince ve küçük parçalar biçiminde doğramak.

ḳ.- ma 234a/11

ḳayd: -1- [Ar] Şart.

ḳ.+ ını 308a/9

ḳayġu: -1- Kaygı, tasa.

ḳ.+ yı 306b/9

ḳayid: -1- [Ar] Çekici, çeken.

ḳ.- i ehl-i ṭarīḳ 289a/3

ḳayḳu: -1- bkz. *ḳayġu.*

ḳ.+ yı 306b/11

ḳaymetlü: -1- [Ar+Tr] Kıymetli.

ḳ. 256a/4

ḳayyimeti: -1- [Ar] Çok değerli.

ehl-ikitābuñ dīnü'l- ḳ. 246a/7

ḳayyimetün: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin üçüncü ayeti.

ḳ. 242b/2

ḳayyūm: -1- [Ar] Her şeyi kendi varlığıyla ayakta tutan ve varlıklarını devam ettiren Allah.

ḳ. 268b/9

ḳażā: -3- [Ar] İstemeden yapılmış bir kötülük.

ḳ.+ dur 288b/9

ḳ.+ sına 248b/9

ḳ.+ yı 288b/10

kāẕib: -1- [Ar] Yalancı.

k. 280b/9

keʿaṣfin meʾkūlin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin beşinci ayeti.

k. 255b/12

keʾennehū: -1- [Ar] Sanki.

k. 238b/8

keʾennehü: -1- [Ar] bkz. *keʾennehū.*

k. 267a/6

kebāyir: -1- [Ar] Büyük günahlar.

k. 257a/5

kėçi: -1- Keçi.

k. 284a/5

keçkūl: -1- Dua ederken elleri birleştirip avuçları açma.

k. 233a/6

kefāret: -4- [Ar] Kefaret, bir günahı affettirmek ümidiyle yapılan ibadet veya çekilen sıkıntı.

k. 234b/13, 235a/2, 235a/3, 290a/3

kefe: -1- [Ar] Kefe, terazi gözü.

k.+ si 252b/2

kefen: -3- [Ar] Kefen.

k. 268b/10

k.+ ine 286b/2

k.+ üme 268b/1

keferū: -1- [Ar] Kafirler, küfredenler.

k. 241b/5

keffe: -4- [Ar] bkz. *kefe.*

k.+ si 252b/6, 252b/7

k.+ sidür 252b/3, 252b/4

kelām: -2- [Ar] Kelam, söz.

maẓhar-ı k. 271b/1

k.+ ı 259a/11

kelb: -1- [Ar] Köpek.

k. 303b/1

kelebek: -1- Kelebek.

k.+ ler 252a/3

kelferāşi'l mebs̲ūs̲: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin dördüncü ayeti.

k. 252a/2

kelʿihni'l menfūşi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin beşinci ayeti.

k. 252a/5

kelīmlik: -1- [Ar+Tr] Allah ile konuşmak (Hz. Musa'ya mahsus).

k. 256b/7

kelimāt: -4- [Ar] Kelimeler.

k.- i ilāhiyyeden 308b/3

k. 293a/13, 305a/12

k.+ ları 285a/6

kelime: -15- [Ar] Kelime.

k.+ dür 235a/4, 237b/7, 241a/12, 249a/13, 250a/8, 251b/8, 253a/13, 254b/5, 255b/1, 256b/4, 258a/2, 259a/2, 260b/13, 261a/8

k.+ sinde 256b/2

kellā: -4- [Ar] Asla.

k. 239b/11, 253b/8, 255a/1

ḥaḳīḳatü'l-ḥaḳāyıḳdur ʿaynu'l-ḥaḳāyıḳdur k. 239a/4

kellā lātuṭʿhu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on dokuzuncu ayeti.

k. 240a/9

kellā levteʿlemūne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin beşinci ayeti.

k. 253b/11

kemāl: -17- [Ar] Olgunluk, mükemmellik.

k.- i emrullāhı 245a/7

k.- i ḫalḳa 245a/7

k.- i kereminden 271a/2

k.- i ḳudretin 237a/4

k.- i raḥmeti 267b/7

k. 292a/2

ṣıfat-ı k. 244b/5

k.+ de idi 289b/7, 291a/11

k.+ dedür 279b/3

k.+ den 261b/9

ṣıfat-ı k.+ dür 244b/5

k.+ e 263b/3

k.+ i 285a/13, 293b/7

k.+ ine 307a/7

kemālāt-i k.+ ine 265b/7

kemālāt: -9- [Ar] Kemaller, mükemmellikler.

k.- ı ilāhiyye 238b/1

k.- i kemāline 265b/7

k. 245a/9, 263b/12, 287a/12

k.+ a 295a/6

k.+ ı 270a/6

k.+ ını 279a/11

k.+ ile 263b/2

kendü: -43- Kendi, kendisi.

k. 238a/5, 238a/6, 239b/10, 242a/11, 248b/11, 254b/9, 258b/2, 259b/8, 264b/9, 265b/13, 267a/9, 269a/13, 279a/8, 283b/6, 292b/1, 298a/6, 299a/2, 302b/5, 305b/5, 306b/13, 307b/8

k.+ den 238a/6, 258b/3, 274b/4

k.+ ler 258b/1, 276b/13

k.+ leri 291b/11

k.+ leriyle 293a/13

k.+ ñi 288a/2

k.+ nüñ 263a/2

k.+ ye 234b/7, 267a/9, 307a/12

k.+ yi 241a/10, 267a/7, 272b/10, 303b/4, 305b/8

k.+ zi 300b/1

k.+ zin 239a/10

k.+ züme 290b/4, 302b/2

kenüd: -1- [Ar] Allah'ın nimetlerini inkar edip, belalarını sayan.

k. 250b/12

kenzi'd deḳāyıḳ: -1- [Ar] Ebü'l-Berekât en-Nesefî'nin (Hanefî mezhebinin klasik sonrası döneminde çok etkili olan bir alimi ö. 1310) Hanefî fıkhına dair kitabı.

k.+ dan fayżān 262a/6

kerāmāt: -1- [Ar] Kerametler.

k. 307a/5

kerāmet: -10- [Ar] Keramet, velilerin gösterdikleri olağandışı hal.

k. 281b/6, 287b/7, 291a/12

k.+ in 294b/9

k.+ ini 274a/9

k.+ ler 265a/12, 267b/12

k.+ lere 286b/7

k.+ leri 285a/6, 291a/7

Kerbelā: -1- Kerbela; Irak'ta bulunan bir şehir.

K.+ da 277b/12

kerem: -4- [Ar] Cömertlik.

k. 236a/10

k.+ i 238a/2

k.+ inden 233a/8

kemāl-i k.+ inden 271a/2

kerīm: -4- [Ar] Cömert.

k. 236a/12

k.+ dür 296b/4

kürsī-i k.+ dür 247b/5

ḫiṭāb-ı k.+ i 307b/12

kerpiç: -2- Kerpiç, ilkel tuğla.

k.+ i 246b/9, 246b/10

kerrem allāhü vechehü: -7- [Ar] Hīçbir puta eğilip tapmadığı için Hz. Ali'ye verilen unvan.

k. 275b/6, 276a/7, 276b/7, 277a/8, 277a/13, 278b/8

Ḥażret-iʿAlī k. 264a/7

kes-: -4- Kesmek.

k.- diler 249b/7

k.- e 285b/1, 294b/1

k.- mekdür 284b/12

kesb: -5- [Ar] Kazanma, çalışarak kazanma.

k. 282a/3

k. ėtdüm 290b/8

k. ėtmege 293a/7

k. +ī 240b/6, 280a/2

kėsici: -1- Kesici.

k. 302a/11

kesil-: -7- Kesilmek.

k. 304a/1

k.- mek 293b/9

k.- mekdür 245a/2

k.- meyesin 299b/13

k.- mez 236b/8

k.- mişdür 258b/13

kesmeklik: -1- Kesmekte olunan; kesmek için ayrılan.

k.+ e 297a/12

keşret: -3- [Ar] Çokluk, bolluk.

k. 270a/10

k.+ de 297b/7

k.+ i 297b/6

keşf: -5- [Ar] Keşif, ortaya çıkarma.

k. 267a/4, 267a/5, 297b/4, 307b/10

maḳām-ı k.+ e 297b/3

keşşāf: -1- [Ar] Keşfeden.

ṣāḥib-i k. 247b/13

kevn: -1- [Ar] Evren, kainat.

k.- i mekān 256b/8

kevneyn: -1- [Ar] İki evren.

k. 239a/2

kevser: -11- [Ar] Cennette bir ırmak.

k. 258a/5, 258a/7, 258a/11, 276a/2, 277a/9

k.+ deki 257b/4

k.+ den 258a/8, 258b/5, 258b/7

k.+ i 258a/4, 267b/7

keydehum: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin ikinci ayeti.

k. 255b/5

keyfe feʿale rabbuke: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin birinci ayeti.

k. 255b/3

kez: -15- Kez, defa.

k. 233b/2, 234a/10, 234b/6, 236a/4, 253a/3, 256a/4, 256a/8, 256a/10, 256a/11, 259a/5, 275b/3, 285a/12, 290a/2, 290a/3

ḳıble: -5- [Ar] Kıble, Kâbe'nin bulunduğu taraf.

ḳ.- i ʿamel 282a/8

ḳ. + ʾi 240b/8

ḳ. 265a/4

ḳ.+ den 290a/12

ḳ.+ sisin 256a/1

ḳığır-: -2- Çağırmak, davet etmek.

ḳ.- avuz 240a/7

ḳ.- sın 240a/6

ḳıl-: -43- Kılmak, etmek, yapmak.

ḳ.- alar 243b/10, 244a/6, 273b/11

ḳ.- ayın 257a/1

ḳ.- dı 255b/7, 255b/11, 267a/3, 271a/7, 277a/11, 287b/4

ḳ.- dıġuma 285a/12

ḳ.- dılar 264b/10

namāz ḳ.- dılar 265a/3

ḳ.- dum 233b/2, 256b/11

mübārek ḳ.- dum 241b/3

ḳ.- ġıl 258b/8

ḳ.- madı 255b/4, 281a/13

ḳ.- maḳda 281b/13

ḳ.- maḳdan 239b/1, 239b/3

endīşe ḳ.- maya 241a/11

ḳ.- mazlar 233a/7

ḳ.- sa 239b/3

ḳ.- sunlar 268b/3, 268b/4

ehl-ibeytüm ḳ.- sunlar 268b/3

ḳ.- up 271a/6, 271b/1, 271b/11, 272a/1, 292a/2, 293b/6

maẓhar-ı ẕāt-ıilāhiyye ḳ.- up 272a/9

ḳ.- urdı 234a/2, 276a/5, 290a/2, 292a/5

namāz ḳ.- urdı 293b/4

ḳ.- urken 293b/10

namāz ḳ.- urken 239a/7

ḳılıç: -4- Kılıç; ucu sivri, her iki yüzü keskin, çelikten yapılan bir silah.

ḳ. 275b/11, 301a/1

ḳ. +ı 300b/11

ḳ.+ ıla 285b/1

ḳılın-: -1- Kılınmak, yapılmak, edilmek.

ḳ.- dı 264b/10

ḳıluver-: -1- Kılıvermek, yapıvermek.

ḳ. 268b/7

ḳırıl-: -1- Kırılmak.

ḳ.- dı 250a/11

ḳırḳ: -5- Sayı, kırk.

ḳ. 250a/8, 283b/4, 289a/5, 292a/6, 293b/5

ḳırḳ biñ: -1- Sayı, kırk bin.

ḳ. 291b/12

ḳırḳ yėdi: -1- Sayı, kırk yedi.

ḳ. 259a/2

ḳırḳıncı: -1- Kırk sayısının sıra sıfatı.

ḳ. 274b/12

ḳırḳiki: -2- Sayı, kırk iki.

ḳ. 256b/4, 258a/2

ḳışā: -1- Kısa, uzun olmayan.

ḳ. 270a/8

ḳışāş: -1- [Ar] Kıssalar, hikayeler.

ḳ. 301a/1

ḳışaşı'l enbiyā: -1- [Ar] Peygamberlerin hikayeleri.

ḳ.+ dur ve 259a/9

ḳısım: -4- [Ar] Kısım, bölüm.

ḳ. 261b/10, 298b/1

ḳ.+ dur 266b/1, 296a/7

ḳısm: -2- [Ar] bkz. *ḳısım.*

ḳ. 261b/8

ḳ.+ dur 280a/7

ḳıyāmet: -16- [Ar] Kıyamet, dünyanın sonu.

ḳ. 249b/1, 251b/4, 251b/10, 251b/11, 251b/13, 252a/1, 253a/4, 258a/8, 266b/7, 273b/12, 274b/2, 281b/8, 288b/13

şemʿ-i cemʿ-i ḳ. 294b/11

ḳ.+ de 240a/7

ḳ.+ e 288b/13

ḳıyās: -1- [Ar] Kıyas, karşılaştırma.

ḳ. idi 291a/2

ḳız: -11- Kız, dişi çocuk.

ḳ. 253b/6, 294a/6

ḳ.+ a 307a/1

ḳ.+ ı 259b/5, 259b/6, 304a/7

ḳ.+ ımı 273a/5, 274a/7

ḳ.+ ları 270b/11, 278a/4

ḳ.+ ların 275b/3

ḳızıl: -6- Kızıl; parlak kırmızı renk.

ḳ. 246b/8, 247a/10, 247b/2, 248a/12, 277b/10

ḳ. idi 277b/5

ḳızlıḳ: -1- Kıtlık, kuraklık.

ḳ. 242b/12

ki: -412- [Far] Ki; anlam bakımından birbirleriyle ilgili cümleleri birbirine bağlayan bir bağlaç.

k. 233a/3, 233a/9, 233a/10, 233b/1, 233b/2, 233b/9, 234b/5, 234b/7, 234b/8, 235a/2, 235a/8, 235b/5, 235b/10, 235b/11, 236a/8, 236a/12, 236b/4, 236b/5, 236b/7, 236b/9, 237a/3, 237a/4, 237a/9, 237b/10, 238a/8, 238b/3, 238b/5, 238b/6, 239a/1, 239a/9, 239a/12, 239b/11, 240a/1, 240a/2, 240a/4, 240a/12, 241a/1, 241b/7, 242a/3, 242a/5, 242a/7, 242a/9, 242b/4, 242b/9, 243b/2, 243b/11, 244a/7, 244b/1, 244b/4, 244b/5, 244b/7, 244b/10, 245a/3, 245a/5, 245a/9, 245a/11, 245a/12, 245b/3, 245b/8, 245b/11, 246a/1, 246a/3, 246a/4, 246a/8, 246a/11, 246a/13, 246b/13, 247a/8, 247b/12, 248a/2, 248b/4, 248b/5, 249a/5, 249a/6, 249a/10, 249b/1, 249b/4, 249b/9, 249b/11, 249b/13, 250a/4, 250a/6, 250b/3, 250b/5, 251a/3, 251a/7, 251a/9,

251a/11, 251b/6, 251b/11, 251b/12, 252a/7, 252a/10, 252a/12, 252a/13, 252b/1, 253a/6, 253a/8, 253a/10, 253b/7, 254a/7, 254a/9, 254b/8, 254b/10, 254b/11, 254b/13, 255a/2, 255a/6, 255b/2, 255b/9, 255b/10, 256a/2, 256a/6, 256a/9, 256a/13, 256b/1, 256b/5, 257a/5, 257a/9, 257b/4, 257b/7, 257b/9, 257b/10, 257b/11, 257b/12, 258a/1, 258a/3, 258a/6, 258a/7, 258b/3, 258b/9, 258b/13, 259a/4, 259a/6, 259a/8, 259a/11, 259b/3, 259b/5, 259b/7, 259b/10, 259b/11, 260a/10, 260b/3, 260b/8, 261a/3, 261a/6, 261b/2, 261b/6, 261b/7, 262a/5, 262a/9, 262a/10, 262b/3, 262b/7, 262b/8, 263a/7, 263b/2, 263b/3, 263b/7, 263b/9, 263b/11, 264a/3, 264a/6, 265a/5, 265a/6, 265a/13, 265b/2, 265b/7, 266a/9, 266a/12, 266b/6, 266b/9, 267a/1, 267a/4, 267a/6, 267a/8, 267a/11, 267b/4, 268a/1, 268a/5, 268b/6, 269a/1, 269a/2, 269a/3, 269a/8, 269a/10, 269a/12, 269a/13, 269b/6, 269b/9, 270a/5, 270a/7, 270a/10, 270b/8, 270b/9, 270b/10, 271a/11, 271b/2, 271b/4, 271b/8, 272a/10, 272a/12, 272b/10, 273a/1, 273a/6, 273a/13, 273b/1, 273b/2, 274a/8, 274a/12, 274b/6, 275b/2, 276a/12, 276a/13, 276b/1, 276b/2, 276b/5, 276b/10, 276b/12, 276b/13, 277a/2, 277a/7, 277b/6, 277b/7, 277b/8, 277b/9, 277b/10, 278a/1, 278a/7, 278a/9, 278a/10, 278a/11, 278b/1, 278b/6, 278b/8, 279a/3, 279a/11, 279b/2, 279b/3, 279b/7, 280a/3, 280a/6, 280a/11, 280b/3, 280b/8, 281a/2, 281b/1, 281b/2, 282a/13, 282b/3, 282b/10, 282b/12, 283a/3, 283b/9, 283b/10, 284b/1, 284b/2, 284b/3, 284b/8, 285a/13, 285b/1, 285b/13, 286a/2, 286a/7, 286a/8, 286a/11, 286b/4, 287a/7, 287a/12, 288b/3, 288b/5, 288b/8, 288b/9, 289a/11, 289b/2, 290a/6, 290b/8, 290b/11, 291a/10, 291b/8, 292a/7, 292a/10, 292a/12, 292b/1, 292b/5, 293a/8, 293a/13, 293b/13, 294a/1, 294a/5, 294a/13, 294b/1, 295a/6, 295a/7, 295a/10, 295a/11, 295b/2, 295b/4, 296a/4, 296a/10, 296a/13, 296b/2, 296b/3, 296b/5, 297a/1, 297a/3, 297a/11, 297a/12,297b/3, 297b/7, 297b/8, 297b/9, 298a/1, 298a/9, 298b/1, 298b/2, 298b/3, 298b/5, 298b/6, 298b/12, 299b/2, 299b/3, 299b/4, 299b/10, 299b/12, 300a/7, 300a/12, 300a/13, 301a/3, 301a/4, 301a/6, 301a/8, 301a/9, 301a/13, 301b/3, 301b/7, 301b/9, 301b/10, 302a/7, 302a/13, 302b/13, 303a/1, 303a/5, 303a/7, 303a/8, 303a/9, 303a/10, 303a/11, 303a/12, 303b/10, 303b/11,

304a/6, 304a/7, 304a/8, 304a/9, 304a/10, 304a/13, 304b/2, 304b/5, 304b/6, 304b/7, 304b/9, 304b/10, 304b/12, 304b/13, 305a/1, 305a/3, 305a/5, 305a/7, 305a/8, 305a/9, 305a/11, 305a/13, 305b/10, 305b/11, 306a/4, 306a/12, 306b/3, 306b/6, 306b/9, 306b/13, 307a/2, 307a/3, 307a/4, 307a/13, 307b/3, 307b/4, 308a/2, 308a/5, 308a/13, 308b/12, 309a/2, 309a/6, 309a/11

kibir: -1- [Ar] Kibir, büyüklenme.

k. 248a/11

kibr: -1- [Ar] bkz. *kibir*.

k.+ üñ 305a/10

kifāf: -1- [Ar] Bir şeyin güzide ve hayırlısı.

k.+ uñ 287a/5

kilābü'n: -1- [Ar] Cehennem köpekleri.

k.- nār oldılar 279b/6

kilim: -2- [Far] Kilim, yayma halı.

k. 281a/7, 281a/8

kim: -219- Kim, ki.

k. 233a/13, 233b/4, 235a/5, 237b/8, 238a/12, 238b/8, 239a/4, 239a/6, 239a/11, 240a/12, 240b/3, 241a/9, 241b/2, 241b/9, 242a/8, 243b/9, 244a/4, 244b/4, 245a/1, 245a/8, 245b/4, 247b/13, 248a/11, 248b/5, 251a/2, 254a/2, 257a/8, 258a/10, 259a/5, 259a/13, 259b/4, 259b/6, 259b/8, 259b/9, 259b/10, 260a/3, 262a/2, 262a/3, 263a/4, 263b/11, 264a/4, 264a/5, 264b/1, 264b/2, 264b/5, 264b/9, 265a/2, 265a/9, 265a/12, 266a/10, 266b/2, 267a/4, 267a/13, 267b/5, 267b/12, 268a/4, 268a/12, 268b/1, 271b/10, 272a/2, 272a/3, 272b/1, 272b/2, 272b/3, 273a/7, 273b/3, 273b/6, 273b/9, 273b/10, 273b/12, 274a/2, 274a/4, 274a/9, 274a/10, 275a/2, 275a/3, 276b/8, 276b/9, 277a/1, 277a/5, 277a/6, 278b/4, 280b/7, 281a/2, 281a/5, 281a/9, 281a/12, 282a/10, 282b/1, 282b/5, 282b/9, 282b/11, 283a/6, 283b/3, 283b/5, 283b/7, 284b/6, 284b/13, 285a/11, 285b/5, 285b/11, 286a/12, 286a/13, 286b/1, 286b/4, 286b/5, 286b/12, 286b/13, 287a/1, 287a/2, 287a/6, 287b/13, 288a/1, 288a/3, 288b/2, 288b/5, 288b/6, 288b/7, 288b/8, 288b/13, 289a/4, 289b/3, 289b/4, 289b/11, 289b/12, 290a/5, 290b/1, 290b/6, 290b/11, 291a/4, 291b/1, 291b/3, 291b/4, 292a/8, 292b/13, 293a/5, 294a/8, 294a/9, 294b/2, 295a/8, 295b/3, 296a/3, 296a/11, 297a/10, 297b/1, 298b/7, 299b/5, 300a/10, 300a/13, 300b/1, 300b/3,

300b/4, 300b/5, 300b/6, 300b/7, 300b/8, 301b/7, 302b/9, 303a/6, 303a/13, 303b/11, 303b/12, 304a/5, 304a/6, 305b/5, 305b/10, 306a/2, 306a/7, 306a/9, 306a/10, 306b/8, 307a/5, 308a/6, 308a/7

k.+ den 242a/8, 259b/8

k.+ dür 284a/11, 289b/1, 289b/2

k.+ e 242a/8, 259b/9, 281a/4, 300b/5, 303b/10, 306b/7

k.+ i 270a/12, 270a/13, 270b/2, 308a/3

k.+ ine 251a/7

k.+ isi 270b/4, 270b/5

k.+ sin 283a/6

k.+ üñ 266b/9, 295a/7, 304a/13, 308b/12

kimi: -2- Kimisi, bazısı.

k.+ si 243b/10, 280b/12

kimse: -23- Herhangi bir kişi, kim olduğu bilinmeyen kişi.

k. 246b/11, 247a/3, 249a/11, 253a/6, 253a/10, 259b/11, 264a/1, 272b/1, 277b/8, 303b/4

k.+ den 234b/8, 259b/9, 284b/5, 307b/10

k.+ ler 253a/8, 257b/12

k.+ nüñ 241a/4, 299b/6

k.+ ye 300a/9, 301a/9, 305a/3, 306a/9, 307a/13

kise: -1- Kese; küçük veya büyük torba kap.

k.+ sin 271b/11

kişi: -114- Kişi, şahıs.

k. 233b/1, 236a/5, 236a/10, 236b/11, 236b/13, 242a/3, 243a/2, 243a/4, 243b/13, 244a/7, 249a/3, 249a/7, 250a/4, 250a/6, 251a/9, 252a/8, 255a/1, 255a/2, 255a/4, 263b/6, 264a/6, 269a/1, 269a/3, 269a/4, 276a/5, 276a/10, 276b/5, 277a/7, 282b/12, 283a/6, 283b/5, 285b/3, 285b/5, 285b/7, 285b/11, 286b/12, 287a/4, 288b/9, 290a/2, 290a/10, 291a/4, 291b/2, 293a/5, 295b/12, 300b/1, 300b/2, 300b/12, 300b/13, 301a/12, 303a/1, 305a/7, 305b/5, 305b/9, 305b/10, 306b/3, 306b/5, 306b/13, 308a/4

k.+ çün 237a/1, 237a/2, 242a/12

k.+ de 252b/10

k.+ den 280b/10, 280b/11, 286a/8

k.+ ler 236b/7, 240b/2, 263b/11, 291b/13, 292a/1, 296a/3, 300a/2, 306a/13

k.+ lerden 280b/10

k.+ lerdi 279a/10

k.+ lerdür 248b/5

k.+ lerüñ 304b/9, 306b/10

k.+ nüñ 234b/13, 236b/10, 236b/12, 237a/11, 238a/5, 240a/1, 241a/4, 242a/10, 242a/12, 252a/7, 252a/10, 256a/9, 256a/10, 280b/9, 281a/1, 286a/7, 290a/5, 291b/1, 293a/6, 306b/11

k.+ ye 236a/4, 240b/3, 249a/5, 260a/10, 274a/13, 290b/2, 296a/5, 304a/6, 304b/5, 306a/9

k.+ yidi 276a/2, 277a/9

k.+ yile 300a/9

k.+ yle 300a/2

kitāb: -25- [Ar] Kitap.

k. 241b/6, 242b/4, 246a/9, 279b/1, 289a/5, 308a/2, 308a/6, 308b/8, 308b/13, 309a/2, 309a/6, 309a/11

varaḳ-ı k. 309a/9

k.+ da 308b/3, 308b/7, 308b/11

k.+ dur 242a/8

k.- ı 286b/10, 307b/12

k.+ ıñuz 243b/1

k.+ lar 242a/3, 242a/5, 308a/3

k.+ ları 243a/2

k.+ laruñ 242a/6

kiẕb: -1- [Ar] Yalan.

k.+ den 301b/13

ḳo-: -18- Bırakmak, terk etmek.

ḳ.- dı 260a/5, 270a/6, 271a/10, 287b/8, 290a/12, 290b/3, 290b/10, 300b/10, 302b/9

ḳ.- dılar 260b/2, 279a/9, 279b/6

ḳ.- dum 287b/4, 308b/9, 308b/12

ḳ.- madı 280a/12, 292a/6

ḳ.- rdı 263a/7

ḳocalıḳ: -2- Yaşlılık.

ḳ. 247b/12, 269b/10

ḳoñşı: -1- Komşu.

ḳ.+ lardan 292a/7

ḳonşu: -1- bkz. *ḳoñşı.*

ḳ.+ m 288a/13

ḳonuḳ: -1- Konuk, misafir.

ḳ.+ ı 240b/5

ḳonul-: -1- Konulmak.

ḳ.- dı 250b/3

ḳop-: -2- Kalkmak, harekete geçmek.

ḳ.- alar 251b/12

ḳ.- ardur 249b/1

ḳopar-: -2- Koparmak.

ḳ.- dılar 250b/8

ḳ.- maḳdur 251b/10

ḳor-: -1- Koymak.

ḳ. 295b/12

ḳorḳ-: -18- Korkmak.

ḳ.- an 248b/5

ḳ.- ardı 248b/5

ḳ.- arın 237b/1

ḳ.- arlar 304a/11

ḳ.- dı 249a/3, 264b/5, 269a/8

ḳ.- duġı 301a/12, 305a/7

ḳ.- duġıyla 249a/7

ḳ.- ma 264b/5

ḳ.- maḳ 256a/12

ḳ.- maḳdur 304b/4

ḳ.- maya 248b/6, 307b/4

ḳ.- mayan 248b/6

ḳ.- mazın 240a/5

ḳ.- sa 249a/8

ḳorḳı: -1- Korku; bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, endişe.

ḳ.+ dan 251b/12

ḳorḳu: -2- bkz. *ḳorḳı.*

ḳ.+ dan 252a/4

ḳ.+ ya 248b/6

ḳorḳut-: -3- Korkutmak.

ḳ.- dı 240a/3, 266a/1

ḳ.- ursın 240a/4

ḳortul-: -1- Kurtulmak.

ḳ.- ayın 249a/4

ḳoru-: -1- Korumak, esirgemek, muhafaza etmek.

ḳ.- mamış 255b/10

ḳov-: -2- Kovmak, savmak, defetmek.

ḳ.- a 235b/7

ḳ.- maya 300b/2

ḳoy-: -10- Koymak, bırakmak, yerleştirmek.

ḳ.- a 255a/1

ḳ.- arısañ 288a/8

ḳ.- arsa 248b/11

ḳ.- arsañ 288a/5

ḳ.- dı 235b/8

ḳ.- du 260a/4

ḳ.- dum 285b/10

ḳ.- sa 251b/1

ḳ.- up 272a/5, 284b/11

ḳoyuvėr-: -1- bkz. *ḳoy*.

ḳ.- sün 268a/13

köprü: -1- Köprü.

k.+ sini 240b/9

kör: -1- Gözleri görmeyen, âmâ.

k. 261b/6

köy: -1- [Far] Köy, küçük yerleşim yeri.

k. 247a/6

ḳuddūsiyye: -1- [Ar] Mukaddes olan.

envār-ı ḳ. 263a/12

ḳudret: -4- [Ar] Kudret, güç, erk.

ḳ. 278a/9

ḳ.+ den 262a/2

ḳ.+ in 272b/11

kemāl-i ḳ.+ in 237a/4

Ḳuds: -1- [Ar] Kudüs; Filistin'in başkenti, üç büyük İbrahimî din olan Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam için kutsal şehir.

Ḳ. 235b/1

ḳudsa: -1- [Ar] Kutsamak, kutsallaştırmak.

ḳ.+ dan 265a/3

ḳudūret: -1- [Ar] Tasa, kaygı.

ḳ.+ inden 287b/7

Kūfe: -1- Küfe, Irak'ta yer alan bir şehir.

K. 276a/4

ḳul: -13- Kul, köle, Allah'a göre insan.

ḳ. 233a/8, 275a/7

ḳ.+ ı idüm 290b/1

ḳ.+ ları 251a/7

ḳ.+ larıyla 266a/13, 267b/3

ḳ.+ larum 233a/10, 233a/13, 241b/2, 292b/12

ḳ.+ laruma 251a/1

ḳ.+ laruñ 294b/4

ḳ.+ laruña 233b/5

ḳul hüvallāhu eḥadun: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İhlas Suresi'nin birinci ayeti.

ḳ. 259b/1

ḳulcaġaz: -1- bkz. *ḳul.*

ḳ.+ ların 233a/9

ḳuleʿuẕü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin birinci ayeti.

ḳ. 260b/11

ḳul eʿuẕü birabbi'nnās: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nas Suresi'nin birinci ayeti.

ḳ. 261a/9

ḳullıḳ: -3- Kulluk, hizmetçilik, kul olma durumu.

ḳ. 302b/3, 306a/3, 306a/6

ḳullıḳcı: -1- Hizmetçi.

ḳ.+ lar 256a/5

ḳulluḳ: -4- bkz. *ḳullıḳ.*

ḳ. 285a/10, 301b/8, 301b/10

ḳ.+ uñı 302b/2

ḳulūb: -1- [Ar] Kalpler, gönüller.

ḳ.+ ında 262a/5

ḳumaş: -1- [Ar] Kumaş.

ḳ.+ uñ 269b/10

ḳur-: -1- Kurmak, hazırlamak.

ḳ.- up 302a/9

Ḳurʾān: -24- [Ar] Kur'an; Hazret-i Muhammed'e indirilen kutsal kitap.

Ḳ. 240b/5, 240b/11, 242a/4, 242a/6, 242a/8, 257a/6, 257a/7, 257a/8, 272b/8, 275a/13, 281b/7

Ḳ.+ a 242a/9

Ḳ.+ da 242a/5

Ḳ.+ dan 279b/13, 308b/4

Ḳ.+ dur 258a/11, 258b/3

Ḳ.+ ı 237b/10, 258b/3, 259a/5, 275a/11

Ḳ.+ uñ 272b/4, 309a/1

Ḳurān: -1- [Ar] bkz. *Ḳurʾān.*

Ḳ.- ı mecīdinde 233a/9

Ḳurʾān-ı ḥükm: -1- [Ar] Şeriat, İslam hukuku.

Ḳ.+ i ve 267b/9

ḳurşa: -1- Çörek.

ḳ.+ ların 273b/5

ḳurt: -1- Kurt; yırtıcı, etçil bir memeli hayvan.

ḳ. 235b/7

ḳurtar-: -4- Kurtarmak.

ḳ.- asın 302b/1

ḳ.- dı 279b/9, 287b/7

ḳ.- ırsañ 302b/2

ḳurtıl: -1- Kurtulmak.

ḳ.+ a 260b/5

ḳurtul-: -3- bkz. *ḳurtıl.*

ḳ.- dı 303a/3

ḳ.- dum 235b/8

ḳ.- ur 235b/5

ḳuru-: -2- Kurumak, kuru duruma gelmek.

ḳ.- mış idi 276b/2, 277a/1

ḳuş: -9- Kuş.

ḳ. 253a/7, 253a/12, 276b/2, 277a/2

ḳ.+ a 306b/6

ḳ.+ lar 255b/9, 255b/10, 291b/11

ḳ.+ uñ 277a/4

ḳuṭb: -4- [Ar] Manevi olarak en yüksek mertebede olan.

ḳ.- ı ḥarekāt-ı devr-i SüfyānıSevri 288a/10

ḳ.- ı tamāmı 285a/5

ḳ.- i vaḳt-i ẕaʾnnūniMıṣrī 284a/3

ḳ.+ un 293a/11

ḳuṭṭāʿ'iṭ-tarīḳ: -2- [Ar] Eşkiyalar.

ḳ.- āḫiretden 303a/6

ḳ.- oldılar 279b/6

ḳuṭṭāʿüʾṭ-ṭarīḳ: -3- [Ar] bkz. *ḳuṭṭāʿ'iṭ-tarīḳ.*

ḳ.- ṭarīḳ anlardur 303b/3

ḳ.+ dür ve 269b/12, 281b/10

ḳuṭub: -1- [Ar] bkz. *ḳuṭb.*

ḳ. 291a/6

ḳuvvet: -8- [Ar] Kuvvet, güç.

ḳ.- i ʿameliyyenüñ 245a/7

ḳ.+ dür ḳuvvet-i naẓariyyenüñ 245a/6

ḳ.- i naẓariyye 245a/6

ḳ.- i naẓariyyenüñ 245a/6

ḳ. 274b/9

ḳ.+ i 245a/5, 266b/4

ḳ.-i vicdānisi yoḳdur 266b/9

ḳuvvetlendür-: -1- Kuvvetlendirmek, güçlendirmek.

ḳ.- di 266a/2

ḳuyı: -1- Kuyu.

ḳ.+ sınuñ 260a/6

ḳuyu: -3- bkz. *ḳuyı.*

ḳ.+ nuñ 260b/2

ḳ.+ sınuñ 260b/1

ḳ.+ ya 260b/7

küberā: -1- [Ar] Büyükler, ulular.

k. 272a/11

küfr: -1- [Ar] Allah'ı inkar etme, dine inanmama, inançsızlık.

k.+ e 294a/12

küfrān: -2- [Ar] İmansızlık.

k.- ı niʿmet 250b/11, 251a/5

küfür: -1- [Ar] bkz. *küfr.*

k.+ lerden 241b/8

külli: -2- [Ar] Hepsi, tamamı, bütünü.

k. 296b/7

sūre-izilzale k.+ si 249a/12

küllü: -3- [Ar] bkz. *külli.*

k. 282a/13

k.+ si 237b/6, 278a/9

küllü nefsin ẕāʾiḳatünü'lmevt: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Ali İmran Suresi'nin yüz seksen beşinci ayeti.

k. 268a/7

küntü nebiyyen ve ādem beyne 'lmāʾi ve'ṭṭīni: -1- "Adem'in yaratılışından önce ben peygamberdim."

k. 272a/8

kürsī: -1- [Ar] Kürsü, makam.

k.- i kerīmdür 247b/5

L

lā: -1- [Ar] Hayır; yok.

l. 266b/13

lā ġayrı: -1- [Ar] Başkası.

ġayret-i l.+ da 307a/11

lā İlāhe İllallāh Muḥammed Rasūlullāh: -1- [Ar] İslamiyet'te "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed O'nun elçisidir" anlamındaki şahadet.

l. 281b/7

lā nefʿan: -1- [Ar] Faydasız.

l. 270b/13

lā sivāhü: -1- [Ar] Ondan başkası, ondan garısı.

l. 263b/3

lā teẖef: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Taha Suresi'nin altmış sekizinci ayeti.

l. 271a/12

lā yezāl: -1- [Ar] Hala.

mest-i l.+ i 263a/11

lā yuḥṣā ve lā yuʿadda: -1- [Ar] Sayamayacak kadar çok.

l. 270a/10

lā żarran: -1- [Ar] Hem faydası, hem zararı olmayan.

v. 271a/1

lācerem: -1- [Ar] Kuşkusuz.

l. 286b/2

lāf: -1- [Far] Laf, söz.

l. 301b/12

lāʿnet: -1- [Ar] Lanet, bedua.

l. 286b/2

lāt: -1- [Ar] İslamdan önce Arapların Kabe'de bulunan putlarından biri.

l.- ıʿuzzā ḥaḳıçun 239a/7

laṭīf: -3- [Ar] Hoş, yumuşak.

l. 246b/7, 248a/9, 308a/4

lāubālī: -1- [Ar] Kayıtsız, gamsız.

l. 241a/10

lāyıḳ: -5- [Ar] Layık, uygun.

l. 233b/13, 257b/11, 274b/5, 274b/12, 306b/4

lāzım: -1- [Ar] Lazım, gerekli.

l. 296b/5

ledünnī: -1- [Ar] Tanrı sırlarıyla ilgili.

ʿilm-i l.+ dür 280a/2

lehu'ddīne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin beşinci ayeti.

l. 243b/9

lein lem yentehi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on beşinci ayeti.

l. 239b/12

leḳad ḫalaḳnā'linsāne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin dördüncü ayeti.

l. 236a/12

lem yekunilleżīne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin birinci ayeti.

l. 241b/4

lem yekün: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin birinci ayeti.

sūre-i l. 241a/12

lem yelid: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İhlas Suresi'nin üçüncü ayeti.

l. 259b/6

lenesfeʿan binnāṣiyeti nāṣiyetin kāẕibetin ḫāṭiʾetin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on beşinci.

l. 239b/13

leşedīd: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin sekizinci ayeti.

l. 251a/9

leşehīd: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin yedinci ayeti.

l. 251a/6

leteravnne'lcaḥīme: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin altıncı ayeti.

l. 254a/5

levḥ: -2- [Ar] Levha; üzerinde yazı veya şekil çizilebilir düzlük.

l. 298a/9

l.+ inde 307b/3

levn: -1- [Ar] Renk.

l.- imüteġayyir ve 266a/3

levvāme: -1- [Ar] Sürekli kendini kötüleyen nefis; kınayan.

l.+ dür 297b/13

leyaṭġā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin altıncı ayeti.

l. 239a/6

Leylī (Leyla): -1- Leyla ile Mecnun efsanesindeki Leyla.

L.+ nüñ 237a/7

leyse kemislihi şeyʾün ve hüve'ssemīʾu'lbaṣīr: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Şura Suresi'nin on birinci ayeti.

l. 259b/11

leyunbiẕenne fī'l ḥuṭameti: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin dördüncü ayeti.

l. 255a/4

leẕẕāt: -5- [Ar] Lezzetler, tatlar.

l.- ışehvāniyeden 267a/2

l.- i bedeniyyeden 297a/8

l.- i rūḥāniyye 246a/3

l. 286a/4

l.+ dur 246a/3

leẕẕet: -2- [Ar] Lezzet, tat.

l.- i rūḥāniyye 298a/11

l.+ in 281b/9

libās: -1- [Ar] Libas, elbise.

l. 303b/6

liḥubbi'l ḫayri: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin sekizinci ayeti.

l. 251a/8

liḳā: -9- [Ar] Buluşma, kavuşma, yüz yüze görüşme.

l.- yı ḫāṣdur 267a/8

l. 266b/5

l.+ dan 267a/8

l.+ larına 266b/7

l.+ sına 246a/5, 267a/8, 298a/13

l.+ ya 265a/9, 267b/5

liḳāʾi: -1- [Ar] bkz. *liḳā.*

l. 269b/13

liḳāʾ-i ḥaḳḳ: -1- [Ar] Ölüme kavuşma.

l.+ a istiʿdādlarına 266b/3

likulli humezzeti: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin birinci ayeti.

l. 254b/7

limen ḫaşiye rabbehü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin sekizinci ayeti.

l. 248b/4

lirabbihi lekenūdun: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin altıncı ayeti.

l. 250b/10

livāʾi ḥamd: -1- [Ar] Hz. Muhammed'in kıyamet gününde müminleri altında toplayacağı sancak.

l.+ ı ve 267b/10

liyüravaʿmālehüm: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin altıncı ayeti.

l. 250a/3

liẕātihi: -1- [Ar] Kendisi, bizzat kendisi.

l. 244b/6

loḳma: -4- [Ar] Lokma.

l.+ ʾi 286b/6

l. 286b/5, 291a/6

l.+ ya 280b/12

lüġat: -1- [Ar] Sözlük, kelimeler.

l.+ de 251b/10

lümezetin: -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin birinci ayeti.

l. 254b/9, 254b/10

M

mā lem yaʿlem: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin beşinci ayeti.

m. 238a/8

mā lem yekün: -1- [Ar] Hīç var olmamış,

m.+ den 296b/7

mā lem yezel: -1- [Ar] Başlangıcı olmayan ve devam eden.

m.+ e 296b/8

maʿa: -1- [Ar] Beraber, birlikte.

m. 303a/6

maʿāmele: -1- [Ar] Muamele, işlem, davranış.

m. eylemeye 240b/2

maʿārif: -3- [Ar] Bilimler.

m. 295a/2, 298a/10

m.+ e 261b/8

maʿbūd: -2- [Ar] İbadet edilen Tanrı.

m.+ ı 304b/1

m.+ ına 261a/12

maʿden: -1- [Ar] Maden.

m.+ i 241a/5

maʿdenī: -1- [Ar] Madenden yapılan.

m. 299b/7

maġāra: -5- [Ar] Mağara.

m.- inūr dėrlerdi 264a/12

m. 264a/12

m.+ nuñ 264b/4

m.+ ya 264a/12, 264b/2

maġfiret: -1- [Ar] Bağışlamak, affetmek; Allah'ın affı.

m. 235a/2

maḥabbet: -1- [Ar] Muhabbet, sohbet.

m. 271a/3

maḥal: -2- [Ar] Mahal, yer.

m. 297b/7

m.+ de 302b/8

māḥaṣal: -1- [Ar] Sonuç, netice.

cemīʿ-i m.+ ı 242a/6

maḥbūb: -8- [Ar] Sevilen kişi.

m.- ı ḥaḳīḳī 262a/8

m.- ı ḥaḳīḳīyye 262a/9

m. 244b/6

menbeʿ-i m. 241a/5

m.+ a 264a/1

m.+ da 267a/10

m.+ dur 244b/4, 244b/5

maḥcūb: -1- [Ar] Mahcup, utanmış.

m.+ lardur 266b/5

maḫlūḳ: -1- [Ar] Mahlûk, yaratılmış olan.

m.+ lardur 278a/10

maḫlūḳāt: -2- [Ar] Yaratılmış olanlar.

eşref-i m.+ ı 272a/5

m.+ uñ 307b/9

maḥrūm: -16- [Ar] Mahrum, yoksun.

m. 233a/7, 233a/8, 233a/9, 255b/7, 280b/6, 296a/1, 296a/2

m. eyledüñ 236a/3

m. eyleyenden 280b/11

m. ḳalmaḳ 244a/9

m. olur 244b/7

m.+ dur 266b/10, 295a/9, 303a/7

m.+ lardur 261b/9

maḥrūmlıḳ: -1- [Ar+Tr] Mahrum olma durumu.

m.+ dur 244b/5

maḥṣūṣ: -1- [Ar] Mahsus, has, özel.

m.+ lardur 279b/2

maḫṣūṣ: -1- [Ar] bkz. *maḥṣūṣ*.

m. 271a/7

maḥv: -3- [Ar] Yok etme.

m.- i vücūd 298a/6

m. 262b/9

m. ėder 238b/5

maḥż: -1- [Ar] Tam, halis.

m.- i vücūdda 298a/6

maḥzūn: -1- [Ar] Hüzünlü.

m. 304a/8

maḳām: -13- [Ar] Makam, mertebe.

m.- ı cemʿa 266a/10, 267a/13, 297b/8

m.- ı keşfe 297b/3

m.+ a 263b/2

m.+ da 287a/1

m.+ ı 280a/9, 297b/9

ḥaḳḳa'l-yaḳīn m.+ ına 265b/1, 268a/1

m.+ ında 279b/10, 279b/11, 295b/4

maḳām-ı Maḥmūd: -2- [Ar] Hz. Muhammed'e Allah tarafından verilen makam.

m.+ ı aña 265a/10

m.+ ı ve 267b/7

maḳāmāt: -3- [Ar] Makamlar, mertebeler.

m. 263a/9, 266b/4

m.+ ını 274a/9

maḳāṣıd: -1- [Ar] Maksatlar, amaçlar.

m.+ ı 308b/10

cemīʿ-i m.+ ına 307b/5

maḳber: -1- [Ar] Mezar, gömüt.

m.+ lerüñüzi 253b/4

maḳbūl: -2- [Ar] Makbul, kabul edilen, beğenilen.

m. 298b/4

m.+ dur 233b/10

maḳṣūd: -3- [Ar] Maksat, amaç.

m.+ larını 255b/7

m.+ umuz 293a/4

m.+ uñ 273b/12

māl: -50- Varlık, servet.

m. 244a/12, 244b/4, 244b/5, 244b/6, 244b/6, 244b/9, 245a/10, 250b/13, 251a/8,253a/8, 253b/12, 254a/1, 254a/5, 254b/12, 254b/13, 255a/1, 255a/2, 255a/3, 255a/4, 281b/12, 288b/12, 294a/6, 295a/8, 303a/9, 303b/4, 306b/2

m.+ a 244b/5, 280a/10

m.+ dan 253b/13

m.+ dur 245b/4, 280a/10

m.+ ı 244a/9, 244b/1, 244b/10, 254b/12

m.+ ıla 253b/6, 253b/9

m.+ ın 245a/12, 255a/1

m.+ ına 288b/11, 300b/9

m.+ ından 303b/1

m.+ ını 245b/8, 275a/13

m.+ ıñuzuñ 244b/8

m.+ ile 245b/1

m.+ ları 304a/8

m.+ um 282b/13

m.+ uñ 282b/12, 306a/8

mālehā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin üçüncü ayeti.

m. 249b/8

mālik: -1- [Ar] Bir şeye sahip olan, sahip

m.+ dür 262b/12

Māliki Dinār: -1- Mâlik bin Dînar (ö. 748), İslam âlimi ve mutasavvıf olup tabiinlerdendir.

M. 282b/2

māliyye: -1- [Ar] Maddi.

saʿādet-i m.+ dür 245b/10

maʿlūm: -2- [Ar] Malum, bilinen.

m. 298b/7

m.+ dur 251a/2

Maʾmūn: -1- Ebû ʻAbbâs el-Memûn Abdullâh bin Hârûn Reşîd (ö. 833), 7. Abbâsî Hâlifesi.

M. 290a/10

maʿnā: -1- [Ar] Mana, anlam.

m. 306a/11

maʿnī: -6- [Ar] Bir olayın veya bir cümlenin maksadını bildiren anlam.

m. 280b/8, 307b/9

m.+ de 294b/3

m.+ sı 250b/12

m.+ si 251b/11

m.+ sini 308a/4

mā'lḳāriʿatü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin ikinci ayeti.

m. 251b/13

mancılıḳ: -1- Mancınık, ilkel bir kuşatma silahı.

m.+ ına 285b/10

Manşūr: -2- Hallâc-ı Mansûr veya Mansûr el-Hallâc (ö. 922), Fars kökenli spiritüalist (öte alemci) yazar ve mistik şair.

M. 295a/6, 295a/10, 296a/6

Manşūr Ḥallāc: -1- bkz. *Manṣūr.*

M. idi 294b/11

marażiye: -1- [Ar] Hastalık, illet.

efʿāl-i m. 297a/8

maʿrifet: -21- [Ar] Marifet; herkesin yapamadığı ustalık.

m. 241a/5, 242a/13, 263b/10, 271a/5, 280b/2, 284a/8, 286a/7, 287a/8, 291a/1, 291a/8, 296a/13, 297b/10, 298a/8, 299b/7, 307a/6, 307b/9, 308a/9

m.+ dür 287b/1, 304b/4

m.+ inden 292a/1

m.+ üñ 304b/4

maʿrifetullāh: -2- [Ar] Allah'ı bilmek, Allah'ı tanımak.

m. 299a/10

m.+ dur 298a/10

maʿrūf: -2- [Ar] Bilinen, tanınan.

m.- ı gereḥuñ 292a/4

m. 297a/7

maşābiḥ: -1- [Ar] Lamba, kandil.

m.+ de 252b/9

māsivallāh: -3- [Ar] Allah'tan gayrı.

m.+ dan 296b/12

cemīʿ-i m.+ 262a/1, dan 294b/5

maʿşiyet: -3- [Ar] bkz. *maʿṣiyet*

m. 289b/1, 304a/3

m.+ den 265a/8

maṣnūʿ: -1- [Ar] Yapma, yapay.

m.+ dur 270b/2

maʿṣūm :-1- [Ar] Masum, günahsız.

m. 271a/6

maşġūl: -1- [Ar] Meşgul, bir işle uğraşan.

m. 270a/10

maʿşūḳ: -3- [Ar] Aşık olunan, erkek sevgili.

m.+ a 295a/1

m.+ dan 241a/10

m.+ uñ 286a/3

maṭālib: -1- [Ar] İstekler.

m.+ den 266b/10

mavāṣıd: -1- [Ar] Sabit olanlar, sabitler

m.+ ı 308b/10

māverā: -1- [Ar] Öte, ötesinde, arkasında.

m.+ sından 298b/8

mavṣūf: -1- [Ar] Söylenen.

m. 297a/8

maẓāhir: -1- [Ar] Görünüşler.

m.+ den 299a/13

mażāyıḳ: -1- [Ar] Darlık, sıkıştırmak.

m.- i imkāndan 266a/11

maẓhar: -6- [Ar] Görünüş.

m.- ı kelām 271b/1

m.- ı muḥyī 271b/13

m.- ı ẕāt-ıılāhiyye ḳılup 272a/9

m. 262a/9

m.+ ı 238b/9

m.+ ıdur 238a/13

maẓlūm: -1- [Ar] Mazlum, zulme uğramış.

m.+ ı 301a/1

maẓlūmlıḳ: -1- [Ar+Tr] Mazlumluk, mazlum olma durumu.

m.+ ında 303a/3

meʿa: -1- [Ar] bkz. *maʿa*.

m.- 'lḳavmi'l-ḫāsirīn helāk oldılar 271a/1

mebdeʾi'l kül: -1- [Ar] Herkesin, ya da belli bir topluluğun ilkesi.

m.+ dür aña 299b/2

mecāz: -1- [Ar] Mecaz, sözün başka anlamda kullanılması.

m. 263a/3

mecāzī: -1- [Ar] Mecaz olan, mecazla ilgili.

vücūd-i m.+ den 299a/2

mecīd: -1- [Ar] Ulu.

Ḳurān-ı m.+ inde 233a/9

meclis: -5- [Ar] Meclis, toplantı yeri.

m.+ de 263a/9, 263a/11

m.+ i 240a/4

m.+ ini 240a/6

m.+ üñ 280a/11

mecmūʿ: -2- [Ar] Bütün, bir şeyin tamamı; toplanmış bir araya getirilmiş.

m.- ı efrād-i insān 270a/7

m.- ı fesāduñ 261a/7

Mecnūn: -3- Leyla ile Mecnun efsanesindeki Mecnun.

M. 237a/5, 237a/6

M.+ uñ 237a/5

mecnūn: -1- [Ar] Deli, çılgın.

M.+ dur 305b/10

meded: -2- [Ar] Medet, yardım.

m. 234a/10, 234b/8

medḥ: -4- [Ar] Övmek.

m. 248a/1, 281a/3, 284b/1

m.+ i 245b/2

Medīne: -11- Hz. Muhammed'in hicret ettiği şehir.

M.+ de 241a/12, 260a/3, 261a/1, 264b/10, 277b/12, 278a/4

sūre-ive'lʿadiyāt M.+ de 250a/7

M.+ dür 263b/11

M.+ ye 263b/8, 264a/3, 264b/8

mefātiḥü'l ʿulūm: -1- [Ar] Harezmî'nin ansiklopedik eseri.

m.+ dur ve 283a/3

mefḫar: -2- [Ar] Övünç kaynağı.

m.- ı mevcūdātı 272a/4

m.- i 256b/8

meftūn: -1- [Ar] Gönül vermiş, büyülenmiş, tutkun, vurgun.

m. 244a/8

meger: -25- [Far] Meğer, oysaki, ancak.

m. 234a/2, 235b/6, 237a/5, 237a/11, 239a/12, 242a/10, 242b/12, 254a/11, 255b/13, 256a/3, 260a/6, 265b/8, 276a/4, 276a/8, 277b/2, 280b/4, 283a/5, 285b/1, 286b/3, 286b/9, 287a/12, 289b/10, 290a/10, 302a/9

mekān: -1- [Ar] Yer, mahal.

kevn-i m. 256b/8

mekir: -3- [Ar] Hile.

m. 263b/7

m.+ dür 287a/8

m.+ lerin 255b/5

Mekke: -24- [Ar] Hz. Muhammed'in doğduğu ve İslam dinince kutsal sayılan şehir.

M. 235b/5, 235b/6, 249b/1, 263b/6

M.+ de 237b/6, 249a/12, 250a/7, 254b/4, 258a/2, 263b/5, 274b/9, 278a/2,

278a/3

sūre-ifīl M.+ de 255a/13

sūre-iḳāriʿa M.+ de 251b/7

sūre-iTekāsür M.+ de 253a/12

sūret-ikevser M.+ de 256b/3

sūretü'l-iḫlāṣ M.+ de 259a/2

M.+ den 263b/8, 263b/9, 264b/7, 264b/11

M.+ dür 235b/5, 263b/10

mekri: -1- [Ar] bkz. *mekir.*

m. 260a/6

melāʾike: -3- [Ar] Melekler.

m. 270b/8, 270b/9

mescūd-i m. 270a/7

melāl: -2- [Ar] Sıkıntı.

m. 240a/13, 299b/13

melāmet: -1- [Ar] Kınanmışlık.

bīşuvā-yı ehl-i m. 294b/10

melek: -4- [Ar] Melek.

m. 237a/2

m.+ ler 260a/8, 260b/6

m.+ ü'l-mevt ṭaşrada 268a/4

melekiyye: -1- [Ar] Tekrar tekrar yapmaktan dolayı kazanılan beceri, yeti.

aḫlāḳ-i m. 299a/3

melekü'l-mevt: -1- [Ar] Azrail.

m.+ e vaḥy 266a/4

meliki'nnās: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nas Suresi'nin ikinci ayeti.

m. 261a/11

melūl:-1- [Ar] Usanmış, bıkmış.

m. 304a/7

men: -1- Ben; birinci tekil kişi.

m. 308b/9

menʿ: -3- [Ar] Yasaklama.

m. 240a/3

m. ėder 239b/3

m. ėderdi 239b/1

menāḳıb: -1- [Ar] Menkıbeler, hayat hikayeleri.

m.+ ı 291a/2

menāzil: -1- [Ar] Aşamalar.

m. 266b/4

menbaʿ: -2- [Ar] Kaynak.

m.+ i 299b/7

m.- i maḥbūb 241a/5

menber: -2- [Ar] Yüksek olacak yer, minber.

m.+ ler 276a/13

m.+ lerde 276b/12

menfaʿat: -2- [Ar] Menfaat, fayda, çıkar.

m. 296b/2, 308a/7

menḳūş: -1- [Ar] Nakışlı.

m. 307b/3

menzil:-4- [Ar] Mesafe, ulaşılabilecek mesafe.

m.+ inde 307b/5

m.+ ine 295b/4

m.+ leri 297b/10

m.+ üñ 269b/7

merātib: -2- [Ar] Mertebeler, rütbeler.

m.- i vücūdiyyede 262b/12

m. 245b/8

mercān: -1- [Ar] Mercan; denizden elde edilen bir süs maddesi.

m.+ dan 247a/13

merġūb: -1- [Ar] Rağbet edilmiş, beğenilmiş.

m. 241a/6

merḳaʿ: -2- [Ar] Yamalı, ekli, eklenmiş.

h.+ ʿi 281a/6

m.+ üñi 281a/4

mertebe: -9- [Ar] Derece, rütbe, kademe.

m. 248b/4

m.+ si 257a/4

m.+ sidür 257b/9

m.+ sin 241a/4, 256b/12

m.+ ye 283b/3, 283b/5, 290b/8, ye 307a/1

Meryem: -1- Hz. İsa'nın annesi.

M. 273a/12

mesāfet: -1- [Ar] Mesafe, uzaklık.

m.- i seferdür 269b/8

mescid: -6- [Ar] Mescit, namaz kılınan yer.

m. 264b/9

m.+ e 240b/8, 265b/10, 265b/11

m.+ i 277a/11

m.+ leri 272b/7

mescūd: -1- [Ar] Secde edilmiş, kendisine secde edilmiş olan.

m.- i melāʾike 270a/7

meselā: -1- [Ar] Mesela, örneğin.

m. 236b/3

meskenet: -1- [Ar] Yoksulluk, fakirlik.

m.+ ile 256b/13

mest: -4- [Far] Mest, sarhoş.

m.- i lāyazāli 263a/11

m. olmuşlardur 280a/6

m.+ dür 280a/7, 280a/8

mestlik: -1- [Far+Tr] Mest olma durumu, sarhoşluk.

m. 280a/6

meşāyiḫ: -6- [Ar] Şeyhler.

m. 283a/1, 291a/12

m.+ a 293b/6

m.+ inüñ 293b/1

m.+ ler 289b/8

m.+ üñ 287a/10

meşġūl: -15- [Ar] bkz. *maşġūl.*

m. 253b/1, 262b/4, 269b/12, 270a/3, 285a/1, 286b/7, 287a/3, 290a/1, 295a/13, 300b/3, 304a/1, 306b/8

m. oldı 283a/11

m. olsalar 245b/13

m.+ lardı 272b/9

meşhed: -1- [Ar] Manzara.

m. 284a/2

meşreb: -1- [Ar] Meslek, Tabiyat.

m.+ in 286a/11

Meşreb-i Bāyazīd: -1- Bâyezid-i Bistâmî'nin eserlerinden biri.

M.+ i 308b/11

meşveret: -2- [Ar] Danışma.

m.+ ile 301b/6, 306a/1

metāʿ-idünyāvī: -1- [Ar] Dünyaya ait olan varlıkların tümü.

m.+ den ve 267a/2

mevāʿiẓahu: -1- [Ar] Nasihat, öğüt.

m.+ dur 259a/9

mevcūdāt: -1- [Ar] Varlıklar.

mefḫar-ı m.+ ı 272a/4

mevḳūf: -1- [Ar] Durdurulan; daimi bir halde bırakılan.

m.+ dur 266a/12

mevlā: -1- [Ar] Tanrı.

m. 287b/2

mevt: -19- [Ar] Ölüm.

m.- i irādīdür 266b/1, 267b/3

m.- i ṭabiʿīdür 267b/2

m. 265a/8, 266a/12, 266b/1, 266b/2, 266b/5, 267a/3, 267a/13, 267b/2

m.+ e 266a/10, 267a/13

m.+ i 289a/8

m.+ ile 266a/11, 267b/2

m.+ ine 266b/1, 267a/5, 267b/4

mevvac: -1- [Ar] Çok dalgalanan, çok dalgalı.

m.- i ʿāşıḳ 294b/11

meydān: -2- [Ar] Meydan, alan.

m. 283a/13

m.+ ından 306a/11

meyl: -8- [Ar] Meyil, eğilim, gönül verme.

m. 307a/2

m. ėder 244b/4

m. eylediler 292b/3, 292b/5

m. eylemediler 292b/3, 292b/5

m. eylemeyan 292b/6

m. eylemeyeni 292b/4

Meymūne: -1- Meymûne bint-i Haris (ö. 671), Hz Muhammed'in son eşi.

M. 265b/9

Meymūne Ḫatun: -1- bkz. *Meymūne.*

M. 278b/11

meyyit: -1- [Ar] Ölü.

m.+ e 267a/4

meẕāyıḳ: -1- [Ar] Dar ve sıkıntılı yer.

m.- ı imkāndan 267b/1

meẕheb: -2- [Ar] Mezhep, anlayış, görüş.

eṣaḥḥ-ı m. 270b/10

m. +i 308b/10

mı: -11- Soru eki.

m. 233a/8, 235a/2, 249a/8, 255b/4, 268a/10, 273a/9

firdevs-iaʿlāda m. 268a/9

Sidretüʾl-müntehāda m. 268a/9

m.+ dur 259b/5, 277b/7

var m.+ dur 243a/3

mi: -21- Soru eki.

m. 249b/7, 251a/13, 251b/4, 259b/3, 269a/2, 269a/4, 269a/6, 281a/9,

283a/8, 283a/9

m.+ dür 237b/4, 259a/12, 269a/1, 269a/4, 269a/5

m.+ sin 255b/3, 281a/10

ėtmez m.+ sin 242a/10

taʿẓīm ėder m.+ sin 242a/10

bilür m.+ siz 243a/3

miftāḥ: -1- [Ar] Anahtar.

m.+ ı 274b/4

miḫ: -1- Mıh, çivi.

m.+ ler 255a/11

mihnet: -1- [Ar] Meslek.

m.+ dür 294a/1

miḥnet: -1- [Ar] Sıkıntı, acı, dert.

m. 302b/1

Mīkāʾīl: -1- Kainattaki tabii olayları ve yaratıkların rızıklarını idare etmekle görevli melek.

M.+ dür 275a/3

Mīkāyil: -1- bkz. *Mīkāʾīl.*

M.+ e 274a/11

miḳdār: -1- [Ar] Miktar, değer.

m. 256a/13

mil: -1- [Fr] Bir uzaklık ölçüsü

m.+ lerdür 269b/9

millet: -1- [Ar] Millet, ulus.

m.+ inüñ 280a/12

min ehli'lkitābi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin birinci ayeti.

m. 241b/5

min ehlilkitābi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin altıncı ayeti.

m. 246a/9

min siccīlin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin dördüncü ayeti.

m. 255b/10

min şerri'l vesvāsi: -1- [Ar] Kur'an-ıKerim'de olan Nas Suresi'nin dördüncü ayeti.

m. 261a/12

min şerri mā ḫalaḳ: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin ikinci ayeti.

m. 261a/1

minʿalaḳ: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin ikinci ayeti.

m. 237b/12

minber: -2- [Ar] Camide hutbe okunan yer.

m.+ den 266a/2

m.+ e 265b/12

mine'l cinneti ve'nnāsi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nas Suresi'nin altıncı ayeti.

m. 261b/4

minḳār: -1- [Ar] Yırtıcı kuşların gagası.

m. 302b/10

minnet: -1- [Ar] İyiliğe karşı duyulan şükür.

m. 294a/12

miʿrāc: -1- [Ar] Miraç, göğe çıkma.

m.+ ı 267b/10

mirʾāt: -4- [Ar] Ayna.

m. 263a/2, 298b/6

m.+ da 263a/3, 298b/7

mirāṣ:-4- [Ar] Miras.

m. 279b/1

m.+ ı 304b/3, 304b/4

miṣāl: -1- [Ar] Örnek.

m.+ i 246b/12

misk: -1- [Ar] Güzel koku.

m.+ dendür 248a/13

misḳāle ẕerratin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin yedinci ayet.

m. 250a/5

miskīn: -3- [Ar] Zavallı, uyuşuk.

m. 302b/2, 303a/3, 308a/5

miskīnlik: -3- [Ar+Tr] Miskinlik, uyuşuk olma durumu.

m. 256b/12, 257a/3, 258a/4

miṣl: -1- [Ar] Gibi.

m.+ i 259b/13

misvāk: -1- [Ar] Sünnet olan diş temizleme aleti, bir ağacın kökü.

m. 235a/13

mişkāt: -1- [Ar] Duvarda içine ışık konulan yer, kandil.

m.+ inden 298b/11

mīzān: -5- [Ar] Terazi, ölçü.

m. 252a/12, 252b/4

faṣl-ı m. 252a/11

m.+ ınuñ 252a/12

m.+ uñ 252b/2

muʿallā: -1- [Ar] Yüksek, yüce.

m.+ lar 262a/6

muʿāmele: -1- [Ar] Muamele, davranış.

m. 300a/2

muʿāraża: -1- [Ar] Sözle mücadele, sözle karşı çıkmak.

m.- i gidermekle 296b/7

muʿavenitsüz: -1- [Ar+Tr] Yardım, elbirliği olmadan.

m. 271b/7

mūcib: -1- [Ar] İsteyeni istediğine kavuşturan, yarattıklarının isteklerine cevap veren, Allah.

m.+ dür 266b/3

muʿcizāt: -6- [Ar] Mucizeler.

m. 258b/1, 271b/2, 272a/1, 307a/4

m.+ ı 258b/3

m.+ ında 272a/11

muʿcize: -1- [Ar] Mucize, insanları hayran bırakan, tabiatüstü sayılan olay.

m.+ si 258a/12

muḥabbet: -14- [Ar] Muhabbet, sohbet; sevgi.

m. 262b/1, 281b/11, 285a/13, 293a/1, 294b/1, 301b/10, 301b/11, 304b/6,

306a/5

m.+ de 262a/7

m.+ inden 244b/7

m.+ üm 277b/7, 292b/8, 292b/9

muḥabbetullāh: -4- [Ar] Allah'ın sevgisi.

m.+ a 295a/13

m.+ dan 244b/8, 246a/4, 303b/3

muhācir:-1-[Ar] Göçmen.

m.+ lerden 279a/8

muḥaḳīḳ: -1-[Ar] Hakikat alimi, hakikatlere hakkı ile vakıf olan İslam alimi.

m. 276a/2

muḥaḳḳaḳ: -1- [Ar] bkz *muḥaḳīḳ.*

m. 277a/8

muḥāl: -1- [Ar] İmkansız.

m.+ dur 288a/2

muḫālefet: -5- [Ar] Muhalefet, karşı düşüncede olma.

m. 284a/1, 300b/12, 301b/9, 306a/4

m. eylese 272b/1

Muḥammed: -48- bkz. *Ḥażreti Muḥammed*.

M.- iMuṣṭafā ʿaleyhisselām 262b/11

M.- iMuṣṭafanuñ 298b/11

M. 233b/12, 237b/10, 237b/13, 238a/8, 239b/4, 240a/9, 242b/5, 243a/3, 243a/5, 243a/7, 249b/11, 253a/1, 255a/5, 255b/3, 255b/5, 256b/9, 258b/8, 258b/9, 258b/12, 259a/12, 259b/2, 260b/11, 261a/10, 269a/1, 269a/3, 269a/7, 277b/6, 279a/13

Ḥażret-i M. 258b/11

M.+ dür 241b/10

M.+ e 238b/8, 239a/9, 263b/8

M.+ i 239a/7, 239a/8, 239b/3, 239b/5, 239b/6, 239b/9, 239b/10, 242b/7

M.+ lerdür 279b/2

M.+ üñ 243a/2, 243a/7, 243b/2

Muḥammed Muṣṭafā: -11- bkz. *Ḥażreti Muḥammed*.

M. 235b/10, 238a/12, 238b/2, 263a/6, 272a/10, 274b/3, 281a/2

M.+ dan 257b/11

M.+ nuñ 257b/7

M.+ ya 256b/8, 266a/5

Muḥammediyye: -1- Hz. Muhammed'in kişiliği.

ṣūret-i M. 238b/4

muḫayyer: -1- [Ar] Seçilmesi serbest olan, beğenmece.

m. 256b/11

muḥerrem: -1- [Ar] Hicri Takvime göre yılın birinci ayı.

m.+ de 309a/8

muḥıbb: -1- [Ar] Seven.

m.- i müştāḳ 267a/9

muḥīṭ: -1- [Ar] Kuşatan, çevre.

m. 307b/8

muḫlişīne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin beşinci ayeti.

m. 243b/8

muḥtāc: -2- [Ar] Muhtaç.

m. 300b/11

m.+ lara 233b/13

muḫtelif: -2- [Ar] Türlü.

m. 242b/3, 242b/5

muḥterem: -1- [Ar] Saygın, saygı değer.

m. 256b/11

muḥyī: -1- [Ar] Hayat veren.

maẓhar-ı m. 272a/1

muʿīm: -1- [Ar] Uzun sene, şidetli sene.

m. 269b/13

muḳābil: -1- [Ar] Karşılık.

m. 278b/1

muḳaddem: -1- [Ar] Evvel, önce, önceki.

m. 280b/3

muḳārın: -1- [Ar] Karşılaştırmak

m. 294b/4

muḳarreb: -1- [Ar] Yakınlaşmış.

m.+ dür 238a/11

muḳātil -1- [Ar] Savaşçı.

m. 250a/9

muḳīm: -1- [Ar] İkamet eden, oturan, yerleşik.

m. iken 263a/3

mūm: -1- [Far] Mum

m. 271b/8

murād: -23- [Ar] İstek, arzu.

m. 235a/8, 235a/9, 235b/1, 238a/9, 239a/5, 257b/5, 257b/6, 258b/5, 258b/7, 267a/6, 267a/8

beled-iemīnden m. 235a/10

ṭūr-ısinīneden m. 235a/9

m.+ a 301b/5, 305b/13

m.+ ıla 244a/8

cemīʿ-i m.+ umı 285b/11

m.+ umuz 293a/3

m.+ uñuz 293a/2

murādāt-: -1- [Ar] Muratlar.

m.- inefsāniyeden 267a/3

muraṣṣaʿ: -1- [Ar] Değerli taşlarla süslenmiş.

m. 247b/6

Mūsā: -3- Hazret-i Musa, İsrailoğullarına gönderilen ve kendisine Tevrat verilen peygamber.

M. 271b/1

M.+ nuñ 271b/2

M.+ ya 256b/7

Musadetün: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin sekizinci ayeti.

m. 255a/10

muṣaffā: -2- [Ar] Safileşmiş, temizlenmiş, arıtılmış.

m.+ dur 248a/5

m.+ lar 262a/2

muṣāḥib: -1- [Ar] Arkadaş, sohbet arkadaşı.

m. 299b/8

musallaṭ: -1- [Ar] Sataşan, rahatsız eden.

m. 276b/8

muṣḥaf: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'in bir adı, sahife halinde yazılı kitap.

m. 275b/5

Muṣṭafā: -1- bkz. Ḥażreti Muḥammed.

M. 280a/12

muṣṭafi: -1- Arındırılmış.

m. 299a/7

muṭābıḳ: -1- [Ar] Uygun, uyumlu.

m.+ dur 296b/1

muṭahhar: -3- [Ar] Temiz, pak, temizlenmiş.

m. 240b/8, 244a/11, 268b/8

muṭālaʿa: -2- [Ar] Okuma, görüş.

m. 308a/4

m.+ larından 308b/1

muʿṭı: -1- [Ar] Veren.

m. 238b/2

muṭīʿ :-4- [Ar] İtaat eden, boyun eğen.

m. 302b/4, 306a/8

m.+ ler idi 263a/12

m.+ lerüñ 246a/2

muṭlaḳ: -5- [Ar] Şüphesiz, kesin, istisnasız.

cemāl-i m.+ a 262b/11, 299a/9

nūr-ı m.+ dan 263a/5

cemāl-ı m.+ ı 308b/7

vücūd-ı m.+ ı 298b/9

muṭmaʾinne: -1- [Ar] Tatmin olan.

m.+ dür 297b/13

muttaṣıl: -2- [Ar] Bitişik, yapışık.

m.+ dur 266b/13, 267a/1

muvāfıḳ: -1- [Ar] Uygun, yerinde.

m. 256b/2

muẓāhir: -1- [Ar] Koruyan, destek olan, yardımcı.

m.- i ilāhiyyede 263a/12

mübārek: -11- [Ar] Kutlu, bereketli.

m. 256b/1, 260a/9, 266a/7, 268b/7, 273a/4, 273b/4, 274a/6, 277b/3, 303a/5

Ḥażret-iRasūlüñ m. 268b/10

m. ḳıldum 241b/3

mübāriz: -2- [Ar] Teke tek dövüşen.

m. 283a/13

m.+ lerin 272a/7

mübeşşira: -2- [Ar] Müjdelenen.

ʿaşara-i m. 279a/3

m.+ nuñ 279a/6

mücāhede: -7- [Ar]] Bir işte sabırla çaba göstermek,kafirlerle cenk ve savaş etmek, cihat etme.

m. 282a/2, 282a/11, 282b/7, 283a/13, 285a/7

m.+ si 283b/1, 289b/6

mücāhid: -1- [Ar] Cihat eden.

m.- i eyvān-ı müşāhede 283a/13

mücellā: -1- [Ar] Cilalı, parlatılmış.

m.+ lar 262a/5

mücellī: -1- [Ar] Açıp temizleyici, cila veren.

m. 263a/7

mücerred: -1- [Ar] Soyut.

m. 259a/10

müdbiri'lleʿīn: -1- [Ar] Dünya kendisinden yüz çevrilmiş, lanetli.

m. 258a/2

müddet: -1- [Ar] Müddet, süre.

m.+ i 275b/11

müʾesser: -1- [Ar] Tesir edilmiş, kendisine bir şey tesir etmiş olan.

m.+ e 298b/3

müʾessir: -1- [Ar] Tesirli, etkili.

m. 298b/5

müʾezzin:-1- [Ar] Ezan okuyan kimse.

m. 265a/1

müfessir: -6- [Ar] Ayetleri tefsir eden.

m.+ ler 238a/9, 250a/2, 250b/12, 252a/3, 253b/5, 259a/10

müfessirīn: -3- [Ar] Müfessirler.

m. 255a/8, 258a/11, 258b/7

mühür: -1- [Far] Mühür, imza yerine kullanılan damga.

m. 266b/6

mühürlü: -1- [Ar+Tr] Mühürlü, mühürlenmiş olan.

m. 273b/8

mükerrem: -1- [Ar] Muhterem, saygı değer.

m. 233a/8

mülāḳāt: -4- [Ar] Görüşme, buluşma.

m.- ı taṣavvur 270a/4

m. 266a/12, 266a/13, 267b/3

mülāzım:-2- [Ar] Ayrılmayan, yapışıp ayrılmayan.

m.+ lardı 272b/6, 272b/7

mülk: -2- [Ar] Mülk, kazanç getiren taşınmaz.

ʿālem-i m.+ de 270a/9

dārüʾl- m.+ dür 287b/2

müʾmin: -10- [Ar] İman eden.

m. 241a/1, 270a/8

m.+ ler 252b/5, 258a/10, 272b/9, 278b/6

m.+ lere 257b/3

m.+ lerüñdür 284a/9

m.+ lerüñ 246b/3

m.+ üñ 256a/3

mümkin: -1- [Ar] Mümkün.

m. 298b/8

münācāt: -4- [Ar] Tanrı'ya yakarma.

m. 256b/5, 285a/12

m. eyleye 240b/13

m.+ ında 288a/5

münāfıḳ: -6- [Ar] İki yüzlü.

m. 258b/10, 258b/11

m.+ dur 252b/10

m.+ lar 250a/10, 252b/9

m.+ lara 255a/12

münevver: -2- [Ar] Aydınlanmış, aydın fikirli.

m. 256a/10, 287b/7

münfekkīne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin birinci ayeti.

m. 241b/7

münḳaṭıʿ: -2- [Ar] Kesilen.

m. 282a/13, 296b/7,

müntehā: -4- [Ar] Son, sonuç, nihayete eren.

m. 247b/8

M. 308b/9, 308b/12

m.+ sı 308b/8

mürīd: -3- [Ar] Şeyhe bağlı kişi.

m.+ i idi 293b/4

m.+ iyidi 292a/5

m.+ lerden 285b/8

mürsel: -1- [Ar] Şeyhe bağlı kişi.

m.+ ler 257b/2

mürted: -1- [Ar] İslam dininden çıkan.

m.+ dür 296a/4

müstaġnī: -3- [Ar] Gerekli bulunmayan; doygun, eyvallah etmeyen.

m. 245a/9, 245a/10, 245a/11

müstaġraḳ: -6- [Ar] Manevi halle kendinden geçen.

m. 244b/7, 245b/5, 245b/7, 262b/10, 294a/6, 297a/1

müstaḥkem: -1- [Ar] Sağlamlaşma, sağlamlaştırılmış.

m. 307a/9

müstaḳīm: -1- [Ar] Doğru, dosdoğru, düz.

m.+ dür 242b/2

müstecāb: -1- [Ar] Kabul edilen.

m. 233a/4

müsülmān: -10- [Ar+Far] İslam dininden olan kimse, Müslüman.

M. 243b/6, 264b/10, 269b/5, 274b/9, 274b/12, 291b/13

M.+ lar 268b/4, 280b/6, 288b/10

M.+ laruñ 256a/1

müsülmānlıḳ: -1- [Ar+Far+Tr] Müslümanlık, İslam dini.

M. 308a/8

müşāhede: -16- [Ar] Gözlem.

m. 262b/6, 285a/8, 286a/4, 287a/8, 294a/8, 297b/5, 297b/6, 298a/11, 298a/12, 299b/1

mücāhid-i eyvān-ı m. 283a/13

m.+ si 289b/6, 295b/11

m.+ ye 297b/5

müşāhedesüz: -1- [Ar+Tr] Gözlemsiz.

m. 284a/12

müşāhid: -1- [Ar] Gören, şahit olan.

m.+ den 298a/9

müşārik: -1- [Ar] Ortak.

m.+ ini 296b/11

müşg: -1- [Far] Misk, misk kokulu.

m.+ den 247b/3

müşrik: -3- [Ar] Allah'a ortak koşan.

m.+ lerden 241b/7, 246a/9

m.+ lerinden 263b/6

müştāḳ: -14- [Ar] Çok istekli, özlemek.

m. 265b/13, 266a/10, 266b/1, 266b/7, 267a/6, 267a/9, 267a/12, 267b/4, 299a/9

muḥıbb-i m. 267a/9

m.+ ıtı 262b/7

m.+ laruñ 267a/7

m.+ uñ 267a/10

m.+ ven 266a/6

mütaʿalliḳ: -1- [Ar] Ait olan, bağlı olan.

m. 262a/10

mütefekkir: -1- [Ar] Düşünür.

m. 271b/4

müteġayyir: -2- [Ar] Başkalaşan, değişen

m. 248a/2, 248a/3

müteḥayyir: -2- [Ar] Şaşkın, şaşırmış.

m. 293b/11

m.+ lerdür 261b/9

müʿtekif: -1- [Ar] Kendini bir yerde ibadete kapatan.

m. 290b/5

müteredid: -1- [Ar] Tereddütte kalmış, karar veremeyen, kararsız.

m.+ lerdür 261b/10

müvāfıḳ: -1- [Ar] Uygun, yerinde.

m. 296b/1

müyesser :-2- [Ar] Kolaylıkla olan, gerçekleşme, nasip olma.

m. 301b/3, 305b/11

müzekkī: -2- [Ar] Temizleyen, ıslah eden.

m. 244a/11, 299a/6

N

nafaḳa: -3- [Ar] Geçim parası.

n. 245b/1, 245b/2

n. vėrmek 244b/10

nāgāh:-4- [Far] Birdenbire, ansızın.

n. 301a/6, 302a/9, 302b/9, 303a/1

nāḥaḳ: -1- [Far+Ar] Haksız, hakkı olmayan.

n. 300b/13

naʿīm: -2- [Ar] Bolluk ve bahtiyarlık içinde yaşayış.

dārü’s-selāmda n. 269b/13

cennet-i n.+ dür 247a/13

naḳā: -1- [Ar] Safi, Halis, Arı.

n. idüğine 258b/4

naḳʿan fevesaṭne bihi: -1- [Ar] Kur’an-ı Kerim’de olan Adiyat Suresi’nin dördüncü ve beşinci ayeti.

n. 250b/8

nāḳış: -1- [Ar] Eksik, noksan, kusurlu.

n. 279b/5

naḳil: -6- [Ar] Taşıma.

n.+ dür 253a/3, 269a/11, 280b/3, 290a/6, 292a/12, 300a/10

naḳl: -4- [Ar] bkz. *naḳil.*

n. 253a/4, 263b/4, 274a/5

n.+ i 280a/11

naḳş: -1- [Ar] Nakış.

n. 298a/10

namāz: -27- [Far] Namaz.

n. 239b/1, 239b/3, 240a/11, 258b/8, 290a/2, 292a/5, 293b/10, 303a/10

n. ḳıldılar 265a/3

n. ḳılurdı 293b/4

n. ḳılurken 239a/7

n.+ a 240b/7, 245b/6

n.+ dan 233a/2, 240a/2

n.+ ı 267b/9,275a/8, 293b/11

n.+ ın 276a/5, 277a/11, 281b/13, 293b/5

n.+ lardan 233a/4

n.+ ların 244a/5

n.+ um 268b/2

n.+ uñ 240a/10

nār: -1- [Ar] Ateş.

vaḳʿa-i n.+ u’l- kevneyindür 299a/11

nāri: -1- [Ar] Ateşten yanıp tutuşup, patlar olan şey.

n.+ lerdür 270b/9

nārullāhi’l mūḳadetu: -1- [Ar] Kur’an-ı Kerim’de olan Hümezze Suresi’nin altıncı ayeti.

n. 255a/6

nārunḥāmiye: -1- [Ar] Kur’an-ı Kerim’de olan Karia Suresi’nin on birinci ayeti.

n. 253a/1

nās: -1- [Ar] İnsanlar.

n. 244a/11

naṣāyiḥ: -2- [Ar] Nasihat, nasihatler.

n. 241a/5, 299b/7

naṣīb: -2- [Ar] Nasip, Allah’ın kula verdiği, pay.

n.+ i 266b/10

n.+ üñ 287a/3

naṣīḥat: -4- [Ar] Öğüt.

n. 276b/13

n. ėtmekde 281b/3

n.+ ların 304b/9

n.+ larından 296b/2

Naṣranī: -1- [Ar] Hıristiyanlık dinine mensup olan kimse.

N.+ lerdür 241b/6

naṣrun min allāhi ve fetḥun ḳarībün: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Saf Suresi'nin on üçüncü ayeti.

n. 272a/8

naẓar: -17- [Ar] Göz, göz değmezi.

n. 234b/1, 256a/11, 280a/7, 280a/8, 285b/4, 298a/2, 298a/3, 303b/9, 303b/10

ḫāṣu'l-ḫāṣ ẕāt-ı maʿa'ṣ-ṣıfāta n. 298a/3

n. ėderler 262b/1

n. ėtmezler 262a/12

n. eylemez 266b/7

n. eylese 256a/10

n.+ dan 280a/7

n.+ ında 294b/6

n.+ uñ 296b/8

naẓariyye: -2- [Ar] Hipotez, aynı sebeplerle izah edilen çeşitli hadiselerin hepsini izah edebilecek genel bir fikir.

ḳuvvet-i n. 245a/6

ḳuvvet-iʿameliyyedür ḳuvvet-i n.+ nüñ 245a/6

naẓīri: -7- [Ar] Benzeri.

n. 282a/10, 282b/8, 283b/2, 284a/4, 285a/7, 288a/12, i 295a/2

nāzil: -4- [Ar] İnen, yukarıdan aşağıya inen.

n. oldı 249b/2, 260b/8, 265b/2

n. olmaḳdur 245a/3

ne: -53- Ne, hangi.

n. 233a/13, 236a/6, 236a/12, 237a/2, 237a/9, 237a/10, 239a/11, 240b/3, 241a/9, 247b/13, 249b/1, 249b/4, 249b/8, 251a/7, 252a/1, 253a/1, 254b/1, 255a/5, 255b/3, 256b/9, 259a/12, 260a/10, 267a/6, 273b/9, 274a/2, 276b/6, 285b/4, 287b/12, 290a/13, 295b/2, 302b/9, 304a/6, 304a/11, 306b/5

n.+ dür 249a/5, 251b/13, 253a/1, 273b/12, 282b/1, 282b/3, 282b/12, 284b/12, 284b/13, 285a/1, 287a/5, 291b/3, 293a/2

n.+ ler 279a/13

n.- +tdiler 260b/1

n.+ yile 283b/6, 288a/3

n.+ yler 274a/1

nė: -1- bkz. *ne.*

n.+ ye 284b/4

nebī: -2- [Ar] Peygamber.

faṣl-ı hicret-i n. 263b/5

n.+ lerdür 278a/10

nebiyy: -1- [Ar] bkz. *nebī.*

n.- i raḥmetdür 238b/11

necāt: -1- [Ar] Kurtuluş.

n. 297a/4

nėce: -8- Nice.

n. 272a/1, 288a/1, 292a/1, 299b/3, 307b/9

n.+ dür 259a/12

n.+ si 290a/5, 290b/12

Necmi Dāye: -1- Abdullah bin Muhammed Necm al- Dīn Dāya (ö. 1247), 13. yüzyıldan kalma bir İranlı Sufi.

N.+ den 308a/11

nėçe: -7- bkz. *nece*.

n. 237a/6, 238a/7, 242a/8, 242a/9, 243b/6, 268a/4, 291b/13

nėçün: -6- [Tr+Far] Ne için, niçin.

n. 237a/13, 243a/13, 253a/6, 254a/2, 280b/6

sūre-iİḫlāṣ n. 259a/3

nedāmet: -1- [Ar] Pişmanlık.

n. 286b/2

neden: -1- Nasıl, niçin.

n. 294a/7

nefes: -3- [Ar] Soluk.

n. 269b/9

n.+ i 268b/7

n.+ üñden 280b/6

nefis: -1- [Ar] Çok güzel, en güzel.

n. 300b/4

nefret: -1- [Ar] Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu.

n. 297a/9

nefs: -44- [Ar] Öz benlik; can, ruh; bedene ait istekler.

n.- i nāṭıḳanuñ iki 245a/5

n.- i raḥmānī 280b/13

n.- i selīm 282a/8

n. 244a/8, 244a/9, 244a/12, 244b/7, 287a/9, 293b/9, 295b/13, 296a/5

n.+ dür 294b/7

ġınā-i n.+ dür 295b/5

n.+ e 294a/12, 296b/5

afet-i n.+ e 296b/10

cennet-i n.+ e 298a/7

hava-yı n.+ e 284b/10

n.+ i 272a/13, 282b/5, 283b/4, 284a/8, 287b/4, 292a/6, 297b/12, 297b/13

ḫāṣu'l-ḫāṣuñ n.+ i 297b/13

n.+ iden 284b/12

n.+ ile 282a/2

n.+ inden 248b/11

n.+ ine 272b/1

n.+ ini 265b/13, 282a/11

cemīʿ-i n.+ ler 262b/2

n.+ leri 244b/1, 263a/11, 283b/10

n.+ lerine 279b/5

n.+ lerini 279a/8

n.+ üñi 288a/3, 299a/6, 304a/4

nehiy: -1- [Ar] Yasak etmek, men etmek.

n. 259a/8

nehy: -1- [Ar] bkz. *nehiy*.

n. 265a/8

Nemrūd: -1- Nemrud (ö. MÖ. 1638), Nuh'un torunu ve Sümer kralı.

N. 282b/10

neseb: -1- [Ar] Sülale, hısımlık, soy.

n. 238b/12

nesne: -70- Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık.

n.+ ʾi 301b/8, 306a/3

n. 233b/7, 234a/3, 235a/5, 237a/3, 241a/2, 242b/13, 243a/4, 243a/12, 245b/11, 259a/8, 273a/9, 276b/11, 281a/12, 281b/2, 282b/1, 283b/8, 283b/9, 283b/10, 284a/13, 284b/5, 284b/13, 286a/11, 286b/4, 287a/1, 293a/8, 294b/6, 295b/12, 297a/10, 299b/11, 300b/10, 300b/12, 301a/2, 301a/9, 301b/3, 304b/10, 305a/4, 305b/11, 306a/12, 306b/9, 306b/11

n.+ de 289a/6

n.+ den 245b/3, 284b/5, 301a/11, 305a/5

n.+ dür 255a/5, 284b/7, 301a/13, 302a/1, 305a/8

n.+ ler 246a/7, 251b/2, 300b/3

n.+ lerden 261a/2, 293b/9

n.+ leri 249b/9

n.+ lerüñ 276b/6

n.+ nüñ 238a/10, 294a/5, 301a/13, 305a/8

n.+ ye 259a/7, 272b/6

n.+ yi 238a/8

n.+ yile 286a/9, 301b/4, 305b/11

neūzübillāh:-1- [Ar] Allah'a sığınırız.

n. 270a/1

nevmiẕlik:-1- [Far] Umutsuzlık

n. 285b/10

nīm: -1- [Far] Yarı, yarım; buçuk.

n. 280a/8

nice: -8- Nice, nasıl.

n. 233b/2, 253b/13, 263a/8

n.+ si 270a/8, 270b/13, 271a/2, 271a/6, 271a/7

nidā: -1- [Ar] Çağırma, seslenme.

n. 288a/3

nihāyet: -3- [Ar] Son.

n. 308b/11

deryā-yı n. 291a/9

n.+ i 296b/9

niʿme'l-mevleye: -1- [Ar] En iyi Rab, en iyi veli, mütevelli,Tanrı.

n.+ dür ifnā-yi vücūd 262b/8

niʿmet: -11- [Ar] Nimet, Allah'ın kullarına bağışladığı her şey.

küfrān-ı n. 250b/11, 251a/5

n.+ dür 293b/13

n.+ ini 277a/6

n.+ ler 304a/4

n.+ lerden 238a/3

n.+ leri 250b/11, 280a/10, 296b/4

n.+ lerinden 254a/10, 303b/13

nīrān: -2- [Ar] Ateşler.

derekāt-i n. 245a/4, 299a/5

nisā: -1- [Ar] Kadınlar.

ekmel-i n. 278a/11

nisyān: -1- [Ar] Unutmak.

n.+ ı 304b/6

nişān: -7- [Far] İşaret, belirti.

n.- ı ʿināyet 291a/9

n.+ ı 284b/4, 286a/8, 286a/9, 292a/10, 296a/1

n.+ ıdur 284b/1

nitekim: -6- Nitekim; gerçekten, sonuç olarak.

n. 243a/9, 251a/2, 266b/8, 266b/12, 274a/11, 287b/5

niyāz: -1- [Far] Yalvarmak, dua etmek.

n. 256b/13

niye: -4- Niçin.

n. 239a/9, 240a/12, 251a/12, 257b/11

niyyet:-3- [Ar] İşaret, belirti.

n. 251b/6

n.+ ine 251b/5

n.+ ler 251b/3

niyyetü'l müʾmin ḫayırun min ʿameli: -1- [Ar] hadis. "Niyet amelden daha hayırlıdır."

n. 251b/7

nizāʿ: -1- [Ar] Kavga, çekişme.

n. 254a/7

noḳṣānlıḳ: -1- [Ar+Tr] Noksanlık.

n. 244b/5

nuḳūş:-1- [Ar] Nakışlar.

n.- i ġaybiye 262a/3

nūr: -29- [Ar] Işık, aydınlık.

n.- ı esmādan idi 272a/12

n.- ı muṭlaḳdan 263a/5

n.- ı şıfātdan idi 272a/13

n.- ı ẕāta 279b/12

n.- ı ẕātdan idi 272a/12

n. 292a/13

n.+ a 245b/7

ʿaraṣa-i n.+ a 261b/11

n.+ dan 252b/5, 252b/6

n.+ dandur 252b/3

n.+ danuz 275b/7

n.+ dur 266b/11, 270b/1

n.+ ı 234a/12, 261a/3, 266b/12, 267a/1

ehl-isemavātuñ n.+ ıdur 263a/1

n.+ ın 279b/10, 279b/11, 281b/12, 281b/13, 283b/4

n.+ ından 271a/3, 273b/1, 304a/2

n.+ ıyla 244a/1, 261b/13

nūrānī: -1- [Ar] Nurlu, ışıklı.

n.+ ler 270b/9

nūraniyye: -1- [Ar] Nurla ilgili olan.

aḫlāḳ-i n. 299a/7

nūru'l-envār: -1- [Ar] Işıkların ışığı.

n.+ a gidesin 299b/2

nūru'l-kevneyn: -1- [Ar] İki cihanın nuru.

n.+ dür ve 299a/11

nübüvvet: -1- [Ar] Peygamberlik.

n.+ ine 272a/3

nüfūs: -1- [Ar] Nefisler, canlar.

n. 244a/10

nüzūl: -3- [Ar] İnme, ayetlerin peygamberlere inmesi.

sebeb-i n. 258b/9, 260a/3

sebeb-i n.+ i 259a/4

O

o: -2- O, tekil üçüncü kişi.

o. 242b/7, 252a/4

od: -21- Ateş.

o. 250b/5, 250b/6, 270b/3, 276b/1, 276b/4, 276b/12, 283a/10

o.+ a 240a/8, 248b/11, 260b/4, 260b/9, 270b/4

o.+ dur 253a/2

o.+ ı 289b/9

o.+ ıdur 255a/6

o.+ ıladur 245a/1

o.+ ında 246a/11

o.+ ından 288a/8

o.+ ındandur 246a/10

o.+ u 271b/7

o.+ unı 253a/3

oġl: oġul -2- Oğul, evlat.

o.+ ıdur 269a/9

o.+ uñ 306a/7

oğlan: -19- Oğlan, erkek evlat.

o. 234a/4, 234b/2, 234b/4, 234b/5, 234b/6, 234b/7, 237a/13

o.+ a 234b/1

o.+ dur 234a/11

o.+ ı 234a/7

o.+ lardan 299b/10

o.+ ları 251a/13

o.+ larıdur 270b/6

o.+ lari 258b/10

o.+ laruñ 277b/7

o.+ uñ 234a/5, 234b/10, 234b/11, 237a/12

oğlancıḳ: -1- Küçük oğlan.

o. 251a/10

oğlancuḳ: -2- bkz. *oġlancıḳ.*

o. 251a/11

o.+ ı 237a/11

oğlanlıḳ: -1- Oğlan olma durumu, gençlik.

o. 269b/10

oğul: -19- bkz. *oġl*.

o. 234a/12, 237a/13, 253b/6, 287a/2, 294a/6

o.+ ı 237a/5, 256b/8, 258b/12, 259b/5, 259b/6, 278a/2, 278a/3, 304a/7, 306a/10, 306a/11

o.+ ı idi 276a/4

o.+ ıdur 277a/11

o.+ ın 234a/7

o.+ um 237b/2

oḳ: -1- Ok, yayla atılan ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk.

o.+ dur 305a/12

oḳı-: -2- Oku, okumak.

o. 237b/10, 237b/13

oḳsuz: -1- Oksuz, ok olmaksızın.

o. 303a/8

oḳu-: -25- bkz. *oḳı.*

o.- dı 264b/9

o.- duġuñuz 243a/13

o.- dum 236a/8, 289a/5

o.- duñ 236a/3

o.- madı 257a/8

o.- maḳda 281b/8

o.- mazdı 242a/4

o.- muş 242a/7

o.- r 242a/2

o.- rdı 242a/4, 242a/5

o.- rduñ 253a/11

o.- rken 275b/5

o.- rlardı 260b/8, 272b/8

o.- sa 235a/5, 259a/5

o.- ya 240b/11, 296a/1

o.- yanlara 257a/7

o.- yayın 290b/5

o.- yıcaḳ 242a/6

sūre-iYāsin o.- yup 264a/9

oḳun-: -1- Okunmak.

o.- dı 265a/2

ol-: -590- Olmak, meydana gelmek, varlık kazanmak, vuku bulmak.

o. 240a/11, 301b/13, 303b/13, 304a/1, 304a/3, 304a/4, 304b/8

o.- a 235a/3, 236b/5, 240b/4, 240b/5, 240b/6, 240b/8, 241a/11, 244a/11, 245b/3, 246b/13, 247a/1, 251b/1, 252a/10, 252a/13, 252b/5, 252b/6, 254a/5, 254b/12, 255a/10, 255a/11, 255a/12, 255b/11, 257a/9, 257a/11, 257a/12, 257b/10, 258a/10, 262a/9, 262a/10, 262b/3, 262b/4, 262b/5, 266a/11, 267a/6, 269a/11, 274b/4, 275a/5, 276a/9, 276b/6, 278b/7, 278b/9, 281b/1, 282b/5, 282b/6, 284b/1, 284b/2, 285a/13, 288a/7, 288a/9, 288b/5, 288b/6, 288b/7, 288b/8, 289b/4, 290a/5, 290b/6, 292a/9, 292a/11, 292a/12, 293a/6, 294a/6, 294a/9, 294a/10, 294a/13, 295a/8, 297b/5, 300a/13, 301a/1, 301b/7, 301b/8, 302b/13, 303a/7, 303a/8, 303a/9, 303a/11, 304a/8, 304a/9, 306a/2, 306a/10, 306a/12, 306b/6, 306b/8, 306b/9, 307a/7, 307a/8, 307a/12, 307b/2, 307b/3, 307b/10

ḥāṣıl o.- a 245a/9, 247b/13, 296b/3

rāżı o.- a 252a/9

o.- acaġın 253b/13

o.- acaḳ 233a/4, 259b/7

o.- alar 245b/12, 252a/3, 252a/4, 252a/6, 252b/1, 252b/5, 252b/7, 262a/3,

262a/4, 262a/6, 275b/11, 304a/7, 308a/7

o.- am 273b/13, 287b/5, 290b/6, 302b/4, 306a/3

o.- an 249b/12, 274b/12, 300b/7

o.- anlar 252b/1, 279b/5, 303b/3

o.- anlara 245a/11

o.- anlardur 279a/8

o.- anlaruñ 279a/12

o.- asın 296b/7, 297a/1, 297a/7, 297a/8, 299a/8, 299a/9, 299a/10, 299b/2,

299b/8, 300a/4, 303b/12

ġarḳ o.- asın 299a/9

o.- asız 253b/9

o.- ayın 257a/1, 257a/2, 306b/4

o.- dı 234b/9, 234b/11, 234b/12, 234b/13, 237a/3, 238b/2, 238b/3, 239a/6, 242b/12, 244b/6, 244b/10, 245b/1, 245b/6, 245b/7, 249a/7, 249b/8, 256a/8, 260a/10, 260b/10, 263a/3, 263b/3, 264b/11, 265b/4, 265b/8, 270a/7, 271b/8, 273a/2, 273b/3, 274b/6, 274b/9, 275a/6, 275a/7, 275a/11, 275b/4, 276a/6, 278a/2, 278b/1, 279a/1, 279a/2, 282a/13, 283a/11, 284b/6, 285b/7, 285b/8, 286b/1, 289b/13, 290a/1, 290a/3, 291a/6, 298a/9, 298a/10, 298b/7, 304b/1, 308b/8, 309a/5, 309a/9

ġarḳ o.- dı 245b/7

helāk o.- dı 303a/4

meşġūl o.- dı 283a/11

nāzil o.- dı 249b/2, 260b/8, 265b/2

rāżı o.- dı 234a/10

rāżı o.- dı 234a/13

rāżī o.- dı 248b/2

vāḳiʿ o.- dı 271b/2

o.- dıġunı 298b/4

o.- dılar 243b/7, 246a/8, 248b/3, 262a/1, 263b/2, 269b/5, 270a/3, 270a/10, 272a/12, 277b/11, 280b/6, 291b/13

kilābü’n-nār o.- dılar 279b/6

ḳuṭṭāʿ-iṭarīḳ o.- dılar 279b/7

meʿa’l-ḳavmi’l-ḫāsirīn helāk o.- dılar 271a/2

vāṣıl o.- dılar 261b/11

o.- dıysa 265a/12

o.- duġı 235b/4, 287a/9, 306b/1

o.- duġıçun 238a/12

o.- duġın 251a/5

o.- duġındandur 287a/9, 287a/10

o.- duġuna 294a/5

o.- dular 242b/5

o.- dum 289a/5, 290b/12, 305b/7

o.- duñ 253a/11, 303b/10

o.- dur 233b/13, 236b/4, 240a/12, 251b/6, 252a/13, 252b/1, 254b/10, 257b/7, 258b/9, 258b/13, 260a/3, 262b/3, 274b/12, 281b/2, 282b/11, 283b/7, 283b/9, 283b/10, 284b/3, 285a/13, 285b/1, 286a/8, 286a/11, 289b/2, 289b/3, 294a/5, 294a/13, 294b/1, 294b/11, 296a/10, 298b/1, 298b/3, 300a/13, 300b/1, 300b/3, 300b/4, 300b/5, 300b/6, 300b/7, 306a/7, 306a/8

o.- ġıl 287a/3

o.- ıcaḳ 278b/3

o.- ma 302a/7

o.- madı 233b/2, 241b/5, 242b/3, 259b/7, 259b/11, 260a/6, 265b/9, 286a/13, 295b/5, 304b/1

o.- madum 273b/11, 305b/6

o.- maġa 245b/1, 257b/1

o.- maġıla 250b/10, 263b/12

ḫāliṣ o.- maġıla 244a/2

o.- maġuñ 295b/13

ḳabūl o.- maġun 233b/3

o.- maḳ 245a/9, 245a/10, 257a/12, 266a/12, 266a/13, 267a/13, 267b/4, 269b/12, 284b/8, 284b/10, 284b/11, 287b/5, 289a/7, 289a/8, 295b/10, 301a/10

ḳādir o.- maḳ 244b/5

o.- maḳda 295b/10

o.- maḳdan 242a/3, 244b/4, 267a/6

o.- maḳdur 244b/12, 248b/8, 248b/12, 266a/10, 267a/9, 270a/1, 283a/1, 295b/6, 295b/7, 295b/8, 304b/3

nāzil o.- maḳdur 245a/3

rāżı o.- maḳdur 248b/9, 248b/10

ẓāhir o.- maḳdur 244a/12

o.- maḳtan 294a/3

o.- masa 236b/10, 254a/13, 306b/6

o.- ması 278b/8

rāżı o.- ması 248b/12

o.- maya 235a/2, 247b/12, 249a/8, 255a/11, 262b/5, 277b/8,

281b/2, 284b/5, 293a/9, 294b/2, 300b/3, 304b/5, 304b/6, 306a/8, 306b/7

dost o.- maya 241a/2

ḳabūl o.- maya 233b/5

tābiʿ o.- mayalar 244b/2

o.- mayasın 300a/1, 300a/5

o.- mayınca 266b/5

o.- maz 248a/2, 248a/3, 266a/11, 266b/7, 267b/1, 280a/11, 301b/3, 301b/4, 303a/6, 305b/11, 305b/12

ḥāṣıl o.- maz 266b/5

ḳabūl o.- maz 233b/10

vāṣıl o.- maz 264a/1

o.- mazlar 280a/5

cemʿ o.- mazlar 286a/2

o.- mış 302b/5

ġarḳ o.- mış 292a/12

ḫasta o.- mışdı 244b/9

o.- mışdur 285b/12, 307a/6

o.- mışlardur 262b/11, 276b/8, 307a/5

vāṣıl o.- mışlardur 297b/8

o.- mışun 285b/12

mest o.- muşlardur 280a/6

o.- sa 236b/11, 238a/13, 238b/4, 239b/5, 240a/13, 242a/9, 242a/11, 244b/6, 244b/7, 246a/4, 249a/1, 251b/3, 254a/4, 254b/1, 256b/2, 262b/9, 263a/1, 263b/9, 270b/4, 272b/3, 290b/10, 291b/1, 292b/11, 293a/9, 293b/11, 294b/3, 295a/13, 296b/8, 297a/4, 297a/7, 298a/12, 299a/6, 299a/10, 299b/13, 301a/3, 301a/7, 301b/8, 304a/13, 304b/5, 307a/6, 307b/2, 308b/8

ṣādır o.- sa 305a/1

vāḳiʿ o.- sa 241a/10, 304b/11

meşġūl o.- salar 245b/13

fāriġ o.- sañ 233a/2

o.- sun 236a/5, 249a/4, 254b/2, 270a/6, 274a/2, 290a/3, 294a/6, 303b/7, 303b/8, 303b/9

o.- uñ 292a/7, 292a/8

ṭanuḳ o.- uñ 241b/2

o.- unca 253b/8

o.- unduġı 246a/7

o.- up 244a/8, 247b/9, 255a/12, 261b/12, 262b/2, 263a/10, 263a/11, 267b/13, 270a/3, 271b/3, 272a/3, 277b/10, 279b/6, 280b/3, 290b/5, 294b/5, 295a/12, 295a/13, 304a/3

baḫş o.- up 263a/8

o.- ur 233a/10, 233b/10, 236a/6, 237b/10, 238a/5, 238b/2, 238b/6, 242a/7, 242b/1, 242b/5, 245a/3, 245a/4, 245a/5, 249a/1, 251b/5, 251b/11, 256a/10, 258a/3, 261b/2, 262b/10, 264a/2, 266a/12, 266b/1, 266b/2, 266b/12, 267a/5, 267a/11, 267b/2, 267b/4, 276a/1, 278b/2, 282b/4, 286a/9, 296b/8, 297a/6, 298b/10, 298b/12, 299a/5, 299a/6, 301b/4, 301b/5, 301b/6, 302a/3, 305b/2, 305b/3, 305b/12

ḥāṣıl o.- ur 246a/4, 254b/7, 298a/9

ḫoş o.- ur 234a/6

ḳabūl o.- ur 233a/5

maḥrūm o.- ur 244b/8

ẓāhir o.- ur 307b/4

o.- ur idi 308a/1

o.- urdı 250b/13, 273b/1, 308b/1

o.- urlar 252b/9, 278b/4, 298b/11, 300a/11

cemʿ o.- urlar 278b/5

o.- urlarsa 304a/7

o.- ursa 267a/4, 299b/12, 304a/6

ḫasta o.- ursa 302a/6

o.- ursın 237a/6, 286b/13

ol : o, sıfat -305- O, işaret sıfatı.

o. 233a/7, 234a/5, 234a/7, 234a/8, 234a/9, 234a/13, 234b/1, 234b/9, 234b/11, 235b/3, 235b/8, 235b/9, 236a/1, 236a/4, 236a/5, 236a/7, 236a/8, 236a/10, 236b/1, 236b/11, 236b/12, 236b/13, 237a/1, 237a/2, 237a/12, 237b/1, 237b/11, 238a/2, 238a/7, 238b/7, 239b/2, 239b/4, 239b/5, 239b/8, 240a/1, 240a/13, 240b/3, 241b/10, 241b/13, 242a/2, 242a/9, 242a/12, 242b/2, 242b/9, 243a/2, 243a/4, 243a/5, 243a/7, 243b/2, 243b/5, 243b/9, 243b/12, 244a/4, 245a/1, 245b/1, 245b/5, 245b/12, 246a/6, 246a/10, 246a/12, 246b/2, 246b/4, 247a/2, 247b/6, 247b/10, 247b/11, 248a/11, 249a/3, 249a/5, 249a/6, 249b/1, 249b/7, 249b/9, 249b/12, 250a/1, 250a/12, 250b/3, 250b/5, 250b/7, 251a/5, 251a/10, 251a/11, 251a/12, 251b/3, 251b/12, 251b/13, 252a/2, 252a/5, 252a/6, 252a/7, 252a/8, 252a/9, 252a/10, 252b/2, 252b/6, 253a/2, 253a/7, 253b/8, 253b/9, 253b/10, 253b/13, 254a/6, 254a/9, 254a/10, 254a/12, 254b/1, 254b/11, 254b/12, 254b/13, 255a/1, 255a/2, 255a/3, 255a/6, 255a/9, 255a/11, 255b/9, 255b/10, 256a/4, 256a/5, 256a/6, 256a/7, 256a/10, 256b/2, 256b/13, 258a/4, 258a/5, 258a/7,

258b/1, 258b/11, 259a/4, 259b/8, 259b/10, 259b/12, 259b/13, 260a/4, 260a/11, 260b/1, 260b/2, 260b/3, 260b/4, 260b/6, 260b/7, 260b/8, 260b/9, 261b/1, 261b/2, 262b/5, 263a/3, 263a/7, 263a/8, 263a/9, 263b/2, 264a/6, 264a/12, 266a/10, 266b/2, 267a/13, 269a/4, 270a/7, 271a/11, 271b/4, 271b/9, 272a/3, 273b/8, 273b/9, 276a/10, 276a/11, 276b/7, 276b/8, 276b/9, 276b/10, 276b/11, 276b/13, 277a/1, 277a/2, 277a/3, 277a/5, 277a/6, 278b/7, 280a/11, 280a/12, 280a/13, 280b/12, 280b/13, 281a/1, 281a/8, 282a/8, 282a/10, 282b/6, 283a/6, 283a/8, 283a/13, 283b/8, 283b/9, 283b/11, 284a/3, 285a/1, 285a/4, 285a/5, 285b/5, 285b/7, 286a/3, 286b/4, 286b/11, 287a/6, 288a/7, 288a/9, 288a/10, 289a/3, 289b/5, 290a/5, 290a/6, 290b/1, 290b/8, 290b/13, 291a/1, 291a/9, 291a/10, 291b/1, 291b/10, 291b/12, 292a/2, 292a/3, 292b/3, 292b/5, 292b/7, 292b/9, 293a/4, 293a/5, 293a/10, 293b/10, 294a/2, 294a/8, 294b/4, 294b/10, 295a/8, 295a/9, 298b/6, 298b/9, 299b/13, 300b/1, 300b/2, 301a/4, 301a/5, 301a/7, 302a/11, 303a/1, 303a/3, 304a/6, 304b/5, 304b/8, 304b/11, 304b/13, 305a/2, 305b/4, 305b/10, 306a/9, 306b/8, 308a/3, 308a/5, 308b/11

ervāḥ-ıkümmel o. 263a/10

o.+ dır 281b/1

o.+ dur 284b/1, 284b/2, 289b/3, 289b/4

ol: o, zamir -21- O, tekil üçüncü kişi.

o. 242b/7, 242b/13, 252b/3, 252b/4, 255a/4, 275a/2, 275a/3, 277a/2, 277a/7, 278a/3, 281a/2, 282b/12, 284a/13, 291a/2, 292a/9, 292b/4, 293a/6, 294b/5, 295a/7, 296a/3

o.+ dur 292a/10 işaret sıfatı.

olın-: -1- bkz. *olun*.

o.- dı 255b/2

olmaḳlıḳ: -1- Olmak.

o.+ ı 304a/2

olucı: -1- Olmak üzere olan.

o.+ dur 250b/11

olun-: -6- Olunmak, olma işine konu olmak.

o.- dı 248b/4, 291a/8, 308b/7

idrāk o.- dı 238b/4

idrāk o.- madı 238b/3

o.- maya 275b/2

on: -11- Sayı, on.

o. 256b/4, 258a/2, 275a/6, 284a/7, 289a/9, 292b/2, 292b/4, 292b/6, 292b/8, 292b/10, 304b/2

on altı: -1- Sayı, on altı.

o. 265a/3

on bėş: -3- Sayı, on beş.

o. 234a/4, 259a/2, 291a/3

on biñ: -1- Sayı, on bin.

o. 291b/2

on bir:-3- Sayı, on bir.

o. 250a/8, 260a/4, 260b/3

on iki: -2- Sayı, on iki.

o. 275b/4, 275b/13

on iki biñ: -1- Sayı, on iki bin.

o. 254a/13

on sekiz: -4- Sayı, on sekiz.

o. 278a/2, 281a/7, 308b/13, 309a/1

on ṭoḳuz: -1- Sayı, on dokuz.

o. 237b/6

on üç: -3- Sayı, on üç.

o. 275b/12, 285a/10, 286b/8

on yėdi: -1- Sayı, on yedi.

o. 293b/2

onuncı: -1- On sayısının sıra sıfatı.

o. 279a/6

orta: -3- Merkez.

o. 246b/13

o.+ da 247a/6

o.+ sın 233b/11

ortaḳ: -1- Ortak, birlikte iş yapanlardan her biri.

o.+ ıdur 282b/10

oruç: -1- [Far] Oruç

ō. 281b/9

ʿ**Osmān:** -8- Osman ibn-i Affan (ö. 656), İslamiyet'in dört büyük halifesinden üçüncüsü.

ʿ. 275a/11, 275b/12, 282b/8

vefāt-ı ʿ. 275a/10

ʿ.+ a 278a/6

ʿ.+ dur 235a/9, 257b/6, 279a/4

otur-: -9- Oturmak.

o.- dı 250b/3, 260a/8

o.- dılar 260a/9

o.- ma 300a/9

o.- mışlardı 277b/3

o.- u 236a/2

o.- ur 247b/8, 247b/9

o.- urdı 263b/6

otuz: -10- Sayı, otuz.

o. 235a/4, 236a/4, 236a/11, 251b/8, 254b/5, 275b/11, 276a/1, 286b/7, 293a/12, 293b/5

otuz bėş: -1- Sayı, otuz beş.

o. 249a/13

otuz biñ: -2- Sayı, otuz bin.

o. 287b/9, 287b/10

Ö

ödenil-: -1- Ödenilmek.

ö.- mez 254a/4

ög-: -4- Övmek, methetmek.

ö.- di 238a/3, 265b/13

ö.- er idi 302a/9

ö.- medi 238a/4

ög: -1- Ön, ön taraf.

ö.+ ünden 276a/11

ögil-: -1- Övülmek.

ö.- ür 256a/11

ögren-: -1- Öğrenmek.

ö.- memiş 307b/10

ögret-: -8- Öğretmek.

ö.- di 238a/2, 238a/7, 270a/6

ö.- e 304b/5, 304b/6, 304b/7

ö.- meyesin 299b/11

ö.- ürdi 243a/12

öğrin: -1- Ögrenen

ö.+ ler 249b/6

ögüci: -1- Övücü, methedici.

ö.+ si 290a/5

ögücü: -1- bkz. *ögüci.*

ö.+ si 281a/2

ögül-: -1- Övülmek.

ö.- mez 256a/12

ögüt: -3- Öğüt, nasihat.

ö. 281a/9, 283b/12, 284a/5

öl-: -26- Ölmek.

ö.- di 269a/4, 269a/7, 269a/8, 269a/10

ö.- diler 269b/5

ö.- dü 269a/2, 269a/4, 269a/6

ö.- düklerinden 258b/10

ö.- eler 252a/2

ö.- em 274a/4

ö.- en 295a/10

ö.- icek 289a/13

ö.- iserdür 255a/3

ö.- mek 242a/13

ö.- meye 255a/1

ö.- miş 242a/10, 242a/13

ö.- se 236b/13, 242a/11, 242a/12, 286b/2

ö.- seler 302a/6

ö.- ünce 302b/2

ö.- ür 259b/3

öldür-: -6- Öldürmek.

ö.- di 276a/6

ö.- eler 263b/7

ö.- en 295a/11

ö.- mege 306b/4

ö.- se 301a/1

ö.- ür 272b/11

ölü: -3- Ölü, ölmüş olan.

ö. 269a/11

ö.+ dür 289b/1

ö.+ leri 256b/7

ölüm: -3- Ölüm.

ö. 240b/4, 281a/3

ö.+ i 281b/11

ʿ**Ömer:** -33- Ömer bin Hattab (ö. 644), İslamiyet'in dört büyük halifesinden ikincisi.

ʿ. 249a/2, 249a/3, 249a/5, 249a/6, 264b/12, 269a/2, 269a/6, 274b/9, 274b/13, 275a/4, 275a/5, 275a/7, 275b/12, 281a/5, 281a/6, 281a/9, 282b/8

vefāt-ı ʿ. 274b/10

ʿ.+ den 249a/3, 249a/4, 249a/6, 257b/5, 275a/10, 275b/4

ʿ.+ dür 235a/9, 275a/4, 279a/4

ʿ.+ e 269a/1, 269a/3, 269a/5

ʿ.+ i 274b/12, 275a/8

ʿ**Ömr:** -7- [Ar] Ömür.

ʿ. 269b/8

ʿ.+ i 241a/8, 265b/8, 291a/6

ʿ.+ ince 282a/10

ʿ.+ üm 283b/6

ʿ.+ üni 275a/13

ʿ**ömür:** -2- [Ar] bkz. ʿÖmr

ʿ. 276a/4

ʿ.+ leri 270a/9

ön: -1- Bir şeyin esas tutulan yüzü, arka karşıtı.

ö.+ in 283a/6

öñ: -3- bkz. *ön.*

ö. 278a/2

ö.+ i 284a/2

ö.+ üne 236a/7

önegülik: -1- bkz. *Enegülik*.

ö.+ in 302b/6

önelik:-1- Öncelik.

ö.+ üñ 301a/13

öp-: -3- Öpmek.

ö.- di 277b/4

ö.- esin 277b/7

örümcek: -1- Örümcek.

ö. 264b/2

ötüri: -2- bkz. *ötürü.*

ö. 244b/8, 290b/1

ötürü: -6- Ötürü, bir şeyden dolayı.

ö. 235a/13, 248a/10, 249b/7, 254a/11, 258a/4, 262a/7

öyle: -3- O yolda, o biçimde, o tarzda.

ö. 254a/4

öyle: -3- Öğle, gün ortası.

ö. 265a/2

ö.+ den 265a/4

ʿ**özr:** -1- [Ar] Özür, mazeret.

ʿ. ėdesin 297a/10

P

pādişāh: -39- [Far] Padişah, hükümdar, sultan.

p. 234a/6, 234a/12, 234b/1, 234b/6, 234b/7, 234b/11, 300a/13, 301b/8, 305a/12, 305b/3

p.+ a 234b/9, 246b/13, 301b/10, 301b/11, 306a/5, 306a/6

p.+ dur 236a/12

p.+ ı 305a/13, 305b/2, 305b/4, 305b/5, 306b/3, 308a/13

p.+ ı idi 283a/4

p.+ ıven 305b/3

p.+ ıdur 284a/13

p.+ ına 261a/11

p.+ lar 300a/10

p.+ lara 301b/7, 306a/2

p.+ larda 300a/12

p.+ lardan 306a/12

p.+ uñ 234a/2, 234a/5, 234a/8, 300b/8, 301b/9, 306a/4

p.+ uñ iken 256a/3

pādişāhlıḳ: -2- [Far+Tr] Padişah'ın görevi, yönetimi.

p. 301b/4

p.+ ını 283a/11

pādişāhluḳ: -1- [Far+Tr] bkz. *pādişāhlıḳ.*

p. 305b/12

pāk: -2- [Far] Pak, temiz.

p. 307a/13

p.+ dur 242a/3

pāpās: -5- [Rum] Papaz, Hıristiyan din adamı.

p. 243a/11, 243b/1

p.+ lar 243a/5

p.+ larına 242b/12

p.+ uñ 243b/6

pāre: -4- [Far] Parça.

p. 236a/7, 276b/5, 277a/7, 288a/13

paşa: -1- General.

p.+ ları 308a/13

pāyidār: -2- [Far] Kalıcı, sağlam, sürekli.

p. 301b/4, 305b/12

pencere: -3- [Far] Pencere.

p.+ ʾi 286b/11, 286b/13

p.+ deki 286b/10

penç: -1- [Far] Farsça beş sayısı.

p. 255b/1

perde: -3- [Far] Perde, örtü.

p.+ ñ 299b/6

p.+ sin 241a/4, 299b/6

perdedār: -1- [Far] Kapı görevlisi.

p. idi 263a/8

perhīzkār: -1- [Far] Sakınan, çekinen.

p. 294a/3

pes: -39- [Far] Öyleyse, şimdi.

p. 233a/9, 236b/6, 238a/10, 238b/2, 238b/5, 240a/11, 240b/13, 241a/10, 242a/1, 243b/5, 244a/9, 244b/6, 244b/8, 247a/2, 249a/11, 251b/5, 256b/3, 258b/8, 261b/13, 263a/2, 263a/6, 263b/1, 266a/13, 267a/1, 267b/3, 273b/11, 280a/5, 280b/1, 281a/11, 281b/10, 291b/7, 294a/3, 296a/12, 298a/8, 298b/7, 298b/11, 302b/7, 308b/8

mine'l-ḥırṣı'l-ḳāyim p. 270a/2

peşīmān: -2- [Far] Pişman,yapılan bir davranışın yada söylenen bir sözün iyi olmayan sonucuna üzülen kişi.

p. 285b/7, 290a/3, 305b/6, 305b/7

peşīmānlıḳ: -1- [Far+Tr] Pişmanlık.

p.+ dur 301b/1, 305a/10

peyġamber: -86- [Far] Tanrı'nın elçisi.

p. 233a/12, 233b/5, 235a/4, 241b/13,251b/6, 252b/9, 253a/2, 253b/5, 254a/1, 256b/5, 256b/12, 257a/5, 257b/1 260b/4, 263b/5, 263b/9, 264a/2, 264a/5, 264a/9, 264b/1, 264b/5, 264b/13, 265a/5, 266a/7, 267a/1, 268a/10, 268a/12, 268b/5, 269a/5, 269b/2, 272b/1, 272b/9, 273b/13, 274a/10, 274a/11, 274a/13, 274b/10, 274b/12, 275b/6, 275b/8, 275b/10, 277b/3, 278a/1, 278b/4, 281a/4, 290a/4, 290a/5, 291a/3

p.+ den 253a/4, 272b/5, 274b/5, 279a/1

p.+ dür 235b/11, 238a/9, 243a/4, 283a/12

p.+ e 235b/12, 253b/7, 257a/3, 263b/12, 265b/1, 280a/13

p.+ i 241b/12, 242b/7, 264b/6

p.+ imüz 242a/4

p.+ imüzüñdür 247a/4

p.+ ler 246b/5, 247a/4, 257b/9

p.+ lere 256b/9

p.+ leri 271a/11, 279a/11

p.+ ümüzüñ 258b/2, 258b/4

p.+ üñ 258a/12, 264a/13, 268b/11, 275a/9, 275b/3, 276a/3, 277a/10, 277b/1, 289b/11

Seyyidüʾl-Mürselīn p.+ üñ 289b/12

p.+ üñe 256b/6

peyġamberliḳ: -3- [Far+Tr] bkz. *peyġamberlik.*

p.+ den 278a/2

p.+ e 242b/6, 274b/13

pīr: -1- [Far] Yaşlı, ihtiyar.

p. 236b/4

pīşe: -3- [Far] Alışkanlık, huy.

p. 283b/13, 284a/1, 293a/5

pīşvā: -1- [Far] Önder, lider

b. idi 280b/3

pīşuvā:-1- [Far] bkz. *pīşvā.*

b.- yı ehl-i melāmet 294b/11

put: -1- [Far] Allah'a inanmayanların taptıkları resim ve heykel.

p.+ lara 241b/7

R

rabb: -3- [Ar] Tanrı, Allah.

r.+ i 233b/5

r.+ üñ 237b/11

r.+ üñe 233b/12

rabbāni: -1- [Ar] Tanrısal.

ʿālim-i r. 300b/8

raḍıyallāhü ʿanhüm: -3- [Ar] Allah onlardan razı olsun.

r. 248b/2, 272b/5, 279a/3

raḍıyallāhü ʿanhümā: -4- [Ar] bkz. *aḍıyallāhüʿanhüm*.

r. 273a/13, 277b/12, 277a/13, 279a/2

raḍıyallāhü ʿanhā -2- [Ar] Allah ondan razı olsun.

r. 273a/1, 276a/7

raḍıyallāhü ʿanhü: -17- [Ar] bkz. *raḍıyallāhüʿanhā.*

r. 234a/1, 249a/2, 255b/13, 256a/13, 273b/5, 274a/8, 274a/9, 274b/7, 274b/10, 275a/4, 275a/10, 275b/5, 276a/6, 278b/2, 280b/1, 286b/9

raḍıyallāhü ʿanhüm ecmaʿīn: -5- [Ar] Allah onların hepsinden razı olsun.

r. 269b/6, 257b/6, 279a/7, 279a/10, 280a/2

raḍıyallāhü ʿanküm: -1- [Ar] Allah sizden razı olsun.

r. 272b/9

raġbet: -1- [Ar] İstek, meyil.

r. 233b/12, 244a/10

rāġib: -1- [Ar] İstekli, meyilli kimse.

r. 303b/13

rāḥat: -3- [Ar] Rahat, sıkıntısız, dertsi.

r. 287b/1, 304b/8

r.+ ı 240b/4

raḥatlıḳ: -1- [Ar+Tr] Rahat olma durumu.

r. 294a/1

raḥatlıḳ: -1- [Ar+Tr] bkz. *raḥatlıḳ*.

r. 281b/4

raḥīḳ: -1- [Ar] Safi şarap, cennet şarabı.

r. 248a/12

Raḥīm: -1- [Ar] Allah'ın 99 isminden biri; Ahirette yalnız Müslümanlara acıyan.

R. 235a/3

raḥm: -1- [Ar] Merhamet eden, çok merhametli.

r. 270a/11

Raḥman: -1- [Ar] Allah'ın 99 isminden biri; yarattıklarına rızık ve sayısız nimetler veren.

R. 235a/3

raḥmānī: -1- [Ar] Allah'a ait.

nefs-i r. 280b/13

raḥmet: -8- [Ar] Merhamet etme.

r. 253a/3, 265a/10, 267b/11, 268b/2, 289a/13

nebiyy-i r.+ dür 238b/11

r.+ ine 289a/1

r.+ ini 272b/13

raḥmetullāhi:-1- [Ar] Allah'ın rahmeti.

r. 285a/5

raḥmetullāhi ʿaleyhi: -38- [Ar] Allah'ın rahmeti onun üzerine olsun.

r. 244b/3, 249a/9, 280b/12, 281a/1, 282a/7, 282a/9, 282b/6, 282b/7, 283a/1, 283b/1, 284a/2, 284a/3, 285a/4, 285a/8, 287a/4, 287a/7, 288a/9, 288a/10, 289a/2, 289a/3, 289b/5, 289b/6, 289b/10, 290a/9, 290b/12, 291a/1, 291a/3, 291a/8, 291a/10, 292a/2, 292a/3,

293a/10, 293a/12, 294b/10, 294b/12, 295a/4, 296a/10

raʿiyyet: -5- [Ar] Halk, hükümdar tebası.

r.+ den 306b/2

r.+ e 300a/10, 300a/13

r.+ i 300b/1

r.+ lerdür 276b/8

o.- ma 243b/3

raḳīḳ: -1- [Ar] Çok hafif, çok ince.

r. 307b/1

rāst: -1- [Far] Doğru, düz.

r. 281a/2

rasūl: -20- [Ar] Peygamber, elçi.

r. 241b/9, 242a/2, 242a/5, 249a/13, 250a/9, 250a/10

R. 233a/5, 260a/4, 260b/10, 273a/4, 274a/6

r.+ ine 242a/1, 250b/1

R.+ üñ 260a/8, 265b/8, 273a/2, 273a/3, 273a/4, 273b/2, 274a/6

rasūl ḥażret: -1- bkz. *Ḥażret-i Rasūl*.

R.+ in 239b/1

rasūlallāh: -2- [Ar] Allah'ın resulü.

R. 260a/6

R.+ a 260a/7

rasūlihi: -1- [Ar] bkz. *rasūlallāh.*

R. 270a/4

Rasūlullāh: -13- [Ar] bkz. *rasūlallāh.*

r. 240a/2, 240a/3

R. 233b/9, 254a/2, 264a/8, 268a/4, 268a/8, 268a/12, 278b/3, 279a/1, 281a/4

R.+ uñ 268b/4, 278a/7

rasūlün min allāhi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin ikinci ayeti.

r. 241b/9

rāvī: -2- [Ar] Rivayet eden.

r. 240a/2

r.+ ler 256b/4

ravża: -3- [Ar] Sulu yer, bahçe, bostan.

r.+ da 263a/8

r.+ sı 275a/9

r.+ sına 289b/11

rāyiḥa: -1- [Ar] Koku.

r.+ sı 248a/3

rāz: -3- [Far] Gizli sır, saklı şey.

r.+ lar 241a/7, 299b/8

r.+ uñı 300a/9

rāżı: -11- [Ar] bkz. *razı.*

r. 248b/3, 248b/12, 254b/1, 289b/4

r. ola 252a/9

r. oldı 234a/9, 234a/13

r. olmaḳdur 248b/9, 248b/10

r. olması 248b/12

r.+ mısın 254b/1

rāżī: -2- [Ar] bkz. rāżı.

r. oldı 248b/2

r. 273b/11

recā: -4- [Ar] Rica.

r. 244a/3, 262b/6, 297a/12

r.+ yile 240b/13

receb: -2- [Ar] Arabi ayların yedincisi.

r.+ de 265a/3, 309a/4

red: -3- [Ar] Ret, reddetme, kabul etmeme.

r. 233b/10, 276b/11

r. ėtmezler 233b/11

redd: -1- [Ar] bkz. *red.*

r. 296b/9

rekʿat:-4- [Ar] Namazın bir bölümü.

r. 290a/1, 292a/5, 293b/4

r.+ de 275a/11

renc: -1- [Far] Öfke, gazap, hışım.

r.+ ine 234b/13

renklü:-1- Renkli.

r. 248a/12

resm: -4- [Ar] Tertip, tarz, uslüp.

r.+ e 264a/3, 293b/5, 298b/9

r.+ e idi 291a/13

revā: -5- [Ar] Yetmek, yetinmek.

r. 244a/7, 244a/9, 277b/6

r. görmemekdür 288b/11

r. görmezse 288b/12

rı: -1- [Ar] Arap alfabesinin onuncu harfi.

r.+ dan 257b/6

rıḍvānullāhı Teʿalā: -1- [Ar] Yüce Allah'ın razılığı.

r. 235a/10

rıḍvānullāhi ʿaleyhim ecmaʿīn: -1- [Ar] Allah'ın razılığı onların hepsinin üzerine gelsin.

r. 277a/12

rıżā: -9- [Ar] Rıza, razılık, memnunluk.

r. 248b/7, 279b/11

r.+ sı 249a/1

r.+ sıdur 282b/13

r.+ sın 272a/6, 284b/9

r.+ sından 248b/10

r.+ yı 248b/10

rızḳ: -6- [Ar] Rızık, maddi ve manevi nimetler.

r. 289a/6

r.+ a 303b/10, 303b/11

r.+ ı 287a/6, 297a/3

r.+ uñ 287a/5

riʿāyet: -3- [Ar] Uymak, tabi olmak.

r. 296b/6

r. ėtdi 238b/8, 238b/9

ricā: -1- [Ar] bkz. *recā.*

r. 297a/2

risālāt: -1- [Ar] Resullük, peygamberlik.

r. 265b/7

risālet: -6- [Ar] bkz. *risālāt*.

r. 272a/5

r.+ e 271b/1, 272a/1, 272a/10

Ḥażret-iRasūlüñ r.+ i 263b/3

r.+ ini 265a/6

rivāyet: -3- [Ar] Hikaye edilen olay veya söz.

r. 255b/2

r. ėder 240a/2

r. ėderler 256b/5

riyā: -1- [Ar] Gösteriş.

r.+ dur 288b/4

riyāżat: -5- [Ar] Nefsi terbiye etme amacıyla az yiyip az uyuyarak dünya lezzetlerinden ayrı durma.

r. 282a/11, 282b/7, 286b/8

r.+ lara 286b/7

r.+ ları 285a/6

riyāżet: -2- [Ar] bkz. *riyāżat.*

r.+ i 289b/6

r.+ leri iken 291a/7

rucūʿ: -1- [Ar] Geri dönme.

r. 265b/1

rūḥ: -17- [Ar] Can, ruh.

r. 298a/9

ḫāṣu'l-ḫāṣ cennet-i r.+ a 298a/8

r.+ da 299a/9

r.+ dur 245b/4

r.+ ı 238b/1, 257b/7, 268b/5, 268b/8, 272a/12

r.+ ıdur 239a/3

Muḥammed-iMuṣṭafanuñ r.+ ından 298b/12

r.+ ınuñ 239a/2, 245b/5, 257b/9

r.+ ları 261b/10

r.+ uñ 245a/8, 267a/1

rūḥānī:-1- [Ar] Ruh alemine mensup olan.

r.+ ler 283b/8

rūḥāniyye: -5- [Ar] Ruh alemiyle ilgili.

leẕẕet-i r. 298a/11

liẕẕāt-i r. 246a/3

saʿādet-i r. 246a/2

saʿādet-i r.+ dür 245b/9

saʿādet-i r.+ ye 246a/1

Ruḳiyye: -1- Rukiyye binti Muhammed (ö. 624), Hz. Muhammed'in kızı.

R. idi 278a/5

Rūm: -3- Rum milletinden olan, Romalılar.

R. 305a/13, 308a/13, 309a/3

rūşenlik: -1- [Far+Tr] Aydınlık.

r.+ ine 307b/7

rūy: -1- [Far] Yüz, sima.

r. 241a/6

rücūʿ: -2- [Ar] bkz. *rucūʿ*.

r. 284b/5

r. eyleye 268a/1

rükūʿ: -1- [Ar] Namazda eğilmek.

r. 240b/12

rüsvāylıḳ: -2- [Far+Tr] Rezillik.

r.+ dur 301b/1, 305a/9

rüʾus-umāl: -1- [Ar] Sermaye.

r.+ dur ve 269b/11

rūzigār: -1- [Far] Rüzgar.

r. 307b/1

S

saʿādet: -12- [Ar] Saadet, mutluluk.

s.- i bedeniyyedür 245b/9

s.- i cismāniyyeden 245b/13, 246a/1

s.- i dünyāviyyeden 297a/9

s.- i ezelī 307b/1

s.- i māliyyedür 245b/10

s.- i rūḥāniyye 246a/2

s.- i rūḥāniyyedür 245b/9

s.- i rūḥāniyyeye 245b/13

s. 245b/8, 306a/9

s.+ lerinden 244a/8

sāʿat: -3- [Ar] Saat, vakit.

s. 236a/7, 260a/6, 286b/5

Saʿd bin Ebī Vaḳḳāṣ: -1- Sa'd bin Ebû Vakkâs (ö. 674), Cennet'le müjdelenen on sahabeden ve İslam'ı ilk kabul edenlerden.

S.+ dur 279a/5

ṣabaġ: -1- Sabah.

ṣ. +um 237b/1

ṣabāḥ: -1- [Ar] Güneşin doğduğu andan öğleye kadar geçen zaman.

ṣ. 275a/7

sābıḳ: -1- [Ar] Önceki, bir önceki.

s.+ lar 279b/7

ṣabır: -1- [Ar] Acıya ve zorluğa katlanma.

ṣ.+ la 286a/2

sābit: -1- [Ar] Sabit, yerinde duran.

aʿyān-ı s.+ i 298b/6

ṣabr: -7- [Ar] bkz. *ṣabır.*

ṣ. 286a/3

ṣ. eyle 304a/5

ṣ.+ ı 267b/8, 288b/7, 294b/12

ṣ.+ ıla 305b/13

ṣ.+ la 301b/5

saç: -2- Saç, baş derisini kaplayan kıllar.

s.+ ın 234a/1

s.+ ını 240a/1

saç -: -1- Saçmak, dağıtmak, dökmek.

s.- dı 264a/11

saçıl -: -2- Saçılmak.

s.- urdı 276b/1, 276b/12

sād: -1- [Ar] Arap alfabesinin on dördüncü harfi.

s.+ dan 257b/5

ṣadā: -1- [Ar] Ses, seda.

ṣ. 289b/12

ṣadaf: -1- [Ar] Sedef.

ṣ. 278a/13

ṣadaḳa: -2- [Ar] Allah rızası için ihtiyaç sahibi kişilere yapılan yardım.

ṣ. 253a/9

ṣ. vėrmek 303a/10

sādāt: -1- [Ar] Evliyanın büyüklerinden olan zatlar, efendiler.

seyyide’s- s.+ dan 287a/12

ṣādıḳ: -2- [Ar] Doğru sözlü, dürüst.

ṣ. 285a/13, 294b/11

ṣādır: -2- [Ar] Ortaya çıkan.

ṣ. 307a/5

ṣ. olsa 305a/1

ṣadr: -3- [Ar] Baş, reis, başkan.

ṣ.+ ı 282a/9

ṣ.+ ından 277b/1, 277b/2

ṣaf: -1- [Ar] Saf, katışıksız.

ṣ. 268b/8

ṣafā: -1- [Ar] Gönül rahatlığı, gönlün hoş olması.

ṣ. 248a/5

ṣāfi: -1- [Ar] Saf olan, katışıksız, temiz.

ṣ. 294a/13

Ṣafiye:-1- Safiyye bint Huyey (ö. 670), Hz. Muhammed'in eşi.

Ṣ. 278b/11

saġraḳ: -2- Cennet içeceyi kabı.

s. 248b/1

s.+ ı 248a/13

saġ: -1- Sağ, diri, canlı.

s. 254b/2

ṣaġ: -2- Sağ yön.

ṣ. 252b/5, 252b/6

ṣaġayır: -1- [Ar] Günahların küçük olanı.

ṣ. 257a/6

ṣaḥābe: -1- [Ar] Hz. Muhammet'in sohbetlerine katılan Müslüman.

ṣ.+ ler 289b/8

ṣaḥāyıf: -1- [Ar] Sayfalar.

ṣ. 271a/10

ṣaḥf: -1- [Ar] Allah'ın dört kutsal kitap dışında başka peygamberlere göndermiş olduğu vahiyleri içeren sayfalar.

ṣ.- ı enbiyādan 308b/4

saḥḥār: -2- [Ar] Aldatıcı, büyüleyici.

s. 271a/11

cemīʿ-i s.+ lar 271b/2

ṣaḥīḥ: -1- [Ar] Doğru, güvenilir, sağlam.

teʾvīl-i ṣ. 260a/1

ṣāḥib: -1- [Ar] Sohbet edilen.

ṣ.- i keşşāf 247b/13

sāḥil: -1- [Ar] Sahil, deniz göl ve akarsu kenarı.

s. 261b/8

ṣaḥrā: -4- [Ar] Kır, çöl.

ṣ.+ sı 241a/6, 299b/8

ṣ.+ sına 271a/5

ṣ.+ sında 271a/1

saḫṭ: -1- [Ar] Hoşnutsuzluk.

s.+ ı 248b/11

Saʿid bin Zübeyir: -1- Said bin Zeyd (ö. 671), Cennet'le müjdelenen on sahabeden ve İslam'ı ilk kabul edenlerden.

S.+ dür 279a/6

saḳal: -1- Sakal.

s.+ ı 309a/6

saḳın-:-2- Sakınmak, herhangi bir korku veya düşünce ile bir şeyi yapmaktan uzak durmak.

s.- uñ 282b/10

s.- uñ 280b/9

ṣaḳın-: -5- bkz. *saḳın*.

ṣ.- asın 299b/11, 301b/13

ṣ.- maḳ 256a/12, 301a/12

ṣ.- maḳdur 305a/6

sāḳī: -3- [Ar] Kadeh sunan, su dağıtan

s. 263a/9

s.+ si idi 276a/2

s.+ sidür 277a/9

sākin: -2- [Ar] Hareketsiz, durgun.

s. 284b/6, 301a/10

sākinlik: -1- [Ar+Tr] Durgunluk.

s.+ i 303b/6

saḳḳal: -1- bkz. *saḳal.*

s.+ ında 309a/3

saḳla-: -1- Saklamak.

s.- ya 261a/7

ṣaḳla-: -1- bkz. *saḳla.*

ṣ.- maḳdur 277a/4

ṣaḳlı-: -1- bkz. *saḳla*.

ṣ.- ya 272b/4

ṣal-: -2- Salmak, serbest bırakmak.

ṣ.- arlar 295b/1

ṣ.- dılar 234a/6

ṣalāḥ: -2- [Ar] Dine bağlılık.

ṣ.+ a 301a/5, 304b/13

ṣalavāt: -3- [Ar] Hz. Muhammed'e saygı bildirmek için okunan dua.

ṣ. 233b/10

ṣ.+ ıla 233b/9

ṣ. 238b/13

ṣāliḥ: -3- [Ar] Dinin kurallarına uyan.

ṣ.+ ler 296a/2, 301b/13

ṣ.+ lerden 290b/6

sālik: -4- [Ar] Bir yola giren, bir yolda giden.

s.- i ṭarīḳat 292a/2

s.+ e 267a/4

s.+ lerüñ 307a/8

ehl-iḫuṣūṣ s. + inüñ 248b/7

Sālim: -1- Ebu Muhammed Salim bin Aclan El Aftas (ö.132Hc), fakih ve hadis ravisidür

S. 290a/13

Sālim Afṭaṣ: -2- bkz. *Sālim*.

S. 290a/10, 290a/12

salṭanat: -1- [Ar] Hakimiyet, padişahlık.

s. 295b/1

ṣāmıt: -2- [Ar] Susan, sükut eden.

ṣ. 304b/3

ṣ.+ lardur 304a/11

ṣamt: -1- [Ar] Susma.

ṣ.+ uñ 304b/3

ṣan-: -5- Sanmak, zannetmek.

ṣ.- asın 237a/9, 237a/10

ṣ.- ur 254b/13

ṣ.- urlar 251a/1, 293b/1

saña: -14- Sana; ikinci tekil kişi adılının yönelme durum eki almış biçimi.

s. 234a/3, 236a/5, 237a/3, 237b/13, 238a/1, 253a/6, 253a/8, 256b/10, 257a/4, 258a/4, 273b/10, 287a/2, 291b/2

ṣanʿat:-3- [Ar] Sanat, ustalık, hüner.

ṣ. 303b/6

ṣ.+ ında 271b/8

ṣ.+ lar 271b/7

sancaḳ: -1- Bayrak, liva.

s.+ ın 272a/8

ṣanduḳ: -1- [Ar] Sandık.

ṣ.+ da 273b/6

ṣanem: -2- [Ar] Put, kafirlerin tapındıkları heykel.

ṣ.+ ler 276a/13, 276b/11

sāni: -1- [Ar] İkinci

s.+ dür 270a/13

ṣāniʿ: -3- [Ar] Yapan.

ṣ.- i ʿālem 270a/13, 270b/3

ṣ.+ dür 270b/2

ṣanki: -2- [Tr+Far] Sanki, güya.

ṣ. 278a/13, 305a/12

ṣanu: -1- Sanma durumu veya sonucu.

ṣ.+ sından 255a/2

sar-: -1- Sarmak.

s.- asız 268b/1

ṣar-: -1- bkz. *sar*.

ṣ.- arlar 286b/2

sarāy: -1- Saray.

s.+ ında 283a/5

sarḫoş -2- [Far] Sarhoş, mest.

s. 295a/11, 303b/3

ṣaru: -3- Renk, sarı.

ṣ. 247a/13, 277b/5, 277b/9

ṣat-: -5- Satmak.

ṣ.- a 280b/12

ṣ.- arsam 290b/2

ṣ.- madı 290b/3

ṣ.- maya 240b/1

ṣ.- un aldum 234b/1

ṣay-: -4- Saymak.

ṣ.- ar 250b/12

ṣ.- duñuz 253b/4

ṣ.- maya 241a/8

ṣ.- mayasın 299b/9

ṣayırulıḳ: -1- Hastalık

ṣ. 247b/12

sāyir: -1- Bakan, seyreden.

s.+ ler idi 263a/13

ṣayrı: -2- Hasta.

ṣ. 283b/13

ṣayru: -2- bkz. *ṣayrı*

ṣ. 236b/11

ṣ.+ lar 292a/10

sebʿa: -1- [Ar] Arapça yedi sayısı.

s. 300a/8

sebeb: -18- [Ar] Sebep, neden.

s.- i nüzūl 258b/9, 260a/3

s.- i nüzūli 259a/4

s. 237a/3, 244b/5, 245b/1, 294a/5, 297a/2

s.+ den 249b/2, 258a/4, 262a/7, 295b/7, 308b/12

s.+ dendür 270a/7

s.+ dür 294a/2, 294a/3, 294a/4

sebebsüz: -1- [Ar+Tr] Sebepsiz, nedensiz.

s. 297a/3

secde: -9- [Ar] Namazda yere kapanma.

s.- i sehv 293b/12

s. 290a/12, 290b/11

s. eyle 240a/10

s. eylediler 238a/11

s. eyleye 240b/12

s.+ dür 290a/13

s.+ si idi 290b/11

s.+ ye 271b/3

seçil-: -1- Seçilmek.

s.- di 290a/1

sefer: -7- Yolculuk.

s. 264a/1, 299a/13

cemīʿ-i s.+ dedür 269b/7

s.+ den 269b/12, 270a/1

mesāfet-i s.+ dür 269b/8

s.+ i 264a/2

segirt-: -6- Seğirtmek, koşmak.

s.- ecek 250b/4

s.- en 250b/1, 250b/3

s.- icek 250b/5

s.- megile 250b/8, 250b/9

seḫāvet: -1- [Ar] Cömertlik.

s.+ i 286a/9

seḥer: -1- [Ar] Seher, sabahın güneş doğmadan önceki hali.

s. 285a/12

sehv:-1- [Ar] Yanılgı, hata.

secde-i s. 293b/12

seʿi: -1- [Ar] Çaba, gayret.

s.+ lerin 255b/5

sekerāt-imevt: -1- [Ar] Ölüm sancısı, can çekişme.

s.+ i asān 268b/6

sekirdüm: -1- Kendinden geçme hali, sarhoşluk.

s. 295b/1

sekiz: -6- Sayı, sekiz.

s. 249a/13, 251b/8, 253a/13, 285a/11

sūre-ive'ttīnü s. 235a/4

s.+ dür 247a/8

sekiz yüz yėtmiş: -1- Sayı, sekiz yüz yetmiş.

s. 309a/8

sekizinci: -1- Sekiz sayısının sıra sıfatı.

s. 247b/3

seksen: -1- Sayı, seksen.

s. 243a/11

selām: -4- [Ar] Selam, esenleme, merhaba.

s. 266a/5, 274a/2, 277b/6

s. vere 240b/13

selāmet: -4- [Ar] Kurtuluş, emniyet.

s. 292a/9, 294a/9, 295b/6, 307b/5

selāmetlik: -4- [Ar+Tr] Esenlik.

s. 281a/13, 282a/5

s.+ ine 294a/3, 294a/4

selāmūllāhi: -1- [Ar] Allah'ın selamı.

s. 267b/10

selaş: -1- [Ar] Arapça üç sayısı.

sūre-iİḫlāṣ s. 259a/5

selāşe: -1- [Ar] bkz. *selaş*.

yārān-ı s. 275a/12

selīm: -1- [Ar] Sağlam.

nefs-i s. 282a/8

selsebīl: -2- [Ar] Cennetteki bir çeşme veya ırmak.

s. 248a/9, 248a/10

semīʿ: -1- [Ar] Çok iyi işiten, her şeyi işiten.

s.+ dür 262b/7

sen: -49- İkinci tekil kişi adılı.

s. 235b/10, 236a/10, 243b/3, 252a/1, 255a/5, 257a/3, 257a/8, 274b/13, 277b/9, 281a/10

s.+ den 297a/10

s.+ i 234b/1, 235b/10, 237a/4, 256a/2, 256b/11, 268a/3, 268a/8, 268a/12, 280b/11, 281a/9, 284b/13, 293a/4

s.+ sin 293a/4

s.+ üñ 235a/1, 236a/5, 236a/9, 237b/11, 237b/13, 238a/1, 240a/5, 249b/11, 250b/2, 253b/3, 255b/3, 255b/8, 259a/12, 280b/6, 282b/12, 287a/4, 288a/6, 293a/9, 296b/8, 302b/2, 303b/7

s.+ üñdür 293a/9

s.+ üñle 248a/7

sėn: -4- bkz. *sen*.

s.+ den 279a/13, 293a/3, 297b/4, 302a/13

ṣenā: -1- [Ar] Övgü.

s. 265b/13

sene: -1- Sene, yıl.

s. 309a/5

sened: -1- [Ar] Senet, dayanak, delil.

s.- i ümmetdür 238b/11

senedʿu'zzebāniyete: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on sekizinci ayeti.

s. 240a/7

sensüz: -1- Sensiz, sen olmadan.

s. 287b/5

sercümle: -1- [Far+Ar] Hepsi, tamamı.

s. 276a/1

sergerdān: -2- [Far] Başı dönmüş.

s. 272a/2, 272a/11

Serīri Saḳṭī: -1- Sırrı Sekatî ya da Serî-i Sakatî (ö. 867), erken dönem mutasavvıflardan ve evliyalardandır.

S. 292a/3

Serīr Saḳaṭī: -1- bkz. *Serīri Saḳṭī.*

S.+ nuñ 293b/4

server: -2- [Far] Önder, lider.

s.+ eyi 276a/3

s.+ idür 277a/9

sev-: -22- Sevmek.

s.- dügi 286a/9, 293b/9

s.- düm 306b/3

s.- esin 298b/13

s.- me 302a/6

s.- mege 251a/8

s.- megile 244a/7, 244b/9, 302a/3

s.- megiledür 244a/13

s.- mek 242b/1, 281b/12, 282a/6, 285a/2

s.+mek ile 242b/1

s.- mekde 281b/11

s.- mekden 282b/4

s.- mekdür 244b/1

s.- mekle 245a/4

s.- meye 289b/3, 304b/7

s.- mezin 251a/9

sevāb: -18- [Ar] Sevap.

s. 237b/9, 244a/3, 249a/8, 259a/6, 262b/6, 296b/6, 297a/1, 304b/1

s.+ ı 272b/2, 272b/3, 272b/4

s.+ ıla 245b/2

s.+ ın 257b/3, 294b/9

s.+ lar 292a/2

s.+ ları 236b/8, 236b/9

s.+ un 236b/13

sevfeteʿlemūn: -2- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin üçüncü ve dördüncü ayeti.

s. 253b/8, 253b/10

sevin-: -3- Sevinmek.

s.- meye 282b/11

s.- ür 251a/11

s.- ürler 295b/9

seyizgüsüz: -1- Sezgisiz, sezgiye dayanmayan.

s. 258b/5

seyyiʾāt: -1- [Ar] Günahlar, kötülükler.

s. 252b/4

seyyid: -5- [Ar] Peygamberimizin soyundan gelen.

s.+ e's- sādātdan 287a/12

s.+ idür 273a/10

S.+ üʾl- Mürselīn 289b/12

s.+ ü'l- mürselīndür 238b/9

s.+ ü'ṭ- ṭāʾifeti 293b/3

şıy-: -1- Sıymak, bozmak.

ṣ.- ıp 240b/1

sıçan: -8- Fareden iri, zararlı birçok türü bulunan kemirgen, memeli hayvan.

s. 302a/10, 302b/4, 302b/8, 302b/9, 303a/4

s.+ a 302a/11

s.+ ı 302b/10, 302b/12

ṣıddīḳ:-1- [Ar] İnançlı, sadakatli.

ṣ.+ lar 246b/5

ṣıdıḳ: -1- [Ar] Doğruluk, gerçeklik, hakikat.

ṣ.+ ıla 249a/7

ṣıdḳ: -3- [Ar] bkz. *ṣıdıḳ*

ṣ. 285b/10

ṣ.+ ıla 235a/1, 249a/8

ṣıfat: -7- [Ar] Bir kimsenin görev, ödev, toplumsal veya hukuki bakımdan yeri ve özelliği.

ṣ.+ adur 259a/12

ṣ.- ı kemāl 244b/5

ṣ.- ı kemāldür 244b/5

ṣ.+ dan 252b/10

s.- ı ḥaḳḳa 245a/12

s.- ı ḫalḳdan 245a/12

s.- ı ḫalḳdur 245a/11

ṣıfāt: -13- [Ar] Yüz, kılık ve dış görünüş.

ṣ.- ı ḥicābları 297b/4

ṣ.- ı termīme 295b/2

ṣ. 279b/9, 279b/11

ṣ.+ a 280a/7, 298a/3

ṣ.+ da 299a/1

nūr-ı ṣ.+ dan idi 272a/13

ḥüsn-i ṣ.+ ı 299a/13

tecelliyāt-ı ṣ.+ ıla 279b/8

ṣ.+ ın 259a/4, 259a/7

ṣ.+ ları 244a/12

ṣıfātiyye: -1- [Ar] Sıfatla ilgili.

ṣ.+ nüñ 298b/8

ṣıfātsuz: -1- [Ar+Tr] Sıfatsız, yüzsüz, suratsız.

ṣ. 284a/12

sıfatullāh: -1- [Ar] Allah'a mahsus.

s.+ dur 245a/11

ṣıġa: -1- Sığınmak.

ṣ.+ yın 284a/10

sıġın-: -2- bkz. *ṣıġa.*

s.- urın 260b/12, 261a/10

ṣıġır: -3- Sığır, büyükbaş evcil hayvanların genel adı.

ṣ.+ lar 276a/10, 276b/7

ṣ.+ laruñ 276a/11

ṣıḥḥat:-1- [Ar] Sağlık.

ṣ.+ ını 307a/9

ṣın-: -1- Bozguna uğramak, yenilmek.

ṣ.- dı 256a/6

ṣına-: -1- Sınamak, denemek.

ṣ.- dı 262a/8

sınur: -1- Sınır.

s.+ ında 235b/7

sır: -1- [Ar] bkz. *sırr.*

s.+ larından 295a/7

ṣır: -1- dış etkinliklerden korumak.

ṣ.+ sa 282b/5

sıra: -1- Bu biçimdeki topluluğun durumu.

s. 290a/4

ṣırāṭ: -5- [Ar] Sırat, ahirette cennete gitmek için üzerinden geçilecek olan köprü.

ṣ. 240b/9, 278b/4

ṣ.+ ı 275a/5

ṣ.+ uñ 258a/8, 258a/9

sırr:-2- [Ar] Sır, giz, aklın erişemediği şey.

s.- ı vefāt-ıRasūlullāh ʿaleyhisselām 265a/4

s.+ ı 262b/3

sırru'llāh: -1- [Ar] Sadece Allah'ın bileceği sırlar.

s.+ da 263a/13

Sidretüʾl-müntehā:-1- [Ar] Cennet'in girişinde olduğu rivayet edilen ağaç.

S.+ da mı 268a/9

siḥr: -6- [Ar] Sihir, büyü.

s. 260a/4, 260a/11, 260b/3

s.+ den 260b/5

s.+ i 260b/1, 260b/7

sikke: -4- [Ar] Madeni para.

s.+ sin 249a/10

s.+ sini 249a/11

sikkelü: -1- [Ar+Tr] Madeni paradan oluşan.

s. 249a/9

sin: -1- [Ar] diş.

s.+ lerinden 250a/1

sinīn: -2- [Ar] Yıllar.

s. +e 235b/3

Ṭūr-ı s. +e 235b/3

sirke: -3- Ekşimiş üzüm, elma, limon vb. suyu.

s. 249a/7

s.+ dür 249a/6

siyer: -1- [Ar] Geçmiş; geçmişte yaşananlar, yapılanlar.

s. 263a/9

siz: -15- İkinci çoğul kişi adılı.

s. 233a/11, 241b/1, 251a/3, 292b/13, 293a/1, 293a/2

s.+ e 242b/13, 243a/1, 292b/12, 293a/1

s.+ i 243a/4, 253b/1, 262b/5

s.+ ler 254a/9

s.+ üñ 287a/1

ṣōfi:-1- [Ar] Sofi, tasavvufla ilgilenen.

ṣ. 294a/13

ṣoḥbet: -13- [Ar] Sohbet, tatlı tatlı konuşma.

ṣ. 240b/3, 263a/11, 282b/8, 283a/2, 296a/3, 300a/3

ṣ.+ de 290a/6, 291b/1

ṣ.+ den 290a/7

ṣ.+ e 291b/1

ṣ.+ idür 287b/2

ṣ.+ inden 280b/9, 296a/2

soḳ-: -2- Sokmak, saplamak.

s.- arın 234b/2

s.- uñ 234a/5

şoḳ-: -2- bkz. *soḳ.*

ş.- a 260a/6

ş.- muş 292a/11

sōḳaḳ: -1- Sokak.

s.+ dan 249a/2

Soḳrāṭ:-1- Sokrates (ö. MÖ. 399), antik Yunan filozofu.

S. 305b/7

şol: -1- Sol taraf, sol yan.

ş. 240b/9, 252b/7

şol-: -1- Solmak, rengini yitirmek.

ş.- mışdur 304a/10

şon: -1- Son, nihayet.

ş.+ u 302a/6

şoñ: -4- bkz. *şon.*

ş. 297a/11

ş.+ ı 297a/12, 305a/11

ş.+ ın 241a/11

şoñra: -83- Sonra.

ş. 233a/4, 233b/8, 237a/3, 238a/6, 239b/1, 242b/5, 244a/7, 248a/3, 248a/4, 248a/5, 253b/10, 254a/6, 254a/8, 257b/2, 257b/3, 258b/3, 258b/10, 260b/6, 263b/4, 263b/11, 264a/13, 264b/7, 264b/11, 264b/12, 265a/4, 265b/1, 265b/4, 265b/5, 265b/10, 266a/2, 268b/2, 268b/3, 268b/4, 268b/6, 268b/9, 269a/1, 269b/1, 269b/5, 272b/6, 273a/2, 273a/3, 273b/2, 273b/3, 274a/13, 274b/3, 274b/4, 274b/5, 274b/9, 275a/6, 275a/11, 275b/4, 275b/11, 278a/2, 278b/2, 278b/5, 278b/10, 278b/11, 278b/13, 279a/1, 279a/2, 279b/13, 281a/5, 281a/8, 286b/6, 287b/9, 287b/11, 287b/12, 289b/13, 290a/2, 290b/4, 291a/4, 292b/2, 293a/4, 295a/5, 299b/12, 307b/8

ş. idi 278b/12

şor-: -22- Sormak.

ş. 243a/2, 287a/7

ş.- an 269a/3

ş.- arlar idi 276a/12

ş.- arlardı 249b/1

ş.- ayın 242b/13

ş.- dı 249a/5, 269a/1, 269a/3, 282b/12, 283b/5

ş.- dılar 259a/11, 259b/2, 259b/5, 259b/7, 259b/9, 282a/13, 291b/3

ş.- dular 289b/1

ş.- dum 269a/5, 282b/3

ş.- urlardı 276b/9

soragör-: -1- Soracak olmak.

s.- di 249a/10

şorul -: -1- Sorulmak.

ş.- mayasın 237a/9

şouḳ: -1- Soğuk, sıcak karşıtı.

ş.+ dur 248a/6

söyken-:-1- Uzanmak, yaslanmak.

s.- di 266a/4

söyle -: -34- Söylemek.

s. 276a/9, 288a/4

s.- di 246b/6

s.- digin 238a/3

s.- dügine 285b/7

s.- dügüm 305b/7

s.- gendür 305b/10

s.- medügüm 305b/1, 305b/6

s.- mege 249b/13

s.- mek 252b/11, 301a/12, 305b/8, 305b/9

s.- mekdür 233b/4

ṭoġrı s.- mekdür 305a/7

s.- meyem 305b/2

s.- mişler 305a/12

s.- r 251a/9, 285b/12, 287b/3

yalan s.- r 239b/10

s.- rdi 256b/2

s.- rseñüz 243a/1

s.- rven 285b/13, 287b/3

s.- se 233b/4

s.- ye 249b/10, 253a/5, 254b/10, 294b/1, 307a/1

s.- yem 305b/1, 305b/3

söylen -: -2- Söylenmek.

s.- medük 307a/1

s.- miş 307a/2

söyleş -: -2- Söyleşmek.

s.- e 241a/5

s.- ür 293b/1

söz: -38- Söz, laf.

s. 236a/11, 256b/1, 279b/13, 286a/6, 294a/8, 305b/1, 305b/5, 307a/1, 307a/2

s.+ den 305b/6, 305b/7

s.+ e 274a/3, 305b/1

s.+ i 235b/9, 237b/1, 253b/11, 283a/10, 305a/13

s.+ imi 235b/10

s.+ in 242a/1, 306b/12

s.+ inden 279b/13

s.+ ine 240b/1

s.+ leri 280a/1, 287a/10, 306b/11

s.+ lerinden 287a/11, 296a/11, 296a/12, 296a/13

s.+ lerine 241a/3

ḳablü'l-fehm s.+ lerine 299b/5

s.+ üm 305b/3

s.+ ümüñ 305b/2

s.+ üñ 267a/11

s.+ ünden 240a/10

s.+ üne 299b/13

ṣu: -15- Su

ṣ. 233a/7, 248a/2, 260a/5, 260b/1, 268a/13, 270b/3, 277a/1

ṣ.+ dur 248a/6

ṣ.+ ya 270b/5

ṣ.+ yı 276b/1

ṣ.+ yıla 240b/7

ṣ.+ yına 236a/10, 253a/3

ṣ.+ yıyıla 305a/2

cemīʿ-i ṣ.+ yunı 260b/3

suʾāl: -5- [Ar] Sual, soru.

s. 241a/3, 260a/10, 299b/4

s. ėderse 242a/3

s.+ ine 259a/11

ṣubḥ: -1- [Ar] Sabah.

ṣ. 250b/7

suç: -2- Suç.

s.+ ı 301a/10

s.+ ların 272b/12

ṣuffe: -1- [Ar] Peygamberimizin mescidine bitişik olarak inşa edilen ve içinde sahabelerin Peygamber efendimizden Kur'an ve hadis ilimlerini öğrendiği ve barındığı yer.

aṣḥāb-ı ṣ. 279a/7

ṣūfī: -2- [Ar] bkz. *ṣōfi.*

ṣ. 289b/5

ṣ.+ ler 266b/3

ṣūfiliḳ:-1- [Ar+Tr] Sufi olma durumu.

ṣ. 285a/1

ṣuḥuf: -1- [Ar]bkz. *ṣaḥf.*

ṣ.+ da 242b/2

ṣuḥufen muṭahheraten: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin ikinci ayeti.

ṣ. 242a/2

sulṭān:-13- [Ar] Hükümdar.

s.- ı şerīʿat 290b/13

s.- ı vilāyet 280b/5

s. 234a/9, 284a/4, 284a/5

s.+ ı 280a/12, 295a/13, 298a/10

s.+ ıdur 238b/11

s.+ ınuñ 295b/2

s.+ u'l- muḥaḳḳīn 293a/10

s.+ um 234a/10

s.+ ü'l- ʿārifīn 285a/4

sulṭānlıḳ :-1- [Ar+Tr] Hükümdarlık.

s. 253a/6

s̲umme kellā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin dördüncü ayeti.

s. 253b/10

s̲umme radednāhü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin beşinci ayeti.

s. 236b/1

şun -: -2- Sunmak.

ṣ.- sa 233a/7, 233a/8

sūre: -18- Sure, Kur'an-ı Kerim'in yüz on dört bölümünden her biri.

s.- i ʿAlaḳ 237b/6

s.- i lemyekün 241a/12

s.- ifīl Mekkede 255a/13

s.- iİḫlāṣ nėçün 259a/3

s.- iİḫlāṣ selas 259a/5

s.- iḳāriʿa Mekkede 251b/7

s.- iTekāsür Mekkede 253a/12

s.- ive'lʿadiyāt Medīnede 250a/7

s.- i ve'ttīnü 235a/3

s.- iYāsin oḳuyup 264a/9

s.- izilzale küllisi 249a/12

s. 249b/2, 260b/7

s.+ de 309a/1

s.+ nüñ 259a/10, 260a/3

s.+ si 259a/6

s.+ yi 250a/12

sūret: -8- [Ar] kuran'ı oluşturan bölümlerden her biri.

s.- i Hümeze 254b/4

s.- i İḫlāṣ 259a/9

s.- i kevser 256b/3

s.+ i'l- felāḳ 260a/2

s.+ ü'l- iḫlāṣ 259a/1

s.+ ü'l- kevser 258a/2

s.+ ü'n- nās 260a/2, 261a/9

ṣūret: -13- [Ar] Görünüş, biçim

ṣ.- i Muḥammediyye 238b/4

ṣ. 236b/4

ṣ.+ de 236b/1, 236b/2

ṣ.+ inde 266a/9, 267a/10, 267a/12

ṣ.+ ine 268b/11

ṣ.+ ler 270a/12

ṣ.+ lere 236b/3

ṣ.+ leri 236b/3, 248a/2, 286a/5

şuʿūd: -1- [Ar] Yükselme, yukarı çıkma.

ṣ. 296b/7

sübḥānehü ve Teʿālā: -1- [Ar] Her türlü kusurdan ve eksiklikten uzak olan Allah.

s.+ dan 259a/13

süci: -3- İçki, şarap.

s. 249a/3, 249a/4, 249a/7

süd: -2- Süt.

s. 248a/3

s.+ ine 270a/11

Süfyān: -2- Süfyân as-Sevrî İbn Saîd (ö. 778), İslam alimi, hafız, fakih ve Sevrî Mezhebi'nin kurucusu.

S. 288b/1, 288b/4

Süfyānı Sevrī: -2- bkz. *Süfyān.*

S. 280b/4

ḳuṭb-ı ḥarekāt-ı devr-i S. 288a/10

Süheyl Yemenī: -1- Bir yıldız adı.

S. 281a/1

Süleyman: -1- Hz. Süleyman (ö. MÖ.930), Hz. Davud'un oğlu, İsrailoğullarına gönderilen hükümdar-peygamber.

S. 263a/7

sülūk :-1- [Ar] Bir tarikata bağlanma.

s. 262b/2

sümme evreşnā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fatır Suresi'nin otuz ikinci ayeti.

s. 279a/13

sümme leteravunnehā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin yedinci ayeti.

s. 254a/6

sümme letuselünne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin sekizinci ayeti.

s. 254a/8

sünnet -2- [Ar] Hazreti Muhammet'in Müslümanlar tarafından uyulması gerekli olan söz ve davranışları.

s. 287b/2

s.+ e 272b/7

sünnī: -1- [Ar] Müslümanlıktaki Sünnî Mezhebi.

s. 291a/10

sür-: -5- Sürmek, devam etmek; başka bir yer veya ülkeye göndermek; ince bir tabaka olarak yaymak.

s. 234b/10

s.- di 234b/12, 274b/6, 276a/4

s.- erler 295b/4

sürāri:-1- [Ar] bir şeyin en iyisi,bir yerin ortası.

s. 261b/12

sürme: -1- Kirpik diplerine sürülen siyah boya.

s. 271a/4

Süryān: -1- Samilerin, Arami kolunun doğu bölümünde olan bir Hristiyan topluluğu ve bu topluluktan olan kimse.

S. 271b/10

süvār: -1- [Far] Binmek, binmiş.

s. 262b/1

Ş

şāh: -2- [Far] Hükümdar, sultan.

ş. 247b/9, 277a/13

şahādet: -1-[Ar] Şahitlik, bir şeyin doğruluğuna inanmak.

ş. 256b/1

şaḫṣ: -1- [Ar] Şahıs, kişi.

ş. 293a/5

şākird: -6- [Far] Öğrenci, çırak.

ş. 289a/5

ş.+ leri 243a/11, 243b/3, 243b/6

ş.+ lerine 243a/12, 243b/2

şāl: -2- [Ar] Şal, özel motifleri olan değerli bir yün kumaş.

ş. 277b/5

ş.+ a 277b/6

şarāb: -10- [Ar] Şarap.

ş.- ı ilāhiyeden 295a/11

ş. 248a/4, 248a/12, 248a/13

ş.+ dur 248a/12

ş.+ ından 287b/9

ş.+ ınuñ 276a/2, 277a/9

ş.+ ıyla 280a/6, 280a/10

şarāben: -1- [Ar] bkz. *şarāb.*

ş. 248a/10

şarḳ: -1-[Ar] Doğu, güneşin doğduğu taraf.

ş. 308b/1

şarṭ: -2- [Ar] Şart, koşul.

ş.+ ı 233b/3

ş.+ ıyla 244a/6

şaş-: -1- Şaşmak, şaşırmak.

ş.- dılar 260b/9

şāyed: -1- Şayet, eğer.

ş. 302b/6

şefāʿat: -18- [Ar] Af için aracılık etme.

ş. 257a/5, 257a/6, 257a/7, 257a/8, 257a/9, 257a/10, 257a/11,

257a/12, 257a/13, 257b/1, 257b/4, 257b/13

cemīʿ-i ş. 257a/4

envāʿ-i ş. 257b/10

ʿadl-i ş.+ i 267b/8

ş.+ iyle 265a/11, 267b/11

şefāʿatci: -1- [Ar] Şefaat eden kimse.

ş. 273b/13

şefḳat: -4- [Ar] Şefkat, sevecenlik.

ş. 245a/8, 277b/4, 296b/9

ş.+ i 286a/10

şehīd: -12- [Ar] Şehit, kutsal bir amaç veya inanç uğrunda ölen kimse.

ş. 275a/8, 275b/5, 276a/6, 277b/10, 277b/11, 277b/12, 295a/10

ş.+ ler 246b/5, 247a/5, 257b/3

ş.+ lerüñ 276a/2, 277a/9

şehir: -1- [Far] *bkz. şehr.*

ş.+ den 264a/12

şehr: -12- [Far] Şehir.

ş. 247a/6

ş.+ dür 235b/5

ş.+ e 234a/6

ş.+ i 308a/1

ş.+ inde 263a/3, 276a/5

ş.+ ine 263b/10, 295b/1

ş.+ inüñ 283a/4

ş.+ iyem 275b/8

cemīʿ-i ş.+ lerüñ 263b/10

ş.+ üñ 235b/4

şehvār: -1- [Far] İnci.

s.+ lar 278a/12

şehvet: -5- [Ar] İstekler ve arzular, aşırı istek.

ş. 262b/4, 294a/12

ş.+ e 269b/11, 284a/1

ş.+ i 286b/1

şekl: -1- [Ar] Şekil.

ş.+ e 270b/7

şeksüz: -1- [Ar+Tr] Şüphesiz, kuşkusuz.

ş. 258b/5

şemʿ: -1- [Ar] Mum.

ş.- i cemʿ-i ḳıyāmet 294b/11

şemme: -1- [Ar] Koklama.

ş. 263a/6

şer: -3- [Ar] Kötülük.

ş. 250a/7

ş.+ den 249b/12, 251b/2

şerāyiʿ: -1- [Ar] Şeriatlar, ilahi emirler.

ş. 271a/8

şerbet:-1- [Ar] Şerbet.

ş.+ i 240b/4

şeref: -3- [Ar] Şeref.

ş. 282a/1

ş.+ i 246b/10

vācībü'l-ekremdür ehl-iarżuñ ş.+ idür 263a/1

şerʿī :-1- [Ar] Şeriatla ilgili, dini.

ş.+ dür 259a/8

şerīʿat: -6- [Ar] Din hükümleri.

ş. 280b/1, 300b/6, 308a/8

sulṭān-ı ş. 290b/13

ş.+ a 296a/13

ş.+ ı 267b/8

şerīk: -1- [Ar] Ortak.

ş. 243b/10

şerlü: -2- [Ar+Tr] Kötü olan.

ş. 261a/2

ş.+ leridür 246a/12

şerr: -6- [Ar] *bkz. şer*.

ş.+ i 296a/4

ş.+ inden 261a/2, 261a/5, 261a/6, 261b/1

ş.+ iyle 261b/3

şer-rülberiyyeti: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin altıncı ayeti.

ş. 246a/12

şevḳ: -3- Şiddetli istek, heves.

ş. 264a/1

ş.+ i 267a/10

eşedd-i ş.+ ile 267a/7

şeyʾ: -1- [Ar] Madde, eşya, söz, olay, iş vb.nin yerine kullanılan belirsiz anlamda bir söz.

ş. + e 259b/13

şeyḫ: -12- [Ar] Bir tarikatın kurucusu veya lideri; ihtiyar.

ş. 285b/3, 285b/4, 294a/8, 295a/3

ş.+ e 285a/10, 286b/8

ş.+ i 283a/12, 295a/5

ş.+ i idi 293b/1, 293b/2

ş.+ üñ 285b/8

burhānı'l-mudaḳḳiḳīn ş.+ ün 293a/11

şeyṭān: -17- [Ar] Şeytan, iblis.

ş. 261b/1, 261b/2, 264a/11, 270b/10, 289a/7, 295b/13, 296a/5, 296a/6, 300a/11, 302a/2

ş.+ a 294a/12

ş.+ dur 244b/12

ş.+ ıla 303a/12

ş.+ uñ 261b/5

şeyṭāniyye: -1- [Ar] Şeytanca.

aḫlāḳ-i ş. 299a/4

Şiblī: -1- Ebû Bekr Dülef bin Cahder eş-Şiblî (ö. 946), Alevî-Bektâşî Müslümanlarda oldukça önemli ve yüksek tasavvufî bir alim makamına sahiptir.

Ş. 295a/3

şikāyet: -1- [Ar] Şikâyet, yakınma, sızlanma.

ş. 254a/12

şimdi: -3- Şimdi, şu an.

ş. 269a/11, 302a/12

ş. +ye 302a/12

şimdiki: -2- İçinde bulunulan anda olan; şu anki.

ş. 236a/3, 290b/8

şirk: -2- [Ar] Allah'a ortak koşma.

ş.- i ekberden 248b/8

ş.+ lerden 241b/8

şişil -: -1- Tömürleşmek.

ş.- ürdi 260b/9

şol: -33- Şu, o.

ş. 234b/8, 234b/10, 235b/5, 238a/8, 243a/2, 246b/12, 248b/4, 250b/4, 250b/6, 253a/6, 253a/8, 253a/10, 257b/10, 257b/12, 260a/10, 263b/11, 265a/6, 270a/10, 283b/3, 286b/5, 288b/5, 288b/6, 288b/7, 291a/13, 295a/6, 299b/11, 300a/13, 303a/7, 303a/8, 303a/11, 306b/6, 307a/2

şöyle: -9- Şöyle, şu şekilde.

ş. 233a/3, 249b/4, 254a/7, 255b/2, 257a/9, 285b/7, 296a/11, 297a/11, 297a/12

şu: -3- Şu.

ş. 277b/7

ş.+ nuñ 251a/3, 261a/6

şuʿā :-1- [Ar] Işın, ışık.

ş.+ ʿi 266b/12

şuhūd:-1- [Ar] Şahitler.

ş. 280a/10

şurūʿ: -1- [Ar] Başlama, başlamak.

ş. eylese 240b/7

şübhelü: -1- [Ar+Tr] Şüpheli.

ş. 286b/4

şübhesiz: -1- [Ar+Tr] Şüphesiz.

ş. 253b/12

şübhesüz: -1- [Ar+Tr] bkz. *şübhesiz.*

ş. 254a/7

şükr-: -6- [Ar] Şükür, minnettarlık.

ş. 267b/8, 297a/11, 304b/5

ş.+ in 254b/2, 277a/6

ş.+ inden 254a/11

şükür: -4- [Ar] bkz. *şükr*.

ş. 240b/13, 304a/5

ş. ėtdüm 290b/11

ş.+ ler 257a/2

T

tā: -20- [Far] Ta, değin, kadar.

t. 241b/9, 241b/12, 244a/10, 244a/11, 245a/8, 250a/3, 253b/8, 255a/11, 258a/10, 262a/3, 263a/4, 266a/10, 267a/13, 296b/2, 297b/5, 298b/6, 299b/2, 307b/5, 308a/6, 308a/7

taʿacüb: -2- [Ar] Şaşma.

t. 239b/4, 239b/6

ṭaʿām: -5- [Ar] Yemek, yiyecek.

ṭ. 237a/6, 248a/8, 278b/6

ṭ.+ lar 300b/4

ṭ.+ ları 304a/9

ṭāʿat: -8- [Ar] Söz dinleme, itaat; ibadet.

ṭ. 289a/13, 304a/3

ṭ.+ a 295b/10

ṭ.+ e 265a/7

ṭ.+ in 294b/8

ṭ.+ ndan 253b/2

ṭ.+ uñ 302b/3

ṭ.+ uñdur 269b/11

ṭabaḳāt: -1- [Ar] Katmanlar.

ṭ. 293b/2

ṭabanca: -1- [Far] Tukat.

ṭ. 234a/1

ṭabāyiʿ: -1- [Ar] Temel özellikler.

ṭ.- i erbaʿadur 270b/3

ṭabīʿat: -3- [Ar] Tabiat, doğa, huy davranış.

ṭ. 307b/6

ṭ.+ ı 248a/8

ṭ.+ uñda 303b/7

tābiʿ:-5- [Ar] Bağlı, bağımlı.

t. 263b/12, 279a/12

t. olmayalar 244b/2

t.+ dür 294a/7

t.+ lerdi 272b/7

ṭabīʿī: -3- [Ar] Tabiat icabı olan, doğal.

ṭ. 266b/5

mevt-i ṭ.+ dür 267b/2

ṭ.+ dür 266b/2

tābiʿīn:-1- [Ar] Sahabeleri görenler.

t. 280b/13

taʿbīr: -2- [Ar] İfade, anlatım.

t. 276a/9

t.+ i 276b/6

taʿbiye: -1- [Ar] Doldurma, dolgu.

t. 271b/11

tāc: -3- [Ar] Taç, değerli taşlarla süslü başlık.

t. 247b/9

t.+ ını 272a/5, 287b/8

taḍḍarruʿ: -1- [Ar] Yalvarmak.

t. 240b/11

ṭaġ :-8- Dağ.

ṭ.+ ı 235b/3

ṭ.+ ıdur 235b/1, 235b/2

ṭ.+ ın 235b/2

ṭ.+ lar 252a/5, 252a/6

ṭ.+ lara 291b/13

taġam: -1-[Ar] ??

t. 258a/11

ṭaġıl-: -1- Dağılmak

ṭ.- mış 252a/3

ṭahāretsüz: -1- [Ar+Tr] Temizlenmemiş, abdestsiz.

ṭ. 282a/12

taḥayyur: -1- [Ar] Hayret etmek, şaşırmak.

t.+ dur 285a/3

taḫīl: -3- [Ar] Tahıl, hububat.

t. 242b/13, 243a/1, 303a/9

ṭāhir: -1- [Ar] Temiz.

ṭ. 248b/8

taḥiyyāt: -1- [Ar] Selamlar ve dualar.

t.+ ile 240b/12

taḥḳīḳ: -5- [Ar] Gerçek, Doğru.

t. 308b/2

t.+ de 307a/10

t.+ dür 295b/11

t.+ i 266a/8, 267a/11

taḥrīr: -2- [Ar] Yazmak.

t. 238a/6, 238a/7

taḫt: -4- [Far] Taht, hükümdarın koltuğu.

t. 247b/7

t.+ ında 247b/9

t.+ uñ 247b/7

taḥta'<u>s</u> <u>s</u>erā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Taha Suresi'nin altıncı ayeti.

t.+ yı 255a/3

ṭahūr: -1- [Ar] Çok temiz; hem temiz hem temizleyici.

ṭ. 248a/10

ṭāʾife: -2- [Ar] Tayfa, zümre, topluluk.

ṭ. 246b/5

ṭ.+ ye 253a/5

taḳażā:-1- [Ar] Sıkışmak, sıkıştırmak.

t. 283b/10

taḳdīr: -1- [Ar] Allah'ın ezelde olmasını istediği şeyler.

cemīʿ-i t.+ ine 248b/10

taḳrīr: -1- [Ar] İfade etme, bildirme.

t. 238a/5

taḳvā: -2- [Ar] Haramdan kaçınma.

t.+ de 281b/6

t.+ sı 291a/11

ṭalāḳ: -1- [Ar] Boşanma.

ṭ. 288a/4

ṭaleb: -6- [Ar] Talep, istek.

ṭ. 263b/12, 295a/1, 296b/6

ṭ. ėderlerdi 276b/10

ṭ. eyledi 297b/1

ṭ.+ den 295a/12

Ṭalḥā: -1- Talhâ bin Ubeydullah (ö. 656), cennetle müjdelenen on sahabeden biri.

Ṭ.+ dur 279a/4

ṭālib: -6- [Ar] Talip, talep eden.

ṭ.- i esrār-ı ḥaḳīḳat 296a/11

ṭ.- i esrārı 307b/11

ṭ.- i ḥaḳ 238b/4, 262b/9

ṭ.+ i 238b/5, 262b/9

taʿlīm: -2- [Ar] Eğitim.

t. 300b/7

t.+ iyle 271b/1

ṭamaʿ: -3- [Ar] Hırs, aç gözlülük.

ṭ. 282b/2, 300b/9

ṭ.+ ından 253a/11

tamām: -18- [Ar] Tamam.

t. 262b/10, 263b/3, 265a/12, 265b/7, 265b/8, 267b/13, 275b/10, 283b/4, 288b/2, 293b/5, 303b/12, 306b/4, 309a/4, 309a/7, 309a/9

t. idi 289b/8

t.+ a 306b/9

ḳuṭb-ı t.+ ı 285a/5

ṭamu: -21- Cehennem.

ṭ. 254b/7, 255a/11, 286a/13, 286b/1, 288a/5, 288a/7, 288a/9

ṭ.+ dan 257a/11, 266a/1, 292b/7

ṭ.+ nuñ 253a/2

ṭ.+ sı 253a/1, 254b/11

ṭ.+ sıdur 252b/8

ṭ.+ ya 257a/10, 288a/5

ṭ.+ yı 240b/9, 254a/5, 254a/6, 292b/6

ṭaʿn: -1- [Ar] Ayıplama, kınama.

ṭ. 254b/8

ṭanış -: -2- Danışmak.

ṭ.- dı 264a/3

ṭ.- maḳ 306a/13

Tañrı: -68- Tanrı.

T. 235a/7, 235a/12, 237b/4, 239a/11, 239b/9, 239b/11, 248b/2, 251a/3, 251b/3, 253b/2, 254a/3, 257a/13, 259a/4, 259b/4, 259b/8, 259b/13, 281a/9, 281a/12, 286a/13, 288b/11, 288b/12, 289b/4, 295b/9, 300a/1

T.+ çun 243b/9

T.+ dan 241b/9, 248b/3, 248b/4, 248b/5, 248b/6, 249a/8, 281a/11, 284a/7, 284b/3, 284b/5, 290b/6, 291b/6, 291b/9, 294a/13, 295b/12, 295b/13

T.+ larıdur 270b/4

T.+ ñ 249b/11

T.+ ña 233b/12, 240a/10

T.+ ñçun 258b/8

T.+ ñdan 240a/5

T.+ nuñ 237a/4, 237b/10, 255a/6, 256a/1, 259b/12, 269a/9, 270b/6, 283b/4,

289a/5

T.+ nuñdur 250b/13

T.+ sına 250b/10

T.+ ya 243b/8, 259b/11, 260b/12, 261a/11, 294a/11

T.+ yı 281a/10, 283a/9, 291b/3

T.+ yla 240a/3

Tañrılıḳ -2- Tanrılık.

T. 270b/1

Tañru: -11- bkz. *Tañrı*.

T.+ m 259b/2

T.+ ñ 237b/13, 238a/2, 255b/3, 255b/5, 255b/8, 255b/11, 259a/12, 259b/3, 259b/9

T.+ ñuñ 259b/5

ṭanuḳ: -1- Tanık, şahit.

ṭ. oluñ 241b/2

ṭanuḳlıḳ: -2- Tanıklık, şahitlik.

ṭ. 249b/13

ṭ.+ ı 295a/5

ṭap -: -5- Tapmak, kulluk etmek.

ṭ.- dı 270a/13

ṭ.- dılar 270a/12, 270b/5

ṭ.- maḳ 243b/8

ṭapıçı:-1- Hali hazırda tapınanlar.

ṭ.+ lardur 241b/7

taʿrīf: -2- [Ar] Tarif, tanıtma.

t. ėdebile 290a/5

t.+ dür 295b/12

tārīḫ: -3- [Ar] Tarih.

t.+ üñ 291a/4, 309a/4, 309a/8

ṭarīḳ: -2- [Ar] Yol.

ḳayid-i ehl-i ṭ. 289a/3

ṭ.+ de 296a/4

ṭarīḳat: -5- [Ar] Manevi yol, ibadet ve zikirlerle kalben ilerleme yolları.

ṭ. 280b/1, 284a/4, 290b/13, 307a/7

sālik-i ṭ. 292a/3

ṭartıl-: -1- Tartılmak, tartma işine konu olmak.

ṭ.- ıcaḳ 252a/7

ṭas: -1- Tas, yayvan kap.

ṭ.+ ın 240b/7

taṣarruf: -1- [Ar] Tasarruf, bir şeyi istediği gibi kullanma yetkisi.

t.+ a 270a/9

taṣavvur:-1- [Ar] Hayal etme.

mülāḳāt-ı t. 270a/5

taṣdīḳ:-1- [Ar] Tasdik, doğrulama, onaylama.

t. ėtdiler 258b/4

taṣfiye: -1- [Ar] Saflaştırmak, olduğundan daha temiz bir hale getirmek.

t. ėtmekdür 243b/12

ṭaş: -7- Taş.

ṭ. 255b/12, 256a/13, 260b/2

ṭ.+ dan 270a/12

ṭ.+ dur 255b/10

ṭ.+ ı 256b/2

ṭ.+ la 255b/10

ṭaşlu: -1- Taşlı.

ṭ. 250b/5

ṭaşra: -5- Dış, dışarı.

ṭ. 249b/6, 249b/9, 264a/12, 284b/3

melekü'l-mevt ṭ.+ da 268a/5

ṭavāf: -2- [Ar] Etrafında dönme.

ṭ. 236a/1

ṭ. ėderdüm 235b/13

tavāżıʿ:-1- [Ar] Tevazu, alçak gönüllülük.

t. 240b/12

ṭavḳ: -1- [Ar] Kolye, gerdanlık.

ṭ.+ ını 302b/3

ṭāvusu'lʿulemā: -1- [Ar] Cüneydî Bağdâdî'nin lakaplarından biri.

ṭ. 293b/3

ṭay :-1- Kahtânîler'e mensup bir Arap kabilesi.

ṭ. 289b/10

ṭayı: -1- Dayı, annenin erkek kardeşi.

ṭ.+ sı idi 292a/4

ṭāyife: -1- [Ar] bkz. *ṭāʾife*.

ṭ. 295a/10

ṭayran ebābīle: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin üçüncü ayeti.

ṭ. 255b/8

ṭayyib: -1- [Ar] İyi, güzel, hoşa giden.

Ṭ.+ dür 278a/9

tażarruʿ: -1- [Ar] bkz. *taḍḍarruʿ*.

t. 262b/7

tāzelendür -: -1- [Far+Tr] Tazelendirmek.

t.- e 291a/5

taʿẓīm: -8- [Ar] Yüceltme, büyük gösterme.

t. 240b/10, 242a/9, 245a/7, 296b/4, 296b/5, 303b/4

t.+ i 271b/7

t. ėder misin 242a/10

t.+ a 296b/1

Teʿālā: -3- [Ar] "Şanı yüce olsun" anlamında olup Allah'ın kutsiyet ve büyüklüğü için söylenen bir söz.

T. 234b/12, 244b/2, 285b/9

tebdīl: -5- [Ar] Değiştirme, değiştirmek.

t. 278b/3, 278b/8, 299a/4

t. ėdüp 243a/9

t. eylediler 243a/8

tecellī: -10-[Ar] Görünme meydana çıkma.

t.- iẕāt gelür 238b/5

t. 262b/9, 274b/1, 274b/2, 279b/10, 279b/11, 280a/11

t. eyledi 261b/13

t. eyler 294b/5

t. eyleye 298b/7

tecelliyāt: -2- [Ar] Görünmeler, zuhur etmeler.

t.- ı ṣıfātıla 279b/8

t.- i iḥsāniyyenüñ 239a/2

tecrī min taḥtihā'lenhāru: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tevbe Suresi'nin yetmiş ikinci ayeti.

t. 247b/10

tecribe: -1- [Ar] Tecrübe, deneme, sınama.

t. 262a/8

tecrīd: -1- [Ar] Tecrit, soyutlama, yalnız bırakma.

t. 297a/1

tefrīḳa: -2- [Ar] Ayırma.

t.+ i 297a/5

t.+ ya 296b/10

tefsīr: -2- [Ar] Tefsir, Kur'an-ı Kerim'i yorumlama, açıklama.

t. 275a/12

t.+ de 255b/1

Tefsīri Cemāleddīn Ḳāşānī: -1- Cemaleddiin kaşanii tarafından yazılan Kur'an-ı Kerim Tefsiri.

T.+ den 308a/12

Tefsīri Ḳāḍī: -1- Beyzavî tarafından yazılan Kur'an-ı Kerim Tefsiri.

T.+ den 308a/11

Tefsīri Kebīr: -1- Fahreddin er-Râzî tarafından yazılan Kur'an-ı Kerim Tefsiri.

T.+ den 308a/10

Tefsīri Ḳurṭubī: -2- Kurtubî tarafından yazılan Kur'an-ı Kerim Tefsiri.

T.+ den 308a/12

T.+ dür 269a/11

tek: -1- Tek, eşi olmayan, biricik.

t. 249a/4

tekabbürlig: -1- bkz. *tekabbürlik.*

t.+ üñ 301b/2

tekabbürlik: -1- [Ar+Tr] Kibirlenmek, kendini büyük saymak.

t. 293b/13

tekbīr: -1- [Ar] İslam dininde Allah'ın yüceliğini anmak için söylenen "Allahu ekber" sözü.

t. 240b/11

teklīf: -3- [Ar] Teklif, öneri; vergi.

t. 245b/5, 259a/8, 290b/10

tekrār: -1- [Ar] Tekrar, yine.

t. 253b/11

telāḳ: -1- [Ar] Ulaşmak, varmak.

t. 264a/1

temmet: -15- [Ar] Son.

t. 237b/5, 253a/12, 254a/11, 254b/3, 255a/13, 256b/3, 259a/1, 260a/1, 260b/10, 261a/7, 261b/6, 309a/2, 309a/5, 309a/9

ten: -3- Beden, vücut.

t.+ e 303a/11

t.+ i 294a/9

t.+ üñ 294a/1

terāḳī: -1- [Ar] İlerleme, artma, çoğalma.

t. 299b/1

terāzū: -2- [Far] Terazi, iki kefeli mizan.

t. 281b/6

t.+ da 252a/10

terk: -23- [Ar] Bırakma, ayrılma.

t. 245b/8, 281b/9, 281b/12

t. ėder 244b/1

t. ėtdiler 298a/4, 298a/5

t. ėtmegile 245a/3

t. ėtmekde 282a/5

t. eyle 284a/6, 284a/7, 304b/8

t. eyledi 240a/12, 283a/11

t. eyleme 240a/10

t. eylemek 291b/8, 291b/9

t. eylemekde 282a/6

t. eylemekdür 291b/5, 291b/6, 291b/7

t. eyleyesin 297a/2

termīhim biḥicāretin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin dördüncü ayeti.

t. 255b/9

termīm: -1- [Ar] Onarma, onarım.

ṣıfāt-ı t.+ e 295b/2

tersle-: -1- Terslemek, azarlamak.

t.- mezlerdi 276b/4

tesnīm: -1- [Ar] Cennet ırmaklarından biri.

t.+ dür 248b/1

teşbīh:-1- [Ar] Benzetme, Tanrı ile yaratılanlar arasında benzerlik kurma.

t. 266b/13

teşrīʿ: -1- [Ar] Şeriat, yasa.

t. 308b/2

tevāżuʿ: -3- [Ar] Tevazu, açıkgönüllülük.

t. 290a/2, 293b/12

t.+ ı 286a/10

tevbe: -5- [Ar] Tövbe, pişmanlık duyarak günahtan dönüş.

t. 240b/7, 249a/4, 289a/11, 289a/12

teveccüh: -1- [Ar] Yönelme.

t.+ ini 307a/10

tevekkül: -4- [Ar] Allah'a dayanma ve güvenme.

t. 279b/10, 283b/10, 284b/12, 291b/3

tevellüḳāt: -1- [Ar] (tevellüdat), doğanlar, doğum yoluyla dünyaya gelenler.

cemīʿ-i t.+ dan 270a/2

tevfīḳ: -1- [Ar] Uygun kılma, başarılı kılma.

t. 244a/1

tevḥīd: -6- [Ar] Allah'ın birliğine inanma.

t. 239b/6, 259a/10, 284a/9, 287b/8

t.+ de 307a/11

t.+ e 239b/9

teʾvīl: -2- [Ar] Başka bir anlam verme, yorumlama.

t.- i ṣaḥīḥ 260a/1

t. 308b/2

teʾvīlāt: -2- [Ar] Yorumlar.

t. 308a/13

Tevrāt:-9- [Ar] Hz. Musa'ya inen kutsal kitap.

T. 242a/4

T.+ da 241b/12, 243a/7, 289b/7

T.+ dan 308b/4

ʿilm-i T.+ dan 243a/12

T.+ ı 271a/12

cemīʿ-i T.+ ıla 272b/2

T.+ ını 243a/9

Tevrīt: -2- [Ar] bkz. *Tevrāt.*

T.+ de 242b/9

T.+ i 242a/7

tevvāb: -1- [Ar] "Bütün suçları affeden" anlamına gelen Allah'ın doksan dokuz isminden biri.

t. 304a/13

tėz: -2- Tez, çabuk, süratli.

t. 234a/6, 293b/10

tėzcek: -4- Çabucak.

t. 301a/5, 301a/7, 301a/8, 305a/2

teẕkire-i evliya: -1- [Ar] Ferîde'd-dîn-i Attar'ın 1220 yılında yazmış olduğu, evliyaların hayatlarını, menkıbelerini ve sözlerini öznel bir bakış açısıyla değerlendiren eseri.

t.- dan 308b/5

ṭīb: -1- [Ar] bkz. *ṭayyib.*

ṭ. + u 278a/10

ticāret:-1- [Ar] Ticaret, alım-satım işi.

t. 244a/10

tilke'r rusulu faḍḍalnā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Bakara Suresi'nin iki yüz elli üçüncü ayeti.

t. 271a/7

ṭobṭolu: -1- Dopdolu, olabildiğince dolu.

ṭ. 248b/2

ṭoġ-: -6- Doğmak.

ṭ.- dı 259b/8, 278a/2, 278a/3, 278a/4

ṭ.- madı 259b/9

ṭ.- mışdı 278a/2

ṭoġrı: -3- Doğru.

ṭ. 246a/7, 301a/12

ṭ. söylemekdür 305a/7

ṭoġur-: -1- Doğurmak.

ṭ.- mış 264b/3

ṭoḳ: -1- Tok, doymuş, aç olmayan.

ṭ. 257a/2

ṭoḳsan altı: -1- Sayı, doksan altı.

ṭ. 255b/1

ṭoḳsan dört: -1- Sayı, doksan dört.

ṭ. 241a/12

ṭoḳun-: -1- Dokunmak, temas etmek.

ṭ.- maya 274b/1

ṭoḳuz: -12- Sayı, dokuz.

ṭ. 241a/12, 254b/5, 278a/7, 278b/13, 279a/1, 289a/9, 292b/2, 292b/5, 292b/7, 292b/9, 292b/11

ṭ.+ ı 304b/2

ṭoldur-: -1- Doldurmak.

ṭ.- up 271b/13

ṭon: -5- Giysi, kıyafet.

ṭ.+ ı 277b/9, 277b/10

ṭ.+ ıdur 277b/9

ṭ.+ ların 273b/4

ṭop: -1- Hepsi, tamamı.

ṭ.+ ını 306a/11

topraḳ: -2- Toprak.

t. 264a/10

t.+ a 270b/5

ṭopraḳ: -2- bkz. *toprak*.

ṭ.+ dur 270b/3

ṭ.+ ına 286a/1

toz: -1- Toz, çok küçük ve hafif parçacıklara bölünmüş toprak.

t. 250b/8

ṭubā: -1- [Ar] Cennet ağacı.

ṭ. 247a/1

ṭubā limen deḫeleki: -1- [Ar] "Ne mutlu sana girene" anlamına gelen, Allah'ın Cennet için söylediği rivayet söz.

ṭ. 246b/6

tuḥaddisu aḫbārahā:-1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin dördüncü ayeti.

t. 249b/10

ṭul: -1- [Ar] Sonu gelmeyen, tükenmeyen.

ṭ. + u 284b/10

ṭur-: -13- Dur, durmak.

ṭ.- a 240b/11

ṭ.- ayın 268b/1

ṭ.- dılardı 261b/13

ṭ.- up 276a/13, 276b/12

ṭ.- ur 268a/5

ṭ.- urdı 282b/9, 283a/2, 291a/13, 293b/6, 293b/7

Ṭūr: -4- [Ar] Tur Dağı.

Ṭ. 235b/2, 235b/3

Ṭ.+ ıdur 239a/2

Ṭūr-ı sīne: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin ikinci ayeti.

Ṭ. 235b/2

ṭūr-ı sīne: -1- [Ar] bkz. *Ṭūr.*

ṭ.+ eden murād 235a/9

turş: -1- [Far] Ekşi.

t. 300a/4

turşı: -1- [Far] Turşu.

t. 288a/13

ṭurugel-: -1- Ayağa kalkmak.

ṭ.- di 290b/9

ṭut-: -4- Tutmak.

ṭ.- a 274b/3, 274b/4

ṭ.- dı 270a/10, 274b/10

ṭuzlu: -1- Tuzlu, tuzu olan.

ṭ. 303a/9

Türkice: -1- Türkçe.

T. 308a/5

U

uç: -3- Uç, bir nesnenin incelerek biten son noktası.

u.+ ında 260a/8, 260a/9

u.+ ından 290b/9

uç-:-5- Uçmak, havada düşmeden durmak, havada yol almak.

u.- a 306b/6

u.- dılar 276b/2, 277a/2

u.- dum 287b/10, 287b/11

uçmaġ: -29- Cennet.

u. 240b/9

u.+ a 250a/4, 257a/10, 264a/7, 265b/13, 278b/6, 288a/7, 292b/6

u.+ ı 246b/7, 247a/1, 247a/3, 275a/4, 292b/4, 292b/13

u.+ ıdur 247a/12

u.+ ına 246b/4, 246b/6, 247a/4

u.+ ındadur 247a/1

u.+ ından 246b/12

u.+ ındandur 246b/10

u.+ ınuñ 246b/4, 246b/12

u.+ u 288a/9

u.+ uñ 247a/7, 247b/5, 274b/4, 275a/5

cemīʿ-i u.+ uñ 246b/10

uçmaḳ: -30- bkz. *uçmaġ.*

u. 244a/11, 247a/1, 247a/8, 247a/10, 247a/11, 247a/12, 247a/13, 247b/1, 247b/2, 247b/4, 282a/3, 285a/11

u.+ da 247b/12, 247b/13, 248a/7, 248a/8, 248a/10, 248a/12, 248a/13, 252a/8, 257a/12, 258a/5, 258a/7, 278b/6

u.+ dan 268b/10, 302a/2

u.+ lar 247b/6

u.+ lara 247a/8

u.+ ları 248a/1

uçmaḳlıḳ: -1- Cennetlik, cennete layık.

u. 301a/1

udʿūnī estecib leküm: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Gafir Suresi'nin altmışıncı ayeti.

u. 233a/10

uġurlayın: -1- Gizlice.

u.- 250a/11

uġra-: -1- Uğramak.

u.- ya 248b/7

uḫreviyye: -1- [Ar] Ahirete özgü, ahiretle ilgili.

u. 244a/10

ʿ**uḳalā:** -3- [Ar] Akıl sahipleri.

ʿ. 305a/4, 306a/1

ʿ.- i fāżıl 272a/4

ʿ**uḳūbet:** -2- [Ar] Ceza.

ʿ. 305a/3

ʿ. idügin 253b/9

ulāike:-1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin yedinci ayeti.

u. 246b/1

ulāike hüm: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin altıncı ayeti.

u. 246a/11

ulaş-: -2- Ulaşmak.

u.- dı 238b/1

u.- urlar 257b/11

ulaşdır-: -1- Ulaştırmak.

u.- a 266a/10

ulaşdur-: -2- bkz. *ulaşdır*.

u.- asın 296b/9

u.- ur 267a/13

ʿ**ulemā:** -6- [Ar] Bilginler, alimler.

ʿ.- i kāmil 272a/3

ʿ. 263b/2, 308a/2

cemīʿ-i ʿ. 272a/10

ʿ.+ dur 277a/2

ʿ.+ ya 303b/4

ulı: -1- Ulu, büyük, yüce.

u. 284a/6

ulu: -11- bkz. *ulı*.

u.+ lar 233a/3

u.+ ları 249b/5

u.+ laruñ 276a/12, 276b/9

u.+ sı 244a/13, 280b/13, 282b/3, 302a/1, 302a/3, 307a/8

u.+ sıyıdı 242b/12

ululıḳ:-2- Ululuk, yücelik, büyüklük.

u. 301b/5, 305b/13

ululuḳ: -2- bkz. *ululıḳ*

u. 281b/3

u.+ ı 273a/11

ʿ**ulūm:** -4- [Ar] İlimler.

ʿ. 293b/2, 298a/10

cemīʿ-i ʿ.+ da 289b/8

ʿ.+ uñ 298a/10

um-: -2- Ummak, ümit etmek.

u.- arlar 233b/7, 304a/12

unıt-: -1- bız. *unut.*

u.- ur 250b/11

unut-: -2- Unutmak.

u.- a 284b/2

u.- maḳ 242b/1

ur-: -11- Vurmak.

u.- a 241a/11

u.- dı 266b/6, 275a/8, 276a/6

u.- dılar 291b/12

u.- ma 301b/12

u.- mışsın 285b/4

u.- up 302b/10

u.- urdı 234a/2

yüzüne u.- urdı 254b/8

u.- urlar 295b/3

uşlu:-3- Toplumu, çevresini rahatsız etmeyen, edepli; yaramaz karşıtı.

u. 306a/13, 306b/10

u.+ laruñ 306b/12

uṣūl: -1- [Ar] Tarz, metot.

u. 283b/1

utan-: -1- Utanmak.

u.- urın 233b/1

uy-: -5- Uygun olmak.

u.- madı 242b/9

u.- maḳ 253b/7, 284b/9, 284b/11

u.- up 244b/2

uyan-: -1- Uyanmak.

u.- dı 260b/6

uyanuḳlıḳ: -1- Uyanıklık.

u. 260a/7

uyar-: -1- Uyarmak.

u.- up 271a/3

uyḳu: -2- Uyku.

u.+ sı 292a/11

u.+ sından 271a/3

uyḳusızlıḳ: -1- Uykusuzluk.

u. 293b/8

uyu-: -4- Uyumak.

u.- madı 288b/2

u.- mamış 237a/12

u.- mazsın 237a/13

u.- r 260a/7

uyuş-: -1- Uyuşmak.

u.- muş 237b/13

ʿ**uẓamā:** -1- [Ar] Ulular, yüceler.

ʿ. 272a/11

ʿ**uzlet:** -6- [Ar] İnzivaya çekilme, yalnızlık.

ʿ. 280b/7, 282b/5, 284b/12, 292a/9, 294a/10

ʿ.+ e 289b/13

uzun: -2- Uzun.

u. 236b/1, 270a/9

ücret: -1- [Ar] Ücret, işgücü karşılığında alınan para veya mal.

ü. 293b/11

Ü

üç: -36- Sayı, üç.

ü. 243b/13, 245b/3, 246b/4, 248b/8, 253a/5, 256b/4, 259a/7, 275b/1, 277b/5, 277b/6, 278a/2, 280a/7, 283b/7, 284a/8, 284a/13, 285a/3, 286a/9, 288a/4, 290a/1, 291b/4, 293a/7, 295b/5, 295b/9, 295b/12, 295b/13, 296a/7, 300b/10, 301b/8, 306a/3, 306a/12

sūretü'l-kevser ü. 258a/2

ü.+ dür 245b/9, 284b/4, 289a/11, 294b/7, 294b/8

üç yüz: -2- Sayı, üç yüz.

ü. 285a/10, 286b/8

üç yüz ṭoḳsan altı: -1- Sayı, üç yüz doksan altı.

ü. 241a/12

üçinci: -6- Üç sayısının sıra sıfatı.

ü. 283b/10, 284b/2, 289a/12, 305a/6, 305a/10, 306a/6

üçünci:-26- bkz. üçinci.

ü. 244a/2, 247a/11, 248b/10, 252b/11, 259a/9, 280b/10, 284a/10, 284b/5, 284b/9, 286a/10, 288b/6, 288b/12, 289a/7, 291b/6, 295b/7, 295b/10, 296a/2, 300b/2, 301a/6, 301a/11, 301b/1, 301b/5, 301b/11, 304b/13, 305b/13, 306b/1

ümīẕ: -8- [Far] Ümit, beklenti.

ü. 289a/1, 297a/12

ü.+ dür 235a/2

ü.+ in 284b/12, 294b/1

ü.+ ine 289a/11, 289a/12, 289a/13

ümmet: -6- [Ar] Bir peygambere inanıp ona tabi olan ve aynı inancı paylaşan insanların oluşturduğu topluluk.

sened-i ü.+ dür 238b/11

ü.+ ler 279b/4

ü.+ lerine 265a/11, 267b/12

ü.+ üm 268a/11

ü.+ üme 268b/6

ümmetī: -1- [Ar] "Ümmetim" anlamına gelen Arapça söz.

ü. 290a/4

ümmi: -1- [Ar] Okuma yazma bilmeyen.

ü.+ 273b/13

Ümmi Gülsūm: -1- Ümmü Gülsüm Bint Muhammed (ö. 630), Hz. Muhammed'in kızı.

Ü. idi 278a/5

Ümmü Ḥabibe: -1- Ümmü Habîbe Remle bint Ebî Süfyân (ö. 666), Hz. Muhammed'in eşi.

Ü. 278b/10

Ümmü Seleme: -1- Ümmü Seleme Hind bint-i Ebî Ümeyye (ö. 680), Hz. Muhammed'in eşi.

Ü. 278b/10

üns: -4- [Ar] Dostluk, kaynaşma.

ü. 240b/4, 281b/7, 284b/6, 295b/4

üst: -8- Üst, alt karşıtı.

ü.+ i 247b/5

ü.+ inde 249b/12, 264b/3, 283a/5

ü.+ ine 264a/10, 264a/13

ü.+ ünde 264b/4, 283a/8

üstād: -2- [Ar] Üstat; hoca, öğretmen.

ü.+ lar 271b/4

ü.+ ları 243b/6

üstāẕ: -1- [Ar] bkz. *üstād.*

ü.+ a 289a/4

üşde: -1- İşte; anlatılan şeye dikkat çekmek için kullanılan bir söz.

ü. 291b/2

üzer: -1- bkz. *üzeri.*

ü.+ lerine 276b/8

üzeri: -23- Üzeri; bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı.

ü. 258a/9

ü.+ nde 247b/7, 264b/2, 268b/1, 276a/13, 278b/5

ü.+ nden 258a/9

ü.+ ndeyiken 239b/9

ü.+ ne 239b/5, 255a/10, 255b/8, 256b/11, 261b/8, 268a/2, 273a/11, 276a/11, 279b/4, 285b/2, 299a/3, 301b/11, 305b/5

ü.+ nedür 298b/1

V

vācib: -3- [Ar] Gerekli, şart.

v. 244b/3, 302b/2

v.+ ü'l-ekremdür 262b/13

vaʿde: -1- [Ar] Söz verme.

v.+ ye 252b/11

vaḥdāniyyet: -2- [Ar] Eşi ve benzeri olmaksızın Allah'ın varlığının bir ve tek oluşu.

v. 284a/10, 287b/10

vaḥdet: -4- [Ar] Birlik, Allah'ın varlığının bir ve tek oluşu.

v. 281b/1

v.+ de 297b/6

v.+ i 297b/6

vaḥiy: -1- [Ar] Allah tarafından bir peygambere bildirilen ilahi haber.

v. 263b/3

vaḥşet: -1- [Ar] Yabanilik, yalnızlık.

v. 295b/4

vaḥy: -5- [Ar] bkz. *vaḥiy*.

v. 259b/9, 265b/7, 289b/13

melekü'l-mevte v. 266a/4

v.+ e 271a/6

vaḳʿa: -1- [Ar] Vaka, olup biten, hadise.

v.- i nāru'l-kevneyindür imdi 299a/11

vāḳfīn:-1- [Ar] Vakıflar, bilenler.

v.+ den 308b/5

vāḳıf: -2- [Ar] Bilen.

v.+ lar 299a/12

v.+ lerden 299a/10

vāḳiʿ: -9- [Ar] Var olan, gerçekleşen.

v. 240a/13, 262a/9, 299b/13, 300a/13, 301a/3, 301a/7

v. oldı 271b/2

v. olsa 241a/9, 304b/11

vaḳt: -22- [Ar] Vakit, zaman.

ḳuṭb-i v.- i ẕaʾnnūniMıṣrī 284a/3

v. 244a/5, 260b/8, 265a/6, 273b/1, 273b/10, 286b/4

v.+ de 253b/9

v.+ i idi 265a/2

v.+ in 249b/1, 306b/1

v.+ inde 244a/6, 250b/7, 280b/11, 285a/12, 301a/8, 304a/3, 304a/4, 304a/5,

305a/3

v.+ ini 269b/11

vaḳterib: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on dokuzuncu ayeti.

v. 240a/11

vallāh: -1- [Ar] Vallahi, Allah'a ant olsun.

v. 270a/3

var: -62- Mevcut, yok karşıtı.

v. 237a/11, 241a/10, 241b/12, 247b/9, 259b/5

v. mıdur 243a/3

v.+ dı 258a/12

v.+ dır 272b/2

v.+ dur 233b/3, 238b/6, 242b/2, 243a/3, 244b/6, 245a/5, 246b/8, 247b/7, 248a/1, 248a/2, 248a/3, 248a/4, 248a/5, 248a/6, 248a/8, 248a/9, 248a/10, 248a/12, 248a/13, 252b/3, 254a/3, 259a/6, 272b/3, 272b/5, 273b/7, 275a/1, 275a/2, 278a/11, 285a/3, 293a/7, 295a/10, 296a/1, 297b/7, 297b/8

v.+ ıdı 243a/11, 256a/4, 258b/11, 260a/4, 264a/12, 269a/12, 276a/11, 276b/3, 276b/4, 278a/2, 278a/4, 278a/8, 283b/1, 290a/10, 291a/12, 302a/8, 309a/3

v.+ ısa 249b/4, 295b/2

var-: -39- Varmak, ulaşmak.

v. 286b/10, 287a/2, 287a/3, 287a/6

v.- a 265a/1

Ḥażreti-Rasūle v.- a 273b/3

v.- an 250a/11

v.- asız 292b/13

v.- dı 256a/6, 265a/1, 268b/12, 269a/3, 269b/3, 278b/13

v.- dılar 242b/13, 243b/1, 260b/7, 264a/13, 264b/1, 271b/4

v.- dum 235b/13, 290b/7

v.- ıcaḳ 240b/8

v.- ın 290b/5

v.- ınca 277b/1, 277b/2

ʿaraṣāt-ımaʿāda v.- ınca 308b/6

v.- ma 302a/5, 302a/6

v.- ması 239a/11

v.- mazdı 291b/2

v.- sun 263b/8

v.- uñ 243a/13

v.- up 271b/6, 276b/10

v.- ur 238b/2, 290b/2, 296a/8

v.- urlar 246a/1

varaḳ: -1- [Ar] Yazılı kağıt.

v.- ı kitāb 309a/9

vaṣf: -3- [Ar] Nitelik, özellik.

v. 267a/7

v.+ ı 241b/12

v.+ ını 246b/11

vāṣıl: -9- [Ar] Ulaşan, kavuşan, erişen.

v.- ı ḥaḳīḳat 292a/3

v. 299b/2, 307a/7

v. oldılar 261b/11

v. olmaz 264a/1

v. olmışlardur 297b/8

ḥürmet-i v.+ ı 262b/8

v.+ lardur 261b/8, 286a/6

vāsıṭa: -2- [Ar] Vasıta, araç.

v.+ sıyla 238a/13, 257b/8

vaṭan: -1- [Ar] Yurt, yer.

v. 269b/7

vaʿtaşımū:-1-[Ar] Bir dine veya Tanrı'ya tutunmak.

v. 271a/4

vāv: -1- [Ar] Arap alfabesinin yirmi altıncı harfi.

v.+ dan 257b/5

vāz: -1- [Far] Terk etme, bırakma.

v. 253b/13

vaẓīfe: -1- [Ar] Görev.

v.+ si 236b/10

ve: -1161 - [Ar] bağ. İki kelime veya iki cümle arasına girerek aralarında bir bağ olduğunu anlatan söz.

v. 233a/5, 233a/6, 233b/3, 233b/4, 233b/9, 233b/13, 234a/5, 234a/8, 234b/2, 234b/5, 234b/8, 234b/10, 234b/12, 235a/3, 235a/4, 235a/6, 235a/9, 235a/10, 235a/13, 235b/1, 235b/2, 235b/4, 236a/9, 236b/1, 236b/4, 236b/6, 236b/9, 236b/10, 237a/7, 237b/2, 237b/4, 237b/7, 237b/8, 238a/1, 238a/6, 238b/2, 238b/3, 238b/6, 238b/9, 238b/12, 238b/13, 239a/1, 239a/2, 239a/3, 239a/5, 239a/10, 239b/11, 240a/1, 240a/8, 240b/1, 240b/2, 240b/4, 240b/5, 240b/6, 240b/7, 240b/9, 240b/10, 240b/12, 240b/13, 241a/1, 241a/2, 241a/3, 241a/4, 241a/5, 241a/6, 241a/8, 241a/9, 241a/11, 241b/1, 241b/3, 241b/4, 241b/6, 241b/7, 241b/8, 242a/4, 242a/7, 242b/1, 242b/9, 242b/10, 243a/8, 243b/2, 244a/3, 244a/5, 244a/6, 244a/8, 244a/9, 244a/10, 244a/11, 244a/13, 244b/1, 244b/5, 244b/10, 244b/11, 244b/12, 245a/1, 245a/2, 245a/3, 245a/4, 245a/6, 245a/7, 245a/10, 245b/2, 245b/4, 245b/6, 245b/7, 245b/8, 245b/9, 245b/10, 246a/5, 246a/13, 246b/1,

246b/4, 246b/5, 246b/9, 246b/10, 246b/11, 246b/12, 246b/13, 247a/1, 247a/3, 247a/4, 247a/5, 247a/7, 247b/5, 247b/6, 247b/8, 247b/10, 247b/12, 248a/5, 248a/6, 248a/7, 248a/8, 248a/10, 248a/11, 248b/3, 248b/7, 248b/8, 248b/9, 248b/11, 249a/12, 249a/13, 249b/5, 249b/7, 249b/12, 250a/7, 250a/8, 250b/1, 250b/3, 250b/9, 250b/12, 251a/6, 251a/7, 251b/2, 251b/3, 251b/7, 251b/9, 252a/8, 252b/1, 252b/2, 252b/3, 252b/4, 252b/5, 252b/6, 253a/3, 253a/5, 253a/9, 253a/10, 253a/11, 253a/12, 253a/13, 253b/3, 253b/6, 254a/1, 254a/13, 254b/2, 254b/3, 254b/4, 254b/5, 254b/9, 255a/4, 255a/13, 255b/2, 255b/5, 255b/6, 255b/11, 256a/1, 256a/2, 256a/12, 256b/3, 256b/4, 256b/6, 256b/7, 256b/8, 256b/11, 257a/1, 257a/4, 257a/6, 257a/10, 257a/11, 257a/13, 257b/4, 257b/5, 257b/9, 257b/10, 257b/12, 258a/2, 258a/4, 258a/9, 258a/10, 258a/11, 258b/2, 258b/4, 258b/5, 258b/6, 259a/1, 259a/2, 259a/7, 259a/8, 259a/9, 259a/13, 259b/2, 259b/5, 259b/6, 259b/7, 259b/9, 259b/13, 260a/9, 260b/8, 260b/10, 260b/12, 260b/13, 261a/1, 261a/4, 261a/7, 261a/8, 261a/9, 261b/4, 261b/5, 261b/7, 261b/9, 261b/10, 261b/12, 262a/1, 262a/2, 262a/5, 262a/8, 262a/12, 262b/4, 262b/5, 262b/6, 262b/7, 262b/10, 262b/12, 263a/1, 263a/3, 263a/5, 263a/7, 263a/8, 263a/9, 263a/10, 263a/11, 263a/12, 263a/13, 263b/2, 263b/3, 263b/4, 263b/10, 263b/12, 264a/1, 264a/8, 264a/9, 264a/11, 264b/3, 264b/4, 264b/9, 264b/13, 265a/1, 265a/6, 265a/7, 265a/8, 265a/10, 265a/11, 265a/13, 265b/6, 265b/7, 265b/8, 265b/13, 266a/1, 266a/5, 266a/6, 266a/7, 266a/10, 266a/11, 266b/1, 266b/2, 266b/3, 266b/4, 266b/9, 266b/12, 267a/3, 267a/5, 267a/10, 267a/12, 267b/1, 267b/2, 267b/3, 267b/7, 267b/8, 267b/9, 267b/10, 267b/12, 267b/13, 268a/5, 268a/6, 268a/7, 268a/9, 268a/13, 268b/7, 268b/8, 268b/10, 268b/11, 268b/12, 269a/8, 269a/11, 269b/6, 269b/8, 269b/9, 269b/10, 269b/11, 269b/13, 270a/1, 270a/3, 270a/4, 270a/6, 270a/8, 270a/10, 270a/12, 270a/13, 270b/1, 270b/2, 270b/3, 270b/5, 270b/6, 270b/7, 270b/8, 270b/9, 270b/10, 270b/11, 270b/12, 270b/13, 271a/2, 271a/5, 271a/6, 271a/7, 271a/8, 271a/9, 271a/11, 271b/2, 271b/7, 271b/10, 271b/11, 272a/2, 272a/4, 272a/10, 272a/11, 272a/13, 272b/3, 272b/4, 272b/7, 272b/8, 272b/11, 272b/12, 272b/13, 273a/4, 273a/8,

273a/12, 273a/13, 273b/4, 273b/10, 274a/2, 274a/6, 274a/8, 274a/9, 274a/13, 274b/2, 274b/4, 274b/6, 274b/7, 274b/12, 275a/1, 275a/2, 275a/3, 275a/4, 275a/5, 275a/6, 275a/7, 275a/10, 275a/11, 275a/12, 275a/13, 275b/1, 275b/2, 275b/4, 275b/7, 275b/9, 275b/12, 275b/13, 276a/1, 276a/2, 276a/3, 276a/4, 276a/12, 276a/13, 276b/1, 276b/2, 276b/3, 276b/4, 237b/6, 276b/8, 276b/9, 276b/11, 277a/1, 277a/2, 277a/3, 277a/5, 277a/6, 277a/8, 277a/9, 277a/10, 277a/11, 277b/1, 277b/2, 277b/4, 277b/5, 277b/6, 277b/10, 277b/11, 277b/12, 278a/1, 278a/2, 278a/3, 278a/4, 278a/5, 278a/6, 278a/11, 278b/7, 278b/9, 278b/12, 279a/1, 279a/4, 279a/5, 279a/6, 279a/9, 279a/11, 279b/9, 279b/10, 279b/11, 279b/13, 280a/1, 280a/9, 280a/10, 280a/11, 280a/13, 280b/1, 280b/2, 280b/3, 280b/5, 280b/10, 280b/12, 280b/13, 281a/5, 281a/7, 281a/8, 281a/10, 281a/11, 281a/13, 281b/1, 281b/3, 281b/4, 281b/5, 281b/6, 281b/8, 281b/9, 281b/11, 281b/12, 281b/13, 282a/1, 282a/3, 282a/4, 282a/5, 282a/6, 282a/7, 282a/8, 282a/9, 282a/10, 282a/11, 282a/12, 282a/13, 282b/2, 282b/4, 282b/5, 282b/6, 282b/7, 282b/8, 282b/9, 282b/10, 282b/11, 282b/12, 282b/13, 283a/2, 283a/10, 283a/11, 283a/12, 283a/13, 283b/2, 283b/3, 283b/4, 283b/5, 283b/7, 283b/11, 283b/13, 284a/1, 284a/2, 284a/3, 284a/4, 284a/6, 284a/7, 284a/8, 284a/9, 284a/10, 284a/11, 284a/12, 284a/13, 284b/1, 284b/2, 284b/3, 284b/5, 284b/7, 284b/11, 284b/12, 285a/2, 285a/3, 285a/4, 285a/6, 285a/7, 285a/8, 285a/10, 285a/11, 285a/12, 285a/13, 285b/9, 285b/10, 285b/11, 286a/5, 286a/6, 286a/8, 286a/9, 286a/11, 286a/12, 286a/13, 286b/1, 286b/7, 287a/4, 287a/7, 287a/8, 287a/9, 287a/10, 287a/11, 287a/13, 287b/1, 287b/2, 287b/3, 287b/4, 287b/5, 287b/7, 287b/8, 287b/9, 287b/10, 288a/4, 288a/7, 288a/12, 288b/2, 288b/4, 288b/8, 289a/2, 289a/4, 289a/5, 289a/9, 289a/10, 289a/13, 289b/1, 289b/2, 289b/3, 289b/4, 289b/5, 289b/6, 289b/7, 289b/8, 289b/9, 289b/10, 289b/11, 289b/13, 290a/1, 290a/2, 290a/4, 290a/6, 290a/7, 290b/2, 290b/13, 291a/2, 291a/3, 291a/5, 291a/6, 291a/7, 291a/9, 291a/10, 291a/11, 291a/12, 291a/13, 291b/2, 291b/3, 291b/4, 291b/11, 291b/12, 291b/13, 292a/1, 292a/2, 292a/4, 292a/5, 292a/6, 292a/7, 292a/8, 292a/9, 292a/11, 292a/13, 292b/1, 292b/5, 292b/13, 293a/3,

293a/6, 293a/8, 293a/9, 293a/10, 293a/12, 293b/2, 293b/3, 293b/4, 293b/5, 293b/6, 293b/7, 293b/8, 293b/9, 293b/10, 293b/11, 293b/12, 293b/13, 294a/2, 294a/4, 294a/6, 294a/8, 294a/9, 294a/10, 294a/11, 294a/12, 294a/13, 294b/1, 294b/2, 294b/6, 294b/7, 294b/8, 294b/9, 294b/10, 294b/11, 295a/1, 295a/2, 295a/3, 295a/4, 295a/5, 295a/6, 295a/7, 295a/8, 295a/9, 295a/10, 295a/12, 295b/8, 295b/11, 295b/12, 295b/13, 296a/3, 296a/5, 296a/6, 296a/7, 296a/8, 296a/9, 296a/12, 296a/13, 296b/1, 296b/3, 296b/4, 296b/7, 296b/9, 296b/10, 296b/11, 296b/12, 297a/1, 297a/2, 297a/4, 297a/5, 297a/6, 297a/8, 297a/9, 297a/10, 297a/12, 297a/13, 297b/4, 297b/5, 297b/6, 297b/8, 297b/10, 297b/11, 297b/12, 298a/10, 298a/13, 298b/3, 298b/6, 298b/10, 298b/13, 299a/5, 299a/7, 299a/9, 299a/12, 299b/1, 299b/3, 299b/5, 299b/7, 299b/9, 299b/10, 299b/11, 299b/13, 300a/1, 300a/2, 300a/3, 300a/4, 300a/5, 300a/6, 300a/7, 300a/9, 300a/10, 300a/11, 300a/13, 300b/4, 300b/8, 301a/7, 301a/9, 301a/13, 301b/3, 301b/7, 301b/10, 301b/12, 301b/13, 302a/1, 302a/2, 302a/4, 302a/5, 302a/6, 302b/1, 302b/3, 302b/4, 302b/6, 302b/9, 302b/12, 302b/13, 303a/5, 303a/6, 303a/7, 303a/11, 303a/13, 303b/2, 303b/4, 303b/7, 303b/10, 303b/12, 303b/13, 304a/1, 304a/2, 304a/3, 304a/5, 304a/7, 304a/8, 304a/9, 304a/10, 304a/11, 304b/1, 304b/2, 304b/3, 304b/4, 304b/6, 305a/4, 305a/7, 305a/11, 305b/8, 305b/11, 306a/2, 306a/5, 306a/8, 306a/10, 306a/12, 306b/5, 306b/8, 306b/9, 306b/10, 306b/13, 307a/1, 307a/2, 307a/4, 307a/5, 307a/6, 307a/7, 307a/8, 307a/9, 307a/10, 307a/12, 307a/13, 307b/1, 307b/2, 307b/3, 307b/4, 307b/5, 307b/8, 307b/9, 307b/12, 308a/2, 308a/3, 308a/6, 308a/8, 308a/9, 308a/10, 308a/11, 308a/12, 308a/13, 308b/2, 308b/3, 308b/4, 308b/5, 308b/6, 308b/7, 308b/10, 308b/11, 309a/1, 309a/7

ʿaleʾl-ıṭlāḳ v. 293a/11

ʿālem-ibeḳāya v. 265a/9, 267b/5

ʿarş-ıʿaẓīmdür v. 247b/5

beytü’l-māl v. 300b/11

burhānü’l-ʿāşiḳine v. 285a/5

cennetü’l-maʾvādur v. 247a/11

dārüʾl-cihād v. 307b/13

dārü’l-celāldur v. 247a/9

ekmeli’l-ḫayrātdur v. 298a/13

ḫalilü’l-aʿẓamdur v. 262b/13

ḫulḳ-ıʿaẓīmi v. 267b/9

kemāl-iraḥmeti v. 267b/7

ḳıṣaṣı'l-enbiyādur v. 259a/9

Ḳurʾān-ıḥükmi v. 267b/9

ḳuṭṭāʿüʾṭ-ṭarīḳdür v. 281b/10

ḳuṭṭāʿü'ṭ-ṭarīḳdür v. 269b/12

levn-imüteġayyir v. 266a/3

livāʾ-iḥamdı v. 267b/10

maḳām-ıMaḥmūdı v. 267b/7

mefātiḥü'l-ʿulūmdur v. 283a/4

metāʿ-idünyāvīden v. 267a/2

mine'l-cehliʾd-dāīm v. 270a/2

nūru'l-kevneyndür v. 299a/11

rüʾus-umāldur v. 269b/11

seyyidü'l-mürselīndür v. 238b/10

seyyidü'ṭ-ṭāʾifeti v. 293b/3

sulṭānu'l-muḥaḳḳīn v. 293a/10

sūreti'l-felāḳ v. 260a/2

ve ʿaddedehü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin ikinci ayeti.

v. 254b/12

ve aḫracet i'larḍu eṯḳālehā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin ikinci ayeti.

v. 249b/4

ve ʿellemnāhü ṣanʿate lebūsin leküm :-1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Enbiya Suresi'nin sekseninci ayeti.

v. 271b/4

ve emmā men ḫaffet mevāzīnuhu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin sekizinci ayeti.

v. 252a/9

ve ersele ʿaleyhim: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fil Suresi'nin üçüncü ayeti.

v. 255b/7

ve fażżalenā ʿalā keṯīrin min ʿibādihi'l muʾminīn: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Neml Suresi'nin on beşinci ayeti.

v. 271b/6

ve ḥuṣṣile mā fi'ṣṣudūri: -1-[Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin onuncu ayeti.

v. 251b/1

ve ilā rabbike ferġab: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Şerh Suresi'nin sekizinci ayeti.

v. 233b/11

ve innehu: -1-[Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin sekizinci ayeti.

v. 251a/8

ve innehu ʿalā ẕālike: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Adiyat Suresi'nin yedinci ayeti.

v. 251a/4

ve lem yekun lehü küfüven eḥad: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İhlas Suresi'nin dördüncü ayeti.

v. 259b/10

ve lem yūled: -1-[Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İhlas Suresi'nin üçüncü ayeti.

v. 259b/8

ve mā edrāke māhiye: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin onuncu ayeti.

v. 252b/13

ve mā edrāke mā'lḥuṭametu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin beşinci ayeti.

v. 255a/5

ve mā edrāke mālḳāriʿatü: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin üçüncü ayeti.

v. 251b/13

ve mā enfaḳtum min şeyin fehuve yuḫlifuhu:-1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Sebe Suresi'nin otuz dokuzuncu ayeti.

v. 251a/3

ve mā ḫalaḳtü'l cinni vel inse illa li yaʿbudūn: -1-[Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zariyat Suresi'nin

v. 271a/5

ve mā teferraḳa: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin dördüncü ayeti.

v. 242b/3

ve mā umirū: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin beşinci ayeti.

v. 243b/7

ve men yaʿmel misḳāle ẕerratin şerran: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin yedinci ayeti.

v. 250a/6

ve min hüm sābiḳun bilḫayrāti: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fatır Suresi'nin otuz ikinci ayeti.

v. 279b/7

ve min şerri ġāsiḳin: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin üçüncü ayeti.

v. 261a/2

ve min şerri ḥāsidin iẕa ḥasad: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin beşinci ayeti.

v. 261a/5

ve min şerri'n-neffāsāti: -1-[Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Felak Suresi'nin dördüncü ayeti.

v. 261a/4

ve rabbüke'l-ekram-üllezī: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin üçüncü ayeti.

r. 238a/1

ve rażu ʿanhu: -1- [Ar] Ondan razı oldular.

v. 248b/3

ve tevellā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on üçüncü ayeti.

v. 239b/7

ve ubriʾü'lekme heve'lebraşa: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İmran Suresi'nin kırk dokuzuncu ayeti.

v. 271b/12

ve uḥyi'lmevtā biiẕnillāhi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan İmran Suresi'nin kırk dokuzuncu ayeti.

v. 271b/13

ve yuḳīmu'ssalāte: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin beşinci ayeti.

v. 244a/5

ve'zzeytūn: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin birinci ayeti.

v. 235a/11

vecd: -1- [Ar] Yüksek heyecan, coşku; kendinden geçecek, unutacak kadar ilahi bir aşk hali.

+ v.+ den 297b/2

vech: -9- [Ar] Sebep, neden, vesile, münasebet.

v. 245a/9, 245a/12, 245b/3, 245b/10, 258a/7, 259b/11

v.+ e 245a/5

v.+ i 299a/12

v.+ le 262a/7

vechi'l-i ḥāṭat: -1- [Ar] Konuya hakim olmak, ayrıntılarını bilmek.

v.+ i ve'l-kemāli imdi 296b/1

vefā: -3- [Ar] Dostluğu sürdürme; sözünde durma.

v. 305a/1

ʿahde v. eylemekdür 277a/3

v.+ şuyıla 301a/7

vefāt: -13- [Ar] Ölüm.

v.- ı ʿAlī 275b/5

v.- ı ʿOsmān 275a/10

v.- ı ʿÖmer 274b/10

v.- ı EbūBekir 274a/8

v.- ı Fāṭımatü’zzehrā’raḍıyallāhüʿanhā 273a/1

v.- ı şāhḤasanveḥüseyin 277a/12

sırr-ı v.- ıRasūlullāh ʿaleyhisselām 265a/5

v. 265b/5, 273a/3, 278a/2, 279a/2

v.+ ından 273a/2, 273b/2

ve’lʿādiyāt: -1- [Ar] Kur’an-ı Kerim’de olan Adiyat Suresi’nin birinci ayeti.

v.+ i 250b/2

velī: -4- [Ar] Evliya.

v.+ ler 247a/5, 257b/2, 282a/8

v.+ lerüñdür 284a/10

velīkin: -2- [Ar] Ama, ancak.

v. 251b/4, 256a/2

ve’l kemāl: -1- [Ar] bkz. *kemal.*

vechi’l-iḥāṭati v.+ i imdi 296b/1

ve’lmuşrikīn: -1- [Ar] Kur’an-ı Kerim’de olan Beyyine Suresi’nin birinci ayeti.

v. 241b/6

ve-lmuşrikīne:-1- [Ar] Kur’an-ı Kerim’de olan Beyyine Suresi’nin altıncı ayeti.

v. 246a/9

velveznu yevmeʾiẕin el’ḥaḳḳu: -1- [Ar] Kur’an-ı Kerim’de olan Araf Suresi’nin sekizinci ayeti.

v. 252a/11

vėr-: -104- Vermek.

v. 242a/13, 274a/7, 273a/5

v.- di 234a/9, 234a/13, 254a/2, 271a/5, 273b/9 253a/6, 253a/9, 267b/10, 269a/2, 269b/4, 273a/5, 273b/6, 274a/7, 278a/5, 278a/6, 281a/5, 282b/1, 288a/13, 300b/10, 303b/11

ḫaber v.- di 278b/4, 281a/9, 286b/13, 287a/6, 290a/13

v.- diler 273b/10

v.- dügi 238a/3, 250b/11, 296b/4

v.- dügine 289b/4

v.- dügini 288b/11, 288b/12

v.- dügüm 256b/10

v.- dük 258a/5

v.- düm 257a/4

v.- düñ 256b/6, 256b/7, 256b/8, 256b/9

v.- e 235a/6, 240b/13, 249b/13, 265a/10, 297a/4, 300b/12, 306a/7

destūr v.- e 249b/13

v.- ecegini 251b/4

v.- ecegüñ 293a/9

v.- elüm 281a/4

v.- em 237b/9

v.- en 284b/7

v.- ene 287a/7

v.- enlerdür 295a/12

v.- esiz 251a/4

v.- eyin 233a/12, 243a/1

v.- gil 281a/9

ḫaber v.- ir 243a/9

ḫaber v.- miş 237a/13

v.- medi 255b/7, 283b/5, 284a/8, 292a/6

v.- medin 287b/11

v.- medüm 256b/10

v.- medüñ 253a/9

v.- mege 266a/1

nafaḳa v.- mek 244b/10

ṣadaḳa v.- mek 303a/10

v.- memege 233b/1

v.- memekde 255b/6

v.- meñ 303b/2

v.- mese 245b/12, 303b/1

v.- meye 301b/12

v.- meyüp 276b/11

v.- mezem 243a/5

v.- mezler 283b/11

v.- mezin 233b/8

v.- mezsin 233b/6

v.- mezlerdügüne 251a/1

v.- se 296a/4

v.- seler 251a/10, 285a/12

v.- ün 251a/1

v.- üñ 244b/8, 281a/5

v.- üp 238a/3, 303a/2

v.- ür 239b/11, 250b/13, 251a/4, 287a/7

v.- ür idi 295a/7

v.- ürdi 291a/3

v.- ürler 283b/8

v.- ürlerse 283b/9, 293a/8

veraʿ: -3- [Ar] Günahtan şiddetle kaçınma hali.

v.+ i 291a/11

v.+ dur 282b/1

v. ine 282b/1

verib-: -7- Verilmiş olan.

v.- di 295b/2

v.- idi 250a/9, 255b/8, 255b/9, 260b/7, 272a/1, 272a/10

veribinil-: -1- Gönderilmek.

v.- di 242b/4

vescud: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin on dokuzuncu ayeti.

v. 240a/10

vesīle: -2- [Ar] Cennetin bir bölümü.

v. 247a/3

v.+ dür 247b/3

vesvese: -6- [Ar] Kuruntu, gereksiz kaygı.

v. 261b/2, 261b/4, 261b/5

v.+ leri 297a/13

v.+ si 261b/5

v.+ sinden 261b/6

vetekūnu'l cibālu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin beşinci ayeti.

v. 252a/5

vetteḳū yevmen turceʿūne fīhi ilallāhi summe tuveffā küllü nefsin mākesebet vehüm lāyuẓlemūn: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Bakara Suresi'nin iki yüz seksen birinci ayeti.

v. 265b/2

ve'ttīn:-3- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tin Suresi'nin birinci ayeti.

v. 235a/5

v.+ den 235b/1

v.+ i 235a/7

veyā: -1- [Ar+Far] bağ. Ayrı olmakla birlikte aynı değerde tutulan iki şeyi anlatan kelimelerden ikincisinin önüne getirilen söz, yahut.

v. 286b/4

veyāḫūd: -1- [Ar+Far] Yahut.

v. 254b/6

Veyise'l ḳaranī: -1- Üveys Bin Amir-i Karenî (ö. 657), Yemenli bir Müslüman ve mistik. Hz. Muhammed döneminde yaşamasına rağmen O'nu görememiştir.

S. 281a/1

veylun:-1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin birinci ayeti.

v. 254b/6

veylün: -1- [Ar] Cehennemde olan bir çukurun adı.

v. 254b/11

Veys: -8- bkz. *Veyise'l ḳaranī.*

V. 281a/9, 281a/10, 281a/12, 281a/13

V.+ e 281a/5, 281a/6, 281a/8

V.+ i 281a/6

veyueʾzzekate: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin beşinci ayeti.

v. 244a/6

ve ẕalike: -1- [Ar] Bu, şu, o, öylece.

ekmelü'l-ḫayrātdur v. 246a/6

vezīr: -3- [Ar] Vezir, hükümdardan sonra gelen en yetkili kişi.

v.+ üm 275a/1

v.+ üñ 289b/3

vidāʿ: -1- [Ar] Ayrılık, esenleşme.

v. 268a/7

vilāyet: -2- [Ar] Ülke, il.

sulṭān-ı v. 280b/6

v.+ ine 295b/1

virebinil-: -1- Gönderilmek.

v.- e 241b/13

viribi-: -3- Göndermek.

v.- di 263a/4, 271a/11, 271b/1

viribinil-: -2- bkz. *virebinil.*

v.- di 242b/6, 242b/8

viṣāl: -1- [Ar] Kavuşma.

v.+ dur 285a/4

vuṣūl: -4- [Ar] Erişme, ulaşma.

v. 246a/6, 262b/10, 298a/13

v.+ a 297a/1

vücūd:-12- [Ar] Var olma, varlık, beden.

v.- ı muṭlaḳı 298b/9

v.- i ḥaḳīḳī 299a/3

v.- i mecāzīden 299a/2

v. 280a/9, 280a/11

maḥv-i v. 298a/6

niʿme'l-mevleyedür ifnā-yi v. 262b/8

maḥż-i v.+ da 298a/6

v.+ ı 288a/1

v.+ ıñdan 299a/2

v.+ ını 307b/8

v.+ larını 298a/6

vücūdiyye: -2- [Ar] Bedenle ilgili.

merātib-i v.+ de 262b/12

v.+ de 262b/13

Y

ya: -5- [Far] Ya, ya da, ve, veya.

y. 250a/3, 253a/6, 253a/8, 253a/10, 260b/1

yā: -53- [Ar] "Ey" anlamında bir seslenme ünlemi.

y. 233b/5, 233b/12, 234a/10, 235a/3, 236b/13, 237a/2, 237a/6,

237b/2, 237b/10, 237b/13, 240a/9, 243b/3, 249b/11, 253a/1, 254a/2, 255a/5, 255b/3, 255b/5, 256b/9, 258b/8, 259a/12, 259b/2, 260b/11, 261a/10, 263b/7, 264a/8, 268a/3, 268a/4, 268a/8, 268a/10, 268a/12, 273a/5, 273b/8, 273b/12, 274a/4, 274a/7, 274b/13, 276a/8, 276b/6, 276b/7, 277b/6, 278b/3, 278b/4, 279a/13, 281a/4, 281a/9, 284a/11, 285b/3, 286b/11, 286b/13, 289b/12, 289b/13

yaġmursuz: -1- Yağmursuz, yağmur yağmayan.

y. 303a/7

yaḫūd: -2- [Ar] bağlaç. Veya, ya da.

y. 239b/5, 259a/12

yāḫūd: -5- [Ar] bkz. *yāḫūd.*

y. 236b/11, 250a/4, 268a/9, 269a/9, 269b/8

Yahūdī: -6- [Ar] Yahudi, Musevi.

Y. 260a/4, 260a/5

Y.+ ler 242b/12, 291b/12

Y.+ lerdür 241b/6

Y.+ lerüñ 242b/11

yaḳ-: -4- Yakmak.

y.- ar 255a/8

y.- dılar 260b/9

y.- duġın 255a/8

y.- sunlar 260b/4

yaka: -1- Kıyı, kenar, taraf.

y.+ dan 286a/4

yaḳaru: -1- Yukarı.

y. 285b/6

yaḳın: -12- bkz. *yaḳīn.*

y. 240a/11, 252a/13, 252b/1, 289a/8, 295b/10, 301b/7, 301b/8, 306a/2, 306a/3, 307a/9

y.+ dur 252b/2

cennet-iʿadna y.+ lardur 247a/5

yaḳıncuḳ: -1- Yakıncak, çok yakın.

y.+ dan 254a/7

yaḳınlıḳ: -2- Yakınlık, yakın olma durumu.

y. 292b/10, 293a/7

yaḳīn: -3- [Ar] Yakın, uzak olmayan.

y. 235a/6, 262b/11, 279b/5

yāḳūt: -1- [Ar] Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte, saydam bir korindon türü olan değerli taş.

y.+ dan 247a/10

yalan: -11- Yalan, doğru olmayan.

y. 233b/4, 237a/8, 237a/10, 242a/3, 251a/9, 252b/11

y. söyler 239b/10

y.+ dan 272b/4

y.+ dur 237a/3, 237a/11, 239b/6

yalancı: -4- Yalan söyleyen.

y. 240b/2, 300a/2

y.+ dur 240a/1, 294a/9

yalın:-1- Çıplak, kınından çıkmış.

y. 281a/7

yalıncaḳ: -1- Çıplak.

y. 293b/7

yalıñuz: -1- Yalnız, tek başına.

y. 234a/11

yalıñuzlıḳ: -4- Yalnızlık.

y. 281b/1, 300a/6

y.+ dadur 281a/13

y.+ dan 300a/6

yalvar-: -1- Yalvarmak.

y.- a 233b/13

yan: -12- Yan, bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü.

y.+ ı 252a/13

y.+ ın 233b/11, 292a/6

y.+ ında 240b/9, 252b/5, 252b/6, 252b/7, 273a/5, 277a/12, 291b/1, 300b/6

yan-: -6- Yanmak.

y.- ar 255a/7

y.- dılar 292b/11, 293a/2

y.- madılar 292b/11

y.- maduñuz 293a/2

y.- maya 255a/9

yañ: -3- Yan, bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü.

y.+ a 238b/7, 265a/3, 290a/12

yaʿnī: -83- [Ar] bağ. "Demek, şu demek ki" anlamlarında bir söz.

y. 233a/2, 233a/10, 235a/7, 235a/11, 235b/5, 236b/1, 236b/7, 237a/8, 237b/4, 237b/10, 238a/1, 238a/2, 238a/12, 239a/4, 239a/9, 239a/11, 239b/2, 239b/4, 241b/5, 241b/7, 242a/2, 242b/5, 243b/7, 246a/10, 246a/11, 246b/2, 246b/3, 248a/9, 248b/4, 248b/9, 248b/10, 249b/3, 249b/5, 249b/10, 249b/11, 249b/13, 250b/2, 251a/3, 251a/8, 251a/12, 251b/10, 251b/11, 252a/1, 252a/5, 252a/12, 253a/1, 253b/1, 254a/5, 254a/10, 254b/6, 254b/8, 254b/10, 254b/13, 255a/6, 255a/11, 255b/5, 255b/6, 255b/8, 255b/10, 257b/13, 259b/6, 259b/12, 261a/1, 261a/3, 261a/5, 261b/1, 261b/3, 262a/8, 266a/8, 270a/11, 270b/3, 279a/13, 279b/2, 279b/4, 279b/7, 279b/9, 284b/1, 292b/2, 295b/7, 296b/12, 300a/8, 301a/10

yañlış: -1- Yanlış.

y. imiş 243a/6

yap-: -4- Yapmak, etmek.

y.- dı 264b/9

y.- maġa 256a/2

y.- mış 264b/3, 264b/4

yapış-: -1- Yapışmak.

y.- ur 255a/8

yapışdur-: -1- Yapıştırmak.

y.- up 271a/4

yapu: -1- Yapı.

y.+ sı 246b/9

yar-: -2- Yarmak, uzunlamasına bölüp ayırmak.

y.- arın 234b/2

y.- uñ 234a/4

yār: -2- [Far] Sevgili, dost.

y.+ ı idi 276a/3

y.+ idür 277a/10

yaradıl-: -3- Yaratılmak, yaratma işine konu olmak.

y.- mış 294b/3

y.- mışdan 294b/4

y.- mışuñ 246b/1

yarahu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin yedinci ayeti.

y. 250a/5

yaraḳ: -2- Hazırlık.

y.+ ı 302b/5

y.+ ın 289a/8

yaramaz: -7- Uygun ve yararlı olmayan, bir işe yaramayan.

y. 256a/6, 272b/2, 300a/7, 301a/5, 304b/12, 304b/13

y.+ ı 306a/7

yārān: -1- [Far] Dostlar, arkadaşlar.

y.- ı selāse 275a/12

yaraş-: -2- Yaraşmak, yakışmak, uymak.

y.- maz 301b/5, 305b/13

yaraşuḳ: -1- Yaraşır olan, yakışık.

y. 278b/2

yarat-: -24- Yaratmak, yoktan var etmek.

y.- an 235a/7, 235a/11, 260b/12, 261a/10

y.- dı 237b/12, 247a/9, 261b/8, 263a/2, 269a/7, 272b/10, 298b/6, 300b/9

ḥūru'l-ʿaynı y.- dı 273a/8

y.- duġı 261a/2

y.- duḳ 236a/12

y.- dum 273a/10

y.- duñ 273a/9

y.- mış 247a/13

y.- mışdur 247a/11, 247a/12, 247b/1, 247b/2, 247b/3, 247b/4

yardum: -3- Yardım.

y. 240a/8

y. ėder 237b/13

y. istemek 306b/1

yardumlan-: -1- Yardımdan faydalanmak.

y.- sun 240a/6

yāren: -2- [Far] Arkadaş, yakın dost.

y.+ ler 299b/4

y.+ leriyidi 289b/10

yarı: -1- Yarım.

y.+ muz 302a/11

yarın: -5- Bugünden sonraki gelecek ilk gün; gelecek, ilerideki zaman.

y. 253a/4, 273b/12, 274b/2, 303b/11

y.+ larına 241a/2

yarındası: -1- bkz. *yarın*.

y. 243a/6

yarlıġa-: -1- Bağışlamak.

y.- dum 241b/3

yas: -1- Matem, üzüntü.

y. 277b/9

yaşdıḳ: -1- Yastık.

y. 270a/4

yaşduru'nnāsu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin altıncı ayeti.

y. 250a/1

yastuḳ: -1- bkz. *yaşdıḳ*.

y.+ ını 290a/11

yaş: -11- Kişinin doğumundan itibaren yaşadığı yılların toplamı.

y.+ ı 234b/13, 235a/1

y.+ ında 234a/4, 269b/1, 278b/13, 291a/3

y.+ ında idi 243a/11, 278a/11

y.+ ından 234b/10, 234b/11

y.+ lar 291b/11

yaşlu: -1- Yaşlı, ıslak.

y. 266a/3

yat-: -9- Yatmak.

y.- dı 264a/8, 266a/4

y.- uram 264a/8

y.- urdılar 273a/5

y.- urın 237b/3

y.- urken 260a/8, 283a/5

y.- urlar 273a/6

y.- ursa 264a/6

yataḳ: -1- Yatak.

y.+ unı 290b/10

yatlu: -3- Kötü, kötü olan.

y. 236b/3, 252a/10

y.+ sından 252a/7

yatsu: -1- Yatsı, güneşin batmasından bir buçuk, iki saat sonraki vakit.

y. 293b/5

yatur-: -1- Yatırmak.

y.- durlar 274a/8

yavuz: -2- kötü, fena.

y. 242b/7, 290b/1

yavuzraġ : yavuzraḳ: -1- En fena, çok kötü, daha kötü.

y.+ ı 306a/8

yay: -2- Ok atmaya yarayan araç.

y.+ a 303a/8

y.+ dan 305a/13

yaz-: -6- Yazmak, yazı yazmak.

y.- an 236b/13

y.- dı 309a/4

y.- dılar 243a/8

y.- mağı 238a/2

y.- up 271b/5, 302b/3

yazar: -1- Yazar, yazma özelliği olan.

y.+ ı 240b/5

yazı: -1- Düşüncenin belli işaretlerle tespit edilmesi, yazma işi.

y.+ yı 236a/8

Yazıcı Oġlı: -3- bkz. *Aḥmed Bīcān.*

Y. 307b/12, 309a/6, 309a/11

yazıḳ: -1- Günah.

y.+ ları 284a/6

yazıl-: -4- Yazılmak.

y.- mış 236a/8

y.- muşdur 241b/13

y.- ur 236b/9, 236b/12

yazılu: -1- Yazılmış olan.

y. idi 236a/8

yazu: -1- bkz. *yazı.*

y.+ yı 238a/3

ye-: -1- Yemek yeme, karın doyurma işi.

y.- mezler 270b/8

yė-: -16- bkz. *ye.*

y.- digi 292a/10

y.- me 288b/2, 303b/12

y.- medi 291a/7

y.- mek 233b/3, 237a/7, 308a/9

y.- mekde 281b/13

y.- mekdür 304b/2

y.- meye 300b/4

y.- mezsin 237a/6

y.- rler 277a/6

y.- se 233b/4

y.- sem 286b/5

y.- ye 255a/1

yedi: -1- Sayı, yedi.

y. 275a/8

yėdi: -6- bkz. *yedi.*

y. 256a/2, 278b/13, 285a/11, 292a/6, 300a/8, 300a/12

yedi yüz: -1- Sayı, yedi yüz.

y. 237b/9

yedinci: -1- Yedi sayısının sıra sıfatı.

y. 247b/2

yėdinci: -1- bkz. *yedinci*.

y. 300b/7

yėgrek: -1- Daha iyi, daha üstün.

y.+ i 246b/1

yeḥsebu enne mālehu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Hümezze Suresi'nin üçüncü ayet.

y. 254b/13

yėk: -8- [Far] Bir, tek.

y. 274a/13, 279b/13, 289a/4, 296a/13

y.+ dür 286a/7, 287b/5, 300a/6

yėkrek: -1- bkz. *yeğrek.*

y.+ idür 237b/5

yėl: -2- Rüzgar.

y. 271b/7

y.+ dür 270b/3

Yemen: -1- Suudi Arabistan'ın güneyinde yer alan bir ülke.

Y.+ e 281a/5

yemīn:-1- [Ar] Yemin, ant.

y. ėdem 264a/6

yėmiş: -1- Meyve.

y.+ e 235a/12

yenhā ʿabden: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Alak Suresi'nin dokuzuncu ayeti.

y. 239b/2

yėr: -47- Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekan; bulunulan, yaşanılan, oturulan bölge; durum, konum.

y. 249b/3, 249b/4, 249b/5, 249b/6, 249b/10, 249b/12, 251b/11, 278b/3

y.+ de 246b/13, 263a/7, 268a/11, 275a/8, 295b/9

y.+ dedür 275a/2, 275a/3, 297b/9

y.+ den 250b/5, 250b/8, 264a/10

y.+ e 235b/8, 249b/9, 282a/12, 286a/10, 290a/8, 292a/6, 300b/13, 303a/9

y.+ i 252b/8, 255a/3, 278b/5, 278b/7

y.+ inde 250a/2, 286b/3

y.+ inden 290b/9

y.+ ine 254b/3, 258a/8, 258a/9, 277a/6

y.+ ler 243b/2, 278b/6, 278b/7, 278b/8

y.+ lerde 304a/1

y.+ lerdi 276b/4

y.+ lerinden 251b/12

y.+ üñ 233a/4, 235b/4

yerahu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin yedinci ayeti.

y. 250a/7

yėren-: -1- Yerinmek, acınmak; pişman olmak.

y.- meye 282b/12

yėryüzi: -2- Yeryüzü, dünya.

y.+ nde 263a/6

y.+ ne 270a/5

yessir: -1- [Ar] Kolaylaştırmak.

y. 308a/9

yeşil: -2- Renk, yeşil.

y. 236a/7

y. 247a/11

yet-: -1- Yetmek.

y.- er 292a/7

yėt-: -2- bkz. *yet.*

y.- er 237a/7, 295a/5

yetlū: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin ikinci ayeti.

y. 242a/2

yetlü: -1- Yeterince, yeteri kadar.

y. 250a/6

yėtmiş: -4- Sayı, yetmiş.

y. 247b/6, 247b/7, 253a/3, 282a/12

yetmiş iki: -1- Sayı, yetmiş iki.

y. 237b/7

yetmiş yėdi: -1- Sayı, yetmiş yedi.

y. 260b/13

yevme iẕin: -3- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Tekasür Suresi'nin sekizinci ayeti, Zilzal Suresi'nin dördüncü ve altıncı ayetleri.

y. 249b/9, 249b/13, 254a/10

yevme yekūnu'nnāsu: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Karia Suresi'nin dördüncü ayeti.

y. 252a/1

yevmü'l ḳıyāmet: -1- [Ar] Kıyamet günü.

y.+ de ḥesābsuz 264a/6

yeyni: -2- Hafif.

y. 252a/10, 252b/1

yıḳ-: -3- Yıkmak, tahrip etmek.

y.- maḳda 255b/5

y.- maḳdan 256a/3

y.- up 256a/2

yıḳıl-: -1- Yıkılmak, çökmek.

y.- a 249b/4

yıl: -35- Yıl, sene.

y. 237b/9, 242b/12, 265b/8, 269a/13, 274b/5, 274b/6, 275a/6, 275a/7, 275b/4, 275b/12, 275b/13, 276a/1, 276a/4, 279a/1, 282a/12, 283b/4, 284a/7, 286b/7, 287b/10, 288b/2, 292a/6, 293b/5

y.+ da 256a/4, 256a/8

y.+ dan 278b/13

y.+ dur 275b/11, 293a/13

y.+ ında 309a/4, 309a/8

y.+ lar 269b/8

yılan: -1- Yılan, sürüngen bir hayvan.

y. 292a/11

yılduz:-2- Yıldız.

y.+ a 270a/12

y.+ lar 273a/11

yılluḳ: -1- Yıllık, senelik.

y. 246b/9

yırt-: -4- Yırtmak, kağıt, kumaş gibi bükülüp katlanan şeyleri parçalamak.

y.- maya 241a/4

y.- mayalar 299b/6

y.- mayasın 299b/6

y.- up 234a/10

yi-: -1- Yemek yeme.

y.- yeler 258a/10

yigirmi: -6- Sayı, yirmi.

y. 253a/13, 261a/8, 264b/12, 265b/4, 278a/11, 288b/2

yigirmi üç: -2- Sayı, yirmi üç.

y. 255b/1, 260b/13

yigit: -4- Yiğit, mert.

y. 249a/2, 249a/5, 249a/6, 302a/8

yigitlik: -3- Yiğitlik, mertlik.

y. 269b/10

y.+ de 236b/7, 236b/10

yiğlin: -4- Bırakmak.

y. 240a/9

y.+ üñ 253b/8, 253b/10

y.- sün 239b/12

yine: -3- Yine, gene.

y. 276b/2, 277a/3, 286b/6

yitür-: -1- Yitirmek, kaybetmek.

y.- düm 283a/6

yoġ: -1- Yok, bulunmayan, mevcut olmayan.

y.+ ıdı 302a/12

yoḫsa: -5- Yoksa, aksi takdirde.

y. 242a/10, 268a/10, 269a/2, 269a/4, 269a/5

yoḫsul: -1- Yoksul, fakir.

y.+ dur 295a/8

yoḳ: -40- bkz. *yoġ.*

y. 234b/6, 234b/8, 240a/5, 244a/3, 244a/4, 262b/6, 288a/2, 294a/1, 297a/2

y.+ dı 295a/1

y.+ dur 246a/8, 254a/2, 257b/12, 257b/13, 258b/12, 266b/4, 266b/10, 274a/12, 278a/9, 280a/1, 287a/12, 293a/3, 293b/13, 296a/13, 304a/6, 304a/7, 304a/8, 304a/9

ḳuvvet-ivicdānisi y.+ dur 266b/10

y.+ ıdı 282b/8, 283b/2, 284a/4, 288a/12, 295a/2

y.+ udı 282a/10, 285a/7

yol: -20- Yol.

y. 284a/5, 285b/5, 293a/7

y.+ da 256a/5, 288a/2, 303a/1

y.+ dur 246b/9

y.+ ı 284a/5, 284a/6

y.+ ın 289a/6

y.+ ına 245b/8, 251a/4, 271a/1, 275a/13

y.+ ında 262b/1, 265a/7, 291a/5, 293a/6, 307a/9

y.+ ları 233a/1

yoldaş: -4- Yol arkadaşı.

y. 282a/1, 301b/13

y.+ dan 272b/2

y.+ larına 239a/6

yön: -2- Taraf, yan.

y.+ inden 238b/12

yöre: -2- Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, havali, mahal, civar.

cennet-ifirdevs y.+ sinde 247a/6

y.+ sine 288b/3

yören-: -1- Çok iyi yürüyen.

y.- eler 288b/3

yu-: -5- Yıkamak.

y.- dı 273b/4

y.- ya 240b/7, 240b/8, 301a/7, 305a/2

yuḥarrifūne'l kelimete ʿan mevāḍiʿihi: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Nisa Suresi'nin kırk altıncı ayeti.

y. 243a/10

yuḳaru: -2- Yukarı.

y. 252a/13, 287a/11

yumşaḳ: -1- Yumuşak.

y. 304a/9

Yūnān:-1- Helenlerin soyundan olan halk veya bu halkın soyundan gelen kimse.

Y. 271b/11

yut-: -5- Yutmak, ağızda bulunan bir şeyi yutağa geçirmek.

y.- a 253a/8, 253a/10, 253a/12

y.- ar 253a/7

y.- ur 253a/12

yuva:-5- Ev, barınak; hayvanların yumurtlama, yavrularını büyütmek için hazırladıkları barınak.

y. 264b/2, 264b/4

y.+ dan 276b/2, 277a/2

y.+ larına 277a/3

yücelik: -1- Yükseklik, büyüklük.

y. 281b/2

yüğlin-: -1- bkz. *yiğlin.*

y.- mezse 239b/12

yük: -4- Araba, hayvan vb.nin taşıdığı şeylerin hepsi.

y. 252a/6, 285b/3, 285b/4

y.+ i 289a/5

yüksek: -1- Düzey ,Belirli bir yere göre daha yukarıda bulunan, alçak karşıtı.

y.+ e 248a/7

yürek: -3- Kalp.

y.+ i 255a/9

y.+ in 255a/8

y.+ lerine 255a/8

yürü-: -3- Yürümek.

y.- rdi 281a/7

y.- rlerdi 264b/4

y.- rsin 235b/11

yüz: -36- Sima, çehre, surat.

y. 234a/9, 235a/4, 239b/7,239b/10, 242b/10, 285b/13, 290a/1, 293b/4, 293b/6, 296a/5, 296a/6, 296b/10, 301a/8, 305a/2

y. çeviresin 296b/12

y.+ i 238b/6, 247b/8, 273b/1, 309a/7

y.+ in 234a/10, 237a/7, 283a/1, 289b/8, 291a/13, 302b/8

y.+ inde 249b/4

y.+ inden 300a/4

y.+ ine 234a/1, 234b/3, 234b/4, 234b/6, 300b/8

y.+ üñ 236a/9

y.+ üne ururdı 254b/8

y.+ üni 238b/7

yüz altmış üç: -1- Sayı, yüz altmış üç.

y. 250a/8

yüz biñ: -1- Sayı, yüz bin.

y. 294b/2

yüz elli: -1- Sayı, yüz elli.

y. 251b/8

yüz ḳırḳ: -1- Sayı, yüz kırk.

y. 249a/13

yüz seksen: -1- Sayı, yüz seksen.

y. 261a/8

yüz üç: -1- Sayı, yüz üç.

y. 254b/5

yüz yigirmi: -1- Sayı, yüz yirmi.

y. 253a/13

yüzlü: -2- Yüzü herhangi bir özellikte olan.

y. 300a/5, 300a/7

yüzük:-2- Yüzük, parmağa geçirilen genellikle metal halka.

y. 256a/7

y.+ e 256a/7

yüzyıl:-2- Yüz yıllık süre, asır.

y.+ ında 291a/4, 291a/5

Z

żabt: -1- [Ar] Tutmak, ele geçirmek.

ż. 269b/11

ẓafer:-3- [Ar] Zafer, savaşta kazanılan başarı.

ẓ. 250b/9, 301b/6, 306a/1

zāhid: -6- [Ar] Aşırı dindar.

z. 266b/3, 284a/12, 288b/5, 303b/13

z.+ ler 284a/13

z.+ lerüñdür 291b/9

zāhidlik: -1- [Ar+Tr] Aşırı dindarlık, hakkın dışında her şeyi terketmek.

z. 291a/13

zāhidliḳ: -1- [Ar+Tr] bkz. *zāhidlik.*

z.+ de 281b/4

ẓāhir: -13- [Ar] Belli, açık.

ẓ. 263a/3, 265a/12, 267b/12, 288a/12, 295b/8, 308a/2, 308a/6

ẓ. eyleseydi 238b/7

ẓ. olmaḳdur 244a/12

ẓ. olur 307b/4

ẓ.+ dür 266a/9, 267a/12

ʿilm-i ẓ.+ üñ 238b/10

zaḥmet: -8- [Ar] Sıkıntı, meşakkat.

z. 301a/3, 304b/11

z.+ i 301a/4, 304b/11

z.+ ler 236a/3, 253b/13

z.+ leri 250b/12, 255a/12

żaʿīf: -3- [Ar] Zayıf, güçsüz.

ż. 270a/9, 284b/8

ż.+ lere 233b/13

ẓalālet:-1- [Ar] Haktan sapma, yoldan çıkma.

ẓ. 271a/1

ẕalike -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Beyyine Suresi'nin sekizinci ayeti.

ẕ. 248b/3

ẕālike huve'l-fevzu'lʿazīm: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Fatır Suresi'nin otuz ikinci ayeti.

ẕ. 279b/8

ẓālim: -4- [Ar] Zulmeden, haksızlık yapan kimse, merhametsiz.

ẓ. 253a/7, 292a/8

ż.+ lerdür 279b/5

ẓ.+ lerüñ 302a/4

zamān: -18- [Ar] Vakit, devir, dönem.

z.- ı avāyılda 302a/8

z. 238a/7, 241b/12, 242b/6, 268b/1, 271a/10, 271a/11, 271b/4, 271b/10,

272a/3, 280b/4, 290b/4

z.+ dur 286b/12

z.+ ı 253b/5

z.+ ında 238a/5, 238a/6

z.+ ında idi 258b/1

z.+ ındakiler 258b/2

Ẕaʾnnūn: -3- Zünnû-ı Mısrî (ö. 859), tasavvuf felsefesinin kurucuları arasında gösterilen Mısırlı Arap düşünür.

Ẕ. 284a/5, 284a/11

Ẕ. + uñ 284a/7

Ẕaʾnnūnı Mışrī:-2- bkz. *Ẕaʾnnūn.*

Ẕ. 284b/7

ḳuṭb-i vaḳt-i Ẕ. 284a/3

ẓarf: -1- [Ar] Kap, kılıf, sarma.

ẓ. 271b/12

zārılıġ: -1- [Ar+Tr] Figan, bağırarak ağlama, inleme.

z. 240b/12

zārılıḳ: -6- [Far+Tr] bkz. *zārılıġ.*

z. 233b/12, 234a/2, 234a/11, 236a/2, 237b/3, 257a/1

ẕāt: -13- [Ar] Kendi, nefs, asıl, cevher.

ḫāṣu'l-ḫāṣ ẕ.- ı maʿa'ṣ-ṣıfāta naẓar 298a/3

maẓhar-ı ẕ.- ıilāhiyye ḳılup 272a/9

ẕ.- iilāhiyye görmek 298b/7

ʿayn-ı ẕ. 299a/1

ẕ.+ a 280a/8

nūr-ı ẕ.+ a 279b/12

nūr-ı ẕ.+ dan idi 272a/12

ġayb-ı ẕ.+ ı 299b/1

ẕ.+ ın 259a/7

ẕ.+ ını 263a/2

ḥubb-ı ẕ.+ ınuñ 262a/11

ẕ.+ ile 278a/9, 298b/6

zebāni: -1- [Ar] Cehennem meleği.

z.+ lerini 240a/7

zeberced: -1- [Ar] Sarı renkte ve cam parlaklığında, doğal demir ve magnezyum silikat, krizolit.

z.+ den 247a/12

Zebūr: -3- [Ar] Hz. Davud'a indirilen kutsal kitap.

Z. 272b/3

Z.+ da 303a/12

Z.+ dan 308b/4

zehi: -1- [Ar] Mutluluk

z. 306a/9

zeḫim: -1- [Ar] Kalabalık.

z.+ ler 256a/11

zeḫm: -1- [Ar] bkz. *zeḫim.*

z.+ i 256a/11

zekāt: -8- [Ar] İslam'ın beş şartından biri, sahip olunan mal ve paranın kırkta birinin yoksullara dağıtılması.

z. 244b/3, 245a/8, 245a/11, 253a/9, 266a/1, 303b/1

z.+ ı 267b/9

z.+ ın 244b/8

zekātsız: -2- [Ar+Tr] Zekat vermemiş, zekat almamış.

z. 303a/9, 303a/10

ẕem: -1- [Ar] Kötüleme.

ẕ. 284b/1

ẕemīme: -2- [Ar] Kabahat, ayıp.

aḫlāḳ-ı ẕ. 245a/4

aḫlāḳ-i ẕ. 299a/5

zencebīl: -1- [Ar] Zencefil.

z.+ e 248a/8

ẕeʾnnūreyn: -1- [Ar] İslamiyet'in üçüncü halifesi Hz Osman'a verilen lakap.

ẕ. 275b/3

ẕerre: -4- [Ar] Çok küçük parça.

ẕ. 250a/5, 250a/6, 286a/7, 288a/6

ẕevḳ: -2- [Ar] Haz, beğeni.

z̲. 280b/2, 297b/2

Zeyneb: -2- Zeynep bint Cahş (ö. 641) Hz. Muhammed'in eşi.

Z. 278b/10

Z. idi 278a/4

zeytūn: -4- [Ar] Zeytin.

z. 235a/13

z.+ dan 235a/9, 235b/1

z.+ ı 235a/11

zīrā: -57- [Far] Çünkü, bundan dolayı.

z. 233b/10, 233b/12, 235a/13, 238a/4, 238a/5, 238b/9, 239a/1, 241b/12, 244b/9, 245a/3, 246a/1, 246b/6, 248b/12, 251b/6, 252a/13, 256a/13, 257b/9, 257b/11, 257b/13, 258a/12, 258b/3, 259a/6, 260a/3, 261a/7, 261b/6, 262a/1, 262a/10, 262a/12, 262b/3, 262b/7, 266b/5, 266b/10, 267a/4, 267a/8, 270b/9, 272a/12, 274b/1, 278b/1, 279b/3, 280a/6, 280a/11, 285b/13, 286a/2, 295b/4, 296a/4, 296a/13, 296b/4, 297a/1, 297a/3, 297b/2, 298a/11, 299a/4, 299a/10, 302a/7, 304a/12, 308b/9

ehl-i vicdāndur z. 261b/11

z̲ikir: -1- [Ar] Söyleme, anma.

z̲.+ dür 287b/1

z̲ikr: -8- [Ar] bkz. *z̲ikir*.

z̲. 240b/3, 248b/4, 259a/4, 291a/8, 304b/6

z̲. ėtmegile 237b/11

z̲.+ den 304a/10

z̲.+ i 281b/11

z̲ikrullāh: -1- [Ar] Allah'ı anma, Allah'ı zikretme.

z̲.+ a 245b/7

zilzālehā: -1- [Ar] Kur'an-ı Kerim'de olan Zilzal Suresi'nin birinci ayeti.

z. 249b/3

zincir: -1- Birbirine geçmiş bir sıra metal halkadan oluşan bağ.

z.+ i 285b/10

ziyāde: -3- [Ar] Fazla, çok.

z. 257a/12, 257a/13, 296b/2

ziyān: -3- [Far] Ziyan, zarar.

z. 270a/1, 290b/3

z.+ ı 299b/12

ẓuhūr: -1- [Ar] Ortaya çıkma, görünme.

ẓ.+ a 270a/8

ẓulm: -2- [Ar] Zulüm, adaletsizlik, haksızlık.

ẓ. 279b/5, 300a/11

ẓulmāt: -4- [Ar] Karanlık.

ẓ.+ ından 271a/4, 279b/9, 279b/12, 307b/6

ẓulmet: -3- [Ar] bkz *ẓulmāt*.

ẓ.+ den 252b/6

ẓ.+ dendür 252b/3

ẓ.+ dür 270b/1

ẓulumāt: -1- [Ar] bkz *ẓulmāt*.

ẓ.+ da 258a/1

Zübeyir: -1- Zübeyr bin Avvam (ö. 656), Cennetle müjdelenen on sahabeden biri, Hz. Muhammed'in halası Safiyye'nin oğludur.

Z.+ dür 279a/4

zühd: -1- Dünyaya itibar etmeyerek kendini ibadete verme, Allah dışında her şeyi terk etme, takva.

z.+ 291b/4

SONUÇ

Ahmed Bîcân, 15. yüzyılda yaşamış önemli bir mutasavvıf ve âlimdir. Hacı Bayram Velî'ye intisab etmiş olan Bîcân, *Envârü'l-âşıkîn* adlı dinî-didaktik eseriyle tanınmıştır.

Bîcân'ın çalışmamıza konu olan *Müntehâ* adlı eseri önceleri ağabeyi Mehmed Yazıcıoğlu'nun Arapça *Fusus'ül-hîkem* eserine yaptığı Türkçe tercüme eseriyle aynı sanılmışsa da yapılan çalışmalar neticesinde *Müntehâ* adlı iki farklı eserin olduğu ve sonradan yazılan eserin Bîcân'ın bizzat kendisinin yazdığı Türkçe şerh olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamızda *Müntehâ* adlı ikinci eserin İBB Atatürk kitaplığında Bel_Yz_K0784 numarasıyla kaydedilen nüshası incelenmiştir.

Eser, Bîcân tarafından mürşitlerin sözlerinin gizli anlamlarını herkesin anlayacağı bir şekilde açıklamak için Türkçe kaleme alınmıştır.

Eserin incelenen kısmında 14 fasıl 1 bâb ve Hâtime bölümleri bulunmaktadır. İncelenen bölüm, tefsir bölümünde yer alan İnşirah suresinin 7. ayetiyle başlamaktadır. İnşirah suresinin tefsirinden sonra sırasıyla Alak, Beyine, Zilzal, adiyat, Karia, Tekaşür, Hümeze, İhlas, Felak, Nas surelerine yer verilmiştir. Sonraki fasıllarda Hazret-i Muhammed'in hicreti, vefatı, erkek ve kız çocukları, eşleri ile ehl-i beyt ve ashab-ı suffe hakkında birtakım bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca evliyalarla ilgili bilgilere ve Müslümanlara öğütlere de yer verilmiştir.

İmlâ bölümünde ünlülerin başta, ortada ve sondaki yazımları ile bazı ünsüzlerin imlaları incelenmiş, bazı kelimelerin yazımında ikili kullanımın olduğu tespit edilmiştir: كُوْكْجَك *gökcek (236b-4)* / كُوْكْچَك *gökçek (273a-9),* حَق ايچُون *ḥaḳ içün (297a-6)*/ حَقيچُون *ḥaḳḳyiçün (250b-6),* تَورَات *Tevrāt (242a-4)*/ تَوريَة *Tevrīt (242a-7),* أوغلاَن *oġlan (237a-13)*/ اُغلاَن *oġlan (234b-10).* Ayrıca bazı harflerin kelime içerisinde noktalı noktasız kullanılma durumları bulunmaktadır: فَارع *fāriʿ (270a-3)*/ فَارغ *fāriġ (295-a13),* عاسيه *ʿAsiye (273a-12)*/ عَايشه *ʿĀyişe (278b-4),* دَحي *daḥi (273a-5)*/ دَخي *daḫi (274a-7),* حَطَاَلر *ḥaṭālar (240a-1).*

İncelenen metinde kalınlık incelik uyumuna genel anlamda sadık kalındığı, istisna olarak ise *-ken* eki *ağlarken (251a/10)* ve yabancı kökenli kelimelerin dâhil olduğu ses olaylarında *ḥaḳiçünki (250b/7*) uyuma aykırı kullanımın söz konusu olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Eski Anadolu Türkçesindeki yuvarlaklaşma eğilimi nedeniyle

düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı kullanımlar da söz konusudur *getürüz (242a/1), artuḳ (255a/12*). Yuvarlaklaşma eğiliminin özellikle yapım eklerinde yaygın olduğu görülmektedir *sensüz (287b/5), oġlancuḳ (251a), yaġmursuz (303a/7), yapusı (246b/9), açuḳ (281a/7*).

Eserde *-dUk* sıfat fiil ekiyle bulunma ve ayrılma durum eklerinin ünsüz benzeşmesine girmediği görülmüştür *ẓulmātda (258a/1), meclisde (263a/11),duzaḳdan(302b/1).* Vasıta durum ekinin *+In* yanında "ile" edatının kullanıldığı tespit edilmiştir *içün (234a/1), degin (302a/12), zincirile (285b/10), bıçaḳ ile (275a/8).*

Eski Anadolu Türkçesinde emir kipi 2. teklik kişi eki olarak kullanılan *-gIl* ekinin metinde de kullanıldığı görülmüştür *giyegil (277b/9), getürgil (254b/3), ėytgil (259b/2).* Ayrıca emir kipi 3. teklik ve 1. çokluk kişi eklerinin düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmediği görülmektedir *görelüm (243a/2), ėdelüm (268a/9), gitsün (263b/9), varsun (263b/9), giysün (277-b/9).*

İncelenen metinde gelecek zamanın *-IsAr* ve *-AcAk* ekleriyle sağlandığı görülmüş olup bu durum metnin Eski Anadolu Türkçesinin geçiş dönemi özelliğini yansıtması bakımından önemlidir: *dilisersiz (254a/9), ölecek (289a/13).*

Metinde geniş zaman ekinin düzlük yuvarlaklık uyumuna aykırı biçimde kelime kök ve gövdesine eklendiği görülmektedir. Gereklilik kipinin ise *-mAk gerek* yapısıyla sağlandığı tespit edilmiştir: *ṣaḳınmaḳ gerekdür (256a/12), bilmek gerekdür (242a/7).*

İncelenen eserde *-dUr* bildirme ekinin büyük ünlü uyumuna uygun olarak kelime kök ve gövdesine eklendiği, ancak küçük ünlü uyumuna girmediği tespit edilmiştir: *var midür (243a/3), gerek müdür (285a/2), var mıdur (259b/5).*

Metnin dizininde toplam 17618 kelime incelenmiştir. Metnin dizininde 1150'si Türkçe, 1822'i Arapça, 155'i Farsça, 3'ü Rumca, 1'i İtalyanca, 1'i Latince, 11'i Arapça+Farsça, 1'i Arapça+Farsça+Türkçe, 59'u Arapça+Türkçe, 12'si Farsça+Arapça, 29'u Farsça+Türkçe, 2'si Türkçe+Farsça olmak üzere toplam 3247 madde başı bulunmaktadır. Metindeki 17618 sözcüğün % 35,42'si Türkçe, % 57,01'i Arapça, % 4,77'si Farsça, % 0,03'ü İtalyanca, % 0,03'ü Latince, % 0,09'u Rumca, % 0,34'ü Arapça+Farsça, % 0,03'ü Arapça+Farsça+Türkçe, %1,82'si Arapça+Türkçe, % 0,37'si Farsça+Arapça, % 0,89'u Farsça+Türkçe, % 0,06'sı

Türkçe+Farsçadır. Dizinde yer alan 3247 madde başının 3240 tanesi benzersiz madde başıdır.

Müntehâ adlı eserde yer alan; *aṣṣı (kazanç, kar, fayda), artuġ/artuḳ (bir şeyin harcandıktan veya kullanıldıktan sonra kalan bölümü), ayrıtlan (ayırt etmek), ayruḳ (başka, diğer), bandur (bandırmak, batırıp çıkarmak), bellü (her yönüyle bilinen), berkit- (sağlamlaştırmak, takviye etmek), çeynen- (çiğnenmiş), çün (için, çünkü), dāfī (defeden, savan, kovan), deger (ulaştırmak), degin (değin, kadar), deñlü (kadar), depren- (kımıldamak, hareket etmek), dönder- (döndürmek), dögüci (düğüm atan kişi), durugel- (duragelmek, süreklilik bildiren birleşik fiil), egn (arka, sırt), ėrte (şafak sökme zamanı, sabah), eyit- (söylemek), gāhal (cahil), gārām (tutku, aşk), gereḥ (güruh; topluluk, zümre, bölük), gey- (giymek), gökcek/gökçek (güzel, sevimli), ıssı (sıcak, sıcaklık, hararet), ilen (ile), imdi (şimdi; buna göre, şu halde, artık), işbu (bu, bu özellikle), ḳaçan (ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman), ḳanda (nerede), ḳanḳı (hangi), ḳayḳu/ḳayġu (kaygı, tasa), nitekim (gerçekten, sonuç olarak), ṭurugel- (ayağa kalkmak), uçmaḳ (cennet), viribi- (göndermek), yarlıġa- (bağışlamak), yavuzraġ/yavuzraḳ (en fena, çok kötü, daha kötü), yėren (yerinmek, acınmak; pişman olmak)* gibi sözcükler Eski Anadolu Türkçesinin söz varlığına örnek gösterilebilir.

Sonuç itibariyle Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân'ın 1466 yılında tamamlamış olduğu *Müntehâ* adlı eser; söz varlığı, imla, ses ve biçim bilgisi bakımından incelenmiş, metnin Eski Anadolu Türkçesi dönemi özelliklerine uygun yazıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu dönemin Eski Türkçe ve Osmanlı Türkçesi arasında geçiş özelliği gösterdiği metindeki birtakım ikili kullanımlarda da gözlenmiştir.

870 tarihli *Müntehâ* adlı eser üzerine yeni çalışmaların yapılması, özellikle de çeşitli kütüphanelerde bulunan nüshaların Bîcân'ın *Kitâbü'l-Müntehâ Ale'l-Fusûs* olarak da zikredilen ilk eseri ile 870 tarihinde tamamlanan eserinden hangisi olduğu ayırt edilmeli ve farklı nüshalarla yapılacak olan karşılaştırmaların yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Alaçam, S. (2021). *Envârü'l-Âşıkîn'in Pertev Paşa nüshası (264B-396B) (Giriş, ses bilgisi, metin, dizin, tıpkıbasım örnekleri)*. (Yüksek Lisans Tezi).

Alagöz Boyraz, E. (2019). *Eski Anadolu Türkçesinde çatı.* (Doktora Tezi).

Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Beyazit, A. (2008). *Ahmed Bîcan'ın "Müntehâ" isimli Fusûs Tercümesi ışığında tasavvuf düşüncesi*. (Yüksek Lisans Tezi).

Çabuk, E. (2020). *Envârü'l-Âşıkîn'in Pertev Paşa nüshası (133a-264a) (Giriş, Şekil Bilgisi, Metin, Dizin, Tıpkıbasım Örnekleri)*. (Yüksek Lisans Tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Derleme Sözlüğü (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü): 13 Ekim 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi.

Devellioğlu, F. (2004). *Osmanlıca - Türkçe Ansiklopedik Lûgat.* Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Dilben, T. (2020). *Envârü'l-Âşıkîn'in Pertev Paşa nüshası (1b-132b) (Giriş, İmla Özellikleri, Metin, Dizin, Tıpkıbasım Örnekleri)*. (Yüksek Lisans Tezi), Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdem, Ş. (2018). *Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân, Acâbü'l-Mahlûkât ve Garâbü'l-Mevcûdât (v.40a-79b)*. (Yüksek Lisans Tezi).

Ergin, M. (2004). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.

Feridüddin-i Attar, *tezkiret-ul evliya*. (Çev. Mehmed Zahid Kotku). 3 Ekim 2022 tarihinde http://tezkiretulevliya.net/ adresineden erişildi.

Fırat, H. B. (1969). *Envar-ül Aşıkın (Aşıkların Nuru)*, İzmir: Ali Alkan Yayınevi.

Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü.* Ankara: TDK Yayınları.

Güncel Türkçe Sözlük:3 Ekim 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi.

Gülsevin, G. (1997). *Eski Anadolu Türkçesinde ekler*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Matbaası. 8 Ekim 2022 tarihinde https://docplayer.biz.tr/46600413-Eski-anadolu-turkcesinde.html adresinden erişildi.

Güven, Ö. (2019). *Kitâb-ı Esrârü'l-'Ârifîn: dil incelemesi-metin-sözlük-tıpkıbasım*. (Doktora Tezi).

İlhan, A. (1969). *Envarü'l Aşıkin* (Mezuniyet Tezi). İstanbul: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Tez Koleksiyonu.

Kahraman, A. (1973). *Envâru'l-Âşıkin: âşıkların nurları*. İstanbul: Tercüman.

Karaoğlu, S. (2016). *Eski Anadolu Türkçesinde (14. yy.) türetim ekleri ve söz yapımı.* (Doktora tezi).

Kanar, M. (2018). *Eski Anadolu Türkçesi sözlüğü.* İstanbul: Say Yayınları.

Karşılaştırmalı Türk Dilleri Sözlüğü Çalışması: 8 Ekim 2022 tarihinde Karşılaştırmalı Türk Dilleri Sözlüğü Çalışması – Turkic Languages (family.blog) adresinden erişildi.

Koçak, A. (2000). *Gelibolulu Ahmed Bîcan'ın eserleri üzerine bir inceleme.* (Doktora Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale. T.C. Yükseköğretim Kurulu dokümantasyon Merkezi.

Koçak, A. (9-11 Mayıs 2013). *Yazıcıoğlu Ahmet Bican'ın Kalemiyle Osmanlı Düşüncesinde İnsan Tasavvurları.* Uluslararası Gelibolu Sempozyumu. Çanakkale, ss 305-316.

Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kubbealtı Lugatı: 22 Eylül 2022 tarihinde http://lugatim.com/ adresinden erişildi.

Luggat Osmanlıca Türkçe Sözlük: 14 Ekim 2022 tarihinde https://www.luggat.com/ adresinden erişildi.

Mutçalı, S. (2012). *Arapça-Türkçe Türkçe-Arapça sözlük*. İstanbul: DAĞARCIK.

Nişanyansözlük:14 Ekim 2022 tarihinde https://www.nisanyansozluk.com/ adresinden erişildi.

Özek, F. (April 2013). Tarihî Türk lehçelerinde uzun ünlülere bağlı olarak oluşmuş ses olayları. *The Journal of Academie Social Science Studies (JASSS)*, 6(4), 649-666.

Özkan, F. H. (2012). Ahmed-i Bîcân'ın nesir üslûbuna dair tespitler. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, (12), 127-145.

Öztürk, E. (2017). *Eski Anadolu Türkçesi el kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Sürün, Z. (1970). *Envarü'l-Aşıkin.* (Mezuniyet Tezi). İstanbul: Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Kütüphanesi Tez Koleksiyonu.

Şahin, H. (2015). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Şemsettin Sami (1999). *Kamûs-ı Türkî.* İstanbul: Çağrı Yayınları.

Tarama Sözlüğü:13 Ekim 2022 tarihinde https://sozluk.gov.tr/ adresinden erişildi.

Tekin, A. ve Tekin M. (1983). *Envârü'l-Âşıkîn: hak âşıklarının nurları*. İstanbul: Bedir Yayınevi.

Uğur, A. (2019). *Yazıcıoğlu Ahmed Bîcân Efendi ve Envârü'l-Âşıkîn adlı eseri (inceleme-metin).* (Doktora Tezi).

Vural, H. (2008). Yazıcızade Ahmed Bîcan'ın Dürr-i Meknûn adlı eseri üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten, 56*(1), 127-134. 12 Eylül 2022 tarihinde https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/722369 adresinden erişildi.

Yamak, B. Y. (2021). *Yazıcızâde kardeşlerin tasavvufî görüşleri ve Osmanlı'ya tesirleri.* (Doktora Tezi).

Yamak, B. Y. ve Bozbey, T. (2021). "Yazıcızâde Kardeşlerin Müntehâ adlı eserlerinin tavsîfi meselesi. *İslam Tetkikleri Dergisi*, *11*(2), 639-674.

ÖZ GEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Ayna Zainalabideen Mohammed MOHAMMED
Doğum Yeri	Irak/Kerkük
Doğum Tarihi	09.04.1989

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Musul Üniversitesi
Fakülte	Edebiyat Fakültesi
Bölüm	Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	
Görevi/Pozisyonu	
Tecrübe Süresi	

İLETİŞİM

Adres	
E-mail	aynaaslan3@gmail.com